Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 ianuarie
2004
Nr. 1—4

Gând bun la început de an*

Ne-a ajutat Dumnezeu să petrecem anul care a trecut, cu pace, iar acum ne-a hărăzit să începem un Nou An, pe care, dacă Dumnezeu va voi, îl vom trăi împreună. E mare lucru acesta, că ne-a mai dat Dumnezeu încă un an. Sigur, nu fiecare îl simte la fel cum îl simt eu, de pildă. Eu îl simt ca pe încă o favoare a lui Dumnezeu, pe care ne-o acordă tuturor, şi în special mie. De aceea, eu îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru că n-am crezut că o să ajung aici. Dar, iată, Dumnezeu mi-a dat totuşi forţa, puterea să ajung, şi de aceea îl laud şi mă închin, căci e mare minunea Lui. Dacă Dumnezeu a vrut să trăim încă, e pentru că în vederile Lui fiecare din noi îşi are destinul lui. Eu mă bucur că destinul nostru, al tuturor a fost să mai trăim încă un an.

Dumnezeu să vă facă parte tuturor de bunătăţile Sale şi să vă ajute să trăiţi în noul an cu pace, cu sănătate, cu tot ceea ce fiecare îşi doreşte pentru sine şi pentru familie.

Sărbătorim azi şi pe unul dintre marii sfinţi din primele patru secole creştine. Este Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, care a păstorit acel scaun episcopal între 370—379.

S-a născut într-o familie binecuvântată de Dumnezeu, care a dat Bisericii trei episcopi şi două sfinte cuvioase. Este poate acesta un caz unic în istoria creştină.

În tinereţe, acest ve tit bărbat şi-a agonisit o înaltă cultură, studiind în celebrele centre academice de la Cezareea Capadociei, Constantinopol şi Atena. Dar peste toată agoniseala minţii a aşternut podoaba virtuţilor creştine.

Este cunoscut ca un mare şi profund gânditor şi scriitor, un orator şi liturghisitor de excepţie, un ascet, care a biruit toate ispitele dar şi un neîntrecut chivernisitor al treburilor administrative bisericeşti. O teologie adâncă dar şi o operă socială de o largă cuprindere — aceasta este moştenirea pe care ne-a lăsat-o Sfântul Vasile.

Este autorul Sfintei Liturghii care îi poartă numele şi care este rânduită a se săvârşi de zece ori pe an, din care de şapte ori se celebrează în Postul cel Mare.

Călugăr îmbunătăţit, Sf. Vasile cel Mare a înzestrat Biserica cu scrieri cardinale după care s-a orânduit viaţa călugărească în modul cel mai fericit posibil. Amintim doar câteva dintre scrierile sale dedicate monahilor: Constituţiile monahale şi Regulile mari şi Regulile mici.

Pe planul slujirii sociale, Sf. Vasile cel Mare a întemeiat o instituţie de ocrotire şi binefacere în care erau trataţi, ocrotiţi şi mângâiaţi dezmoşteniţii soartei, inclusiv păgânii. Este vorba de „Vasiliada", un complex de instituţii de binefacere şi slujire creştină.

Dintre scrierile sale amintim: Cuvânt către tineri sau cum pot să întrebuinţeze cu folos literatura scriitorilor păgâni, Comentar la Psalmi, Despre post, Contra lui Eunomie, în care apără învăţătura despre Sfânta Treime, Despre Sfântul Duh, Omilii la Hexaimeron, Omilii la Psalmi, Panegirice la mai mulţi martiri creştini, Nomocanonul sau Colecţia de canoane în 14 titluri.

În urmă cu ani, când s-a alcătuit un volum comemorativ dedicat împlinirii a 1600 de ani de la săvârşirea sa din această lume, am scris şi eu un studiu despre „Ideile sociale oglindite în viaţa şi activitatea Sfântului Vasile cel Mare". Reproduc de acolo o singură frază: „Nu este deloc lipsit de interes să ştim cum s-a situat Sfântul Vasile cel Mare faţă de societatea vremii sale. În măsura în care problemele faţă de care s-a situat el, atunci, mai sunt încă şi problemele noastre, de azi, vom putea avea în el un model, o autoritate".

Sunt convins că astfel de probleme, precum sărăcia, suferinţa, vrajba, răzbunarea, războiul, erezia, necredinţa, pe care le-a stigmatizat Sf. Vasile, mai sunt din nefericire actuale şi azi, aşa că, iată, marele ierarh ne poate fi model de urmat şi îndrumător în lucrarea şi implicarea noastră în slujirea Bisericii şi a societăţii în care trăim.

Încheind cuvântul meu, vă doresc să aveţi parte de sănătate şi bucurie, şi să ne dăm în grija lui Dumnezeu.

Maica Domnului să fie cu noi în toate zilele vieţii noastre, şi să ne dea tuturor puterea sufletească, de a trăi o viaţă creştină cum se cuvine.

Dumnezeu să vă ajute şi să vă binecuvânteze acum şi pururi şi în vecii vecilor AMIN.

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt rostit cu prilejul recepţiei oferite la Reşedinţa Mitropolitană, în ziua de Anul Nou 2004.

Unirea din 1859 a Principatelor Române

La 24 ianuarie 2004, se împlinesc 145 de ani de la măreţul fapt al Unirii Moldovei cu Ţara Românească. Cunoaşterea trecutului neamului face posibilă descifrarea dorinţelor şi a aspiraţiilor lui, în vederea realizării destinului său.

În discursul său din 7 octombrie 1857 la Adunarea ad-hoc din Moldova, Mihail Kogălniceanu a arătat că Unirea Principatelor Române, Moldova şi Muntenia, într-un singur stat, o găsea a fi firească. Socotea că odată împlinită, Unirea va fi chezăşia fericirii generaţiilor viitoare. Aceasta a fost cea mai generală dorinţă nutrită de generaţiile trecute şi tot ea a încălzit sufletul generaţiei actuale. În cele două principate, Moldova şi Valahia, este acelaşi popor omogen, cu acelaşi început şi acelaşi nume, cu aceeaşi limbă şi aceeaşi religie, cu aceeaşi istorie, aceleaşi instituţii, cu aceleaşi legi şi obiceiuri. Avem aceleaşi dureri şi temeri, dar şi aceleaşi speranţe, cu acelaşi viitor de asigurat, cu aceleaşi obiective de îndeplinit. Dorim această unire, nu ca să ameninţăm popoare, ci spre a ne asigura drepturile şi pacea noastră.

În a sa Istoria Românilor din Dacia Traiană, A. D. Xenopol arată că mai înainte ca dorinţa unirii dintre Moldova şi Muntenia să treacă de la o pornire instinctivă spre a întroloca ţările lor, în întinderi mai mari, fără a-şi fi dat seama de nevoia legării împreună a mădularelor lor răschirate, de fapt unirea a fost oarecum predestinată, prin condiţiile geografice şi istorice, în care şi-au desfăşurat viaţa. Acest istoric mai afirmă, că la Unirea tuturor Românilor, nici chiar Mihai Viteazul n-ar fi avut o idee lămurită despre nevoia unirii lor. Totuşi Mihai Viteazul are foarte marele merit pentru ideea de a fi pus cadrul exterior al unirii şi de a le fi arătat urmaşilor pânza ce trebuie să fie umplută cu măreţul tablou al patriei noastre.

În marele entuziasm al nădejdii de Unire a Principatelor Române, s-a putut vorbi de adevărate lupte pentru triumful ideii de unire. Ca unul care a fost martor la evenimentele unice din istoria Moldovei, privitoare la Unirea într-o singură ţară a Principatelor Române, N. Gane, în ale sale istorisiri „Din timpurile Unirii", redă în mod emoţionant faptele ce au zguduit inima mult încercatului nostru popor. Mulţi dintre cei ce şi-au însuşit ideea mare a Unirii, erau gata pentru a face orice jertfe cu avutul lor şi cu persoana lor proprie. Cu câtă abnegaţiune se acţiona atunci pentru realizarea Unirii, ce se arăta ca un soare luminos. În calea suflării de reînviere ce trecea atunci peste ţară, nu era obstacol care să o stăvilească.

Cu toate acestea au fost în acea vreme duşmani înverşunaţi ai Unirii, atât din afara ţării, cât şi din lăuntrul ei. Din afară erau împărăţiile: Austria şi Turcia, care nu vedeau cu ochi buni curentul unionist de la noi. Nu-i era indiferent acesta nici Angliei, ca adept al integrităţii imperiului otoman. Din lăuntrul ţării, bătrâna clasă privilegiată, refractară la orice idee de progres, căuta să-i înspăimânte pe unionişti, cu pericolele ce ar putea să vină asupra lor.

Centrele de întrunire şi consfătuire ale unioniştilor erau la Iaşi, iar în judeţul Suceava, la mânăstirea Slatina, unde egumen era Calinic Miclescu, viitor mitropolit primat al României. Dintre fruntaşii comitetelor de acţiune, demni de menţionat au fost: Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Costache Negri, Al. I. Cuza. În aceste centre se discutau planurile de luptă, se întreţinea legătura cu celelalte centre, împărtăşindu-se rezultatele obţinute. Toţi erau conştienţi de sacrificiile la care erau chemaţi a le suporta, fără a avea în vedere foloase personale. În faţa lor aveau ţelul măreţ, pe care marii înaintaşi n-au reuşit să-l atingă. Sunt în viaţa popoarelor momente de înălţare a inimilor care îi fac pe adepţii lor a fi capabili de orice jertfe.

Spre a-i desbara pe tineri de ideea unirii, caimacanul Vogoride le-a trimis prin poştă decrete de boierii, cu care spera să-i cumpe-

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

*

În prag de Nou An, în rugăciune şi reculegere

Cu bucurie şi sfântă emoţie am păşit cu toţii în Noul An 2004.

Cu bucurie pentru că după ce ne-am învrednicit de prăznuirea Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului în pace şi sănătate, am ajuns şi ziua de început a Noului An.

Cu sfântă emoţie ne-am despărţit de anul ce tocmai s-a încheiat şi ne-am apropiat parcă cu teamă şi sfială de Noul An. Câte gânduri, câte planuri mai îndrăzneţe şi mai întraripate ne facem în această zi a Noului An şi cu toţii-l dorim ca să fie un an fericit, binecuvântat şi cu multe împliniri şi realizări în viaţa personală şi comunitară.

Şi ce ne-am putea oare dori şi nouă şi celor de aproape ai noştri în anul ce vine decât sănătate trupească şi sufletească, pentru că după vorba înţeleaptă a românului *„sănătatea-i bogăţate"*. Dacă eşti sănătos poţi realiza multe, poţi să-ţi pui în valoare toate aptitudinile şi însuşirile cu care ai fost înzestrat de către Dumnezeu, poţi să lucrezi binele propriu şi pe cel comun, poţi să te bucuri de împliniri sfinte în viaţă. Urările care se fac acum la început de nou an se referă tocmai la aceste lucrări cărora ar trebui să le dăm o importanţă deosebită.

Şi pe plan duhovnicesc doririle de Anul Nou au o conotaţie aparte, căci şi sufletul la fel ca şi trupul are nevoie de primenire spirituală, de fortificare, în faţa ispitelor şi a încercărilor vieţii.

Revelionul de o noapte se continuă cu unul perpetuu pentru suflet care trebuie să fie în stare de priveghere în orice moment întru întâmpinarea Mirelui, după pilda celor 10 fecioare.

A devenit o tradiţie deja ca oamenii să întâmpine sosirea Noului An în rugăciune, în biserici. De la an la an şi în oraşul Sibiu şi mai ales în Catedrala mitropolitană, numărul celor care fac acest lucru este deosebit de mare. La Catedrală, în noaptea dintre ani era parcă o atmosferă de zi de Paşti, peste o mie de credincioşi, majoritatea tineri au ţinut să fie prezenţi, uniţi în rugăciune în faţa sfântului altar şi să implore harul şi binecuvântarea lui Dumnezeu asupra lor şi a celor dragi lor.

În întreaga lume milioane de credincioşi au întâmpinat Noul An în rugăciune şi reculegere, departe de tumultul şi exuberanţa petrecerilor organizate cu acest prilej.

Ne-am rugat cu toţii ca noul an să fie un an cu pace, cu binecuvântare, cu ploi la vreme şi vânturi potrivite, cu soare şi cu tot ceea ce este necesar pentru *„bună întocmirea văzduhului şi pentru îmbelşugarea roadelor pământului"* un *„an al milei Domnului"* (Luca 4, 19).

Ne-am rugat ca Dumnezeu să ne dea tuturor putere şi tărie în lupta noastră cu păcatul şi cu fărădelegea, în aşa fel încât să devenim oameni noi, dăruiţi total lui Hristos şi Sfintei Sale Biserici şi în acelaşi timp semenilor noştri.

Fie ca Noul An 2004 să fie pentru fiecare dintre noi, un an fericit şi cu multe împliniri în activitatea profesională şi cu dorinţe noi de a sluji lui Dumnezeu şi semenilor.

La mulţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
episcop-vicar
Sibiu

Vizita pr. prof. dr. Ioan Sauca, directorul Institutului Ecumenic de la Bossey — Elveţia, la Sibiu

În zilele de 24 şi 25 noiembrie 2003 a avut loc vizita pr. prof. dr. Ioan Sauca, directorul Institutului Ecumenic de la Bossey — Elveţia, la Sibiu, ca urmare a invitaţiei Decanatului Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" de a participa la Simpozionul dedicat centenarului pr. prof. Dumitru Stăniloae.

Dorim să precizăm că oaspetele şi-a făcut studiile univesitare la Sibiu, iar după efectuarea unei perioade de specializare în străinătate (la Bossey — Elveţia şi Birmingham — Anglia), a revenit la Sibiu, fiind numit asistent, iar mai apoi lector la Disciplina Misiologie şi Ecumenism.

În 1990 s-a transferat la Bucureşti, lucrând în cadrul sectorului Relaţii Externe Bisericeşti al Patriarhiei Române, de unde a plecat la Bossey, spre a activa în cadrul Institutului Ecumenic al cărui director a devenit între timp.

Seriozitatea cu care şi-a onorat responsabilitatea şi bunele rezultate înregistrate în cadrul institutului, atât pe plan administrativ-gospodăresc, cât şi pe plan didactic-ecumenic, cu prilejul sărbătoririi semicentenarului Instituţiei, părintele prof. dr. Ioan Sauca a fost reconfirmat în funcţia de director, de această dată pe durată nelimitată. Faptul în sine este sugestiv pentru contribuţia pe care Biserica noastră şi-o aduce în susţinerea misiunii pe care o are de îndeplinit Consiliul Ecumenic al Bisericilor, de la Geneva.

Dorim să precizăm că pe parcursul celor cincizeci de ani de existenţă a Institutului Ecumenic de la Bossey —, un număr impresionant de tineri teologi români au beneficiat de burse la acest institut, iar unii dintre ei au studiat în paralel şi la Facultatea de Teologie protestantă din cadrul Universităţii de la Geneva. Ln întoarcerea în ţară, mulţi dintre aceştia au devenit membri ai Sf. Sinod, profesori de teologie, consilieri eparhiali. Până în ziua de azi, Biserica noastră cultivă astfel de relaţii cu Institutul Ecumenic de la Bossey.

Revenind la programul pr. prof. dr. Ioan Sauca la Sibiu, dorim a arăta că în cursul dimineţii de 27 noiembrie 2003, oaspetele a prezentat istoricul, organizarea şi activitatea Institutului al cărui director este, apoi a vorbit despre situaţia actuală a ecumenismului contemporan. Au participat profesorii, studenţii, masteranzii şi unii doctoranzi ai facultăţii, care stimulaţi de actualitatea temelor abordate de conferenţiar s-au angajat în discuţii şi au adresat întrebări.

Apreciem că întâlnirea cu oaspetele de la Geneva a avut o importanţă cu totul aparte, tinerii teologi de la Sibiu, având posibilitatea de a cunoaşte dintr-o sursă avizată situaţia actuală a Mişcării ecumenice.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

64 346

Pagini din istoria politică şi bisericească a vechiului Sibiu (IV)

FRATERNITĂŢI RELIGIOASE LAICE SIBIENE ÎNAINTE DE REFORMĂ

Nemulţumirea autorităţilor sibiene faţă de neînsemnata asistenţă socială desfăşurată de mânăstiri a avut drept urmare reunirea celor mai de frunte cetăţeni ai Sibiului în diferite fraternităţi religioase laice. Asemenea organizaţii au fost înfiinţate şi în alte oraşe ardelene sau chiar apusene (aici încă de la începutul secolului al XIII-lea), clerul de mir acordându-le întregul sprijin, văzând în ele un mijloc de a contracara marea influenţă deţinută în societate de clerul monahal. Documentele atestă existenţa a mai multor asemenea fraternităţi laice la Sibiu, cea mai importantă fiind *fraternitas excelsi et mirifici Sacramenti Corporis et Sanvinis Christi*, mai pe scurt Fraternitatea Sf. Sacrament al Trupului şi Sângelui Domnului, înfiinţată în anul 1372, şi care avea drept ţel creşterea evlaviei poporului şi asigurarea unei înmormântări creştineşti pentru toţi săracii şi străinii care decedau pe teritoriul oraşului. Această fraternitate a fost încurajată şi sprijinită de Magistratul orăşenesc, astfel că de-a lungul deceniilor a putut organiza numeroase procesiuni religioase. În biserica parohială Sf. Maria a instalat un altar deosebit, la care un capelan slujea Liturghia zilnic (la Misa de joi trebuiau să ia parte toţi membrii fraternităţii).

Alte frăţietăţi sibiene erau cea a Sf. Ana *(fraternitas sanctae Anna)*, apoi *fraternitas sedis Cibiniensis*, ori cea a Sf. Ioan (care reunea calfele de cizmari). Totodată, trebuie reţinut faptul că fiecare breaslă meşteşugărească era în acelaşi timp şi o comunitate religioasă. Statutele breslelor cuprindeau articole speciale în care se stipula grija pentru altarele din diferite biserici, unde capelani ai breslelor trebuiau să celebreze Misa. Au existat, de asemenea, şi asociaţii religioase ale tinerilor (de ambele sexe). Iar în anul 1524, 90 de membri ai unor astfel de asociaţii de tineret din mai multe oraşe săseşti din Ardeal au organizat un pelerinaj la mânăstirea Sf. Paul din Trier (Germania).

Din documentele emise de aceste fraternităţi rezultă existenţa unei strânse colaborări între conducerea politică a oraşului şi clerul mirean (care slujea la altarele diferitelor biserici nemânăstireşti) din Sibiu. Magistratul deţinea dreptul de patronat asupra Bisericii din oraş, supraveghind întreaga viaţă spirituală. Astfel, fraternitatea Sf. Sacrament al Trupului şi Sângelui lui Hristos a fost întemeiată de plebanul orăşenesc Johann, care a cerut mai apoi autorizaţia de funcţionare din partea Magistratului, nu a decanului capitlului şi nici a prepozitului. Preotul orăşenesc, rectorul şcolii şi predicatorul oraşului erau aleşi de Magistrat, iar după 1495 şi de Centumvirat.

Poziţia socială a plebanului orăşenesc nu era mai puţin de invidiat, deoarece suma încasată de el din partea locuitorilor oraşului (prin plata de către aceştia a dijmei) era considerabilă. El beneficia în plus şi de scutirea de impozite pentru toate proprietăţile din oraş. Însă datoria lui era să-i plătească pe ceilalţi slujitori bisericeşti: predicatorii, precum şi numeroşii capelani care slujeau la altarele diferitelor biserici şi capele din oraş (în jurul anului 1477 existau în Sibiu 26 de capelani).

RĂSPÂNDIREA PRIMELOR IDEI ALE REFORMEI LA SIBIU (1519—1543)

La doi ani după emiterea tezelor de la Wittenberg, în anul 1519, un grup de negustori care participaseră la târgul de la Leipzig au adus la Sibiu mai multe foi volante cu scrieri ale lui Martin Luther. În acest fel au pătruns în cetatea de pe malurile Cibinului cele dintâi idei ale Reformei. Acestea au fost receptate cu deosebit interes, fiind promovate de cercurile conducătoare ale patriciatului orăşenesc. Răspândirea atât de rapidă a ideilor reformatoare a fost favorizată de faptul că societatea din oraşele săseşti atinsese un nivel de dezvoltare similar cu cel din centrele urbane din Apusul Europei. Chiar cu aproximativ un veac şi jumătate înaintea Reformei religioase, în Sibiu erau consemnate 19 bresle şi 25 de meşteşuguri, în timp ce în Augsburg existau doar 16 bresle cu 20 meşteşuguri, iar în Strassburg (Alsacia, azi Franţa) 28 de meşteşuguri. Este astfel explicabilă participarea negustorilor saşi la marile târguri germane.

Pe de altă parte, în Sibiu se desfăşura o bogată viaţă culturală. Prima atestare documentară a şcolii din Sibiu datează din anul 1380, însă ea are o vechime mult mai mare, din moment ce primele şcoli populare de pe *Fundus Regius* sunt atestate, în capitlul Orăştie, în anul 1334 (şcoala populară din Sebeş este atestată încă din anul 1352). Grija pentru aceste şcoli o purta atât parohia (dascălul se afla sub autoritatea preotului paroh local), cât şi comuna politică (dotarea materială a şcolii era făcută din bugetul local). Şcoala populară din Sibiu era situată chiar lângă biserica parohială, deci pe locul în care azi se află Liceul Brukenthal. Este vorba de o clădire etajată — la parter se aflau clasele elevilor, iar la etaj locuinţele dascălilor. Pe de altă parte, un număr însemnat de tineri saşi şi-au desăvârşit studiile la universităţile apusene, precum Viena, Cracovia, Roma, Praga, Heidelberg, Leipzig, Padova, Bologna, Ferrara, Pisa, Siena, Paris (Sorbonne), Orleans, Bourges, Poitiers, Anjou. De exemplu, între anii 1402—1522 au studiat la Cracovia cel puţin 116 tineri saşi (doar între anii 1407—1500 au promovat aici cel puţin 15 sibieni, iar numărul celor care au urmat studiile, fără să promoveze a fost mai mare), iar între anii 1377—1530 au studiat la Universitatea din Viena 1014 tineri saşi ardeleni (cei mai mulţi din Braşov şi Sibiu, anume 174, respectiv 173 de tineri). Doar între anii 1501—1506 au fost înmatriculaţi la Viena 220 ardeleni, dintre care 36 sibieni. Prin urmare, în jurul anului 1500, numeroşi preoţi din satele săseşti aveau studii universitare (este elocventă în acest sens o decizie a capitlului braşovean, din anul 1444, care impunea fiecărui candidat la hirotonie studii universitare în Apus), iar unii chiar şi studii postuniversitare (de pildă, preotul din Guşteriţa avea Doctoratul în Drept canonic). În aceste condiţii, legăturile culturale ale cetăţii sibiene cu spaţiul german au fost deosebit de intense, fiind deci explicabilă prezenţa aici a unui exemplar al *Bibliei* în limba germană, tipărit în anul 1483.

Aşadar, ideile de reformare a Bisericii au găsit în Transilvania, la fel ca şi în Apusul Europei, „un teren deja gata pregătit", astfel că vârfurile patriciatului săsesc nu doar că au receptat ideile de la Wittenberg, ci le-au şi promovat.

O caracteristică a Reformei luterane din Ardeal este constituită tocmai de faptul că a fost generalizată în toate teritoriile săseşti, printr-un ordin al *Universităţii* politice, din anul 1550. Sprijinul politic a fost acordat chiar de la început. Curând după întoarcerea negustorilor de la târgul din Leipzig (1519), au sosit la Sibiu şi doi predicatori luterani din Silezia, care şi-au putut desfăşura activitatea la adăpostul politic oferit de comitele naţiunii săseşti, Markus Pempflinger.

În anul 1524, regele Ungariei Ludovic II şi arhiepiscopul de Estergom au cerut Magistratului din Sibiu să întreprindă măsuri împotriva celor care răspândeau idei luterane. La 9 martie, regele Ludovic II a ordonat strângerea şi arderea cărţilor cu conţinut protestant. Iar la 15 august, căpetenia bisericească a Ungariei şi-a exprimat indignarea pentru faptul că „însăşi o parte a clerului din capitlul Sibiului a căzut în erezia lui Luther", cerând decanului şi plebanilor din capitlurile Sibiu şi Braşov să atenţioneze în fiecare duminică poporul să nu primească scrierile luterane. În vara aceluiaşi an, regele a trimis la Sibiu doi reprezentanţi, cu misiunea de a stârpi în oraş noua învăţătură. Misiunea acestora însă a eşuat, datorită sprijinului acordat noii învăţături de membrii Magistratului. Unul dintre ei, Johann Hecht, a pus la dispoziţia noii mişcări chiar şi casa sa, transformând o încăpere în cea dintâi capelă luterană a oraşului. Acolo s-a slujit pentru prima dată în limba germană (de fapt în dialectul săsesc) şi tot acolo un fost călugăr dominican propovăduia idei precum zădărnicia posturilor şi a cinstirii icoanelor. Preotul orăşenesc a fost apoi obligat de Magistrat să accepte în mai multe biserici predicatori luterani, pe care să-i plătească din dijmele credincioşilor sibieni. Nu este de mirare că populaţia a încetat să mai acorde clericilor catolici cinstirea cuvenită, refuzând să mai participe la misa catolică. În schimb, breslele au început să-i cheme tot mai des pe predicatorii protestanţi la reuniunile lor. Întreaga ordine publică părea distrusă. Membrii curentului reformator religios au pus în anul 1524 stăpânire chiar şi pe una din principalele biserici din oraş, anume cea cu hramul Sf. Elisabeta.

În aceste condiţii, în primăvara anului 1526, regele Ludovic II i-a cerut comitelui Pempflinger să-i pedepsească pe conducătorii luterani din Sibiu. La 19 iulie a urmat o nouă scrisoare, în care regele îi reproşa conducătorului naţiunii săseşti indiferenţa în problemele religioase, ameninţându-l cu

(Continuare în pag. a 4-a)

PAUL BRUSANOWSKI

Vizita pr. prof. dr. Ioan Sauca la Sibiu

(Urmare din pag. 1)

Conducerea facultăţii a făcut propunerea ca începând cu anul universitar 2004/2005, părintele profesor şi director dr. Ioan Sauca să-şi lărgească sfera activităţii didactice şi la Sibiu, urmând a preda cursurile de ecumenism şi eclesiologie. Se aşteaptă confirmarea acestei propuneri. Tot în cursul dimineţii de 24 noiembrie 2003, pr. prof. dr. Ioan Sauca, însoţit de decanul facultăţii, a făcut o vizită Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Antonie, căruia i-a prezentat aspecte legate de activitatea instituţiei pe care o conduce.

În continuare, respectiv în după-amiaza zilei de 24 noiembrie şi pe parcursul zilei de 25 noiembrie, oaspetele a participat la simpozionul dedicat centenarului pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, în cadrul căruia a prezentat o comunicare.

Reîntâlnirea cu un fost dascăl al facultăţii noastre, recunoscut astăzi ca o personalitate a ecumenismului contemporan, a constituit un prilej de bucurie şi comuniune sufletească.

Unirea din 1859 a Principatelor Române

(Urmare din pag. 1)

re şi să le stingă focul de care ei erau însufleţiţi. Drept răsplată, tinerii entuziaşti au distrus cu ploaie de pietre portretul lui Vogoride, afişat la primărie. În mare entuziasm, hrana sufletească a tinerilor era „Hora Unirii", adică vestita horă a lui V. Alecsandri, pe care o cântau, frământând pământul şi răsunând văzduhul. Ca urmare, Vogoride s-a răzbunat prin destituirea din slujbe a tinerilor. Aceştia nu s-au descurajat şi au luat faptul ca prilej adecvat spre a plăti tributul de jertfă faţă de ţară. Dimpotrivă — în continuare — ei s-au dovedit şi mai dârji, în lupta lor pentru ţară.

Mai mult decât aceasta, Vogoride a fost demascat cu probe doveditoare despre fraudele comise la alegerile pentru Divanul ad-hoc. Drept urmare, alegerile au fost casate şi ţara a avut prilejul ca prin a doua alegere să trimită numai deputaţi unionişti, care au votat patru puncte, ce rezumau dorinţele ţării şi anume:

1. Unirea Principatelor, 2. Autonomia şi neutralitatea garantată de puteri, 3. Domn străin ereditar, 4. Guvern constituţional, reprezentativ.

Cu votarea acestor patru puncte, Divanul ad-hoc şi-a împlinit chemarea. Caimacanul Vogoride a fost revocat din funcţie, înlocuit fiind printr-o locotenenţă domnească de trei persoane. A urmat perioada electorală, în vederea alegerii domnului ţării. Partidul naţional unionist n-a vrut ca domnul ales să fie din aşa-zisa aristocraţie; fără a-l fi consultat, ca şi candidat, propus a fost colonelul Al. I. Cuza, care a întrunit majoritatea absolută a voturilor.

Alegerea domnului Moldovei s-a făcut în ziua de 5 ianuarie 1859, şedinţa fiind prezidată de Sofronie Miclescu, mitropolitul Moldovei şi Sucevei. Votând pe faţă, Colonelul Alexandru Ioan Cuza a întrunit majoritatea voturilor, afară de abţinerea lui Al. Ioan Cuza.

În discursul său, adresându-se domnului ales, M. Kogălniceanu a spus între altele: „Alegându-te pe tine domn în ţara noastră, noi am voit să arătăm lumii aceea ce ţara doreşte: la legi nouă, om nou". Aceasta a fost prima piatră aşezată la temeliile statului român.

În 1858, Convenţia de la Paris a refuzat ţărilor române, Moldovei şi Munteniei, dreptul la unire. A menţinut ţările române sub suzeranitatea Porţii otomane, admiţând o comisie centrală la Focşani, pentru unificarea legislaţiei şi o Înaltă Curte de justiţie şi de casaţie, fără a rezolva problema fundamentală a Unirii. În această situaţie, poporul român a luat în mâinile sale rezolvarea problemei Unirii şi a găsit modalitatea ca să triumfe. La 5 ianuarie 1859, adunarea electivă din Moldova, formată în majoritate din deputaţi unionişti, a ales pe candidatul partidei naţionale, pe Colonelul Al. I. Cuza, revoluţionar paşoptist şi înflăcărat luptător pentru cauza Unirii. Era rândul Ţării Româneşti să continue cu succes şi să rezolve cu bine cauza Unirii celor două ţări româneşti.

După 19 zile de la alegerea domnului Moldovei, la 24 ianuarie 1859, se împlinea la Bucureşti, sub presiunea maselor populare, actul şi mai măreţ; Adunarea electivă a ales ca domn al Ţării Româneşti pe Colonelul Alexandru Ioan Cuza. Era astfel îndeplinită cea mai generală dorinţă a naţiunii române, adică Unirea într-o singură ţară a celor două ţări surori. Prin alegerea aceluiaşi domn în ambele ţări, pentru moment s-a realizat unirea personală a Principatelor Române (Dicţionar enciclopedic român, vol. IV, editat de Academia Română, Bucureşti, 1966, p. 774—775).

A fost continuată acţiunea de recunoaştere a dublei alegeri a lui Al. I. Cuza, recunoscută la 6 septembrie 1859 de puterea suzerană şi de puterile garante.

În ianuarie 1862 a fost recunoscut statul unitar român, format prin unirea Moldovei cu Ţara Românească, cu numele de România, cu o singură adunare şi un singur guvern.

Actul unirii de la 24 ianuarie 1859 a deschis o nouă etapă în dezvoltarea istorică a poporului român. A urmat dezvoltarea ţării pe plan economic, social şi politic, ceea ce a asigurat garanţia pe calea independenţei statului.

Creştinismul vs. Uniunea Europeană

Între 7 şi 17 decembrie 2003 am avut onoarea să particip la Conferinţa Internaţională *„Let's open the Door to the European Constitution" („Să deschidem uşa Constituţiei Europene"), in Sofia, Bulgaria*, organizată de European Youth Movement Bulgaria, alături de studenţi din Grecia, Polonia, Cehia, Slovenia, Lituania, Malta, Olanda, Marea Britanie şi Bulgaria. Subiect principal a fost Tratatul stabilind o Constituţie pentru Europa, elaborat de Convenţia Europeană şi adoptat în formă finală de aceeaşi Convenţie pe 13 iunie şi 10 iulie 2003 şi prezentat Preşedintelui Consiliului European, Excelenţa Sa, Primul-Ministru al Italiei, Romano Prodi, în Roma pe 19 iulie 2003. Printre alte probleme dezbătute de participanţi a fost şi cea a includerii în Preambulul Tratatului, în cel de-al doilea paragraf a unei menţiuni referitoare la creştinism, ca valoare fundamentală Europei şi ca una din componentele de bază ale viitoarei identităţi europene. Conferinţa a reprezentat un excelent prilej de meditaţie şi discuţie, dintr-un punct de vedere academic interdisciplinar, asupra componentei creştine a viitoarei identităţi Europene, problemă de altfel aprig dezbătută pretutindeni pe continent de la cercurile politice oficiale, în interiorul Convenţiei Europene şi a societăţii civile în general. Discuţia s-a bucurat de contribuţia şi de prezenţa Excelenţei Sale, Lothar Jaschke, Ministru Consilier al Ambasadei Republicii Austria la Sofia, Bulgaria şi a d-nei prof. dr. Ingrid Shikova, Director al Centrului Informativ al Uniunii Europene din Sofia.

Deşi nu reprezintă principalul subiect de dezacord între Statele Membre al U.E. referitor la viitorul text fundamental al Uniunii, această chestiune a dus la aprigi dispute în interiorul Convenţiei şi în cadrul societăţii europene în general. Statele care au sprijinit includerea unei referinţe la creştinism sau măcar la Dumnezeu au fost Spania, Portugalia, Italia, Polonia şi Irlanda. Sfântul Scaun şi-a oferit în mod oficial sprijinul sugerând strângerea unui milion de semnături de pe tot cuprinsul Europei care să conducă la rezultatul dorit. Statele care s-au opus vehement au fost Franţa, Belgia, Germania, Marea Britanie, Olanda, Finlanda precum şi Comisia Europeană. Franţa şi Belgia din motive constituţionale, tendându-se că o referire la creştinism în Constituţia Europeană le-ar distruge aranjamentul constituţional intern, care prevede o separare clară între Biserică şi stat; Germania şi Anglia din cauza numărului mare de minorităţi de altă religie de pe teritoriul lor (în special islamică, aflată în creştere); Olanda a precizat că discuţia nu are nici un sens pentru că Europa oricum este decreştinată, iar ceea ce a mai rămas din continent se va seculariza oricum; Finlanda a pus întrebarea de ce este nevoie de un Preambul în primul rând, concepţia finlandeză fiind un text juridic strict, simplu şi nimic mai mult. În sfârşit, restul Statelor Membre, au rămas neutre în chestiune. Mai trebuie precizat că problema creştinismului a fost folosită şi drept monedă de schimb la masa negocierilor, cu precădere de Spania şi Polonia, care ar ceda în această chestiune dacă problema cea mai stringentă de pe masă — cea a numărului de voturi prevăzut de Tratatul de la Nisa, ar fi rezolvată în favoarea lor. O soluţie de compromis a fost propusă de Preşedinţia italiană a U.E., care prin vocea premierului Silvio Berlusconi, a propus următoarea variantă: *„... Inspirându-se din moştenirea culturală, creştină, seculară şi umanistă a Europei ..."*, soluţie care ar trebui să mulţumească atât partizanii creştinismului cât şi pe cei ai secularismului european. Cu toate acestea, însă, se pare că, deşi în urma eşecului recentei Conferinţe Interguvernamentale de la Bruxelles de a se obţine un acord asupra variantei finale a textului din cauza divergenţelor dintre Spania şi Polonia, pe de o parte, şi Franţa şi Germania, pe de altă parte, în final, indiferent de rezultatul negocierilor asupra altor capitole ale textului

(Continuare în pag. a 6-a)

DORIN S. RUSU
Anul I Teologie Pastorală
Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", Sibiu

Monografiile parohiale

În 1975 am publicat în revista „Mitropolia Ardealului" (nr. 6—8, p. 416—438) un studiu mai dezvoltat intitulat „Monografiile parohiale. Scurte îndrumări pentru preoți". Prezentam acolo cele mai reușite monografii parohiale publicate până atunci în Ardeal și Banat, apoi recomandam un plan care ar trebui urmat la întocmirea unei monografii parohiale, precum și o bibliografie generală, pe zone geografice.

În decursul îndelungatei activități pe care am desfășurat-o la Institutul teologic (azi Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna") din Sibiu am îndrumat studenții să prezinte ca lucrări de seminar la catedra de Istoria Bisericii române tocmai asemenea monografii ale parohiilor din care proveneau. Unii absolvenți prezentau ca lucrări de licență fie monografia unei parohii — dacă aveau material arhivistic și bibliografie suficient —, fie istoricul mai multor parohii, dintr-o anumită zonă geografică. În felul acesta am încercat să-i pregătesc pentru viitoare cercetări de istorie locală, să-i familiarizez cu metodele de lucru specifice unor asemenea cercetări. Mulți dintre foștii studenți sibieni au continuat să lucreze în acest domeniu, cu cele mai frumoase rezultate. Mi-aș permite să citez un singur nume, al preotului Pavel Vesa din Arad, care a obținut recent titlul de „doctor în istorie" (cu calificativul „magna cum laude") la Facultatea de Istorie a Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, cu o teză de peste 800 de pagini, privitoare la istoria celor 14 protopopiate din eparhia Aradului, dar în care prezenta și câte un scurt istoric al parohiilor ortodoxe arădene, toată teza fiind alcătuită mai mult pe baza unor date inedite culese din Arhiva Episcopiei, a protopopiatelor și a parohiilor respective. Dacă un preot de parohie a putut întocmi o asemenea lucrare — unanim apreciată la Cluj —, consider că fiecare preot-paroh, licențiat în teologie, poate alcătui o scurtă monografie a parohiei în care păstorește. Asemenea monografii sunt astăzi absolut necesare, pentru a ne pune în lumină trecutul, cu faptele de seamă petrecute în fiecare localitate, cu eroii care și-au jertfit viața pentru neam și credința ortodoxă, cu bogăția creațiilor folclorice, cu tradițiile noastre de veacuri. Istoria neamului nu trebuie să fie uitată, pentru că ea poate fi un permanent exemplu și pentru cei de azi, un îndemn către o viață de dăruire și de jertfă „pentru neam și lege".

Consider că fiecare centru eparhial ar trebui să ceară preoților parohi o asemenea monografie, urmând ca cele mai bune să fie publicate fie în „Revista Teologică", fie în volum aparte. Având reunite monografiile tuturor parohiilor la Centrul eparhial, pe baza lor s-ar putea scrie o monografie a întregii eparhii, așa cum s-au editat recent la Galați (Episcopia Dunării de Jos) și la Miercurea Ciuc (Episcopia Covasnei și Harghitei).

Din aceste considerente, recomand un plan care ar putea fi urmat. Desigur, pentru multe parohii nu se poate urma întru totul planul recomandat, după cum la altele pot să apară elemente noi, specifice parohiei respective.

PLAN DE MONOGRAFIE PAROHIALĂ

A. *Prefață.* Motivele care au dus la întocmirea monografiei; vor fi prezentate sumar — dacă există alte monografii ale parohiei respective, fie tipărite, fie în manuscris. Se va sublinia aportul adus de noua monografie la o mai bună cunoaștere a localității respective. Tot în prefață se vor aduce mulțumiri instituțiilor sau persoanelor care au sprijinit alcătuirea monografiei sau au oferit diverse informații și material documentar.

B. *Introducere.* Prezentarea generală — geografică, istorică, culturală și economică — a regiunii sau a județului în care se găsește parohia respectivă.

C. *Tratarea*

I. Probleme de *geografie:* așezarea parohiei (satului sau comunei), cătunele sale, satele învecinate, căi de acces, râuri, formele de relief, solul, subsolul, flora, fauna, clima.

II. Probleme de *toponimie:* numele localității (cu etimologia lui), dacă a avut alte denumiri în trecut; nume de munți, dealuri, câmpii sau văi în hotarul satului, cu semnificația lor.

III. Probleme de *demografie și sociologie:* locuitorii satului, etnia și confesiunea. Date statistice în diferite perioade istorice. Raportul procentual pe etnii și confesiuni în trecut și astăzi.

Ocupația locuitorilor în trecut și astăzi, situația lor economică, socială și culturală; dezastrul economic adus prin „colectivizare" și urmările lui. Viața de azi a localității.

IV. *Probleme de istorie.*

1. Istoria satului (comunei). Mărturii arheologice, documentare, literare, stilistice sau de alt gen care atestă existența localității respective într-o anumită perioadă istorică. Dacă se cunosc fapte notabile din istoria localității. Tradiții locale asupra originii satului.

2. Istoria parohiei (sau parohiilor) ortodoxe. Știri despre existența unor biserici mai vechi, schituri sau mănăstiri în vatra sau hotarul satului, cu date (dacă se cunosc) despre ctitorii lor. Dacă până în 1948 parohia a fost „unită" sau cu credincioși de ambele confesiuni se va relata cum s-a ajuns la această situație.

3. Biserica actuală. a) Istoricul zidirii ei: anii în care s-a construit, numele ctitorilor și binefăcătorilor, numele preotului (sau preoților) care au păstorit atunci, dacă sunt cunoscute numele meșterilor (sau preoților) care au lucrat la construcția ei. Data sfințirii și numele ierarhului care a săvârșit acest act.

b) Arhitectura: planul, dimensiunile, materialul de construcție etc.

c) Pictura: când și cine a realizat-o, descrierea scenelor mai semnificative, cu aprecieri asupra picturii.

d) Obiecte vechi de cult cu valoare istorică și artistică: iconostas, strane, tetrapoade, chivoturi, icoane pe lemn sau pe sticlă; antimise (cu numele ierarhului care le-a sfințit), discuri, potire, cruci, sfeșnice, cădelnițe, veșminte liturgice, epitafe, prapuri, clopote, toace etc.): descrierea lor, proveniența (donații, cumpărare), inscripții sau însemnări existente pe obiectele respective. Dacă există obiecte liturgice noi, de valoare deosebită, vor fi menționate și acestea.

e) Manuscrise și cărți vechi de slujbă sau de alt gen, cu indicarea corectă a locului și anului de apariție (sau a copistului în cazul manuscriselor), cu însemnările de pe ele. Vor fi copiate și însemnările care au rămas pe aceste cărți și manuscrise. Dacă unele cărți sau manuscrise au fost trimise la Centrul eparhial va fi menționat și acest lucru.

f) Pomelnice vechi sau alte însemnări de interes istoric care au rămas la parohie (dacă sunt importante, se pot reproduce integral).

g) Obiecte de valoare istorică și artistică în afara bisericii: cruci de cimitir, mai ales cele sculptate, troițe, case vechi parohiale; descrierea lor, cu reproducerea inscripțiilor de pe ele (dacă există).

4. Șirul preoților parohi, cu indicarea anilor de păstorire și cu scurte date biografice: origine, studii, activitate pastorală desfășurată în parohia respectivă, preocupări culturale sau de altă natură, dacă a făcut detenție politică în perioada comunistă și din ce motive; descendenți din familia preotului respectiv, amintiri despre el în parohie. Dacă a existat și o parohie unită, se va prezenta și aici șirul preoților cu aceleași date.

5. Cântăreți și epitropi mai de seamă, precum și alți credincioși care au sprijinit biserica și parohia respectivă. Date despre corul parohiei, dacă a existat.

6. Școala confesională ortodoxă. Date istorice și statistice, contribuția credincioșilor pentru susținerea școlii și a învățătorilor. Clădirea școlii. Manualele didactice folosite. Aportul preoților și învățătorilor confesionali la promovarea învățământului românesc, la cultivarea limbii române și la întărirea conștiinței de unitate națională. Șirul învățătorilor confesionali până în 1918, cu indicarea anilor în care și-au desfășurat activitatea și scurte date biografice (dacă se mai pot reconstitui).

7. Alte activități desfășurate în cadrul parohiei: culturale, economice, filantropice.

8. Oameni de seamă originari din parohie, în trecut și astăzi.

9. Eroi din primul și al doilea război mondial, eroi ai luptei anticomuniste — originari din localitate.

10. Starea religios-morală a credincioșilor în trecut, așa cum rezultă din știrile care au ajuns până la noi: dacă au fost ctitori și binefăcători ai vreunei biserici, credincioși intrați în cinul monahal, tineri care au făcut studii teologice și au devenit preoți; se vor înregistra și aspectele negative: alcoolism, concubinaj etc.

11. Starea de azi a parohiei: numărul credincioșilor, viața lor religios-morală; preoți, cântăreți, epitropi, binefăcători etc.; starea materială, cimitirul.

12. Viața religioasă a celorlalte culte din sat (comună): catolic, reformat, unitarian, evanghelic-luteran sau neoprotestant (baptiști, adventiști, penticostali etc.). Date istorice și statistice despre adepții acestor culte, cu evidențierea unor aspecte din viața parohiei (comunității) lor. Scurt istoric și descrierea bisericii sau a lăcașului lor de cult. Raporturile preoților și credincioșilor ortodocși cu aceste culte în trecut și astăzi.

V. Probleme de *etnografie și folclor românesc.*

a) Portul popular (dacă mai există), cu descrierea pieselor sale componente.

b) Alte produse ale artei populare: țesături, cusături, sculpturi în lemn (case, porți, troițe, cruci), icoane pe sticlă etc., lucrate în parohia respectivă sau existente în casele credincioșilor.

c) Limba (particularități lingvistice).

d) Datini de Crăciun, Anul Nou, Bobotează, Paști, Rusalii, la sărbătorirea hramului bisericii sau la alte sărbători. Obiceiuri străvechi la botez, nuntă, înmormântare etc.

e) Folclor religios sau laic inedit: colinde, cântece de stea, cântece de dor și jale, doine și strigături, bocete, povestiri, proverbe, zicători, descântece etc.

VI. *Concluzii*

Anexe: a) Documente inedite, de interes deosebit referitoare la istoria parohiei (dacă există), dar și documente tipărite în publicații greu accesibile astăzi.

b) Fotografii: bisericile satului, clădirea vechii școli confesionale, troițe, manuscrise, cărți sau obiecte de valoare istorică și cultural-artistică aflate în patrimoniul parohiei.

c) Hărți ale zonei și ale satului (comunei) respective.

Desigur, acest plan nu poate fi urmat în totalitate, ci el se modifică de la o parohie la alta, în funcție de condițiile politico-sociale, istorice sau de cele de altă natură în care s-a dezvoltat fiecare, dar mai ales în funcție de materialul bibliografic și arhivistic (inedit) găsit pentru fiecare parohie.

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Semn de prețuire

Cu prilejul centenarului Pr. prof. Dumitru Stăniloae, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, personal Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel, a acordat Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, diploma „Meritul Dumitru Stăniloae" și medalia comemorativă, *„pentru contribuția deosebită la promovarea teologiei și misiunii Bisericii în societate"*.

Profesorii, studenții și ostenitorii de la biblioteca facultății au primit, cu fiască emoție și bucurie, semnul de prețuire pe care Înalt Prea Sfinția Sa a găsit cu cale să-l arate acestei instituții de învățământ teologic, asupra căreia s-a răsfrânt o parte din lumina gândului, evlaviei și a iubirii părintelui Dumitru Stăniloae, în anii când a fost profesor și rector al acesteia.

O scrisoare — rugăciune

La 15 ianuarie este ziua de naștere a lui Mihai Eminescu. I-am alcătuit o scrisoare-rugăciune:

„Doamne, și Tu l-ai iubit pe el, fiindcă prea mult har ai revărsat într-însul! Doamne și Tu l-ai iubit, fiindcă i-ai dat suflet de-ajuns, ca să pună-n tot și-n toate! Doamne și Tu l-ai iubit, fiindcă durerile unui neam întreg i le-ai pus în spate ca pe-o cruce. Ia-i dat lacrimi și durere, dragoste și mângâiere!

Doamne, te rog în numele neamului meu, ajută-l să nu plângă! Să nu plângă, Doamne, că-l doare și-i păcat! Dă-i, Doamne, bucuriile netrăite, bucuriile sperate, dă-i împlinirea întru dreptate!

Dă-ne, Doamne, roadă-n toate, fericire, bunătate, ca să nu cerșim vreodată din cetate în cetate! Dă-ne aur, dă-ne grâne, ca să aibă fiecare pe măsuța lui o pâine! Dă-ne Sfânta Libertate și credință-întru dreptate! Dă nădejdea de mai bine, pentru ziua care vine!

O veni și el acasă, când i-o fi mai dor de noi! Nu-l lăsa, Doamne, să plângă, că se-ntoarce înapoi! Nu-l lăsa, Doamne, să vadă câte ar vrea, câte-ar putea dintr-atâtea suferințe, dintr-atâtea năzuințe, ce le-ncearcă neamul său! Prea ar plânge și-i păcat!

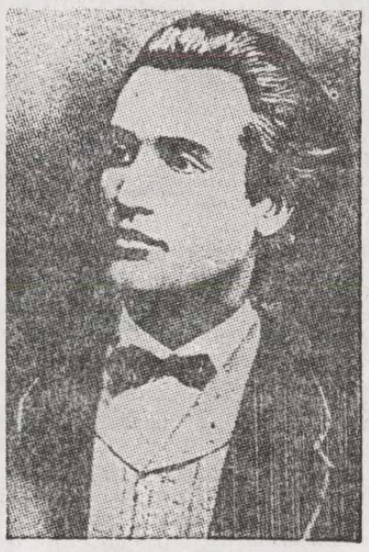

Doamne, pașaport nu are, dar ar vrea să-și vadă Țara, toată Țara-n lung și-n lat, de la Nistru pân' la Tisa, de la Herța în Banat. Fă, Tu, Doamne, să dispară blestemata despărțire și să poată biet Poetul să cutreiere în voie, fără vize și control, câmpuri, păduri, munți și vâlcele, cum i-o fi în suflet dor!

Dă-ne, Doamne, minți deștepte, vlagă multă, trupul tare ca să facem zid de piepturi la bătrânele hotare! N-om lăsa păgânătatea să-Ți mai spurce iar altare, schituri vechi să le dărâme, morți să tulbure-n morminte. N-om lăsa păgânătatea cugetul să-ncătușeze, sufletul să ne alunge, râul să ne întineze. Prea s-ar supăra Poetul, prea ar plânge și-i păcat!

Doamne, l-ai iubit și Tu, cum și noi l-avem în suflet. Dacă vrei să-l vezi cântându-Ți versuri sfinte, îngerești, Doamne, fața Ta o-ntoarnă către neamul lui deacuma! Doamne, ai privirea trează către țara lui de-aicea și o binecuvântează! Amin."

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

RĂSAI ASUPRA MEA...

de Mihai Eminescu

Răsai asupra mea, lumină lină,
Ca-n visul meu ceresc d-odinioară;
O, maică sfântă, pururea fecioară,
În noaptea gândurilor mele vină.

Speranța mea tu n-o lăsa să moară
Deși al meu e un noian de vină;
Privirea ta de milă caldă, plină,
Îndurătoare-asupra mea coboară.

Străin de toți, pierdut în suferința
Adâncă a nimicniciei mele,
Eu nu mai cred nimic și n-am tărie.

Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința
Și reapari din cerul tău de stele:
Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!

Diplomă de excelență pentru un distins și statornic colaborator al „Telegrafului Român"

Numele D-lui profesor Petru Dumitreasă se înscrie, de câțiva ani, în rândurile celor mai distinși și statornici colaboratori ai publicației șaguniene de la Sibiu. Domnia Sa semnează articole din domeniile istoriei biblice, hagiografiei, teologiei, istoriei și culturii.

Ne-a produs o deosebită bucurie să aflăm că recent Societatea de Științe Matematice din România, Filiala Cluj i-a acordat „Diploma de excelență" pentru *„excepționalele sale contribuții în domeniul matematicii precum și pentru îndelungata și exemplaritatea activității de profesor și educator, de om al cetății și al lumii"*!

Îi adresăm sincerele noastre felicitări și așteptăm cu același interes materiale semnate de Domnia Sa.

De asemenea ne-a bucurat primirea cărții *„Personalități omagiate la răscruce de milenii"*, al cărei autor este profesorul Petru Dumitreasă și care carte reprezintă o înmănunchere a mai multor medalioane literare publicate cu preponderență în „Telegraful Român".

În pragul celui de al 90-lea an al vieții, peste care a pășit Domnul profesor Petru Dumitreasă, îl întâmpinăm și noi cu profundă venerație și aleasă recunoștință.

Întru mulți ani!

REDACȚIA

64346

Un mare isihast român necunoscut

— Cuviosul Chiriac Râmniceanu —

Filocalia vol. VIII prezintă câteva texte ilustrative, privind isihasmul şi tradiţia Rugăciunii lui Iisus în viaţa monahală românească, aparţinând unor binecunoscute personalităţi — schimonahul Vasile de la Poiana Mărului, stareţul Gheorghe arhimandritul de la Cernica şi duhovnicul Iosif de la Văratec. Împreună cu ele, este redată şi scrierea ce cuprinde *Rânduiala cea bună a vieţii de sine*, considerată a fi opera unui „monah necunoscut, foarte probabil din Cernica, întrucât pomeneşte pe starcii Paisie şi Gheorghe, ca dascăli ai săi. Ea face parte dintr-o expunere mai largă despre starea monahismului din ţările române şi din Sfântul Munte, de unde se vede că autorul a viețuit şi în Athos" *(Ediţia 1979, p. 585)*. Din nefericire, paternitatea manuscrisului *(B.A.R., Ms. nr. 1841,* 208 f.), ce cuprinde textul, nu a fost identificată, datorită transliterării destul de confuză a originalului paleografic în care scria autorul. Chiar pasajul unde se păstrează numele său este redat incorect, prin cuvintele: „... frate de călugărie. Cumpărat de Iachint (ceva indescifrabil), ieroschimonah de la Robaia, prin Agiou Pavlou (în greceşte) 1818" *(Filocalia, vol. VIII, p. 610, nota 1226)*, în timp ce conţinutul corect al textului este următorul: „Frate din călugărie cu Părintele Iachint de la Robaia. Chiriac ieroshi[monah], d[u]ho[vnic], proigum[en] Aghiu Pavlu" (f. 119). Deci, această valoroasă scriere isihastă este rezultatul experienţei arhimandritului Chiriac Râmniceanu (1778—1833).

Împlinindu-se 172 de ani de când a trecut la cele veşnice, considerăm un smerit omagiu readucerea în actualitate a arhimandritului Chiriac Râmniceanu, printr-o scurtă prezentare a vieţii sale isihaste.

Arhimandritul Chiriac Râmniceanu s-a născut în Râmnicu Vâlcea din părinţi binecredincioşi. Mama sa, Maria, era strănepoată a Sfântului Antonie de la Schitul Iezerul-Vâlcea, iar tatăl său, Petru Tarvelea — călugărit ulterior la Mănăstirea Cernica sub numele de Panteleimon monahul — provenea din Târgu Jiu; la botez, primeşte numele Constantin şi învaţă primele noţiuni de citire în casa părintească.

Rămas văduv, tatăl său Petru se recăsătoreşte, iar Constantin va fi crescut de o rudenie a sa, arhimandritul Nectarie, egumen bistriţean (1787—1795), scriind că a fost primit „de Cuviosul arhimandrit întru sufletesc fiu", în „copilăria vârstei de ani 10". El va petrece în Mănăstirea Bistriţa opt ani, bucurându-se de o aleasă educaţie de la ieromonahul Panteleimon, cu vechime în viaţa călugărească, fiind eclesiarh al mănăstirii, „după igumenul, al doilea". Adolescentul Constantin s-a integrat deplin în viaţa monahală, beneficiind de „cele trebuincioase ale hranei, îmbrămintei şi învăţăturii sfintei cărţi şi orânduiala slujbelor bisericeşti, şi scrisoarea". El a deprins temeinic învăţăturile dascălului său, încât spune că, „în vremea învăţăturii cărţii, slujam la slujba stranei, când liturghisea stareţul meu de învăţătură, întru fericire Panteleimon ieromonahul ". Aici primeşte o educaţie completă, specifică şcolilor mănăstireşti, cuprinzând „învăţătura cărţii" şi „a bunelor năravuri".

Timpul petrecut, într-o adevărată atmosferă de evlavie şi smerenie, în preajma Sfintelor Moaşte ale Sfântului Grigorie Decapolitul, precum şi istorisirile minunate auzite de la monahii bătrâni şi cuvioşi, despre minunile săvârşite aici şi despre viaţa unor smeriţi călugări, printre care locul principal îl ocupa monahul Pahomie, fostul mare ban Barbu Craiovescu, l-au marcat profund pe sensibilul şi inteligentul discipol al Şcolii bistriţene. Deşi se înscrie, „spre mai buna pedepsirea învăţăturii", la Şcoala mitropolitană din Bucureşti, unde studiază cinci ani, sufletul său dorea viaţa monahală.

Sub puternicul imbold al vocaţiei, tânărul Constantin părăseşte Şcoala mitropolitană, şi la 17 ianuarie 1800 se îndreaptă spre Mănăstirea Cernica, renumita vatră monahală din preajma Bucureştilor, condusă de stareţul Gheorghe arhimandritul. Primit cu dragoste de marele dascăl al monahismului românesc, noul frate este încredinţat, spre îndrumare duhovnicească şi formare călugărească, ieromonahului Iachint, cel mai apreciat ucenic al stareţului, pe care îl va şi lăsa, înainte de moarte, urmaş la conducerea obştei cernicane. Despre el, ucenicul său va scrie mai târziu, că ajunsese „la mare sporire sufletească... Care, să se ştie, de darul vederii sale îndulcindu-mă, şi eu am poftit a rămânea în Cernica". Acest monah era un cărturar distins, care a „slujit în casa domnului Şuţu", în prima domnie (1783—1786), probabil ca logofăt sau dascăl, apoi s-a retras la Cernica, unde „plăcându-i politia obştii călugăreşti, ce era pe acele vremi, foarte a iubit-o şi cu vremea îndestulându-se de dânsa, cu ajutorul lui Dumnezeu a ajuns la mare sporire sufletească".

După o bogată activitate cărturărească, desfăşurată în Scriptoriul cernican, ieromonahul Iachint se retrage la Muntele Athos, unde sihăstreşte în „Chiliile Sfântului Iacov", apoi conduce Mănăstirea Simonopetra timp de doi ani, achitând marile datorii pe care le avea faţă de Imperiul Otoman.

Cult, evlavios şi cu vocaţie isihastă, cum era ieromonahul Iachint, pentru fratele Constantin a fost o adevărată binecuvântare primirea sa ca „fiul duhovnicesc". Dascălul său îl va iniţia în tainele rânduielilor vieţii călugăreşti, prin muncă şi rugăciune, „fiind trei ani în sfânta ascultare"; apoi, a primit voturile monahale sub numele de Chiril. Din această cauză, el va recunoaşte că, „monahiceasca şi călugăreasca viaţă am deprins la sfânta obştime, adică adunare a Cernicăi" *(B.A.R., Ms. nr. 3469, f. 11)*. Experienţa duhovnicului, împărtăşită ucenicului, va naşte în sufletul acestuia un dor tot mai profund pentru viaţa retrasă, în duh isihast, departe de tumultul inevitabil al marilor obşti mănăstireşti, unde să se consacre deplin practicării Rugăciunii lui Iisus.

După o perioadă de şase ani, timp în care monahul Chiril primeşte harul diaconiei, se decide pentru pustie, după cum însuşi relatează: „Iar mai pe urmă, auzind şi dorind de pustitate, şi auzind eu de sfântul Schit Iezerul că iaste la adâncă pustie, şi iaste făcut de un strămoş al nostru, am dorit a ieşi din obşte, pentru linişte" *(B.A.R., Ms. nr. 3469, f. 11)*. Plecat de la Cernica, trece pe la Schitul Berislăveşti din judeţul Argeş, apoi se îndreaptă spre Schitul Iezerul. Acolo întâlneşte pe ieroschimonahul Ştefan, monah cu viaţă cuvioasă, duhovnicul episcopului Iosif al Argeşului. Bătrânul ieroschimonah era din Scrada Gorjului, având 80 de ani, „şi l-am văzut sporit şi în cele sufleteşti, şi multe cărţi pustniceşti de ale sfinţilor avea"; sihăstrise în „Schitul Cioclovina, şi la alte bogate locuri pustniceşti", „de la care mult m-am folosit sufleteşte", va consemna mai târziu arhimandritul Chiriac. De la el, află lucruri minunate despre Cuviosul Antonie, precum şi faptul că are viaţa scrisă de ucenicii săi, însă pierdută din cauza „răzmeriţelor". După numeroase eforturi, ierodiaconul Chiril, spre bucuria sa, o descoperă, împreună cu Pomelnicul Schitului, la o familie în Dobriceni; apoi, repară chilia şi bisericuţa Cuviosului Antonie, „cu dorirea — cum scrie el — să mă sălăşluiesc acolo, unde şi strămoşul viețuise". Însă, din motive independente de voinţa sa, trebuie să părăsească acel loc de sihăstrie, dar mărturiseşte că pleacă de acolo cu dorirea în suflet de „a mă învrednici şi eu cât de puţin să urmez doririi către Dumnezeu şi vieţii cei îmbunătăţite şi ostenelilor Sfinţiei Sale" *(B.A.R., Ms. nr. 3469, 13v)*, adică a Cuviosului Antonie.

În căutarea de noi locuri sihăstreşti şi monahi îmbunătăţiţi, de la care să primească exemple de viaţă isihastă, ierodiaconul Chiril spune că: „Auzind iarăşi de minunile Sfântului Nicodim de la Mănăstirea Tismana, am dorit a vedea, auzind de frumuseţea locului şi, precum am auzit, aşa am şi văzut" *(Idem, f. 12)*. Acolo, înflăcărându-se de minunile sfântului, auzite din relatările monahilor tismăneni, se consacră unei alese vieţi duhovniceşti, încât este hirotonit ieromonah, la recomandarea duhovnicului său Iachint Cernicanu.

Cu privire la viaţa sa de la Tismana, arhimandritul Chiriac scrie că, „şi la această Mănăstire, am şezut şapte ani pentru dragostea sfântului şi a locului, şi toate le-am avut pe deplin, măcar străin fiind şi locul depărtat, unde se află până astăzi mormântul şi peştera cea înfricoşată şi minunată, cu facerea minunii de a legat balaurul deasupra peşterii, cum se vede până acum. Şi loc pustnicesc foarte, în judeţul Gorjului... Numai frică de oameni răi iaste pe acele locuri unde, prin răzmeriţe, multe năpaste şi frică am tras, numai Sfântul Nicodim de primejdii ne-a scăpat cu rugăciunile Sfinţii Sale, şi am cunoscut multă milă şi dar" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 172v)*. De asemenea, în „Cronica" sa, scrie că: „Multe ispite, iar mai ales iscuşenii am avut despre diavoli, atât prin răzmeriţe — încât un pas de picior de n-au pus turcii mâna pe noi — cât şi prin oameni vrăjmaşi, ispite multe". Însă cele mai mari încercări le-a avut de la necuratul, încât „frică de la însuşi diavolul, prin somn şi aevea am pătimit"; însă „din toate acestea ne-a izbăvit milostivul Dumnezeu, prin rugăciunile sfinţilor Săi, adică ale Sfântului Nicodim şi ale Sfântului Grigorie şi ale celorlalţi" *(B.A.R., Ms. nr. 3469, f. 12v)*.

Mare folos sufletesc a dobândit ieromonahul Chiril din petrecerea sa în preajma mormântului Sfântului Nicodim de la Tismana; el însuşi relatează că, „multe minuni am văzut şi am simţit, unde şi cu păcătosul multe haruri am primit, şi m-am învrednicit cu blagosloveniile sfinţitului Nicodim arhimandrit care, prin neadormitele sale rugăciuni, multe apărări are ţara noastră aceasta. Şi multe folosuri câştigă cei ce năzuiesc cu credinţă" la ajutorul lui.

Dorind să-şi îmbogăţească experienţa călugărească, ieromonahul Chiril se îndreaptă spre vatra monahală subcarpatică din preajma Oltului, renumită pentru viaţa îmbunătăţită a călugărilor din zona Coziei. Cu binecuvântarea episcopului Iosif al Argeşului, sihăstreşte la schiturile Turnu şi Stânişoara, unde va fi puternic marcat de personalitatea schimonahului Sava Stânişoreanu — venit de la Sfântul Munte — precum şi de viaţa ieroschimonahului cozian Grigorie, fostul preot Ghinea, bunicul său după mamă. Aceşti mari schivnici îl vor îmbrăca în schima mare, numindu-l „Chiriac ieroschimonahul", prescriindu-i şi canon schivnicesc, de rugăciune şi muncă, pe care avea să-l urmeze întreaga sa viaţă. Pentru exersarea în viaţă isihastă, el petrece la „Stânişoara, cu stareţul schivnic Savva, o jumătate de an" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, 171v)*, îmbogăţindu-se mult sufleteşte de la acest „om vechi, ca de 70 de ani, şi umblat la Sfântul Munte şi la Neamţu şi la Poiana Mărului" *(B.O.R., XIII, p. 32)*.

După experienţa isihastă, dobândită de la cei doi mari sihaştri, ieroschimonahul Chiriac se retrage în locul preferat al pustnicilor din nordul Olteniei, Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul de la Bistriţa. Redactându-şi memoriile, scrie că „şedeam atuncea venit de un an, cu fratele Ioanichie ieromonah, duhovnicul, bucureşteanul Marghidan, şi eclesiarh sfintei Mănăstiri Bistriţa, unde am învăţat şi eu carte" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 171)*. Iar în altă parte, notează că: „Am trăit la anul 1809", în Schitul Peştera, „unde am şezut, în vremea călugăriei mele celei schimniceşti, opt ani şi mai bine (se referă la Mănăstirea Bistriţa — n.n.), împreună cu cel în Hristos frate, Ioanichie ieromonahul, când am venit călugăriţi din obştea Cernica" *(B.O.R., XIII, p. 376)*.

Din sihăstria Peşterii de la Bistriţa, ieroschimonahul Chiriac se reîntoarce la Tismana, fiind numit egumen şi duhovnic al Schitului Cioclovina — aşezământ retras în codrii seculari ai munţilor, cum îi plăcea lui să trăiască. Aici va desfăşura o intensă şi fructuoasă activitate gospodărească şi duhovnicească, devenind îndrumătorul sufletesc al multor călugări, precum şi a numeroşi credincioşi din judeţele Gorj şi Mehedinţi; unii dintre ei aparţineau înaltei societăţi, fiind cărturari, boieri şi militari, printre care se numără şi Tudor Vladimirescu, „comandirul pandurilor" *(Telegraful Român nr. 31—34, 2001, p. 4, 5)*.

De la Mănăstirea Tismana, ieroschimonahul Chiriac pleacă la Muntele Athos, realizare considerată ca o minune a Sfântului Nicodim, după cum notează: „Cu ajutorul său, ca un întraripat, după dorire, am ajuns şi la Sfântul Munte" *(B.O.R., XIII, p. 221)*. Acolo face una dintre cele mai interesante experienţe, despre care va scrie: „Am venit şi am trăit, şi foarte bine am petrecut, fără nici un fel de răutate, cu toate că ţară străină iaste, dar tot creştini sunt, şi aşe-

(Continuare în pag. a 6-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Biserica din Grui - o mică catedrală a Mărginimii - şi-a sărbătorit din nou hramul

Miercuri, 7 ianuarie 2004, când anual întreaga creştinătate ortodoxă prăznuieşte Soborul Sfântul Ioan Botezătorul, în prezenţa Marelui cărturar şi ctitor I.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului — BISERICA din GRUI — Sălişte — şi-a sărbătorit Hramul, Patronul, precum şi un eveniment aniversar.

În acest an de mare sărbătoare pentru Biserica din Grui, în fruntea soborului preoţesc s-a aflat pentru a şaptea oară P.S. *Visarion Răşinăreanu* Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Din sânul Soborului preoţesc au slujit vrednicii de luat în seamă P.C. pr. univ. dr. Ilie Moldovan, P.C. prof. univ. dr. Vasile Mihoc, P.C. pr. icon. stav. Romul Roşca, Protopopul Protopopiatului Sălişte, P.C. pr. icon. stav. lect. Dr. Aurel Pavel, P.C. icon. stav. Dumitru Munthiu, P.C. pr. icon. Ioan Ciocan, P.C. pr. icon. Nicolae Bădilă, parohul Bisericii, Arhidiaconul Vasile Avram şi Diaconul Mihai Susan.

La slujbă au participat câteva sute de credincioşi din localitate precum şi unele oficialităţi din Sibiu.

Bunul Dumnezeu ne-a binecuvântat în acea dată calendaristică sfântă de şapte a lui gerar, a acestui miez de iarnă, cu o zi plină de soare şi cu un cer senin. A fost o atmosferă animată, încărcată de multă zăpadă cristalină şi proaspătă, căzută cu o zi înainte, care a îmbrăcat şi făcut codrul învestinat cu întreaga natură din zonă, atât de frumoasă cum numai în basmele lui Ispirescu se mai poate vorbi... Totul era un adevărat pastel hibernal precum un desen de imagini în culori vii, palpitant. Părea ceva sfânt, într-un decor captivant şi impresionant care parcă a fermecat întreaga asistenţă şi spaţiul din jur...

După cum se ştie — Biserica din Grui — este zidită din piatră şi cărămidă în urmă cu peste trei secole de către vrednicii de veşnică pomenire fraţii: Dumitru, Oprea şi Stana Cândea, în mijlocul grădinii lor de odinioară. Acest mic Panteon de acolo de sus, unde se pare că este mai aproape de Rai, veghează şi va veghea veşnic, vestita vatră a Săliştei.

Dintr-un scurt BILANŢ, asupra ultimelor două decenii se desprind următoarele: La 7 ianuarie 2004 s-au împlinit exact *douăzeci de ani* de când s-a deschis o bogată şi interesantă POARTĂ de istorie a Hramului pentru Biserica din Grui.

Era pe atunci — 7 ianuarie 1984 — când la *INIŢIATIVA* subsemnatului — I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru a delegat pe P.S. LUCIAN Făgărăşanul, care la acea dată era Episcop Vicar la Arhiepiscopia Sibiului, să săvârşească o slujbă arhierească cu prilejul Hramului.

P.S. Lucian a fost însoţit de P.C. pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan pe vremea aceea prorectorul Institutului Teologic Sibiu, azi decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

În 7 ianuarie 1992 a urmat apoi I.P.S. Dr. SERAFIM, azi Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania şi Europa Centrală, în momentul acela Episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Începând din 7 ianuarie 1994 şi până la 7 ianuarie 1997 (inclusiv) „acest colţ din Grădina Raiului" din dragă inimă a fost onorat de însuşi Marele erudit şi ctitor I.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului.

Din 7 ianuarie 1998 şi până în prezent, prin binecuvântarea şi încredinţarea I.P.S. Dr. Antonie, slujba de Hram se săvârşeşte de către P.S. VISARION RAŞINĂREANU, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Prezenţa acestor mari arhierei, din Sfântul Sinod, a devenit un important eveniment, un impuls grăitor, care va rămâne în legenda şi arhiva Bisericii din Grui, dar şi pentru istoria Săliştei.

În aceşti douăzeci de ani soborul preoţesc şi diaconesc care a slujit alături de fiecare *ierarh* a fost foarte numeros. Se cuvine a fi remarcată prezenţa neîntreruptă a distinşilor P.C. părinţi prof. univ. Dr. ILIE MOLDOVAN şi Dr. VASILE MIHOC de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Aceste personalităţi şi feţe bisericeşti au fost însoţite de preoţii de la Catedrala Mitropolitană şi nu numai precum: în 1984 de P.C. pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, azi decanul Facultăţii de Teologie — apoi de: P.C. pr. icon. stav. Ezechil Oancea, consilier mitropolitan (fost arhidiacon), P.C. icon. stav. Valentin Sicoe secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, P.C. pr. icon. stav. Mihai Rusu (fiu al Săliştei), P.C. pr. icon. stav. lector Dr. Aurel Pavel, P.C. pr. icon. stav. Dumitru Munthiu ecleziarhul Catedralei, P.C. pr. icon. stav. Gheorghe Streza, P.C. pr. sach. Ioan Trifan, P.C. pr. icon. stav. Ilarie Benchea (parohia Hipodrom), P.C. pr. icon. Ioan Munteanu (parohia Vale) şi P.C. pr. Simion Cristurean (parohia Vânătorii) cât şi arhidiaconii Dura Dumitru, Stancu Nichita, fraţii Dumitru şi Simeon Luca (de acum preoţi), Vasile Avram şi diaconul Zanfir Dănuţ Papară, care la 7 ianuarie 1996 a fost hirotonit aici, întru preot de către I.P.S. Antonie, iar acum în 2004 a fost şi diaconul Mihai Susan. Firește, de fiecare dată nu au lipsit preoţii locali: P.C. pr. icon. Romul Roşca protopopul Protopopiatului Sălişte, P.C. pr. icon. Ioan Ciocan, P.C. pr. sach. Nicolae Bădilă parohul Bisericii care în acest an 2004 a fost hirotonit ca preot iconom şi P.C. pr. Claudiu Teşa. De la strană a răspuns corul bărbătesc sau al femeilor din localitate.

Un alt aspect din *BILANŢUL* la care mă refer şi care s-a desfăşurat în perioada celor două decenii trecute, — dovedeşte clar prin fapte reale şi stă mărturie oricui, că s-au realizat LUCRĂRI capitale foarte importante. Aceste rezultate au înfrumuseţat şi ridicat consistent valoarea şi ZESTREA Bisericii din Grui. Operaţiunile impuse au fost complexe şi absolut necesare. Au început în 1991—1992 prin lărgirea acoperişului cu peste un metru la streaşine, cu înlocuirea ţiglei vechi cu alta nouă, cu asanarea igrasiei etc., lucrări la care P.C. pr. Nicolae Bădilă a depus zel şi muncă efectivă. Prin grija ing. Viorel Tâmpănariu şi el fiu al Satului s-a înlocuit în întregime instalaţia electrică veche cu una nouă. Şi tot în anul 1992 la iniţiativa şi pe cheltuiala subsemnatului s-au înlocuit toate crucile de pe acoperişul şi turla Bisericii.

În 1994—1995 la propunerea şi acţiunea subsemnatului s-a realizat un impresionant *ICONOSTAS* confecţionat din stejar masiv şi sculptat cu mare dibăcie de către vestitul meşter Nelu Ungurianu din Tg. Neamţ. Vechiul iconostas era de fapt o improvizaţie cu două bârne paralele pe care erau aşezate icoanele de atunci. Tot cu acest prilej am donat două sfeşnice sculptate din faţa altarului, şi două candelabre din bronz — unul în Sfântul altar şi celălalt în Pronaosul Bisericii.

Începând cu anul 1996 s-a purces la cea mai importantă şi valoroasă lucrare de bază, respectiv la *pictura nouă şi restaurarea picturii vechi* din interiorul Bisericii, pe care subsemnatul în amintirea şi respectul întregii mele familii de dincolo, am finanţat-o în întregime. Toată lucrarea de pictură a fost executată cu mult profesionalism de Romeo Andronic şi familia sa din Bucureşti.

Imaginile şi chipurile sfinte pictate ori restaurate au o privire blândă şi atrăgătoare reprezentând azi un real *tezaur* pentru acest Sfânt Locaş din Grui.

A fost o *binecuvântare* de la Bunul Dumnezeu şi totodată *voia* Sf. Ioan Botezătorul ca această valoroasă lucrare să fie sfinţită tocmai la 7 ianuarie 2000. Din încredinţarea I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală Mitropolitul Transilvaniei sfinţirea s-a făcut prin slujirea P.S. Visarion Răşinăreanu Episcop Vicar, în fruntea unui sobor de 17 preoţi şi diaconi fiind la acea dată, prima Biserică Sfinţită în zorile mileniului trei din Arhiepiscopia Sibiului.

În 7 ianuarie 2001 P.S. Visarion Răşinăreanu Episcop Vicar săvârşeşte la acest sfânt locaş, o nouă sfinţire adică a Icoanei *Sfântului Ioan Botezătorul* patronul Bisericii din Grui. Această icoană am aşezat-o pentru veşnicie deasupra uşii de la intrarea în Sfânta Biserică spre venerarea Patronului. Icoana este sculptată pe o placă de stejar de acelaşi talentat meşter Nelu Ungurianu. Tot atunci s-a schimbat şi grilajul de la mormântul ctitorilor Oprea Dumitru şi Stana Cândea.

În a doua parte a anului 2003 văzând că tinda Bisericii încă nu s-a pictat, îndemnat de dragoste nemărginită faţă de această mică catedrală, m-am decis să împlinesc şi această lucrare. Iconografia am stabilit-o după o consultare prealabilă cu P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcopul Vicar şi cu P.C. pr. icon. stav. Ezechil Oancea consilier mitropolitan. Lucrarea a fost executată de către pictorul Dorel Beşleagă şi achitată în exclusivitate de subsemnatul.

În acest an 2004 de 7 ianuarie, credincioşii prezenţi la slujba arhierească de Hram au avut bucuria să asiste la o nouă sfinţire. În prezenţa Marelui cărturar I.P.S. Antonie Plămădeală, — P.S. Visarion Răşinăreanu a săvârşit binecuvântarea şi sfinţirea picturii din tinda Bisericii. Tot cu acest prilej părintele sachelar Nicolae Bădilă a fost hirotesit prin Gramata nr. 1 din 7 ianuarie 2004 emisă de Arhiepiscopia Sibiului şi semnată de I.P.S. Dr. Antonie, Arhiepiscop şi Mitropolit, cu istincţia de preot iconom pe seama Bisericii din Grui.

În încheierea sfintelor Slujbe I.P.S. Dr. *Antonie* a rostit un impresionant şi bogat cuvânt de învăţătură. Au fost momente înălţătoare prin care Înaltul Mitropolit a adus în memoria celor prezenţi importante învăţăminte privind sărbătoarea Crăciunului, a Botez lui Domnului Iisus, precum şi secvenţe din viaţa şi rolul Sfântului Ioan Botezătorul. Tot în evocarea Sa, Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit a remarcat *locul şi rolul* acestei vechi Biserici din Grui precum şi toate *realizările* care s-au împlinit în cei doisprezece ani (1992—2004).

Într-o atmosferă de evlavie, de credinţă şi înaltă trăire sufletească, la Biserica din Grui — glasul pământului s-a înălţat către cer, iar ochiul credinţei cu taina duhului şi-a îndreptat din nou privirea către Bunul Dumnezeu.

În 7 ianuarie 2002, cu fire de aur s-a mai înscris o pagină de referinţă în *Monografia* acestei Biserici din Grui, al locului mirific supradimensionat de poezia codrului care o înconjoară. Parafrazez câteva cuvinte adânci ale P.C. pr. prof. Dr. Ilie Moldovan: „Biserica din Grui a devenit Ierusalimul nostru".

Încheiez cu dorinţa ca preoţii locali şi generaţiile de mâine — după ce noi nu vom mai fi, să nu lase să se aştearnă uitarea peste această frumoasă *TRADIŢIE* începută acum 20 de ani în 7 ianuarie 1984, şi mereu să se sărbătorească acest Hram cu acelaşi Zel creştin şi bucurie sufletească.

ec. IOAN METIU
fiu din vatra satului Sălişte

Pagini din istoria vechiului Sibiu

(Urmare din pag. a 2-a)

pierderea funcţiei. Însă regelui Ludovic II nu i-a mai rămas timp pentru aşa ceva, deoarece şi-a pierdut viaţa în acelaşi an, în bătălia de la Mohács, din 29 august.

Au urmat în Ungaria două decenii de război civil. Ambii candidaţi la coroana maghiară (arhiducele austriac Ferdinand de Habsburg şi voievodul ardelean Ioan Zápolya) au rămas fideli credincioşi ai Bisericii Catolice, ordonând arestarea protestanţilor şi confiscarea averilor acestora. Dar nici unul dintre ei nu a putut pune în practică aceste măsuri, fiecare fiind în căutare de susţinători. În cursul acestui conflict, Sibiul s-a aflat la început de partea voievodului Zápolya, dar, în anul 1527, a trecut de partea lui Ferdinand (originea germană a comitetului Pempflinger a fost hotărâtoare în luarea acestei decizii). Voievodul ardelean a ocupat scaunele şi districtele săseşti. Doar Sibiul a reuşit, timp de şapte ani (până în 1535), să rămână independent şi să menţină legătura cu Ferdinand de Habsburg.

Se înţelege că în asemenea vremuri tulburi din punct de vedere politic, aderenţii ideilor lui Luther au putut să se organizeze nestingherit, cu atât mai mult cu cât între susţinătorii lor s-au aflat şi Matthias Armbruster şi Petrus Wolff, cei mai importanţi primari ai Sibiului între anii 1513—1541. Caracteristic pentru destrămarea vechii ordini bisericeşti este şi faptul că, între anii 1530—1540, consemnările din protocoalele capitlului Sibiului dispar aproape în întregime. Totuşi, în condiţiile neconstituirii încă a Bisericii Evanghelice, autorităţile oraşeneşti au rămas fidele Bisericii Catolice. Clerul catolic a continuat să săvârşească serviciile divine. Comitele Pempflinger a primit în anul 1531 laude din partea călugărilor franciscani pentru sprijinirea acestui ordin religios. Totodată, fraternităţile religioase laice au continuat să-şi desfăşoare activitatea, printre membrii lor figurând şi primarul Petrus Wolff, amintit mai sus.

O monografie religioasă uitată

În 1947, tânărul teolog DUMITRU D. ȚAȚA își susține examenul de licență în teologie cu o importantă lucrare: „Istoria religioasă a românilor din Scaunul Săliștei", apreciată de către comisie cu calificativul „Distincție".

Lucrarea era rodul unei impresionante și temeinice documentații și, în acest sens, citățm lucrările marilor personalități care s-au preocupat de viața religioasă a românilor majoritari din Transilvania, în general și din satele Mărginimii Sibiului, în particular: Silviu Dragomir, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, Ștefan Meteș, Nicolae Iorga, Ioan Moga, Axente Banciu ș.a. Totodată, autorul a întreprins îndelungate cercetări și investigații în satele care constituiau cândva „Scaunul Săliștei" și mai apoi au aparținut aceluiași protopopiat, respectiv: Sălișteț, Galeș, Tilișca, Vale, Sibiel și Cacova (Fântânele), răscolind arhive, solicitând informații dar și tradițiile locale, de la preoții și intelectualii acestor sate.

După ce este prezentat „Scaunul Săliștei" din punct de vedere geografic și istoric, precum și fiecare din satele din componența acestuia, autorul încearcă să surprindă începuturile vieții religioase din această zonă, până la 1700. Atras de dârzenia cu care locuitorii de aici și-au apărat libertatea, inclusiv cea religioasă, ortodoxă, manifestată în repetate împrejurări istorice, prezintă, în detaliu, cum aceștia, cu sufletele încărcate de revoltă față de stăpânirea străină opresivă, abuzivă și intolerantă, dar solidari prin puterea credinței, au dus o necontenită luptă pentru apărarea ființei naționale, a limbii și a credinței strămoșești. „Poate faptului, spune autorul, că n-au cunoscut jugul iobăgiei, îi datorează acești locuitori dragostea și dorința lor nemărginită pentru libertate și lumină (ca rezerve de energie, n.n.). Biserica le-a fost sprijinul și școala călăuza".

Multe din paginile acestei lucrări se referă, în amănunt, la perioada cumplită ce a urmat „Unirii de la 1700", când mărginenii din aceste sate, ca și cei din alte părți ale Transilvaniei, au atins apogeul luptei lor neîncetate de apărare a credinței lor ortodoxe, cu autoritățile politice și cu reprezentanții bisericilor romano-catolice și greco-catolice, în încercarea acestora de a le impune, cu forța „unirea cu legea împăratului". Sunt prezentate suplicile la care au fost supuși preoții ca și credincioșii rămași fideli „legii străbune", precum și nedreptățile și asupririle de care au avut parte. Sunt reliefate figurile conducătorilor acestei lupte, între care neînfricatul Oprea Miclăuș din Sălișteț, preotul Ioan din Galeș și preotul Moise Măcinic din Sibiel, așezați de către biserica noastră în rândul „Sfinților români și apărători ai legii strămoșești", ca și ale altora.

Alte capitole se referă la legătura strânsă dintre marele ierarh Andrei Șaguna și credincioșii acestei zone, în mod special cu cei din Sălișteț; conlucrarea permanentă dintre biserică și școală, care a contribuit esențial la perpetuarea sentimentului religios și, în acest context, a conștiinței că a fi român este una cu a fi ortodox, trăiri care au ars ca o flacără vie în sufletele credincioșilor, din generație în generație, biserica lor constituindu-se într-un puternic factor de unitate națională dar și loc de refugiu și apărare în vitregia vremurilor prin care au trecut; descrierea și istoricul tuturor lăcașurilor de cult și, în final, prezentarea protopopilor și a preoților (atâția câți au fost consemnați în documente), în ordine cronologică.

Lucrarea la care ne referim, de o certă valoare, a rămas practic necunoscută pentru cei interesați de istoria religioasă a locuitorilor din Mărginime datorită condițiilor vitrege și intolerante din perioada când a fost elaborată, pentru orice manifestare care privea biserica și religia. Aflată în arhiva familiei, abia cu ocazia întocmirii monografiei Săliștei (1991), a fost redescoperită și s-au făcut referiri la conținutul său.

Înainte de a încheia această recenzie postumă, considerăm necesare câteva date biografice ale autorului. DUMITRU ȚAȚA s-a născut la 30 septembrie 1920, la Iași, unde se aflau, vremelnic, părinții săi sălișteni. Mama sa, Paraschiva, a fost o femeie evlavioasă și harnică iar tatăl său, Dumitru, un meseriaș priceput și autodidact, a slujit cu râvnă și devotament în gospodăria bisericii, ca epitrop și epitrop primar al Bisericii celei mari din Sălișteț. A fost implicat de asemenea în toate acțiunile culturale, sociale, economice, menite binelui obștesc, motiv pentru care a fost respectat și apreciat de către consătenii săi. Tânărul Dumitru urmează în Sălișteț școala primară, Gimnaziul mixt și Școala superioară de comerț după care continuă studiile la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu, la absolvirea căreia s-a supus la examenul de calificare preoțească, pe care l-a trecut cu nota „foarte bine". A urmat și cursurile și a trecut și examenele Seminarului pedagogic.

Împrejurări politice și sociale potrivnice, frecvente în perioada imediat postbelică, l-au determinat să continue studiile la Facultatea de drept din Cluj, al cărei licențiat a devenit. În felul acesta, cariera și preocupările sale au luat altă orientare, activitatea sa profesională desfășurându-se în economie, în Brașov, unde moartea îl va surprinde, prematur, în cea de-a doua zi a Crăciunului (1986). Pregătirea profesională, dublată de o mare putere de muncă, dar și felul său de a fi prietenos și apropiat, modest și altruist, l-au făcut apreciat și stimat de către toți cei ce l-au cunoscut.

Cu gândul de a salva de la uitare această lucrare, singura (după știința noastră) cu această tematică în aria monografiilor de istorie religioasă, precum și pe autorul său, apreciem că prin această „restituire" atragem atenția celor preocupați asupra unei importante surse de informații privind jertfele cumplite și fără număr ale înaintașilor noștri pentru apărarea și păstrarea credinței străbune.

IOAN STĂNIȘOR

P.S. În memoria autorului lucrării sus-menționate sora și fratele donează câte 2 exemplare din Monografia Săliștei, 1991 și câte un exemplar din teza de licență următoarelor instituții: Facultatea de Teologie Sibiu; Facultatea de Teologie Cluj; Biblioteca ASTRA Sibiu; Protopopiatul Sălișteț și Liceul Dr. I. Lupaș Sălișteț.

Filosoful și eseistul Vasile Băncilă, sărbătorit la Sibiu

In partea finală a anului 2003 a avut loc, în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Simpozionul „VASILE BĂNCILĂ, FILOSOF ȘI ESEIST", organizat de Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna", de Facultatea de Litere și Arte Sibiu și de Uniunea Pensionarilor din Sibiu.

Așa cum a arătat prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, *decanul Facultății de Teologie*, „Vasile Băncilă n-a fost doar filosof ci el a fost preocupat, între altele, și de educația religioasă a copilului, fiind apoi și autor al unui manual de morală creștină, și nu în ultimul rând, un apologet creștin". Părintele decan a subliniat, în continuare, vocația de dascăl a celui omagiat și s-a adresat studenților prezenți, recomandându-le, elaborarea de teze de licență despre vocația și personalitatea lui Vasile Băncilă.

Semnatarul acestor rânduri a expus mai multe detalii semnificative despre viața și activitatea lui Vasile Băncilă și a subliniat patriotismul și densitatea ideatică a operei sale filosofice. Vasile Băncilă a fost o fire de luptător și nu a încetat nici un moment să scrie, chiar „sub lespedea istoriei"; iar în „... Ardeal e o dispoziție pentru ordine și cultură", încheie vorbitorul, referindu-se la „Semnificația Ardealului".

Prof. univ. dr. Ioan Mariș, un bun cunoscător al operei blagiene, a remarcat că personalitatea omagiată s-a aplecat „cu aceeași dăruire și asupra operei blagiene", lăsându-ne „o exegeză unică, neîntrecută".

În lucrarea „Lucian Blaga, energie românească", autorul accentua faptul că unicitatea lui Blaga stă în „dimensiunea metaforică" pe care el o releva spiritului românesc.

Relația Blaga-Băncilă, remarca prof. univ. dr. Gheorghe Pavelescu, nu s-a limitat la cea dintre filosof și exegetul său, ci era mult mai profundă. Deși aveau „caractere diferite — unul era gânditor (Blaga), celălalt optimist, vesel (Băncilă) — cei doi erau „adevărate spirite înrudite". Epistolografia celor doi filosofi are o particularitate, continuă vorbitorul, și anume: „... în timp ce Blaga este extrem de concis, Vasile Băncilă, fără a fi lipsit de darul conciziei, practica și o scrisoare-eseu".

Nenumăratele scrieri semnate de Vasile Băncilă releva, nu doar un eseist și un filosof, ci și un literat, un orator de marcă, un epistolar și un adevărat pedagog, iar înainte de toate un luptător intrasigent, pentru care dimensiunile moral-religioase și etnice au fost coordonate esențiale ale existenței sale — a mărturisit Ioan Băncilă, fiul filosofului.

Prof. univ. dr. Pamfil Matei, decanul *Facultății de Litere și Arte* din Sibiu, într-un limbaj curgător a remarcat că în „sistemul filosofic al lui Vasile Băncilă s-a integrat armonios și preocuparea pentru limba română", pentru istoria ei și pentru necesara ei apărare și cultivare, fiind convins că „limba este semnul cel mai vădit al unei națiuni".

Dar ce a însemnat pentru apropiați „cel mai fecund creator al generației sale" (Nicolae Bagdasar), mărturisește David Prodan în *Memorii:* „cu Vasile Băncilă însă nu puteai fi prieten fără să-și reverse asupra ta tot belșugul intelectului său inepuizabil, toată vibrația sufletului în veșnica dăruire".

ȘT. MUNTEANU-SĂCELE

Noua Bibliotecă din Alexandria

Biblioteca din Alexandria, împreună cu Farul și cu mormântul lui Alexandru cel Mare, a creat gloria Alexandriei Egiptului în urmă cu două mii de ani. Un loc legendar, care și-a propus să adune toate cărțile din lume, în original și în traducere grecească. Aici au luat chip volumele lui Homer, Odele lui Pindar, dar și traducerea în grecește a Bibliei: 72 de înțelepți, aduși de la Ierusalim, au fost izolați în Insula Faro și au tradus, în 72 de zile, varianta grecească a Cărții Sfinte a evreilor, carte capitală pentru cultura europeană. În aceeași bibliotecă, matematicieni și astronomi au desenat primele hărți ale Pământului și ale Cerului, au trasat meridianele și paralelele.

Dorită de Ptolemeu al II-lea Filadelful, care a stăpânit Egiptul între 285 și 246 î.Hr., gândită de Falereus, discipol al lui Aristotel, avea să fie cea mai mare bibliotecă a lumii antice: se pare că în vremea lui Iulius Cezar ajunsese la 700 de mii de volume. Dar a fost înghițită de furtunile istoriei, împreună cu întreaga-i încărcătură de texte antice.

Astăzi renaște, grație unui proiect promovat de Unesco și realizat de arhitecți norvegieni, în același loc de unde fusese ștearsă cu secole în urmă. De această dată, are capacitatea să găzduiască până la 8 milioane de volume, un edificiu cu 11 etaje, închis între ziduri de granit, ca o citadelă a culturii. Ar fi trebuit să fie inaugurată în 23 aprilie anul acesta, dar, din nou, evenimentele istorice ce marchează astăzi Orientul Mijlociu, au făcut ca acest eveniment să fie amânat. Proiectul este ambițios, pentru un oraș precum Alexandria Egiptului, care, cu două mii de ani în urmă, era capitala culturală a întregii lumi.

Sunt mai bine de două milenii de când Ptolemeu al II-lea încerca să colecționeze „toate cărțile de la toate popoarele pământului". În mania sa, regele confisca toate papirusurile găsite pe corăbiile care treceau prin Alexandria, le copia și restituia proprietarilor copia, păstrând originalul, pe care apoi îl traducea în grecește (dacă era cazul). Cărți din toate culturile și limbile erau apoi catalogate. Biblioteca a devenit astfel un fel de Museu, adică locul Muzelor, un laborator al cunoașterii. Euclid abia terminase de scris ale sale *Elemente de geometrie,* că Eratosten din Cirene, al treilea director al bibliotecii, calcula, cu o impresionantă precizie, circumferința terestră. În timp ce poetul Calimah cataloga volumele prezente, Zenodot din Efes corecta și împărțea în cânturi și strofe opera lui Homer. În jurul acestei biblioteci se consuma întreaga viață culturală a Alexandriei. Dar nu numai. Iată ce nota poetul Erodes: „Afrodita e la ea acasă; se găsesc aici toate lucrurile bune pe care le dorești. Mai ales, femei, femei, femei, dar și vin și tineri arătoși". Era o cetate a plăcerilor, turbulentă și neliniștită.

Se crede adesea că biblioteca a fost distrusă în două rânduri, în vremea lui Cezar, în anul 48 î.Hr., și de către califul Omar, când locuitorii au folosit papirusurile pentru încălzirea băilor publice. Alții cred că biblioteca a dispărut în anul 267 d.Hr., când trupele reginei Zenovia din Palmira s-au confruntat, pe străzile orașului, cu cele ale lui Aurelian. Oricum, o dată cu biblioteca au dispărut iremediabil sute de lucrări ale lumii antice. Uneori, unele papirusuri reapar din deșert; provenind din vreo bibliotecă privată și aruncate la gunoi, au fost folosite pentru înfășurarea vreunui defunct.

Astăzi, această bibliotecă ar vrea să renască. Desigur, în condiții moderne. Chiar dacă n-a fost încă inaugurată, este vizitată de milioane de turiști.

Arhim.
IUVENALIE IONAȘCU

O posibilă apropiată redeschidere a Institutului de Teologie de la Halki, al Patriarhiei Ecumenice

Patriarhia Ecumenică de Constantinopol a primit în 30 octombrie 2003 autorizația formală de redeschidere a Institutului de Teologie de la Halki (Insula Heibeliada, din Marea Marmara), închis de către autoritățile turcești în 1971. Această decizie a fost luată ca urmare a atenționărilor venite din partea Comunității Europene, care cere țărilor interesate a adera la Uniunea Europeană să respecte charta drepturilor omului în materie de libertate religioasă, precum și convențiile internaționale și tratatele comunitare.

Această prestigioasă instituție de învățământ teologic a fost înființată în 1844 și în cadrul ei s-au format slujitorii bisericești din Fanar și din toate diecezele Patriarhiei ecumenice.

Termenul limită până la care Institutul trebuie redeschis este luna decembrie 2004, când vor începe negocierile cu Turcia în vederea aderării la Uniunea Europeană.

Ministrul turc al Educației, care a avut o întâlnire de lucru cu patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului, a precizat că nu există motiv serios ca să se refuze funcționarea unei școli teologice creștine, atâta vreme cât în Turcia există astăzi douăzeci și patru de facultăți de Teologie musulmană.

La rândul său, patriarhul ecumenic a considerat că decizia de redeschidere a Institutului de la Halki reprezintă „o victorie a rațiunii și dreptății asupra nedreptății și iraționalului". Sanctitatea Sa a mai arătat că acest drept, pentru care s-au depus stăruințe pe tot parcursul celor mai bine de trei decenii de la pierderea lui, nu este o chestiune de prestigiu, cum ar putea crede unii, ci mai ales o necesitate stringentă, care să permită reînnoirea și completarea clerului și a altor categorii de slujitori bisericești de la centrul patriarhal din Fanar și din parohiile din diocezele din străinătate ale Patriarhiei.

Întrucât Institutul ar urma să funcționeze pe teritoriul turc, patriarhul n-a exclus posibilitatea unei anumite forme de control al Ministerului Educației. Corpul didactic, alcătuit din clerici și laici, există încă de dinainte de desființarea școlii. Acest corp trebuie doar reînnoit. Candidații vor veni din lumea întreagă, așa cum a fost situația și până în 1971.

Comunitatea ortodoxă greacă din Constantinopol este estimată astăzi la mai puțin de cinci mii de credincioși, când, în urmă cu o jumătate de secol, această comunitate număra peste o sută cincizeci de mii de credincioși.

În urma atentatelor antigrecești și anticreștine din septembrie 1955, care au făcut numeroase victime, acea comunitate s-a diminuat continuu. Guvernul turc a trecut sub tăcere toate abuzurile și actele de teroare, în urma cărora au avut de suferit nu numai credincioșii ci și lăcașurile de cult, cimitirele și clădirile reședinței patriarhale. Se știe, spre exemplu, că în septembrie 1996 a avut loc un atac cu grenadă contra reședinței patriarhale, care a cauzat serioase distrugeri. În luna decembrie a anului următor s-a repetat un astfel de atac.

Se speră că, în viitor, astfel de situații să nu se mai întâmple, comunitatea internațională dovedind, în sfârșit, mai multă fermitate în descurajarea oricărei încălcări a drepturilor omului.

(Informație preluată din buletinul „Service Orthodoxe de Presse, decembrie 2003, p. 6).

Biserică şi societate. Profilul eclesiologic al Legii

Problema „Biserică şi Societate" poate fi tratată din mai multe puncte de vedere. Eu încerc să o privesc din perspectivă creştină în care biserica viază în societate fiind ea însăşi o societate religios-morală sau poate mai mult decât atât: societatea oamenilor credincioşi cu Dumnezeu şi prin Dumnezeu întreolaltă.

Cu un termen consacrat, Biserica este „Trupul lui Hristos", organism însufleţit de duhul hristic, având în acest sens o dimensiune transcendentă ce vizează mântuirea şi desăvârşirea oamenilor în Hristos şi prin Hristos. Ca societate vizibilă ea lucrează în istorie şi societate, influenţându-le şi fiind la rândul ei influenţată de acestea[1].

Deşi modernitatea presupune separaţia dintre puterea seculară şi cea spirituală, cele două planuri continuă să se interfereze. Filosofiile post-moderne încep să caute sensul pierdut tocmai pe terenul reconcilierii dintre politică şi religie. Bisericile tradiţionale (ortodoxă şi romano-catolică) şi-au înteţit pledoaria pentru resacralizarea lumii prin întoarcerea creştinismului în viaţa publică, în şcoli, penitenciare, spitale, armată, dar şi în arena politică, unde se negociază diferite strategii pentru garantarea „binelui comun".

Se pare că acest proiect al modernităţii de a impune un nou „homo-religiosus" trăieşte încă clandestin, la limita dintre teorie şi practică, supravieţuind deocamdată ostil în „catacombele" premodernităţii[2].

Incertitudinile morale legate de noile tehnologii, siguranţa individuală, criminalitatea şi tulburările sociale, vivacitatea dezbaterilor bioetice, vitalitatea sincretismelor şi a religiozităţii populare, sunt tot atâtea semne care atestă foamea de spiritualitate dar şi nevoia de a regăsi reperele unei înţelepciuni umanitare într-o nouă Europă unită.

Din păcate, chiar dacă relaţia dintre politică şi religie, întreruptă în era revoluţiilor şi a nihilismului şi-a reluat cursul, ea continuă să-şi urmărească propriile scopuri, nu întotdeauna complementare[3].

Pentru a avea un dialog just este necesară o delimitare a sferelor de atribuţii nu de influenţe, dintre Biserică şi Societate.

Biserica are domeniul său specific: religios-moral. Deci ea se ocupă în mod direct cu mântuirea credincioşilor. Aceasta e misiunea ei. De problemele sociale, economice sau politice se ocupă statul. De aici rezultă că Biserica nu se identifică cu nici o orânduire socială, cu nici un program politic şi economic şi nici nu formulează ea însăşi un astfel de program.

Creştinul, *în calitate de cetăţean*, participă la viaţa societăţii. El e chemat să privească totul în lumina credinţei sale. „Daţi cezarului cele ce sunt ale cezarului şi lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu" (Mt. 22, 21).

Pentru a reface posibila legătură dintre Biserică şi Societate este necesar ca omul contemporan să se regăsească liturgic în credinţa sa şi să se identifice cu calitatea de cetăţean, atât de perimată la nivel civic.

Activitatea lui socială nu este numai ca o integritate de cetăţean în dezvoltarea societăţii, ci are şi temeiuri moral-creştine. Principiile religios-morale au şi consecinţe sociale. Dar nu Biserica e primul factor al dezvoltării sociale ci *doar* poate sprijini progresul societăţii orientându-se după răsfrângerile sociale ale principiilor sale religios — morale.[4]

În numele noilor libertăţi individuale, religia a încetat a mai fi o necesitate istorică indisolubil legată de tradiţia şi trecutul unei naţiuni, devenind un aspect dispensabil, aflat la libera alegere a fiecărui om, un lucru asupra căruia te poţi apleca sau nu, sau un articol privitor la libertatea cultelor şi a credinţelor în noua Biblie a democraţiei — Constituţia. În virtutea drepturilor constituţionale şi în numele libertăţii individuale, fiecare individ poate proceda la alegerea unei religii, după modelul cinic al unei cereri şi oferte spirituale sosit odată cu transfigurarea lui Dumnezeu într-un produs de vânzare. Îl poţi căuta atunci când ai nevoie de el şi îl poţi abandona când nu mai răspunde aşteptărilor tale. În fond de la Alah la Budda sau Iehova buticul e plin şi aşteaptă clienţi, existând alţi vânzători de iluzii, alte culte şi toţi atâţia dumnezei. În această nefirească stare de lucruri, este imposibil ca omul să nu corespundă aşteptărilor.

Pe aceste noi premise ale democraţiei în care noi îl căutăm pe Dumnezeu după chipul şi asemănarea noastră, în condiţiile pieţei spirituale libere, alegându-ne un Dumnezeu şi o credinţă in funcţie de cum ne trezim dimineaţa, a apărut o formă nouă a relaţiei dintre biserică şi societate: *asistenţa religioasă instituţionalizată*.

Toate sferele vieţii sociale au suferit intruziunea guvernamentală din clipa în care religia şi instituţiile tradiţionale: Biserica şi familia, au ajuns subordonate statului. Din incinta universităţilor şi până la declaraţiile prelaţilor fiecare apelează la stat pentru dreptate socială. Când vorbim de moralitate am început să ne referim, cel mai adesea, la moralitate socială, economică sau politică. Nimic despre păcat, căinţă sau responsabilitate individuală.

De aceea încercam să sugerez că rolul de mediator social al Bisericii prin promovarea respectului faţă de lege şi de normele sociale nu poate fi activat decât în măsura în care omul contemporan îşi va găsi propria identitate atât în credinţă cât şi în societate.

Dumnezeu are cu siguranţă locul Său în societatea democratică deşi se confundă de multe ori cu o simplă rotiţă din întregul mecanism instituţional în care ortodocşi, catolici, protestanţi sau neoprotestanţi, continuă să se adăpostească sub mantaua credinţei adevărate în timp ce-şi dedică cea mai mare parte a timpului singurului lucru care pare să le stârnească interesul: prosperitatea economică şi cruciadele politico-ideologice menite să remodeleze utopic omenirea astfel încât rasa umană să devină şi mai prosperă.

Ca orice alteeva în ziua de azi, Biserica nu este decât o prelungire a căutării noastre pentru o fericire seculară, materială sau psihologică garantată de stat ca drept al fiecărui cetăţean. Consumăm fericirea ca pe orice alt produs. La fel ca psihologia, produsul religiei moderne este menit a ne face să ne simţim deplini. Nu mai presupune nici un sacrificiu, nici o jertfă, cu atât mai puţin o asumare a unui drum lung şi anevoios, de o viaţă, spre Dumnezeu.

În aceste condiţii date ale societăţii contemporane asistenţa religioasă în instituţiile de stat, privită la modul general, este supusă riscurilor de interpretare a celor cărora această asistenţă li se adresează.

Vorbind de aspectul concret al relaţiei dintre Biserică şi Armată din perspectiva asistenţei religioase, ea îmbracă în cele mai multe cazuri haina festivismului, a ceremonialului: a slujbei săvârşite în memoria ostaşilor căzuţi la datorie şi a onorurilor date pentru jertfa martirilor, ca şi cum singurul punct comun în care se pot întâlni se află sub spectrul unei morţi eroizate, parcă doar din motive ce ţin de psihologia maselor şi de imaginea instituţiei (adică de Relaţii Publice), mai mult decât de credinţa arhaică în nemurirea sufletului şi a folosului rugăciunii tăcut pentru iertarea păcatelor şi mântuirea sufletelor[5].

Din păcate, aceasta pare a fi singura imagine care răzbate, după evenimentele din 1989, în ce priveşte relaţia Biserică-Armată.

Asta nu înseamnă că nu putem vorbi, sub aspect pozitiv, de numărul impresionant al lăcaşurilor de cult ce se integrează în peisajul militar, chiar dacă nu îmbracă încă perspectiva duhovnicească ci se limitează, deocamdată, la nivelul de imagine.

Pentru a înţelege noua configuraţie europeană a relaţiei dintre Biserică şi Armată este interesantă observaţia părintelui Nicolae Constantin, şeful Secţiei de Asistenţă Religioasă din Ministerul Administraţiei şi Internelor, făcută cu privire la întâlnirea internaţională de la Stuttgart din 1996: „la exerciţiile şi acţiunile din cadrul parteneriatului să nu mai fie admise decât subunităţile care au în componerea lor preoţi militari (ofiţeri)"[6]. Această condiţionare demonstrează clar necesitatea unei autodefiniri spirituale şi faptul că gândirea militară trebuie să se conjuge cu cea religioasă. Fără a fi pârtinitor cred că valoarea credinţei este premisa raportării la valorile civice pe care soldatul, prin jurământ este chemat să le apere.

„Jur credinţă patriei mele România!
Jur să-mi apăr ţara chiar cu preţul vieţii.
Jur să respect legile ţării şi regulamentele militare.
Aşa să-mi ajute Dumnezeu!"

Răspunsul Bisericii la această provocare îl reprezintă rugăciunea de sacralizare a legământului:

„Doamne Dumnezeul nostru, Împărate al cerului şi al pământului, cel ce ai rânduit pe îngerii Tăi în oştiri cereşti ca să împlinească poruncile Tale, iar popoarelor să le fie ocrotitori şi povăţuitori. Cel ce pe sfinţii Tăi apostoli i-ai înarmat cu îndrăzneală să dobândească lumea pentru credinţa cea adevărată pentru propovăduirea Evangheliei, iar pe sfinţii mucenici să lupte până la jertfa vieţii pentru neîntinarea şi neştirbirea acesteia, însuţi *Împărate şi Doamne*, şi pe aceşti tineri ostaşi români care acum cu jurământ s-au legat prin Sfânt numele Tău a apăra ţara dată nouă spre moştenire, întăreşte-i şi-i umple de duhul vitejiei şi bărbăţiei spre biruinţă asupra a tot vrăjmaşul. Întăreşte-i în credinţa cea întru Tine şi în Legea Ta cea Sfântă, însufleţeşte-i şi sporeşte întru dânşii dragostea de ţară".

De la această rugăciune se poate construi un posibil răspuns al Bisericii faţă de noile provocări ale modernităţii, în care se integrează şi relaţia dintre Biserică şi Armată.

Scopul asistenţei religioase într-o instituţie a statutului are însă reverberaţii distorsionate pentru că societatea la care facem referire nu este educată să înţeleagă scopul istoric şi moral al asistenţei religioase de a veni în sprijinul omului pentru a-i arăta calea către mântuire şi a-l aduce aproape pe Dumnezeu.

Confuzia poate apărea din interpretarea greşită a rostului şi eficienţei preotului militar, în condiţiile în care preotul nu mai lucrează direct pentru Biserică ci se află în cadrul unei alte instituţii, în interesul căreia poate fi perceput ca desfăşurându-şi activitatea. Vom avea aici două viziuni distincte aflate la libera interpretare a acelora cărora li se adresează:

1. Preotul care-şi desfăşoară activitatea în interesul şi-n scopul ultim al persoanei;

2. Instituţia ce foloseşte preotul pentru ca — uzitând de convingerile personale ale individului şi de vulnerabilitatea acestuia la credinţa în Dumnezeu — să-i confere acestuia liniştea interioară necesară realizării scopului ultim al obţinerii profitului de către organizaţie.

În acest fel asistenţa religioasă nu mai este în mod direct în sprijinul individului (a persoanei) ci este în sprijinul instituţiei, într-o deturnare cinică a relaţiei scop-mijloc, acolo unde astfel de deturnări sunt interzise, sau permise cu riscul de a atinge derizoriul. *Exemplul:* Angajat la jandarmi mi s-a cerut agendă cu plan de muncă pe zile, verificate lunar pentru calificativ.

— pozitiv — eficienţă în muncă;
— negativ — nefirescul unei astfel de lucrări în condiţiile misiunii preoţeşti.

Privind serviciul instituţionalizat pe astfel de premise nu mai avem de-a face cu asistenţa religioasă ci cu managementul pragmatic al resurselor umane. Vom transforma astfel confesiunile în şedinţă de psihanaliză şi-n fişe de cunoaştere personală profitând de faptul că Biserica se bucură de încrederea a 90% din români, înscriindu-ne pe coordonatele modernismului enunţat la început. Riscăm în acest fel să scriem un roman kitsch al secolului XXI pe care l-am putea intitula în maniera comercială a zilelor noastre: „Asistenţa religioasă de la Ioan Botezătorul la Bill Gates" sau „Asistenţa religioasă de la pocăinţă la management".

Din păcate, la fel de bine se poate spune sau crede, că acest serviciu de asistenţă religioasă nu este atât o necesitate ci o modă, un capriciu de stat pentru a da senzaţia unei stări de lucruri normale, o modă sezonieră oferită maselor pentru a li se inocula ideea grijii instituţionale faţă de persoană, mereu introdusă în faţă pentru a ascunde în fapt adevăratul scop al serviciului: desfăşurarea în linişte a actelor instituţionale şi imaginea publică[7].

Pentru a ne putea feri de riscurile unei astfel de interpretări eronate a serviciului de asistenţă religioasă instituţionalizată trebuie să actualizăm scopul istoric şi moral al asistenţei religioase ce vine în sprijinul omului spre a-i arăta calea spre mântuire (prin credinţa lucrătoare în fapte) şi de a-l aduce aproape de Dumnezeu.

Nu trebuie ocolit faptul că un rol determinant în stabilirea unei relaţii firesti între Biserică şi societate, din perspectiva asistenţei religioase instituţionalizate, îl are preotul militar chemat să se facă „tuturor toate", între biserica pe care o sujeşte şi unitatea pe care o reprezintă.

Mesajul Mitropolitului Bălan al Ardealului rămâne actual şi azi:

„Preoţii Bisericii au în aceste vremuri marea datorie de a-şi încălzi şi mai mult iubirea de popor, cuvântul lor să fie şi mai cald, rugăciunea lor mai vie. Să strecoare cu putere în suflete încrederea în Dumnezeu şi în soarta viitoare a neamului. În mâna lor stă în mare parte secretul tăriei neamului. Să nu uităm rolul mare ce l-am avut în tot trecutul nostru întru păstrarea acestui neam şi pentru binele şi viitorul lui să fim gata oricând a aduce suprema jertfă"[8].

Dacă în privinţa imaginii vizuale cea mai bună formă de comunicare este modelul iconografic — codul imagologic eclezial — cred că în privinţa tehnicii de comunicare cea mai potrivită formă de manifestare a Bisericii rămâne predica ce depăşeşte statutul ei „ex-catedra" devenind predică vie prin fapte şi atitudini.

Este important, în acest context, să se reinfiinţeze Episcopia Armatei ce ar gestiona mai concret programele preoţilor militari în unităţi, deschiderea lor reală faţă de cadre şi soldaţi, ce încă mai au carenţe la nivelul de înţelegere a rolului bisericii în viaţa lor pentru o societate mai morală şi mai bună.

Prin modul în care gândim aparţinem în mod straniu de două epoci anacronice: Evului Mediu prin superstiţie şi Renaşterii prin curiozitate. Indiferenţa când este vorba de credinţă nu ne caracterizează chiar dacă în mintea noastră e un labirint în care nu ştim niciodată de unde vine lumina.

Care este ţinta finală pe care o are creştinul în faţă? — „Împărăţia lui Dumnezeu pe pământ", adică acea stare în care — mărginindu-ne la aspectul moral — omenirea — deşi formată din naţiuni — va fi un singur „trup", o unitate şi pretutindeni va stăpâni dreptatea, iubirea frăţească şi pacea.

Idealul este, deci, o societate universală, temeinicită pe dreptate socială şi iubire atotcuprinzătoare, ce are la bază *profilul eclesiologic al legii*.

Legea, din perspectiva bisericii, este reflectarea perfecţiunii lui Dumnezeu. Într-un cuvânt, este transmiterea sfinţeniei lui Dumnezeu când aceasta este exprimată ca *o normă de gândire şi trăire în armonie cu Slava Sa*. „Fiţi sfinţi, pentru că Eu sunt sfânt!" (Petru 1, 16).

Ca normă de gândire sfinţenia lui Dumnezeu se regăseşte în efortul omului de a se raporta la Dumnezeu, în asceza personală a fiecăruia ce-şi croieşte drum spre îndumnezeire trăind după propriile puteri dialogul rugăciunii cu Dumnezeu.

Eliberarea de cerinţele pe care le prescrie legea ar contrazice relaţia cu Dumnezeu stabilită prin har. Mântuirea este mântuire de la păcat şi „păcatul este *nelegiuire*" (1 Ioan 3, 4).

Credinciosul este re-creat după chipul lui Dumnezeu. De aceea el îl iubeşte pe Dumnezeu şi pe aproapele său. Şi pentru că el îl iubeşte pe Dumnezeu, el iubeşte ceea ce oglindeşte perfecţiunea lui Dumnezeu. În lăuntrul său el îşi găseşte desfătarea în legea lui Dumnezeu (Rom. 7, 22). Ascultarea este bucuria sa, neascultarea este plaga inimii sale. Sfântul se modelează după chipul Fiului lui Dumnezeu şi el este refăcut după modelul Celui ce n-a avut păcat şi care a putut spune: Legea Ta este în inima Mea!

Refacerea drumului de la poruncă la pildă (VT—NT) reflectat în gândirea scriitorului Andrei Pleşu — Minima Moralia.

„Pentru că (poruncile): Să nu săvârşeşti adulter, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturiseşti strâmb, să nu pofteşti... şi orice altă poruncă ar mai fi se cuprind în acest cuvânt: să iubeşti pe aproapele Tău ca pe tine însuţi. Iubirea nu face rău aproapelui; *iubirea e deci împlinirea legii*" Apostolul Pavel (Romani 13, 9—10). Vezi D. Stăniloae, Sf. Treime — Structura supremei iubiri.

Să umblăm cuviincios ca ziua: nu în ospeţe şi în beţii, nu în desfrânări şi în fapte de ruşine, nu în ceartă şi în pizmă.

Ci îmbrăcaţi-vă în Domnul Iisus Hristos şi grija de trup să nu o faceţi spre pofte. (Rom. 13, 13—14).

Asistăm azi la o confruntare acerbă între două concepţii despre lume cu influenţe considerabile pentru viitorul omului contemporan.

O concepţie autonomă a cărei tendinţă este de a izola religia în sfera vieţii interioare a omului, eliminând pe Dumnezeu din creaţie şi determinând omul să nu mai ţină seama de legile lui Dumnezeu ci să-şi impună legile lui proprii.

O concepţie teonomă care consideră că taina omului nu rezidă în el însuşi ci în Dumnezeu, ca unul care este creat după chipul lui Dumnezeu. De aceea omul se poate împlini doar în măsura în care păstrează legătura spirituală cu Arhetipul Său, cu Hristos-Dumnezeu, aşezat la dreapta Tatălui, pe scaunul slavei cereşti[9].

Dacă „Democraţia este arta de a acomoda tensiunile şi conflictele într-o etică a respectului"[10] se impune ca fiecare dintre noi să găsim propria cale netezind drumul dintre Biserică şi societate prin regăsirea profilului eclesiologic al legii ce nu mai poartă pecetea poruncii regăsindu-ne deplin în pilda propriei vieţi trăită în conştiinţă şi cu responsabilitate faţă de tine însuţi şi de ce nu, faţă de noua Europă, pe care cu toţii ne-o dorim unită.

Pr. Dr. CRISTIAN MUNTEAN

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. Vezi mai pe larg ideea la: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1960, pag. 11—13.

2 Teodor Baconsky *Puterea Schismei. Un portret al creştinismului european*, Editura Anastasia, 2001, paginile 135—136.

3. Idem, *Ibidem*, p. 136.

4. Mai pe larg Radu Preda, *Biserica în Stat, o invitaţie la dezbatere*, Editura Scripta 1999, pag. 13—27, pentru a stabili raportul dintre Biserică şi societate.

5. Mai extins Bogdan Aurel Teleanu, *Tehnici de comunicare interorganizaţională: comunicarea dintre Biserică şi Armată*, în rev. B.O.R., nr. 7—12, 2000, p. 420.

6. Pr. Nicolae Constantin, *O recuperare necesară: Asistenţa Religioasă în Armata Română*, în rev. *Panoramic militar*, editată de Direcţia de Relaţii Publice, nr. 4, 1998, p. 47.

7. Subinspector Anton Radu Constantin, *Riscuri în interpretarea serviciului de asistenţă religioasă instituţionalizată*, manuscris litografiat, 2002, p. 6.

8. Mitropolitul Nicolae Bălan, *Mântuieşte Doamne Poporul Tău*, Seria Teologică, nr. 29, Sibiu, 1945, p. 117—118.

9. Dumitru Popescu, *Ortodoxie şi Contemporaneitate*, Ed. Diogene, p. 174—178.

10. *Paul Ricoeur et les identites europennes*, în rev. *Melange de Science Religieuse*, Cristophe Boureux, nr. 2, 1995, p. 128.

Creştinismul vs. Uniunea Europeană

(Urmare din pag. a 2-a)

constituţional, inserarea unei referiri la creştinism nu va avea loc.

Formula actuală a celui de-al doilea paragraf este următoarea: *„... Inspirându-se din moştenirea culturală, religioasă şi umanistă a Europei, valori care, încă prezente în moştenirea sa, au fundamentat în viaţa societăţii rolul central al persoanei umane şi a drepturilor sale inalienabile şi inviolabile, şi respectul faţă de lege,...".* Este adevărat, paragraful conţine o referire la religie în general ca valoare fundamentală a Europei dar, după cum se observă, clar nici o referire la Creştinism. Ceea ce oferă Tratatul Creştinismului este Articolul 51 din Capitolul Viaţa Democratică a Uniunii care prevede: *„1. Uniunea respectă şi nu prejudiciază statutul sub lege naţională a bisericilor şi asociaţiilor religioase sau a comunităţilor în Statele Membre. 2. Uniunea respectă statutul organizaţiilor filosofice şi nonconfesionale. 3. Recunoscând identitatea lor şi contribuţia lor specifică, Uniunea va menţine un dialog regulat, deschis şi transparent cu aceste biserici şi organizaţii".* Bineînţeles că termenul ‚Creştinism' nu apare, dar este acolo dacă analizăm mai atent. Ceea ce textul oferă este o deschidere a puterii politice faţă de religie, şi implicit faţă de Creştinism. Prin acest dialog Bisericile trebuie să ofere direcţii, perspective Creştine, pentru a re-insera tradiţia creştină în societatea europeană. Acest lucru implică organizare, coordonare, pregătiri, dăruire, răbdare şi viziune din partea Bisericilor, întrucât fiecare provocare nouă înfruntată de Uniune este o provocare şi pentru Biserică şi implicit pentru Creştinism.

Cum poate un factor de unificare atât de puternic în conştiinţa culturală a Europei să dispară? Konrad Adenauer, Robert Schumann, Jean Monnet — părinţii creştini-democraţi ai Uniunii Europene nu ar fi ezitat o clipă să introducă Creştinismul ca valoarea fundamentală în Tratatul Constituţional. Dar erau alte timpuri atunci. Din punctul meu de vedere cred că întreaga problemă este privită fals. În primul rând, Uniunea Europeană nu trebuie privită ca un stat naţional clasic. Este o federaţie în formare. Iar ca federaţie nu trebuie comparată cu modelele actuale. Reprezintă ceva cu totul nou în tipurile de organizare politică cunoscute de om. De aceea şi Tratatul Constituţional este cu totul altceva decât o constituţie naţională clasică. Reprezintă o nouă generaţie de acte fundamentale, iar conţinutul său este cu totul şi cu totul diferit de cel al constituţiilor clasice. Drept urmare analiza situaţiei prezente nu trebuie făcută din prisma modelelor naţionale de relaţie între stat şi Bisericile Creştine. Ar mai fi de adăugat un lucru aici. Din punct de vedere al dreptului internaţional, odată adoptat Tratatul Constituţional, U.E. va dobândi personalitate juridică internaţională, ceea ce înseamnă că, spre exemplu, Vaticanul, ca stat, devine egal cu Uniunea, cel puţin în ceea ce priveşte dreptul internaţional. Acest lucru va schimba radical relaţia dintre Creştinism (nu numai cel catolic) şi puterea politică care este U.E. Dar, chiar dacă relaţia social-politică dintre Biserici şi autoritate intră într-o nouă fază, unitatea spirituală a viitoarei identităţi europene lipseşte.

Cum se poate atunci reinsera Creştinismul în viitoarea identitate europeană. O soluţie, incompletă şi insuficientă, va fi aderarea sud-estului Europei care este ortodox şi a Poloniei catolice, iar într-un viitor mai îndepărtat a Ucrainei. Astfel împreună, Grecia, Bulgaria, România şi Polonia — cele mai mari state estice cu populaţie majoritar şi practicant creştină ale Uniunii, împreună Spania, Italia şi Portugalia ar contribui esenţial la acest proces care se destăşoară acum. Această şansă unică, trebuie dublată de un ecumenism credibil întregii Europe, întrucât nici o altă confesiune Creştină, singură, nu poate să-şi arogе cu succes dreptul de a reprezenta singură originile Creştine ale culturii europene. Doar unitatea ecumenică poate învinge criticismul pe care îl suferă astăzi Creştinismul pe acest continent. Bisericile Creştine trebuie să mărturisească împreună unitatea spirituală a acestui continent, istoria şi cultura sa comună, să le regăsească împreună în Credinţa Creştină. Europa are nevoie de renaşterea unităţii creştine.

Un mare isihast român necunoscut

(Urmare din pag. a 4-a)

zare creştinească veche şi întemeiate sunt; asemenea şi despre turci am fost feriţi, cât şi de tâlhari la drumul nostru" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 161)*. Activ, cum se cuvine isihaştilor, Chiriac spune că, „şi acolo, mult folos luând sufletesc şi trupesc, slujind în ascultarea poslusaniei taxidului 4 ani, la sfânta împărătească Mănăstire a Sfântului Pavel cel Nou" *(B.O.R., XIII, p. 221)*, adică a procesiunilor cu Sfinte Moaşte prin ţările române.

La Muntele Athos, ieroschimonahul Chiriac a văzut „feluri de ipochimeni şi taxise, şi părinţi şi patriarhi, Preasfinţitul Grigorie, ca un sfânt cu viaţa, şi ne-am învrednicit blagosloveniei Preasfinţitului şi vorbire" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 145v)*. Auzind despre un vestit pustnic din Schitul Capsocalivi, numit Metodie Macroghenie Târgrădeanu, merge să-l vadă, şi spune că „mult ne-am mângâiat cu numitul stareţ, spuindu-ne multe folositoare cuvinte" *(B.O.R., XIII, p. 291)*. Această sihăstrie i-a rămas adânc întipărită în suflet, scriind ulterior: „Schit înfricoşat; loc de pustie nu iaste în tot Sfântul Munte. Multe pustietăţi am văzut, dar ca acolo, nu... Linişte mare are... Iar dorireaşi frumuseţea locului; mult m-au folosit şi le-am dorit" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 182—183)*.

În urma bogatei experienţe isihaste, cunoscută în ţară şi la Muntele Athos, trăind în preajma unor personalităţi monahale îmbunătăţite, ieroschimonahul Chiriac ajunge la concluzia „că, nu locul mântuieşte pe om, ci năravurile cele bune şi faptele, împreună cu credinţa; cum că iaste Dumnezeu în tot locul şi are purtare de grijă pentru toţi" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 184—184v)*. De asemenea, consideră Ţara Românească cel mai potrivit loc pentru călugărie, când scrie: „Eu, chiar să fie de la Dumnezeu, ca să şed în Sfântul Munte prin mănăstiri, nu-mi trebuie, nici în Sfântul Pavel, măcar că am adus atâţia bani. Că, de va binevoi Dumnezeu să-mi găsesc un loc liniştit în ţara mea, acolo mă voi împăca după ştiinţa mea şi după putere în scripturi, în limba noastră; că acum am văzut toate şi am cunoscut, viind vremea de bătrâneţe" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 204)*.

Caracterul isihast al gândirii şi trăirii arhimandritului Chiriac este redat foarte sugestiv prin cuvintele sale: „Iar eu, deşi nu fac, însă am cunoscut că, mai bine îmi iaste mie ticălosului, când şed singur şi nu mă amestec cu nimeni şi întru nimic, şi iau aminte de sinemi şi de rugăciune, că nu iaste alte aripi la călugăr decât a nu avea încurcături cu nici un om, numai cu cei de o fire, şi rar" *(B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 181v—182)*.

O nouă experienţă ecumenică la Graz

În perioada 22—29 octombrie 2003 o delegaţie a Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu a vizitat Facultatea de Teologie Romano-Catolică din Graz, în cadrul parteneriatului dintre cele două instituţii. Delegaţia, formată din 13 studenţi, a fost condusă de Pr. Lect. univ. dr. Irimie Marga, coordonator la nivel studenţesc fiind Iosif Cristian Rădulescu, student în anul III.

Programul săptămânii ecumenice organizate de colegii austrieci a ilustrat într-un mod aparte spiritualitatea romano-catolică, atingându-şi astfel obiectivul propus pentru această întâlnire, respectiv acela de a ne mijloci o cunoaştere mai profundă a spiritului romano-catolic, mai greu de sesizat din literatura de specialitate. În felul acesta, vizita noastră s-a constituit într-un răspuns la vizita anterioară, făcută în România de colegii catolici din Graz. Cu acel prilej, ei intraseră în contact cu experienţa spirituală a Bisericii Ortodoxe Române. De altfel, cele trăite atunci şi-au găsit o continuare şi acum, mai cu seamă în timpul Sf. Liturghii celebrate la parohia ortodoxă română împreună cu toată comunitatea de acolo.

Programul a debutat cu o rugăciune în biserica Leech, unde mai apoi prof. Erich Renhart, responsabilul pentru parteneriat, a făcut deschiderea oficială a săptămânii ecumenice. A urmat întâlnirea cu decanul Facultăţii de Teologie Romano-catolică din Graz, prof. univ. dr. Gerhard Larcher, care a adresat urarea de bun venit şi a făcut referiri la evoluţia parteneriatului dintre cele două facultăţi şi la importanţa lui în dezvoltarea relaţiilor ecumenice dintre cele două biserici. A urmat apoi vizita la episcopul romano-catolic al diocezei Graz-Seckau, dr. Egon Kapellari, căruia i-au fost transmise salutări frăţeşti din partea I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală.

În cadrul dialogului purtat la Institutul pentru Ecumenism din Graz, studenţii români au discutat pe marginea referatelor pregătite atât de partea română: „Îndrumarea duhovnicească" (Doru Doroftei, student în anul IV) şi „Sinaxa liturgică" (Ilarion Mâţă, student în anul II) cât şi cea austriacă: „Forme cultice feminine" (Daniela Murschitz) şi „Bibliodrama" (Sylvia Hodek), referatele prezentând aspecte importante ale spiritualităţii celor două Biserici. La seminar a luat parte şi prof. dr. Gregorios Larentzakis de la Institutul pentru Ecumenism din Graz, moderator fiind drd. Alina Pătru.

S-au vizitat mai apoi câteva mănăstiri semnificative pentru viaţa monahală catolică: Mănăstirea Rein, Mănăstirea Seckau şi Mănăstirea Sf. Lambrecht, unde am avut ocazia de a-l întâlni pe abatele Otto Strohmeier, mare iubitor şi pictor de icoane ortodoxe. Programul a inclus şi alte puncte care vizează aspecte ale vieţii sociale în care activează Biserica romano-catolică, precum discuţia cu reprezentantul regional al fundaţiei umanitare „Caritas", vizitele la comunitatea Vinzidorf, unde erau sub îngrijire şi îndrumare persoane dependente de alcool, la comunitatea Emmanuel preocupată în mod deosebit de atragerea şi implicarea tinerilor în biserică şi la Casa Liniştii, deosebit de interesantă şi ilustrativă pentru modul în care se realizează comuniunea de rugăciune.

Tot în cadrul pelerinajelor şi a discuţiilor purtate cu diferiţi reprezentanţi ai Bisericii romano-catolice, am aflat informaţii utile despre problemele cu care se confruntă aceasta în ultima vreme, probleme care ne-ar putea afecta şi pe noi într-un viitor nu prea îndepărtat, ca de pildă scăderea numărului de credincioşi şi numărul insuficient de slujitori ai altarului şi ai mănăstirilor, dar şi despre modul în care bisericile parohiale şi mănăstirile se implică în viaţa credincioşilor.

Duminică, 26 octombrie 2003, am asistat împreună cu colegii austrieci la celebrarea Sfintei Liturghii în Biserica „Sfânta Treime" a comunităţii române ortodoxe din Graz, comunitate păstorită de Pr. Paroh Liviu Vâlcea. Demnă de remarcat a fost colaborarea familiilor de români din Graz cu organizatorii acestei săptămâni ecumenice, concretizată în două puncte ale programului: o după-amiază şi o cină românească. Acest aport a fost foarte apreciat, cu atât mai mult cu cât propunerea de colaborare a venit din partea familiilor de români.

Pe întreaga desfăşurare a programului am observat cât de benefic este acest parteneriat şi cât de mult mijloceşte el apropierea dintre noi, şi nu în ultimul rând dintre Bisericile noastre. Acesta este un pas mic, dar important, fără de care este greu de închipuit o unitate a bisericilor. Fără cunoaşterea reciprocă şi fără respectarea valorilor fiecărei Biserici nu se poate concepe nici un fel de relaţie ecumenică. Am înţeles tocmai datorită acestei cunoaşteri că, în calitate de mărturisitori ai aceluiaşi Domn, ne revine în egală măsură obligaţia de a ne osteni spre o cât mai mare împreună apropiere de Dumnezeu.

Rugăciunea ecumenică a reprezentat pentru participanţi un moment de adevărată înălţare duhovnicească, prin aceea că era în fapt o căutare comună a Dumnezeului Care ne-a adus împreună. Tocmai prin această comuniune de rugăciune am devenit mai conştienţi că, mai presus de toate, Hristos a murit pentru noi toţi şi că ar fi un lucru vrednic de laudă să ajungem să ne împărtăşim din acelaşi Potir şi să purtăm laolaltă biruinţa Învierii Sale.

Constatăm cu bucurie că acest parteneriat, prin valoroasele schimburi de experienţă de până acum, oferă ambelor părţi noi perspective asupra ecumenismului şi asupra modului în care trebuie purtat dialogul interconfesional. Însă pentru a culege roadele acestui parteneriat avem nevoie de o deosebită deschidere sufletească şi totodată de conştiinţa că nu ne-au fost dăruite la voia întâmplării, ci ne-au fost date ca merinde spre întărirea în lupta pentru dobândirea unităţii creştine.

Student IOSIF CRISTIAN RĂDULESCU

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, **a săvârşit următoarele:**

- **10 DECEMBRIE 2003 — P. S. Sa** a primit pe Rev. Philip Simpson şi pe Timoty Okroev de la C M S — Anglia.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **11 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** s-a întâlnit cu studenţii teologi de la Facultatea de Teologie din Sibiu, aparţinători eparhiei Sibiului.
- **13 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Liviu Prunea.
  — Seara a oficiat Vecernia la Mânăstirea de maici de la Nocrich, şi a tuns în monahism două vieţuitoare.
- **14 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica de la Căminul de bătrâni din Sibiu (Pr. paroh Cătălin Dumitrean), hirotonind întru preot pe diaconul Liviu Prunea pe seama parohiei Valchid, prot. Mediaş.
  — Seara a participat la Concertul de colinde al Coralei Seminarului Teologic din Făgăraş.
- **17 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a prezidat examenul concurs pentru ocuparea unui post de preot la parohia Braşov-Cetate.
  — A primit colindători din Caşolţ şi Mârşa.
  — Seara a participat la Simpozionul „Naşterea Domnului" organizat de Academia Forţelor Terestre Sibiu.
- **19 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a participat la Serbarea de Crăciun organizată de elevii Liceului teoretic din Tălmaciu.
  — Seara a participat la lansarea cărţii „Emanuil Gojdu" la Cercul militar din Sibiu.
- **20 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon onorific pe teologul Gheorghe Cioacă din Codlea.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **21 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea Cârţişoara, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură şi oficiind şi slujba unei călugării.
  — A vizitat şi biserica din Cârţişoara-Oprea, aflată în şantier de restaurare.
  — Seara a participat la Concertul de colinde al Coralei mitropolitane din Sibiu.
- **22 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii de lemn „Înălţarea Domnului" din Tărlungeni, prot. Braşov şi Sf. Liturghie arhierească.
- **23 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a noii biserici de la Spitalul militar Sibiu (Pr. paroh Dănuţ Papară).
- **25 DECEMBRIE 2003 — Crăciunul — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană iar seara Vecernia, tot acolo.
- **26 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a slujit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Buna-Vestire" (de pe Groapă), din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură (Pr. paroh Constantin Mitea).
  — După-masă a oficiat Vecernia în biserica mare din Sălişte şi a participat la Concertul de colinde al Reuniunii de cântări din Sălişte.
- **27 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, iar Vecernia, în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu.
- **28 DECEMBRIE 2003 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Părău prot. Făgăraş (Pr. paroh Laurenţiu Urian), rostind cuvânt de învăţătură şi oficiind taina Sf. Botez pentru cei trei copii ai părintelui paroh.
- **1 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit la miezul nopţii „Acatistul mântuitorului" în Catedrală, iar dimineaţa, Sf. Liturghie arhierească.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **2 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela „Sf. Vasile cel Mare" de la Spitalul nr. 3 din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Vasile în Catedrală.
- **4 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica din Tălmăcel prot Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
- **6 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
- **7 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Sălişte-Grui.
- **11 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Turnu-Roşu, prot. Avrig (pr. paroh Mihai Vrânceanu), rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **12—16 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a prezidat pe rând colegiile electorale preoţeşti din prot. Agnita, Sălişte Avrig, Braşov şi Mediaş în vederea desemnării de candidaţi pentru funcţia de protopop.
- **17 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — La amiază a oficiat un Te-Deum în Catedrala mitropolitană, iar seara a slujit Vecernia tot acolo.
- **18 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, prot. Sălişte, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **22 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a participat la Simpozionul „24 Ianuarie 1859" organizat la Cercul militar Sibiu.

Arhid. VASILE AVRAM

Preot prof. univ. dr. Sorin Cosma, **Ascetica,** Editura Marineasa, Timişoara, 2003, 640 p.

După mai multe studii de morală şi spiritualitate creştină, publicate în volume, după un curs de Bioetică, recent apărut, preotul prof. univ. dr. *Sorin Cosma*, titularul catedrei de morală de la Facultatea de Teologie din Timişoara, face să vadă lumina tiparului cartea intitulată *Ascetica* (Editura Marineasa, Timişoara, 2003) — lucrare ce se vrea un corolar al unei prodigioase activităţi didactice şi de cercetare teologică de peste 40 de ani.

Apariţia lucrării prof. univ. dr. Sorin Cosma constituie un veritabil eveniment editorial, prin dimensiune, complexitate şi profunzime, aceasta întrunind atributele unui tratat de netăgăduită valoare. Un tratat, care, pornind de la accepţiunile arhetipale ale termenilor *askeo* (a exercita), *askesis* (exerciţiu), *atletis (atlet)*, îşi propune şi realizează, într-o amplă explicitare, configurarea unui proces psiho-spiritual — cel al ascezei — cu întreaga sa devenire semantică. E un tratat ce însumează virtuţile unui asiduu cercetător cu vocaţie în câmpul larg şi subtil al teologiei, erudiţia sa în domeniu şi în orizontul cunoaşterii enciclopedice prin frecvente abordări multidisciplinare.

După *Cuvântul introductiv* al autorului, se dă o primă lămurire asupra noţiunii de ascetică şi asceză, specific creştină, „ca înfrânare, osteneală şi luptă pentru disciplinarea simţurilor, a afectelor şi instinctelor, de a fi supuse spiritului, care la rândul său mereu se exersează cu evlavia, spre a creşte mereu în virtute, după modelul lui Hristos, printr-o viaţă duhovnicească pătrunsă de duhul vieţii Lui (...) redând astfel chipul lui Dumnezeu naturii umane ce poartă în sine rănile păcatului" ... (pag. 10). În continuare, materialul acestei masive lucrări (640 pag.) este distribuit în două mari componente de bază eşalonate potrivit unei evidente logici interne. Partea întâi reprezintă o amplă, detaliată şi profundă analiză a ceea ce îndeobşte, se numeşte patologie spirituală (păcatul şi patima), ca apoi, partea a doua (cea mai întinsă — 385 pag.), să se constituie într-o cuprinzătoare şi pertinentă expunere asupra aretologiei creştine — un larg spectru de concepte şi iradieri din sfera virtuţii creştine.

Conţinutul cărţii se derulează potrivit unei riguroase structurări, conferindu-se astfel demersului analitic o înlănţuire sistematică şi o permanentă corelare a ideilor pe capitole şi subcapitole — în acest fel evitându-se posibilele redondanţe.

Se poate observa cu uşurinţă că acest remarcabil studiu este conceput prin abordare bipolară, antitetică, dar nu prin simplă juxtapunere, ci printr-o osmotică (explicită ori implicită) comunicare între cele două părţi, patologiei spirituale corespunzându-i ca remediu bogata şi benefica paletă a virtuţilor creştine.

Elaborat ca un tratat de spiritualitate creştină având consecvent ca repere cardinale spiritul Sfintei Scripturi şi tradiţia patristică şi ascetică aparţinând cu precădere Răsăritului creştin, acest studiu îşi susţine argumentarea (îndeosebi în prima parte) şi prin dovezile extrase din alte zone ale cunoaşterii: psihologie psihiatria, biologie, bioetică, medicină, sociologie, literatură, arte, etc. Această abordare multidisciplinară — explică autorul — este firească, întrucât „persoana umană în actualitate trebuie să fie privită şi tratată într-un complex de factori, care îi determină diversele ei aspecte" (pag. 6). Astfel, concomitent cu analiza teologică, lucrarea oferă şi temeiul ştiinţific al ascezei creştine, demonstrându-se ştiinţific deci, că toate laturile spirituale ale fiinţei umane coabitează într-un tot unitar prin intercauzalitate şi intercondiţionalitate.

Îndeobşte, înainte ori după săvârşirea unei lucrări, se pune necesara întrebare a înţelepţilor latini: cui prodest? (la ce foloseşte?). În acest caz, lucrarea de faţă dă variate răspunsuri pozitive prin însuşi conţinutul său şi modul de elaborare, respectiv actualitatea tematică şi viziunea originală a autorului. În afara atributelor enunţate mai sus, se mai înţelege din conţinutul cărţii că ascetica depăşeşte emblema strictă a lui „homo religiosus", întrucât se referă la însăşi condiţia umană ca unitate bio-psiho-socio-culturală şi religioasă. În felul acesta, atât patimile, cât şi virtuţile nu sunt numai defecte ale păcătoşilor, respectiv calităţi ale sfinţilor, ci intercondiţionări ale structurii condiţiei umane. Maladiile spirituale se intercondiţionează cu bolile sufleteşti şi trupeşti, realitate pe care preotul duhovnic este chemat s-o cunoască temeinic spre a le putea deosebi şi a oferi terapia spirituală necesară (La multe facultăţi de teologie s-a introdus studiul de medicină pastorală).

Spre deosebire de alte tratate de morală creştină, această lucrare acordă spaţii largi analizei *„păcatelor strigătoare la cer"*, intrate în obiectivul bioeticii: crima, suicidul, avortul, euthanasia, violenţa, homosexualitatea etc., tratarea făcându-se prin raportare directă la realitatea socială contemporană.

Procedând la expunerea, atât diacronic, cât şi pe orizontala epocii moderne, a principalelor componente tematice privitoare la ascetică, autorul respectă caracterul eclectic al studiului moralei creştine („Toate să le cercetaţi, ţineţi ceea ce este bun" — I *Tesaloniceni* 5, 21), reliefând permanent superioritatea eticii şi spiritualităţii creştine care operează la desăvârşirea personalităţii umane.

Tot ca atribute de originalitate sunt corelativele ce se stabilesc, pe de o parte, între ascetică şi educaţia fizică (cu temeinice motivaţii pentru însănătoşirea sufletească şi trupească, de fortificare spirituală), iar pe de altă parte, între ascetică şi literatură (autohtonă şi universală) în scopul potenţării resurselor spirituale din perimetrul asceticii. Astfel, lectura cărţii devine şi mai atractivă, iar puterea de persuasiune în rândul cititorilor creşte.

Cartea nu este doar un tratat academic de fundamentare teoretică a asceticii, a ascezei creştine, ci şi un îndrumar practic, de cultivarea ascezei creştine în rândul credincioşilor ca o îndatorire întru desăvârşirea morală (atât în mediul microsocial, în familie, cât şi în cel macrosocial, în comunităţi mai largi). Tematica lucrării este abordată şi din perspectivă interconfesională, având în vedere atât diferenţele specifice, dar mai ales posibilităţile de apropiere a confesiunilor creştine spre unitatea în duh.

Acest amplu tratat de *Ascetică* reconfirmă autentica valoare a cercetătorului de elită în domeniul teologiei — preot. univ. dr. Sorin Cosma, capacitatea sa viguroasă, de excepţie, în abordarea unor coordonate fundamentale ale spiritualităţii umane.

Prof. PETRU CĂLIN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 1 DECEMBRIE 2003, — Î.P.S. Mitropolit ANTONIE** a primit pe Dl. Senator Aron Belaşcu, de la P.R.M. Sibiu.

● **Marţi, 2 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P.C. Pr. Vasile Câmpean de la Parohia Toderiţa, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P.C. Pr. Mihai Comşulea de la Parohia Veneţia de Jos, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Neculoiu de la parohia Iaşi, Protopopiatul Făgăraş.

● **Joi, 4 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. prof univ. Dr. Ion Dur de la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ciocan de la Parohia „Catedrală" — Făgăraş.
— A primit pe Monahia Teodora Hulpan de la Mânăstirea Făget-Boholţ, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi exarhul Mânăstirilor din Arhiepiscopie.

● **Luni 8 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe monahia Spiridona Mihu, stareţa Mânăstirii „Sf. Nicolae" din Predeal, împreună cu monahiile Minodora şi Filofteia.

● **Marţi 9 DECEMBRIE 2003** — A primit pe dl. Richard J. A. Hill, Directorul Companiei S.C. Roşia Montană Gold Corporation S.A. şi pe dl. Liviu Popa, director de Management la aceeaşi Societate.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Glăjar, Protopop interimar al Protopopiatului Făgăraş, împreună cu o delegaţie de 14 preoţi din Protopopiat.
— A primit pe P.C. Preot Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv-bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 11 decembrie 2003** — A primit pe P.C. Pr. univ. Dr. Nicolae Chifăr de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe Monahia Teodora Hulpan, stareţa Mânăstirii Făget-Boholţ, Protopopiatul Făgăraş, împreună cu dl. Dr. Piticaş din Făgăraş.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Vineri, 12 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Luni, 15 DECEMBRIE 2003** — A prezidat lucrările şedinţei Permanenţei Consiliului Eparhial.

● **Marţi, 16 DECEMBRIE 2003** — A primit pe P.C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediaşului.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Rampf de la Parohia Şoard, Episcopia Alba Iulia.
— A primit pe dl. Andrei Miruţ din com. Laslea.

● **Joi 10 DECEMBRIE 2003** — A primit pe Dl. Ec. Ioan Meţiu de la Revista „Transilvania" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Dr. Aurel Pavel de la Catedrala mitropolitană din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Gaşpar de la Parohia ort. Rom. din Cisnădie.
— A primit pe dl. Ing. Beşchea Ioan Dumitru, director general la S.C. Internaţional BID — Braşov.
— A primit pe D-na Veronica Bâtcă din Chişinău.
— A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.

● **Vineri, 19 DECEMBRIE 2003** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană corul CAEDONIA, din Sibiu şi corul Catedralei din Deva cu ocazia Colindei, pentru Crăciun.

● **Duminică, 21 DECEMBRIE 2003** — A primit colinda Corului Catedralei din Mediaş.

● **Luni, 22 DECEMBRIE 2003** — A primit cu colinda Corul „Reuniunii de Cântări" din Sălişte, condus de P.C. Pr. Iconom Stavrofor Ioan Ciocan.

● **Miercuri 24 DECEMBRIE 2003** — A acordat un interviu cu ocazia Sărbătoririi Naşterii Domnului, doamnei Ioana Blaga-Frunzescu, reporter la Televiziunea Canal 9, TV din Sibiu.
— A primit cu colinda pe angajaţii Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Joi 25 DECEMBRIE 2003 — Crăciunul** — A asistat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană. A rostit un cuvânt de învăţătură. A oferit o recepţie la care au participat: P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, P.C. Arhid. Constatnin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, preoţi şi diaconi slujitori ai Catedralei mitropolitane, preoţi slujitori ai unor biserici din Sibiu, angajaţi ai Arhiepiscopiei, alte persoane.

● **Vineri, 26 DECEMBRIE 2003** — S-a deplasat la Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus. S-a întâlnit cu dl. ec. Constantin Teculescu, Preşedintele CEC Bucureşti.
— A primit cu colinda pe monahii, fraţii şi ostenitorii Sfintei Mânăstiri „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 27 DECEMBRIE 2003 — „Sf. Ştefan"** — A participat la oficierea Sf. Liturghii în Biserica Mânăstirii. A rostit un cuvânt de învăţătură.
— A primit cu colinda pe Monahia Siluana Ciupitul, stareţa Mânăstirii Cârţişoara, împreună cu un grup de vieţuitoare de la Mânăstire.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SALIŞTE

— Parohia ortodoxă română Poiana-Sibiului III — la transferări.

Termen de concurs: 1 februarie — 1 martie 2004.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier Ad-tiv bisericesc

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Ioan I. Nistor, membru al Academiei Române, publică *Istoria Românilor* în două volume, ediţie îngrijită de Florin Rotaru, la Editura Biblioteca Bucureştilor. Vol. I apare în 2002, iar vol. II apare în 2003.

Este o carte foarte mare de 29/21 cm, volumul I cuprinzând 661 pag., iar vol. II cuprinzând 575 pag. Este una din cărţile cele mai mari ale Istoriei Românilor, scrisă cu mare exactitate de Ion I. Nistor, care din nefericire în perioada 1950—1955 a fost în închisoarea Sighet, după care a terminat-o de scris fiind aproape de Nicolae Iorga, Vasile Pârvan şi A. D. Xenopol.

Istoric şi om politic român (n. 16.08.1876, Vicovu de Sus, jud. Suceava, m. 11.11.1962, Bucureşti). Doctor în filozofie al Universităţii din Viena cu teza *Die moldauischen Ansprueche auf Pokutien* (1909). Profesor agregat pentru istoria sud-est europeană la Universitatea din Cernăuţi (1912). Membru corespondent al Academiei Române (1911). Membru titular al Academiei (1915). Răspunsul la discursul de recepţie fiindu-i dat de Nicolae Iorga. Preşedinte al Secţiunii Istorice a Academiei (1930). Membru al Academiei Cehe de Ştiinţe şi Arte din Praga (1935) şi al Academiei Suedeze (1937). Conservator al Bibliotecii Academiei Române (1945—1948). I se retrage calitatea de Membru al Academiei Române în 1948; repus în drepturi post-mortem în 1990.

Acesta este Ion I. Nistor, care prin această carte ne-a dat una din *Istoriile cele mari* ale românilor. Cartea este pusă la punct astăzi de Academia Română şi nu se poate să spui astăzi, că ştii istorie, fără să fi trecut prin cartea sa. Ea se cere astăzi de a fi printre cărţile cele mai mari ale Istoriei româneşti. Se cade să fie printre cărţile oricărei biblioteci particulare sau publice, ca să poată fi cunoscută de orice român.

Să ne aducem dar aminte de Ion I. Nistor, şi de lucrarea sa, care nu este una oarecare, ci cu greutate în istorie.

*

● La Editura „Roza Vânturilor" apare cartea lui Corneliu Popescu, *Un român — Primar în Venezuela*, cu un cuvânt despre Dr. Corneliu Popescu — un exponent al românimii mondiale, de Dan Zamfirescu, Bucureşti, 2003, 256 pag.

E o carte foarte interesantă pe care Dan Zamfirescu a gândit să o pună la dispoziţia poporului român, pentru a arăta că românul, dacă este puternic şi inventiv, poate să ajungă în alte părţi ale lumii, ceea ce ar fi însemnat o realizare şi un îndemn şi către ceilalţi.

Corneliu Popescu a ajuns să fie primar în Venezuela. Dar ce, Venezuela a rămas chiar fără oameni? Ei tocmai aici este marea minune. Că au fost nevoiţi să aleagă un român ca primar, peste dânşii. Noi am mai avut atâţia români, care s-au realizat peste hotare. Să ne gândim la George Emil Palade, care primeşte premiul Nobel pentru medicină, fiind român american. Sau să ne gândim la Iosif C-tin Drăgan care ajunge mare om de afaceri în Italia, care a fost şi prin România, a fost chiar la Sibiu, unde ne-a adus un mare aparat, prin care făceam din cuvântul Bisericii, un cuvânt care făcea să fie auzit glasul preotului, al diaconului şi al corului, la toţi credincioşii adunaţi în Sfânta noastră Biserică.

Dar nu-i aceasta singura activitate a lui pe teritoriul României. Să ne mai gândim apoi, la cei care fiind literaţi şi gânditori, au făcut să răsune glasul lor în Franţa şi America, cum au fost Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran. Au fost voci româneşti care au adus strălucire Franţei, precum şi artiştii Constantin Brâncuşi sau Sergiu Celibidache, şi de ce să nu-l amintim şi pe marele naist Gheorghe Zamfir şi pe mulţi alţii, care au dus geniul românesc peste tot în lume (mai multe din acestea sunt prezente în introducerea lui Dan Zamfirescu).

Toate acestea sunt experienţele prezenţei în lumea europeană şi neeuropeană, care ne fac cinste. Şi încă o cinste destul de mare. Iată de ce ne face plăcuta surpriză *„un român primar în Venezuela"*, care este Dl. Corneliu Popescu.

E o carte care merită citită cu tot interesul. Ea duce geniul românesc departe în lume, ceea ce ne face mare cinste şi onoare. O recomandăm din toată inima spre lectură românilor moderni, ca să ştie ei ce au putut să facă unii din fraţii lor, în lumea mare.

*

● Părintele Ioan I. Ică jr. publică în Editura Deisis (Sibiu, 2003), o carte recent descoperită din opera Sfântului Isaac Sirul *„Cuvinte către singuratici despre viata duhului, Taine dumnezeieşti, Pronie şi judecată"* (partea a doua, 546 pag.).

„Sfântul Isaac este unul dintre cei mai iubiţi autori duhovniceşti din toate timpurile. Traduse în greacă la începutul sec. IX, scrierile sale au exercitat o uriaşă influenţă asupra spiritualităţii monahale din Răsăritul Ortodox, dar şi din Occidentul latin".

Cartea aceasta a fost descoperită în 1983, de prof. Sebastian Brock, şi a fost singurul manuscris siriac integral al părţii a doua. De aceea un autor, părintele Alexander Golitzin scrie despre ea: *„Isaac e nu numai minunat şi Sfânt. E şi tulburător ... Poate că Dumnezeu ne-a lăsat acest Sfânt ca un delicat semn de întrebare, pus peste unele din certitudinile noastre. Nu asupra celor esenţiale, ci asupra altora pe care noi, iar nu Dumnezeu, le-am declarat sigure. Fie ca Isaacul Său să ne tulbure pe noi toţi, iar noi, drept urmare, să creştem în iubirea pe care Sfântul Isaac nu a obosit să o laude".*

Este o carte mare şi sigură a Sfântului Isaac Sirul. Încă o sursă de meditaţie şi de învăţătură, pentru toţi aceia care s-au înscris pe drumul singurătăţii.

Aceasta e o sursă mare, dintr-un autor mare, pe care Dumnezeu ni-l oferă pentru pregătirea noastră. Căci ea e mai mult decât o carte pentru singuratici, o cale pentru tot creştinul.

*

● A apărut o carte într-adevăr nouă, intitulată de Academia Română „Fundaţia Gojdu: *Emanuil Gojdu. Bicentenar"*. Cartea e îngrijită şi prezentată într-un cuvânt înainte semnat de acad. Eugen Simion. Coordonatori: Cornel Sigmirean şi Aurel Pavel, iar referenţi: Acad. Camil Mureşanu şi Grigore Ploieşteanu. Apare în Editura Academiei Române, Bucureşti, 2003.

Are un cuvânt înainte de Părintele Patriarh Teoctist şi un salut adresat participanţilor la simpozionul cu tema: „Emanuil Gojdu — Punte de legătură între România şi Ungaria", de Antonie Mitropolitul Ardealului.

E o carte în care scriu despre ceea ce a însemnat Emanuil Gojdu pentru cultura românească, în care semnează printre mulţi alţii, Adrian Năstase, Mircea Geoană, apoi Dan Berindei, Aurel Pavel, Pavel Cherescu, Mircea Păcurariu, care scrie despre „Un sprijinitor al Fundaţiei Gojdu: Ioan Cavaler de Puşcariu".

Merită toată atenţia noastră.

*

● Corneliu Vadim Tudor publică o frumoasă carte în lb. engleză intitulată *„Aphorisms"*, apărută în 2003, la Editura România Mare, Bucureşti.

Iată un exemplu: „cunosc un loc în care gândirea critică trebuie lăsată în afară: Biserica", sau să luăm la întâmplare un altul: „Cine a spus că Dumnezeu nu are nici faţă nici vârstă? Dumnezeu este în mod infinit tânăr şi frumos".

Mai aflăm de aici despre Vadim Tudor că e născut în România la 28 Nov. 1949. Că este căsătorit şi are două fiice. Este absolvent al Facultăţii de Filozofie, cu o teză asupra Sociologiei, apoi că este Doctor în Filozofie la Universitatea din Craiova, summa cum laude, că face apoi studii cu o bursă la Universitatea din Viena.

Este autorul a 17 volume de poezii, eseuri şi studii istorice. Autor şi al unor opere teatrale. Mai aflăm că e Preşedintele Asociaţiei „Pro Basarabia and Bucovine". Apoi a primit un premiu de aur şi membru al Asociaţiei: „Albert Schweitzer" la Varşovia în anul 2000. Este Membru al Academiei de Ştiinţe Politice din New York, Preşedinte al Partidului România Mare şi Senator de Bucureşti.

Am dat toate aceste date, fiind Preşedinte al unui Partid dintre cele mari din România.

*

● În colecţia *Înţelepciune şi Credinţă* a apărut cartea: *Calea asceţilor. O călăuzire în viaţa duhovnicească*, de Tito Colliader. Traducerea din lb. franceză aparţine d-nei Măriuca Alexandrescu, Ed. Humanitas, 2003.

E o carte mică, dar plină de învăţături bune, cum ar fi: *Urcuş şi adâncime*, apoi *Smerenie şi trezvie*, apoi *Patru capitole despre Rugăciune*, apoi *Stăpânirea trupului şi duhului, condiţia rugăciunii*, apoi despre *Post* şi în sfârşit, mai pomenim despre un capitol intitulat: *Rugăciunea lui Iisus*.

„Calea asceţilor, una din expresiile pe care această întâlnire le-a luat în cursul timpului, este o întrunire în viaţa creştină lăuntrică, o călăuzire către lumea cea nevăzută a trăirii creştine".

E o cărticică care merită să fie citită cu toată grija.

*

● O altă carte interesantă este intitulată: *Valea lui Iosafat*, care potrivit cărţii lui Ioil, va aduna lumea pentru judecata lui Dumnezeu. Este scrisă de Prof. Dr. Alexandru Mironescu, iar Ileana Mironescu, autoarea prefeţei, este fiica profesorului.

Cartea este alcătuită din corespondenţa lui Mironescu şi a altora din familia sa, care îi scot în evidenţă talentul său multiplu, căci fiind profesor de Ştiinţe, a putut da atâtea lucrări celebre la vremea lor, cum ar fi: *Limitele cunoaşterii ştiinţifice* şi altele.

El a fost însă un bun prieten al lui Sandu Tudor — părintele Daniil Tudor — şi al Cercului „Rugul Aprins", pe care acesta l-a organizat la Mânăstirea Antim, din Bucureşti.

Iată ce scrie Ileana Mironescu pe coperta din spate a cărţii: *„Valea lui Iosafat este o carte care, asemenea unui joc puzzle, reconstituie din fragmente decupate viaţa familiei noastre, iar prin ea, a unei lumi trecute, cu bucuriile şi suferinţele, cu speranţele şi cu decepţiile ei, şi pune în evidenţă mai ales mentalitatea, să spunem, burgheză a unor oameni lipsiţi de dimensiunea spirituală a existenţei".*

Ea era însă elevă pe vremea aceea, aşa că nu ştia prea bine ce făcea tatăl ei. Desigur însă că îl cunoştea pe Sandu Tudor, care mai târziu devenise părintele Daniil de la Rarău, pentru că venea foarte des în casa lor şi apoi când a fost arestat, nu s-a mai întors de la închisoare. Totuşi Al. Mironescu s-a întors, şi a trăit încă câţiva ani.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Jean-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15
februarie
Nr. 5—8
2004

POŞTA ROMÂNĂ
1000 L
Servicii financiare
mai uşor mai repede mai sigur
SIBIU
18 03 04
8 03 04 16

Sf. şi Marele Post al Paştilor

— Primăvara duhovnicească —

Cu harul şi binecuvântarea lui Dumnezeu intrăm şi în acest an, destul de timpuriu în Sfântul şi Marele Post al Paştilor.

După ce cu trei săptămâni în urmă am intrat într-o nouă perioadă a anului liturgic, şi anume perioada Triodului, după ce ne-am întărit duhovniceşte cu sfintele slujbe ale lui, iată-ne astăzi în faţa porţilor de aur ale binecuvântatului Post al Sf. Paşti.

De aproape două mii de ani creştinii intră prin această poartă ce duce la Crucea Răstignirii şi apoi la ziua Învierii, cu bucurie şi cu speranţă.

Cu bucurie pentru că postul Paştilor este primăvară duhovnicească pentru fiecare suflet, este o baie de curăţire a păcatelor şi a fărădelegilor. Este un urcuş spiritual spre culmea sfinţeniei şi a unirii depline cu Hristos Domnul.

Cu speranţă pentru că în această perioadă de avânt sufletesc ne simţim mai întăriţi în credinţă, în nădejde şi în dragoste, cele trei virtuţi de care avem nevoie pentru a ne dobândi şi lucra mântuirea. Avem credinţa nestrămutată că Hristos este Cel care posteşte împreună cu noi şi ne întăreşte convingerea fermă că El este şi acum ca şi atunci cu noi şi ne îndrumă paşii spre calea virtuţii şi a bunei lucrări duhovniceşti.

El, Care a zis *„fără Mine nu puteţi face nimic“* (Ioan 15, 5), este Cel care ne sădeşte în sufletul nostru nădejdea şi

(Continuare în pag. a 5-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
episcop-vicar
SIBIU

Gânduri în legătură cu Pilda Vameşului şi a Fariseului

Începem cu câteva întrebări, după care vor urma şi răspunsurile.

1. Ştiţi că în Sfânta Evanghelie este o pildă numită: „Pilda vameşului şi a fariseului“?

2. Ştiţi în care dintre Evanghelii este cuprinsă pilda vameşului şi a fariseului?

3. Ştiţi cine a spus această pildă, în ce împrejurare şi cu ce scop?

Iată nişte întrebări, care pe unii îi pot pune pe gânduri. Unii pot răspunde la ele. Alţii pot răspunde numai la unele dintre aceste întrebări, iar cei care n-au ajuns să ştie despre această pildă, vor putea răspunde la aceste întrebări după ce vor citi răspunsurile ce urmează.

Răspunsuri la întrebările de mai sus

Pilda vameşului şi a fariseului este o pildă rostită de Domnul nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Ea este cuprinsă în Sfânta Evanghelie de la Luca (18, 9—14). Când se citeşte, în biserică, la Sfânta Liturghie, această pildă, ea este introdusă prin cuvintele: „Zis-a Domnul pilda aceasta“. În Evanghelie, însă, se precizează că această pildă a fost rostită „către unii care aveau despre sine încredinţarea că sunt drepţi şi priveau de sus pe ceilalţi“. Unor astfel de oameni adresându-se Domnul Hristos ca un avertisment, ca şi când le-ar fi zis: fiţi atenţi că fariseul mândru. n-a ajuns la măsurile vameşului smerit. Ei trebuia să ştie că având aceeaşi lucrare — căci şi vameşul şi fariseul se rugau în templu — starea lor sufletească le era deosebită şi la fel şi rezultatul rugăciunii lor tot deosebit a fost. Fariseul spunea o rugăciune de mulţumire şi punea accent pe faptele sale socotite ca bune, şi se compara pe sine cu ceilalţi oameni, pe care îi socotea inferiori faţă de sine. Vameşul, dimpotrivă, nu se compara cu nimeni, ci se ruga lui Dumnezeu să-l miluiască şi nu îndrăznea nici ochii să-i ridice, ci îşi bătea pieptul şi zicea: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului“. Rezultatul a fost că vameşul s-a întors *mai îndreptat* la casa lui, decât fariseul.

Nimeni nu pune la îndoială faptele fariseului. El avea dreptate când spune: „Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte am“. Avea dreptatea să spună că, în timp ce alţii sunt „hrăpitori, nedrepţi, necredincioşi în căsătorie“, el este un om corect, adică nu se bucură de bunurile altora, duce o viaţă corectă din toate punctele de vedere. Nu-şi dădea seama că are şi un mare defect, anume că este dispreţuitor de oameni, de oamenii care nu sunt la măsurile lui şi dispreţuia pe vameşul pe care Domnul l-a primit, pentru smerenia pe care o avea.

Concluzia pildei, formulată de Mântuitorul însuşi, este că „cel ce se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte, se va înălţa“. Altfel spus, cel ce se înalţă pe sine va fi coborât de către Dumnezeu, pe când cel ce se smereşte pe sine va fi înălţat de Dumnezeu. Aceasta trebuia s-o ştie fariseul falnic, care a fost coborât, în faţa vameşului, care s-a smerit şi de aceea a fost înălţat mai presus de fariseul mândru.

Alte întrebări, de data aceasta, pentru cei ce sunt introduşi în cele bisericeşti

1. În care duminică se citeşte la Sfânta Liturghie

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhimandrit
TEOFIL PĂRĂIAN

Comunicat de presă

Astăzi, 11 februarie a.c., la Palatul Patriarhiei, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Adunării Naţionale Bisericeşti a Bisericii Ortodoxe Române.

Adunarea Naţională Bisericească, forul central reprezentativ al Bisericii Ortodoxe Române, a analizat şi evaluat activitatea bisericească pe plan intern şi extern în anul 2003 sub aspect pastoral-misionar, social-caritativ, organizatoric, administrativ, viaţă monahală, învăţământ teologic şi religios în şcolile de stat, patrimoniu cultural bisericesc, activitate editorial-tipografică, construirea de noi locaşuri de cult, relaţii cu alte culte, legăturile cu românii din jurul graniţelor ţării şi Diaspora, relaţii externe bisericeşti şi ecumenice etc.

Misiunea preotului în spitale, orfelinate, case de copii sau bătrâni, armată, penitenciare, educaţia religioasă în şcolile publice, construcţia de noi locaşuri de cult, lucrarea social-caritativă, prezenţa misionară a Bisericii Ortodoxe Române în societatea românească contemporană a fost considerată împlinită în dimensiunile ei esenţiale.

Dintre rezultatele prezentate menţionăm:

— în Biserica Ortodoxă Română funcţionează 118 aşezăminte sociale, dintre care 39 pentru copii, 12 pentru vârstnici, 40 cantine şi brutării sociale, 19 cabinete medicale şi farmacii, 2 centre de diagnostic şi tratament, 6 centre pentru asistenţa familiilor aflate în dificultate;

— programele sociale ale Bisericii Ortodoxe Române au avut ca obiective organizarea şi dezvoltarea de servicii de asistenţă socială, în special la nivelul parohiilor, pentru categorii de persoane aflate în situaţii de risc social, aflate în aşezămintele sociale ale Bisericii şi în instituţiile de ocrotire ale Statului, precum şi prevenirea instituţionalizării copilului şi a persoanelor vârstnice singure, dar şi înfiinţarea de noi instituţii de asistenţă socială ca alternative la cele obişnuite;

— în 2003, numărul celor care au beneficiat de programele sociale ale Bisericii se ridică la peste 150 000 de persoane, iar bugetul cheltuit la nivelul Patriarhiei Române pentru opera social-caritativă a fost de aproximativ de 117 000 000 000 lei;

— în unităţile militare, asistenţa religioasă este asigurată de 82 de preoţi militari ortodocşi, unde au fost amenajate 59 de biserici şi capele, iar alte 10 se află în diferite stadii de construcţie sau amenajare.

— în fiecare dintre cele 39 de penitenciare din România există câte un preot ortodox, fiind ridicate 37 de biserici-capele şi paraclise, alte 2 aflându-se în construcţie.

— în unităţile subordonate Ministerului Administraţiei şi Internelor slujesc, în prezent, 21 de preoţi militari în 16 biserici şi capele, alte 9 aflându-se în diferite stadii de amenajare.

— în spitalele şi aşezămintele de ocrotire socială asistenţa socială este asigurată de 293 preoţi.

În acest sens, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a subliniat necesitatea intensificării implicării Bisericii Ortodoxe Române, alături de societatea civilă, în soluţionarea problemelor sociale grave ale ţării noastre.

Adunarea Naţională Bisericească a validat hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de înfiinţare a Episcopiei Slatinei, cu reşedinţa în municipiul Slatina.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

O TEMĂ DE ACTUALITATE

Pictura icoanelor şi diletantismul

În arta unui popor, sub toate varietăţile ei, se cuprinde forţa autohtonă desfăşurată în sinteza ei stilistică.

De aceea, se impune o exigenţă sporită în promovarea frumosului, prin finalizarea unei lucrări care oricum ar fi, ne depăşeşte, supraviețuind.

Cu referire specială la produsele de artă bisericească, mai precis icoanele care ajung la îndemâna credincioşilor noştri, se constată că o bună parte din ele nu se pot încadra în ceea ce am considera un similar patrimoniu artistic cultural. Într-o vreme în care îngrădirile şi dificultăţile în construirea şi înfrumuseţarea lăcaşurilor de cult au fost înlăturate, este cert că nu se mai pot face concesii care tulbură gustul estetic şi provoacă un fel de dezacord cu evlavia şi credinţa.

Pasiunea mercantilă sau lipsa de exigenţă profesională a unor „producători“ de icoane, ne face să asistăm, involuntar, la un pronunţat conflict de competenţă, respectiv de profesie şi totodată la o jignitoare apreciere a registrului iconografic. Apar icoane pocite în casele credincioşilor noştri ortodocşi, care aşezate alături de originalele şi mult căutatele icoane pe sticlă sau pe lemn — veritabile opere de artă, acestea din urmă constituie mai degrabă o adevărată carenţă în profilul artei religioase româneşti şi peste tot a nivelului cultural al artei contemporane.

Icoanele nu sunt numai simple figuri cu rolul de-a îndrepta sau de-a ajuta închipuirea noastră în vremea rugăciunii, ci ele sunt totodată centre materiale în care se odihneşte o energie, o putere dumnezeiască, ce se uneşte cu arta omului. De aceea este cu atât mai imperios ca lucrarea însăşi să evoce, prin echilibrul ei, profunzimea care o străbate şi tema fundamentală a compoziţiei să nu distoneze cu subiectul respectiv.

E adevărat că icoanele au şi un scop estetic, ornamentalistic, dar totodată şi un rol istoric şi nu mai puţin pedagogic-dogmatic. Pare că te simţi stânjenit, de-a dreptul jenat, în calitate de credincios sau ca om cu un minim rafinament artistic, aflându-te în faţa unei asemenea lucrări sau mai de grabă afectaţii nedemne de subiectul propriu-zis.

Icoana este o asemănare, un model, o întipărătură a cuiva care arată în ea pe cel ce este înfăţişat în icoană. Deci cu atât mai vârtos se consideră o impietate a provoca dereglări în circuitul acestor valori proiectate în eternitate. Genialul Leonardo Da Vinci socotea că sufletul artistului trebuie să fie asemenea unei oglinzi aşezate în faţa naturii. Pictorul să cuprindă în ondularea pensulei dimensiunea normală a liniilor şi nu mai puţin echilibrul culorii.

Cel dintâi artist e însuşi Creatorul care l-a făcut pe om după chipul şi asemănarea Sa, iar prin întrupare s-a dat posibilitate creaturii să cunoască pe Dumnezeu în

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot NICHIFOR TODOR

COMUNICAT

În ziua de 11 februarie 2004, la Palatul Patriarhiei, s-a întrunit Colegiul Electoral Bisericesc pentru alegerea ierarhului titular în scaunul nou înfiinţatei Episcopii a Severinului şi Strehaiei, cu reşedinţa în municipiul Drobeta Turnu-Severin.

Colegiul Electoral Bisericesc este organul statutar îndreptăţit a alege ierarhia bisericească superioară şi este format din membrii Sfântului Sinod, reprezentanţii eparhiilor în Adunarea Naţională Bisericească (un cleric şi doi mireni din fiecare eparhie), membrii clerici şi mireni ai Adunării eparhiale a eparhiei vacante, decani ai Facultăţilor de Teologie şi directori ai Seminariilor Teologice Liceale (câte unul pentru fiecare Mitropolie).

În urma recomandărilor făcute de Mitropolitul Olteniei (căruia îi este sufragană Episcopia Severinului şi Strehaiei), Sfântul Sinod, prin vot, a propus spre alegere de către Colegiul Electoral Bisericesc pe Prea Sfinţitul Nicodim Gorjeanul şi Prea Sfinţitul Gurie Strehăianul, Episcopi Vicari ai Arhiepiscopiei Craiovei.

Colegiul Electoral Bisericesc, prin vot secret, l-a ales pe Prea Sfinţitul Nicodim ca Episcop al Severinului şi Strehaiei.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

COMUNICAT DE PRESĂ

În zilele de 10 şi 12 februarie 2004, la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Dintre problemele abordate şi hotărârile luate menţionăm:

Sfântul Sinod interzice membrilor clerului ortodox să facă politică partinică, să fie membri ai vreunui partid politic, să participe la campanii electorale, să candideze şi să devină membri ai Parlamentului sau consiliilor locale, primari, viceprimari sau să ocupe funcţii în administraţia publică centrală şi locală (textul integral al hotărârii Sfântului Sinod îl anexăm la comunicatul de presă).

Sfântul Sinod nu încurajează principiul şi practica adopţiilor internaţionale, socotind că România nu este atât de săracă încât să nu-şi poată hrăni şi creşte copiii. Continuându-şi experienţa de până acum, aceea de adopţie a copiilor în familii de credincioşi şi preoţi din România, Biserica Ortodoxă Română binecuvântează şi sprijină orice iniţiativă şi faptă de acest fel.

Sfântul Sinod a adresat o scrisoare pastorală către clerul şi credincioşii ortodocşi în legătură cu colecta organizată în toate bisericile şi mânăstirile în Duminica Ortodoxiei (prima din Postul Sfintelor Paşti, 29 februarie 2004) pentru Fondul Central Misionar, destinat lucrării misionare, sociale şi caritative a Bisericii Ortodoxe Române.

S-a stabilit desfăşurarea în zilele de 15—16 iunie 2004 a şedinţei solemne comune a Sfântului Sinod şi Adunării Naţionale Bisericeşti, pentru comemorarea a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Pe agenda de lucru a Sfântului Sinod s-au mai aflat teme referitoare la slujirea pastoral-misionară, viaţa monahală şi misiunea socială a Bisericii, învăţământul teologic şi religios în şcolile publice, viaţa comunităţilor ortodoxe româneşti din jurul graniţelor ţării şi Diaspora, relaţiile externe bisericeşti, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi ale altor teologi ortodocşi români la întruniri internaţionale ortodoxe şi ecumenice, alte probleme curente ale vieţii bisericeşti.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

HOTĂRÂREA SFÂNTULUI SINOD — ŞEDINŢA DE LUCRU DIN 10—12 FEBRUARIE 2004

Cu privire la implicarea clerului în politică, Sfântul Sinod îşi înnoieşte punctele de vedere şi recomandările din 13—14 februarie 1996 şi 23—25 februarie 2000 şi, în lumina acestora, hotărăşte:

1. În calitatea sa de cetăţean al Patriei şi de părinte duhovnicesc al tuturor enoriaşilor săi, indiferent de orientarea lor politică, preotul are libertatea, binecuvântarea şi îndatorirea ca, de pe poziţia şi prin mijloacele care-i sunt specifice, să participe la viaţa cetăţii, sprijinind activităţile menite să promoveze binele obştesc şi împotrivindu-se oricăror măsuri sau activităţi care se dovedesc a fi în contradicţie cu învăţătura şi morala creştină ortodoxă. Opţiunea sa politică se exprimă prin vot.

2. În conformitate cu Sfintele Canoane ale Bisericii Universale *(6 Apostolic, 7 Sinodul IV Ecumenic, 10 Sinodul VII Ecumenic, 11 Sinodul local Cartagina),* care stipulează că printre îndeletnicirile incompatibile cu slujirea şi demnitatea clericului se numără şi aceea de „a primi asupra sa dregătorii sau îndeletniciri lumeşti", arhiereului, preotului, diaconului şi monahului îi este interzis să facă politică partinică, să fie membru al unui partid politic, să participe la campanii electorale, să candideze şi să devină membru al parlamentului sau consiliilor locale, primar, viceprimar sau să ocupe funcţii în administraţia publică centrală şi locală. Cel care va încălca aceste reguli, precum şi legământul depus la hirotonie, se încadrează în prevederile art. 3, lit. „d" şi „e" din Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, având de ales între cariera politică şi misiunea preoţească, pentru totdeauna, fără drept de revenire în cler. Abaterile de acest fel vor fi judecate în Consistoriile eparhiale.

3. În acelaşi timp, Sfântul Sinod face un călduros apel către liderii partidelor politice din România să nu permită recrutarea de membri din rândurile clerului şi nici folosirea în scopuri politice a persoanelor, spaţiilor, slujbelor şi însemnelor bisericeşti. Sfântul Sinod îi asigură că Biserica — păstrându-şi echidistanţa faţă de partide — va continua să se implice în politica generală a ţării, contribuind — prin mijloace specifice — la apărarea democraţiei, a libertăţii, a credinţei în Dumnezeu, a independenţei şi integrităţii Patriei, respingând orice formă de totalitarism comunist ateu, precum şi orice formă de extremism.

SECRETARIATUL SFÂNTULUI SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

HOTĂRÂREA SFÂNTULUI SINOD ÎN PROBLEMA ADOPŢIILOR INTERNAŢIONALE

— 12 februarie 2004 —

Sfântul Sinod nu încurajează principiul şi practica adopţiilor internaţionale, socotind că România nu este atât de săracă încât să nu-şi poată hrăni şi creşte copiii. Continuându-şi experienţa de până acum, aceea de adopţie a copiilor în familii de credincioşi şi preoţi din România, Biserica Ortodoxă Română binecuvintează şi sprijină orice iniţiativă şi faptă de acest fel.

SECRETARIATUL SFÂNTULUI SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Gânduri în legătură cu Pilda Vameşului şi a Fariseului

(Urmare din pag. 1)

pilda vameşului şi a fariseului?

2. Ce însemnătate are acea duminică?

3. Ce recomandări ne face sfânta noastră Biserică cu referire la pilda vameşului şi a fariseului?

Răspunsuri

Între cele 52 de duminici, din cuprinsul unui an, una se numeşte „Duminica vameşului şi a fariseului". Ea se numeşte aşa, pentru că în acea duminică se citeşte pilda cu vameşul şi fariseul. Şi tot în legătură cu această pildă, se fac afirmaţii şi aprecieri la sfintele slujbe din acea zi.

Duminica vameşului şi a fariseului marchează începutul Triodului. Triodul fiind cartea conducătoare la sfintele slujbe, în vederea pregătirii pentru Sfintele Paşti. Această vreme de pregătire ţine 70 de zile, deci de la duminica vameşului şi a fariseului, până în Sâmbăta Mare sau sâmbăta de lângă duminica Paştilor. Vremea de pregătire pentru Sfintele Paşti, sub îndrumarea Triodului, arată progresul duhovnicesc, întemeiat pe avertismentul din pilda vameşului şi a fariseului. Pilda vameşului şi a fariseului, în acest înţeles, este început nu numai al Triodului, ci şi al urcuşului duhovnicesc. Această pildă ne pune în atenţie pe vameş, ca pildă şi pentru noi şi ne dă de gândit în privinţa fariseului, care deşi avea fapte, care învăluite de smerenie ar fi fost fapte bune, pentru că fariseul n-a avut smerenie ele nu i-au fost ajutătoare ca să înainteze spiritual.

Recomandări ale Triodului cu privire la pilda vameşului şi a fariseului

În cuprinsul din *Duminica vameşului şi a fariseului* ni se dau îndrumări ca acestea:

„Să nu ne rugăm ca fariseul, fraţilor, — că cel ce se înalţă pe sine se va smeri —. Ci să ne smerim înaintea lui Dumnezeu, ca vameşul, cu postire strigând: „Dumnezeule, milostiveşte-te spre noi păcătoşii".

„Să fugim de trăirea cea înaltă, cea înrăutăţită, a fariseului şi să ne învăţăm smerenia vameşului, cea preaînaltă, ca să ne înălţăm strigând lui Dumnezeu, împreună cu acela: Dumnezeule, milostiveşte-te spre mine păcătosul".

„Cunoscând suflete al meu, osebirea vameşului şi a fariseului, urăşte glasul cel trufaş al aceluia iar a acestuia poftеşte rugăciunea cea cu umilinţă şi strigă: Dumnezeule, milostiveşte-te spre mine, păcătosul, şi mă miluieşte".

„Din smerenie văzând cinste făcătoare de înălţime şi din înălţare eădere, rea, râvneşte la bunătăţile vameşului şi urăşte răutatea fariseului". Aceasta cu atât mai mult, cu cât se ştie că „din trufie se împrăştie tot binele, iar din smerenie, piere toată răutatea".

Mai ştim şi aceea că „din gunoi se înalţă cel smerit şi din înălţimea bunătăţilor cade tot cel înalt cu inima, de al cărui năravi al răutăţii să fugim". Şi mai departe: „Să lepădăm, credincioşii, trufia cea fără de măsură, cumplita mândrie, urâta înălţare şi cruzimea cea rea a fariseului, cea necuvioasă lui Dumnezeu". Dar în acelaşi timp, „pilda vameşului înţelegând-o toţi, cu mintea, veniţi să-i urmăm cu lacrimi, aducându-i lui Dumnezeu duh umilit cerând iertare păcatelor".

Trei posibilităţi

Pilda vameşului şi a fariseului ne înfăţişează doi oameni: un fariseu şi un vameş; un om mândru şi altul smerit. Recomandările Triodului sunt pentru a urma vameşului, care, prin smerenie, a fost primit de Dumnezeu mai presus de fariseul care, deşi avea fapte de laudă, dar neavând smerenie, a rămas în urma celui ce, deşi nu avea fapte de laudă, prin smerenie, s-a făcut vrednic de binecuvântarea lui Dumnezeu. Cei doi oameni din pildă ne duc cu gândul la două posibilităţi, la aceea de a fi ca unul din cei doi, ca vameşul sau ca fariseul. Există şi a treia posibilitate, anume de a fi ca vameşul, prin smerenie, şi ca fariseul, prin faptele cu care se lăuda acela. Îndrumarea Triodului este de a avea faptele fariseului şi smerenia vameşului. În acest sens se afirmă în Triod: „Să ne sârguim a urma bunătăţilor fariseului şi a râvni smereniei vameşului, urând necuviinţa greşelilor de la amândoi, adică trufia şi pierzarea".

Un început bun pentru totdeauna

Pilda vameşului şi a fariseului, pusă în atenţia credincioşilor la începutul vremii de pregătire pentru Sfintele Paşti, este un început bun nu numai pentru această pregătire, ci pentru totdeauna. Ea este o temelie de viaţă duhovnicească, de care să ţinem seama în toate zilele vieţii noastre.

Comunicat de presă

PĂRINTELE PATRIARH TEOCTIST ÎNDEAMNĂ LA DRAGOSTE ŞI TOLERANŢĂ FAŢĂ DE PERSOANELE INFECTATE CU HIV

Biserica Ortodoxă Română se alătură campaniei naţionale de combatere a intoleranţei faţă de persoanele infectate cu HIV, iniţiate de Agenţia Americană de Dezvoltare Internaţională (USAID) în colaborare cu Guvernul României şi organizaţii nonguvernamentale româneşti şi internaţionale.

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române adresează românilor următorul îndemn la dragoste şi toleranţă faţă de cei afectaţi de această maladie:

Iubiţi fraţi şi surori,

Suntem încă la început de an, vreme când fiecare dintre noi priveşte cu luare-aminte la lucrările pe care doreşte sau trebuie să le împlinească spre binele său material şi, mai ales, spiritual. Este o dorinţă legitimă a omului de a-şi căuta propriul bine. Este, însă, o datorie a creştinului de a căuta, în aceeaşi măsură, şi binele aproapelui, urmând astfel legea cea mare şi sfântă pe care ne-a dat-o Hristos: „Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi!" (Luca 10, 27).

Anul acesta aduce noi încercări în calea dobândirii binelui pe care-l caută unii dintre semenii noştri. Ne referim aici la cei care suferă de cumplita boală SIDA. Pentru ei, binele râvnit este unul fundamental: supravieţuirea. Lupta pe care o duc cu boala este, însă, inegală. Numai cu sprijinul nostru ei pot să o câştige, iar izbânda lor se numeşte „încă o zi, o lună sau un an de viaţă". Nu întâmplător, comunitatea internaţională a dedicat luna decembrie a anului trecut luptei împotriva SIDA, dar şi împotriva intoleranţei pe care unii dintre fraţii noştri o manifestă faţă de cei atinşi de acest adevărat „flagel al secolului".

Sfântul Apostol Pavel ne povăţuieşte, zicând: „Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos" (Galateni 6, 2). Dar mulţi dintre cei bolnavi nu au pe nimeni să-i ajute a-şi purta greaua povară pentru că semenii lor îi evită, iar comunităţile din care fac parte îi marginalizează. Oare Mântuitorul i-a ocolit pe cei bolnavi, temându-Se să nu Se îmbolnăvească? Oare i-a respins, când aceştia I-au cerut ajutor şi alinare? Nicidecum! Ci, „făcându-I-se milă, a întins mâna şi S-a atins de ei (...)" (Marcu 1, 41).

Avem, prin urmare, datoria de a-i accepta între noi şi de a-i ajuta pe toţi cei aflaţi în suferinţă. În acest sens, Biserica noastră oferă tuturor exemplul slujirii jertfelnice a aproapelui nostru, prin activitatea pastoral-spirituală pe care preoţi devotaţi o desfăşoară în aşezăminte sociale şi spitale, mai ales în cele care au secţii speciale pentru tratamentul bolnavilor de SIDA. Urmând îndemnului Mântuitorului Hristos, zi de zi, ei stau de veghe la căpătâiul lor, mângâindu-i sufleteşte şi încurajându-i să înfrunte boala. Aceste fapte sunt, de multe ori, singurul ajutor, dar şi cea mai mare dovadă a dragostei pe care le-o putem oferi. Însă, din diferite motive, neîntemeiate, unii dintre noi îi ocolesc. De aceea, socotim că exemplul pe care îl oferă aceşti slujitori ai sfintelor altare este demn de urmat de către toţi cei în mijlocul cărora trăiesc astfel de bolnavi.

Hristos se identifică şi cu aceşti fraţi ai noştri, când ne spune: „bolnav am fost şi M-aţi cercetat" (Matei 25, 36) sau: „Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei foarte mici, Mie Mi-aţi făcut" (Matei 25, 40). Cu toţii suntem prietenii lui Hristos. El ne iubeşte pe toţi, deopotrivă. Dacă-i alungăm, pe Hristos Îl alungăm! Dacă nu ne pasă de ei, faţă de Hristos suntem nepăsători! Dacă nu-i iubim, pe Hristos nu-L iubim! Nu trebuie să uităm niciodată că şi ei sunt „aproapele" nostru şi au nevoie de dragoste şi de înţelegere.

Iar Dumnezeul milei şi al îndurărilor, Cel care ne îmbrăţişează cu negrăita Sa dragoste, pe toţi, deopotrivă, să ne dăruiască tuturor sănătate şi iertare de păcate, spre tămăduirea sufletului şi a trupului.

ss † TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

BIROUL DE PRESĂ
ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI
ROMÂNE

Te înduri de mine, Doamne al iubirii

Doamne, merg spre Tine, aşa-n sine-mi zic,
Paşii-mi pe nisipuri se tot pierd în zări,
Prin deşertul vieţii nu mai văd nimic.
De mai cad, prin arşiţi, iarăşi mă ridic
Şi-a Ta cale caut prin învolburări.

Nisipuri, în spulber de vânt, ţes perdele
Şi din zare-n zare-s semne de-ntrebări,
Cu Tine în gânduri, Doamne, trec de ele,
Tu îmi dai răspunsuri, cerul plin de stele,
Cuvântule-al Vieţii-n infinite zări.

Pe nisipuri, vântul urmele îmi şterge,
Pe cărări de gânduri ele îmi rămân,
Păzitoru-mi înger, tot în preajmă-mi merge
Şi o stea deasupra-mi spre-alţi zori vrea s-alerge
Spre Cuvântul Vieţii a toate Stăpân.

Pr. COSTICĂ MOROIANU

Pagini din istoria politică şi bisericească a vechiului Sibiu (V)

Introducerea Reformei în Biserica săsească (1543—1550)

Ideile Reformei circulau în Transilvania, era nevoie însă de o persoană care să le aplice în practică. Aceasta a fost Johannes Honterus (cca. 1500—1549), fost student la Viena şi, din 1533, dascăl centurion, iar din anul 1536 şi membru al Sfatului sau Magistratului din Braşov.

În acel timp însă, conducerea Magistratului braşovean a fost înclinat să menţină bunele legături cu autorităţile politice ale Transilvaniei, rămase loiale Bisericii Catolice. Tocmai de aceea, a trimis în anul 1540 o delegaţie la Sibiu, pentru a-l întreba pe plebanul Matthias Ramser (1536—1546) dacă a aprobat acţiunea capelanului de la biserica Azilului, Lebel, de a da bolnavilor Împărtăşania sub ambele specii. La 31 ianuarie 1540, Matthias Ramser a răspuns preotului din Braşov, Jeremias Jekel, şi Magistratului oraşului de sub poalele Tâmpei că nu are cunoştinţă despre o astfel de încălcare a tipicului religios în Sibiu.

Totuşi, numeroşi magistraţi braşoveni aderaseră la ideile Reformei. Iar după moartea judelui suprem Lukas Hirscher şi alegerea în această funcţie a aurarului Johannes Fuchs, curentul reformator a primit un nou promotor. Totodată, însuşi preotul Jekel devenise adept al noului curent, însă într-o măsură mai moderată. În luna octombrie a anului 1542, misa „papistăşească" a fost înlăturată, iar la 2 noiembrie a fost întrunită Adunarea districtului Braşov, care a decis tipărirea broşurii *Formula reformationis ecclesiae Coronensis ac Barcensis totius provinciae* (pierdut azi), iar un an mai târziu, *Cărţulia Reformei (Reformationsbüchlein)*. Aceasta cuprindea mai multe măsuri pentru reformarea vieţii bisericeşti. Clericilor, învinuiţi că s-ar ocupa mai mult cu probleme lumeşti, li s-au fixat îndatoririle precise. Totodată, *Cărţulia* mai prevedea mijloace pentru revigorarea sistemului educaţional şi de asistenţă socială în districtul Braşov.

În vara anului 1543, plebanul sibian Matthias Ramser a trimis *Cărţulia* la Wittenberg, cerând lămuriri de la Luther şi Melanchton asupra corectitudinii ei. Cel dintâi i-a răspuns lui Ramser la 1 septembrie 1543: „Tot ceea ce mă întrebi găseşti în această carte mai bine decât ţi-aş putea scrie eu!". Două zile mai târziu, a răspuns şi Melanchton, îndrumând adoptarea ideilor reformatoare şi la Sibiu. Într-adevăr, sub conducerea primarului Petrus Haller (a îndeplinit această funcţie din 1542 până la moartea sa, în decembrie 1569, cu întreruperi între anii 1547—1549 şi 1553—1557) şi a preotului Matthias Ramser, Reforma luterană a fost introdusă în mod oficial şi în Sibiu. Mănăstirile au fost desfiinţate (proprietăţile lor începuseră să fie vândute de autorităţile orăşeneşti încă din anul 1541). O parte din călugării dominicani s-au îndreptat spre mănăstirea din Sighişoara, cei care au dorit să rămână în Sibiu au primit permisiunea pentru aceasta, împreună cu un ajutor financiar. Cu această ocazie au fost desfiinţate şi fraternităţile religioase ale laicilor, bunurile lor vândute, iar cu sumele obţinute a fost reorganizată şcoala. Mănăstirile dominicanilor şi clarisselor au fost transformate în depozite, la fel ca şi capela Sf. Iacob şi o parte a catedralei Sf. Maria. În schimb, mănăstirea franciscanilor a fost transformată în închisoare.

Curând au apărut însă dispute între reformatori. La 16 februarie 1544, din ordinul Magistratului braşovean, icoanele şi statuile au fost îndepărtate din biserici. Această măsură a fost posibilă numai după ce preotul Jekel a părăsit oraşul de sub poalele Tâmpei (a devenit pastor evanghelic în Prejmer), iar grija treburilor bisericeşti a fost preluată, din însărcinarea comunităţii, de către judele suprem. La 22 aprilie 1544 a fost ales în funcţia de *Rector Ecclesiae* (deci de pastor orăşenesc la Braşov) Johannes Honterus, documentele istorice nefăcând pomenire de vreo hirotonie sau ordinaţiune a acestuia. Din desfăşurarea evenimentelor din Braşov ne putem da seama azi că a existat într-adevăr o serioasă dispută între cler şi autorităţile politice. Pe de o parte, clerul era mai tradiţionalist şi respingea atât radicalismul autorităţilor politice, cât şi tendinţa acestora de a se amesteca prea mult în treburile bisericeşti. Honterus era reprezentantul Magistratului şi a patriciatului braşovean, astfel că după părăsirea oraşului de către Jekel, chestiunea Reformei a fost preluată aproape exclusiv de autorităţile laice şi politice din Braşov, şi apoi şi din întregul *Fundus Regius*.

Aceste dispute au avut loc şi la Sibiu, chiar dacă nu în aceeaşi măsură. În primele luni ale anului 1544, plebanul Ramser, în calitatea sa de decan, împreună cu mai mulţi senatori ai Magistratului, au întreprins o vizită pastorală în satele din capitlurile Sibiu, Cincu şi Nocrich, pentru a-i îndemna pe locuitori să adopte Reforma. De remarcat este însă faptul că Ramser nu a cerut îndepărtarea icoanelor din biserici, precum nici a Spovedaniei sau a altor practici sau ceremonii (precum ridicarea ostiei în timpul Misei sau folosirea vechilor veşminte bisericeşti, ori arderea lumânărilor pe altar). Datorită acestui fapt a fost ulterior contestat de radicali, astfel că în seara de Crăciun din anul 1544 s-a adresat lui Luther şi lui Melanchton, cerându-le acestora să intervină în favoarea lui la Magistratul sibian.

În această dispută au ieşit învingătoare autorităţile politice. Chestiunea s-a aflat pe ordinea de zi a mai multor adunări ale *Universităţii Naţiunii Săseşti*. În anul 1545 forul politic suprem al saşilor a cerut ca în toate Bisericile care au adoptat Reforma, Sacramentele să fie celebrate după acelaşi tipic sau după o normă unică. În anul 1547 a fost convocată o adunare a mai multor învăţaţi, care au elaborat un nou Statut bisericesc, anume *Reformatio ecclesiarum Saxonicarum in Transsilvania — Kirchenordnung aller Deutschen in Siebenbürgen*. Acesta a prevăzut ca „Reforma Bisericilor săseşti din Transilvania" să aibă la bază *Catehismul Mic* al lui Martin Luther, iar toate ceremoniile (Botezul, Cununia, celebrările sărbătorilor şi Cina Domnului) să se desfăşoare după normele Bisericii din Wittenberg. La 20 aprilie 1550, *Universitatea* politică a hotărât ca acest statut bisericesc să fie impus în toate localităţile săseşti, având valoare de lege pe întregul teritoriu al Pământului crăiesc, fapt pentru care trebuiau să vegheze decanii capitlurilor şi organele de conducere politică din scaunele şi districtele săseşti.

Organizarea Bisericii săseşti „Evanghelice C.A."

Cu aceasta, procesul de reformare a Bisericii săseşti era, cel puţin în aparenţă, încheiat. În continuare, *Universitatea naţiunii săseşti* a considerat necesar să supravegheze întreaga viaţă religioasă (în special activitatea clericilor şi modul de celebrare a serviciilor divine), astfel ca învăţătura teologică de orientare wittenberghează să fie menţinută nealterată. În acest scop, *Universitatea politică* şi Magistratul sibian au intenţionat să instituie în Biserica săsească un organ superior de conducere, anume superintendentura sau episcopatul, care să ducă la îndeplinire doleanţele şi interesele fruntaşilor politici ai naţiunii. Un prim pas în acest sens a fost realizat în anul 1553, când plebanul orăşenesc din Sibiu, Paul Wiener a devenit superintendent, fiind „ales" în această funcţie „cu acordul pastorilor". Documentele istorice nu menţionează nici cine au fost alegătorii, şi nici jurisdicţia pe care a deţinut-o acest prim episcop al Bisericii săseşti protestante, astfel că în literatura istorică se consideră că superintendentura lui Wiener s-a desfăşurat doar în capitlul Sibiu, deşi va fi existat probabil intenţia *Universităţii* politice de a generaliza această funcţie pe întregul teritoriu canonic al Bisericii săseşti. Însă independenţa de care se bucurau capitlurile, precum şi apartenenţa canonică a acestora de (arhi)episcopiile de Strigonium şi Alba Iulia, au împiedicat deocamdată punerea în practică a acestui plan. Iar după decesul lui Wiener, în anul 1554, *Universitatea* politică a decis ca în fiecare capitlu să fie instituit un superintendent, cu misiunea de a supraveghea menţinerea purităţii credinţei (fiind menţinută în acelaşi timp şi funcţia de decan). Situaţia politică tulbure şi opoziţia decanilor au dus la imposibilitatea punerii în practică a acestei hotărâri.

Pe de altă parte, adoptarea Reformei de către naţiunea săsească nu a afectat prea mult vechea organizare bisericească. Capitlurile bisericeşti (adică protopopiatele) au fost menţinute, iar decanii (aleşi odată la doi ani) exercitau puterea judecătorească peste toţi clericii şi dascălii din capitlul, precum şi peste slujitorii şi casnicii acestora *(personae ecclesiasticae)*, până în secolul al XVIII-lea având şi dreptul de a emite sentinţe capitale (duse la îndeplinire de autorităţile politice).

Dar aceste capitluri au păstrat, în primul deceniu de după introducerea Reformei, chiar şi legătura canonică cu arhiepiscopia de la Strigonium sau cu episcopia din Alba Iulia. Astfel, cu ocazia instalării la Strigonium a arhiepiscopului Nicolaus Olahus (1553), Magistratul din Sibiu i-a trimis o scrisoare de felicitare (în numele capitlurilor Sibiu, Cincu, Nocrich şi Braşov), precum şi un pahar aurit, drept cadou. În anii 1554—1555, Nicolaus Olahus a răspuns prin intermediul a trei scrisori, în care îi îndemna pe saşi să părăsească „erezia" luterană, invitându-i, totodată, pe decanii capitlurilor să participe la sinodul arhiepiscopesc. În aceste condiţii, clerul sibian a rupt şi ultimele legături pe care le mai avea cu ierarhia catolică a Ungariei, capitlul din oraşul de pe Cibin trimiţând la Strigonium, pentru ultima oară, în anul 1555, taxa canonică bisericească numită *censul catedralei*. Tot la fel, capitlurile supuse jurisdicţiei episcopiei de Alba Iulia au continuat să plătească acesteia taxa catedralei (tot până în anul 1555), iar decanii au participat chiar şi la sinoadele diecesane. (Această taxă numită *Censul catedralei* a fost instituită în capitlurile situate pe *Fundus Regius*, ca o răscumpărare a dreptului preoţilor de a încasa toată dijma bisericească de la credincioşi. Capitlul Sibiului, cu cele două capitluri Cincu şi Nocrich, precum şi capitlul Braşov plăteau această taxă arhiepiscopului de Strigonium, odată la doi sau trei ani, în timp ce restul capitlurilor de pe *Pământul crăiesc* o dădeau episcopului de Alba Iulia. După 1555, taxa catedralei a fost plătită principelui).

Despărţirea organizatorică definitivă a Bisericii săseşti de Biserica Catolică a avut loc doi ani mai târziu, în 1557, după desfiinţarea episcopiei catolice de Alba Iulia şi secularizarea domeniilor acesteia. *Universitatea Naţiunii Săseşti* a putut impune, în acest an, alegerea (documentele nu spun nici în acest caz de către cine) a unui superintendent sau episcop, recunoscut de întreaga Biserică săsească, precum şi de regina Isabella în anul 1558, anume Matthias Hebler (care a îndeplinit această funcţie până la moartea sa, în anul 1571). Acesta deţinea suprema autoritate învăţătorească, precum şi dreptul de ordinaţiune (echivalentul hirotoniei în Bisericile protestante) a noilor pastori. Totodată, el realiza legătura clerului cu *Universitatea* politică şi cu Magistratul din Sibiu. Iar decretul emis de regina Isabella a consfinţit existenţa unei Biserici distincte a saşilor ardeleni (primului episcop, Paul Wiener, i-a lipsit această recunoaştere oficială din partea Curţii princiare ardelene).

Deşi a fost instituită funcţia episcopală în Biserica săsească, drepturile decanilor (adică ale protopopilor) au rămas neatinse, aceştia din urmă trebuind însă să recunoască autoritatea episcopului în probleme doctrinare şi de disciplină bisericească. Pe de altă parte, decanii au încercat să limiteze unele din prerogativele superintendentului. De exemplu, decanii din Sibiu şi Braşov, care se considerau mici episcopi *(praelati nullius dioceseos)*, s-au opus în mai multe rânduri vizitelor pastorale ale episcopului în capitlurile lor (admiţându-le doar în prezenţa unor reprezentanţi ai lor). Secole de-a rândul, a existat o dispută între aceşti doi decani, pe de o parte, şi episcop, pe de altă parte, pentru dreptul de ordinaţiune a clericilor. Iar în dezbaterile sinodului clerului săsesc, cuvântul lor avea o mare greutate.

Sinodul era alcătuit din decani şi clericii mai în vârstă din fiecare capitlu, fiind aşadar o adunare reprezentativă a întregii Biserici săseşti. Deciziile sale aveau valoare de legi pe teritoriul Pământului crăiesc. Totodată, sinodul constituia şi un for juridic, în care erau judecate faptele clericilor şi verificate convingerile lor religioase. Prin urmare, în cadrul sinoadelor erau dezbătute şi o serie de învăţături teologice, sinodalii saşi, spre deosebire de cei maghiari, rămânând fideli teologiei de orientare germană, wittenberghează.

Un sinod important pentru fixarea învăţăturii de credinţă a avut loc la Mediaş, în anul 1572. În sânul Bisericii săseşti se formaseră două curente de opinii, unul mai tradiţionalist (reprezentat de clericii din capitlurile Sibiu şi Braşov, care doreau menţinerea vechilor ceremonii religioase şi a veşmintelor bisericeşti), iar altul mai pronunţat reformator. Noul principe Ştefan Bathory, care promova o politică de recatolicizare a Transilvaniei, a încurajat cel dintâi curent. Şi astfel, din dorinţa de a evita o îndepărtare mai pronunţată a Bisericii săseşti de catolicism, principele a impus sinodalilor acceptarea documentului *Confessio augustana* (redactat în anul 1530) drept mărturisire de credinţă a Bisericii săseşti, ceea ce a însemnat punerea la temeliile acestei Biserici a doctrinei luterane pure. Protestantismul săsesc a fost în acest fel consolidat, iar Biserica săsească a devenit Biserica Evanghelică C.A. (de Confesiune augustană) din Transilvania. Acelaşi sinod a ales un nou superintendent, anume pe pastorul din Biertan, Lukas Unglerus. Acesta a fost recunoscut şi de principe, cu menţiunea că durata funcţiei va depinde de voinţa princiară *(durante nostro beneplacito)*. Prin urmare, sediul episcopiei săseşti s-a mutat la Biertan (în scaunul Mediaşului), unde a rămas până în anul 1867 (superintendentul sas era în acelaşi timp şi pastorul satului Biertan).

PAUL BRUSANOWSKI

SINAXAR

Sfinţii Cuvioşi Ioan Casian şi Gherman din Dobrogea

Aceşti Cuvioşi Părinţi erau din părţile Sciţiei Mici, adică din Dobrogea de azi. Sfântul Ioan s-a născut în jurul anului 360, într-un sat din zona Isaccea de azi, iar prietenul său Gherman, probabil, mai devreme, căci se pare că era mai în vârstă.

S-au deprins cu învăţătura şi se vor fi făcut monahi într-una din mănăstirile din patria lor.

Dorind să cunoască viaţa cea aleasă a călugărilor din Ţara Sfântă şi din Egipt, despre care se dusese vestea pretutindeni, au călătorit la Locurile Sfinte şi s-au nevoit o vreme într-o mănăstire de la Bethleem, prin anul 378. După doi ani, au binecuvântarea să viziteze pe călugării din Egipt, cu făgăduinţa să se întoarcă. Cercetează pe monahii vestiţi din părţile Schitului şi muntele Nitriei. Aici cunosc pe Evagrie Ponticul, căruia îi devin ucenici.

Către 387, cei doi monahi se întorc în mănăstirea de la Bethleem, iar în 399 îi găsim din nou printre anahoreţii lui Avva Pafnutie, în Egipt. Dar, datorită persecuţiilor din partea lui Teofil (†412), care-i suspecta pe călugări de origenism, vin la Constantinopol, în preajma Sfântului Ioan Hrisostom. În capitala imperiului, Sfântul Ioan Gură de Aur hirotoneşte pe Gherman preot, iar pe Ioan Casian diacon. Aici, cei doi se îmbogăţesc duhovniceşte de viaţa şi învăţătura Sfântului Hrisostom.

Când, în 405, Sfântul Ioan Gură de Aur este din nou exilat la Comane de către împărăteasa Eudoxia, Cuvioşii Ioan Casian şi Gherman vin la Roma, ca să-l apere pe maestrul lor în faţa Papei Leon (†461). Rămân aici, unde Ioan e hirotonit preot. Se pare că Gherman moare la Roma.

În 415, îl găsim pe Sfântul Ioan Casian la Marsilia, în Gallia, unde întemeiază două mănăstiri, una de călugări şi una de călugăriţe[1]. Pentru mănăstirile înfiinţate de el, Sfântul Ioan Casian traduce în limba latină *Regulile* Sfântului Vasile cel Mare. Moare pe la anul 435. Biserica în care azi se află mormântul său aparţine unei comunităţi ortodoxe de origine vechi-catolică, în comuniune cu Biserica Ortodoxă Română, prin intermediul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală şi Meridională.

Sfântul Ioan Casian ne-a lăsat două scrieri importante pentru viaţa monahală. Una din ele se intitulează *Instituţii cenobitice* (sau *Institutiones cenobiticae. De institutis coenobitiorum et octo principalium vitiorum remediis)* scrisă între anii 420—424. A doua se numeşte *Dialoguri cu Părinţii* (sau *Collationes Patrum)*, alcătuită din 24 de conferinţe. Scrisă prin 425—428. „Printr-o claritate, pe care o moştenise de la Evagrie Ponticul, aşa cum el însuşi va explica în *Conferinţa a 14-a*, contemplaţia sau *theoria*, la care se ajunge doar prin curăţia inimii, este darul celor care s-au încercat îndelung în viaţa practică (adică în asceză)... Cum să te cureţi de patimi şi cum să te arăţi, încet încet, disponibil darurilor dumnezeieşti cele mai înalte: iată scopul principal al *Instituţiilor cenobitice*"[2]. Aceste cărţi rămân fundamentale atât pentru monahismul occidental[3], cât şi pentru cel răsăritean.

Amândouă Bisericile, Ortodoxă şi Catolică, îl cinstesc pe Sfântul Ioan Casian ca sfânt. Biserica Ortodoxă Română îl cinsteşte ca sfânt şi pe Gherman şi le-a rânduit la amândoi ca zi de prăznuire în 29 februarie, iar în anii nebisecţi, în 28 februarie.

Din 1994, funcţionează la Roma o parohie ortodoxă română ce are ca patroni pe Sfinţii Ioan Casian şi Gherman din Dobrogea.

Arhim. IUVENALIE IONAŞCU,
Parohul Comunităţii Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian" din Roma

Note bibliografice:

1. După mărturia lui Ghenadie (†500 cca.), *De viris ilustribus*, 62.
2. J. C. Guy, *Jean Cassian. Vie et Doctrine spiritelle*, Paris 1961, 10.
3. Cf. O. Pasquato, *Cassiano Giovanni*, în *Dizionario di mistica*, îngrijit de L. Borriello, E. Caruana, M. R. Del Genio şi N. Suffi, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1998, pp. 273—277.

Premieră în Biserica Ortodoxă Română

Primul titlu de Doctor în teologie acordat pentru slujirea în folosul deficienţilor de auz şi de vedere

În data de 27 ianuarie 2004, în Aula Sfântul Grigorie Palama a Facultăţii de Teologie „Patriarhul Iustinian" din Bucureşti, a avut loc susţinerea tezei de doctorat cu titlul: *Misiunea Bisericii Ortodoxe Române faţă de credincioşii deficienţi de auz şi de vedere* a P.C. Preot Onu Constantin, absolvent al Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu.

Teza a fost susţinută la catedra Liturgică, Teologie Pastorală şi Artă Creştină având ca îndrumător ştiinţific pe Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula, Decanul Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Iustinian" din Bucureşti.

Lucrarea reprezintă atât rezultatul experienţei misionare a alcătuitorului, desfăşurată începând cu anul 1996, în vederea constituirii comunităţilor ortodoxe de surzi, al muncii de la catedră, începând cu anul universitar 1999—2000 în cadrul Universităţii Piteşti, la Facultatea de Teologie, cât şi firesc al susţinerii referatelor şi examenelor din cadrul pregătirii doctoratului la Facultatea de Teologie din Bucureşti. Trebuie menţionat aici că, iniţial, referentul principal al acestei lucrări a fost regretatul *Părinte Profesor P. I. David,* care a fost pomenit în cursul dezbaterilor pentru aportul amplu ce l-a adus în coordonarea acestei teze de doctorat.

Alcătuitorul, cercetător şi practician, în acelaşi timp, reuşeşte în lucrare să arate cum pot să fie îmbinate elemente de credinţă creştină cu exprimarea acestora într-un limbaj gestual menit să reintegreze pe studenţii surzi atât în rândul Bisericii Ortodoxe, cât şi în societate.

Constatând lipsa unui limbaj mimico-gestual românesc structurat şi uniformizat, şi convins că acest limbaj constituie baza pe care deficientul de auz îşi poate dezvolta capacităţile şi resursele sale umane, candidatul a purces la identificarea căilor, a modalităţilor de educaţie şi învăţare şi de îmbogăţire a lexicului respectiv mimico-gestual specific românesc.

Este, de asemenea, inedită munca cercetătorului care face distincţie clară între actuala comunicare în limbaj mimico-gestual, pe care o numeşte „laică" şi noua alcătuire de semne de factură teologică, pe care o califică drept „religioasă". Astfel:

— *Limbajul mimico-gestual laic* — reprezintă pentru candidat comunicarea dintre două persoane care, pe baza pregătirii acumulate în condiţiile anterioare apariţiei legii de recunoaştere a formei de comunicare pentru surzii din România, reuşeşte cu ajutorul unor reguli gramaticale specifice, să se facă posibilă transmiterea de idei şi informaţii suficiente exprimării unor sentimente şi stări de fapt.

— *Limbajul mimico-gestual religios* — reprezintă acea componentă lexicală care, la această dată cuprinde un număr, e adevărat redus, dar suficient de semne de factură teologică create începând cu anul 1996 şi destinate exprimării spre comuniune a văzutului cu Nevăzutul.

— Ţinând cont de destinaţia acestui *limbaj mimico-gestual religios,* şi încadrându-l în contextul panortodox, autorul urmăreşte şi reuşeşte o uniformizare a comunicării persoanelor surde din România cu cele din Estul Europei şi cu cele ortodoxe, în general. Practic, pentru împlinirea acestui deziderat, în lucrarea de faţă este prezentată o mică parte din *dicţionarul* ce se află în curs de elaborare şi care are ca bază conceptuală exprimarea iconico-spaţială a cuvintelor din Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, şi a imaginii iconografice din tezaurul nostru bisericesc. La acestea se adaugă şi gesturile actuale existente în cadrul cultului ortodox.

Autorul, prudent, a luat ca ajutor în abordarea metodei de lucru următoarele documente internaţionale:

— *Programul mondial de acţiune, cu privire la persoanele cu handicap (1983);*

— *Recomandările Consiliului Europei, privind politica coerentă pentru (re)abilitarea persoanelor cu handicap (1984);*

— *Regulile Standard, privind egalizarea şanselor pentru persoanele cu handicap (1994);*

— *Declaraţia Conferinţei Mondiale, asupra educaţiei speciale, de la Salamanca (UNESCO, 1994).*

Ele relevă direcţiile pe care societatea politică, civilă şi persoanele cu disabilităţi vor să le urmeze în viitor.

Desigur, ca orice proiect, alcătuitorul a ţinut cont de o schemă arhitecturală necesară unei urziri a tezei.

Lucrarea are un număr de 279 de pagini şi a fost gândită în două părţi cu patru capitole, plus subdiviziunile, astfel:

PARTEA I: *IUBIREA FAŢĂ DE APROAPELE ÎN SUFERINŢĂ*

CAP. I: Sensul teologico-misionar al comunicării şi comuniunii (p. 1—26).

CAP. II: Misiunea de astăzi printre surdo-muţi, o continuare a tradiţiei misionare permanente a Bisericii (p. 27—116).

PARTEA A II-A: *GRIJA BISERICII ŞI RESPONSABILITATEA CONFESIUNILOR CREŞTINE FAŢĂ DE DEFICIENŢII DE AUZ ŞI DE VEDERE*

CAP. III: Grija comunităţii omeneşti, pentru surzi, de-a lungul veacurilor (117—175).

CAP IV: Grija Bisericii pentru cei lipsiţi de vedere (176—204).

Concluziile trase de comisie au fost următoarele:

1. Lucrarea se prezintă ca *o noutate absolută* în cadrul Învăţământului teologic ortodox din România. Este pentru prima dată când o Facultate de Teologie din ţară, anume „Sfânta Mucenită Filofteia" din Piteşti, a introdus ore de curs şi activităţi cu studenţi deficienţi de auz şi vorbire, cuprinşi ca o nouă metodă pastorală la specializarea „Comunicare şi slujire prin limbajul mimico-gestual".

2. *Beneficiarii lucrării* de faţă vor fi, în primul rând, *pedagogii* din învăţământul românesc din ţară *care predau în unităţile de învăţământ special,* profesorii din facultăţile de psihopedagogie specială, medici, psihologi, familiile care au în componenţă persoane cu deficienţă de auz şi vedere, surzii în general şi nu în ultimul rând, acel segment din învăţământul teologic, specializările pastorală şi *asistenţă socială,* care pregătesc preoţi în vederea asigurării asistenţei religioase pentru comunităţile de surzi, respectiv *profesori de religie* în unităţi de învăţământ din Patriarhia Română.

3. *Lucrarea de faţă este unicat,* deocamdată şi va fi folositoare ca pionierat, în învăţământul superior pentru surdo-muţii din România, Uniunea Europeană şi universităţile de profil ale lumii.

Pentru toate cele arătate mai sus, membrii comisiei au acceptat lucrarea prezentată şi au acordat titlul de doctor în teologie Părintelui Onu Constantin.

Diacon DANIEL GRIGORE
Secretar Eparhial

Pictura icoanelor şi diletantismul

(Urmare din pag. 1)

trup omenesc ca şi nesfârşita coloană a exemplarelor de elită spirituală — sfinţii creştinătăţii — natura vie de-o remarcabilă frumuseţe morală. Aceste prototipuri ale optimizării valorilor umane, au format de-a lungul veacurilor tema de predilecţie a celor mai încercaţi maeştri ai picturii.

Apărute în epoca de fervoare religioasă, primele icoane au fost mijlocul de exprimare nu numai a chipului propriu-zis, expus spre închinare, ci prin ele s-a afirmat întreaga gamă de calităţi care defineau cu toată sobrietatea personalitatea artistului în competiţie cu rigorile artei picturale. Setea veacurilor respective a coordonat, cu stricteţe, năzuinţa artistică în modul de-a grupa personagiile într-o compoziţie strânsă şi unitară ca şi arta de-a stăpâni armonia anatomiei figurilor şi tehnica coloritului. În forma aceasta s-a putut realiza expresia unui canon acceptat şi de care s-a ţinut cont, cu toată acurateţea în finalizarea lucrărilor, respectiv a icoanelor. Respectul pentru adevăr şi frumos a dus apoi la crearea de şcoli de artă grupate în jurul celebrilor virtuoşi ai pensulei şi astfel s-au putut forma alte tinere talente în tehnica artistică. Calităţile remarcabile ale acestor minunaţi lucrători ai frumosului nu se iroseau într-o artă de agrement, ci ei se lăsau călăuziţi de imboldul unor realizări plenare în exprimarea integrală a echivalentului.

În etichetarea unor creaţii folclorice, artistice sau chiar ştiinţifice, nu sunt concludente realizări sub nivelul perioadei apuse. Aportul artistic al unei epoci e un fel de etalon sub care nu-i permis să faci măsurători, e o normă atinsă cândva şi căreia îi stă bine să fie depăşită.

Dacă iconarul respectiv nu poate crea operă de artă, fiind cumva o personalitate artistică mai debilă, i-ar sta mult mai bine ca în loc să se aventureze în necunoscut, ar realiza mai degrabă o pastişă. Însă şi aceasta se face cu răbdare şi cu nu mai puţină iscusinţă. „Critica nu-şi poate aroga, evident, dreptul de-a învăţa pe pictori sau pe sculptori tehnica meşteşugului lor. Cei care sunt chemaţi s-o facă, în conformitate cu propriul temperament, sunt artiştii înşişi. Stabilirea raportului dintre idee şi exprimarea ei plastică este unul dintre obiectivele principale ale analizei critice".

Talentele se nasc dar mai ales se formează şi nu sub galopul realizărilor în scop negustoresc, ci încălzite de pasiunea pentru frumosul dezinteresat şi integral. Michel Angelo, acea personalitate titanică, atunci când i s-a cerut să-şi exprime părerea asupra unui tablou din expoziţia unui oarecare pictor, care urmărea peste tot numai câştigul, a zis: „cred că acest om, atâta vreme cât va fi lacom de bogăţii, nu va ajunge să fie altceva decât un biet om . . .".[2] Când producţia artistică apucă linia unei fertilităţi nedirijate, bazate numai pe experienţă şi subapreciind rolul teoriei şi abstracţiei ştiinţifice, poate izbuti să producă senzaţii imediate — foc de paie —, dar implicaţiile unor astfel de produse sunt negative. Un singur exemplu de calmitate, de răbdare în muncă, de perseverenţă şi nu mai puţin de respect faţă de propria sa ostenteală artistică, e suficient pentru a ilustra modul de-a concepe şi finaliza o operă de artă: Tiţian lucrează opt ani la celebrul său tablou *Martirul Sfântului Petru,* şapte ani la *Cină.*

Ori, într-o vreme când arta a devenit o adevărată măiestrie în a exprima sensul vieţii, noi n-avem pretenţia ca fiecare icoană să fie o operă de artă deosebită. Dar ca instituţie cu bogate tradiţii picturale, inclusiv vechile icoane lucrate de artişti din popor şi în parte anonimi, dar cunoscători încă pe atunci ai canonului iconografic, suntem oarecum deficitari. Aprovizionarea credincioşilor noştri cu anumite icoane preferate de ei ca: Iisus cu Apostolii prin semănături, Cina cea de Taină, Rugăciunea lui Iisus în Getsimani, Umblarea pe mare, Pescuirea minunată, Naşterea Domnului sau Învierea, de dimensiuni aproximativ 50—60 × 100—120 cm şi altele, se face la întâmplare şi după cum înţelege respectivul mânuitor de culori. Aceste icoane sunt solicitate de credincioşi şi cererea lor e satisfăcută în schimbul unor preţuri amăgitoare dar totuşi exagerate de către anumiţi diletanţi. Piesele produse de ei nu numai că-s lipsite de-o linie a unei anumite şcoli de pictură, dar sunt executate cu o vădită superficialitate şi ignoranţă. Caracterizate printr-un total dezechilibru între formă şi conţinut, sunt învăluite într-un abuz de culori explozive încât captează, la prima impresie, pe cei neiniţiaţi şi de bună credinţă. Acest mijloc de exploatare al evlaviei atâtor credincioşi, ne pune în situaţia precară de-a nu fi în stare să-l combatem, atâta vreme cât nu le putem oferi ceva mai bun. Acestea zise icoane, pătrunse în casele credincioşilor, sunt un tablou de stridenţe care în loc să angajeze sufletul la meditaţie şi rugăciune, mai degrabă tulbură sentimentul religios — un adevărat compromis al artei noastre bisericeşti multiseculare. Felul acesta de caricaturizare ne aminteşte însă, prin contrast, de pictura vechilor noastre fresce medievale, conturată în masivele stânci ale evlaviei şi artei nepieritoare — istoricile mânăstiri. Existenţa lor pe lângă faptul că prezintă un aport remarcabil în aprecierea puterii de creaţie a înzestratului nostru popor, până departe între neamurile pământului, implică, cu atât mai mult şi un criteriu de care pictorul de icoane, de aici de acasă, nu se poate şi nu trebuie să se detaşeze iresponsabil.

Cum în vremea noastră e încurajată producţia autentică de artă populară laică şi e legiferat dreptul de desfacere al obiectelor respective, ar fi necesar, pe această linie, din respect şi justă apreciere pentru arta religioasă a trecutului nostru, să se întreprindă anumite măsuri de stăvilire a diletantismului în desfacerea artei religioase. În competiţie cu vredniciile trecutului şi raportat la înaltul nivel al realizărilor artistice contemporane, e necesar să se reglementeze producţia de icoane după un canon indicat, iar Biserica prin organele ei să-şi revendice acest drept de difuzare, în limita posibilităţilor şi la un preţ acceptabil şi legal totodată. Diletantismul în artă stâlceşte patrimoniul naţional al unui popor şi aruncă o umbră nepotrivită asupra capacităţii sale creatoare, inclusiv în arta religioasă.

Avem atelierul de pictură de pe lângă Sf. Patriarhie, sau se mai pot afla şi alte modalităţi de organizare în satisfacerea necesarului de icoane. Şi dacă e posibil să pătrundă în casele credincioşilor un exemplar compromis, de ce nu s-ar frâna acest lucru, dându-se posibilitate credincioşilor noştri să-şi întregească ansamblul estetic prin lucrări vrednice de realizările artistice ale zilelor noastre.

Biserica noastră, îngrijind şi cultivând sufletul neamului de-a lungul veacurilor, a plămădit în el gustul pentru frumos şi armonie, prin muzică, arhitectură, sculptură şi pictură.

Monumentele religioase — cărţi de artă, deschise permanent pentru formarea staturii etice a credincioşilor, ne cer să promovăm peste nivelul respectiv, creaţia artistică a fondului nostru religios. E nu numai o îndatorire morală, dar totodată e şi o confirmare pozitivă a progresului nostru social, ilustrat până şi în cele mai mărunte obiecte de artizanat. Tot ce se realizează frumos trebuie să fie spre lauda lui Dumnezeu şi zidirea duhovnicească a credincioşilor.

Cu ani în urmă, Patriarhul de pioasă amintire Justinian, a reorganizat şi sporit atelierele de obiecte religioase de pe lângă Sf. Patriarhie şi le-a înzestrat cu tot ce-a fost necesar. Acestea au produs şi produc piese de un înalt nivel tehnic ca: potire, cruci, sfeşnice, coperte de Evanghelie ş.a., toate de-o reală şi unanim apreciată valoare artistică, remarcată de celelalte Biserici Ortodoxe surori ca şi de alte culte din ţară şi străinătate.

Călăuzi i astfel de cele mai curate intenţii în promovarea frumosului şi a competenţei în arta picturală a icoanelor, şi considerând contribuţia noastră ca o smerită sugestie, credem că Sfântul Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe, care cunoaşte, desigur, şi din altă parte această situaţie, cu toată bunăvoinţa va lua în studiu şi această problemă care prezintă interes general în Biserica Ortodoxă Română.

Note bibliografice:

1. P.G. col. 1337 A.B. la Sf. Ioan Damaschin — Cultul Sf. Icoane (Cele trei tratate contra iconoclaştilor). Trad. de D. Fecioru, Bucureşti 1937, p. XXXI.

2. S. Smiles: Ajută-te singur, Bucureşti, p. 123.

În amintirea Părintelui Arhimandrit Veniamin Tohăneanu

În dimineața zilei de 27 ianuarie, a trecut la cele veșnice Părintele Arhimandrit VENIAMIN TOHĂNEANU, din Mănăstirea «Brâncoveanu», de la Sâmbăta de Sus. Cu câteva zile înainte de a părăsi viața pământească împlinise vârsta de 84 de ani.

Înmormântarea a avut loc în ziua de 29 ianuarie. La slujba înmormântării au participat *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit ANTONIE, Prea Sfințitul VISARION RĂȘINĂREANU, Episcop-Vicar,* **înconjurați de un număr impresionant de preoți, fiind de față și mulți credincioși.**

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, în cuvântul său, a menționat faptul că Părintele Veniamin a fost un bun gospodar, în folosul mănăstirii și că pictura paraclisului brâncovenesc — biserica de la etaj — a fost executată aproape în întregime din bani adunați de Părintele Veniamin.

Subsemnatul, ca unul care l-am cunoscut de multă vreme pe Părintele Veniamin și am viețuit în mănăstirea de la Sâmbăta, împreună, vreme de cincizeci de ani, am pus în atenție mai multe realizări gospodărești, ale celui ce s-a mutat de la noi, și anume, mai întâi, cinci case, zidite prin purtarea lui de grijă, și anume: casa de la lac, casa nouă de la arhondaric, casa cu etaj, din gospodăria mănăstirii, casa de lângă ea și casa în care este cuptorul de pâine. Am pomenit, apoi, asfaltarea drumurilor și cărărilor din cuprinsul mănăstirii, introducerea curentului electric și a apei curente, într-o bună parte din mănăstire. Am menționat că Părintele Veniamin a avut o contribuție însemnată și la realizarea incintei mănăstirii, inițiată, condusă și îngrijită de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie.

Tot din realizările Părintelui Veniamin, se cuvine să fie pomenite aici, paraclisul din lemn sculptat, — unde se fac spovedanii și rugăciuni personale, — apoi o frumoasă împrejmuire din lemn sculptat, a fântânii de lângă altarul bisericii brâncovenești, precum și poarta din lemn de stejar masiv și sculptată, care a fost pusă la intrarea în mânăstire, dar care, între timp, a fost schimbată cu o altă poartă, când s-a schimbat și intrarea în mânăstire.

Am mai amintit, în cuvântul meu de la înmormântare, și două situații, prin care Părintele Veniamin a intrat în conștiința mea pentru totdeauna. Și anume: călătoria pe care am făcut-o împreună, pe jos, de la Sâmbăta de Sus, spre mânăstire, în ziua de 1 aprilie 1953, când m-am așezat la mânăstire, pentru cealaltă vreme a vieții mele.

A doua situație, care l-a fixat pe Părintele Veniamin în ființa mea, este aceea că prima Liturghie, ca diacon, în 18 august 1960, am slujit-o cu Părintele Veniamin, el fiind cel dintâi preot care a spus, pentru mine: «Duhul Sfânt să vină peste tine și puterea Celui Preaînalt să te umbrească»; la care eu am răspuns: «Același Duh să lucreze împreună cu noi, în toate zilele vieții noastre». Așa ceva nu se uită niciodată.

Părintele Arhimandrit Ilarion, starețul mănăstirii noastre, a prezentat datele biografice ale Părintelui Veniamin. A spus că s-a născut la Sita Buzăului, în 23 ianuarie 1920. În mănăstire, la Sâmbăta, a intrat în 1943, dar după aceea a fost pe front și a fost rănit. A fost decorat cu medalia „Bărbăție și Credință, Clasa a Doua, cu Spadă".

Voturile monahale le-a depus în 15 august 1948. Între anii 1951—1955, a urmat cursurile Institutului Teologic din Sibiu, devenind licențiat în teologie. În 1953 a fost hirotonit preot și a primit harul duhovniciei. În 1958 a fost hirotesit protosincel, iar în 1973, arhimandrit. Vreme de 22 de ani a fost starețul mănăstirii noastre de la Sâmbăta, dar, practic, Părintele Veniamin a condus mănăstirea din 1955, de când a primit ascultarea de secretar al mănăstirii. În această calitate, l-a ajutat foarte mult pe starețul de atunci, Părintele Arhimandrit Ioan Dinu.

S-a menționat și faptul că a făcut multe călătorii în străinătate, pentru interesul mănăstirii organizând multe expoziții de icoane pe sticlă, executate în mănăstirea noastră.

La 15 august 1993, cu prilejul sfințirii paraclisului nou și a incintei, Părintele Veniamian a primit crucea Patriarhiei din Constantinopol și crucea patriarhiei noastre.

Îmi amintesc că, în 1958, când a fost făcut protosincel, în scurtul său cuvânt, pe care l-a ținut, Părintele Veniamin s-a referit la rugăciunea Sfântului Efrem Sirul: „Doamne și Stăpânul vieții mele, nu-mi da mie duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de a stăpâni și al grăirii în deșert. Iar duhul curăției, al gândului smerit și al dragostei, dăruiește-l mie, slugii tale. Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu. Că bine ești cuvântat, în veci, amin".

Acum, la trecerea din această viață, odată cu realizările Părintelui Veniamin, pomenim modestia lui, căci niciodată nu s-a lăudat cu ceea ce a făcut, ci a considerat că aceasta i s-a dat de la Dumnezeu, ca să înmulțească binele, în folosul multora.

Dumnezeu să-l odihnească cu drepții și cu sfinții!

Arhim. TEOFIL PĂRĂIAN
Mănăstirea „Brâncoveanu"
Sâmbăta de Sus

Hotărâre privind îmbunătățirea textului Liturghierului

Sfântul Sinod al B.O.R., în ședința sa de lucru din 10 februarie 2004 a luat în examinare adresa Mitropoliei Moldovei și Bucovinei nr. 914/2004, cuprinzând propunerea Î. P. S. Daniel al Moldovei și Bucovinei ca la viitoarele ediții ale **Liturghierului,** la *Rânduiala Proscomidiei,* să fie reintrodusă pomenirea Sfinților Îngeri la prima din cele nouă miride (părticele) ale sfinților, iar pomenirea Sfântului Ioan Botezătorul să se facă la locul cuvenit, adică primul din ceata proorocilor, la mirida (părticica) a doua din cele nouă ale sfinților.

Luând act de studiul prezentat plenului din care se desprinde justețea și importanța propunerii făcute pentru păstrarea unității dogmatice și de cult cu întreaga Biserică a Răsăritului;

Ținând seama de explicațiile lămuritoare date de Î. P. S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei în cadrul ședinței plenare din care reiese că reintroducerea textelor corespunzătoare la scoaterea celor două părticele va fi mult ușurată folosind **Liturghierul** publicat de Patriarhul Miron la Tipografia Cărților Bisericești (București, 1937, p. 99);

La propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

- *Ia act cu mulțumiri de studiul prezentat Sfântului Sinod de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei în problema adusă în dezbatere;*
- *Aprobă ca în viitoarele ediții ale* **Liturghierului,** *la Rânduiala Proscomidiei, precum și în* **Pliantul** *cuprinzând Rânduiala Proscomidiei ce se va edita de către Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, să fie reintrodusă pomenirea Sfinților Îngeri la prima din cele nouă miride (părticele) ale sfinților, iar pomenirea Sfântului Ioan Botezătorul să se facă la locul cuvenit, adică primul din ceata proorocilor, la mirida (părticica) a doua din cele nouă ale sfinților, folosind următoarele texte din* **Liturghierul** *publicat de Patriarhul Miron la Tipografia Cărților Bisericești (București, 1937, p. 99):*

— **„Întru cinstea și pomenirea marilor voievozi Mihail și Gavriil și a tuturor cerești și netrupeștilor Puteri"** *(la prima miridă-părticică);*

— **„A Cinstitului, măritului prooroc, Înaintemergătorului și Botezătorului Ioan; a Sfinților, măriților prooroci: Moise și Aaron, Ilie și Elisei, David și Iesei; a sfinților trei tineri, a lui Daniel proorocul și a tuturor sfinților prooroci"** *(la a doua miridă-părticică).*

Aducându-Vă la cunoștință această hotărâre a Sfântului Sinod Vă rugăm să binevoiți a lua măsurile necesare pentru înștiințarea clerului din eparhie, prin publicarea în presa bisericească locală.

Cu frățească întru Hristos îmbrățișare.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† **TEOCTIST**

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

SECRETARUL SFÂNTULUI SINOD

† **VINCENȚIU PLOIEȘTEANUL**

Episcop-Vicar Patriarhal

Un oaspete care a poposit de curând pe plaiurile noastre: ION MILOȘ

— Un mare poet, în care bate o inimă de român —

„Sunt omul care a făcut cel mai mult pentru răspândirea culturii și literaturii românești de când există România!"
ION MILOȘ

Un poet de o frapantă originalitate, căruia ursitoarele i-au hărăzit premise dintre cele mai rare: să se nască român, fiu de țăran din Banatul sârbesc..., să scrie poezii originale în patru limbi și să traducă și în aceste patru limbi, să se afirme, în sfârșit, ca un novator și un poet modern în limba părinților săi pe care o manevrează magistral, atât în poemele răzvrătirii sale spirituale, cât și în cele lucide... iată în puține cuvinte cum îl caracterizează Șerban Cioculescu pe marele poet.

S-a născut la 16 februarie 1930 la Sărcia, în Banatul iugoslav, într-o familie românească. Școala primară o urmează în satul natal, liceul la Vârșeț și facultatea de filozofie la Belgrad. Începe să publice poezii în ziarul Libertatea, revista Lumina. Debutează în 1953 cu volumul de poezii „Mugurii", la editura Lumina. Studiază la Paris și Sorbona. În 1959 pleacă în Suedia unde își întemeiază o familie. Predă timp de douăzeci și doi de ani franceza, româna, sârbo-croata și suedeza pentru străini, la nivel secundar și universitar. Pentru prima dată vizitează România în anul 1968 ca participant la Congresul Internațional de Romanistică.

În anul 1989 cu ocazia centenarului „Eminescu" traduce și publică pentru prima dată în limba suedeză o amplă selecție din poezia lui Eminescu. A tradus din română în suedeză autori români precum piscurile liricii și gândirii românești: Eminescu, Blaga, Bacovia, Cioran, Eliade, Sorescu și mulți alții. A făcut sacrificii imense pentru îmbunătățirea imaginii României în lume, prin traducerea și publicarea a peste 70 de cărți. Poeziile lui Ion Miloș se află incluse și în manualele școlare pentru liceu în Suedia. Și în România poezia lui Ion Miloș este tot mai mult cunoscută de iubitorii de poezie și critică literară.

Poezia lui Ion Miloș își trăiește propria ei viață independentă de țări și schimbări în istorie. Este cuceritoare și spontană, este felul lui de a se mișca între stări sufletești, precum tristețea, resemnarea, încrederea în Dumnezeu.

Ion Miloș singur a făcut mai mult pentru apropierea culturilor română și suedeză decât România și Suedia împreună, în toată perioada de după cel de al doilea război mondial. A organizat expoziția pictorilor C. Piliuță și Ion Vlad, turneul Corului Madrigal, expoziția de grafică românească, expoziția de carte românească, turneul Teatrului de comedie din București.

În 1974 contribuie la înființarea Parohiei Ortodoxe Române din Malmo, împreună cu părintele profesor Alexandru Ciurea și este redactor al revistei „Candela", publicație bilingvă de cultură și spiritualitate românească, editată la Stockolm. Pentru meritele sale puse în slujba Bisericii Ortodoxe, Patriarhia l-a decorat cu „Crucea pentru Mireni".

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, Suedia, Serbia, Republica Moldova și Macedonia. Re-

(Continuare în pag. a 8-a)

Părintele EUGEN GOIA

Sf. și Marele Post al Paștilor

(Urmare din pag. 1)

dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele. El este Cel care ne învață cum să postim cu adevărat (Mat. 6, 16—18) în așa fel încât postul nostru să fie cu folos și să fie bine primit înaintea lui Dumnezeu ca o jertfă bine mirositoare.

Iar în acest drum nu suntem singuri pentru că el a fost bătătorit de către proorocii și drepții Vechiului Testament, de către apostolii și ucenicii Domnului și de urmașii lor, de către înaintașii noștri, care, având-L drept far și călăuză a credinței pe Hristos, l-au urmat luându-și crucea și devenind ei înșiși făclii strălucitoare pe firmamentul Bisericii. Vreme de șapte săptămâni suntem chemați la înfrânare, la asceză, la rugăciune înmulțită în biserici și la casele noastre. Vreme de șapte săptămâni suntem chemați la ospățul credinței din care ne împărtășim mai mult decât în restul celorlalte zile ale anului.

Sf. Patruzecime se deschide astăzi în fața noastră și în brațele ei de maică duhovnicească ne cuprinde pe toți, pentru a ne renaște și a ne primeni întru întâmpinarea zilei celei mărețe și sfinte a Învierii Domnului!

Ne așteaptă prima săptămână a Postului cu ajunare totală până seara și cu viersul cel dulce și mângâitor de suflet al Canonului celui Mare al Sf. Andrei Criteanul ce se citește seara la Pavecernița cea Mare.

Ne așteaptă pe toți sobrietatea și înălțarea în același timp a Liturghiei celei mai înainte sfințite la care ne așteaptă Hristos cel euharistic pentru a ne uni cu El și a grăi și noi: *„Gustați și vedeți că bun este Domnul"* (Ps. 33, 8).

Ne așteaptă atâtea bucurii și frumusețI duhovnicești în această perioadă a postului, încât conștientizându-le și împropriindu-ni-le, vom simți bucurie și ușurare, smerenie și înălțare, căință și exaltare și vom petrece întru *„bucuria Domnului"*, acest timp al vieții noastre.

Cuvine-se dar să ne străduim fiecare după puterile noastre și după cugetul inimii noastre în a împlini porunca postului, în a ne înscrie în această cursă duhovnicească pentru a putea primi și noi în ziua Învierii premiul cel mare — unirea cu Hristos — sub chipul Sf. Taine. Să fim cu luare-aminte așadar la calea ce ne stă de astăzi în față, să căutăm să împletim postul cel trupesc cu postul cel duhovnicesc, să postim cu simțurile și cu cugetul în așa fel încât să căpătăm folos duhovnicesc.

Să fim cu luare-aminte la îndemnul Scripturii cu privire la post (Isaia 58 — postul cel adevărat) și să căutăm să avem în mintea noastră mereu cuvântul Bisericii care ne grăiește și nouă prin cântarea liturgică zicând: *„Postind fraților trupește să postim și duhovnicește. Să dezlegăm toată legătura nedreptății. Să rupem încurcăturile tocmelelor celor silnice. Tot înscrisul nedrept să-l desfacem. Să dăm flămânzilor pâine și pe săracii cei fără de case să-i aducem în casele noastre: ca să luăm de la Hristos Dumnezeu mare milă".*

Așa să facem și bine ne va fi acum și în veci. AMIN.

I. IONESCU, **Icoane de sfinți slăviți ai Bisericii Țării Românești,** Bârda, Editura „Cuget Românesc", 2003, 104 pag.

Parohia Malovăț din județul Mehedinți a publicat recent, prin Editura „Cuget Românesc", cartea Pr. Prof. I. Ionescu, *Icoane de sfinți slăviți ai Bisericii Țării Românești.* Autorul, „Tata", cum îi spun zecile de generații de elevi ai săi, este un bătrân al nației sale. El scoate din lada de zestre a istoriei amintiri scumpe sufletului românesc și le prezintă cititorilor cu har de istoric și de orator, de preot și de scriitor, pentru a-i zidi sufletește, a-i întări în credință și a le redeștepta conștiința că fac parte dintr-un popor, care a știut să-și apere cu jertfe de sânge valorile și moștenirea. Autorul este cunoscut ca un valoros cercetător al istoriei, folclorului și etnografiei românești, numeroasele cărți, articole și studii publicate în țară și străinătate fiind edificatoare în acest sens. În lucrarea de față realizează excepționale sinteze ale vieții unor sfinți de excepție din patrimoniul Bisericii românești, precum Nifon patriarhul, voievodul Constantin Brâncoveanu, mitropolitul Antim Ivireanul și Calinic de la Cernica. Cartea este tulburătoare atât prin adevărul istoric relevat, cât și prin stilul accesibil unei mase mari de cititori. Părintele Ionescu prezintă aceste patru mari personalități ale trecutului românesc, dând cititorului astfel adevărate modele de tărie morală și religioasă în fața primejdiilor și vicisitudinilor istorice. Într-o vreme în care tineretul — și nu numai el! — traversează o perioadă de căutări de modele și de idealuri, părintele Ionescu vine să ne propună câteva. Dar acestea sunt magistrale, dătătoare de energii spirituale, tocmai prin forța exemplului ce-o inspiră.

Relații suplimentare despre carte se pot obține de la Parohia Malovăț, ori la telefon 0724/99 80 86.

Pr. Al. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare duminică, 24 ianuarie a.c., s-au desfăşurat la Centrul Mitropolitan din Sibiu lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului.

După obicei ele au fost precedate, cu o zi înainte, de lucrările Consiliului Eparhial Sibiu prezidat de I.P.S. Sa, în cadrul cărora au fost prezentate cele cinci rapoarte ale sectoarelor: ad-tiv—bisericesc întocmit de P.C. Pr. Cons. Simion Săsăujan, cultural întocmit de P.S. Visarion Răşinăreanu, economic întocmit de P.C. Pr. Cons. Ezechil Oancea, canonico-juridic întocmit de P.C. Cons. Arhid. Ioan Floca, exarhat — întocmit de P. Cuv. exarh Ilarion Urs.

Pe marginea celor cinci rapoarte au luat cuvântul membri ai Consiliului Eparhial Sibiu, după care ele au fost aprobate pentru a fi prezentate a doua zi în plenul Adunării Eparhiale.

Totodată Consiliul Eparhial a aprobat la propunerea I.P.S. Mitropolit Antonie reconfirmarea în funcţie a protopopilor de Mediaş, Braşov, Sălişte şi Avrig, aleşi de către colegiul electoral preoţesc al fiecărui protopopiat, precum şi numirea a doi noi protopopi: P.C. pr. Ioan Jurca la Agnita şi P.C. pr. Ioan Ciocan la Făgăraş.

P.C. prot. de Agnita Gregoriu Cernea şi-a înaintat cererea de retragere din oficiul de protopop din motive de sănătate, iar P.C. Consilier ad-tiv bisericesc Simion Săsăujan s-a retras din funcţie tot pe motive de sănătate, în locul rămas vacant fiind numit P.C. pr. Gheorghe Streza.

Consiliul Eparhial a aprobat cele două cereri de retragere mulţumindu-le pentru colaborare şi munca depusă ani îndelungaţi în slujba Arhiepiscopiei.

Consiliul Eparhial a dezbătut şi alte probleme de interes general bisericesc.

A doua zi la orele 8,30 în Capela mitropolitană P.S. Visarion, episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a oficiat Sf. liturghie arhierească înconjurat de un ales sobor de preoţi şi diaconi precum şi slujba de Te-Deum cu invocarea Sf. Duh.

După slujbă, în sala de şedinţe din Reşedinţa mitropolitană au avut loc lucrările Adunării Eparhiale prezidate, din încredinţarea I.P.S. Mitropolit Antonie, de P.S. Visarion Răşinăreanu.

După apelul nominal şi după constituirea Secretariatului şedinţei, P.S. Sa, într-o amplă cuvântare, a subliniat evenimentele şi realizările bisericeşti din anul care s-a încheiat atât pe plan naţional-bisericesc cât şi la nivel de eparhie. A fost reliefată munca susţinută a clerului şi credincioşilor Eparhiei întru buna desfăşurare a vieţii bisericeşti în anul care s-a încheiat.

Având în vedere că în cursul anului trecut doi membri mireni ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, prof. univ. Ilie Crăciun şi dr. Vasile Iacob au trecut la Domnul, P.S. Sa a propus păstrarea unui moment de reculegere în amintirea lor.

S-a trecut apoi la prezentarea rapoartelor generale ale sectoarelor.

P.C. prot. Grigorie Cernea — Agnita, a prezentat raportul sectorului ad-tiv bisericesc în care au fost reliefate evenimente din viaţa Eparhiei pe anul 2003, itinerariile pastorale ale ierarhilor, numiri şi transferări de preoţi, activitatea sectorului de asistenţă socială a Eparhiei, distincţii bisericeşti, situaţia F.C.M. etc.

P.C. pr. Ovidiu Moceanu a prezentat apoi raportul sectorului cultural în care au fost enumerate aspecte din activitatea culturală a Eparhiei, învăţământul teologic, conferinţele preoţeşti, cursurile de îndrumare, activitatea editorială, predarea religiei în şcoală, alte activităţi specifice organizate de Arhiepiscopia Sibiului.

Dl. dr. Nicolae Suciu a prezentat raportul sectorului economic care a cuprins: subvenţii de la Stat şi din alte surse, contul de execuţie bugetară pe anul trecut şi proiectul pentru anul în curs, situaţia atelierelor de producţie ale Centrului, librăria eparhială, parcul de maşini, ajutoarele financiare acordate parohiilor etc.

Dl. av. Ioan Morariu a prezentat apoi raportul sectorului canonico-juridic care a reliefat asistenţă juridică acordată parohiilor la cerere, rezolvarea reclamaţiilor şi a sesizărilor, cazurile trecute prin consistoriul eparhial, problema retrocedării bunurilor bisericeşti etc.

P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, exarhul mănăstirilor, a prezentat în încheiere raportul privind situaţia vieţii monahale din Eparhie, situaţia mănăstirilor şi schiturilor. Pe marginea referatelor apoi, la masă în prezenţa I.P.S. Sale, au luat cuvântul: P.C. arhid. Constantin Voicu, dl. g-ral Nicolae Uscoi, P.C. prot. Ioan Găban, P.C. prot. Grigorie Cernea, prof. Gheorghe Roşculeţ, deputat în Parlamentul României, P.C. pr. Cornel Codrea, P.C. pr. prof. Dumitru Abrudan, P.C. pr. Mircea Creţu, dl. dr. Nicolae Suciu, P.C. pr. prof. Ilie Moldovan.

În încheierea lucrărilor a luat cuvântul I.P.S. Mitropolit Antonie care, într-o bogată cuvântare, a punctat crâmpeie din activitatea de un an a Eparhiei.

Supuse apoi la vot referatele au fost aprobate în unanimitate şi apoi cu sentimentul datoriei împlinite în acordurile imnului arhieresc s-au încheiat lucrările şedinţei Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 2004.

PARTICIPANT

„Moţii iartă, dar nu uită barbariile istoriei"

„Voi, munţilor mândri, moşnegi cununaţi
Cu stelele bolţii albastre
În leagănul vostru de codri şi stânci
Dorm toate poveştile noastre"

OCTAVIAN GOGA

Răscoala din 1784—1785 condusă de Horea, Cloşca şi Crişan este caracterizată ca o mişcare ţărănească. Toţi participanţii la răscoală au fost ţărani. Ţărani erau şi minerii, ţărani erau şi preoţii. Nici un intelectual, nici o prezenţă „superioară" „politică" nu s-a remarcat. Capii răscoalei sunt ţărani şi nu depăşesc cu nimic marginile firesti nici ca îmbrăcăminte, nici ca mentalitate, iar social erau iobagi sau jeleri. Ei, capii nu sunt superiori mulţimilor sau cetelor, ei sunt inimile acestora, ei însufleţesc, ei nu conduc decât prin prestanţa proprie şi participare activă.

După înăbuşirea răscoalei încep represiunile. Pe lângă execuţii, una din pedepse a fost deportarea. Această măsură a fost luată de însuşi împăratul de la Viena. În 1785 un anume Grigore Kesszey, dregător al comitatului, s-a plâns cancelariei că a fost maltratat de răsculaţii români şi cere să i se dea o funcţie mai uşoară sau o pensie ca să poată trăi. Cancelaria propune măsuri de ajutor dar şi de mutare, în Banat sau altundeva, a ţăranilor care l-au maltratat şi care au rămas nepedepsiţi.

Rezoluţia împăratului a cuprins o măsură generală şi anume, ca toţi românii care vor fi neîndoios cunoscuţi că au comis maltratări, să fie mutaţi cu vitele şi ustensilele lor la regimentul româno-iliric din Banat în aşa fel ca să nu sufere nici o pagubă şi să nu se facă abuz cu transferarea.

Hotărârea împăratului ajunge la comisarul Mihail Bruckenthal care la 10 decembrie 1785 înaintează o listă cu 94 de persoane din satele comitatului Hunedoara şi al Zarandului şi notează că în comitatele Alba şi Cluj ar mai trebui transferaţi vreo douăzeci. Pe cei din Ţinutul Haţegului propune să nu fie transferaţi în Banat, căci ar fi prea aproape de casă, ci în Croaţia. Toate acestea se transmit comandantului graniţei slavono-banatice care răspunde la 14 decembrie 1785 că pe teritoriul regimentului româno-iliric nu pot fi aşezate mai mult de 55 de familii şi că pe teritoriul regimentului germano-banatic pot fi plasate 291 de familii.

Comandamentul general al Transilvaniei şi celelalte organe administrative stabilesc într-o manieră tipic austriacă toate detaliile deportării (modul de înştiinţare, locul de adunare, traseul de urmat, modul de hrănire, etc.).

Din lista celor deportaţi se pot menţiona Popa Ioan din Bistra, Vasile Zgârciu din Sălişte, Vasile Todor şi Todor Faur din Baia de Arieş, Todor Lazăr şi Ispas Gâldău din Râul Mare, Todor Berindei şi Petru Vesa din Câmpeni, Petru Gora, Gligor Toma, Iacob Todea din Vidra, Petru Oaida din Bistra şi mulţi alţii. Printre ei figurează şi Ion Nicola, fiul lui Horea, plecat cu soţia cu două perechi de desagi.

Până la intervenţia împăratului, din 10 iulie 1786, de a opri deportările, au fost trimise în Banat peste 160 de familii. Bunurile rămase în urma deportării în Banat au fost

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. E. G.

Providenţa divină şi teodiceea

Providenţa sau pronia are înţelesul de purtare de grijă. Cu acest sens se exprimă în Fapte 24, 3: „Prea puternice Felix,.. prin purtarea ta de grijă îmbunătăţiri s-au făcut acestui neam". Tot despre purtarea de grijă a omului le grăieşte ap. Pavel Romanilor (13, 14), prin cuvintele: „... nu purtaţi atâta grijă de trupul vostru, încât să-i deşteptaţi dorinţele".

În lumea modernă a zilelor noastre, sunt ţări în care populaţia afectată de sărăcie este de ordinul milioanelor. Este firesc ca în astfel de cazuri, pentru remedierea situaţiei, providenţa săracilor să fie problemă de Stat.

Pronia divină este calitatea lui Dumnezeu de a vedea lucrurile în viitoarea lor desfăşurare, pentru atingerea unui anumit scop. În concepţia creştină, prin providenţa divină se înţelege activitatea neîntreruptă a atotputernicului Dumnezeu care din bunăvoinţa şi nemărginita sa bunătate susţine creaturile sale într-o existenţă ordonată, îndrumându-le în vederea împlinirii scopurilor lor şi spre mărirea Creatorului lor.

Prin a sa providenţă care este o voinţă şi activitate pozitivă şi nemijlocită, conservă Dumnezeu lumea. Făpturile sunt îngrijite şi îmbrăţişate de Dumnezeu, ferindu-le de puterile dăunătoare, căci altfel ele s-ar întoarce în inexistenţă. După cuvântul psalmistului: „Lua-vei duhul lor şi se vor sfârşi şi în ţărâna lor se vor întoarce" (Psalm 104, 29). În această privinţă, iată ce a spus Sf. Ioan Gură de Aur: „Conservarea lumii nu este o faptă inferioară lumii ... este chiar superioară. A conserva lucrurile care tind să se împrăştie, este o faptă mare şi minunată" (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 126—127). Ca dovadă a atotputerniciei sale, Dumnezeu guvernează lumea. El este stăpân peste toate evenimentele din natură şi mari şi mici. Este providenţă divină generală, privitoare la toate lucrurile din lume. Providenţa divină specială îi are în vedere pe oameni. Providenţa divină absolut specială se referă la creştinii evlavioşi. „Împărăţia lui Dumnezeu se întinde peste toată lumea" (Psalm 103, 19); deci prin providenţa divină se exprimă funcţia de împărat a lui Dumnezeu.

Negarea providenţei divine ar conduce la faptul că Dumnezeu n-ar putea să ajute. În consecinţă, rugăciunea n-ar avea nici un rost; implicit ar reveni aceeaşi concluzie pentru morală şi religie (Andrutsos H., op. cit., p. 129).

În cadrul acţiunilor omului, Dumnezeu îndeamnă şi-l îndrumă pe om spre bine, fără însă a-i încălca voinţa lui liberă. Dumnezeu îi supraveghează voinţa liberă, lăsându-l să aleagă între bine şi rău. Fără această libertate de voinţă n-ar mai avea temei valoarea morală, pentru săvârşirea binelui.

Chiar şi atunci când omul nu-şi dă seama, providenţa divină conduce lucrurile spre îndeplinirea scopurilor lor. De fapt aceasta are loc fără ca libertatea morală a omului să fie înfrântă. Într-adevăr, decizia luată este a omului şi lui îi revine responsabilitatea pentru ea. În cazul săvârşirii binelui, omului îi revine meritul spre a fi răsplătit, iar lui Dumnezeu lauda. Şi păcătoşilor le respectă Dumnezeu libertatea voinţei, permiţându-le să săvârşească răul pe care îl preferă, pentru care vor avea să dea socoteală la judecată, pentru că a lor, a păcătoşilor este vina. (Dicţionar biblic, Elitura Cartea creştină, Oradea, 1995, p. 1085).

În mersul lucrurilor, Dumnezeu conlucră cu puterile naturale potrivit legilor naturale, conducându-le spre scopul lor suprem. Există cazuri deosebite, în care pronia divină intervine, fără să conlucre cu puterile naturale, înfrângând legile naturale, prin săvârşirea de minuni. De fapt Dumnezeu stăpâneşte întreaga lume, fizică şi morală, conducându-o spre realizarea scopului suprem, adică spre mântuirea omului şi spre preamărirea lui Dumnezeu.

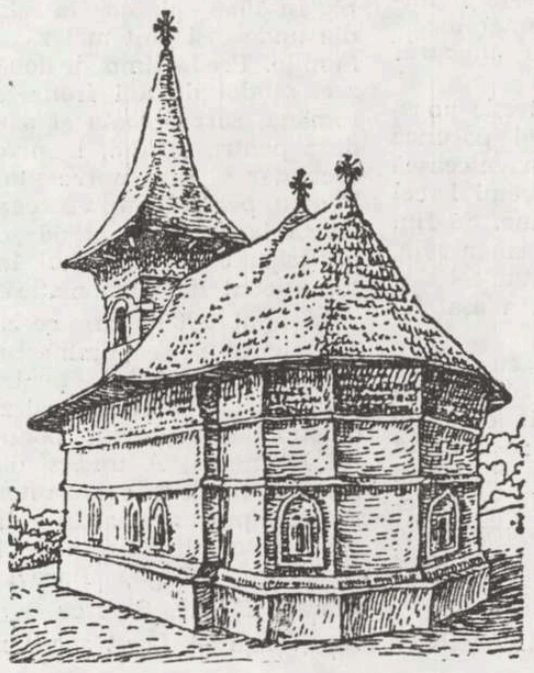

Conservarea lumii prin providenţa dumnezeiască nu trebuie înţeleasă ca o nouă creaţiune, cum au afirmat unii şi nici doar ca o reţinere a lucrurilor de la stricăciune.

Afirmând că lumea este perfectă în sine, unii au susţinut că lumea n-ar mai avea nevoie de nici o acţiune din afară. În acest fel se suspendă dependenţa lumii de Dumnezeu şi orice acţiune a lui Dumnezeu în lume, chiar şi taina economiei lui Dumnezeu, cum afirmă deismul (Andrutsos H., op. cit., p. 127—128). Aceasta contravine Revelaţiunii, care ne arată că în toată lumea stăpâneşte Proniatorul Dumnezeu.

După căderea în păcat a primei perechi de oameni, Dumnezeu şi-a dus la îndeplinire planul său de răscumpărare prin Hristos, care a întemeiat Biserica sa, instituţie divino-umană, spre mântuirea şi sfinţirea oamenilor. Dumnezeu a promis că va da prosperitate fiilor poporului său, dacă vor fi credincioşi şi va aduce nenorocire asupra lor dacă vor păcătui. Faţă de acest principiu, au intervenit două probleme:

1. De ce Dumnezeu a permis celui rău să prospere, când acesta îl asupreşte pe cel bun?

2. De ce nenorocirea vine de atâtea ori asupra celor temători de Dumnezeu? (Dicţ. biblic, p. 1084).

Problema referitoare la atotputernicia lui Dumnezeu, atotbunătatea şi desăvârşita lui dreptate, creator şi proniator al lumii şi existenţa în lume a răului, în dubla sa formă de rău fizic şi rău moral, i-a preocupat deopotrivă pe teologi şi pe mari gânditori. Lui G. W. Leibnitz (1646—1716), filozof german, adept al idealismului obiectiv, îi revine introducerea în literatura filozofică a termenului „teodicee". Etimologic, acest termen vine de la Theos = Dumnezeu şi dike = dreptate. Această doctrină filozofică, religioasă, caută să arate perfecţiunea creaţiei divine şi să evite cu dibăcie incompatibilitatea dintre existenţa răului în lume şi imaginea lui Dumnezeu, atotputernic, atotbun şi atotdrept. Unele sisteme îndreptăţesc existenţa răului, recurgând în acest scop la „căile ascunse" ale lui Dumnezeu (Dicţionar enciclopedic român, vol. IV, Edit. Academiei Române, Bucureşti, 1966, p. 638).

Iată răspunsul la prima întrebare care s-a pus. Prosperitatea celui rău, când asupreşte pe cel bun, nu este nesfârşită. Dumnezeu este îngăduitor, la gândul, că va veni la pocăinţă. „Domnul îndelung rabdă, nevrând să piară cineva, ci toţi să vie la pocăinţă" (II Petru 3, 9), până nu vine judecata. La fel motivează şi ap. Pavel îndelunga răbdare cu cei păcătoşi (Rom. 2, 4).

Privitor la a doua întrebare, s-a spus: „Celor ce săvârşesc fărădelegea le merge bine. Cei cărora nu le pasă de Dumnezeu, scapă teferi". (Maleahi 3, 15). Cel rău socoteşte că nelegiuirea lui nu poate fi dovedită şi astfel mintea nu-l duce să facă binele. „Dar dreptatea ta, Doamne, este înaltă, cât munţii" şi „iată cei ce lucrează fărădelegea sunt doborâţi la pământ, loviţi, ca să nu mai poată să se scoale" (Psalm 36, 7 şi 13).

În ziua dreptăţii celor răi, cei neprihăniţi vor fi dezvinovăţiţi. Suferinţa ce le-a fost lăsată, le-a fost prilej de disciplinare, aducând în final binecuvântarea şi comuniunea cu Dumnezeu. Împrejurările potrivnice îndurate de cei credincioşi şi părtăşia lor la suferinţele lui Hristos, a fost o notă fundamentală a vieţii de creştin. Pentru primii creştini, suferinţa n-a fost o problemă, căci au ştiut despre patima lui Hristos care i-a susţinut în necazuri şi aveau nădejdea lor glorioasă care i-a disciplinat spre viaţa de sfinţenie. Sf. ap. Pavel înşiră pe cei ce au biruit prin credinţă, „neprimind izbăvirea, ca să dobândească mai bună înviere" (Evrei 11, 35).

Încrederea în purtarea de grijă a lui Dumnezeu a condus la strălucite dovezi ale evlaviei celor care în grele încercări au aşteptat cu răbdare izbăvirea, care nu i-a lăsat în întristare şi disperare; au avut speranţa că Dumnezeu le va veni în întâmpinare.

Dumnezeu este despărţit de orice rău, atât fizic cât şi moral. Dumnezeu este împotriva răului, dar adesea existenţa răului „a constituit o piatră de poticnire în calea credinţei în dragostea lui Dumnezeu" (Dicţionar biblic, p. 1111). Aceasta s-a datorat şi abuzului de liberă voinţă de care au făcut uz unii oameni.

Activitatea mesianică a Domnului Hristos a fost direcţionată împotriva răului, căci a luptat cu formele de manifestare ale durerii şi suferinţei (Mat 8, 16). Crucea este răspunsul final la formele răului, căci Hristos s-a jertfit pentru păcatele omenirii. Prin învierea sa din morţi, s-a dovedit triumful său asupra tuturor puterilor răului. Răul va fi eliminat din univers, iar creaţiunea va împărtăşi destinul victorios al omului răscumpărat.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Alegerea întâistătătorului noii Episcopii a Severinului şi Strehaiei

În data de 11 februarie 2004 s-au desfăşurat, la Palatul Patriarhiei, lucrările Colegiului electoral bisericesc, prilej cu care a fost ales ierarhul pentru nou înfiinţata Episcopie a Severinului şi Strehaiei, cu reşedinţa în Drobeta-Turnu-Severin.

În conformitate cu prevederile statutare, la propunerea mitropolitului Olteniei, Înalt Prea Sfinţitul Teofan, Sfântul Sinod a decis prin vot secret, ca să candideze la alegeri cei doi episcopi vicari ai Mitropoliei Olteniei: Preasfinţitul Nicodim Gorjanul şi Prea Sfinţitul Gurie Strehăianul.

În urma derulării procesului de votare a fost ales primul dintre candidaţi, Prea Sfinţitul Nicodim Nicolăescu (Gorjanul).

Nou alesul titular s-a născut în data de 6 aprilie 1962, în localitatea Godeanu, jud. Mehedinţi, fiind prin urmare fiu al meleagurilor unde urmează să păstorească ca episcop.

Studiile liceale le-a urmat în Drobeta-Turnu-Severin, după care s-a înscris la Seminarul Teologic din Craiova, pe care l-a absolvit în 1984. Între 1989—1993 a frecventat cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, devenind licenţiat. Beneficiind de o bursă de studiu, oferită de Fundaţia „Betleem" din Atena, a urmat între 1997—2001, un curs intensiv de limba greacă şi cursurile de Masterat în Teologie, la finalul cărora a susţinut lucrarea cu titlul: „Tradiţia neoisihastă românească de după Sfântul Paisie Velicikovski şi până în zilele noastre".

Din 2001 este doctorand la Facultatea de Teologie a Universităţii din Atena, Secţia Patrologie şi Istoria Dogmelor.

De menţionat că încă de la vârsta de 17 ani a fost închinoviat la Schitul Topolniţa, unde a şi fost tuns în monahism în 1983, la vârsta de 21 de ani. Tot atunci a fost hirotonit ierodiacon, iar în 1985 — ieromonah.

Existând lipsă de preoţi, în acelaşi an a fost numit paroh în Baloteşti, jud. Mehedinţi, iar din 1990, a devenit stareţ al Mănăstirii Topolniţa, dar numai pentru un an, deoarece din 1991 i se va încredinţa conducerea Mănăstirii Vodiţa. După un deceniu de slujire ca stareţ al acelei mănăstiri este chemat pe post de consilier la Sectorul Misionar-social al Arhiepiscopiei Craiovei, iar în 19 august 2001 a fost hirotonit episcop vicar al Mitropoliei Olteniei. A îndeplinit şi funcţia de lector asociat la Facultatea de Teologie a Universităţii din Craiova.

Ascultarea şi slujirea cărora s-a dăruit, pe parcursul a mai bine de 25 de ani, l-a arătat vrednic pe Prea Sfinţitul Nicodim Gorjanul spre a fi ales ca întâistătător al noii Episcopii a Severinului şi Strehaiei.

Pentru edificarea cititorilor publicaţiei noastre, credem că este potrivit să arătăm că înfiinţarea unui scaun vlădicesc în acea parte de ţară nu este un lucru inedit. În trecutul mai îndepărtat, respectiv în secolul al XIV-lea, cu acordul Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol a luat fiinţă Mitropolia Severinului, care cu timpul s-a mutat la Râmnic primind titulatura de „Episcopia Râmnicului Noul Severin".

Pe raza acelei Mitropolii a Severinului şi-a desfăşurat activitatea Sfântul Nicodim de la Tismana, un călugăr cu viaţă îmbunătăţită, care este ctitor nu numai al vestitelor mânăstiri Vodiţa şi Tismana ci şi al altar aşezăminte monahale din Mehedinţi.

Reînvierea unei tradiţii de slujire arhierească într-o parte de ţară unde sămânţa Evangheliei a fost adusă încă în vremea stăpânirii romane în Dacia, nu poate fi decât de bun augur pentru credincioşii de pe acele meleaguri.

Fie ca binecuvântarea cerului să-l însoţească pe Prea Sfinţitul episcop Nicodim pe tot parcursul arhipăstoriri sale în de Dumnezeu păzita Episcopie a Severinului şi Strehaiei.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Amplasamentul Catedralei Mântuirii Neamului

Referitor la informaţiile din materialele de presă din ultimele zile pe tema amplasamentului Catedralei Mântuirii Neamului în Parcul Carol din Bucureşti, pentru informarea corectă a opiniei publice, Patriarhia Română precizează:

Catedrala Mântuirii Neamului va fi construită în locul monumentului eroilor comunişti, într-o îngemănare firească cu Mormântul Eroului Necunoscut, simbolul jertfei eroilor neamului românesc pentru credinţa, unitatea, libertatea şi propăşirea neamului. Potrivit tradiţiei creştine, cultul sfinţilor Bisericii este în strânsă legătură cu cultul eroilor neamului.

Proiectul viitoarei Catedrale patriarhale va fi astfel elaborat (stil arhitectonic, dimensiuni, alte detalii tehnice urbanistice) încât să se încadreze armonios în acest amplasament, fără defrişarea vreunui arbore sau distrugerea spaţiului verde din Parcul Carol. Mai mult, prin construirea Catedralei, frumuseţea peisajului va fi şi mai mult pusă în valoare.

Faţă de celelalte amplasamente propuse, Parcul Carol, propus de Patriarhia Română încă din 1990 şi aprobat de Sfântul Sinod şi Adunarea Naţională Bisericească, forul suprem reprezentativ pentru milioanele de credincioşi ortodocşi din ţară şi străinătate, îndeplineşte cel mai bine exigenţele bisericeşti, care prevăd ca locaşurile de cult să fie aşezate în locuri curate şi liniştite, de preferinţă pe o colină sau un platou înalt. Parcul Carol îndeplineşte şi o importantă funcţie liturgică, fiind cel mai apropiat de centrul Patriarhiei Române, de unde se pot organiza procesiuni la marile sărbători religioase şi naţionale şi la reuniunile creştine. În plus, terenul pe care s-a amenajat Parcul Carol la începutul secolului trecut a aparţinut Mitropoliei Ţării Româneşti, încă de la mijlocul secolului al XVII-lea, fiind îngrijit în mod deosebit de Mitropolitul Filaret (1792—1793), al cărui nume a rămas până astăzi în toponimia locului: Dealul şi Lacul Filaret.

Patriarhia Română îşi exprimă speranţa că mutarea monumentului eroilor comunişti va începe cât mai curând, pentru demararea construirii Catedralei Mântuirii Neamului, cu hramul Înălţarea Domnului — Ziua Eroilor şi Sfântul Andrei, Apostolul Românilor, împlinind astfel testamentul Patriarhului Miron Cristea şi a celorlalţi patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române şi răspunzând dorinţei clerului şi credincioşilor ortodocşi, mărturie stând numeroasele scrisori şi donaţii pentru susţinerea acestei iniţiative.

Biserica Ortodoxă Română, ridicată la rang de Patriarhie în anul 1925, nu are nici până astăzi o catedrală corespunzătoare, aşa cum au toate eparhiile din ţară şi celelalte Biserici ortodoxe surori, actuala catedrală de pe Dealul Patriarhiei aparţinând de fapt Arhiepiscopiei Bucureştilor şi Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei; în plus, aceasta a devenit de mult neîncăpătoare, iar Bucureştiul este singura capitală europeană care nu are o catedrală reprezentativă.

BIROUL DE PRESĂ
ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI
ROMÂNE

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, **a săvârşit următoarele:**

- **24 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — A oficiat în sobor slujba înmormântării preotului Dr. Ioan Chioar în biserica „Dintre Brazi" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A participat la lucrările Consiliului Eparhial Sibiu.
- **25 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — A prezidat lucrările Adunării Eparhiale Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **27 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a Capelei „Sf. Nectarie" de la Spitalul de Oncologie din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură şi hirotesindu-l întru sachelar pe P.C. Pr. paroh Horia Ranga.
- **29 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea „Brâncoveanu" — Sâmbăta de Sus şi slujba înmormântării fostului stareţ al mânăstirii Arhim. Veniamin Tohăneanu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **30 IANUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Adrian Moldovan.
- **1 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Treime" din Braşov-Tocile şi Sfânta Liturghie arhierească, hirotonind întru preot pe C. diacon Adrian Moldovan, pe seama parohiei Movile, prot. Agnita şi pe teologul Ioan Drăghici întru diacon. P.C. Pr. paroh Aurelian Reit a fost hirotesit întru iconom.
  — A vizitat canonic şi Schitul „Sf. Ioan Botezătorul" din Predeal.
- **2 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica mare din Poiana Sibiului rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Vasile Băja a fost hirotesit întru sachelar.
  C. diacon Ioan Drăghici a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Ticuşul Nou, prot. Rupea.
- **4 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a făcut o vizită la Casa de copii de pe Str. Dealului (fostul Orfelinat al mitropoliei).
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **6 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba înmormântării credinciosului Ioan Stancu în biserica parohială din Şelimbăr rostind cuvânt de învăţătură.
- **7 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A vizitat mânăstirea Orlat, muzeul şi biserica-monument istoric din Sibiel.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **8 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Boiţa prot. Avrig (pr. paroh Viorel Lăzăriciu) rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **10—13 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod — Bucureşti.
- **14 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană şi pomenirea morţilor (Moşii de iarnă).
  — Seara a slujit la Vecernie în Catedrală, la care au participat şi membrii Asociaţiei „Oastea Domnului" adresându-le cuvânt de învăţătură.
- **15 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Adormire" — Braşov-Cetate rostind cuvânt de învăţătură şi instalându-l pe noul paroh de aici Pr. Dr. Cristian Munteanu.

Arhid. VASILE AVRAM

Bucurie duhovnicească la Boiţa

Aşezată în frumosul peisaj al Văii Oltului, în apropierea pasului de la Turnu Roşu, parohia Boiţa a trăit duminică, 8 februarie a.c. momente de aleasă înălţare sufletească. E vorba despre prezenţa în mijlocul comunităţii ortodoxe de aici a P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Sibiului care din încredinţarea Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a poposit pentru a săvârşi Sf. Liturghie arhierească.

Întâmpinat după obicei cu Sf. Evanghelie şi cu Sf. Cruce de către soborul slujitor în frunte cu P.C. Prot. Militon Lupu al Avrigului, Prea Sfinţia Sa a sosit de la Centrul mitropolitan din Sibiu, însoţit de către P.C. Pr. Ioan Sârbu (Sibiu) şi de către P.C. Arhid. Vasile Avram.

După tradiţionala primire în faţa bisericii parohiale, P.S. Sa a săvârşit rânduiala „luării vremii" după care într-o atmosferă de bucurie şi de reculegere sufletească a început Sf. Liturghie arhierească.

Răspunsurile liturgice au fost date de către cântăreţii parohiei împreună cu obştea credincioşilor prezentă în număr mare în sfântul lăcaş. La ectenia morţilor au fost înălţate rugăciuni stăruitoare pentru ctitorii, preoţii slujitori şi enoriaşii acestei sfinte biserici trecuţi la Domnul. La priceasnă a rostit cuvânt de învăţătură P.S. Episcop Vicar Visarion care, plecând de la textul Evangheliei a tâlmăcit înţelesul pericopei evanghelice a duminicii Fiului risipitor. „Să căutăm fiecare dintre noi — a arătat P.S. Sa — să ne întoarcem la casa părintească de la care am plecat datorită păcatelor şi înstrăinării de Dumnezeu şi să lucrăm în pace poruncile sfinte dovedind prin faptele noastre că suntem buni creştini şi buni români la fel ca şi înaintaşii noştri".

P.S. Sa şi-a exprimat bucuria deosebită de a se afla în mijlocul credincioşilor din Boiţa şi a reliefat faptul că biserica se află în plin şantier de restaurare a vechii picturi şi de înfrumuseţare.

Totodată P.S. Sa a transmis tuturor credincioşilor binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului şi doririle ca biserica să fie în scurt timp restaurată pentru a fi sfinţită după rânduială. La sfârşitul Sf. Liturghii au rostit cuvinte de salut P.C. Prot. Lupu Militon şi P.C. Pr. paroh Viorel Lăzăriciu care în cuvinte alese au mulţumit P.S. Sale pentru prezenţa pentru a treia oară în ultimii şapte ani în mijlocul credincioşilor boiceni.

La sfârşit P.S. Sa a miruit pe toţi cei prezenţi împărţindu-le câte o iconiţă cu Mântuitorul Hristos în amintirea acestor clipe de înălţare duhovnicească. O agapă frăţească oferită de Consiliul parohial la care au participat soborul slujitor şi alţi invitaţi a încheiat această binecuvântată zi, care a fost cu adevărat un popas duhovnicesc în viaţa credincioşilor din Mărginimea Sibiului.

Menţionăm că monumentala biserică din Boiţa cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" a fost construită între anii 1813—1822 prin jertfelnicia credincioşilor din sat şi a fost vizitată în repetate rânduri — spun cronicile bătrâne — de către Mitropolitul Andrei Şaguna care de multe ori îşi serba ziua numelui — Sf. Andrei — în mijlocul credincioşilor boiceni, care l-au şi ajutat cu mulţi bani în toate acţiunile bisericeşti şi culturale întreprinse de către marele mitropolit.

Cu siguranţă că şi ziua de 8 februarie a acestui an va rămâne înscrisă cu litere de aur, de cronica acestei fruntaşe parohii din Mărginimea Sibiului, ai cărei credincioşi şi-au păstrat de-a lungul vremii credinţa, limba, tradiţiile şi portul spre slava lui Dumnezeu şi dăinuirea neamului nostru românesc.

PARTICIPANT

„Moţii iartă, dar nu uită barbariile istoriei"

(Urmare din pag. a 6-a)

date rudelor de sânge. Mulţi au fugit încă din primul an. Şpanul domeniului Baia de Arieş, Horetsnyi spune într-o scrisoare din 1786 că Ursu Rancea din Brăzeşti, care în vara lui 1785 fusese deportat în Banat, în regiunea Panciovei, a fugit şi se ţine ascuns împreună cu alţii, prin munţii Sălciuei. Din Banat au mai fugit — relatează Intze la 6 septembrie 1786 — Ion Bârlea din Bistra, Costin Trif şi Todor Toader din Râul Mic, Florea Pleşa, zis Tulea, cu soţia şi Ion Nicula, fiul lui Horea cu soţia. Întorcându-se în părţile lor se ascund în munţi.

La 1 decembrie 1786 provizorul Devei raportează prinderea lui Ion Nicula, fiul lui Horea. L-au prins Anghel Todea Tiloş şi Anghel Duc Todea lui Toma, din dispoziţia judeţului dominal Macavei Bota. Ion Nicula, ascultat, mărturiseşte că a fugit din Panciova cu soţia. Cum au fugit şi alţii a fugit şi el îndemnat de Florea Pleşa din Râul Mare şi a trăit lucrând cu ziua la alţii. Au venit cu un paşaport avut de Pleşa de la unul care se dusese la lucru cu coasa şi în care erau trecuţi doi inşi. Soţia lui se numeşte Văsălina Todea. Întrebat în octombrie de provizor dacă vrea să se stabilească în Zlatna, a refuzat — mai ales că aici Fiscul nu are nici intravilan, nici extravilan, din care să-şi asigure pentru casă hrană, acestea fiind toate date coloniilor în posesie. Cere să fie lăsat liber să se întoarcă, sub chezăşie că se va purta cu credinţă şi cinste, în Râul Mare pe lângă vreun popă de acolo care ar vrea să-l înfieze. Va fi avut urmare cererea? Fapt e că nu peste multă vreme, îl găsim iarăşi printre fugari. Problema deportării durează. Fug, sunt prinşi, pedepsiţi, duşi iarăşi, fug din nou, sunt iarăşi întorşi. Câţi vor fi rămas acolo, câţi se vor fi întors în anii următori, rămâne de cercetat. Cu siguranţă însă că printre locuitorii de azi ai Banatului sunt şi urmaşi ai celor deportaţi ca urmare a participării la răscoala lui Horea.

Astfel se încheie o pagină din istoria sumbră a răscoalei lui Horea, Cloşca şi Crişan şi a celor deportaţi în Câmpia Banatului! Aceştia îi vor fi transmis lui Iancu mesajul lui Horea, pe care îl invoca eroul Revoluţiei de la 1848 ca singurul mijloc de înlăturare a tiranilor: „nu cu vorbe vom obţine noi drepturile noastre ci cu lancea, ca Horea".

Bibliografie selectivă:

1. Acad. David Prodan, Răscoala lui Horea, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1979.

2. Acad. Ştefan Pascu, Revoluţia populară de sub conducerea lui Horea, Ed. Militară, 1984.

3. Rubin Patiţa, Ţara Moţilor, Orăştie, 1912.

4. Vasile Netea, Munţii Apuseni. Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1977.

5. Ieremia Ghiţa, Horea, Cloşca şi Crişan — eroi şi martiri ai neamului nostru, Telegraful Român, Sibiu, nr. 56/1986.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Joi, 1 IANUARIE 2004 — Anul Nou — Î. P. S. Sa** a primit la Reşedinţa mitropolitană, după terminarea Sf. Liturghiii în Catedrală, pe P.C. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, P. C. Arhid. Prof. Univ. Dr. Costantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, dl. Prof. Univ. Dr. General Nicolae Uscoi Rectorul Academiei Trupelor de Uscat şi membru al Consiliului Eparhial Sibiu, profesori de teologie, preoţi ai Catedralei mitropolitane şi din oraşul Sibiu, angajaţi ai Arhiepiscopiei, Corul Catedralei mitropolitane şi alte numeroase persoane care au ţinut să-l felicite cu ocazia începerii Noului An.

Î. P. S. Mitropolit a rostit o cuvântare, mulţumind pentru această ocazie şi a oferit o recepţie.

● **Miercuri, 7 IANUARIE 2004 — Sf. Ioan** — a asistat la slujba Sfintei Liturghii la Biserica din Sălişte-Grui cu ocazia binecuvântării încheierii lucrărilor de pictură. A rostit un bogat cuvânt de învăţătură.

● **Duminică, 11 IANUARIE 2004** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, şi exarhul Mânăstirilor.

● **Luni, 12 IANUARIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

● **Marţi, 13 IANUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Buta Eugen, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. Dr. Sorin Joantă, angajat al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe P. C. Pr. Adrian Boghici din Braşov.
— A primit pe P. C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 17 IANUARIE — Sf. Antonie cel Mare — Î. P. S. Sa** a primit la Reşedinţa Mitropolitană pe dl. subprefect Cornel Langa, dl. General Dr. Nicolae Uscoi, rectorul Academiei Trupelor de Uscat, dl. Dr. Emil Băcilă, directorul Direcţiei Sanitare Sibiu, P. C. Arhid. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, P. C. Pr. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, stareţi, starețe, maici şi călugări de la mânăstirile din Eparhie, preoţi şi diaconi slujitori ai Catedralei mitropolitane, Permanenţa Arhiepiscopiei Sibiului, angajaţi ai Arhiepiscopiei şi alte persoane.

A oferit cu această ocazie o recepţie şi a rostit un bogat cuvânt de învăţătură şi zidire sufletească.

● **Marţi, 20 IANUARIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediaşului.
— A primit pe P. Cuv. Dionisia Grigore, starețа Mânăstirii Orlat.
— A primit pe P. C. Pr. Dr. Ioan Glăjar, de la Parohia Ucea de Jos, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. C. Dr. Cristian Munteanu de la Parohia Braşov-Cetate.
— A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Streza de la Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **Miercuri, 21 IANUARIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 22 IANUARIE 2004** — A primit pe dl. Nicolae Deneş din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Mihai Comşulea şi o delegaţie de credincioşi de la Parohia Veneţia de Jos, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. C. Pr. Simion Săsăujan, Consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Vineri, 23 IANUARIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, Consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Sâmbătă, 24 IANUARIE 2004** — A prezidat lucrările Consiliului Eparhial.

● **Duminică, 25 IANUARIE 2004** — A participat la lucrările Adunării Eparhiale.

● **Marţi, 27 IANUARIE 2004** — A primit pe dl. Chestor Drd. Nicolae Gheorghe Şuteu, comandantul Poliţiei Judeţului Sibiu.

● **Miercuri, 28 IANUARIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Dumitru Munthiu, eclesiarhul Catedralei Mitropolitane.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Brădilă de la Parohia Miercurea Sibiului Protopopiatul Sălişte.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 29 IANUARIE 2004** — A slujit la slujba de înmormântare a P. Cuv. Arhim. Veniamin Tohăneanu, fostul stareţ al Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
Cu această ocazie rosteşte şi un cuvânt de învăţătură.
— A primit pe P. C. Pr. Silviu Negruţiu de la Catedrala din Tg. Mureş.
— A primit pe P. C. Pr. Eugen Buta, Inspectorul Eparhial al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Arhid. Prof. Univ. Dr. Dorin Oancea de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Un oaspete

(Urmare din pag. a 5-a)

zultatele angajării Domniei Sale în vasta arie a spiritualităţii româneşti începe să fie peste tot recunoscută.

În anul 2002 i-a fost acordat, de către preşedintele României, titlul de „cetăţean de onoare" al României. Prezenţa lui în România este tot mai des întâlnită. Este un îndrăgostit al plaiurilor pline de istorie a Ţării Moţilor, venind la Câmpeni, capitala de suflet a lui Horea şi Iancu, în 2003.

Pe marele poet am avut bucuria de a-l cunoaşte la el acasă, la Sărcia (în Banatul sârbesc), în 1997 când mi-a oferit în dar cartea de poeme „Rădăcinile focului", apărută la editura Libertatea, cu o frumoasă dedicaţie. L-am reîntâlnit la 1 Decembrie 2003 la Alba Iulia cu ocazia Congresului Spiritualităţii Româneşti la care au participat „inteligenţa diasporei româneşti". Aceste sentimente de stimă şi respect pentru marele poet Ion Miloş m-au făcut să-i închin rândurile de faţă.

Mărturisirea de credinţă a lui Ion Miloş este: „Eu sunt născut în limba română, casa mea natală este limba română". Această mărturisire ne obligă să-l facem tot mai cunoscut la noi acasă, să facem ca să nu mai aibă soarta poetului Ovidiu.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Cuvintele Bătrânilor** de Părintele Dionysios Tatsis, traducere în română de Î. P. S. Andrei Andreicuţ. E o carte mică şi apare la Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004.

Pe cât e de mică, însă pe atât e de valoroasă. E un fel de Pateric, alcătuit din capitole mari, dar scrise în foarte puţine cuvinte. Iată, spre exemplu, ce spune la pagina 127: *„oamenii de astăzi,* zice bătrânul Filotei, *sunt neînfrânaţi. Cai fără frâu, şi preoţi fără popor se afundă în păcate. Nu se gândesc nici la moarte, nici la judecată, nici la răsplată, la nimic. Sunt interesaţi doar de bunuri, de trup, de plăceri şi de onoruri. Rar sunt cei care au adevărate interese duhovniceşti, şi totuşi pentru aceştia puţini, Dumnezeu nu distruge lumea".*

Sau, iată, alta. Bătrânul Porfirie zicea: *„Dacă eu sunt în relaţii reci cu Episcopul, dacă episcopul e supărat pe mine, rugăciunea mea nu atinge cerul. Şi făcea această confidenţă: pentru a mă ajuta să-mi fac mai bine misiunea şi a conduce cât mai multă lume spre El, Dumnezeul nostru sfânt mi-a acordat harisma de a vedea un pic mai mult ca alţii"* (pag. 103).

Bătrânul Eusebiu insista că nu există luptă duhovnicească fără atenţie: *„Este neapărată trebuinţă de a avea o mare atenţie şi o vigilenţă plină de clarviziune asupra omului nostru din lăutru, şi din afară, pentru a deosebi ce nu este în noi de la Dumnezeu şi trebuie respins, şi ce virtute ne lipseşte — pe care Dumnezeu ne porunceşte să o avem — şi rămâne să o dobândim. Dacă ne examinăm astfel şi avem zel, harul divin ne va elibera total de rău şi vom dobândi virtuţile".*

Şi aşa merge mai departe, iscodindu-şi gândurile şi încercând să le aducă la cugetarea cea după Dumnezeu. Astfel, el citează din cuvintele bătrânului Iosif, ale bătrânului Gheorghe, ale bătrânului Iacob şi foarte mulţi alţii pe seama cărora pune cugetările, care ar putea fi chiar ale lui. Recomandăm această carte cu multă căldură, mai cu seamă monahilor. Toţi găsesc în ea ce-i doare, ce-i luptă şi găsesc şi mijloacele cu care cuvioşii bătrâni au ieşit din ele.

Cine doreşte sporul duhovnicesc, nu se poate să nu întârzie asupra ei.

*

● O cărticică la fel de mică publică şi P. S. Daniil Partoşanul, episcop administrator, intitulată: **Pomelnice pe coajă de copac** (Deva, 2004).

Cartea cuprinde tot un fel de amintiri sau de cugetări călugăreşti. De pildă: Meşterii cortului Sfânt, Jertfele lui Iov, Blestemul lui David. Apoi luăm la întâmplare câteva titluri: *Strugurele din Iscol, Lupta lui Iacob cu îngerul, Luminile exodului, Umbra lui Goliat pe pământ, Rugăciunea unui părinte* etc. . . .

Sunt probabil cugetări pe drumurile pe care le face, şi le-a dat şi altora să cugete la ele. Şi a făcut bine . . .

*

● Iată ce se scrie într-un cuvânt înainte la cartea **In Memoriam Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi** (Ed. Lumina, Oradea, 2003): „Părintele Prof. Aurel Jivi a fost şi va rămâne unul dintre cei mai reprezentativi istorici bisericeşti de la noi din ţară, ai celei de-a doua jumătăţi a secolului XX. Preot model, eminent profesor şi pedagog, ecumenist de talie mondială, P. C. şi-a adus o contribuţie remarcabilă la dezvoltarea învăţământului teologic românesc şi la promovarea mişcării ecumenice din vremea noastră" (Pr. Ion Alexandru Misgan).

Într-adevăr Părintele Profesor Jivi a fost un extrem de conştiincios profesor, care a făcut nenumărate călătorii în străinătate la adunări ecumenice în care devenise cu adevărat ecumenist. Venea întotdeauna la mine înainte şi după întoarcere, şi îmi spunea rezultatul discuţiilor.

Cartea aceasta e datorată mai multor colaboratori şi cunoscători ai operei sale. Are şi un capitol de bibliografie şi evocări, amintiri despre dânsul de la prieteni şi colegi. E o carte bună scrisă de oameni buni.

Dumnezeu să-l odihnească în pace, iar cărţile lui, articolele şi activitatea să fie pildă pentru urmaşii săi, că a meritat din plin. Dumnezeu să-l ierte.

*

● Semnalăm cu bucurie cartea Părintelui Prof. Dr. Gheorghe Liţiu: **Eparhia Aradului şi a Bihorului 1848—1860** (Ed. Universităţii din Oradea, 2002).

Părintele încearcă şi desigur reuşeşte, monografiile acestor două episcopii, lucrare care a făcut-o pentru a-şi lua teza de doctorat la Facultatea de Teologie din Bucureşti, în 1948. Părintele Liţiu, pe care îl cunosc încă de pe vremea aceea, este acum un venerabil preot în vârstă de 85 de ani. S-a născut în localitatea Roit, jud. Bihor, aşa cum spune chiar el, din părinţi ţărani. Trece prin Liceul „Emanuil Gojdu" din Oradea, se înscrie apoi la Facultatea de Teologie, tot din Oradea, şi îşi ia licenţa la Arad.

Între 1942 şi 1948, pregăteşte teza de doctorat la Bucureşti, unde urmează apoi studii la Seminarul pedagogic din Bucureşti. După o scurtă vreme e numit profesor de Istorie Bisericească la Academia Teologică din Arad, dar numai după un an P. S. Andrei Mageru l-a luat Vicar-administrativ, unde rămâne până în 1958.

Mi-aduc aminte că pe vremea aceea am fost şi eu exclus din Universitatea Bucureşti, şi Părintele-vicar m-a ajutat la obţinerea actelor, deoarece eram şi eu călugăr la Mânăstirea Prislop. A trecut apoi şi el prin închisoare câţiva ani. Se întoarce apoi la Oradea ca preot paroh, iar după 1989, e numit profesor la catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Române, unde este şi acum. Aşa că aici, şi de abia acum, îşi publică teza de doctorat, unde face istoria a două eparhii: cea a Aradului şi cea a Bihorului între anii 1848—1860.

E o carte care îi face cinste şi acum, iar mie mi-a adus în minte, perioada mea de la începutul călugăriei, perioadă zbuciumată căreia şi el i-a dat un pic de alean.

*

● **Monahismul Egiptean. De la singurătate la obşte,** de Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, (Ed. Nemira, 2003, Bucureşti, 269 pag.).

Părintele profesor tratează o problemă de foarte mare interes pentru lupta Bisericii dintru începuturi. E o carte care ne duce la începuturile creştinismului, acolo unde s-a organizat el mai întâi, şi a fost prima comunitate de creştini cu mult înainte de declararea libertăţii creştine, care a venit prin Constantin cel Mare. Găsim aici nume dintre cele mai mari, care s-au ostenit în viaţa monahală şi care ne sunt şi astăzi mari povăţuitori ca şi atunci.

Despre învăţăturile lor, despre care se scrie şi aici, noi avem primele informaţii din cartea numită Pateric. Este însă cu mult mai profund studiată aici şi epoca în care s-au dus ei în pustie: cum s-au luptat cu duşmanii locali şi cu romanii, cum au interpretat ei doctrina creştină şi cum o răspândeau.

Încă de la Paul Tebeul, chiar înainte de Sf. Antonie, pe vremea domniei Împăratului Aurelian ni se spun primele lucruri despre un creştinism care abia lua fiinţă, şi e foarte interesant de văzut cum aceşti oameni, începători, au sesizat duhul noii învăţături şi cum o practicau. Desigur cea mai mare victorie creştină, am putea spune că a fost Sf. Antonie cel Mare, care s-a retras acolo, în pustie, la anul 271.

Ni se vorbeşte de domnia Împăratului Aurelian, apoi a lui Diocleţian şi apoi cum urmează alţi călugări vestiţi, ca Sf. Pahomie, apoi Sf. Macarie şi în cele din urmă toţi cei mari, pe care îi ştim din vremea aceea. Se ocupă bineînţeles şi de perioada de după Edictul de la Milano (313). Ne vorbeşte de Sfinţi ca: Eftimie, Vasile cel Mare, Porfirie de la Iordan şi ceilalţi mari părinţi ai pustiei. Este foarte interesant de ştiut viaţa lor, de învăţat nevoinţele lor, şi apoi de felul cum au luptat ei la început cu duhurile rele, care impuneau o luptă acerbă împotriva acestor eroi ai creştinismului începător.

În partea a doua a lucrării, se vorbeşte despre începuturile vieţii de obşte, adică acolo unde se adunau mai mulţi monahi, vieţuiau împreună, şi luptau împreună pentru mântuire. El se ocupă de Sf. Pahomie şi de luptele mari pe care le dădeau monahii lui cu duhurile rele. Apoi ne spune amănunte despre felul cum s-au organizat primii monahi, despre ţinuta monahală: hrana, odihna şi munca. Ne vorbeşte apoi despre rugăciune şi cultul divin, care începe să se statornicească.

Cartea aceasta este o carte, care dă înţelesurile rugăciunii şi ale luptei monahilor, pentru virtute şi pentru sfinţenie. E o carte foarte interesantă şi importantă pentru monahi şi monahii, dar şi pentru istoria creştinismului primar. Părintele Vasile Răducă studiindu-le viaţa face un lucru foarte frumos şi important, pentru începuturile creştinismului. Desigur nu e nevoie să se facă toţi monahi, dar cei care se fac, găsesc în această carte multe din cele ce le trebuie. E o carte bună, plină de har şi adevăr, care nu ar trebui să lipsească nici unui monah.

*

● O carte bună, folositoare de suflet este şi cartea Părintelui Silviu Pop intitulată simplu: **Cuvântări bisericeşti,** tipărită în 2003, la Ed. Gedo, Cluj-Napoca.

În partea întâia ne dă predici la Evangheliile din Duminicile de peste an, iar în partea a doua sunt cuvinte duhovniceşti la praznicele împărăteşti şi la sfinţii de peste an. Nu lipsesc bineînţeles Sf. Iosif de la Partoş, Sfinţii Visarion, Sofronie şi Oprea, Sf. Paisie de la Neamţu, Cuviosul Antonie de la Schitul Iezerul, Prea Cuv. Daniil Sihastru, Cuv. Nicodim de la Tismana, Sf. Calinic de la Cernica, Sf. Ghelasie de la Râmeţ, Sf. Ioan Hozevitul, Sf. Constantin Brâncoveanu şi apoi alţi mulţi sfinţi din Calendarul ortodox. E o carte bună cu predici pe măsură şi în general foarte scurte, cam aşa cum îi trebuie omului de azi. Poate fi fără îndoială folosită de toţi preoţii, iar cei ce sunt obişnuiţi să vorbească mai mult găsesc teme în carte, ce îi pot duce şi la alte izvoare. O recomandăm din toată inima.

*

● Fără îndoială o carte despre predică şi care poate fi utilizată de toţi este aceea a Î. P. S. Andrei Andreicuţ: **Mai putem trăi frumos?** Este, precum spune în subtitlu, o pledoarie pentru o viaţă morală curată. (Ed. Reîntregirea Alba-Iulia, 2004, 153 pag.).

Printre problemele pe care le discută, este în primul rând despre cugetarea corectă, care se întemeiază pe doctrina ortodoxă. Apoi se ocupă de familie şi în continuare de ceea ce strică familia, şi dă sfaturi cum să ne realizăm în cazul acestor păcate grave pe care trebuie să le refuzăm: toxicomania, homosexualitatea, desfrâul, alcoolismul şi tabagismul. Şi apoi, în partea a doua, se ocupă de mijloacele de vindecare recomandate de părinţii contemporani. De pildă de dragoste, de rugăciunea minţii, de paza minţii, de lectura duhovnicească ca medicament, de spovedonie şi împărtăşanie. E o carte bună care merită să fie nu numai citită, dar chiar reluată din vreme în vreme.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Nan-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

09 04 0416
OF SB d

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15
martie
Nr. 9—12
2004

„BUCURĂ-TE, MIREASĂ, PURUREA FECIOARĂ"

Sub lumina binecuvântată a Sfântului şi Marelui Post al Paştilor, prăznuim şi anul acesta sărbătoarea Bunei-Vestiri. Este o zi de aleasă bucurie duhovnicească, o zi de înălţare a minţii şi inimii noastre către cea care s-a învrednicit să fie chemată dinainte de veci să devină Maica Domnului nostru Iisus Hristos.

Buna-Vestire pe care Biserica o prăznuieşte în fiecare an la 25 martie, are în istoria mântuirii o conotaţie deosebită. Ea este, aşa cum o arată troparul sărbătorii: *„începutul mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac"*, *când „Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei se face"* ca să ne răscumpere pe noi din robia morţii celei veşnice şi să ne deschidă tuturor porţile împărăţiei cerurilor.

Praznicul Bunei-Vestiri este sărbătorit cu multă bucurie şi cu multă evlavie în toată lumea creştină. Grecii o numesc *„Evanghelismos"* şi o serbează cu mult fast, mai ales că această zi coincide cu sărbătoarea lor naţională în amintirea începutului revoluţiei antiotomane din 25 martie 1821, în aşa fel încât această sărbătoare are o dublă semnificaţie: una bisericească şi alta naţională.

În Apus, sărbătoarea este cunoscută sub numele de *„Anuntatio Beatae Mariae Virginis"* şi ei i-au fost închinate multe din catedralele măreţe ale lumii catolice.

Neamurile slave o numesc *„Blagovestenia"*, termen ce corespunde denumirii româneşti de *„Buna-Vestire"*.

Sărbătoarea aceasta ne aminteşte de momentul în care Sf. Arhanghel Gavriil, trimis de către Dumnezeu a vestit Sf. Fecioare Maria că va naşte pe Mesia cel din veac dorit.

Sf. Evanghelist Luca ne relatează în capitolul 1 al Evangheliei sale despre acest fapt minunat zicând: *„iar în a şasea lună a fost trimis îngerul Gavriil într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret către o fecioară logodită cu un bărbat care se numea Iosif ... iar numele fecioarei era Maria"* (Luca 1, 26—27).

Îngerul o salută pe Fecioara Maria cu aceste cuvinte: *„Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei"* (Luca 1, 18), cuvinte ce au devenit apoi o frumoasă rugăciune adresată Maicii Domnului. La tulburarea produsă de apariţia lui, îngerul îi spune Sfintei Fecioare: *„Nu te teme, Marie, căci ai aflat har înaintea lui Dumnezeu, şi iată vei lua în pântece şi vei naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus"* (Luca 1, 30—31).

Totodată îngerul îi arată şi misiunea pe care o va avea Iisus, Care *„va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema ... şi va împărăţi peste casa lui Iacob în veci şi împărăţia Lui nu va avea sfârşit"* (Luca 1, 32—33).

Îngerul îi descoperă Mariei şi felul în care se va produce minunea Întrupării: *„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri"*, căci *„la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă"* (Luca 1, 37).

Plină de încredere în voinţa lui Dumnezeu, şi plină de smerenie în faţa măreţiei tainei ce se petrecea, Sfânta Fecioară rosteşte cuvintele: *„Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!"* (Luca 1, 38), cuvinte prin care ea consimte în mod liber şi direct să participe la planul de mântuire al Treimii, la Întruparea Logosului divin în istoria umanităţii.

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

O nouă traducere românească (parţială) a Bibliei, după Septuaginta*

Recenta apariţie, la Editura Polirom, în traducere românească, a primului volum din Septuaginta, care este varianta greacă a Bibliei ebraice, respectiv a Vechiului Testament, ar putea fi considerată, pe bună dreptate, un eveniment editorial. Sunt cuprinse, în acest prim volum, cele cinci cărţi ale Pentateuhului: Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii şi Deuteronomul. Vor urma încă alte cinci volume, cu celelalte cărţi canonice şi necanonice, ba chiar şi două apocrife, care au fost dintru început în Septuaginta.

De precizat că şi prima ediţie a Bibliei, în limba română, cea de la 1688, şi n-a fost singura, s-a făcut tot după Septuaginta.

Iniţiativa actualei traduceri îi aparţine lui Cristian Bădiliţă, personalitate de prestigiu în domeniul studiilor clasice şi un avizat cunoscător al unei experienţe franceze în traducerea aceleiaşi variante greceşti a Bibliei, care se află în curs de derulare şi în Franţa.

Iniţiatorul şi-a asociat, în această vastă lucrare de traducere, mai mulţi colaboratori, buni cunoscători de limbă greacă, precum Francisca Băltăceanu, Dan Slusanschi, Mihai Moraru, Ioana Costa, Ion Pătrulescu, Eugen Munteanu şi Pr. Ioan-Florin Florescu. Proiectul a fost realizat în cadrul Colegiului Noua Europă, sub patronajul lui Andrei Pleşu.

Echipa românească de traducători s-a bucurat de asistenţa şi contribuţia directă a unui experimentat grup de savanţi francezi, care editează, la Paris, aşa cum am spus, ultima versiune franceză a Septuagintei. Din acest grup fac parte: Marguerite Harl, Grilles Dorival, Olivier Munnich, Cécile Dogniez, Alain Le Bouluec, Pierre Sandevoir, Paul Harlé şi Didier Pralon.

Recenta ediţie românească este precedată de un „Cuvânt înainte" al lui Andrei Pleşu, cuvânt care se doreşte a fi o justificare a faptului că o echipă de laici, *„în majoritate credincioşi"(?!)*, şi-a asumat responsabilitatea unei asemenea întreprinderi care, în virtutea tradiţiei şi a prevederilor canonice, aparţine magisteriului Bisericii. Într-o formulare, care nu lasă loc echivocului, Domnia Sa afirmă: „Lucrarea aceasta (traducerea Septuagintei n.n.), nu se înţelege pe sine ca o lucrare *paralelă* cu aceea a Bisericii sau — cu atât mai puţin — ca o lucrare polemică. Ea este, dimpotrivă, o încercare a laicatului de a se afilia travaliului biblic al Bisericii, o aspiraţie la dialog şi cooperare. Nu o despărţire de Biserică ci o revenire la ea — acesta este orizontul nostru". (p. 7). Mai argumentează dl. Andrei Pleşu, preluând o afirmaţie a academicianului Virgil Cândea, cum că şi prima traducere românească a Bibliei (Biblia de la Bucureşti — 1688) a fost, în bună măsură, o „ispravă" a laicatului, traducătorii ei fiind spătarul Nicolae Milescu şi învăţaţii boieri munteni Şerban şi Radu Greceanu. Este corect spus că *„în bună parte a fost o ispravă* a laicatului" deoarece, pe lângă laicii menionaţi, au mai participat la acea lucrare şi mitropolitul Gherman al Nissei Capadociei şi episcopul Mitrofan al Huşilor, iar una dintre prefeţele Bibliei din 1688 a fost semnată de Do-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

* Septuaginta. Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul. Volum coordonat de Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Dan Slusanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu. Colegiul Noua Europă. Polirom, 2004.

La Duminica a 3-a din Post: a Sfintei Cruci

Despre Sfânta Cruce s-a scris mult. În tradiţia românească şi, în general, a popoarelor ortodoxe şi catolice, există un respect deosebit faţă de dânsa. Fie că aminteşte de jertfa Mântuitorului, fie că este simbol al altarului de jertfă, fie că este un element de cult sau sabie a duhului, Sfintei Cruci i s-au dedicat studii, icoane, biserici, sărbători, rugăciuni. De frica ei „şi dracii se cutremură".

Nu despre semnificaţiile de mai sus doresc să vorbesc în rândurile de faţă. Îmi revine o amintire, care vorbeşte de respectul ce-l acordau Sfintei Cruci chiar şi ateii. Nu mă refer la cei care făceau semnul Sfintei Cruci cu limba la trecerea prin faţa bisericilor sau a troiţelor. Aceştia nu erau atei, ci oameni timoraţi, înfricoşaţi de urmările ce le-ar fi avut un eventual denunţ, cum că ar fi oameni religioşi. Prin anii '70 se apropia Crăciunul. Peste tot, preoţii urmau străbuna tradiţie de a merge cu colindul şi icoana Naşterii Domnului. Aşa era şi în Craiova. Un preot avea în sectorul său zona de centru, respectiv a Universităţii. În apropierea cinematografului „Patria" era un bloc, în care locuiau numai potentaţi ai zilei, ofiţeri şi alţi demnitari. Oricum, era socotit blocul acela un bloc al comuniştilor. Preoţii de dinainte nu îndrăzniseră să intre în bloc niciodată. Preotul la care ne referim acum, mai tânăr şi mai cu „tupeu", şi-a luat inima în dinţi şi a intrat. Împreună cu cântăreţul au început să cânte troparul Naşterii la fiecare uşă. Nu deschidea nimeni. Se simţea foială în apartamente, se vedea că se uită câte unul

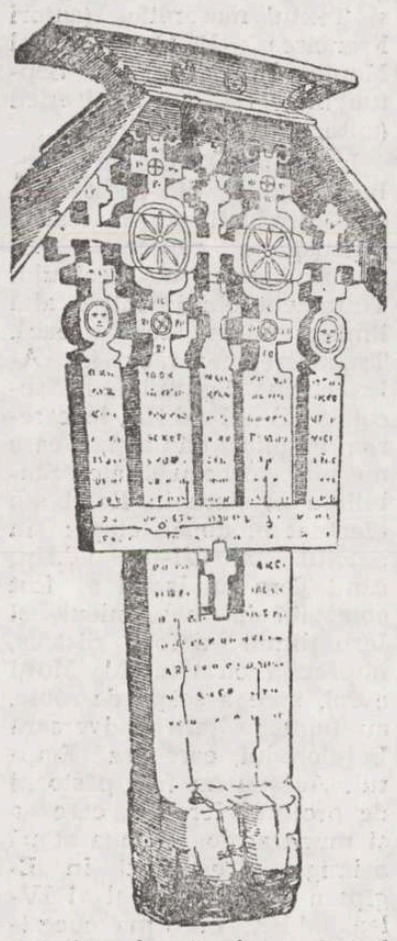

pe vizorul uşii, dar nimeni nu deschidea. Enervat, preotul a scos un vârf de creion şi a început să facă nişte cruciuliţe mici, abia vizibile, pe fiecare uşă, unde nu erau primiţi. Asta o făcea, ca să ştie să nu mai încerce la Botează. A fost, totuşi, o familie sau două în acel bloc, care l-a primit cu icoana, dar ... ca pe ghimpi.

La Bobotează, preotul s-a dus din nou în Ajun, după obicei! Mare surpriză! Toate apartamentele erau deschise, cineva din fiecare familie îl aştepta pe preot în uşă, temându-se ca nu cumva preotul să treacă mai departe. Şi totuşi, nedumerirea era tot mai mare. Preotul şi cântăreţul nu-şi puteau da seama ce se întâmplase de la Crăciun până la Bobotează cu oamenii aceia. Transformarea atitudinii lor era un adevărat miracol. Fiecare se scuza că „n-a fost de Crăciun acasă", dar că şi atunci l-ar fi primit cu acelaşi respect. Sărutau Sfânta Cruce, se închinau, îşi învăţau copiii să se închine, se botezau. Uşor-uşor, preotul a înţeles ce se întâmplase. Mulţi îl rugau:

— Părinte, vă rugăm să nu ne blestemaţi! Am văzut că aţi pus crucea şi pe uşa noastră. Să ştiţi, însă, că noi suntem oameni credincioşi, întotdeauna am fost aşa, dar serviciul! ...

Crucea mică şi timidă, însemnată de preot pe un colţ al uşii făcuse nişte oameni să-şi asume curajul şi riscul de a înfrunta orice opreliştе şi a se manifesta drept creştini, cu respect de cele sfinte.

Dacă şi dracii fug şi se cutremură la vederea ei! ...

Pr. Al. STĂNCIULESCU-BÂRDA

PARADOXUL SLUJIRII

Pericopa evanghelică de la *Marcu 10, 32—45*, rânduită să se citească în *Duminica a cincea din Postul Mare* ne situează din punct de vedere cronologic cu puţin înainte de Intrarea Domnului în Ierusalim şi drama care avea să urmeze: *„Fiul Omului va fi dat în mâna arhiereilor şi cărturarilor şi-L vor osândi la moarte şi-L vor da pe mâna păgânilor si-L vor batjocori şi-L vor scuipa şi-L vor biciui şi-L vor omorî, dar după trei zile va învia"* (Mc. 10, 33—34).

E drept că şi cu alte ocazii Iisus le mai vorbise apostolilor despre aceste lucruri, dar parcă niciodată la modul atât de concret şi de imperios. Prea puţin impresionaţi de ceea ce le prevestea Iisus, apostolii vor reţine doar faptul că „va învia". Fără să înţeleagă sensul cuvântului, erau încredinţaţi că Învăţătorul, care săvârşise atâtea minuni, printre care şi câteva învieri din morţi, de bună seamă că mai putea săvârşi una şi cu sine. Refractari cu totul la cele ce aveau să se întâmple în Ierusalim până la Înviere, vor reţine doar că deznodământul va fi oricum o biruinţă care echivala cu instaurarea Împărăţiei promise, şi în mintile lor se trezea o făgăduinţă mai veche făcută cu altă ocazie, când întrebându-L despre lucruri asemănătoare, le spunea că în această împărăţie *„vor sta pe douăsprezece scaune judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel"* (Lc. 22, 30).

N-au înţeles ei prea lămurit atunci la ce se referea Iisus, după cum nu înţelegeau nici acum prea bine sensul adevărat al cuvintelor, ba, doi dintre apostoli, Iacob şi Ioan, firi mai impulsive, neinstare să-şi stăpânească nerăbdarea şi zelul, se doreau deja ajunşi în împărăţia promisă, şi nu oricum, ci să fie *„unul de-a dreapta şi altul de-a stânga Sa, întru slava Sa"*.

Parcă pentru a-i verifica dacă pricepuseră ceea ce le spusese, Iisus îi va întreba dacă *„pot să bea paharul pe care El îl va bea şi să se boteze cu botezul cu care se va boteza"*.

Răspunsul prompt al celor doi arăta de fapt cât de puţin pricepuseră ei din evenimentele pe care le prevestea Iisus. *„Putem"*, Îi vor răspunde cu naivitate şi inconştienţă. Răspunsul în sine era frumos tocmai prin ingenuitatea pe care o degaja, dar total lipsit de acoperire, pentru că evenimentele care se vor consuma în viitorul imediat aveau să-i contrazică.

Lui Iisus îi va fi plăcut totuşi naivitatea celor doi, adăugând însă o altă proorocie despre cele ce aveau să li se întâmple mai târziu, cuvinte al căror înţeles îl vor pricepe deplin atunci când li se va cere şi lor să plătească cu viaţa pentru credinţa lor, primind astfel „botezul" despre care le vorbea. Cât despre pretenţia lor de a sta unul de-a dreapta şi altul de-a stânga Sa, va adăuga că *„nu este al Său a da, ci celor pentru care s-a pregătit"*.

Dincolo de nerăbdarea celor doi fraţi apostoli, între ceea ce spunea Iisus şi ceea ce credeau ei, opoziţia era una flagrantă. Apostolii judecau lucrurile din perspec-

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot NICOLAE STOIA

Sfinţii cei întocmai cu Apostolii Acvila şi Priscila din Roma

Despre Sfinţii Acvila şi Priscila, primul care ne oferă câteva date este Sfântul Apostol Luca, în „Faptele Apostolilor": „După acestea (adică predica în Areopag), Pavel, plecând din Atena, a venit la Corint. Şi găsind pe un iudeu, cu numele Acvila, de neam din Pont, venit de curând din Italia, şi pe Priscila, femeia lui, pentru că poruncise Claudiu ca toţi iudeii să plece din Roma, a venit la ei. Şi pentru că erau de aceeaşi meserie, a rămas la ei şi lucrau, căci erau făcători de corturi" (18, 1—3).

Pontul (care azi corespunde cu partea nord-orientală a Turciei) aparţinea împărăţiei lui Mitridate (cca. 300 î.Hr.), iar după anul 63 î.Hr. încorporat în Imperiul Roman. Până în vremea lui Nero, făcea parte din provincia Bitinia. În Pont existau numeroase comunităţi evreieşti.

Numele Acvila nu are nici o legătură cu tradiţiile iudaice; e un nume grecesc. Pe piatra tombală din catacombele Priscilei, din Via Salaria (Roma), numele e scris „Acilius", ceea ce ne poate duce cu gândul că el era în legătură cu gens Acilia sau poate că Acvila era un libert. De tânăr, Acvila soseşte la Roma, unde se căsătoreşte cu Priscila (care aparţinea familiei Prisca). În calendarul roman, existau numeroase sfinte cu acest nume, iar la Roma sunt mai multe locuri dedicate acesteia, unde numele ei este amintit cu veneraţie[1]. Însă e greu de stabilit care dintre acestea era soţia Sfântului Acvila.

De profesie, erau lucrători în piele de capră, din care confecţionau haine, corturi etc. Se pare că afacerea lor mergea destul de bine, de vreme ce aveau muncitori angajaţi şi că se deplasau frecvent în Orient, la Corint, Efes etc., faimoase centre comerciale.

Întâlnirea cu Apostolul Pavel se consuma probabil în anul 50—51. Acvila şi Priscila trăiau la Roma, unde exista o numeroasă colonie ebraică, faţă de care autorităţile nu manifestau prea multă simpatie. Odată cu predicarea Evangheliei, evreii din Roma s-au împărţit în două tabere: unii acceptau propovăduirea, alţii o respingeau în mod violent. Acest lucru a generat adevărate tensiuni, ca şi în Orient. Pe de altă parte, argumentul era de importanţă vitală pentru comunităţile evreieşti, care trăiau cu nădejdea reabilitării lui Israel; aşadar, vestirea Evangheliei lui Hristos-Mesia nu le lăsa indiferente.

Acest fapt a aprins cu siguranţă spiritele, fie ale evreilor, fie ale păgânilor, ceea ce l-a determinat pe împăratul Claudiu să promulge un edict de expulzare a evreilor din Roma, „din cauza tulburărilor continui produse de un oarecare Crestus (Hristos)"[2].

Era în anul al IX-lea al împărăţiei lui Claudiu, adică 49—50 al erei creştine. Acvila şi Priscila, alungaţi din Roma, ajung la Corint. Se aflau deci la Corint în condiţii de emigraţie forţată; aici însă afacerile lor par să prospere. Mai mult, aici îl vor întâlni pe Sfântul Apostol Pavel, fapt care le va schimba viaţa.

Se pare că, în momentul în care soseau la Corint, Acvila şi Priscila erau deja creştini, probabil în urma predicii Sfântului Apostol Petru, care, el însuşi, a trebuit să plece din Roma, participând la Sinodul de la Ierusalim.

Încă de la început, cei doi s-au înţeles cu Apostolul Neamurilor, datorită identităţii de credinţă, apartenenţei la poporul ales, dar mai ales aşteptării iminentei veniri a Împărăţiei lui Dumnezeu.

Întrucât Pavel era, ca şi ei, lucrător în piele, Acvila şi Priscila l-au primit în casa lor. În timpul săptămânii, Pavel lucra cu mâinile meseria sa (F. Ap. 18, 3), iar sâmbăta se ducea la sinagogă, pentru a-L vesti pe Hristos şi Evanghelia Sa.

Încercăm să ne imaginăm dragostea cu care cei doi soţi îl înconjurau pe Apostol, care aducea tuturor vestea cea bună a mântuirii. Probabil, nici n-ar fi trebuit să lucreze. Dar Apostolul măr-

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. Dr.
IUVENALIE IONAŞCU

O nouă traducere românească (parţială) a Bibliei, după Septuaginta

(Urmare din pag. 1)

sitei, patriarhul Ierusalimului.

Precizări ca cele de mai sus erau, desigur, necesare, cu atât mai mult cu cât, în istoria traducerii româneşti a Bibliei, a existat şi un scandal provocat de o iniţiativă particulară, a unui laic, de a traduce Biblia. Este vorba de Ion Heliade Rădulescu, care, aflat în exil la Paris, după înăbuşirea Revoluţiei de la 1848, a început o astfel de lucrare fără a o duce însă la bun sfârşit. Motivul stopării a fost reacţia fermă a mitropolitului Andrei Şaguna, care şi el s-a nevoit cu traducerea şi tipărirea Bibliei, în Lb. română, între anii 1856—1858. Opoziţia lui Şaguna a fost determinată prioritar de slaba calitate a lucrului început de Heliade şi numai în al doilea rând de faptul că traducătorul era un laic.

Se ştie că exilantul român era adeptul curentului latinizant şi ca atare, traducerea cărţii Genezei, pe care Heliade i-a trimis-o ca mostră lui Şaguna, era într-o limbă stâlcită, total străină de spiritul limbii române. Toate cuvintele de origine slavă au fost înlocuite de traducător cu cuvinte din italiană, aşa încât traducerea era inaccesibilă credincioşilor, cărora le era destinată.

Şaguna i-a prevenit frăţeşte pe mitropoliţii din Ţara Românească şi Moldova de abuzul lui Heliade Rădulescu şi aceia au adoptat o atitudine tot atât de fermă în a dezavua un lucru deficitar, în privinţa calităţii.

Revenind acum la „Cuvântul înainte" al d-lui Andrei Pleşu, vom arăta că Domnia Sa, din spirit de onestitate şi reverenţă, nu evită să facă trimitere la recenta ediţie jubiliară a Sfântului Sinod, „diortosită", după Septuaginta, de către Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, pe care o defineşte drept „excepţională" şi „providenţială" (p. 6.) „După o asemenea împlinire — subliniază semnatarul „Cuvântului înainte" — s-ar putea spune că ediţia de faţă vine prea devreme". Un astfel de mod de a pune problema ar fi valabil însă numai dacă actuala traducere ar fi fost gândită ca o contrapunere la traducerea „Anania". Or, lucrurile nu stau aşa. Este vorba de o iniţiativă care s-a conturat cu mai multă vreme în urmă, Dl. Cristian Bădiliţă stăruind asupra necesităţii unor traduceri româneşti paralele, atât după textul grecesc al Septuagintei cât şi după Textul masoretic (ebraic).

În spiritul unor astfel de preocupări, suntem preveniţi că actuala ediţie reprezintă începutul transpunerii în practică a ceea ce s-a plănuit de mai multă vreme. Este vorba de o „traducere nouă", nu doar de o îndreptare a unor traduceri anterioare. Textul de bază utilizat este cel al Septuagintei în ediţia critică a lui Alfred Rahlfs apărută pentru prima dată la Stuttgart, în 1935 şi reeditată, de atunci, de mai multe ori. De asemenea, ni se spune că se oferă şi o „abundentă adnotare" a textului, ceea ce se poate constata pe fiecare pagină.

După „Cuvântul înainte" urmează un substanţial „Studiu introductiv", alcătuit din următoarele cinci subdiviziuni: 1. Ce este Septuaginta (autor Cristian Bădiliţă). 2. O traducere provenită din iudaism (autori Monique Alexandre şi Olivier Munnich). 3. „Grecitatea" şi buna „lizibilitate" a Septuagintei (autoare Marguerite Harl). 4. Septuaginta şi Textul masoretic (autori Francisca Băltăceanu şi Monica Broşteanu). 5. Septuaginta şi Părinţii Bisericii (autor Cristian Bădiliţă).

Informaţiile care ar trebui reţinute din acest studiu introductiv ar fi acestea: Septuaginta reprezintă prima traducere a Vechiului Testament ebraic într-o altă limbă, anume cea greacă. Traducerea s-a făcut în Alexandria Egiptului, în secolele III—II î.d.Hr., la cererea evreilor elinizaţi, care nu mai vorbeau ebraica. Stabilirea acestora în Egipt s-a efectuat în două etape: în secolul al VI-lea î.d.Hr., când Ţara lui Israel a fost cotropită de babilonieni şi Ierusalimul a fost distrus, împreună cu templul. Mulţi evrei, spre a scăpa de robie, au fugit în ţara adversară Babilonului, care era Egiptul. Aceştia au fost păstoriţi de profetul Ieremia, care a şi murit acolo. A doua etapă a imigraţiei evreieşti în Egipt a fost în secolul al IV-lea î.d.Hr., în urma cuceririlor lui Alexandru cel Mare, în Orient. Acesta a zidit la vărsarea Nilului, în Mediterană, cetatea care îi poartă numele, devenită capitală a elenismului. El a acordat evreilor din Iudeea dreptul de cetăţeni ai noului oraş pe care l-a întemeiat.

Comunitatea iudaică din Egipt a suferit o puternică influenţă a elenismului. Unii învăţaţi dintre ei au încercat o îmbinare a credinţei iudaice cu noul curent filosofic.

Îl amintim astfel pe Filon din Alexandria, care a studiat la înaltele şcoli din Alexandria, cunoscând foarte bine filosofia platonică. El a devenit adeptul teoriei platonice despre Logos, care era socotit arhetipul tuturor lucrurilor.

La cererea acestei comunităţi din Egipt s-a tradus Biblia ebraică în limba greacă.

De reţinut că, pe lângă cele 39 de cărţi canonice câte au fost în Biblia ebraică", în Septuaginta au mai apărut încă zece cărţi numite îndeobşte necanonice sau anaghinoscomena, adică bune de citit. Acestea sunt: Iudit, Tobit, Baruh, Epistola lui Ieremia, Cartea a III-a a lui Ezra, Înţelepciunea lui Solomon, Înţelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah, (sau Ecclesiasticul), I, II, III Macabei. Pe lângă aceste cărţi de sine stătătoare, au mai fost adăugate şi unele fragmente necanonice, la unele cărţi canonice precum: la cartea a II-a a Regilor (fragmentul „Rugăciunea regelui Manase"), la cartea Ester (fragmente adăugate la capitolele 1, 3, 4, 5, 8 şi 10), la cartea Psalmilor (psalmul 151), la cartea Daniel (fragmentele: Cântarea celor trei tineri, Istoria Susanei, Istoria omorârii balaurului şi a distrugerii idolului Bel). Unele dintre aceste adaosuri au devenit cu timpul cărţi de sine stătătoare. Surprinzător că în Septuaginta au apărut şi două apocrife: Cartea a IV-a a Macabeilor şi Psalmii lui Solomon.

Iudaismul palestinian n-a acceptat în Biblia ebraică aceste cărţi şi adaosuri necanonice. Dat fiind faptul că la apariţia creştinismului, Septuaginta a devenit Biblia Bisericii, Marea Sinagogă Iudaică a repudiat de tot Septuaginta. S-a instituit chiar o zi de doliu, ca o tristă comemorare a momentului când s-a adoptat hotărârea de a traduce Biblia din ebraică în greacă. Se spunea că ziua aceea a fost mai neagră decât ziua în care s-a făcut viţelul de aur.

De altfel, cărţile şi fragmentele necanonice incluse în Septuaginta nu sunt singurele deosebiri între această variantă greacă a Vechiului Testament şi varianta Textului masoretic (textul masoretic este textul ebraic prelucrat de unii învăţaţi evrei din Palestina şi Babilon, care între secolele VII—X d.Hr. au inventat vocalele şi au fixat în scris pronunţia textului sacru). Traducătorii Septuagintei şi-au permis intervenţii mai mult sau mai puţin extinse în textul ebraic. Ca exemplu, cartea profetului Ieremia din textul ebraic este mai scurtă în Septuaginta cu aproape două mii de cuvinte. Există apoi diferenţe şi în ordinea aşezării capitolelor sau versetelor din câteva cărţi.

S-a acreditat ideea că diferenţe ca cele semnalate mai sus s-ar datora existenţei a cel puţin trei variante de text biblic vechitestamentar: varianta palestiniană, varianta babiloniană şi varianta alexandrină sau egipteană. Identice în esenţă, aceste variante prezintă, în mod logic, şi diferenţe.

Dar referindu-ne doar la Biblia ebraică, respectiv la Textul masoretic, şi la Septuaginta trebuie să spunem că, în Biserică, acestea au fost socotite în egală măsură autoritative. Nu a fost catalogat nici unul dintre cele două texte „mai bun" sau „mai prost" decât celălalt. Este vorba de una şi aceeaşi Biblie, dar cu nuanţe deosebitoare, care nu alterează fondul dogmatic.

Să poposim acum asupra traducerii propriu-zise a Septuagintei, respectiv a primului volum care a văzut lumina tiparului.

O primă constatare: fiecare din cele cinci cărţi este precedată de o introducere semnată de partenerii francezi. Doar la a treia carte — Leviticul, francezilor li se alătură şi un român.

Autorii introducerilor atenţionează cititorii că potrivit tradiţiei ebraice, ca şi tradiţiti creştine răsăritene, autorul Pentateuhului a fost Moise. Însă în evul mediu, ca şi mai târziu în Apus atribuirea tradiţională a fost contestată, iar astăzi majoritatea specialiştilor moderni (respectiv a criticilor protestanţi, dar şi a cercetătorilor romano-catolici) împărtăşesc convingerea că forma finală a textului Pentateuhului a fost redactată într-un moment anterior revenirii evreilor din exilul babilonian (538 î.d.Hr.), şi că probabil autorii în majoritate din seminţia preoţească a lui Levi, au asamblat şi prelucrat elemente, respectiv documente mai vechi.

Traducerea românească a primului volum din Septuaginta a fost făcută, cum e şi logic, de români.

Lectura textului impune prin claritate şi cursivitate.

Nu putem prevedea în cât timp de acum încolo vor apărea şi celelalte volume. Oricum, atunci când traducerea va fi terminată, vom putea spune că avem şi noi românii o variantă de text biblic autoritativă, făcută în exclusivitate după textul grecesc al Septuagintei.

Ar mai rămâne să se facă o traducere şi după textul masoretic.

Vor rămâne însă, în continuare valabile şi cu nimic diminuate în importanţa lor, toate traducerile româneşti de după 1688 şi până la zi. Biserica le-a utilizat în lucrarea ei pastoral misionară şi au ajuns să fie preţuite şi gustate de credincioşi pentru frumuseţea lor literară şi pentru limpezimea cuprinsului lor. Spre exemplu, cititorii vor prefera oricând un text clar din oricare dintre ediţiile de până acum ale Bibliei, aceluiaşi text confuz, practic fără logică, din recenta traducere a Septuagintei. Textul la care ne referim este din Geneză 4, 6—7, unde citim, după versiunea Bibliei din 1988: „Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: Pentru ce te-ai întristat, şi pentru ce s-a posomorât faţa ta? Când faci bine oare nu-ţi este faţa senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la uşă şi caută să te târască, dar tu biruieşte-l".

Şi acum acelaşi text, în ediţia Septuagintei pe care o prezentăm: „Şi Domnul Dumnezeu i-a zis lui Cain: De ce te-ai întristat aşa de tare şi de ce te-ai posomorât la chip? Dacă ai adus jertfa cum trebuie, dar n-ai împărţit-o cum trebuie, oare n-ai păcătuit? Linişteşte-te! El se va întoarce către tine, iar tu îl vei stăpâni".

Cel puţin partea finală a variantei Septuaginta 2004 este confuză, fiind greu de ghicit cine anume este acel „el" ce se va întoarce şi va fi stăpânit.

Să redăm şi versiunea din Biblia diortosită de Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu al Clujului:

„Şi Domnul Dumnezeu a zis lui Cain: De ce te-ai mâniat şi de ce îţi este faţa posomorâtă? Dacă tu faci bine, nu vei fi oare bine primit? Dar de nu faci bine, păcatul stă pitit la uşă: pe tine te poftеşte, dar tu cată să-i fii stăpân!".

Din fericire, situaţiile de natura celor sesizate de noi nu sunt totuşi rare şi, de aceea, rămânem la aprecierea pozitivă a lucrării a cărei responsabilitate şi-au asumat-o traducătorii acestei noi ediţii ai Bibliei în Lb. română.

IN MEMORIAM

Nicolae Cajal

(1919—2004)

Profesorul și academicianul NICOLAE CAJAL a trecut în eternitate. Îl regretăm cu toții pentru că s-a făcut cunoscut prin bunătate, înțelepciune, compasiune, toleranță, iertare și mai presus de toate - iubire. Societatea românească ar mai fi avut nevoie de el, în împrejurări ca cele prin care trecem, dar ne mângâiem cu gândul că și de acolo unde acum sălășluiește, sufletul său nobil ne va veghea și ne va ajuta să știm a prețui valori și daruri ca cele cu care el și-a împodobit viața.

A studiat la Facultatea de Medicină și Farmacie din București și s-a format ca specialist în microbiologie și virusologie, sub îndrumarea profesorului dr. Ștefan Nicolau. Mai târziu va ajunge el însuși profesor la acea facultate, onorând, din 1966, și postul de șef al catedrei de virusologie. De asemenea, a fost numit director al Institutului de Virusologie al Academiei Române. Un post de mare răspundere, pe care l-a deținut, a fost și cel de expert al Organizației Mondiale a Sănătății, din partea României.

Autor a 12 cărți, a peste 400 de studii din domeniile virusologiei, poliomielitei, herpesului, turbării, hepatitei virale, geneticii și patologiei virale, a mai multor monografii, manuale și tratate de specialitate (unele din ele cu premii academice), NICOLAE CAJAL a devenit membru corespondent al Academiei Române, în 1963, iar din 1990 - membru titular. Pentru doi ani a fost și vicepreședinte al acestui înalt for de cultură.

Datorită meritelor sale științifice, recunoscute și pe plan internațional, Nicolae Cajal a fost ales membru în mai multe societăți internaționale de specialitate, precum: Asociația Europeană pentru Studiul Poliomielitei, Societatea Regală de Medicină din Londra, Societatea Franceză de Microbiologie, Academia de Științe din New-York.

I s-au acordat titluri, ordine și distincții precum: Doctor Honoris Causa al Universităților din Oradea, Timișoara, Cluj, Iași și diploma „Meritul Cultural" al Academiei Române.

Din 1994 a devenit președinte al Federației Comunităților Evreiești din România. În această calitate a dovedit o mare deschidere față de Biserica Ortodoxă Română dar și față de celelalte culte din țară.

Profesiunea sa de medic l-a ajutat să prețuiască, mai presus de orice, omul, să-i respecte demnitatea și să-i apere drepturile. A respins și a condamnat discriminările și barierele pe considerente de rasă, naționalitate, religie.

Numele său va rămâne înscris în galeria marilor bărbați ai țării.

Să-i fie în veci binecuvântată memoria!

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

POEM GÂNDULUI

Fac. 1, 26

Gândule, chemarea cerului în mine,
Chipul tău nu l-am văzut nicicând, anume
Din adâncul nopții ca un fulger vine
Pentru ce necaz sau bucurie-n lume
Fruntea să mi-o biciui fără încetare,
Ochii să mi-i porți luceferi în văpăi?
Ce-am greșit să sufăr doruri greu amare
Rătăcit prin stele să mă ducă pașii tăi?

Duhul tău neliniștit prin munți cu cerbii spre izvoare strigă
Viscolit de înălțimi și de lumină
Te pândesc ispite cu săgeți înveninate să-ți înfigă
Moartea-n inimă și-n raiul din grădină.
Ești flămând mereu de Adevăr ca și pământul de arat
Pe la porți te bate aprig vântul întrebărilor
Să-ți îmbraci cuvântul, să te știi în Bine revelat
Chemi în ajutor la tine vulturii din zbor
Când mă porți spre Frumusețea celei negrăite zări mă înfiori
Mă îngrozești de remușcări când mă prăvăli în hău troiene
Crești cu setea infinitului în cântec de viori
Cu ecoul pașilor Înțelepciunii prin poiene.
Când ești vifor, când ești crivăț, ce mă smulgi din soare,
Când ești geamătul de fiară însetat de sânge și de pradă,
Când ești buciumul lăsat de lună noaptea la izvoare,
Jocul păpădiei și cicoarei prin livadă.

Logosul în zborul de porumbi te poartă printre grâne mână-n mână
Să ajungi de pleavă și neghină scuturat
Și frământătură pentru pâinea de ființă împreună
Necuprinderea de sine, freamătul la secerat
Flacăra gândirii, luminezi întinsul de la noi la El și Eu
Arzi în Univers ca în pustiul din Sinai în focul viu
Cel ce cu lumina în podoabă Te îmbraci mereu
Doamne al Puterilor, rămâi aprins în mine să Te am și să Te știu!
Gândul, cel ce este, neajuns în zborul lui spre Cel ce Este.

Prins în corul simfoniilor luminii
Îi răsare întru sine buna-veste
Cântecul de trandafiri crescuți cu spinii.
Gândule, vom strânge totul într-o barcă lină
Ca să trecem legănați dormind senini
Ancorați în port treziți lumină din Lumină.

Pr. ION IONESCU

Reflecții privind activitatea predicatorială

Actualitatea predicii tematice și a catehezei

Între formele de propovăduire a dreptei credințe, omilia prezintă utilizarea cea mai mare. O întâlnim în paginile Sfintei Scripturi, în veacul apostolic, dar cea mai mare înflorire a ei a avut loc în epoca de aur a Bisericii (secolele IV—VI). Ea a fost folosită de cei mai mari cuvântători creștini pentru expunerea învățăturii Mântuitorului. Se știe că omilia are un caracter analitic urmărind explicarea verset cu verset a unei pericope biblice. Și în vremea noastră, folosirea omiliei ca formă de propovăduire, își păstrează importanța ei dată fiind lipsa de cunoștințe biblice a multor creștini.

Timpurile noi, în care sectele religioase atacă adevărurile de credință sau le răstălmăcesc, aduc cu sine necesitatea utilizării predicii tematice și a catehezei pe scară tot mare pentru a putea lămuri pe credincioși asupra adevărurilor fundamentale ale credinței noastre creștine ortodoxe. În felul acesta, predica tematică primește un caracter misionar urmărind păstrarea și întărirea unității de credință și integritatea Bisericii. S-a făcut constatarea — pe drept cuvânt — că în Biserica noastră astăzi nu se poate vorbi de o „mutenie" a amvonului. Spre o deosebire de un trecut nu prea îndepărtat, azi se predică în bisericile noastre atât la Sfânta Liturghie cât și cu prilejul oficierii unor sfinte Taine și ierurgii, îndeosebi la cununii și la înmormântări. S-au creat de asemenea condițiile necesare pentru ca preoțimea noastră să fie înzestrată cu mijloacele unei bune documentări. Este îmbucurător faptul că eparhiile din țară se întrec în a pune la îndemâna clerului mijloacele, izvoarele omiletice, necesare unei propovăduiri rodnice.

Întrebarea este: cum folosim aceste mijloace, cum concepem predicile noastre pentru ca ele să-și ajungă scopul? Pe vremuri, în cadrul unei dezbateri în presa bisericească, un preot susținea că nici nu ar fi nevoie de prea mare pregătire pentru predică, întemeiat pe textul biblic, „vi se va da voua ce să grăiți în ceasul acela". Nu e nevoie să mai spunem cât de puțin întemeiată este această interpretare și opinia întemeiată pe ea. Predica trebuie să fie produsul unei temeinice munci de documentare biblică și patristică, a unei culturi profesionale și generale. Ea nu mai poate fi o simplă declamare sau recitare menită să umple un gol tot mai mult simțit în cadrul Sfintei Liturghii, ci mijloc de îndoctrinare, de înzestrare cu un minim de cunoștințe religioase menite să-i apere de răstălmăcirile și ademenirile prozelitismelor de tot felul. *„Crezut-am, pentru aceea am și grăit"* — zice Psalmistul. Predica trebuie să fie o mărturisire de credință și de viață personală a celui ce o rostește. El trebuie să cunoască nivelul de cunoștințe religioase ale ascultătorilor săi, să știe ce vrea să le comunice pentru luminarea minții, mișcarea inimii și îndrumarea voinței pe calea mântuirii.

Predica tematică presupune mai întâi de toate un *plan de predici* alcătuit fie pe un an întreg, fie cele trei perioade ale anului bisericesc, pentru fiecare separat. Vom avea astfel predici de conținut dogmatic, într-un an; vom aborda apoi teme din morala creștină și din Liturgică, nu pentru a-i face pe credincioși „teologi" (cum insinuează unii), ci spre a-i familiariza pe cât este cu putință și la nivelul lor aperceptiv, cu tezaurul de neprețuit al învățăturilor de credință și viață creștină.

S-au ridicat uneori obiecții că pericopele evanghelice și cele din Apostol se repetă an de an și uneori chiar de două ori în cursul aceluiași an, cerându-se și alte pericope pentru o predică tematică. Credem că nu e necesar. Fiecare pericopă evanghelică, citată pe scurt la începutul predicii — aceasta neapărat necesar — permite anunțarea și trecerea la tema pe care dorim s-o abordăm. Pe bună dreptate remarcă Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, că „predicile trebuiesc să fie mici tratate teologice despre adevărurile de credință, mici catehisme, care să-i ajute pe ascultători să se înarmeze și cu argumente pentru apărarea credinței ortodoxe".

(Continuare în pag. a 8-a)

Preot prof. Dr.
GHEORGHE LIȚIU

Predica de ieri și de azi

Dintotdeauna, predica a îndeplinit un rol esențial în Biserica Ortodoxă dar și astăzi ea continuă să-și îndeplinească acest rol fundamental și anume acela de a tâlcui credincioșilor învățăturile de credință primite moștenire de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos, prin intermediul apostolilor și al urmașilor acestora, episcopi, preoți și diaconi. De aceea, atunci când distanțele geografice nu puteau fi reduse prin mijloacele de comunicare în masă ca cele din zilele noastre, predica și-a îndeplinit rolul său esențial de încreștinare a societății.

Predica orală a apărut în acea epocă în care se simțea mai mult ca oricând nevoia de a se explica mesajul Evangheliei (Vestea cea Bună), de a descoperi sensurile adânci ale învățăturilor Mântuitorului Hristos.

În acest sens, să ne amintim doar de câtă putere de convingere a putut da dovadă Sf. Ap. Petru, după pogorârea Sf. Duh asupra apostolilor la Cincizecime, în predica pe care a ținut-o în fața poporului din Ierusalim și când, la sfârșitul acesteia, oamenii au fost atât de „pătrunși la inimă" încât i-au întrebat pe apostoli: „Bărbați, frați, ce să facem?" (Fapte 2, 37).[1]

A predica rămâne datoria principală a preotului ortodox, după învățătura Mântuitorului care îi îndemna astfel pe ucenicii Săi: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh" (Mt. 28, 19).

În epoca primară, predica însemna „totul" referitor la învățătura creștină, dar aceasta își îndeplinea rolul numai prin intermediul personalității predicatorului care-i împrumuta „autoritatea întregii vieți a lui".[2]

Dar astăzi, parcă mai mult ca oricând, se simte o nevoie spirituală de predică, căci poporul este însetat de cuvântul lui Dumnezeu deoarece el știe că doar de la Creatorul său mai poate aștepta izbăvirea din necazurile vieții de fiecare zi. De aceea, cuvintele unui mare predicator al Bisericii noastre Ortodoxe, din anul 1929, Pr. Prof. Dr. Gr. Cristescu au devenit profetice pentru zilele noastre: „Nevoia spirituală a predicii este profund simțită de poporul nostru, azi mai mult ca oricând. În zgomotul și vălmășagul atâtor direcțiuni contradictorii spre care este ademenit sufletul nostru în acest ceas, numai orientarea religioasă poate fi un izvor de limpezire spirituală, de consecvență etică și deci, de mântuire sigură".[3]

Din această cauză, predica este absolut necesară pentru zilele noastre, dar cu toate acestea, nu este nevoie de orice predică ci de o predică misionară, adică o predică care să trezească conștiința credinciosului și care să-l

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. VIRGIL MANASE

Ale Tale daruri mă fac fericit

Dă-mi un fir de iarbă, dă-mi o frunză-n mână,
Dă-mi în suflet cerul, marea în priviri,
Dă-mi o floare, Doamne, de miresme plină,
Dă-mi în noapte-adâncă razele de lună,
Dă-mi lumină minții, alese rostiri.

Dă-mi pe mări de ceruri, insule de nouri
Și pe verzi întinderi, crini împărătești,
Dă-mi a Ta iertare și-n duh, sfinte doruri,
Dă-mi să fiu în gânduri, vultur, sus în zboruri
Și-mi deschide-n rugă zări dumnezeiești.

Razele de soare-n aurul din grâne
Și zăpada milei, făinuri în pâini,
Dă-mi-le-n Iubirea-Ți zi de zi, Stăpâne,
Și-n rostirea-mi, graiul limbii-n veci române,
Și din Cer, Cuvântul, trup pe-altar de mâini.

Dă miresme-n jertfe-n trandafiri să ardă,
În potire roșii, Cerul să-l respir,
Dă-mi arama toamnei, frunze de-or să cadă,
Din ninsori argintu-n vânt să nu se piardă,
Dă-mi în Liturghie al Iubirii-Ți mir.

Doamne, în trup și-n suflet dă-mi a Ta-nviere,
Ale Tale daruri mă fac fericit . . .
Dă-mi a Ta-nălțare din orice durere,
Nu-s sărac, nu-s singur cât mi-ești mângâiere
În trup de prescure și în vin sfințit.

Pr. COSTICĂ MOROIANU

Părintele Moise Balea

— Un moţ-misionar al Mitropoliei Ardealului, în America —

Românii care s-au stabilit în America la sfârşitul veacului al XIX-lea şi începutul celui de al XX-lea au venit cu credinţa că America este tărâmul belşugului fără de sfârşit şi că din această abundenţă fără hotar le va fi dat şi lor să se împărtăşească. Ei au ajuns în Lumea Nouă confuzi şi fără să îşi închipuie ce le stă înainte.

Românii ajunşi în America la sfârşitul veacului al XIX-lea au reuşit să se aşeze cu temei, să îşi afle de lucru, să îşi întemeieze aşezăminte spirituale şi sociale şi, încă mai mult, să îşi păstreze identitatea distinctă. Cauzele acestui succes au fost mai multe: originea ţărănească, mentalitatea de oameni liberi, capabili să confrunte realist şi reuşitele şi nereuşitele lor. Între aceste cauze nu în ultimul rând a fost apariţia unor fruntaşi cinstiţi, inteligenţi şi sinceri dedicaţi celor de un neam cu ei.

Demn de amintit este şi moţul George Pomuţ, născut în 1828 care a luptat alături de Avram Iancu în Revoluţia de la 1848—1849; după înfrângerea suferită a fugit pentru a scăpa de pedeapsă. În Statele Unite ajunge după 1850 şi se înrolează în regimentul 15 Iowa. Ia parte la războiul civil care a ţinut 4 ani. A fost înaintat în grad până la cel de general. Preşedintele Andrew Johnson l-a numit consul general al Statelor Unite ale Americii la Petersburg, în Rusia.

Între acei fruntaşi de la începutul veacului al XX-lea un loc special îl ocupă în viaţa românilor din America, preotul ortodox Moise Balea.

Moise Balea s-a născut în Ţara Moţilor în satul Cărpiniş în 1877. În casa părintească a primit o educaţie exemplară pe care a menţinut-o până la moarte. Această educaţie s-a caracterizat mai ales prin virtuţile demnită ii, bunătăţii şi corectitudinii. Nimic nu vădeşte mai elocvent chipul lui Dumnezeu în om şi frumuseţea unui suflet plin de vigoare şi sevă creştină, decât virtutea bunătăţii. Părinţii lui erau oameni cu o anume stare. Ei stăpâneau pământ şi fânaţe în hotarul satului. Stăpâneau câteva case şi o mică prăvălie şi în plus erau acţionari principali la o mină de aur din vecinătate (o mină de felul celor descrise în romanul „Arhanghelii" al lui Ioan Agârbiceanu). Mină mică, având una sau două galerii, şi în care „acţionarii" trudeau cot la cot cu băieşii de rând. În aceste condiţii tânărul Moise Balea a învăţat câte ceva despre tehnica „băitului" de aur. De mic a fost dornic de cunoaştere, mereu în căutare de nou. Să călătorească şi să vadă lumea. A studiat teologia şi a fost rânduit preot de către Mitropolia Ardealului cu sediul la Sibiu. Natura lui întreprinzătoare cu darul de a călători l-au oferit ca persoană ideală a i se încredinţa o misiune pe care Mitropolia Ardealului nu o mai putea amâna.

În anii 1903—1905 Mitropolia Ardealului nu a mai putut ignora realitatea că mii şi mii de români porneau către „Lumea Nouă". În aceste împrejurări, dar ţinând seama că în mod tradiţional Ortodoxia românească nu era pregătită pentru acţiuni misionare de mare amploare, Mitropolia Ardealului a făcut puţinul care îi era în putere să-l facă. În 1905 l-a trimis pe părintele Moise Balea într-o misiune de informare şi asistenţă către românii-americani ortodocşi aflaţi în America. Părintele Balea şi-a împlinit misiunea încredinţată din plin. El a dovedit o ardoare şi o dedicaţie misionară exemplară. Din îndemnul şi cu sprijinul lui s-au înălţat cele dintâi biserici ortodoxe româno-americane în Statele Unite: Sfânta Maria din Cleveland, apoi bisericile din Youngstown, Ohio, Indiana Harbor, Indiana şi încă multe altele. A călătorit mult în locul unde se aflau colonii româneşti slujind în folosul lor, oficiind botezuri, cununii şi înmormântări.

Dar părintele Moise Balea a făcut mai mult decât să slujească nevoile duhovniceşti ale românilor-americani. A înţeles diferenţa sistematică, de categorie dintre Lumea Nouă şi cea Veche. A înţeles că puţini români se vor mai reîntoarce în ţara veche şi aceia vor fi dezamăgiţi şi vor regreta pasul făcut. Şi-a iubit comunităţile şi caracterul lor românesc şi ortodox. A creat instituţii care să menţină identitatea românească în condiţiile în care integrarea în naţiunea americană era inevitabilă. Tot părintele Balea a fost cel care i-a sfătuit ca românii-americani să gândească şi să acţioneze în „mare" căci zicea el: „În America tot ce-i mic dispare".

A fost unul dintre primii ziarişti şi tipografi români-americani înfiinţând în 1906 ziarul „America" cu scopul de a răspunde atacurilor antiortodoxe şi de a păstra legătura dintre românii-americani răspândiţi pe întregul continent. Pe frontispiciul acestui ziar el a pus vestita informare „apare când au voie, bani şi timp". Ziarul ulterior a fost cumpărat pe un preţ foarte modest de către „Uniunea Societăţilor Fraternale Româneşti din America" şi de atunci şi până azi ziarul a avut un rol excepţional pentru comunitatea românilor-americani.

În anul 1930 părintele Moise Balea a scos ziarul „Tribuna" care a avut o orientare vehement anticomunistă. Tot în anii 30 a început să lucreze pentru uzinele Ford. Părintele Moise Balea, cu răbdarea şi dârzenia moştenită de la strămoşii săi „moţii", a stat neclintit în faţa furtunii şi-a mers fără şovăială către împlinirea lucrării bune şi de folos românilor-americani.

În 1942, în decembrie, el s-a stins fulgerător răpus de un atac cardiac şi a fost îngropat în cimitirul de la Vatra Românească, sediul Episcopiei Ortodoxe Române din America, găsindu-şi liniştea deplină după o viaţă plină de alergări şi zbucium, departe de ţară, încununat cu frumoase realizări în folosul emigraţiei române.

În 1943 deasupra mormântului părintelui Moise Balea „Uniunea Societăţilor Româneşti din America" a înălţat un frumos monument funerar.

O lacrimă şi o şoaptă de rugăciune înaintea bunului Dumnezeu pentru odihna sufletului său. Veşnică să-i fie amintirea şi faptele sale cunoscute de generaţiile prezente şi viitoare.

Părintele EUGEN GOIA

Bibliografie selectivă:

1. Ion Sava, Din istoria românilor de peste Ocean, Îndrumător bisericesc, Mitropolia Banatului, 1980.
2. Părintele Ştefan Urdă, Aniversarea a 50 de ani de la hiotonirea primului episcop al Episcopiei misionare din S.U.A., în Îndrumător bisericesc, Alba Iulia, 1985.
3. P.S. Policarp Morușca. Episcopia misionară şi românii din America, Revista B.O.R. nr. 7—8, 1940.
4. Părintele Aurel Jivi, Comunităţi ortodoxe române din America, Îndrumătorul bisericesc nr. 3, 1982, Timişoara.
5. Părintele Ştefan Slevoacă, B.O.R. în America, B.O.R. nr. 7—8, 1972.
6. Alexandru Nemoianu, Părintele Moise Balea, Tribuna Cluj, martie, 1997.

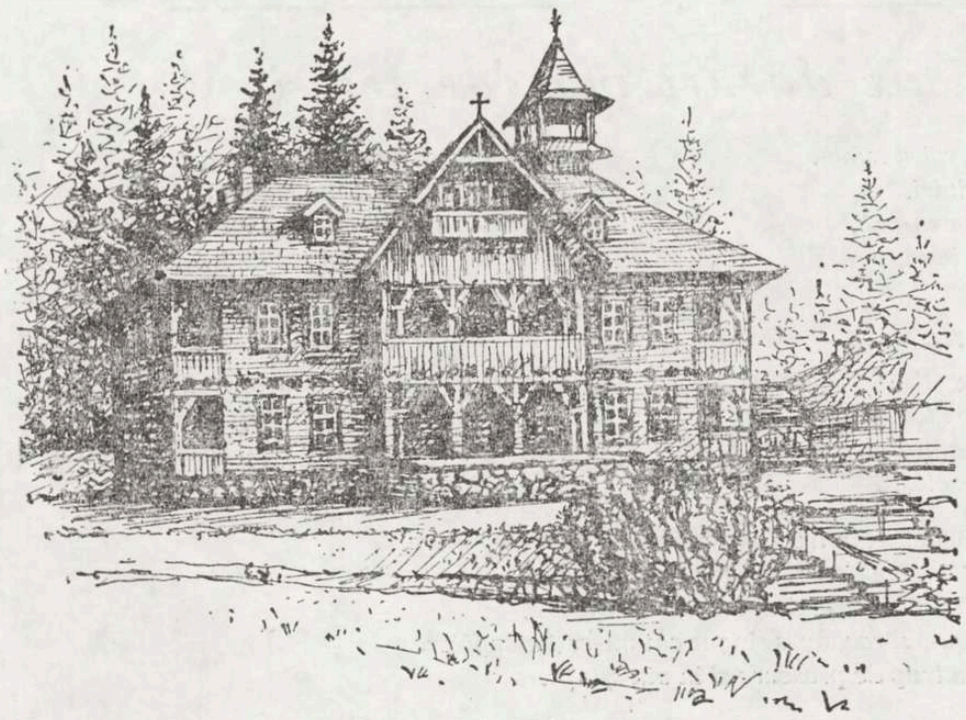

Superioritatea moralei creştine faţă de morala religiilor dinainte de Hristos

Ca orice religie şi creştinismul îşi are morala sa, care asemeni doctrinei creştine şi cultului său, are tot ceea ce poate fi mai înalt, mai distins şi mai ziditor de suflete. Morala creştină îi impune omului datorii faţă de Dumnezeu, faţă de aproapele şi faţă de sine însuşi. Iubirea faţă de Dumnezeu este asemeni dragostei dintre fiu şi părintele său. Ca fii ai aceluiaşi Părinte ceresc, avem datorii faţă de semenii noştri, pe care trebuie să-i iubim. Morala creştină ne impune datorii şi faţă de noi înşine, faţă de sufletul nostru, ca chip al lui Dumnezeu, precum şi faţă de trupul nostru, templu al Duhului Sfânt, spre a-l păstra curat, prin săvârşirea virtuţilor. Pentru realizarea acestor îndatoriri îi vine omului în sprijin pilda vieţii Mântuitorului, spre a o urma, prin săvârşirea binelui şi ferirea de rău, în scopul mântuirii.

Morala creştină este rod al celei mai sublime religii pe care a cunoscut-o omenirea. Religia creştină îl înfăţişează pe Dumnezeu ca fiind iubire. „Cel ce nu iubeşte, n-a cunoscut pe Dumnezeu, căci Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8). Aceasta conduce la o morală a iubirii. Morala creştină nu provine de la vreun om oarecare sau de la vreun înţelept. Morala vine de la Dumnezeu, de aceea ea înfruntă toate piedicile din calea sufletelor, spre a le conduce spre mântuire şi desăvârşire.

La Cina cea de taină, Mântuitorul le-a vorbit apostolilor Săi despre porunca nouă şi necunoscută, care n-a mai fost amintită de nimeni, înainte de apariţia creştinismului, simplă în formă, dar adâncă în conţinut: „Poruncă nouă vă dau vouă, să vă iubiţi unul pe altul, precum eu v-am iubit pe voi" (Ioan 13, 34). Un filozof sau sceptic (care se îndoieşte de toate) ar fi putut să întrebe: Oare să fie atât de nouă această poruncă? N-a mai anunţat-o nimeni înainte de Mântuitorul? Oare antichitatea nu a vorbit despre acea „caritas generis humani" a cărei nuanţă se apropie foarte mult de cea creştină? Sunt desigur apropieri între concepte, datorită iluminării Logosului prin raţiunea naturală, dar nu identificări. Ce depărtări există între iubirea creştină şi iubirea umană filozofică, urmărite în spiritul doctrinei evanghelice (Ionescu Ş., Aspectul social al ortodoxismului, în „Ortodoxia", vol. I, Bucureşti, 1942, p. 188—189).

Legea mozaică prescrie textual: „să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Levitic 19, 18). Pentru israeliteni, aproapele era cel de acelaşi neam cu el. Potrivit celor prescrise în Deut. 23, 8, se exceptează edomiţii, ca fraţi ai lor. Pentru egipteanul se cere a nu-l pizmui, „căci străin ai fost în Egipt". Ura duşmanului era o deducţiune logică, pe baza locurilor scripturistice care admiteau stârpirea popoarelor idololatre (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, Cernăuţi, 1925, p. 237—238).

În Predica Sa de pe munte, s-a adresat Iisus ascultătorilor Săi, grăind: „Aţi auzit că s-a spus: Să iubeşti pe aproapele tău şi să urăşti pe vrăjmaşul tău. Eu însă vă grăiesc vouă: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri şi rugaţi-vă pentru cei ce vă prigonesc pe voi, ca să fiţi fiii Părintelui vostru din ceruri, că El răsare soarele Său peste cei răi şi peste cei buni şi plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi" (Matei 5, 43—45). Prin acestea a arătat Iisus, că iubirea creştină nu se restrânge la cei de o rudenie cu noi, nici numai la conaţionali, ci depăşind astfel de cercuri, se extinde şi la cei ce ne sunt străini de neam şi la cei ce ne urăsc pe noi, la duşmani.

Pe aripile aceleiaşi iubiri creştine, ap. Pavel, în mod angelic le-a adresat Corintenilor (13, 1—9), imnul, preluat şi în rândurile muzicii culte: „Toate limbile omeneşti şi îngereşti de le-aş vorbi, dacă dragoste nu am, m-am făcut aramă sunătoare ori chimval gălăgios. Şi dar proorocesc de aş avea şi toate tainele de le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă şi de aş avea credinţă să mut şi munţii din loc, dacă dragoste nu am, nimic nu sunt. Şi toată averea mea de aş face-o milostenii şi trupul mi l-aş da să fie ars, dacă dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte..." O lume fără iubire şi fără milă faţă de aproapele, acesta era bilanţul omenirii înainte de apariţia creştinismului (Ionescu Şerban, op. cit., p. 197—198).

Chateaubriand F. F. în a sa, „Génie du christianisme", apărută în 1802, şi-a propus să arate superioritatea moralei creştine, faţă de morala religiilor dinainte de Hristos. El a apreciat că nu este nimic mai divin ca morala creştină, care purifică gusturile, desfăşoară strădaniile virtuoase, dă vigoare gândirii şi favorizează progresul intelectual.

În lumea antică, virtuţile recomandate de înţelepţii Eladei erau: iscusinţa, cumpătarea şi prudenţa. Iisus Hristos a arătat lumii că virtuţile care i se potrivesc fiecărui om sunt: credinţa, speranţa şi dragostea. Dintre ele, credinţa este sursa virtuţilor. Prin credinţă, ochiul intelectual, sunt descoperite tainele Cetăţii sfinte şi împărăţia existenţelor nepieritoare. Sf. Scriptură ne vorbeşte despre bogăţia realizărilor prin credinţă, care mută şi munţii din loc. Prin credinţa consolatoare se ridică greutăţile copleşitoare care apasă asupra inimii omului (Chateaubriand F. R., op. cit., vol. I, ediţie stabilită de P. Reboul, p. 103).

Speranţa are aproape aceeaşi putere ca şi credinţa. Dorinţa este tatăl puterii. „Ceraţi şi vi se va da vouă; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide vouă" (Matei 7, 7). Speranţa are bărbăţia care creează setea ce nu se potoleşte niciodată. Prin caracterul său particular speranţa este în legătură cu necazurile noastre; ea este o virtute nutritoare a nenorociţilor. Situată în apropierea omului, ea este ca o mamă bună care veghează asupra copilului său bolnav; îl leagănă în braţele sale, îl ridică la sânul său şi-l alăptează, potolindu-i durerile şi-l adoarme, prin cântecele sale magice (Chateaubriand, op. cit., p. 105).

Virtutea dragostei creştine este fiica lui Hristos. În sens propriu, ea însemnează gingăşie şi bucurie. În mod concludent, vir-

(Continuarea în pag. a 5-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

„Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară"

(Urmare din pag. 1)

Acest moment ne descoperă tuturor puritatea sufletească a Fecioarei din Nazaret, credinţa ei puternică în Dumnezeu şi nădejdea neşovăielnică în cele ce aveau să se întâmple pe pământ cu privire la mântuirea oamenilor.

În clipa în care Maria spune cuvintele *„Fie mie"*, în acea clipă cea de a doua persoană a Sfintei Treimi, Fiul, se întrupează prin puterea Sf. Duh în pântecele preacurat al Maicii Domnului.

Buna-Vestire este la fel ca şi Boboteaza o Teofanie a Treimii în plenitudinea ei: Fiul se întrupează, Tatăl o adumbreşte pe Fecioara Maria iar Duhul Sfânt se pogoară în chip tainic asupra ei.

Tocmai de aceea momentul Bunei-Vestiri este considerat ca fiind *„începutul mântuirii oamenilor"*, iar icoana aceasta se află pe sfintele uşi împărăteşti ale iconostaselor ortodoxe, uşi prin care la fiecare sfântă Liturghie intră *„Împăratul măririi"* pentru a se jertfi în chip nesângeros pe masa sfântului altar.

Prin cuvântul *„Fie mie"*, spus la Buna-Vestire, Fecioara Maria dezleagă neascultarea Evei celei dintâi, de aceea Sf. Părinţi o numesc pe Maria cu Eva cea nouă, tot aşa cum Iisus Hristos este numit Adam cel nou.

De fiecare dată când rostim cuvântul *„Amin"*, care însemnează *„aşa să fie"*, ne asemănăm Sf. Fecioare la Buna-Vestire şi consimţim să fim părtaşi la cele ce se petrec în biserică, la sfintele slujbe.

Pentru fiecare dintre noi ziua Bunei-Vestiri trebuie să fie o zi a reînnoirii legământului nostru faţă de Dumnezeu şi faţă de Biserica Sa, legământ făcut în ziua botezului nostru.

O zi de asumare conştientă şi liberă a chemării noastre în planul lui Dumnezeu, o zi de reafirmare a disponibilităţii noastre faţă de binele comun şi faţă de responsabilitatea pe care o avem în faţa lui Dumnezeu şi a semenilor noştri.

Să o fericim şi noi în această zi pe Sfânta Fecioară Maria, Maica Domnului *„cea binecuvântată între femei"* şi să o rugăm să ne ocrotească pe noi, Biserica şi ţara noastră în care se preamăreşte numele ei şi să ne întărească în mărturisirea credinţei străbune şi în slujirea aproapelui.

Să o cinstim şi noi şi să-i zicem împreună cu îngerul:

„Bucură-te, prin care răsare bucuria;
Bucură-te, prin care piere blestemul;
Bucură-te, chemarea lui Adam celui căzut;
Bucură-te, izbăvirea lacrimilor Evei;
Bucură-te, Mireasă, Pururea Fecioară!"

Un nou volum (al XIII-lea), din seria „Pe treptele slujirii creştine", care poartă semnătura Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Un nou şi foarte substanţial volum, însumând 628 de pagini, din seria *„Pe treptele slujirii creştine"*, a văzut lumina tiparului. Sunt înmănunchiate aici cuvântări, pastorale, mesaje, alocuţiuni, conferinţe discursuri şi declaraţii de presă rostite ori transmise de către întâistătătorul Bisericii noastre, cu ocazia unor importante evenimente, derulate în anul 2002 şi prima parte a anului 2003.

Intervenţiile sunt grupate în cinci secţiuni.

Prima secţiune se intitulează: *Întru bucuria clerului şi credincioşilor din S.U.A. şi Canada* şi sunt orânduite aici toate cuvântările, conferinţele, discursurile, interviurile şi declaraţiile de presă prilejuite de vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în America şi Canada, în luna iulie 2002, cu prilejul hirotonirii şi instalării noului Arhipăstor al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America şi Canada, în persoana Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Nicolae Condrea.

Momentul respectiv s-a înscris ca un eveniment cu totul aparte în viaţa clerului şi credincioşilor români ortodocşi de dincolo de ocean. Prezenţa nemijlocită în eparhia şi parohiile lor a Patriarhului României, i-a mângâiat şi i-a întărit sufleteşte, iar cuvântările rostite i-a luminat şi i-a umplut de bucurie. N-au fost uitaţi nici fiii duhovniceşti ai celeilalte Episcopii din America, aflată sub arhipăstorirea Înalt Prea Sfinţitului Nathanael. Şi acestora le-a transmis Prea Fericirea Sa binecuvântările sale părinteşti şi i-a asigurat de aceeaşi dragoste.

În a II-a secţiune a volumului, cu genericul *„Din Grădina Maicii Domnului, în Cetatea Eternă a Romei"*, sunt redate toate

cuvântările rostite de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, pe parcursul vizitei, în octombrie 2002, la Roma, ca răspuns la vizita Papei Ioan Paul al II-lea în România.

Avem aici nu mai puţin de 17 intervenţii care vor rămâne ca mărturie despre un moment crucial al relaţiilor dintre cele două Biserici surori şi al unei deschideri sincere şi responsabile pentru dialog, apropiere şi unitate creştină. Şi la Roma, ca şi în America, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a poposit şi în mijlocul românilor ortodocşi, din câteva comunităţi eclesiale din Italia. Prezenţa şi cuvântul patriarhului României le-a hărăzit aceeaşi bucurie şi emoţie şi fraţilor noştri români, aflaţi într-un număr foarte mare, în acea ţară ospitalieră.

Genericul celei de a III-a secţuni a volumului este: *„Pentru o Europă unită în spiritul Credinţei şi Tradiţiei creştine"*. Sunt grupate aici cuvântările rostite cu prilejul unei alte importante vizite, şi anume în Germania, cu ocazia hirotonirii episcopului-vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române din Germania, Europa Centrală şi de Nord, P. S. Sofian Braşoveanul, care a avut loc în luna mai 2003.

În întâlnirile cu reprezentanţii autorităţilor de stat şi bisericeşti din Germania, Prea Fericirea Sa a ţinut să dea expresie năzuinţei poporului român de a se integra în Comunitatea europeană, de a face parte nu doar geografic ci şi spiritual, cultural, politic din acest bătrân continent, ale cărui rădăcini creştine trebuie să şi le recunoască şi să le mărturisească.

Cele mai emoţionante momente ale vizitei au fost cele ale întâlnirii cu ierarhul, preoţii şi credincioşii români ortodocşi din cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române, cu sediul la Nürnberg — „Vă admir şi vă preţuiesc, fraţi români şi românce, fiii noştri duhovniceşti — li s-a adresat Prea Fericirea Sa, credincioşilor care au participat în număr foarte mare la hirotonirea noului episcop-vicar. Vă îndemn să folosiţi înţelepciunea pe care o aveţi spre unitate sfântă, nu numai între Dumneavoastră, dar şi spre unitatea cu semenii din jurul fiecăruia".

În total, cuvântările rostite de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu prilejul vizitei în Germania a fost de patrusprezece.

Cea de a IV-a secţiune are ca titlu: *„În al doilea an al mileniului III"* şi sunt cuprinse aici aproape cincizeci de cuvântări rostite începând cu luna mai şi până în decembrie 2003, în ţară, cu prilejul a mai multor sărbători, vizitaţii canonice, întruniri, simpozioane, etc. Este de înţeles diversitatea temelor abordate, în funcţie de un context sau altul în care au fost rostite cuvântările.

Ultimul grupaj de cuvântări (Secţiunea a V-a), reprezintă intervenţiile Prea Fericirii Sale în prima jumătate a anului 2003. Toate cele 23 de cuvântări sunt orânduite sub genericul: *„Al treilea an al mileniului III"*. Fără a fi vorba de o unitate tematică, totuşi cuvântările exprimă prezenţa Bisericii în mijlocul societăţii, în mijlocul frământărilor veacului, în viaţa fiecărui credincios.

Aşa cum am spus şi la început, toate cuvântările cuprinse în acest volum, vor fi cu siguranţă, pentru generaţiile ce vor veni, o bună călăuză în a cunoaşte şi înţelege mai bine evenimente, momente şi împrejurări, dintre care unele extrem de importante, pentru viaţa Bisericii şi a românilor de pretutindeni.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Superioritatea moralei creştine

(Urmare din pag. a 4-a)

tutea dragostei ţine de un lucru ceresc. Ea îi curăţă pe cei decăzuţi, îndreptându-i spre cer. În raport cu Dumnezeu, oamenii trebuie să se iubească printr-o dragoste spiritualizată, lăsându-i esenţa nemuritoare.

Emanată din Cuvântul etern, virtutea dragostei exprimă armonia continuă a lui Dumnezeu cu omenirea, a cerului cu pământul. Dacă instituţiile morale ale antichităţii erau în contradicţie cu sentimentele sufletului, creştinismul însă este totdeauna de acord cu inimile. În creştinism, virtutea dragostei este ca o fântână abundentă, plasată în pustiurile vieţii. După cele spuse de sf. ap. Pavel, „dragostea îndelung rabdă, dragostea este plină de bunătate, dragostea nu ştie de pizmă, nu caută ale sale, nu pune la socoteală răul,... dragostea nu piere niciodată" (I. Cor. 13, 4—8).

În condiţiile lumii antice, dacă totul se termină la mormânt, este firească întrebarea: de unde vine dorinţa după fericire, care îl frământă pe om? Dacă totul este materie, natura s-a înşelat sădind în om dorinţa după fericire, pe care omul zadarnic o caută mereu. Universul întreg nu-l satisface. Animalele nu sunt tulburate de dorinţe asemănătoare celor manifestate de inima omului. Se poate spune, că pe miel îl satisface puţină iarbă, iar pe tigru îl satură puţin sânge. Omul este singura creatură care caută ceva în afară şi care nu este întru totul, în ea însăşi. Omul speră până la mormânt, dar binele pământului nu-i poate copleşi dorinţele. În consecinţă, este silit la postulatul unei alte vieţi, dincolo de timp şi spaţiu. Superioară religiilor antichităţii, religia evanghelică a descoperit existenţa Fiinţei Supreme şi nemurirea sufletului.

Potrivit mitologiei, după moarte, eroii şi cei ce au fost străluciţi în lume, se duc în Câmpiile Elizee, adică în locul lor de desfătare. Acolo recompensele pentru virtuţi constau în banchete şi dansuri. Copiii şi cei înrudiţi cu sclavii, oamenii obscuri, erau izgoniţi în infern. Tartarul era infernul popoarelor antice, cu supliciile sale.

În creştinism, recompensele promise pentru virtute şi respectiv pedepsele pentru nelegiuiri, pot fi recunoscute cu uşurinţă de cei întru adevăr. Adevărata fericire a celor drepţi va consta în posedarea în plenitudine a cunoştinţei despre Dumnezeu. Nenorocirea celor nedrepţi va consta în cunoaşterea perfecţiunilor divine, dar pururea lipsiţi de ele. Cei drepţi murind, renasc spre a trăi în veci în admiraţia cerurilor (Chateaubriand, op. cit., p. 214).

Prin predicarea Evangheliei s-au schimbat bazele moralei. La cei antici, smerenia trecea ca josnicie, iar mândria ca grandoare. În creştinism, smerenia este una dintre primele virtuţi, iar mândria primul dintre vicii. Transmutarea de principii arată natura umană în alt stadiu, cu raporturi noi între noţiuni, necunoscute de cei antici. Pentru creştini, rădăcina răului este mândria, iar rădăcina binelui este dragostea. În modul acesta, pasiunile vicioase sunt un compus al mândriei, iar strădaniile virtuoase un compus al dragostei creştine. Pe baza acestui principiu se vădeşte, că strădaniile ce ţin de curaj sunt mai frumoase în creştinism, decât la cei antici. Din amestecul smereniei cu o acţiune brutală, se naşte mărinimia sau generozitatea, virtute cunoscută în creştinism, dar necunoscută la cei vechi.

Unul dintre cele mai dulci sentimente ale creştinului, prietenia (amiciţia), aparţine exclusiv sufletului (âme). La cei vechi avea un amestec de sensuri, în natura şi scopul lor. Creştinismul i-a mărit farmecul prieteniei, dându-i ca temelie dragostea. La Cina cea de taină, ap. Ioan şi-a plecat capul pe pieptul lui Iisus. Pe cruce fiind, amiciţia l-a determinat pe Iisus să pronunţe cuvintele demne doar de Dumnezeu; „Mater, ecce filius tuus" şi „discipule, ecce mater tua" (Ioan 19, 26—27). Căldura pe care dragostea o răspândeşte în pasiunile virtuoase, le dă acestora un caracter divin. Prin excelenţă, creştinismul este religia amiciţiei.

La oamenii din antichitate, sentimentele alese nu traversau mormântul. Fraţii, soţii, prietenii se părăseau la uşa mormântului, simţind că despărţirea lor este eternă. Culmea fericirii pentru greci şi pentru romani se reducea la amestecarea în urnă a cenuşii lor (Chateaubriand, op. cit., p. 283—284). Cât de dureroasă trebuia să fie urna care închidea doar amintirile. Dacă politeismul antic îl plasa pe om în regiunile trecutului, creştinismul îl plasează pe om în câmpiile speranţei. Pentru creştin, bucuria sentimentelor oneste pe pământ este doar preambulul bucuriilor de care speră să aibă parte în viitor.

Principiul adevăratelor amiciţii nu este în această lume. Două fiinţe care se iubesc aici pe pământ, sunt numai în drumul spre cer, unde sosesc împreună dacă virtutea le călăuzeşte. Prin despuierea de corpurile lor, se degajă de obstacolul care se opune uniunii lor intime. Conform lui Chateaubriand, expresia care redă acest fapt este: „exhaler son âme dans celle de son ami" (a degaja sufletul său, în acela al prietenului său) şi astfel sufletele lor merg să se confunde în sânul Celui etern (Chateaubriand, op. cit., p. 285).

Dragostea lui Dumnezeu este generoasă. Ea îndeamnă sufletele la fapte mari şi să dorească ceea ce este perfect. Dragostea s-a născut din Dumnezeu şi ridicându-se deasupra creaturilor, nu se poate odihni decât în Dumnezeu (Chateaubriand, op. cit., p. 304).

Trăirea pe pământ a Fiului Omului este cel mai mare eveniment care s-a petrecut în omenire. Ca urmare a propovăduirii Evangheliei, faţa lumii s-a schimbat. Omenirea a fost regenerată, realizându-se un pas imens pe calea perfecţionării morale.

Comunitatea ortodoxă românească din Constantinopol va avea propriul lăcaş de închinăciune

Plecaţi pentru a munci în Turcia, românii ortodocşi s-au organizat într-o comunitate eclesială, având propriul lor păstor sufletesc, pe care l-au primit în urma propunerii venite chiar din partea Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul ecumenic. Recunoscător pentru gestul frăţesc, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a trimis în anul trecut, o delegaţie, care a întreprins primele demersuri către realizarea unui astfel de deziderat. La începutul acestei luni, pentru a doua oară, reprezentanţii Patriarhiei Române, în persoana I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului şi P.S. Ciprian Câmpineanul, episcop-vicar patriarhal, au poposit la Constantinopol, prilej cu care s-a încheiat un protocol între cele două Biserici surori, protocol ce prevede darea în folosinţă, pentru comunitatea românească, a bisericii „Sfânta Muceniţă Parascheva". Lucru important de reţinut că lăcaşul de cult este ctitorie a domnitorului Constantin Brâncoveanu. Duhul voievodului muntean se va bucura astfel în ceruri că iată, biserica zidită cu cheltuiala sa a ajuns să fie în folosinţa celor de un neam şi de o credinţă cu el. Desigur că românii ce se vor ruga acolo, vor pomeni cu piozitate numele voievodului martir şi al celor ce au pătimit împreună cu el.

Într-o lume în care ura şi răzbunarea copleşesc viaţa multor oameni, gesturi ca cel menţionat, de într-ajutorare frăţească, vin să ne sprijine pentru a nu ne pierde speranţa.

Bunul Dumnezeu să răsplătească binefăcătorilor noştri şi să-i ocrotească pe fraţii noştri, aflaţi în capitala Turciei şi în alte părţi din acea ţară.

(informaţie preluată de pe internet: w.w.w — Patriarhia. ro).

† Cardinalul FRANZ KÖNIG

(1905—2004)

Ctitorul Fundaţiei Pro Oriente, din Viena, cardinalul Franz König s-a mutat la Domnul, în data de 13 martie 2004, cu un an înainte de a fi împlinit 100 de ani. Doliul nu este doar al Bisericii catolice din Austria, ci şi al tuturor Bisericilor ortodoxe din Răsărit, care au pierdut în el un mare prieten şi un luminat partener de dialog.

Păstorind într-o ţară limitrofă ţărilor din fostul lagăr socialist, cardinalul König, în spiritul Decretului despre Ecumenism, emis de către Conciliul II Vatican, a înfiinţat în data de 4 noiembrie 1964, Fundaţia Pro Oriente, al cărei scop era stabilirea de legături cu Bisericile din Europa răsăriteană, dar şi din Orient şi chiar din Africa. Personal a vizitat toate acele Biserici şi comunităţi creştine, transmiţându-le un mesaj de apropiere şi conlucrare ecumenică. I-a avut apoi ca oaspeţi, la Viena, pe cei mai mulţi dintre întâistătătorii Bisericilor răsăritene, pe mulţi teologi, clerici ortodocşi, vechi orientali şi de alte confesiuni.

Începând cu patriarhul Justinian, care a fost invitat de cardinalul König la Viena, în 1968, toţi ceilalţi patriarhi ca şi alţi ierarhi, profesori de teologie şi preoţi români s-au perindat în continuu la sediul Fundaţiei din Viena.

După declanşarea ostilităţilor din Balcani, cardinalul König s-a implicat în dialogul cu Bisericile din fosta Iugoslavie.

Pentru elucidarea unor probleme etnice specifice zonei s-a constituit o Comisie pentru Istoria sud-est europeană, care a organizat mai multe întâlniri în Belgrad şi Sarajevo.

Preţuirea şi recunoştinţa de care s-a bucurat cardinalul Franz König, în toate ţările din răsărit s-au concretizat cu acordarea a 13 titluri de Doctor honoris causa. Ultimul titlu i-a fost acordat de către Universitatea Bobeş-Bolyai din Cluj-Napoca, în februarie 2004.

Privind retrospectiv asupra celor 40 de ani de când eminentul bărbat s-a dăruit trup şi suflet cultivării ecumenismului şi păcii, ne gândim cât de necesară ar fi, mai ales astăzi, prezenţa sa într-o lume care este zguduită de răbufniri ale violenţei şi îngenunchiată de sărăcie şi suferinţă.

Bunul Dumnezeu să-i facă parte de dreaptă răsplată şi veşnică odihnă.

REDACŢIA

Bisericile şi Experţii dau alarma*

Analizarea sărăciei şi a focarelor sociale în România

Academia Evanghelică Transilvania (AET), cu sediul în Sibiu, a organizat, în perioada 1—4 martie, o conferinţă socială pe tema „Sărăcie fără sfârşit? Focare sociale în România şi integrarea României în Europa". S-au discutat problemele sociale ale României cu privire la integrarea în U.E. cu cca. 50 de experţi sociali din domeniul Bisericii, instituţiilor filantropice, politicii, instituţiilor publice şi organizaţiilor de binefacere din ţară şi străinătate.

Prof. Dr. Paul Philippi (Sibiu) a prezentat o motivare teologică a activităţii diaconice a Bisericii. El a numit diaconia o „însuşire de bază a Bisericii". Rectorul Diaconiei Neuendettelsau din Bavaria, Prof. Herman Schönauer a cărui instituţie este activă printre altele şi în Polonia şi România, atrăgea atenţia: „Discuţia despre modelul social european este derutantă. Există mai multe modele, care se deosebesc net în performanţa şi finanţarea lor. Totuşi U.E. trebuie să garanteze cetăţenilor săi un minim social". Directorul Academiei Evanghelice Transilvania, Pr. Dr. Jürgen Henkel a accentuat tradiţia biblică şi bisericească a criticii sociale începând cu Profetul Vechiului Testament până la învăţătura socială catolică şi a „doctrinei sociale" a Bisericii Ortodoxe Ruse. Dr. Henkel: „Sărăcia multora şi noul lux al puţinilor din România provoacă Biserica să se implice pentru a cere o viaţă în demnitate, îndatorirea socială a proprietăţii şi dreptatea socială".

Adina Dragatoiu, consilierul Ministrului Social, a evidenţiat prin statistici situaţia socială în România, care este gravă. Guvernul calculează astfel o rată a sărăciei de 29% a populaţiei. „Foarte săraci" ar fi 11% din populaţie. Sub limita sărăciei trăiesc după datele oficiale aproximativ 6%. Nu este vorba numai despre cazurile extreme, ci de sărăcia zilnică a unei largi pături sociale în România, care alarmează Bisericile şi experţii sociali. Salariul minim pe economie este 2,8 milioane de lei (cca. 70 euro), iar pensia minimă în jur de 1 milion de lei (cca. 25 euro).

Totul trebuie văzut din prisma preţurilor vestice în domeniul de consum de la cafea, lapte, iaurt, ciocolată până la costurile mari de energie. Încălzirea cu gaz a unei locuinţe de 3 camere a costat în această iarnă în România în jur de 3 milioane de lei, cca. 75 de euro. Pensiile minime şi salariile sunt faţă de preţurile actuale o batjocură, iar pentru populaţie un trai amar.

Bisericile din România încearcă cu mijloacele care le stau la dispoziţie să atenueze această sărăcie. P.S. Episcop-Vicar Vasile Someşanul al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului şi reprezentanţii instituţiilor sociale ortodoxe din regiuni au evidenţiat la conferinţă, că Biserica Ortodoxă s-a angajat deja în proiecte cuprinzătoare, cum ar fi iniţiativele locale în domeniul social. Episcopiile ortodoxe din ţară au între timp şi birouri sociale şi consilieri respectiv inspectori sociali, care se îngrijesc şi coordonează munca multor instituţii caritative locale. Preşedintele „Caritas"-ului românesc şi vicepreşedintele „Caritas" Europa, Preot János Szász ar dori ca problematica socială să fie înţeleasă nu numai din perspectiva integrării europene a României: „Activitatea social-caritativă este o cerinţă a omenirii şi creştinismului. Caritasul nu desfăşoară această activitate doar pentru că aceasta este cerinţa U.E.". Diaconesa Petra Stöckmann-Kothen, reprezentanta Diaconiei evanghelice a Protopopiatului din Sibiu avertiza: „Explozia preţurilor pentru energie electrică a avut ca efect aducerea unor pensionari sub limita sărăciei".

Directorul Asociaţiei „Diakonisches Werk" a Bisericii Evanghelice C.A. din România, Wieland Köber sublinia imensa birocraţie în domeniul social. Directorul Erich Matthis a ASB/Arbeiter-Samariter-Bund (ASB) Bad Windsheim/Bavaria afirma, că ajutorul caritativ ar fi o lucrare şi misiune reciprocă. Organizaţia sa a ajutat la formarea unui „ASB" în Ploieşti (Asociaţia de Sprijin şi Binefacere). Preşedintele acestei organizaţii Dr. Cristian Anton Vintilescu sublinia: „Avem nevoie de o nouă viziune a solidarităţii sociale în România". În plus şi o schimbare a mentalităţii unora din România şi formarea tinerelor forţe de muncă de specialitate în domeniul social-caritativ. Cele două organizaţii sunt active în acest domeniu cu proiecte, care le-au prezentat la conferinţă.

În cadrul conferinţei au fost vizitate trei proiecte filantropice în Sibiu: Proiectul „Casa Bună" (persoane fără adăpost), căminul de vârstnici „Carl-Wolff", precum şi instituţia socială ortodoxă „Sf. Nicolae" (Valea Aurie) pentru copii.

S-a criticat şi birocraţia din România, mai ales în domeniul vamal. Organizaţii de Întrajutorare şi instituţii din vest îşi reduc astfel din acţiunile umanitare. Experţii sociali şi politici, precum şi instituţiile de întrajutorare s-au arătat uniţi în ideea că ţinta să fie ajutorul spre auto-ajutorare. Participanţii au înfăptuit un „Memorandum Social" ca şi rezultat al conferinţei sociale, care se adresează Guvernului, economiei şi societăţii. Acest document păstrează semnăturile reprezentanţilor bisericeşti ortodocşi, evanghelici şi catolici. Locţiitori pentru organizaţiile de ajutor şi instituţiile sociale au fost cei doi reprezentanţi ai Serviciului Social din România (ASB Ploieşti) şi Bavaria (ASB Windsheim).

Directorul Academiei Pr. Dr. Jürgen Henkel s-a arătat mulţumit de desfăşurarea şi de rezultatele conferinţei: „A fost prima încercare de a aduce la aceeaşi masă organizaţiile de întrajutorare, Biserici, instituţii de binefacere şi reprezentanţi din politică şi instituţii sociale. În Europa de vest interesul cade mai mult asupra copiilor străzii, cămine de persoane disabilitate, cămine de orfani. De multe ori însă se uită de sărăcia cea de toate zilele a unor pături sociale. Acesteia din urmă am vrut să le venim în ajutor cu această conferinţă". Participarea oaspeţilor din întreaga ţară, a episcopului ca şi reprezentant al Patriarhiei Române şi a preşedintelui Caritas a arătat marea importanţă cu care a fost privită tema conferinţei. Participanţii conferinţei se puteau informa despre diferitele activităţi filantropice ale bisericilor.

* Comunicat din partea Conferinţei sociale a Academiei Evanghelice Transilvania (A.E.T.).

A IX-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB)

Comitetul de organizare a celei de a IX-a Adunări generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB) s-a întrunit, în februarie 2004, la o mânăstire din Bose, în nordul Italiei, stabilind locul unde se va ţine această adunare şi anume, în Porto Alegre, Brazilia, iar ca timp a fost propus intervalul dintre 12—24 februarie 2006.

Tema generală, care va fi dezbătută, a fost formulată astfel: *„Dumnezeu, prin Harul Său, transformă lumea"*.

Lucrările vor fi găzduite de către Universitatea Catolică Pontificală (Pontificia Universidadae Catolica) din Porto Alegre.

Invitaţia pentru desfăşurarea celei de a IX-a Adunări generale a CEB, în Brazilia, a fost făcută de către Consiliul Naţional al Bisericilor Creştine (CONIC) din acea ţară.

Se estimează ca numărul participanţilor să fie în jur de 3000, provenind din toate părţile globului.

Referitor la tema propusă, rezultă foarte clar dorinţa acestui for internaţional creştin, care este Consiliul Ecumenic al Bisericilor, de a oferi tuturor Bisericilor membre şi întregii creştinătăţi ocazia de a reflecta cu seriozitate la nevoia urgentă de reaşezare a lumii noastre, ameninţată de violenţă şi atâtea alte pericole, pe temeliile credinţei, ale dreptăţii, adevărului şi libertăţii şi, totodată, de a-şi aduce aportul, prin rugăciune şi conlucrare, la realizarea unui astfel de deziderat.

Încă din acest an, Bisericile membre ale CEB vor trebui să organizeze dezbateri asupra temei şi să-şi contureze punctul de vedere asupra principalelor aspecte ale acesteia.

De precizat că Biserica Ortodoxă Română a devenit membră a CEB, din 1961, împreună cu celelalte Biserici ortodoxe, şi a participat la toate Adunările generale, desfăşurate de atunci şi până azi.

După o evoluţie pozitivă pe parcursul celor 33 de ani de când Bisericile ortodoxe au reintrat în CEB, în ultimul deceniu acest for mondial creştin a cunoscut o stare de criză, determinată de o îndepărtare de principalul său scop, care este refacerea unităţii creştine. Bisericile ortodoxe au atras luarea-aminte asupra acestui pericol şi în semn de protest unele dintre ele s-au retras de la lucrările Consiliului. Se fac acum eforturi pentru a determina acele Biserici să revină în cadrul Mişcării ecumenice. Evident că aceleaşi eforturi s-au făcut în vederea revizuirii programelor şi preocupărilor CEB. În acest context, ar fi de menţionat că între 17-20 noiembrie 2003, a avut loc o întrunire, la Antelias, în Liban, a 36 de lideri bisericeşti, reprezentanţi ai tineretului, ecumenişti, teologi şi sociologi proveniţi din diferite Biserici şi zone geografice ale lumii, la iniţiativa CEB unde s-a discutat despre noua configuraţie a mişcării ecumenice.

(Informaţia a fost preluată din buletinul W.C.C. News, februarie 2004, ISSUE Nr. 13, p. 2).

Simpozionul „Actori în cetate" (Responsabilii cetăţii) la Mănăstirea Brâncoveanu — Sâmbăta de Sus

27—29 februarie 2004

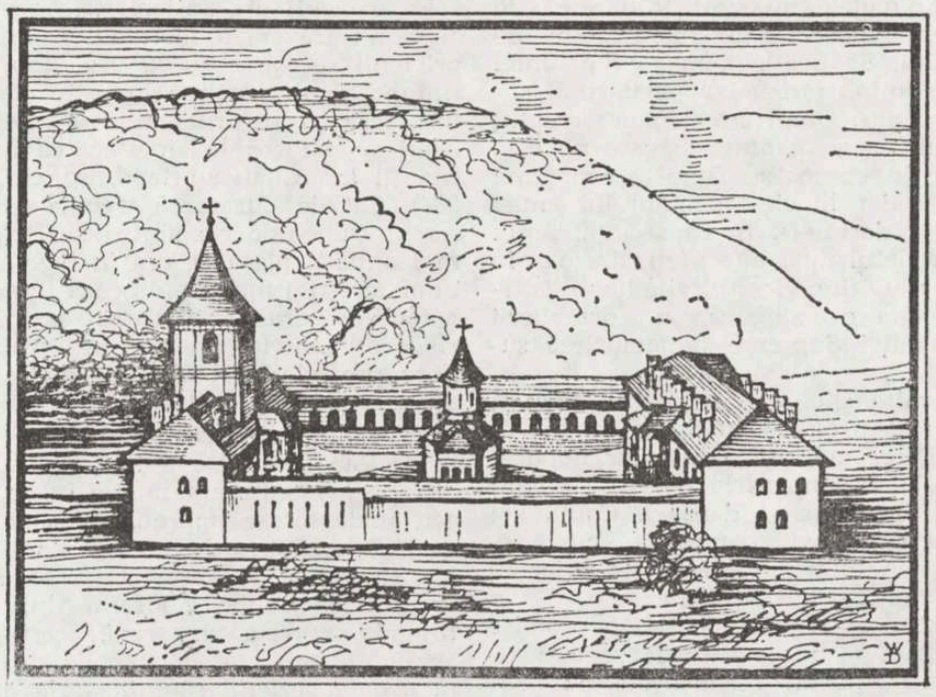

Cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţiei Sale I.P.S. Dr. ANTONIE Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, cu purtarea de grijă a P. S. Episcop Vicar VISARION Răşinăreanu şi cu ajutorul Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii Brâncoveanu — Sâmbăta de Sus, la Academia acestui aşezământ monahal a avut loc Simpozionul „Actori în cetate" (Responsabilii cetăţii), în perioada 27—29 februarie 2004. Organizatorii simpozionului au fost membrii *Asociaţiei Ortodoxe pentru o Lume Nouă* (AOLN) — Sibiu. Din partea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu au participat Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian şi Pr. Lect. Drd. Constantin Necula.

Tema generală care a reunit pe cei 37 de participanţi la simpozion a fost „Biserica Ortodoxă şi integrarea europeană". Au fost prezentate comunicările „Provocările U.E. şi Biserica" (Pr. Constantin Necula) şi „Locul Bisericii în legislaţia U.E." (Liliana Banciu), după care au urmat discuţii ce s-au caracterizat prin efortul de localizare la problematica românească actuală.

Participarea la Sf. Liturghie în ultima zi a manifestării, Duminică, 29 februarie, a încheiat o întâlnire de la care toţi participanţii au ieşit îmbogăţiţi sufleteşte.

G.V.

Predica de ieri şi de azi

(Urmare din pag. a 3-a)

determine să renunţe la tot ceea ce reprezintă păcat, înaintea lui Dumnezeu.

Însă, de multe ori predicatorul ortodox întâmpină numeroase dificultăţi atunci când începe să expună în faţa credincioşilor fondul de idei al predicii. Astfel, dacă el nu reuşeşte să-şi ordoneze ideile, să stabilească un punct de legătură între ele, un liant, adică o temă, care să le armonizeze unele cu altele, intervenind repetiţii stânjenitoare, atunci predica, în ansamblu, devine seacă şi fără nici un efect asupra credincioşilor.

Pentru a remedia acest neajuns este necesar ca predicatorul să se identifice cu conţinutul ideilor expuse în predică astfel încât „... fondul predicii ... să fie totdeauna şi fondul sufletesc al celui ce predică. Când trăieşti Evanghelia nu e nici o greutate să o şi predici. E tot ce poate fi mai uşor şi mai plăcut. Îţi ajunge Evanghelia şi simţirea ta, - n-ai nevoie de nici o predică străină - acolo e poate altă simţire şi asimilarea ei îţi poate vătăma. Cine trăieşte însă Evanghelia, acela o citeşte şi o adânceşte zilnic".[4]

Totuşi, cele menţionate mai sus nu exclud pregătirea pentru a predica, consultând material omiletic. Ceea ce s-a voit a se înţelege a fost aceea că nu este indicat să se memorizeze şi apoi să se reproducă o predică scrisă de altcineva.

Un alt lucru de care trebuie să ţină seamă predicatorul este acela al zidirii duhovniceşti a propriilor credincioşi. Mai mult decât oricând aceştia se confruntă cu situaţii şi provocări, care uneori îi pot copleşi. Predicatorul trebuit să-i ajute să nu se lase biruiţi de rău, ci cum se spune, să biruiască ei răul, cu bine. Unul dintre ierarhii noştri a făcut un popas la o biserică (parohie) românească din cetatea eternă - Roma. Biserica a fost plină până la refuz. Mulţi credincioşi au urmărit slujba din curtea bisericii, neputând să pătrundă înăuntru. La momentul predicii, ierarhul a explicat pericopa evanghelică, iar apoi şi-a concentrat atenţia asupra problemelor despre care ştia că sunt specifice imigranţilor români din Italia. Le-a vorbit oamenilor cu mult patos. Le-a adus aminte de datoria de a nu se expune pericolelor care îi pot afecta din toate părţile. Ierarhul a reuşit să le câştige interesul. Nu a vorbit la modul general, ci a atins probleme concrete, probleme cu care ei se confruntă zi de zi.

Fiecare preot trebuie să procedeze la fel, în parohia lui. El păstoreşte o comunitate locală, cu un specific aparte. De mântuirea sufletească a acelei comunităţi trebuie să poarte de grijă. La judecată, i se va cere să dea seama cum şi-a îndeplinit îndatoririle pastorale în mijlocul acelei comunităţi. Cum a predicat, dar şi cum a trăit în acord cu cele propovăduite.

Cine citeşte omiliile Sf. Ioan Gură de Aur, de pildă, va putea constata cât de mult erau ancorate acelea în contextul local.

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. „Biblia" sau „Sfânta Scriptură", Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 1988.
2. „Predică şi catehează", de Icon. Dr. Gr. Cristescu, Sibiu, 1929, p. 52.
3. Ibidem, p. 99.
4. Ibidem, p. 101.

(Urmare din pag. 1)

tiva imediatului şi în consecinţă acţionau în virtutea unui impuls necenzurat care venea din adâncul fiinţei lor, acel impuls atât de caracteristic fiinţei umane care ne împinge să fim măcar cu ceva deasupra celorlalţi, să-i stăpânim şi să dispunem cât mai mult de destinele lor. Însăşi împărăţia făgăduită de Iisus, ei nu şi-o puteau închipui altfel decât ca pe una pământească, în care ei vor ocupa demnităţi alături de El.

Este acel instinct al firii omeneşti de a-i stăpâni pe ceilalţi şi a dispune de destinele lor, în virtutea căruia raţionau şi acţionau apostolii. Sesizând însă prăpastia între ceea ce dorea să le transmită El, şi ceea ce reţinuseră ei, Iisus îi va mai tempera, rostind în faţa lor una dintre cele mai enigmatice sentinţe din câte va fi rostit, şi care va deveni mai apoi unul dintre principiile de bază după care se va alcătui noua ordine morală pe care avea să o instaureze în lume: „Ştiţi că cei ce se socotesc conducători ai neamurilor domnesc peste ele şi cei mari ai lor le stăpânesc; dar între voi nu trebuie să fie aşa, ci *cel ce vrea să fie mai mare între voi, să fie slujitorul vostru, şi cel ce vrea să fie întâiul între voi, să le fie tuturor slugă*“ (Mc. 10, 42—44).

Cuvinte enigmatice menite să-i descumpănească, şi să ne deconcerteze şi pe noi, să ne şocheze şi să ne smulgă din habitudinile şi comodităţile noastre, să răstoarne ordinea şi logica după care ne conducem în general. Ceea ce le spunea Iisus era ceva cu totul nou, depăşind nu doar ceea ce credeau ei că ar fi învăţătura adusă de Iisus, dar şi ceea ce-şi puteau închipui.

Dacă noi oamenii în genere dorim să-i stăpânim pe ceilalţi şi tindem să fim măcar cu ceva deasupra lor, iată că Iisus răsturna perspectiva — dacă vrei să-i stăpâneşti pe ceilalţi, începe cu tine însuţi; dacă vrei să fi slujit, slujeşte tu mai întâi.

Erau adevăruri dintr-o altă ordine decât cea în care trăiau ei, greu de înţeles, aşa cum creştinismul însuşi ni se înfăţişează a fi o sumă de contradicţii şi paradoxuri aparent insolvabile, impunându-ne nişte norme de conduită morală şi valori, pe care s-ar părea că realitatea vieţii de zi cu zi le refuză.

Mai mult chiar, i se impută o anumită doză de irealitate şi anacronism, pentru că vrea să ne impună un model prea spiritualizat — Iisus, cu atât mai greu de urmat şi de atins, iar metodele pe care ni le propune, s-ar părea că sunt într-o gravă contrazicere cu viaţa însăşi.

Paradoxul slujirii

Privite dintr-o perspectivă imediată, aşa s-ar părea că şi stau lucrurile. Ori de câte ori suntem deranjaţi în interesele noastre sau lezaţi în demnitate suntem tentaţi să răspundem cu aceeaşi măsură, ba, dacă s-ar putea, chiar cu ceva mai mult. În concret: am suferit o neplăcere din partea cuiva, am fost deranjaţi sau agresaţi, imediat îşi intră în funcţie orgoliul nostru lezat: Cum să mi se întâmple mie una ca aceasta, cum să accept să se spună aşa ceva despre mine; cum să suport una ca aceasta? Şi dacă privim lucrurile sub aspectul lor imediat, ele ne apar ca absolut logice, iar reacţiile respective cât se poate de firesti.

Aici se vădeşte noutatea absolută adusă de creştinism şi marele său merit, căci el merge până la capătul lucrurilor, indicând că adevărata cauză şi sursa primordială a răului nu se găseşte în lumea exterioară, fiind ceva care ţine de domeniul strict al socio-economicului sau politicului, ci adevărata sa cauză se găseşte în însuşi interiorul fiinţei umane.

Din perspectiva învăţăturii aduse de Iisus, lupta împotriva răului trebuie să înceapă dinlăuntrul nostru prin conştientizarea faptului că ea trebuie dusă cu noi înşine. A aştepta binele presupune ca mai întâi să faci tu însuţi binele. Îi „dobândim“ pe ceilalţi de partea noastră, nu atunci când vrem să-i stăpânim, ci atunci când ne întoarcem spre ei cu iubire. E fapt recunoscut că răul nu aduce niciodată altceva decât rău, şi a te lăsa prins în acest perpetuum mobile al răului, care va alimenta şi va produce necontenit răul, este ca şi cum ai intra într-un labirint din care nu vei mai putea ieşi niciodată. Dimpotrivă, odată intrat, mintea se va strădui să găsească mereu alte şi alte mijloace, care de care mai perfide, pentru a putea răspunde răului pe măsură.

Singura ieşire din această stare nefericită, care va duce finalmente la pierzanie, singura modalitate de depăşire a impasului este spargerea cercului vicios al răului prin practicarea binelui. Numai că fiind prea tributari modului de a judeca lucrurile într-un chip pragmatic, suntem tentaţi să apreciem şi să reducem binele doar la aspectul său utilitarist: fac binele, pentru că aştept la rându-mi să mi se facă bine; respect, pentru că vreau să fiu respectat; dau ceva, pentru că doresc să primesc în schimb altceva pe măsură. Este şi aceasta un mod de a ne face plăcuţi lui Dumnezeu, şi dacă măcar pe acesta l-am respecta, ceva tot am câştigat.

Iisus nu s-a oprit însă la acest prag, inferior totuşi *„precum doriţi să vă facă voua oamenii, faceţi şi voi lor asemenea“* (Lc. 6, 35), ci îi va surprinde pe ucenicii Săi, după cum ne va surprinde şi pe noi cei care I ne dorim următori, arătând că există însă o treaptă mult mai înaltă, cea a desăvârşirii în care *„cel ce vrea să fie întâiul să se facă tuturor slugă“*.

Cuvinte enigmatice, pline le mister, greu de înţeles, pentru că vin în contrazicere tocmai cu acel impuls al fiinţei omeneşti care o împinge să supună şi să stăpânească, şi nicidecum să se supună. Or Iisus răsturna complet ordinea ştiută, propunând una absolut nouă şi tot pe atât de insolită — *stăpânirea prin slujire*. Cel ce se impune în faţa celorlalţi prin forţă şi constrângere nu va putea niciodată pretinde iubire sau respect. Dacă vor fi, se vor restrânge doar la suprafaţă şi vor fi mai mult de ordin declarativ, pentru că în sufletele oamenilor nu te poţi instăpâni cu forţa. Constrângerea şi forţa nu pot naşte altceva decât încrâncenare şi ură. Numai respectul naşte respect, şi numai iubirea aduce iubire. Unde este iubire acolo se găseşte loc şi pentru slujire, şi numai prin slujirea izvorâtă din iubire îi poţi câştiga pe semenii tăi.

Vorbe frumoase, adevăruri mari şi înălţătoare, dar cât de credibile fără acoperire reală? Dacă Iisus ar fi rămas doar la stadiul enunţării acestor principii, chiar dacă atât de generoase şi atât de diferite faţă de tot ceea ce s-a spus vreodată în istorie, posteritatea L-ar fi reţinut poate ca pe unul dintre cei mai mari moralişti din câţi vor fi fost vreodată de-a lungul timpului, şi căruia logicienii s-ar fi străduit să-i desluşească sensul ascuns al misterioaselor Sale sentinţe.

Ceea ce L-a impus însă pentru veşnicie în sufletele şi conştiinţele oamenilor, n-au fost vorbele sale adânci de taină şi de multe ori de-a dreptul paradoxale, ci faptul că a întărit prin faptă cele propovăduite. Iisus s-a impus în faţa posterită ii şi a câştigat sufletele oamenilor nu prin dorinţa expresă de a-i stăpâni, ci prin nesfârşita Sa revărsare de iubire şi capacitatea suprafirească cu care a ştiut să se facă pe Sine mai întâi pildă de slujire, de smerenie şi de jertfă *„dându-şi viaţa preţ de răscumpărare pentru noi“* (Mc. 10, 45).

Sfinţii cei întocmai cu Apostolii Acvila şi Priscila din Roma

(Urmare din pag. a 2-a)

turiseşte că, din consideraţii personale, nu accepta să fie întreţinut de nimeni, ci să lucreze cu mâinile sale, pentru a-şi câştiga pâinea cea de toate zilele, pentru a nu fi greutate pentru nimeni, deci nici pentru Evanghelie. Când însă lucrarea Evangheliei o cerea, lăsa totul şi-L mărturisea pe Hristos: „Iar când Sila şi Timotei au venit din Macedonia, Pavel era prins cu totul de cuvânt, mărturisind iudeilor că Iisus este Hristosul“ (F. Ap. 18, 5).

Din cele 18 luni pe care Pavel le-a petrecut la Corint, cea mai mare parte a stat în casa lui Acvila şi Priscila. Desigur, tot în casa lor va fi rămas şi atunci când, din cauza iudeilor, care-l împiedicau în predicare, a trebuit să folosească şi casa lui Titus Iustus, care locuia aproape de sinagogă (F. Ap., 18, 7).

De obicei, Apostolul nu rămânea mult într-o cetate. Stătea doar cât era nevoie; după ce semăna cuvântul lui Dumnezeu, pleca în altă parte. Iar celor cărora le-a predicat, le trimitea, de departe, câte o scrisoare. Pentru a-i întări în credinţă. Aşadar, de la Corint, a plecat spre Siria. Iar Acvila şi Priscila l-au însoţit pe mare până la Efes. Locuitorii acestei cetăţi ar fi voit ca Pavel să rămână mai mult, dar el a refuzat. Le-a promis însă că se va întoarce la ei (F. Ap., 18, 21). Au rămas însă aici Acvila şi Priscila, pentru lucrarea Evangheliei.

Efesul era o cetate cosmopolită şi un mare centru comercial, deci prezenta cele mai bune condiţii pentru propagarea cuvântului Evangheliei în întreagă Asia. Cetate liberă, cu senat şi adunare proprie, cu sedii pentru comitete provinciale, număra atunci mai bine de 300 000 de locuitori. Acvila şi Priscila se ocupau de meseria lor, dar în acelaşi timp erau mărturisitori ai Evangheliei cu însuşi exemplul vieţii lor. Sfântul Evanghelist Luca aminteşte de un fapt semnificativ: câştigarea pentru plinătatea credinţei a lui Apollo (diminutiv de la Apolloniu). Acesta era un evreu din Alexandria Egiptului, pe care Luca îl descrie drept „bărbat iscusit la cuvânt, puternic fiind în Scripturi“ (F. Ap., 18, 24). Îmbrăţişase cu dragoste credinţa în Hristos şi vorbea cu entuziasm atât în sinagogă, cât şi în adunările creştine din Efes. Ascultându-l cu atenţie, Acvila şi Priscila au înţeles că cultura sa teologică comporta lacune şi inexactităţi. De exemplu, în ce priveşte botezul, Apollo vorbea de botezul lui Ioan, în timp ce, de cel al lui Hristos, în Duhul Sfânt, nici măcar nu auzise. Atunci, Acvila şi Priscila şi l-au făcut prieten şi, „luându-l cu ei, i-au arătat mai cu de-amănuntul calea lui Dumnezeu“ (F. Ap., 18, 26). Şi Apollo a îmbrăţişat cu râvnă plinătatea credinţei şi s-a botezat cu Duhul Sfânt, devenind un adevărat Apostol.

Puţin timp după aceea, Apollo s-a hotărât să meargă în Ahaia, la Corint. Probabil a fost influenţat de Acvila şi Priscila, privind sejurul lor în această cetate. Cei doi soţi şi întreaga comunitate a fost de acord ca el să plece. De aceea, „l-au încurajat şi au scris ucenicilor să-l primească. Şi sosind în Corint, a ajutat mult cu harul celor ce crezuseră; căci cu tărie şi în faţa tuturor, el înfrunta pe iudei, dovedind din Scripturi că Iisus este Hristos“ (F. Ap., 18, 27—28).

Ţinându-şi cuvântul, Pavel s-a întors la Efes în anul 54/55 şi a locuit din nou în casa lui Acvila şi Priscila. Aceştia făcuseră din casa lor un loc de întâlnire pentru adunarea creştinilor, un fel de „ecclesia domestica“, cum, de altfel, se obişnuia la prima generaţie de creştini.

Când scrie celor din Corint, Apostolul Pavel zice: „Vă îmbrăţişează mult, în Domnul, Acvila şi Priscila, împreună cu Biserica din casa lor“ (I Cor. 16, 19).

Să găzduieşti la fiecare sfârşit de săptămână sau chiar mai des grupuri de credincioşi, care, chiar dacă împărtăşeau aceeaşi credinţă, erau de diverse poziţii sociale sau culturale, nu era un lucru uşor. Totuşi, cei doi soţi făceau acest sacrificiu cu dragoste. L-au făcut fie la Efes, cât şi la Corint sau la Roma.

De altfel, colaborarea celor doi nu se limita doar la ospitalitatea oferită Apostolului sau comunităţii creştine. Angajarea lor în slujba Evangheliei era deplină. Iată de ce, Apostolul Neamurilor, în anul 57, când scrie din Corint romanilor, spune despre Acvila şi Priscila, „împreună lucrători cu mine în Hristos Iisus“, că „şi-au pus grumazul lor pentru viaţa mea şi (lor) nu numai eu le mulţumesc, ci şi toate Bisericile dintre neamuri“ (Rm. 16, 3—4). Nu ştim precis la care eveniment se referă Apostolul. Ar putea fi vorba de revolta argintarilor din Efes (F. Ap., 19, 23—41) sau de un altul, poate mai grav.

Aşadar, mărturia creştină a Sfinţilor Acvila şi Priscila a fost însoţită şi de suferinţa pentru Hristos, suferinţa asumată mistic în jertfa Domnului (cf. Col. 1, 2:).

După moartea împăratului Claudiu, în anul 54, Sfinţii Acvila şi Priscila s-au întors la Roma, unde îi chema fie profesiunea lor, fie dorul după oraşul natal. Aici au continuat lucrarea lor în slujba Evangheliei. Casa lor a devenit repede biserica pentru comunitatea din Roma. Aici se vor fi întâlnit Sfântul Apostol Petru cu Sfântul Marcu, cu Alexandru şi Rufus, fiii lui Simon Cireneul şi cu mulţi alţii.

Tradiţii antice leagă numele lui Acvila şi Priscila de cel al lui Petru. Chiar dacă nu pot fi documentate istoric, au anumită valoare sugestivă. „Bisericii domestice“ a lui Acvila şi Priscila, Sfântul Apostol Pavel îi trimite salutări din Corint, în anul 56/57: „Îmbrăţişaţi pe Priscila şi Acvila, împreună-lucrători cu mine în Hristos Iisus... (Salutaţi) şi Biserica din casa lor“ (Rm. 16, 3—5). În afară de titlul de „împreună-lucrători“ cu Pavel, Sfinţii Acvila şi Priscila se bucurau şi de privilegiul de a fi primii amintiţi în lista de prieteni ai Apostolului la Roma.

După vreo zece ani, îi găsim pe Acvila şi Priscila din nou la Efes, iar împreună cu ei pe Pavel, prizonier a doua oară[3]. Din Efes, Pavel trimite, prin Timotei, salutări „Priscilei şi Acvilei şi casei lui Onisifor“ (II Tm. 4, 19). Aceasta este ultima referinţă pe care Noul Testament ne-o dă despre cei doi sfinţi.

În anul 64, Nero a incendiat Roma, după care a dezlănţuit prima mare persecuţie împotriva creştinilor. Victime vor cădea cei doi Apostoli: Petru şi Pavel. Mulţi creştini au trebuit să părăsească Roma. Se pare că în 66, Acvila şi Priscila se aflau la Efes. Probabil se vor fi întors la Roma în anul 68, după moartea lui Nero. Aici vor fi şi murit. În catacombele lui Priscila din Via Salaria exista o piatră tombală cu numele celor doi sfinţi.

Atât Bisericile Răsăritene, cât şi cea Occidentală, îi cinstesc pe aceştia doi cu numele de sfinţi şi întocmai cu Apostolii. Sinaxarul Constantinopolitan aminteşte două sărbători: pe Sfântul Acvila „hieromartyr“, numit şi episcop şi apostol, în 14 iulie, iar a doua, în cinstea celor doi sfinţi „martiri şi întocmai cu Apostolii“, în 13 februarie. Sfântul Ioan Gură de Aur a alcătuit, în cinstea lor, un frumos panegiric, în comentariul său la Epistola către Romani[4]. Martirologiul Roman îl aminteşte pe Sfântul Acvila, episcop în Heraclea Pontului, în ziua de 8 iulie, împreună cu Sf. Priscila.

Tradiţiile privind demnitatea episcopală a Sfântului Acvila, ca şi aceea referitoare la martirul lor se bazează pe interpretări ale textelor pauline, neargumentate însă de mărturii scrise. Teologul protestant Adolf Harnack crede că cei doi soţi ar fi autorii Epistolei către Evrei[5], însă opinia sa n-a fost primită de lumea ştiinţifică.

În cursul secolului al VII-lea, au fost alcătuite aşa-zisele „Faptele lui Acvila“, în care au fost adunate o serie de tradiţii târzii privind pe cei doi sfinţi. Acestei scrieri nu-i poate fi dată vreo importanţă istorică.

Pentru noi, ajung mărturiile Sfinţilor Apostoli Pavel şi Luca privind pe cei doi soţi Acvila şi Priscila, „cei întocmai cu Apostolii“, ca şi cinstirea de care ei s-au bucurat dintotdeauna în Biserica noastră.

Note bibliografice:

1. La Roma, sunt amintite Sf. Prisca (pe colina Aventino îi este dedicată o biserică) şi Sf. Priscila, fondatoarea catacombelor din Via Salaria.

2. Suetoniu, *Claudius*, 25.

3. Pavel a fost de două ori prizonier la Roma, întâi în anii 61—62, apoi în anul 66; a doua prigoană s-a încheiat cu martiriul.

4. P.G., LX, coll. 664—665.

5. A. Harnack, *Zeitchr. f. neutest.* I (1900), pp. 16—41.

Simpozion dedicat unirii Basarabiei cu Patria-mamă

La împlinirea a 86 de ani de la Unirea Basarabiei cu Patria-mamă, în 27.III.2004 s-a organizat un simpozion, în aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ din Sibiu.

Tema simpozionului a fost: „Basarabia - pământ românesc“.

Simpozionul a fost organizat de către Fundaţia Naţională „Neamul Românesc“, Filiala Sibiu.

Au participat şi au luat cuvântul unii istorici, cercetători, reprezentanţi ai Arhiepiscopiei Sibiului şi Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“. Au fost de asemenea mulţi studenţi din Republica Moldova, care studiază în Centrul universitar de la Sibiu.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 3 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **Joi, 5 FEBRUARIE a.c.** — A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, noul consilier ad-tiv-bisericesc și pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, fostul consilier ad-tiv-bisericesc.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Jurca, protopopul Agnitei.
— A primit pe P. C. Pr. pensionar Nicolae Baboia.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **Luni, 9 FEBRUARIE a.c.** — A plecat la București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
● **Marți, 10 FEBRUARIE 2004** — A participat la Lucrările Sfântului Sinod al B.O.R.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Grigorie Băbuș, directorul Bibliotecii Sf. Sinod.
— S-a întâlnit cu I. P. S. Sa Teofan Savu, mitropolitul Olteniei.
— S-a întâlnit cu P.S. Epifanie, episcopul Buzăului.
— S-a întâlnit cu P.S. Laurențiu Streza, episcopul Caransebeșului.
● **Miercuri, 11 FEBRUARIE 2004** — A participat la lucrările Adunării Naționale Bisericești, a Bisericii Ortodoxe Române.
— A primit pe D-na Coca Budișteanu din București.
— A primit pe Monahia Benedicta, stareța Sf. Mânăstiri Christiana, București.
— S-a întâlnit cu P. S. Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos.
— S-a întâlnit cu dl. Prof. univ. Dr. Acad. Virgil Cândea.
● **Joi, 12 FEBRUARIE 2004** — A participat la lucrările ședinței Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— A primit pe P. C. Pr. Prof. Vasile Răducă de la Facultatea de Teologie din București.
— A primit pe dl. Theodor Răpan, director din Ministerul de Externe.
● **Vineri, 13 FEBRUARIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— După-amiază s-a întors în Sibiu.
● **Duminică, 15 FEBRUARIE 2004** — A primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe dl. Dr. Pavel Chirilă din București.
● **Luni, 16 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Arhid. Prof. univ. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea.
— A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
● **Marți, 17 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Arhid. conferențiar Dr. Dorin Oancea, noul decan ales al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Dr. Vasile Grăjdian, noul prodecan ales al Facultății de Teologie „A. Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. lector Dr. Aurel Pavel, noul secretar științific al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Vasile Prodea de la parohia „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului și pe P.C. Pr. Vasile V. Prodea de la parohia Tohan - Brașov.
— A primit pe P. C. Pr. Nicolae Latchescu, asistent social, Sibiu.
— A primit pe d-na Veronica Bâtcă, cercetător la Academia din Chișinău.
● **Joi, 19 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ioan Găban, protopopul Mediașului.
— A primit pe Dl. Mircea Nedelciuc și pe d-na Maria Arsin, vicepreședintele și respectiv senatorul Fundației „Neamul Românesc" Brașov, filiala Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Vasile Dârlea și soția, din Hălchiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **Luni, 23 FEBRUARIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
● **Marți, 24 FEBRUARIE 2004** — A primit o delegație a Bisericii Italiene formată din 18 persoane și condusă de Excelența Sa monseniorul Francesco Cocopalmerio și P.C. Pr. Traian Valdman, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Milano.
● **Miercuri, 25 FEBRUARIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul ec. al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Eugen-Ioan Buta, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— După-masă a plecat la Mânăstirea Brâncoveanu pentru a prezida lucrările Sinodului mitropolitan.
● **Joi, 26 FEBRUARIE 2004** — A prezidat lucrările Sinodului mitropolitan al Ardealului.
— A primit pe P. Cuv. Ierom. Nicon Sturza de la mânăstirea Jina.
— A vizitat Biblioteca mânăstirii.
— S-a întors la Reședința mitropolitană din Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU, a săvârșit următoarele:

● **21 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
— A primit pe Pr. Eugen Roșu din Waren - S.U.A.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **22 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Racovița, prot. Avrig, rostind cuvânt de învățătură. P. C. Pr. paroh Mircea Dumitru a fost hirotesit întru iconom.
— Seara a slujit și predicat la Vecernie în parohia Sebeșul de Sus, prot. Avrig.
● **24 FEBRUARIE 2004 — P.S. Sa** a însoțit un grup de preoți din Milano în vizită la Centrul mitropolitan din Sibiu, la Facultatea de Teologie și la Catedrala mitropolitană.
— Seara a slujit și predicat la Pavecerniță Mare și la Canonul Sf. Andrei în biserica parohială din Poplaca, prot. Sibiu.
● **26 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a participat la lucrările Sinodului mitropolitan de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.
● **27 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a slujit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.
— Seara a slujit tot acolo Pavecerniță mică și Acatistul Maicii Domnului.
● **29 FEBRUARIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană (Duminica Ortodoxiei).
— Seara a slujit la Vecernie în Catedrală și a inaugurat Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștinilor.
● **1 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a participat la deschiderea lucrărilor Conferinței cu tema: „Sărăcie fără sfârșit" organizată de Academia Evanghelică din Sibiu, rostind o alocuțiune.
— Seara a participat la Serviciul divin ecumenic din biserica reformată din Sibiu rostind cuvânt de salut.
● **3 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a slujit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.
— Seara a participat la serviciul divin ecumenic din biserica romano-catolică din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
● **7 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Mag, prot. Săliște (pr. paroh Silvian Stângaciu) rostind cuvânt de învățătură.
● **9 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul la Schitul „40 de mucenici" de la Berivoi, prot. Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură.
● **11 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a participat la ședința anuală a C.A.R. din Arhiepiscopia Sibiului.
● **12 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală, hirotonind întru diacon pe teologul Ioan-Marius Horja.
— Seara a slujit Pavecerniță Mare și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
● **13 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a participat la depunerea jurământului militar la Școala de Aplicație din Făgăraș rostind cuvânt de învățătură.
— A vizitat noua biserică ridicată în incinta Școlii unde se pregătesc și un pluton de preoți militari.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **14 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Meșendorf, prot. Rupea, hirotonind ca preot pe seama acestei parohii pe P. C. diacon Ioan-Marius Horja. Seara a slujit și predicat la Vecernie la Mânăstirea Bunești. A vizitat și bisericile parohiale din Bunești, Criț și Rupea I.
● **18 MARTIE 2004 — P. S. Sa** s-a întâlnit cu profesorii de religie din orașul Sibiu, analizând rezultatele acestora în procesul educațional.
● **19 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală hirotonind întru diacon pe teologul Năftăilă Ion.
● **21 MARTIE 2004 — P. S.** Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Nașterea Domnului" din Sibiu (Pr. paroh Ioan Coșa) rostind cuvânt de învățătură și hirotonind întru preot pe diaconul Ion Năftăilă pe seama parohiei Color, prot. Rupea.

Arhid. VASILE AVRAM

Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● **Habsburgii și Biserica Ortodoxă din Imperiul austriac (1740—1761)** de Mihai Săsăujan, (Cluj-Napoca, 2003, 328 pag.). Este o carte de mare importanță, bazată pe documente noi, despre Unirea Transilvaniei la puterea papală. Se vede că mai întâi, după ce au zdrobit toate mănăstirile, catolicii s-au crezut a tot stăpâni. Ori cartea aceasta demonstrează că nu e adevărat, și că preoții s-au luptat, cât au putut și cum au putut, să-și mențină religia. Și bine-înțeles că preoții erau împreună cu credincioșii. Dar pe de altă parte, elementul creștin ortodox își făcea prezența tot mai susținută în Transilvania.

Astfel de documente prezintă cartea lui Mihai Săsăujan, care scot la iveală lupta mare dusă de ortodocși spre a-și menține credința. A fost o luptă grea, îndelungată, când le-au trebuit românilor din Transilvania multă voință, până când, în cele din urmă, au învins în mare parte. Dar lupta a fost grea, în decursul unei istorii nefavorabile. Astăzi se știe că ei și-au restabilit numărul de episcopi, dar în ceea ce privește numărul credincioșilor sunt abia o inferioritate, ca număr în Transilvania. Dumnezeu ne-a făcut dreptate.

Cartea e alcătuită din documente, până azi ținute în secret de puterile interesate. Astăzi, slavă Domnului, iată că se găsesc tineri care știu să le caute, știu să le scoată din amorțeală, știu să le facă din nou cunoscute neamului omenesc, care nu le poate fi decât recunoscător. O recomandăm, cu toată căldura, lecturii.

Fie ca și de acum înainte, dreptatea să învingă și ortodoxia să prospere, prin tineri de valoare, așa cum o dovedește din plin autorul acestei cărți.

* * *

● Editura Oastea Domnului publică cartea **„Mari sărbători creștine, praznice împărătești"** de Pr. Prof. Dr. Ion Bria (Sibiu, 2004).

Părintele profesor Ion Bria a scris foarte mult. S-a născut în comuna Telega, jud. Prahova, în anul 1929. A studiat teologia la București, Canterbury, Durham, Paris și Geneva. A trecut la Domnul, după o lungă carieră de ecumenist, în 2002, lăsând în urmă o operă care i-a asigurat perenitatea, în lupta de idei a vieții multireligioase contemporane.

În calitatea lor de botezați și pecetluiți, în numele Sfintei Treimi, creștinii sunt părtași, la sinaxa euharistică, cu care s-au împăcat prin taina pocăinței; de aceea se apropie de Sfântul potir cu lumânare în mână, aceasta amintind de lumina de la botez, fiind o dovadă că sunt invitați la „cina mistică", după cuvântul care anunță „Sfintele daruri se cuvin Sfinților".

Apoi se ocupă de toate slujbele, cu sensurile și cu înțelesurile lor. Are titluri interesante ca: „Celebrarea doxologică a iconomiei mântuirii sau cultul". Mai are un text despre: „Reconcilierea în cultul ortodox". Mai departe se ocupă de fiecare sărbătoare mare, dându-i cuprinsul, sensul și rugăciunile.

E o carte care merită toată atenția, pe care o merită de altfel orice carte scrisă de Ion Bria.

* * *

● Am primit recent cu mare bucurie cartea: **Cunoașterea prin tăcere**, de George Remete (Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, 759 pag.).

Este o carte mare, despre o virtute mică. Trebuie să mărturisesc că, doar am răsfoit-o, și mi s-a părut foarte grea. E plină de poezie și de autori, dar nelipsită nici de filosofi.

Cartea este prea mare, ca să-ți dai seama și de conținutul ei. Voi încerca să o citesc, deși m-am speriat de atâtea nume, de poeți și apoi de sfinți, încât greu îmi pot da seama, dacă despre tăcere se scriu peste 700 de pagini, nu știu cum va fi tăcerea aceasta.

Dar poate că e documentată atât cât se poate, e o carte frumoasă și merită citită, cu tocul în mână, fiindcă are într-însa de toate. În orice caz e o carte rară prin tematica ei, și desigur merită atenția tuturor.

* * *

● Arhim. Zareh Baronian publică cartea: **Cuvânt despre Liturghia Bisericii Armene și Liturghiile Răsăritene**, ediție îngrijită de Fabian Anton, Editura Eikon, (Cluj-Napoca, 2003, 308 pag.).

Iată ce scria Părintele Ene Branițte: „Întreaga lucrare a Părintelui Zareh Baronian dezvoltă, documentează și justifică afirmația că așa-numitul *rit liturgic armean* nu este în fond decât o variantă locală sau națională a ritului liturgic bizantin. Liturghia armeană are, într-adevăr, în forma ei de azi, o mulțime de rugăciuni, formule și ceremonii, identitatea acestor texte nu era însă ușor sesizată până acum, din pricina marii diferențe dintre limba armeană și dintre celelalte limbi liturgice".

Fără îndoială că această carte era de mult necesară în biserică. Faptul că apare așa de târziu, este desigur grija autorului de a fi pe o linie bună. Cartea e într-adevăr foarte bună și, deși apare atât de târziu, ea nu a fost depășită.

Merită toată atenția și bunăvoința noastră, pentru că Biserica Armeană este o realitate în țara noastră și pentru că era nevoie de o asemenea carte.

ANTONIE P.

Actualitatea predicii tematice și a catehezei

(Urmare din pag. a 3-a)

Tot I. P. S. Sa subliniază importanța cuprinderii în predica tematică a „exemplificărilor de bună calitate", pentru că se întrebuințează uneori și exemple sau pilde nepotrivite.

În această ordine de idei amintim cât pot fi de folositoare acele „cuvinte, sfaturi duhovnicești și chiar întâmplări" care se pot extrage și utiliza din *Viețile Sfinților*, din cărțile duhovnicești, îndeosebi din *Pateric* și din *Filocalie*. Pentru exemplificare, menționăm doar câteva din acestea. Vorbim, de pildă, în primele duminici după Anul Nou despre Taina Sfântului Botez. Vom putea găsi în *Filocalie* cuvinte și asemănări frumoase și convingătoare, ca acelea ale Sfântului Marcu Ascetul, care, răspunzând celor ce se îndoiesc despre Sfântul Botez, zicând că Botezul este desăvârșit, dar nu desăvârșește pe cel ce nu împlinește poruncile", că „Dumnezeu este ascuns în poruncile Sale", și cine vrea să-L cunoască, numai împlinind aceste porunci își poate asigura mântuirea". Nu trebuie repetat Botezul, ci descoperind semințele harului primit în Taina Lui, făcându-le să rodească și să crească, poate nădăjdui să-și mântuiască sufletul. (*Filocalia* I, p. 275). Sau, vorbind la Duminica Vameșului și Fariseului, despre păcatul mândriei și virtutea smereniei, putem găsi splendide asemănări, ca aceea de la Sfântul Isaac Sirul, care, vorbind despre smerenie și despre smerita cugetare, zice: „smerenia este *haina Dumnezeirii;* în ea S-a îmbrăcat Dumnezeu Fiul făcându-Se om și numai cine ajunge să se îmbrace cu această haină se poate apropia de El" (*Filocalia*, Vol. X, Cuvântul XIX).

Am putea propune destule exemplificări, metafore și asemănări de felul acesta pentru a convinge pe frații preoți despre necesitatea unei înviorări a predicilor noastre. „Propovăduirea actuală — scrie Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului — va trebui să țină seamă de mentalitatea credincioșilor de astăzi, să răspundă nevoilor resimțite de dânșii . . ."

Prin recomandarea ce o facem predicilor tematice, nu urmărim nesocotirea omiliilor la pericopele evanghelice, cu care pot alterna, ci doar necesitatea de a înzestra pe ascultători cu cunoștințele necesare, pentru a-i întări în credință și a putea răspunde cu tărie celor ce-i întreabă despre temeiul credinței lor.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Răștnăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Pacurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 aprilie 2004
Nr. 13—16

HRISTOS A ÎNVIAT! — ADEVĂRAT A ÎNVIAT!

HRISTOS E CU NOI

HRISTOS A ÎNVIAT!

Toţi mi-aţi răspuns şi bine aţi făcut că mi-a i răspuns, că astăzi Hristos a înviat din mor i. Era pe vremea aceea credinţa, care de altfel mai este şi astăzi, că omul odată mort, era mort pentru vecii vecilor. De la El ştim că moartea e doar trecerea din această viaţă, la o altă viaţă. Şi totuşi Hristos a înviat. Cel mort, răstignit pe cruce, a fost coborât apoi de pe Cruce, şi L-au dus în mormântul pregătit dinainte, în care trebuia depus. Înainte de a-L depune acolo, L-au înfăşat în fâşii albe de pânză, precum era obiceiul la evrei. Armata romană mai păzea încă mormântul, pentru că fuseseră înştiinţaţi că s-ar putea produce un furt. Şi totuşi duminică, dis-de-dimineaţă, când s-au dus femeile la mormânt, după obicei, au găsit mormântul gol.

Trebuie să ne imaginăm ce a fost aceasta. Femeile, desigur, au fost cele dintâi care s-au mirat şi au strigat după paznici. Ştiau că-L puseseră acolo de vineri după-amiază, şi iată că acum nu mai era. Era însă un lucru deosebit, care începuse să le dea de gândit. În mormânt erau giulgiurile aşa cum le lăsaseră. Au ieşit şi au strigat la paznici. În loc să le răspundă paznicii, le-a răspuns însuşi Iisus, Care stătea în preajma mormântului, şi ele nu L-au recunoscut, cum era şi firesc. Atunci le-a răspuns Iisus: *„Bucuraţi-vă!“*, iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui şi I s-au închinat. Iar Iisus le-a zis: *„Nu vă temeţi. Mergeţi de spuneţi fraţilor Mei, să meargă în Galileea şi acolo Mă vor vedea“* (Matei 28, 10). Şi s-au dus cei 11 Apostoli în Galileea, în muntele în care le poruncise Iisus, şi văzându-L I s-au închinat. Unii însă s-au îndoit, iar Iisus

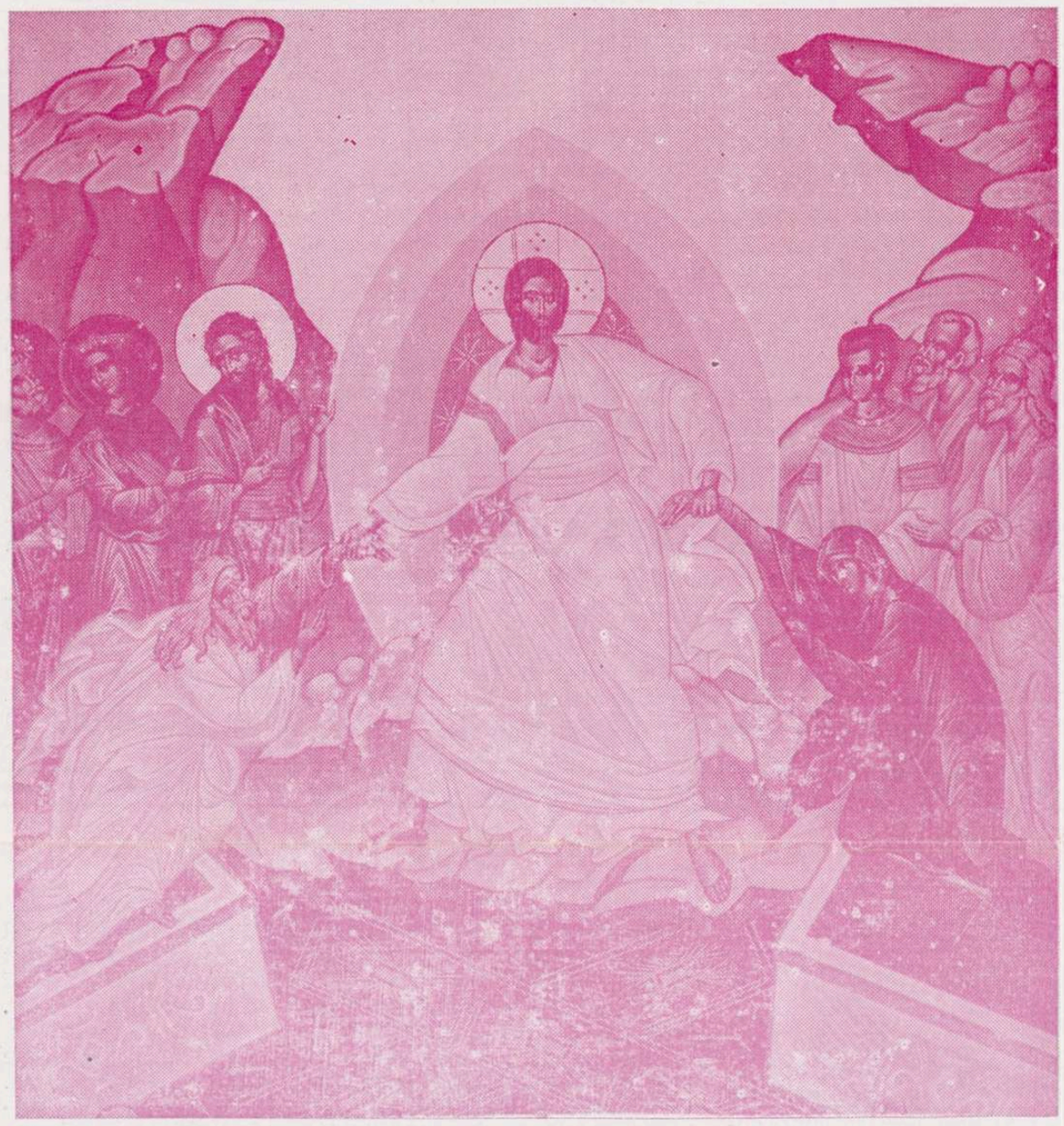

apropiindu-se, le-a grăit lor zicând: *„Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer şi pe pământ. Mergeţi dar şi învăţaţi toate popoarele, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh“* (Matei 28, 19).

Astfel a stat de vorbă cu ucenicii Săi în ziua cea dintâi a Învierii. Era firesc pentru unii să se îndoiască, tot aşa cum era firesc pentru ceilalţi să creadă. Desigur, toţi Sfinţii Evanghelişti spun acestea. Şi a fost un mare eveniment, să-L întâlnească din nou pe Iisus ca să le spună ce au de făcut. Evanghelistul Luca povesteşte mai pe larg cele întâmplate. Iisus, arătându-şi mâinile şi picioarele, îndată a cerut ceva de mâncare. *„Atunci le-a deschis mintea lor ca să înţeleagă Scripturile şi le-a zis: Aşa este scris şi aşa trebuia să pătimească Hristos şi să învie din morţi a treia zi. Şi să se propovăduiască în numele Lui pocăinţa spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim. Iar voi sunteţi martorii acestora. Şi iată, Eu voi trimite făgăduinţa Tatălui Meu peste voi. Voi însă rămâneţi în cetatea Ierusalimului până vă veţi îmbrăca cu putere de sus“* (Luca 24, 45—49).

(Continuare în pag. a 2-a)

† **ANTONIE**
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului

Hristos a înviat!

Cu sufletele copleşite de o sfântă şi negrăită bucurie pentru biruinţa Mântuitorului Hristos asupra morţii şi a iadului, prăznuim şi în acest an ZIUA ÎNVIERII.

Cu îngerii din cer, cu strămoşii şi cu toţi creştinii de pretutindeni cântăm din adâncul inimii noastre cântarea de biruinţă: *„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe morte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le“*.

Împreună cu Biserica lui Hristos ne întrecem în această *„sfântă şi aleasă zi“* în a slăvi şi a cânta cu glas de laudă Învierea Domnului căci bucuria ei se desăvârşeşte cu nădejdea propriei noastre învieri după cuvântul Apostolului Pavel: *„Hristos înviind din morţi S-a făcut începătura învierii pentru cei adormiţi din veac“* (I Cor. 15, 20).

Învierea lui Hristos ne întăreşte credinţa în propria noastră înviere pentru că *„din moarte la viaţă şi de pe pământ la Cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi“*.

Aducându-ne aminte de toate cele petrecute atunci care sunt actualizate până la sfârşitul veacurilor prin jertfa nesângeroasă a Sfintei Liturghii, glăsuim şi noi cu Apostolul Petru zicând: *„Binecuvântat fie Dumnezeu-Tatăl Care, după mare mila Sa, prin învierea lui Iisus Hristos din morţi ne-a născut pe noi din nou, spre nădejde vie, spre moştenire ne-*

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-Vicar
SIBIU

„Străpuns pentru păcatele noastre“

— Consideraţii pe marginea textului din Isaia cap. 53 —

Cartea profetului Isaia se singularizează între cărţile biblice vechitestamentare nu doar prin extensiunea ei (66 de capitole), ci mai ales prin numărul profeţiilor mesianice pe care le cuprinde. Tocmai pornind de la aceste profeţii şi de la multitudinea de aspecte din viaţa lui Mesia, pe care le evidenţiază aceste profeţii, Isaia a fost numit, pe bună dreptate, „evanghelistul“ Vechiului Testament.

Sintetizând datele mesianice conţinute aproape în fiecare capitol al cărţii, se poate alcătui un portret al lui Mesia, dacă nu identic, oricum foarte apropiat de cel evanghelic.

Din ansamblul profeţiilor mesianice ale lui Isaia au fost selectate câteva pe care cercetătorii biblici le-au grupat sub genericul „Ebed-Iahve“ adică, în traducere „Robul Domnului“. Este vorba de o succesiune de texte din capitolele 42, 49, 50, 52 şi 53, în care, peste tot, Mesia este numit *„Ebed“*, adică rob sau slugă şi este prezentat în stare de chenoză, lipsit sau golit de slava Sa dumnezeiască.

Dacă în primele patru capitole dintre cele enumerate, textele referitoare la „Ebed“

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim; că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi, toţi credincioşii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos. Că iată a venit, prin Cruce, bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Ziua Învierii! Şi să ne luminăm cu prăznuirea, şi unul pe altul să ne îmbrăţişăm. Să zicem: fraţilor şi celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere. Şi aşa să strigăm: Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând, şi celor din morminte viaţă dăruindu-le.

ÎNVIERE

Bat clopotele-adânc în noapte;
Luna-şi scoate capul dintr-un nor
În sat lumini, lumini se-aprind,
Întreaga fire e-un tăinuit fior.

Pe dealul gol al Căpăţânii
O cruce veche dăltuită-n lemn,
Cu braţe-ntinse către patru zări,
Nemărginirea parcă roagă
să-i trimită-un semn . . .

Deodat' un fulger se pogoară
Covor de sfinte raze-ntins
Pământ şi cer împreunând
La sânul lui de foc nestins.

Şi cele patru zări se strâng
Ca-ntr-un mănunchi de lumânare,
Iar de pe crucea din colnic
O umbră-ncepe să pogoare . . .

Netulburat, da-n pas grăbit
El se coboară din colină,
Îngenunchind în vechiu-altar.
Se umple templul de lumină . . .

«Părinte, - zice-n glas neglăsuit -
Drumul ce-ai rânduit am străbătut,
Primeşte-i pentru Mine, sunt ai Tăi
Nu socoti păcatul ce-au făcut. . .!»

Stelele par că-n hore se adună,
S-a pogorât şi luna peste sat . . .
'N liniştea adâncă-un glas răsună:
«Veniţi toţi şi luaţi lumină . . .!
Hristos, Hristos a înviat . . .»!

Pr. ILIE FRĂCEA — Atena

Darurile Învierii

Sărbătoarea Învierii Domnului este cea mai așteptată sărbătoare a creștinilor. Și pe bună dreptate fiindcă ea

ne introduce în atmosfera celui mai important eveniment din istorie în care s-a implicat în mod direct Însuși Creatorul universului. Evenimentul este cu atât mai important cu cât însăși sintagma „Învierea Domnului" care constituie mărturisirea unui adevăr fundamental „pentru noi și pentru mântuirea noastră" (Simbolul credinței), a fost încă de la început contestată de unii și e contestată până în zilele noastre.

Este suficient să amintim ca și argumente cele unsprezece arătări ale Domnului Iisus Hristos cu trupul înviat mai ales pe cea către ucenicul Toma cel mai sceptic dintre ucenici (In 20, 19—31), mituirea soldaților romani străjeri ai mormântului Domnului de către autoritățile politico-religioase ale Ierusalimului după Înviere spre a nu o recunoaște și mărturisi (Mt 28, 11—15), apoi predicarea cu vigoare și chiar cu prețul vieții a Învierii și a învățăturii creștine de către apostoli etc.

Pentru noi, însă, creștinii practicanți, argumentele Învierii pălesc în importanță în fața consecințelor, a adevărurilor fundamentale pe care ni le descoperă Învierea Domnului, care se dovedesc a fi adevărate daruri pentru credincioșii creștini.

Astfel, Învierea Mântuitorului Iisus Hristos este în primul rând cea mai importantă dovadă a divinității Sale. Dacă până atunci El era văzut de cei mai mulți din Israel doar ca un mare profet, fiul lui David, un înșelător chiar, acum este clar pentru toți că El este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat, dar și om adevărat în același timp. Este o dovadă în plus chiar și pentru ucenici — dacă nu cea decisivă — că cel mărturisit mai înainte de ei a fi Fiul lui Dumnezeu iar apoi de frica persecuțiilor din timpul patimilor, renegat, lepădat din minți și inimi, este cu adevărat Dumnezeu stăpânitorul vieții și al morții. Numai aceasta dovadă devenită convingere îi face pe acești oameni din slabi, temători, indecisi, neîncrezători, Apostoli plini de curaj, convinși de datoria de a propovădui în toată lumea Învierea și învățătura Domnului chiar cu prețul vieții: „căci dacă Hristos n-a înviat zadarnică este propovăduirea noastră și zadarnică este credința voastră" (I Cor. 15, 14).

Al doilea adevăr fundamental descoperit în istorie de Învierea Domnului este cel mărturisit de noi în articolele ultime ale Simbolului credinței: „aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie". Această făgăduință divină, de îndeplinirea căreia trebuie să fim siguri ne face să cântăm în noaptea de Paști plini de entuziasm: „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa" (Canonul Învierii). Și bucuria noastră este pe deplin justificată fiindcă înviind Hristos ne dă și nouă siguranța învierii. De ce? Pentru că Domnul n-a făcut nimic de la Întrupare până la Înălțare decât pentru noi și pentru mântuirea noastră așa cum am amintit. Învierea Domnului ne aduce astfel darul dumnezeiesc al nemuririi. Ne dovedește Domnul că prin Învierea Sa moartea nu e definitivă și veșnică. Nu ea are ultimul cuvânt ci viața. Dacă până la Învierea lui Hristos moartea era privită ca o catastrofă inevitabilă și absurdă și din perspectiva ei, la fel de absurdă părea în cele din urmă și viața, după Înviere, moartea devine prin urmare o „mare trecere" așa cum o numea poetul filosof Lucian Blaga. Devine deci o scară spre viața veșnică. Învierea lui Hristos ne echilibrează existența, gândirea, speranța, comuniunea cu cei dragi, punând în ambele talere ale balanței destinul nostru, viața aici și dincolo. De aceea Apostolul Pavel întreba retoric și plin de bucurie: „unde-ți este moarte boldul?" (I Cor. 15, 55).

Al treilea adevăr revelat nouă de Învierea Mântuitorului Iisus Hristos ține de însăși viața fiecăruia dintre noi. Această viață capătă un sens înalt și fiind veșnică impune răspundere pentru modul în care o trăim aici pe pământ. Cu siguranță nu putem trăi la întâmplare, cu indiferență față de valorile religios-morale când știm că suntem nemuritori. Dacă întâlnirea ucenicilor cu Hristos cel înviat le-a dat încredințarea că cele predicate de El, cât timp fusese cu ei, constituie adevăruri dumnezeiești și trebuie propovăduite cu prețul vieții și noi de asemenea se cuvine să ținem cu convingere învățăturile Bisericii noastre strămoșești ca pe *adevărul* în care trebuie să credem, *calea* pe care trebuie să mergem și *viața* pe care trebuie să o ducem.

Astfel devine Învierea Domnului temeiul fundamental al vieții morale, al iubirii de Dumnezeu și de aproapele, al faptelor bune. Este important „să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi și să iertăm toate pentru înviere" așa cum cântăm în noaptea de Paști, mai ales în zilele noastre când sărbătoarea Învierii Domnului este acceptată și asimilată și de societatea civilă românească dar numai într-un sens cu totul diferit de cel creștin, poate chiar peiorativ. Se vorbește tot mai mult de petrecerea „vacanței de Paști", de „balul de Paști", de „discoteca de Paști" etc. denaturându-se în totalitate sensul sărbătorii creștine. Am ajuns chiar la penibilul de „a sărbători", de a ne pregăti cu mult efort și cheltuială neștiind pentru ce. Nu trebuie prin urmare să „nădăjduim în Hristos numai pentru via a aceasta", pentru că „suntem mai de plâns decât toți oamenii" (I Cor. 15, 19).

Dacă Hristos a înviat și dacă de asemenea și noi vom învia se cuvine să-i urmăm preceptele și învățăturile în așa fel încât învierea noastră să fie înviere spre viață nu spre judecată. Și mai mult decât atât, suntem datori să mărturisim alături de semenii noștri dar și împreună cu atâția înaintași adormiți în dreapta credință și în nădejdea propriei lor învieri că „Hristos a înviat!"

Pr. drd.
LAURENȚIU NISTOR

Hristos a înviat!

(Urmare din pag. 1)

stricăcioasă, neîntinată și nevestejită, păstrată în ceruri pentru noi" (I Petru, 1, 3—4).

Sub bolta de întuneric a nopții pascale ard făcliile credinței în nemurirea noastră, și pentru aceasta fiori de bucurie sfântă ne pătrund în inimi iar sufletele ni se deschid în fața nădejdii învierii aidoma mugurilor sub îmbrățișarea caldă a razelor soarelui.

Stăpâniți de fericirea cerească pe care au văzut-o împlinindu-se prin Învierea lui Iisus, creștinii tresaltă de bucurie și prăznuiesc cu puterile cele de sus cântând: *„Cerurile după cuviință să se veselească și pământul să se bucure, și să prăznuiască toată firea cea văzută și nevăzută căci Hristos a înviat veselia cea veșnică".*

Prin Învierea Sa Hristos Domnul zdrobește moartea și puterea ei și pogorându-se în cele mai de jos ale pământului dezleagă legăturile cele veșnice în care erau ținuți drepții Vechiului legământ în frunte cu protopărinții noștri Adam și Eva.

Învierea lui Hristos aduce în lume bucurie duhovnicească, pacea și veselia cea veșnică, dar toate acestea izvorăsc din Patima și moartea Sa îndurate de El pentru păcatele noastre.

„Prin Cruce a venit bucurie la toată lumea" cântăm noi, arătând prin aceasta legătura indestructibilă care există între Cruce și Înviere, între Patima și Preaslăvirea lui Hristos. De fapt pe tot parcursul Sf. Post al Paștilor noi creștinii nu am făcut altceva decât să ne pregătim pentru Ziua Învierii.

Am trecut astfel cu toții prin *„ușile pocăinței"* și intrând în casa Tatălui nostru am primit iertarea și dezlegarea de păcate prin taina sfintei Mărturisiri și am primit sfânta Cuminecătură spre *„iertarea păcatelor și spre viața de veci"*, împlinind porunca expresă a Domnului, Care a zis: *„Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi"* (Ioan 6, 54).

Tot ce are de preț în tezaurul său de învățătură și de viață sfântă Biserica lui Hristos izvorăște din minunea și taina Învierii.

Imnul de biruință *„Hristos a înviat"* este cu adevărat cântarea tuturor veacurilor creștine și în ea se cuprinde dogma mântuirii noastre.

Hristos cel înviat ne vrea pe fiecare dintre noi să fim biruitori ai păcatului, ai patimilor și ai fărădelegilor care ne împresoară din toate părțile.

Hristos cel înviat ne vrea să rămânem întru El aidoma mlădiței în tulpina viței pentru a aduce roadă din belșug.

„Rămâneți întru Mine și Eu întru voi — ne spune Mântuitorul. *Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine"* (Ioan 15, 4).

Aceasta trebuie să fie bucuria Învierii. Trăirea cu Hristos împodobindu-ne nu numai trupul cu haine frumoase și curate ci și sufletul cu toată fapta cea bună.

Aceasta o vom face adâncind și trăind în dragostea și mila lui Dumnezeu care se revarsă asupra întregii creații, dovedind astfel că suntem oameni ai chemării de sus. Chemare la sfințenie, la pace, la dreptate și la bunăvoire între oameni. Să biruim orice patimă, orice gând rău, orice fapte de necuviință, de lăcomie ca să ne arătăm biruitori asupra păcatului și a morții. Să iertăm pe cei care ne-au greșit și *„să ne luminăm cu prăznuirea și unul pe altul să ne îmbrățișăm".*

Să prăznuim creștinește aceste sfinte zile ale Paștilor și să ne împodobim în ele cu toată fapta cea bună, cu rugăciunea, cu cântarea, cu citirea psalmilor și a cărților sfinte, cu mila față de săraci, cu dragostea și cu alte fapte bineplăcute lui Dumnezeu căci din toate acestea izvorăște veselia cea adevărată a Învierii. Amin.

HRISTOS A ÎNVIAT!

Hristos e cu noi

(Urmare din pag. 1)

Firește că ceea ce spune la Marcu sunt cuvintele Lui spuse la vederea femeilor. Iată, cuvintele spuse la Luca sunt cele din urmă cuvinte ale Lui, înainte de Înălțare.

Iată deci acestea sunt cuvintele Domnului, și multe altele încă, înainte de Înălțarea Lui la cer. Sunt cuvinte ultime la care se vor adăuga însă, toate cele pe care și le vor aminti, precum se vede din cele 4 evanghelii.

Acestea au fost faptele mai mari petrecute cu Iisus după Înviere. Se vede că apostolii, după ce li s-a luminat mintea, au înțeles tot ce le spusese El, și așa au dus mai departe cuvintele Lui. Gândiți-vă că nu este simplu. Iisus le-a spus tot ce avea să le spună în timpul vieții Lui. Iar acum nu a vrut decât să le tălmăcească lor totul, să-și amintească de cuvintele Lui, și să propovăduiască ceea ce știau.

Trebuie deci să notăm ceea ce povestesc evangheliștii, ca fiind martori oculari. Ei și spun: *„Noi suntem martorii acestui fapt"* (F. Ap. 3, 15), și mai spun după aceea că: *„Dumnezeu L-a înviat pe Iisus și la aceasta noi toți suntem martori"* (F. Ap. 2, 32).

Așadar aceiași ucenici cale L-au văzut murind, și ai oameni care erau acolo. Ei spun acum pe față, cum spuneau Petru și Ioan: *„Nu putem să nu grăim cele ce am văzut și am auzit"* (F. Ap. 4, 20).

Și apoi un al doilea argument e acela când după moarte, unii au spus că a fost furat. Dar cum să fie furat, când mormântul era bine străjuit? Oare este cineva care e gata să moară pentru o minciună ticluită de el însuși? Argumentul furtului trupului lui Iisus e lipsit de orice logică. Mormântul era gol, pentru că Hristos înviase. S-au făcut de altfel și multe cercetări, dar niciodată nu L-au găsit pe Cel despre care spuseseră că a fost furat. Dar cum puteau să-L găsească? Nu era ascuns nicăieri. Era pe acolo și niciodată nu a mai fost adus în mormânt.

În al treilea rând, trebuie să spunem că El era viu. Și toate faptele vin să aducă mărturie despre aceasta. Mormântul era gol și gol a rămas. Și apoi să nu uităm că Iisus s-a arătat de îndată. El s-a anunțat în Galileea și așa a și fost. Nu s-a ascuns niciodată.

Evangheliștii erau din când în când parcă înspăimântați. E interesant că Evanghelia nu ascunde spaima lor. Ei îl văzuseră mort, și acum iată că li se prezenta viu (Luca 24, 36—37). Așa că e explicabil de ce erau așa. Ba unora li se părea că vedeau un duh (Luca 24, 37), erau gata să-L ia drept o fantomă, pentru că tot ei îl văzuseră mort. De altfel acest lucru l-a observat și Iisus, când le-a spus pe loc cuvintele: *„Pentru ce vă tulburați, și pentru ce se stârnesc asemenea gânduri în inimile voastre?"* Apoi le-a arătat brațele: *„Priviți mâinile și picioarele Mele, căci Eu Însumi sunt; pipăiți-Mă și vedeți că duhul nu are carne și oase, cum vedeți că am Eu"* (Luca 24, 38—39). Și apoi, ca să-i liniștească complet, i-a întrebat: *„Aveți ceva de mâncare?"* Și a mâncat în fața lor, ceea ce duhurile nu fac niciodată (Luca 24, 41—43). De altfel și Petru a zis: *„Am mâncat și am băut cu Dânsul după învierea Lui din morți"* (F. Ap. 10, 41).

S-a arătat apoi la peste 500 de frați (1 Cor. 15, 6). Cel din urmă căruia i s-a arătat, a fost chiar Pavel pe drumul Damascului (F. Ap. 1 și urm.), ceea ce l-a făcut pe Pavel, din vrăjmașul creștinismului, să creadă și să devină apostolul neamurilor. El a spus: *„Dacă Hristos nu a înviat, atunci zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră"* (1 Cor. 15, 14).

Iată toate acestea, pe lângă alte argumente, ne arată că Hristos a fost Fiul lui Dumnezeu.

Învierea ne descoperă adevărul, cunoașterea cea dreaptă.

Iată, ne-a făcut Dumnezeu parte de-o primăvară frumoasă, de sărbătoarea Paștelui, de aceste condiții bune. Acum cred că înțelegeți de ce spunem noi că *„Suntem împreună-lucrători cu Dumnezeu"* (1 Cor. 3, 9). Să fim siguri că Dumnezeul nostru ne ajută întotdeauna. Iubirea de aproapele, comunitatea de interese, viața socială sănătoasă, sunt urmările acestei credințe. Să-L rugăm pe Dumnezeu ca să înmulțească bucuriile noastre, ca să înlăture tot ceea ce poate mutila familia, ceea ce poate anula munca noastră creatoare, tot ceea ce poate ucide în noi, visurile și speranțele. Dar să nu îi dăm motive lui Dumnezeu, spre a face împotriva noastră, tot ceea ce ar putea anula așteptările noastre.

Vă fac tuturor urări de bine. Rog pe Milostivul Dumnezeu să vă apere de tot răul, și să vă facă parte de bucurii, care să ne înmulțească speranțele și viața noastră spre cea în Hristos.

Vă spun tuturor vestea cea bună, că *HRISTOS A ÎNVIAT!*

„Cu moartea pe moarte călcând"

pentru o înţelegere a caracterului ontologic al morţii şi învierii Mântuitorului Iisus Hristos

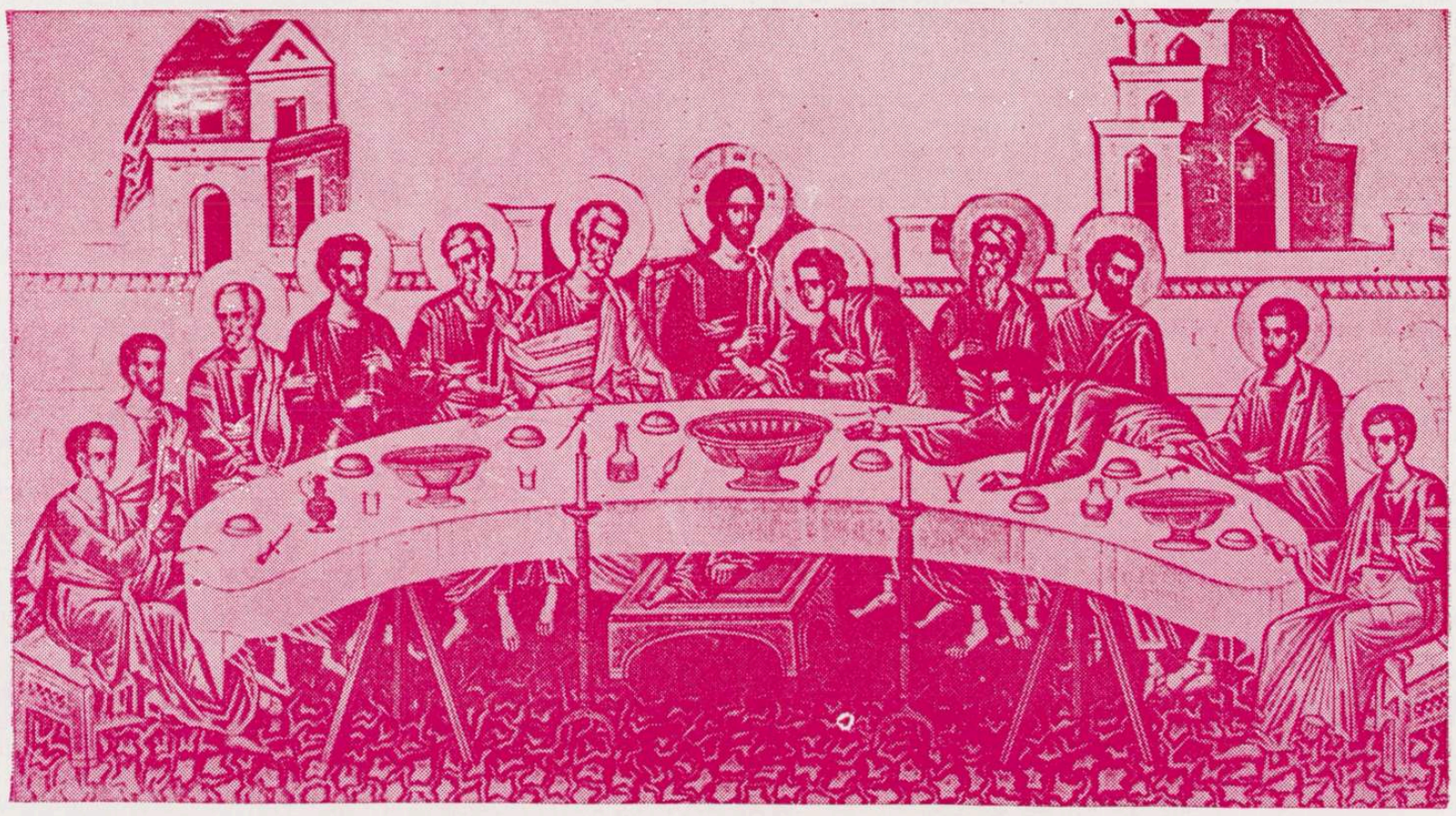

Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu înomenit sau Logosul dumnezeiesc întrupat în istorie. „Cel prin Care toate s-au făcut" Şi-a împropriat firea omenească (cu toate consecinţele păcatului neascultării, inclusiv cu ultima dintre acestea — moartea) devenind ipostasul sau persoana acesteia, pentru ca omul, care este chipul Chipului Tatălui — *eikón Eikónos,* să poată vieţui în conformitate cu El ca model, pentru totdeauna.

Arhetipul (modelul) omului nu este pur şi simplu Logosul, ci Logosul întrupat.[1] Chiar dacă Hristos nu a existat istoric pe vremea creaţiei lui Adam, faptul că Hristos este în realitatea supratemporală a lui Dumnezeu „mai-întâi-născut decât toată zidirea" *(Coloseni 1, 15—17),* constituie o învăţătură biblică fundamentală. Dacă omul, pentru care a fost făcută întreaga lume, a fost adus la existenţă ultimul, totul fiind pregătit pentru el, atunci este, negreşit, logic ca Hristos, Care reprezintă scopul întregii creaţii materiale şi spirituale, să fie posterior lui Adam, de vreme ce toate sunt conduse de Dumnezeu de la cele nedesăvârşite spre desăvârşire. Ca realizare supremă a omului, este firesc ca Hristos să reprezinte scopul mersului ascendent al umanităţii, început dar şi sfârşit al istoriei. Adam a fost creat după chipul lui Hristos şi, prin urmare, el trebuia să se înalţe la Arhetipul lui sau, mai exact, să se curăţească şi să iubească pe Dumnezeu în aşa măsură încât Dumnezeu să vină să Se sălăşluiască întru el, Logosul să Se unească ipostatic cu omul şi, astfel, să intre în istorie Hristos, să Se arate în lume *Dumnezeu-Omul-Theánthropos*[2].

Hristos nu este o întâmplare, un accident în istorie, întruparea lui Dumnezeu-Cuvântul nu constituie o simplă consecinţă a biruinţei celui rău asupra omului. Greşeala lui Adam *nu* devine astfel „felix culpa". Unirea naturii dumnezeieşti cu cea umană în unica persoană a Fiului s-a realizat deoarece a constituit „sfatul cel mai înainte de veci" al lui Dumnezeu. Modul în care s-a concretizat această mare taină s-a schimbat, faptul a rămas acelaşi[3].

Neascultarea nu se putea vindeca total decât prin jertfă, opusul neascultării egoiste. Nimeni nu L-ar fi putut condamna pe Iisus Hristos la moarte: „Pilat I-a zis: Nu ştii că am putere să Te eliberez şi putere am să Te răstignesc? Iisus i-a răspuns: N-ai avea nici o putere asupra Mea, dacă nu ţi-ar fi fost dat ţie de sus" *(Ioan 19, 10—11).* Mântuitorul S-a jertfit pentru noi, a săvârşit actul suprem prin care ne-ar fi putut convinge o dată pentru totdeauna cât de mult ne iubeşte. Pe crucea Mântuitorului nu scrie ură şi răzbunare, ci *iubire:* „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are" *(Ioan* 15, 13) şi *adevăr:* „Eu spre aceasta M-am născut şi pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie pentru adevăr; oricine este din adevăr ascultă glasul Meu" *(Ioan 18, 37).* Jertfa Sa a însemnat şi punerea pecetei veracităţii pe Persoana şi opera Sa.

La Dumnezeu-Tatăl nu putem avea acces decât în stare de jertfă, de totală dăruire semenilor şi lui Dumnezeu. Noi înşine nu puteam ajunge la această stare, ci doar în Hristos ne devine accesibilă, deoarece El este „centrul nostru": „Deosebirea lui Iisus, ca om, de ceilalţi oameni, constă în faptul că El, ca om, este nu un centru autonom de acte şi reacţii; ci centrul omenesc al acestora este în acelaşi timp şi centrul dumnezeiesc al lor şi al actelor Sale dumnezeieşti. Toată natura omenească a Sa s-a centrat prin aceasta nu în afară de Dumnezeu, ci în Dumnezeu-Cuvântul. Între oameni a păşit un om care nu mai e centrat în el însuşi, ci în Dumnezeu, e identic ca persoană cu Dumnezeu. Relaţiile ceilalţi oameni cu acest semen al lor nu sunt relaţii trăite în afară, de Dumnezeu, ci relaţii cu Dumnezeu Însuşi. Întrucât acest centru ipostatic are o putere de atracţie spre Dumnezeu şi de iradiere a binelui, care depăşeşte toate centrele pur omeneşti, el este centrul nostru. În mijlocul creaţiei s-a plasat pentru eternitate un centru personal omenesc, care e în acelaşi timp dumnezeiesc".[4]

Cuvântul Cel ce e viaţa — spune Părintele Dumitru Stăniloae — a luat trupul nostru muritor mai ales pentru ca, primind moartea în acest trup, s-o învingă pentru noi toţi, sau să întindă biruinţa aceasta a morţii la toţi.[5] Trupul Mântuitorului nu avea nestricăciunea prin fire, ci datorită puterii Cuvântului, de aceea El ar fi putut ţine şi trupul în stare de nemurire dacă ar fi voit. Dar a dorit să primească moartea cu trupul pentru a o învinge, nu nesuportând-o, ci suportând-o. El n-a ocolit moartea, n-a evitat să trăiască până la capăt condiţia umană, arătându-ne şi nouă rostul pozitiv al trăirii acestei condiţii. Dacă ar fi ocolit moartea ar fi ocolit-o numai pentru Sine. Numai învingând-o în trupul Său, în care ne-a cuprins virtual pe toţi ca un nou Adam, a învins-o pentru toţi.

Moartea s-a împlinit în trupul Domnului — scrie Părintele Stăniloae, explicând cuvintele Sfântului Atanasie cel Mare — în mai multe sensuri: 1. şi-a făcut şi în El lucrarea; 2. s-a împlinit în trupul de vârf al umanităţii; 3. dar tocmai de aceea a ajunns la capătul ei, epuizându-şi puterea în acest trup omenesc care, prin puterea Cuvântului din El, a înfrânt-o. Căci a fost primită într-un trup prea puternic ca să nu fie înfrântă, ca să nu se dovedească mai slabă decât viaţa nesecată ce era în El; ea a înghiţit, cum spun Părinţii, un piron care a devorat-o. Moartea a fost învinsă, după ce şi-a arătat toată puterea[6].

În trupul Domnului moartea şi stricăciunea au fost desfiinţate graţie Cuvântului care era persoana acestui trup. Deoarece nu a avut nici un păcat nu trebuia să moară, iar dacă a murit pentru noi, cu moartea Sa, pe care nu o datora, a zdrobit puterea morţii, a sfărâmat porţile iadului, a înviat cu a Sa dumnezeiască putere şi ne-a dat tuturor celor ce credem în El nădejdea vieţii veşnice în Împărăţia Sa.

Jertfa Mântuitorului n-a fost spre satisfacerea onoarei lui Dumnezeu, aşa cum a afirmat Anselm de Canterbury, cel care a accentuat exclusiv un caracter juridic al patimilor şi morţii Mântuitorului, ci a avut un sens *ontologic.* Omul nu mai este „Sein zum Tode", ci „Sein zum Leben". De aceea icoana autentică a Învierii ni-L prezintă pe Iisus Hristos care-i scoate, ţinându-i de mână, pe Adam şi Eva din mormânt, adică din moartea spirituală, din existenţa fără comuniunea cu Dumnezeu.

Dar de ce mai murim după ce a înviat Hristos?

Se vorbeşte de materia tânără şi bătrână a trupului — scrie Părintele Stăniloae[7]. Dar nu materia în sine e tânără sau bătrână. Nu materia în sine merge spre moarte ci funcţiile vitale şi senzoriale ale sufletului slăbesc. Din cauza păcatului sufletul a rămas într-o slăbiciune care nu-i mai permite să revină la stăpânirea dintru început asupra materiei trupului. Materia a dobândit şi ea o rigiditate. Coruperea şi moartea au rămas ca lege generală a trupurilor omeneşti pentru a se permite omului botezat să înainteze şi prin eforturile sale într-o creştere spirituală, care să-l facă apt pentru învierea trupului întru fericire la sfârşitul chipului actual al creaţiei. Materia lumii viitoare şi a trupurilor înviate va fi cu adevărat o materie veşnic tânără, pentru că spiritul va fi veşnic puternic în unirea deplină cu Dumnezeu, copleşind materia fără să o desfiinţeze. Ea va arăta aşa cum este în esenţă: energie luminoasă (în iad: întunecoasă) uşor şi clar imprimabilă de spirit, ridicată în trup la o sensibilitate spiritualizată[8].

Dar de ce mai mor cei ce trăiesc o viaţă de sfinţenie?

Una din semnificaţiile întrupării Fiului lui Dumnezeu este aceea de a fi sfinţit istoria, de-a o fi făcut cadru posibil al unei vieţi fără de păcat. Moartea sfântului bineînţeles că nu mai este pusă în legătură cu vreun păcat personal, ci rămâne ca o solidarizare în suferinţă cu istoria ca întreg, cu păcatul ei, ca gestul suprem al asumării răspunderii pentru alţii[9]. Sfântul nu este solitarul prin excelenţă, ci solidarul prin excelenţă. Sfântul Isaac Sirul ajunsese să se roage şi pentru demoni, deoarece simţea durerea lor, nefericirea de-a fi departe de comuniunea cu Dumnezeu. Nici o creatură nu poate ajunge la împlinire dacă nu se deschide şi nu răspunde iubirii Creatorului.

(Continuare în pag. a 5-a)

Preot NICOLAE Z. MOŞOIU

„Străpuns pentru păcatele noastre"

(Urmare din pag. a 1)

sunt mai restrânse, capitolul 53, în întregime, Îl descrie pe Mesia ca pe un „om al durerilor şi cunoscător al suferinţei, unul înaintea căruia să-ţi acoperi faţa" (Is. 53, 3).

Propunându-şi să ne vorbească despre această mare taină a arătării lui Mesia, profetul ne previne că va relata lucruri aproape incredibile sau, oricum, greu de perceput pentru oameni, a căror convingere era că „pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată" (In. 1, 18) şi că nici nu poate să-L vadă (Ieş. 33, 20).

Totuşi, minunea aceasta se va petrece, ne încredinţează profetul. Dumnezeu se va arăta oamenilor, dar nu cu năluciri înfricoşându-i, ci luând chipul unui prunc sau odrasle (Is. 53, 2), care va petrece printre ei, fără ca ei să-I acorde însă o atenţie specială. Ba din contră va avea parte de ostilitate, adevăr exprimat de Isaia prin cuvintele că va creşte „ca o rădăcină în pământ uscat" (Is. 53, 2). Când proorocia se va împlini, prin Naşterea lui Hristos, Sf. Ioan Evanghelistul o va confirma arătând că „întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit" (In. 1, 11).

Nici mai târziu, când se va maturiza, situaţia Celui venit pe pământ nu se va schimba. Nu numai că nu-L va lua nimeni în seamă, dar va fi disprețuit şi privit ca cel din urmă dintre oameni (Is. 53, 3). Imaginea pe care I-o conturează profetul este aceea a unui „om al durerilor şi cunoscător al suferinţei" (Is. 53, 3). Văzându-I starea de nefericire, contemporanii Îl socoteau „pedepsit, bătut şi chinuit de Dumnezeu" (Is. 53, 4). Totuşi, destinul Său vitreg era de neînţeles, de vreme ce „nu săvârşise nici o nedreptate şi nici înşelăciune nu fusese în gura Lui" (Is. 53, 9). Este logic să existe atunci întrebarea: pentru ce a trebuit să sufere?

Profetul ne dezleagă taina pătimirii lui Mesia: „Domnul a făcut să cadă asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor" (Is. 53, 6). Pentru păcatele poporului a fost adus spre moarte (Is. 53, 8).

Înseamnă că este vorba de un plan dumnezeiesc, hotărât pentru mântuirea noastră, atâta vreme cât omul nu se mai putea mântui singur.

Fiind copărtaş la făurirea acestui plan, Mesia „a luat de bună voie asupra Sa durerile noastre şi cu suferinţele noastre S-a împovărat" (Is. 53, 4). Ascultarea Sa fără de cârtire este evidenţiată de profet prin cuvintele: „Chinuit a fost, dar S-a supus şi nu şi-a deschis gura Sa; ca un miel spre junghiere S-a adus şi ca o oaie fără de glas înaintea celui ce o tunde, aşa nu şi-a deschis gura Sa" (Is. 53, 7). Deci, nu numai că a îndurat adversităţile şi batjocura, dar „şi-a dat chiar viaţa ca jertfă pentru păcat" (Is. 53, 10). Mai mult decât atât, „mormântul Său a fost pus lângă cei fărădelege şi cu făcătorii de rele S-a socotit" (Is. 53, 9).

Acesta a fost preţul cel mare pe care El l-a plătit pentru noi cei ce „umblam rătăciţi ca nişte oi" în întunericul necredinţei şi al răutăţii.

Dacă cu acest moment al morţii şi îngropării Robului Domnului s-ar încheia capitolul 53 din Isaia, valoarea întregii cărţi ar fi anulată. Dar autorul ei inspirat continuă cu dezvăluirea a ceea ce urma să se întâmple după acel moment de cumpănă. Împlinind toate cele hotărâte în sfatul de taină al Treimii, Mesia va fi răsplătit cu Învierea şi încununarea cu slava ce o avea mai înainte de întemeierea lumii. „Scăpat de chinurile sufletului Său, va vedea rodul ostenelilor Sale şi de mulţumire se va sătura" (Is. 53, 11). Astfel pune în lumină profetul biruinţa lui Mesia. Tot lui Isaia îi aparţine şi această constatare: „Precum mulţi s-au spăimântat de El — aşa de schimonosită îi era înfăţişarea şi chipul atât fără de asemănare cu oamenii, tot aşa va fi pricină de uimire (după Învierea Sa — n.n.) pentru multe popoare", înaintea Lui, regii vor închide gura, după ce vor vedea ce nu li s-a spus şi vor înţelege ceea ce n-au auzit" (Is. 52, 14—15).

Prin urmare, aceste două evenimente: Jertfa şi Învierea trebuia să se afle într-o conexiune directă. Numai în bipolaritatea lor poate să existe garanţia mântuirii.

Profetul Isaia accentuează cu fermitate acest lucru minunat al înfrângerii morţii şi al proslăvirii Izbăvitorului omenirii. El înalţă un adevărat imn de slavă pentru Ebed — care s-a jertfit: „Iată că de acum Robul Meu (Ebed) va propăşi, se va sui, mare se va face şi se va înălţa pe culmile slavei!" (Is. 52, 13). Şi cei care Îl vor urma, vor fi beneficiari ai roadelor Învierii Sale.

Semnificaţiile împărtăşirii credincioşilor în Ziua Învierii

„Ziua Învierii, popoare să ne luminăm! Paştile Domnului, Paştile! Că din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruinţă“ (Irmos al Învierii). Vestea cea mare, care umple de bucurie cerul şi pământul, este cuprinsă în cuvintele: „Hristos a înviat!“ Ea a fost adusă de un înger luminos la mormântul gol al Mântuitorului din Ierusalim. Vestea priveşte un fapt zguduitor, un eveniment care a răsturnat lumea şi a rezidit-o pentru a doua oară, a străbătut veacurile şi astăzi ea răsună ca un imn de biruinţă ce străbate pretutindeni. Clopotele o repetă în văzduhuri, iar preoţii o cântă împreună cu credincioşii în sfintele locaşuri de închinare. E imnul pe care îl ciripesc şi păsările în graiurile lor, precum îl mărturisesc mugurii ce se deschid pe ramuri, împreună cu zefirul cald de primăvară.

„Astăzi toată făptura se veseleşte şi se bucură, că Hristos a înviat şi iadul a prădat“ (Stihiră). Da, iubite frate, Iisus Hristos a înviat, ridicându-se din mormântul pe care l-a lăsat gol mai înainte ca piatra să fie răsturnată şi mai înainte ca peceţile mormântului să fie sfărâmate. Nu altfel, decât ca să înţelegi că această faptă dumnezeiască este lucrarea miracolului creator ce a pătruns în existenţă peste tot şi ca atare te priveşte şi pe tine la modul personal al cuvântului. Oare ai putea crede că e vorba de o simplă aducere aminte a unui eveniment petrecut acum peste două mii de ani, consemnat ca atare în istoria noastră omenească, şi pe care îl comemorăm simbolic, în sensul unei periodice edificări sufleteşti? Nu ar trebui să retrăim aievea noi înşine actualizarea acestei minuni care să ne treacă „din moarte la viaţă“ şi să ne ridice „de pe pământ la cer“? Desigur, nu la modul figurat al cuvântului, ci la cel real şi viu. Această minune nu poate fi alta decât aceea a împărtăşirii noastre cu Trupul şi Sângele Mântuitorului veşnic viu, Cel care a înviat. Minunea se petrece pe Sfântul Altar şi ni se transmite nouă euharistic. Îţi poţi închipui că te afli în „Ziua Învierii“ fără să te împărtăşeşti? Au nu ne spune Sfântul Apostol Pavel că *„Hristos este Paştele nostru“* (I Cor. 5, 7), după cum ne mai spune şi aceea că *„fiind în Hristos“*, ne-am aflat apropiere întru El, numai *„prin Sângele Lui“* (cf. Efeseni 2, 13)? Aşadar, se cuvine să luăm aminte că neîmpărtăşindu-ne în Sfintele Sărbători ale Paştilor rămânem departe de a şti ce înseamnă Ziua Învierii, întrucât nu participăm la „minunea“ acestei zile.

„Să ne curăţim simţirile şi să vedem pe Hristos strălucind, cu neapropiată lumină a Învierii“ (Irmos). Învierea este biruinţa vieţii asupra morţii, este simţirea tainică a unei slave mai presus de orice cuvânt, tocmai pentru că este manifestarea unor puteri ce izbucnesc în lumină, flacără pură, lumina cea adevărată. Simbolul evident al învierii în lumea văzută este primăvara şi tot primăvara este şi simbolul vieţii creştine. Amândouă sunt pline de una şi aceeaşi imagine a evenimentului Învierii lui Hristos. E o asemănare binevenită. Revărsarea de energii descătuşate în şuvoaiele apelor de munte, izbucnirea sevei din trunchiul copacilor care înverzesc, ca şi vigoarea ce se revarsă în splendoarea de culori a florilor şi tresaltă în năvalnica bucurie a făpturii, ne pot spune, deşi este o simplă analogie, ce se petrece în sufletul şi în trupul nostru. Şi iarăşi se cuvine să ne întrebăm: toate acestea sunt simple efecte ale unei iluzii? Prea uşor ne dăm seama că pe toate le paşte spectrul morţii. Cine trăieşte o existenţă doar biologică, simte că de fapt viaţa lui se aseamănă cu floarea peste care a dat bruma şi se usucă. Tinereţea lui, oricât ar fi de exaltată, are gust de apă sălcie, iar bătrâneţea este apă tulbure, cu gust de deşertăciune. Numai *„minunea“* euharistică ne face să vedem pe

Hristos, *„Soarele dreptăţii, tuturor viaţă răsărind“* (Irmos). *„Unde îţi este moarte boldul tău? Unde este iadule biruinţa ta?“* (Cf. I Cor. 15, 55), se întreabă şi Sfântul Apostol Pavel, întemeiat pe adevărul Învierii. Aşadar, în sensul ultim al cuvântului, moarte nu mai există pentru cel ce a aflat izvorul vieţii veşnice *„în Hristos şi în Biserică“*. *„Cel ce mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu, rămâne întru Mine şi Eu voi rămâne întru el“* (Ioan 6, 56), zice Mântuitorul Iisus Hristos însuşi. E sigur, Biserica se identifică cu Euharistia care o constituie şi o manifestă, iar cel ce se împărtăşeşte mărturiseşte solemn: *„Văzut-am lumina cea adevărată, luat-am Duhul cel ceresc“*. Dimpotrivă, cel care nu se împărtăşeşte din *„minunea“* Învierii, nu poate înţelege ce sunt Paştile, ce sunt frumuseţile cu care ele ne întâmpină şi ne înzestrează, pentru că este cu adevărat mort. Iar *„minunea“* nu este alta decât aceea care se descoperă pe Sfântul Altar. Canonul Învierii ne invită mai ales în Sfânta Zi a Sărbătorii: *„Veniţi să bem băutură nouă, nu din piatră stearpă făcută cu minuni* (referire la cele de care a avut parte Moise), *ci din izvorul nestricăciunii, cel izvorât din mormântul lui Hristos, întru care ne întărim“* (Irmos). Să fim dar pe deplin încredinţaţi de adevărul că îngemănarea *„minunii“* cu sărbătoarea nu ne eliberează numai de moarte, ci şi de toată boala pe care o avem. Fiindcă din momentul în care Hristos aşează în noi temelia vieţii veşnice, din Ziua Învierii, El însuşi adoarme şi veştejeşte războiul cel sălbatic al „cărnii“ ce se împotriveşte „duhului“ şi aprinde evlavia cea către Dumnezeu, iar patimile le omoară.

„Acum toate s-au umplut de lumină: şi cerul (îngerii), *şi pământul* (oamenii) *şi cele dedesubt* (adormiţii). *Deci să prăznuiască toată făptura Învierea lui Hristos, întru care s-a întărit“* (Irmos). Împărtăşirea cu Sfintele Taine, în Ziua Învierii, ne deschide calea cunoaşterii de noi înşine, mai precis, calea de a ne cunoaşte în lumina Învierii, cu întreaga noastră iubire faţă de Dumnezeu şi faţă de semenii noştri, vii şi adormiţi. Dacă vrem să ştim cum se cuvine a iubi cu adevărat, să ne apropiem de Sfânta Euharistie. Primind Trupul şi Sângele Domnului, daruri trecute prin moarte şi ajunse la înviere, suntem în măsură să dobândim certitudinea că nu mai trăim noi, ci Hristos trăieşte în noi, potrivit celor spuse de Apostol la Galateni 2, 20. Iar Hristos Domnul ne arată că nu există iubire adevărată fără dăruirea de noi înşine. Numai în măsura în care te dăruieşti, eşti în stare să iubeşti. E vorba despre dăruirea care se îndreaptă mai întâi spre Dumnezeu, după modelul pe care ni-l conferă Mântuitorul Iisus Hristos. Numai în duh de jertfă ne putem apropia de Dumnezeu în Hristos, întrucât şi El ni se împărtăşeşte în Euharistie în stare de jertfă: într-adevăr numai într-o stare asemănătoare cu a Domnului mort şi înviat ne putem uni şi noi în Duh cu El. Să fim bine lămuriţi: *„viaţa în Hristos“* este de neconceput fără participarea la misterul Crucii Domnului din zilele Sfintelor Paşti. Căci nu ne transformăm pe noi înşine prin efortul nostru ascetic, ci Hristos euharistic lucrează în noi şi dă valoare şi sens la tot ce facem pentru mântuirea noastră. Neglijenţa de a ne cumineca la Paşti îşi are, în genere, originea într-o spiritualizare dezîncarnată a vieţii creştine, care nu pune accentul pe miracolul euharistic ce se transmite prin Sfintele Taine, ci pe voinţa şi efortul omului, urmărind chiar îndepărtarea credincioşilor de acest miracol, precum fac numeroase secte condamnate de Biserică (pelagianism, priscileanism, bogomilism). O anumită obişnuinţă a credincioşilor noştri de a se mulţumi cu primirea, cu ocazia prăznuirii Sfintelor Paşti, doar cu pâinea binecuvântată, cunoscută cu denumirea de „paşti“, îndepărtându-se astfel de „Pâinea vieţii“, este la noi o practică destul de veche, înfiltrată de fapt de secta bogomililor şi susţinută, mai apoi, cu autoritate, de către calvinismul din Transilvania. Se ştie prea bine cu ce scop.

Raportarea noastră la irmosul de mai sus: *„Acum toate s-au umplut de lumină“*, pe lângă oameni, precum am văzut, îi priveşte şi pe îngeri. Este de subliniat, astfel, faptul că ne împărtăşim împreună cu îngerii. Într-adevăr, îngerii sunt vestitorii Învierii, iar credincioşii le aduc şi acestor duhuri slujitoare cinstirea cuvenită în praznicile împărăteşti ale Sfintelor Paşti. Potrivit învăţăturilor tradiţionale, scripturistice şi patristice, împărtăşindu-ne cu vrednicie, nu numai că avem împreună lucrător şi ajutor dumnezeiescul Har în edificarea noastră spirituală, dar şi pe îngerii lui Dumnezeu îi avem în sprijin, întrucât chiar Stăpânul acestor făpturi cereşti le încredinţează o misiune de ordin euharistic. Cuminecându-ne cu Sângele Domnului, mintea noastră devine mai luminoasă decât focul, iar sufletul mai frumos decât aurul. Explicaţia este şi următoarea: Cei ce primesc întru evlavie Trupul Stăpânului stau împreună cu Îngerii, cu Arhanghelii şi cu Puterile cele de sus, îmbrăcaţi fiind cu acea haină împărătească care nici nu e de pe pământ, cum spun Părinţii, ci este din cer. Aşadar, să fim cu luare-aminte că toţi cei ce se împărtăşesc pe Împăratul însuşi îl poartă, înconjuraţi de Sfinţii Îngeri, ei înşişi purtători ai tuturor armelor duhovniceşti.

În ce priveşte misiunea euharistică a Îngerilor, se cuvine să amintim şi aceea că Sângele Domnului, primit cu vrednicie, izgoneşte pe diavoli, îndepărtându-i de la inimile neprihănite, dar în acelaşi timp îi cheamă pe îngeri pentru a le sta pe mai departe în apărare. Unii dintre Sfinţii Părinţi, precum Chiril al Alexandriei, consideră că sufletul omului nu poate în alt chip să se slobozească din tirania diavolului decât numai prin împărtăşirea cu Trupul şi cu Sângele lui Hristos. Domnul însuşi ne spune în Evanghelie: *„dacă Fiul vă va face liberi, liberi veţi fi într-adevăr“* (Ioan 8, 36). În Apocalips, marea confruntare între Arhanghelul Mihail şi îngerii lui cu *„balaurul cel mare, şarpele cel de demult“*, are loc în faţa Sfântului Potir, în vederea salvării fraţilor credincioşi *„şi ei* (- îngerii cei buni -) *l-au biruit* (pe balaur) *prin sângele Mielului şi prin cuvântul mărturiei lor“* (Apoc. 12, 11). Tot după Sfinţii Părinţi, ar fi vorba despre o rezistenţă în faţa unei lucrări de surpare a duhurilor rele, care ar aduce cu sine nu doar necesitatea unei împărtăşiri dese, ci chiar, dacă ar fi posibil, o împărtăşire neîntreruptă. Oricum, în viaţa creştină şi în evlavia euharistică se impune un ritm al pregătirii şi împlinirii care suprimă intervalele neavenite, tinzând de la aplicarea principiului împărtăşirii duminicale, principiu pe care îl întâlnim în viaţa comunităţilor creştine întemeiate de Sfântul Apostol Pavel (Fapte, 20, 7; I Cor. 16, 1-2), spre principiul împărtăşirii zilnice, cum pare a fi fost împărtăşirea în comunitatea primilor creştini din Ierusalim cu „frângerea zilnică a pâinii“ (Fapte 2, 37-42).

„Iată, mă apropii de Sfânta-mpărtăşanie / Şi-mpărtăşindu-mă, Doamne, să nu mă arzi, / Că Tu eşti foc, şi arzi pe cei nevrednici, / Ci, curăţeşte-mă de toată întinăciunea“. Sunt cuvintele rugăciunii care transmit, tot din Ziua Învierii, nu doar un mesaj euharistic, ci în primul rând un avertisment. Îndemnul Sfântului Apostol Pavel: *„Să se cerceteze omul pe sine şi aşa să mănânce din Pâine şi să bea din Pahar. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind Trupul Domnului“* (I Cor. 11, 28-29) este categoric, şi el priveşte posibila contrafacere, care de la îndumnezeirea euharistică trece la demonizare, nu comuniune euharistică, ci hulitoare, defăimarea celor mai sfinte lucruri din cer şi de pe pământ. Dacă nu eşti vrednic să te împărtăşeşti în Ziua Învierii, oare vei fi vrednic în alte ocazii? Mântuitorul Iisus Hristos, vorbind ucenicilor Săi de necesitatea cuminecării cu Preacuratele Taine şi cunoscând cugetul lui Iuda, cel care îl va vinde, îl numeşte de-a dreptul „diavol“ (Ioan 13, 27). E limpede, dar, că oricine se va cumineca cu nevrednicie, va lua partea trădătorului. Consecinţele acestui fel de „cuminecare“, ca şi ale părăsirii ritmului liturgic tradiţional de pricestuire, sunt mai mult decât dăunătoare existenţei neamului, putând fi catastrofale.

Mai presus de toate însă, se cuvine să fim conştienţi că biruinţa a fost câştigată: Iisus Hristos-Domnul a înviat. Moarte nu mai există. Această nemurire ne-a fost conferită şi nouă printr-o minune, care nu este alta decât aceea a dobândirii Împărăţiei lui Dumnezeu, prin darul Sfintei Euharistii. Este minunea cu care ne împărtăşim în Ziua Învierii.

Pr. Prof. ILIE MOLDOVAN

Pentru o unificare între ştiinţă şi credinţă

E destul de difuză ideea că ştiinţa şi religia vorbesc două limbi diverse. Unii cred chiar că acest lucru ar garanta compatibilitatea şi ar evita conflictul. E ca şi cum fiecare ar avea propria „istorie“ de povestit: istoria originilor universului, ale vieţii, istoria privind locul pe care îl ocupăm în univers etc. În acest caz, s-ar părea că lipsa de comunicare le-ar favoriza pe amândouă.

Ştiinţa, de exemplu, ar trebui să se ocupe de o cunoaştere obiectivă, universală, comunicabilă, în timp ce credinţa ar fi o chestiune personală şi subiectivă, fără pretenţia de a avea o bază obiectivă, recunoscută de toţi, aşa cum se întâmplă cu rezultatele ştiinţifice.

În ultimul timp, această delimitare de teritoriu nu mai satisface. Ne dăm seama tot mai mult că azi cunoaşterea ştiinţifică posedă şi ea o dimensiune personală, angajantă, iar credinţa vorbeşte de lucruri care interesează pe toţi cei ce apelează la marile întrebări ale existenţei. Oamenii de ştiinţă sunt astăzi tot mai interesaţi de răspunsurile oferite de religie, în timp ce teologia foloseşte tot mai mult rezultatele ştiinţei pentru a explica mai bine adevărurile revelaţiei. Se poate constata azi o tot mai accentuată dorinţă de comunicare. Aceasta necesită însă curajul de a călători împreună spre acelaşi Adevăr.

Se spunea până acum că credinţa trebuie să se ocupe exclusiv de domeniul lui „de ce“, în timp ce ştiinţa se ocupă de „cum“. De asemenea, se credea că gândirea ştiinţifică, pentru a se dezvolta, trebuie să se emancipeze de filosofie şi de teologie. Tot mai mult însă ştiinţa se ocupă şi de răspunsurile la întrebarea „de ce?“, pentru a ajunge în profunzimea lucrurilor şi a nu se opri la aparenţe. Oamenii de ştiinţă îşi pun tot mai mult întrebarea „de ce?“, cercetarea ducându-i până la porţile teologiei şi filosofiei. Este aceasta un tip de problematică ce izvorăşte în însuşi „interiorul“ metodologiei ştiinţifice, chiar dacă ţinta cercetării rămâne una exterioară. O privire atentă în istorie demonstrează că teologia creştină a favorizat cercetarea ştiinţifică, educând oamenii către inducţie şi către constatarea raţionalităţii cosmosului. Iar filosofia, la rândul său, a oferit ştiinţei principiile sale, ba chiar propriul limbaj, chiar dacă uneori oamenii de ştiinţă nu-şi dau seama de acest lucru.

Se tinde astăzi spre depăşirea fragmentării difuze a cunoştinţelor. Se descoperă tot mai mult avantajele interdisciplinarităţii şi ale transdisciplinarităţii. Această reunificare se realizează prin apropierea între mijloace şi finalităţi. Mult timp am considerat ştiinţa doar un instrument, ca pe ceva neutral ce poate fi folosit în bine sau în rău, în funcţie de finalităţile în slujba cărora era pusă. Ştiinţa şi omul de ştiinţă ar trebui să se întrebe care sunt motivele profunde ale lucrării lor şi să identifice binele şi răul în însăşi natura lucrurilor şi în propria conştiinţă. Acesta e un prim pas către unificarea cunoaşterii.

Ştiinţa a început să se întrebe, prin anii '30 ai secolului al XX-lea, asupra problemei fundamentelor, atunci când se risipea iluzia neopozitivismului logic şi a empirismului. Mai întâi matematica, apoi fizica, iar acum şi biologia avertizează necesitatea unei logici şi a unui sistem de referinţă care să justifice însăşi metodologia de care uzează. Fără o filosofie a naturii, fără un fundament teologic, metoda ştiinţifică devine imposibilă, rămâne ceva autoreferenţial. De fapt, aceste fundamente se constituie din concepţii şi concluzii filosofice şi/sau din date revelate, pe care ştiinţa le primeşte şi le foloseşte implicit în cercetările sale.

În schimb, teologia s-a interogat în mod divers asupra fundamentelor. Căutările sale s-au dezvoltat în direcţia cercetării fundamentelor credinţei. Iar acestea le găsim în primul rând în revelaţie. Mesajul creştin se impune prin sine, prin coerenţa şi frumuseţea sa: este credibil pentru că Iisus Hristos este credibil.

Arhim. Dr. IUVENALIE IONAŞCU

Învăţătura Sfântului Apostol Pavel despre Înviere

Chemat la apostolat pe drumul spre Damasc, de Mântuitorul, Saul din Tars şi-a schimbat nu numai numele, devenind Pavel, dar şi întreaga sa conştiinţă, lepădând duşmănia şi prigoana contra lui Iisus şi transformându-se în cel mai zelos mărturisitor al Evangheliei lui Iisus, predicând-o cu o desăvârşită loialitate, aşa cum o mărturisesc cele 14 epistole ale sale.

Mă voi referi de exemplu doar la unul dintre adevărurile Evangheliei şi anume la acela despe Înviere spre a ne convinge despre acest lucru.

Iisus Hristos a făcut cunoscut ucenicilor săi şi prin ei, întregii omeniri, că la sfârşitul veacurilor va veni întru mărire şi oamenii vor fi înviaţi, judecaţi şi rânduiţi după faptele lor spre fericire sau pedeapsă veşnică, în Împărăţia lui Dumnezeu (Matei 24, 29—42; Marcu 12, 24-30; Luca 20, 37—38; Ioan 5, 24—30).

Aceleaşi adevăruri le va predica şi Sf. Apostol Pavel, apelând la întreaga sa capacitate de gândire şi la o permanentă acţiune misionară, pentru a convinge „neamurile" să le accepte.

Într-adevăr nu i-a fost deloc uşoară misiunea sa, întru cât atât iudeii, dar mai ales păgânii greu puteau accepta ideea învierii morţilor şi viaţa de dincolo (F. Ap. 17, 32).

Având însă o desăvârşită încredere în învăţătura lui Iisus şi harul lui Dumnezeu asupra sa, Sfântul Apostol Pavel a biruit neîncrederea oamenilor, făcând să biruie adevărurile evanghelice despre înviere, pe care o socotea, ca de altfel toţi apostolii, piatra de temelie a Bisericii. „Dacă nu este învierea morţilor, spunea Apostolul, nici Hristos nu a înviat. Şi dacă Hristos nu a înviat, zadarnică este credinţa noastră. Iar dacă credinţa în Hristos este numai pentru viaţa aceasta, suntem mai de plâns decât toţi oamenii" (I Corinteni 15, 15—16).

Şi ca să întărească spusele sale, aducea argumentul hotărâtor: „El a fost îngropat, dar a înviat a treia zi potrivit Scripturilor. Şi s-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece, în urmă s-a aătat la peste cinci sute de fraţi, dintre care cei mai mulţi trăiesc până astăzi, iar alţii au adormit. Iar la urma tuturor mi s-a arătat şi mie" (I Corinteni 15, 4—8; F.A. 1, 21; F.A. 4, 33).

Pavel este deci el însuşi martor al învierii lui Iisus şi de aceea afirma: „Hristos este aşadar pârga învierii celor adormiţi şi precum într-un Adam toţi mor, aşa şi întru Hristos, toţi vor învia" (I Corinteni 15, 21—22).

A nu mărturisi şi a nu crede acest adevăr al învierii, înseamnă, spunea Apostolul: „A fi duşman al adevărului transformându-ne în nişte mincinoşi faţă de Dumnezeu, ca unii ce am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că nu l-a înviat, dacă noi spunem că morţii nu înviază" (I Cor. 15, 15-16).

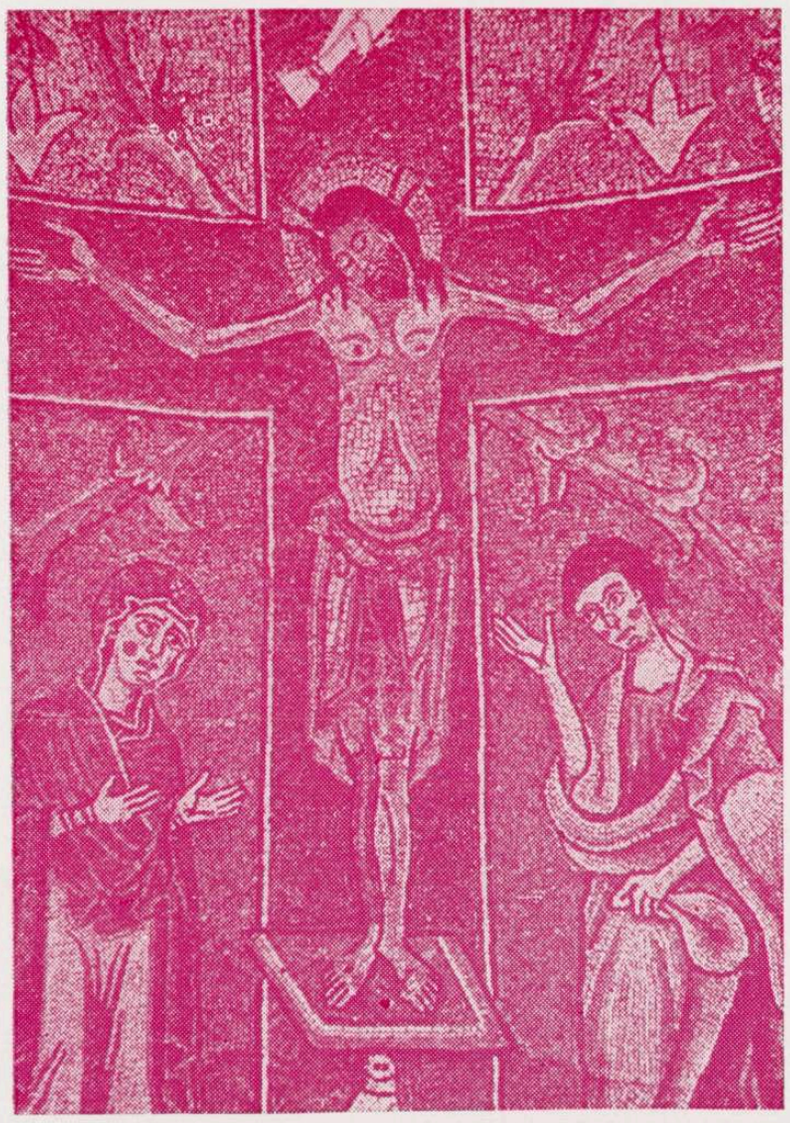

În aceeaşi identitate de gândire cu Evanghelia, va arăta în epistolele sale cum va fi învierea (Matei 24, 27; Marcu 12, 25—26 şi 13, 32—33).

Ea va veni pe neaşteptate: „cu strigare mare la glasul arhanghelului şi la trâmbiţa lui Dumnezeu şi Iisus Hristos se va coborî din cer şi cei morţi vor învia întâi şi după aceea noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiţi împreună cu ei în nori ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh şi aşa pururea vom fi cu Dânsul" (I Tesaloniceni 4, 13—17; II Petru 3, 10).

În ziua învierii trupurile nu vor mai rămâne aceleaşi cum erau în viaţă ci se vor transforma: „Se seamănă trupul nostru întru străcăciune; înviază întru nestricăciune; se seamănă trup firesc; înviază trup duhovnicesc; se seamănă întru necinste, înviază întru mărire". Şi iarăşi: „Nu toţi vom muri, dar toţi ne vom schimba într-o clipeală de ochi la trâmbiţa cea de apoi. Căci trâmbiţa va suna şi morţii se vor scula fără stricăciune, iar noi vom fi schimbaţi" (I Corinteni 15, 42—44 şi 15, 52).

Învierea este legată de venirea Mântuitorului şi va fi atât de neaşteptată încât: „Vine aşa ca un fur în puterea nopţii şi atunci când vor zice pace şi linişte, atunci fără de veste va da peste ei pieirea, aşa cum dau durerile peste cea însărcinată". Surpriza va fi atât de neaşteptată, încât „El va fi privit cu uimire" (I Tesaloniceni 5, 23; II Tesaloniceni 1, 5; 1, 10; II Petru 3, 10).

Venirea Domnului va fi plină de măreţie deoarece: „Va veni cu îngerii puterii Sale şi în glas de trâmbiţă". În această atmosferă va proceda apoi la judecata oamenilor, răsplătind pe cei buni şi pedepsind pe cei răi, odată pentru totdeauna (II Tesaloniceni 1, 7-9; I Corinteni 4, 5; Matei 25, 24-46; Luca 18, 24).

Judecata lumii „va fi o judecată dreaptă şi îi va urma sfârşitul lumii. În aceeaşi zi Domnul va da împărăţia lui Dumnezeu şi Tatăl şi se va nimici orice stăpânire şi orice putere" (I Corinteni 15, 24).

Această împărăţie va fi o lume nouă: „întru nădejdea vieţii veşnice făgăduită mai înainte de anii vecilor de Dumnezeu, care nu minte" (Tit 1, 42; Romani 6, 22-23; II Petru 3, 12-13).

Ea va fi clădire în ceruri, casă veşnică nefăcută de mână. De aceea şi suspinăm în acest trup, dorim să ne îmbrăcăm cu locuinţa noastră din cer" (II Corinteni 5, 1-2).

Atunci vom deveni: „Fiii împărăţiei lui Dumnezeu, deoarece cetăţenia noastră este în ceruri de unde şi aşteptăm cu stăruinţă ca Mântuitor, pe Domnul. Iisus Hristos, care va schimba la înfăţişare trupul smereniei noastre, întru asemănarea trupului măririi Sale" (Filipeni 3, 20-21).

Învăţătura Sf. Apostol Pavel despre înviere, cu toate atributele sale, a găsit în el nu numai un mare maestru al cuvântului, dar şi un desăvârşit misionar, care a ştiut să câştige pentru Evanghelie comunităţile creştine, convingându-le că viaţa nu se sfârşeşte niciodată, ci se desăvârşeşte prin înviere în împărăţia lui Dumnezeu.

Pentru creştini aşadar, învierea devine o adevărată forţă morală în stare să biruiască egoismul, răutatea, nedreptatea, ura, laşitatea.

Pr. IOAN SPIRU

„Cu moartea pe moarte călcând"

(Urmare din pag. a 3-a)

Dacă cei contemporani cu slujirea mesianică a Fiului lui Dumnezeu au ajuns să răspundă iubirii dumnezeieşti prin cuvintele „Răstigneşte-L!", omul modern a răspuns la fel. Nietzsche vesteşte „moartea lui Dumnezeu" fără a lansa un manifest teoretic nihilist, ci doar constatând că locul din care a fost izgonit Dumnezeu a rămas gol.

Tragedia nihilismului constă tocmai în faptul că locul acesta gol — nihil nu poate fi ocupat de altcineva.[10]

În celebrul fragment din cartea a treia a „Ştiinţei voioase" *(Die fröhliche Wissenschaft,* 1882), vestea „morţii lui Dumnezeu" este adusă de un „om nebun" *(der tolle Mensch).* „N-aţi auzit de nebunul care-şi aprindea ziua-n amiaza mare un felinar şi, alergând cu el prin piaţă, striga fără încetare: «Îl caut pe Dumnezeu! Îl caut pe Dumnezeu?» Şi cum acolo se aflau adunaţi mulţi dintre cei care nu credeau în Dumnezeu, stârnise nebunul acela veselie nevoie mare. «Va să zică s-a pierdut?», zice unul, «S-a rătăcit ca un copil?» zice altul. «Nu cumva s-o fi jucând cu noi de-a v-aţi ascunselea?», «I-o fi frică de noi?», «S-o fi dus să se plimbe cu vreo corabie?» — aşa strigau, râzând în cor cu toţii. Nebunul se năpusti între ei şi-i străpunse cu privirea: «Unde-i Dumnezeu? — strigă iar — să vă spun eu! *Noi l-am ucis,* noi, voi şi cu mine! Noi toţi suntem ucigaşii Lui! Cum de-am făcut-o? Cum de-am cutezat să sorbim toată apa mării? Cine ne-a pus în mână buretele cu care să ştergem din zarea cerului orizontul? Ce-am făcut, când am dezlegat pământul de soarele lui? Unde-o să se ducă acum pământul? Unde ne ducem noi? Dincolo de toţi sorii? Nu vedeţi că ne împleticim şi cădem la tot pasul? Înapoi, înainte, pe-o parte, pe alta, în toate părţile? Ce mai poate să însemne 'sus' şi 'jos'? Nu ne înfioară vidul? Nu s-a făcut mai frig? Nu cade fără încetare peste noi noaptea, tot mai multă noapte? Nu trebuie să aprindem din faptul zilei felinarele? N-aţi auzit încă sapa groparilor lui Dumnezeu? ... Dumnezeu a murit! Şi mort o să rămână! Noi L-am ucis! Găsi-vom oare mângâiere vreodată noi, ucigaşii ucigaşilor? Am sfârtecat cu cuţitele noastre tot ce avea până astăzi lumea mai sfânt şi mai înalt. Iată-L, zace însângerat la pământ! Noi L-am doborât! Cine o să ne spele de sângele Lui? Cu ce apă? Ce rituri de pocăinţă, ce sfinte jocuri să mai născocim? Nu-i fapta asta mare prea mare pentru noi? Să ne facem zei şi noi, ca să părem vrednici de ea? N-a fost vreodată faptă mai mare pe lume şi toţi cei ce s-or naşte după noi vor trăi o Istorie mai presus decât orice a fost, până la cer sul acestei fapte, Istoria!» Tăcu apoi nebunul şi, rotindu-şi privirea, se uita la cei ce stăteau în juru-i şi-l ascultau: tăceau şi ei, privindu-l înmărmuriţi. Într-un târziu, dădu de pământ cu felinarul, de se făcu ţăndări, stingându-i lumina".[11]

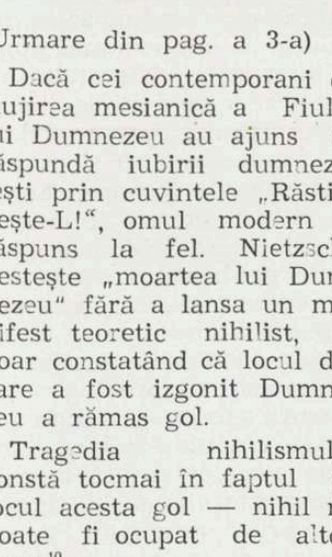

Proclamarea „morţii lui Dumnezeu" înseamnă negarea temeiurilor principale ale conştiinţei de sine a europeanului, o invitaţie la conştientizarea caracterului iraţional al existenţei, subminarea chiar a normelor uzuale ale vieţii sociale. Este vorba despre distrugerea temeliei pe care Europa îşi clădise conştiinţa propriei identităţi. Nietzsche vorbeşte despre această distrugere ca despre un fapt istoric consumat, un act de infidelitate faţă de sine hotărâtor pentru desfăşurarea ulterioară a istoriei Europei. Răspunzătoare de moartea Dumnezeului tradiţiei metafizice europene occidentale este însăşi lumea creştină occidentală. Ea a generat nu numai negarea metafizică a divinităţii lui Dumnezeu, ci şi negarea problemei metafizicii ca atare, a generat repulsia ori numai indiferenţa faţă de orice cercetare metafizică, a făcut să apară, pentru prima dată în istoria omenirii, un fenomen până acum necunoscut, acela al indiferentismului religios de masă, ce caracterizează secolul nostru[12].

Este cunoscut faptul că, începând din anii '80, se vorbeşte în Occident de postmodernism. Dezbaterea din punct de vedere filosofic în jurul acestui concept a început atunci, punctul de plecare fiind lucrarea lui J. F. Lyotard intitulată „La condition posmoderne" publicată la Paris în 1979. Postmodernismul se defineşte, din punctul de vedere filosofic, în primul rând prin delimitarea de moden, de epoca definită prin raţionalismul de tip cartezian, de iluminism şi materialism etc. „Religiosul" se întoarce, este greu să se mai conteste că omul este „homo sapiens" dar şi „homo religiosus" (după cum argumenta peremptoriu Mircea Eliade), dar există tendinţa spre sincretism sau chiar spre o religiozitate fără Dumnezeu! Societatea nu mai poate propune adevăruri, principii universal valabile, şi de aceea se fărâmiţează tot mai mult, se atomizează.

Dascălul de filosofie Mihail Grădinaru vorbeşte despre o a treia Renaştere, „care va fi şi ultima. După ea (după «sfârşitul filosofiei»), singura continuare posibilă este marea unificare: întinderea unor punţi peste prăpăstiile ce despart astăzi ciclul evolutiv european de alte universuri spirituale. Ecumenizarea religiei şi a filosofiei este posibilă şi chiar necesară, deoarece toate marile culturi şi civilizaţii s-au desprins dintr-o viziune arhaică asupra Unului care este Totul, în fond unitară."[13]

„Punţi peste prăpăstiile" ce există între oameni nu vor putea fi întinse dacă nu se va înţelege că învierea lui Hristos înseamnă *restaurare:* a *omului* — se poate trăi o viaţă de sfinţenie în istorie; a *familiei* — modelul comuniunii familiale este comuniunea treimică, iubirea desăvârşită; a *societăţii* — de la început comunitatea ecclesială a fost o *comunitate inclusivă,* oricine om îşi găsea locul în Biserică, bogatul şi sclavul, iudeul şi elinul, cel sănătos şi cel cuprins de diverse boli; a *neamului* — diversitatea neamurilor nu este consecinţa păcatului strămoşesc, toate neamurile au valoare eternă pentru Dumnezeu, toţi membrii lor putând deveni fii adoptivi ai Tatălui ceresc, deoarece prin Botez devin fraţi cu Fiul lui Dumnezeu făcut om: „Căci, câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus" *(Galateni 3, 28).*

Învierea Mântuitorului este prilej de nespusă bucurie duhovnicească şi un nesecat izvor de optimism. Răul, care oricum nu are subzistenţă, fiind doar lipsa binelui, s-a descoperit în sfârşit ca având doar o putere bazată pe înşelăciune şi iluzie.

Astăzi se bucură toţi, nimeni nu este exclus, în orice situaţie ar fi, să înţeleagă că Hristos a înviat, iar învierea Sa înseamnă că tot ce pare fără sens are un sens, înseamnă că suferinţa se poate transforma în *katharsis* — purificare, înseamnă că orice clipă şi faptă au valoare eternă, înseamnă că se poate ţine în condiţii de exterminare un „jurnal al fericirii"[14], înseamnă că suntem binecuvântaţi.

Note:

1. Pannayotis Nellas, *Omul - animal îndumnezeit,* Editura Deisis, Sibiu, 1994, p. 17.
2. Ibid.
3. Ibid, p. 19.
4. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă,* vol. 2, EIBMBOR, Bucureşti, 1978, p. 41.
5. Note la: Sfântul Atanasie cel Mare, *Cuvânt despre întruparea Cuvântului,* PSB 15, EIBMBOR, Bucureşti, 1987, p. 115.
6. Ibid, pp. 115—116.
7. *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu,* Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987, p. 84 (reedit. 1996).
8. Ibid.
9. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului,* ediţia a II-a, Ed. Omniscop, Craiova, 1993, p. 311.
10. Christos Yannaras, *Heidegger şi Areopagitul,* Ed. Anastasia, 1996, p. 35.
11. Ibid, pp. 37—38.
12. Ibid, pp. 38—39.
13. Mihail Grădinaru, *Peripetysean. Pentru o a treia Renaştere,* Ed. Septentrion, Iaşi, 1995, pp. 21—22.
14. Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii,* apărut în mai multe ediţii după 1989, considerat de unii critici cartea secolului, deoarece este mărturia faptului că, poate în cel mai sângeros secol din istoria cunoscută a omenirii, un om a putut să ierte, să uite şi chiar să iubească pe cei ce l-au chinuit, împlinind astfel cea mai dificilă poruncă, iubirea vrăjmaşului.

Învierea Domnului — bucuria întregii creştinătăţi

În acest an întreaga creştinătate serbează la aceeaşi dată Învierea Domnului şi tot sufletul se umple de bucuria biruinţei lui Hristos asupra morţii.

Dacă Buna-Vestire şi Naşterea Domnului constituie „începutul mântuirii noastre", prin Învierea Sa Mântuitorul o desăvârşeşte. Bucuria plină de speranţă a păstorilor din Betleem care cântau împreună cu îngerii „slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!" (Lc. 2, 14) s-a transformat în bucuria desăvârşită care a alungat teama şi deznădejdea de care erau cuprinşi Apostolii şi femeile mironosiţe văzând patimile şi moartea Mântuitorului Iisus Hristos. Venind la mormânt femeile mironosiţe nu au fost întâmpinate de întuneric şi de teamă, ci de îngerul cu înfăţişarea ca de fulger şi îmbrăcămintea albă ca zăpada (Mt. 28, 3), care strălucea deasupra mormântului gol din care înviase întru slavă Mântuitorul Hristos şi care le dădea o nouă bună vestire zicând: „Nu vă temeţi! Iisus cel răstignit a înviat!" (Mt. 28, 5; Mc. 16, 6). De aceea ele au plecat de la mormânt cu frica de care este cuprins orice om în faţa unei anghelofanii dar au alergat cu bucurie mare să vestească ucenicilor Învierea Domnului (Mt. 28, 8).

Imnele noastre pascale abundă în expresii care redau bucuria Învierii, iar creştinii nu mai contenesc în a vesti că „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte, viaţă dăruindu-le!" Întristarea de care au fost cuprinşi în Vinerea Patimilor când l-au prohodit pe Iisus cel răstignit şi mort şi tăcerea adâncă ce a dominat trupurile şi sufletele lor pe tot parcursul Sâmbetei, s-au prefăcut în mare bucurie care a cuprins toată lumea. În această zi „nimeni să nu plângă . . ., nimeni să nu se tânguiască . . . şi nimeni să nu se teamă de moarte, ne îndeamnă şi ne îmbărbătează Sfântul Ioan Gură de Aur, pentru că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului; a înviat Hirstos şi se bucură îngerii; a înviat Hristos şi viaţa veşnică stăpâneşte; a înviat Hristos şi nici un mort nu este în groapă, căci Hristos, sculându-Se din morţi, începătură învierii celor adormiţi S-a făcut".

Lumina care a răsărit din mormântul lui Hristos învăluie tot sufletul creştinesc până acum necăjit şi întristat, umplându-l de mare bucurie. Din momentul în care preotul ţinând în mâini lumânarea aprinsă îi cheamă pe creştini: „veniţi de luaţi lumină!" iar ei îşi aprind lumânările, nu le mai sting, ci le poartă de la biserică la casele lor pentru a trăi permanent bucuria învierii lui Hristos. Lumina care este Hristos, a răsărit din mormântul Său ce s-a arătat purtător de viaţă, rai înfrumuseţat, cămară împărătească prealuminată şi izvorul învierii noastre. În bucuria sa nespusă, creştinul nu poate să nu ţină în mâini făclia de Paşti pentru că ea alungă întunericul şi teama necunoaşterii, ea este lumina lui Hristos care luminează tuturor. Cu ea aprinde lumânarea de la crucea ce străjuieşe la căpătâiul părinţilor, moşilor şi strămoşilor lui adormiţi întru nădejdea învierii şi a vieţii veşnice parcă dorind să le reamintească printr-o legătură tainică, an de an, că Hristos a înviat biruind moartea de care ei sunt cuprinşi temporar.

Aşa cum lumina de Paşti nu poate fi despărţită de mormântul lui Hristos, nici Crucea nu poate fi despărţită de Înviere, pentru că, „prin cruce a venit bucurie la toată lumea". Fără cruce şi moarte nu este înviere. Mântuitorul Iisus Hristos a trecut prin ele, prin patimă, răstignire şi moarte ca să învie întru biruinţă şi slavă din mormânt. A suferit crucea pentru bucuria pusă înainte-I şi astfel, înviind din morţi S-a înălţat întru slavă şi a şezut de-a dreapta tronului lui Dumnezeu (Evr. 12, 2). De aceea ea este pentru creştinul autentic laudă (Gal. 6, 14), omorârea vrăjmăşiei (Efes. 2, 16), ascultare (Filip. 2, 8), sfinţenie (Evr. 10, 10) şi puterea lui Dumnezeu (I Cor. 1, 18). Închinându-ne Învierii lui Hristts ne închinăm în acelaşi timp şi Crucii Lui prin care moartea a stricat şi ne-a dăruit nouă viaţa veşnică. Iubirea lui Hristos este iubire jertfelnică. De aceea bucuria Învierii Lui răsare din mormântul purtător de viaţă.

Sărbătoarea Învierii Domnului este prin urmare sărbătoarea bucuriei, a iluminării şi a împăcării. Hristos, Cel fără de păcat, a luat asupra Sa toate păcatele lumii şi le-a pironit pe cruce. Astfel, prin jertfa Sa ne-a răscumpărat pe noi ca întâi-născuţi din apă şi din Duh şi ne-a unit cu Dumnezeu prin Înviere. De pe Cruce El ne primeşte mereu cu braţele deschise şi ne învăluie cu iubirea Sa jertfelnică şi mântuitoare ce ne-o dăruieşte prin Înviere. Ne cheamă şi ne îndeamnă

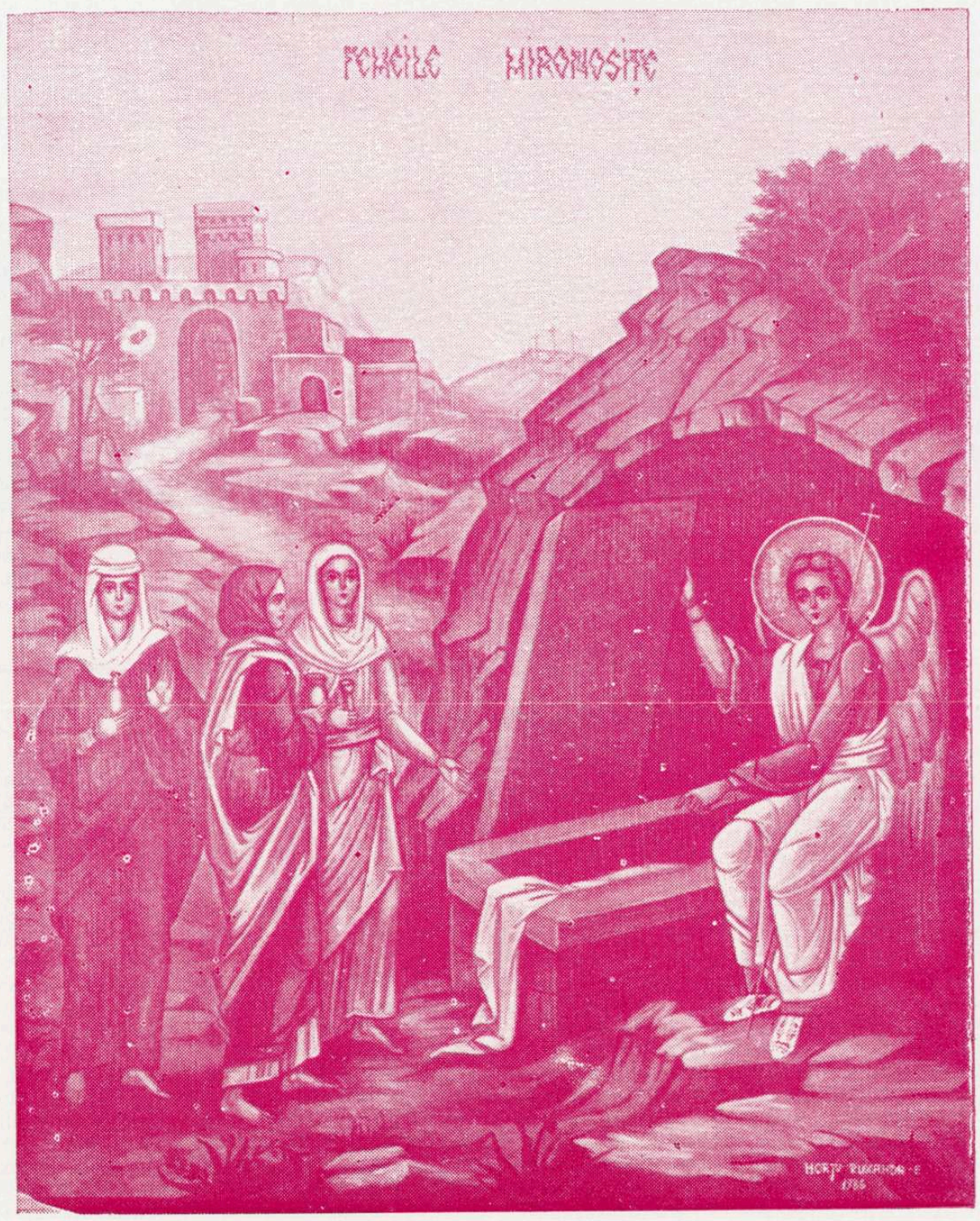

şi pe noi, cei care ne hrănim din darurile Învierii Sale, să ne dăruim iubirea noastră jertfelnică semenilor noştri şi socotindu-i pe toţi fraţi întru Hristos să-i îmbrăţişăm, să uităm toate pentru Înviere şi să strigăm cu bucurie: „Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le!".

Pr. Prof. NICOLAE CHIFĂR

Înviere şi timp

„Şi lumina luminează în întuneric, şi întunericul n-a cuprins-o" (In 1, 5).

Prin actul creaţiei are loc o extază a Eternităţii care va întemeia eonul întregii lumi, analog şi totodată distinct de Eternitatea lui Dumnezeu. Timpul pleacă din Eternitate şi se întoarce în ea ca eon eshatologic. Avem astfel revelată aici suprapunerea capetelor timpului în Infinit. Păcatul originar afectează nu numai coerenţa cosmică, ci şi structura temporalităţii, căci timpul istoric este deschis păcatului. O transcendere definitivă a acestei temporalităţi alterate şi o reintrare în sfera eternităţii va fi posibilă doar prin înviere. În cele ce urmează vom prezenta succint implicaţiile ontologice ale principalelor momente care au punctat istoria mântuirii, pentru a ne opri apoi asupra relaţiei dintre moarte, înviere şi temporalitate.

Timpul este creat de Eternitate din abis. Din această cauză, la începutul Genezei este prezentă una din persoanele Sfintei Treimi: Duhul Sfânt, care era transcendent abisului: „Întuneric era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor" (Facere 1, 2). Lumea se orânduieşte prin suprimări parţiale ale adâncului şi ale omogenităţii lui nocturne. Această sfâşiere a adâncului de către lumina increată este marcată în Geneză prin simbolul separării apelor de ape. Naşterea timpului este legată de crearea lumii, căci despărţirea luminii de întuneric înseamnă separaţia potenţei de act în structura timpului. Prin potenţă, timpul este asemănător adâncului, iar prin act eternităţii (este legat de abis în măsura în care implică posibilul şi este asemănător Eternităţii care este prezent pur în măsura în care timpul înseamnă şi prezent).

Conform teologiei dogmatice, căderea are două niveluri: un nivel angelic şi unul adamic. Cel angelic a fost unul eonic produs la nivelul lumii inteligibile şi din punctul acesta de vedere a avut un caracter transcendental, adică nu a privit timpul însuşi, ci condiţiile lui inteligibile de posibilitate. Prin culpa adamică însă, căderea transcendentală s-a extins la nivelul timpului şi lumii sensibile. Prin aceasta, moartea devine semnul dezechilibrului ontologic al timpului. Axa temporalităţii este deviată spre abis, fiind dislocată din înrădăcinarea ei în infinitul divin. Această fractură abisală a timpului face legătura dintre abis şi coruptibilitate şi implicit dintre abis şi maxima coruptibilitate, care este moartea.

Pentru că abisul înseamnă absenţa temeiului, deci lipsă totală de sine, abisul înseamnă ek-stază infinită (folosim termenul în semn fenomenologic şi nu în sens mistic). De aceea Heidegger observă profund corelaţia care există între ek-stază, fiinţă întru moarte *(Sein zum Tode)* şi lipsa temeiului *(Abgrund)*. Transcendental, condiţia de posibilitate a morţii este abisul. Aruncarea din sinele propriu pe care îl presupune dezechilibrul abisal al timpului generat de cădere leagă problema morţii de problema exterioriţăţii (interioritatea şi exterioritatea sunt folosite aici nu în sens spaţial, ci în sens ontologic). Astfel, extaza abisală a timpului înseamnă exterioritatea lui în faţă de propriul temei, pentru că în sens ontologic, abisul este exterioritate pură. Într-un sens simetric, Eternitatea ca rămânere în sine este entază absolută. Astfel, ori de câte ori este afirmată o pluralitate în sânul unităţii eterne, această pluralitate trebuie să fie perihoretică, adică cointerioară.

De aceea, refacerea unităţii timpului, echivalentă cu suspendarea extazei lui şi a consecinţei acestei extaze, care este moartea, nu poate fi realizată decât de interioritatea pură, deci numai prin intersecţia Eternităţii cu timpul. Acest lucru are loc prin cel de-al doilea ipostas al Sfintei Treimi, care, având în sine natura eternă, şi-a asumat-o şi pe cea temporală prin întrupare. În ipostasul Logosului există două naturi, eternă şi temporală, infinită şi finită, acestea fiind de asemenea într-o relaţie perihoretică. Acest lucru, din punct de vedere metafizic înseamnă că în Hristos, timpul şi Eternitatea se întrepătrund. Sfântul Ioan Damaschin susţine că deşi întrepătrunderea este reciprocă, ea este aici asimetrică: natura eternă pătrunde total natura temporală, cât timp natura temporală nu pătrunde complet natură eternă. Faptul că în Hristos Eternitatea şi timpul sunt cointerioare, suprimă principiul de posibilitate a morţii. Iată de ce între suprimarea morţii şi perihoreză există o directă legătură şi iată de ce perihoreza înseamnă suspendarea fracturii abisale a timpului. Prin cointeriorizare şi prin faptul că în Hristos comunică însuşirile timpului este infinitizat fără însă a deveni identic cu eternitatea.

Faptul că timpul şi lumea au o structură oscilatorie, între eternitate şi abis existând ritmuri temporale şi ritmuri cosmice, afirmă existenţa unui regim dialectic al timpului şi al raportului dintre potenţă şi act în structura temporalităţii. De aceea, fractura abisală

(Continuare în pag. a 7-a)

Lect. univ. Dr. VASILE CHIRA

Învierea din adânc

(la Sfânta Liturghie din Sâmbăta Mare)

Una dintre slujbele cele mai tulburătoare ale cultului actual al Bisericii Ortodoxe este *Sfânta Liturghie din Sâmbăta Mare*. Cu o zi mai înainte, după moartea pe Cruce a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a săvârşit coborârea de pe Cruce a Trupului Său şi pregătirea Sa pentru înmormântare, la Vecernia din Vinerea Mare, iar apoi, la *Denia* aceleiaşi zile, toţi credincioşii participă la *Prohodul Domnului*, slujba punerii în mormânt a preasfântului Său Trup. Până la „Învierea cea de a treia zi" din Duminica Sfintelor Paşti, Sâmbăta Mare este oarecum „mijlocul răstimpului în care Trupul Mântuitorului nostru este ascuns în taina mormântului Său.

Ziua Sâmbetei Mari, a şederii în mormânt a Mântuitorului, cântările bisericeşti o asemuiesc zilei a şaptea a Facerii, în care Dumnezeu s-a odihnit de lucrarea Sa (Fac. 2): „Ziua de azi mai înainte a închipuit-o cu taină marele Moise, zicând: Şi a binecuvântat Dumnezeu ziua a şaptea; că aceasta este ziua cea binecuvântată; aceasta este ziua odihnei, în care s-a odihnit de toate lucrurile Sale Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, prin rânduiala morţii, după trup odihnindu-se . . ." *(Slava* de la *Doamne, strigat-am . . .*, la Vecernia ce se săvârşeşte împreună cu Liturghia Sfântului Vasile cel Mare în Sâmbăta Mare).

Însă, în mod cu totul surprinzător, Sfânta Liturghie a acestei zile este totodată şi o *Slujbă a Învierii*. Chiar şi numai faptul că ea este unită cu Vecernia face ca ea să se încadreze deja oarecum în „ziua liturgică" următoare, pentru că întotdeauna fiecare zi liturgică începe cu slujba din seara dinainte — prin această rânduială sacramentală obişnuită închipuindu-se starea Împărăţiei cereşti, a Raiului recâştigat, în care de la începuturi *Ziua cea una şi veşnică* „a fost seară şi a fost dimineaţă" (Fac. 1, 5—31), fără nici o noapte întunecată. Dar „ziua următoare", în care se încadrează liturgic şi Sfânta Liturghie a Sâmbetei Mari, este chiar *a Duminicii Învierii*, a Sfintelor Paşti.

Astfel, în această zi a Sâmbetei Mari, rânduielile, citirile şi cântările Sfintei Liturghii a Sfântului Vasile cel Mare, unită cu Vecernia Învierii, ne dezvăluie de fapt cum înfricoşata şi tainica lucrare a Învierii a şi început în adâncurile iadului, pentru că „astăzi iadul strigă suspinând: zdrobitu-s-a stăpânirea mea, Păstorul s-a răstignit şi pe Adam l-a înviat. De cei peste care eram împărat sunt lipsit, şi pe care i-am înghiţit, puternic fiind, pe toţi i-am vărsat". Învierea morţilor a început deja în adâncurile iadului, pentru că „deşertat-a mormintele Cel ce a fost răstignit; slăbit-a puterea morţii . . ." (a treia stihiră a Sâmbetei celei Mari, la *Doamne, strigat-am . . .*).

Tânguirea iadului învins de jertfa pe Cruce a Mântuitorului deslueşte în chip cu adevărat *teologic* cum „sufletele pe care le ţineam întru mine mai dinainte, *Dumnezeu fiind*, le-a înviat". Dar înfricoşata Taină a Iconomiei Mântuirii s-a săvârşit şi de acum degeaba „astăzi iadul strigă suspinând: Mai bine mi-ar fi fost de n-aş fi primit pe Cel ce s-a născut din Maria, că venind asupra mea, mi-a surpat puterea; porţile cele de aramă le-a surpat . . ." (Stihira întâi a Sâmbetei celei Mari, la *Doamne, strigat-am . . .*).

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Matei Vodă Basarab, ctitor de lăcaşuri sfinte şi îndrumător al vieţii bisericeşti

La 350 de ani de la moartea sa (aprilie 1654 — aprilie 2004)

În **Istoriile domnilor Ţării Româneşti,** cronicarul Radu Popescu scria: „Matei Vodă viind în scaun, altă grijă nu avea, ci făcea mănăstiri pretutindeni şi biserici întru lauda lui Dumnezeu, care se văd până acum. Că până la acest domn puţine ziduri au făcut domnii cei mai dinainte; iar Matei Vodă au înfrumuseţat ţara cu tot felul de zidiri: mănăstiri, besearici, case domneşti, care se pomenesc şi până astăzi." Aceste cuvinte l-au determinat pe reputatul istoric Constantin C. Giurescu să scrie în volumul omagial închinat patriarhului Nicodim Munteanu, din 1946, un mic studiu consacrat lui Matei Basarab, pe care îl considera drept **„cel mai mare ctitor bisericesc al neamului nostru".** La aceeaşi constatare a ajuns mai târziu un alt cunoscut istoric, Nicolae Stoicescu, în monografia intitulată **„Epoca lui Matei Basarab"** (Bucureşti, 1982), precizând că numărul ctitoriilor sale din ţară se ridică la 39, la care se adăugau şi câteva în afara hotarelor; alte aproximativ 50 de mănăstiri, schituri şi biserici de mir din diferite oraşe şi sate ale ţării, erau ridicate de mari boieri, ierarhi, preoţi, călugări şi credincioşi. Tot cam atâtea ridicase şi Ştefan cel Mare, în decurs de 47 de ani, dar Matei Vodă domnise doar 22 de ani (1632—1654).

Iată care erau principalele sale ctitorii mănăstireşti şi anul zidirii lor: **Arnota,** în Munţii Vâlcii (înainte de anul 1638), pe locul unei aşezări monahale mai vechi, mănăstire în care a fost îngropat, împreună cu soţia sa, doamna Elina; **Sadova** (jud. Dolj, înainte de 1640), refăcută din temelie, pe locul unei biserici din lemn a boierilor Craioveşti; **Căldăruşani** (jud. Ilfov, 1637—1638), situată într-o poziţie foarte pitorească, înconjurată din trei părţi de lacul cu acelaşi nume, una din cele mai monumentale din ctitoriile sale; **Măxineni** (azi în jud. Brăila), zidită înainte de anul 1637, pe locul unei aşezări monahale mai vechi, distrusă în cursul primului război mondial, iar azi în curs de reconstruire; **Plătăreşti,** lângă Bucureşti (1640), **Strehaia** (jud. Mehedinţi, (1645), cu o clopotniţă care are aspectul unui puternic turn de apărare; **Cornăţel** (1648), acum biserică de mir în satul Mănăstirea (jud. Călăraşi); **Negoeşti** (azi în jud. Călăraşi, 1648—1649) **Brebu** (jud. Prahova, 1650), schiturile **Barbăteşti** (jud. Dâmboviţa, 1645—1646) şi **Pinul** (jud. Buzău, 1647—1648) pe locul unuia din lemn, din secolul al XVI-lea.

Tot Matei Basarab a rezidit câteva mănăstiri mai vechi: **Adormirea sau Negru Vodă** din Câmpulung (1635—1636), **Plumbuita,** azi în Bucureşti (1647), **Sfinţii Apostoli din Bucureşti, Brâncoveni** (jud. Olt), veche ctitorie a boierilor Craioveşti, **Cârnul** (jud. Buzău), existentă încă din secolul al XVI-lea; **Drăgăneşti** (jud. Teleorman) şi altele. De asemenea, a refăcut **Biserica Mitropoliei din Târgovişte,** turnul-clopotniţă şi chiliile de la mănăstirea ctitorită de Neagoe Basarab la **Curtea de Argeş,** a terminat zidirea mănăstirii **Slobozia** (jud. Ialomiţa), începută de postelnicul Ienache, clădirile din incinta mănăstirilor **Tismana** şi **Govora** şi altele.

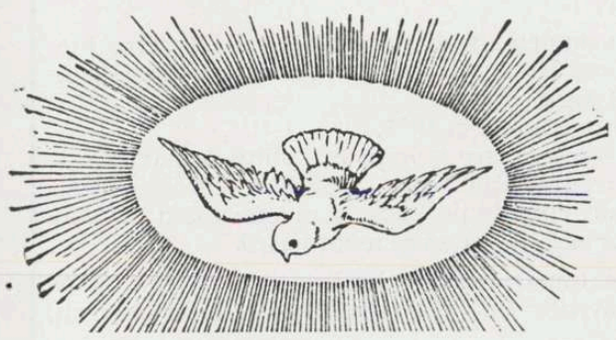

Învierea din adânc

(Urmare din pag. a 6-a)

Iadul trebuie să recunoască suspinând cum singur s-a înşelat, în lăcomia morţii până acum atotstăpânitoare peste lume: „stricatu-s-a puterea mea; primit-am mort ca pe unul din morţi, dar nu pot să-l ţin pe dânsul nicidecum; ci pierd împreună cu dânsul şi pe aceştia, peste care eram împărat. Eu am avut morţi din veac, dar acesta iată că pe toţi îi ridică" (Stihira a doua a Sâmbetei celei Mari, la *Doamne, strigat-am . . .*).

Mai departe, multele cîturi (16 Paremii!) din Vechiul Testament îşi luminează în chip desăvârşit înţelesul împlinirii Făgăduinţei celei dumnezeieşti, pe care Dumnezeu cel atât de iubitor faţă de oameni a făcut-o acestora după căderea strămoşilor. Şi în mod de acum cu totul firesc Evanghelia Sfintei Liturghii din Sâmbăta Mare este aceeaşi cu cea citită la Slujba Învierii, la Utrenia Sfintelor Paşti, când Îngerul Domnului vesteşte femeilor mironosiţe, şi prin ele la toată lumea, că „Iisus cel răstignit . . . S-a sculat din morţi" (Mat. 23, 1—20).

Începută în adâncurile iadului şi a morţii, Învierea este de acum gata să se reverse şi să strălucească asupra întregii lumi, în *Ziua Învierii.*

Matei Basarab a mai zidit şi **Catedrala episcopală din Buzău** (1649), existentă până azi (cu schimbările care au fost necesare, în urma unor distrugeri) şi a refăcut **Catedrala episcopală din Râmnicu Vâlcea.** Câteva biserici de mir aparţin tot evlaviosului domnitor: **Sfântul Dumitru din Craiova** (1651, pe locul actualei catedrale mitropolitane), **Sfinţii Împăraţi** (1650—1651) şi **Sfântul Nicolae-Androneşti** (refăcută în 1653), ambele în Târgovişte, **Sfinţii Apostoli** din Ploieşti (1637), **Sfântul Procopie din Gherghiţa** — jud. Prahova (1641), **Sfântul Gheorghe sau domnească din Piteşti** (refăcută), **Intrarea în biserică din Caracal** (refăcută).

În Moldova, a zidit mănăstirea **Soveja sau Dobromirna** (jud. Vrancea), în 1644—1645, în urma împăcării sale cu domnitorul Vasile Lupu, iar în Transilvania, biserica din satul **Turnu Roşu** (fost Porceşti, jud. Sibiu), în 1653, În Bulgaria a ctitorit două biserici, una la **Sviştov,** alta la **Vidin,** probabil pentru românii care trăiau acolo. Iar la **Muntele Athos,** în Grecia de nord, a refăcut şi repictat biserica mănăstirii **Xenofon** şi biserica **Sfântul Mihail din Marea Lavră** (unde este zugrăvit împreună cu doamna Elina), a refăcut biserica mănăstirii **Simonospetra,** a refăcut trapeza mănăstirii **Hilandar,** s-a refăcut pictura de la mănăstirea **Cutlumuş,** iar mănăstirea **Dionisiu** a primit ajutoare în bani. Înseamnă că Matei Basarab a fost unul din cei mai de seamă binefăcători ai Athosului.

Relatam mai sus că alte aproximativ 50 de lăcaşuri de închinare au fost ridicate de alţii, în cursul domniei sale, în toată ţara. De pildă, soţia sa, doamna Elina, o femeie cultivată, a zidit biserica din satul **Herăşti** (Fiereşti, jud. Giurgiu) şi a refăcut mănăstirea **Slătioarele** din Ocnele Mari (jud. Vâlcea). Fratele ei, învăţatul logofăt Udrişte Năsturel, a ctitorit biserica zisă a **Târgului din Târgovişte.** Marele vornic Preda Brâncoveanu, bunicul viitorului domn, a ctitorit mănăstirea **Dintr-un lemn** (jud. Vâlcea), pe locul unei aşezări vechi şi a refăcut mănăstirea **Gura Motrului sau Motru** (jud. Mehedinţi), ctitoria marelui logofăt Harvat de la începutul secolului al XVI-lea. Constantin Cantacuzino postelnicul şi ginerele său Pană Filipescu spătarul au ctitorit biserica **Adormirea din Filipeşti-Târg** (jud. Prahova) şi au refăcut mănăstirea **Mărgineni** pe valea Prahovei (numită şi mănăstirea de la Cricov, sau a lui Drăghici vornicul, după numele primului ei ctitor); logofătul Danciu Pârâianu a refăcut mănăstirea **Polovragi** (jud. Gorj), vornicul Dragomir a zidit mănăstirea **Plăviceni** (jud. Teleorman), slugerul Dumitru Filişanu schitul **Crasna** (jud. Gorj) şi multe altele.

Majoritatea mănăstirilor şi bisericilor consemnate aici, aparţin stilului numit triconc (trilobat), frecvent în Ţara Românească încă din secolele anterioare, altele sunt în plan dreptunghiular, cu un turn — clopotniţă pe pronaos. Multe din ele au fost împodobite cu fresce. Sunt remarcabile frescele de la Arnota, probabil executate de zugravul Stroe din Târgovişte; în pronaos se văd portretele votive ale lui Matei Basarab şi doamnei Elina. Dintre picturile pe lemn, notăm cele de pe tâmpla schitului Crasna, unde apare şi un tablou votiv în care sunt înfăţişaţi Matei Basarab şi mitropolitul Ştefan, amândoi în genunchi, îmbrăcaţi în veşmintele specifice demnităţii lor.

*

Un alt lucru care trebuie să fie pus în lumină se referă la **cultura bisericească** în timpul lui Matei Basarab. Ea a fost îndrumată în permanenţă, de cei doi mitropoliţi cărturari care au păstorit atunci la Târgovişte: **Teofil** (1636—1648) şi **Ştefan** (1648—1653 şi 1655—1668), precum şi de episcopul **Ignatie Sârbul** de la Râmnic (1636—1652), care va ajunge apoi mitropolit, dar pentru scurt timp. În această perioadă — cu sprijinul mitropolitului de neam român Petru Movilă al Kievului — s-au înfiinţat tipografii în mănăstirile **Câmpulung** (1635—1643), **Govora** (1637—1642) şi **Dealu** (1644—1647), iar câţiva ani mai târziu la **Târgovişte** (1649—1652). La Câmpulung s-au tipărit trei cărţi de slujbă în slavoneşte şi una în româneşte, prin osârdia egumenului Melchisedec. La Govora s-au tipărit câteva cărţi în slavoneşte, dar şi în româneşte; printre cele din urmă s-au numărat **Ceaslovul** din 1640, prima carte românească de cult tipărită în Muntenia, **Pravila cea mică** (sau de la Govora) din 1640—1641, o carte de legi tradusă din slavoneşte în româneşte de ieromonahul Mihail Moxa de la mănăstirea Bistriţa, cu un tiraj separat pentru Transilvania (în care era menţionat numele mitropolitului Ghenadie din Alba Iulia) şi **Evanghelia cu învăţătură** (1642), cu peste 600 de pagini, cu cazanii la duminici şi sărbători, tradusă din slavo-rusă de ieromonahul Silvestru (cel care a tradus şi Noul Testament de la Alba Iulia), tipărită „cu voia şi cu cheltuiala creştinului domn Matheiu Basarab voevod". Cel care a îndrumat activitatea editorială de la Govora a fost ieromonahul Meletie Macedoneanul, desigur un aromân. În anul 1644 **Evangheliа învăţătoare** a fost reeditată la mănăstirea Dealu, lângă Târgovişte, având, de data aceasta, aproape o mie de pagini. Tot la Dealu s-a tipărit şi un **Slujebnic** (Liturghier), în 1646, dar în slavoneşte, iar în anul următor lucrarea intitulată **Urmarea lui Hristos** a teologului apusean din secolul al XV-lea Thomas a Kempis (din Kempen, lângă Köln), tradusă din latineşte în slavoneşte de logofătul Udrişte Năsturel.

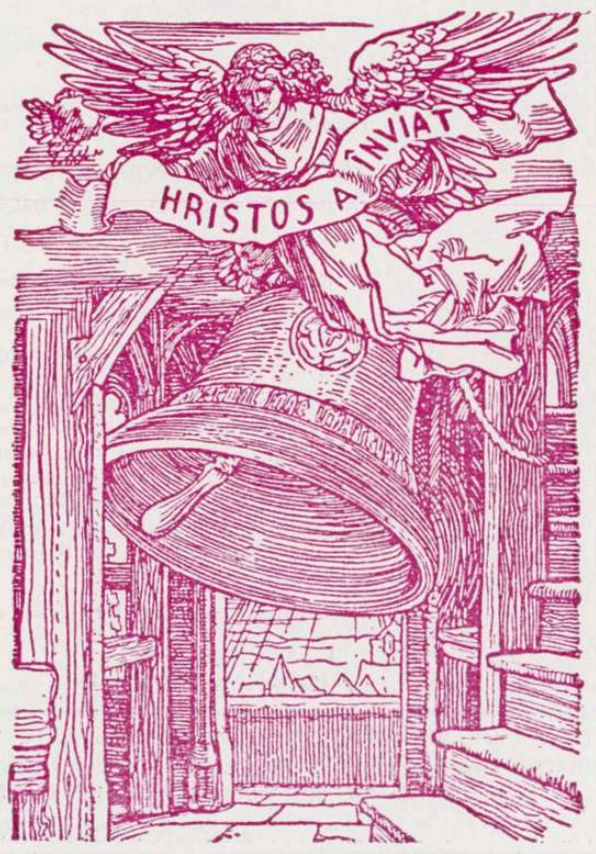

În timpul păstoririi mitropolitului Ştefan s-a continuat activitatea culturală, el fiind un sprijinitor al procesului de înlocuire a limbii slavone în cult cu cea română. El a înfiinţat o nouă tipografie, de data aceasta la Târgovişte, unde era scaunul domnesc, dar şi cel mitropolitan. S-au tipărit acum trei cărţi „bilingve", adică cu tipicul (îndrumările pentru preoţii slujitori) în româneşte, dar cu textul propriu-zis în slavoneşte: **Pogribania preoţilor mireni şi a diaconilor** (adică slujba înmormântării, 1650), **Mistirio sau Sacrament** (1651), tradusă de mitropolitul însuşi (cu rânduiala slujbei şi o învăţătură despre primele două Taine, Botezul şi Mirungerea) şi **Târnosania** (1652), adică slujba sfinţirii bisericilor. Procesul de înlocuire treptată a limbii slavone cu cea română începuse acum, în timpul lui Matei Basarab şi al mitropolitului Ştefan. El va fi continuat sub Şerban Cantacuzino (1678—1688) şi mitropolitul Teodosie, când se vor introduce lecturile biblice (paremii, Apostol şi Evanghelie) şi se va desăvârşi în timpul lui Constantin Brâncoveanu (1688—1714), când Antim Ivireanul, iniţial ieromonah-tipograf, apoi episcop şi mitropolit, va traduce şi textele liturgice propriu-zise. În 1652 a văzut lumina tiparului o nouă carte de legi şi anume **Pravila cea mare** (sau de Târgovişte), cu aproape 800 de pagini, tradusă din greceşte în româneşte de „Daniil Andrean, monahul din Ţara Panoniei" (probabil originar din părţile de vest ale Transilvaniei).

Tot aici trebuie să consemnăm şi un alt călugăr cărturar, **Mardarie Cozianul,** care, în 1649, a început un **Lexicon slavo-român,** cu 4 574 termeni slavoni, însoţiţi de corespondentul lor în limba română, prima lucrare lexicografică la noi. În sfârşit, logofătul **Udrişte Năsturel,** pe lângă traducerea cărţii **Urmarea lui Hristos,** a mai tradus din slavoneşte în româneşte romanul religios **Viaţa Sfinţilor Varlaam şi Ioasaf,** care va circula în manuscris.

În încheiere notăm şi faptul că în timpul domniei lui Matei Ba arab şi a păstoririi mitropoliţilor Teofil şi Ştefan s-au consolidat şi legăturile Ţării Româneşti cu alte Biserici ortodoxe din Balcani şi Orientul Apropiat. Domnitorul a primit vizita patriarhilor **Mitrofan Kritopulos** al Alexandriei, un ierarh învăţat, cu studii în Apusul Europei, care a şi murit la Târgovişte, în 1639, **Paisie** al Ierusalimului şi **Macarie III Zaim** al Antiohiei, însoţit de fiul său, diaconul Pavel din Alep (care a lăsat interesante însemnări de călătorie, inclusiv o relatare privind moartea şi înmormântarea lui Matei Basarab) La aceştia se adaugă numeroşi alţi ierarhi şi călugări greci veniţi după ajutoare pentru eparhiile sau mănăstirile lor, sau starеţul rus **Arsenie Suhanov,** venit într-o misiune diplomatică la Vasile Lupu şi Matei Basarab, de la care a rămas şi un „jurnal de călătorie".

Aşadar, domnia lui Matei Basarab reprezintă o perioadă de maximă activitate constructivă, ca şi una de înflorire a culturii bisericeşti, materializată în numeroasele cărţi editate în tipografiile înfiinţate cu sprijinul direct al domnitorului. Iată de ce trebuie să ne aducem aminte de el cu recunoştinţa cuvenită, mai ales acum, în Vinerea Patimilor 2004, când se împlinesc 350 de ani de la trecerea lui la cele veşnice.

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Înviere şi timp

(Urmare din pag. a 6-a)

a timpului nu poate fi eliminat decât tot dialectic.

Ipostasul infinit şi finit, etern şi temporal trebuie să-şi asume moartea şi abisul, potenţându-le la maxim pentru a le suprima. Dar nu există altă potenţare supremă a morţii decât aceea de a fi lăsată să afecteze o viaţă infinită. Dacă pentru Heidegger condiţia Dasein-ului era intim legată de fiinţa întru moarte (*Sein zum Tode*), coliziunea morţii cu Infinitul ca final al crucificării şi al patimilor, înalţă moartea în punctul ei suprem, pentru ca în acest mod să fie destituită. Moartea trebuia să fie înălţată total pentru a fi nimicită total. Acesta este înţelesul cuvintelor Sfântului Grigorie de Nazianz din troparul învierii: „cu moartea pe moarte călcând" *(thanatô thanaton patêsas).*

Punctul maxim al asumării abisului este coborârea în infern a Logosului, prin care golul infernului este surpat de plenitudinea Luminii. După ce moartea şi abisul, după ce extaza şi exterioritatea au fost duse până la capăt, ele sunt chiar prin acest capăt desfiinţate. Odată cu momentul învierii, moartea a încetat să mai fie o limită ontologică ireversibilă. Cu toate acestea, moartea fizică şi coruptibilitatea fiinţei vor continua, căci prin înviere, Hristos n-a urmărit dizlocarea fenomenalităţii preeshatonice a morţii, ci a vizat mai degrabă structura ei de posibilitate, a suprimat principiul ei transcendental. Suprimarea morţii prin crucificarea şi resurecţia Logosului va însemna în final înfrângerea morţii şi extinderea universală a resurecţiei.

Învierea este fundamentul eshatologiei, iar dacă extaza temporală a fost suprimată în Hristos prin îndumnezeirea ipostatică a naturii lui umane, ea va fi suprimată şi în om, însă, prin îndumnezeirea energetică, nu ipostatică. Adevărata depăşire a condiţiei extatice a timpului, adevărata depăşire a finitudinii fiinţei şi a relaţiei dintre grijă *(Sorge)* şi temporalitate, adevărata transcendere a fiinţei întru moarte *(Sein zum Tode)* este expansiunea eshatologică a învierii, întemeierea resurecţiei universale pe învierea lui Hristos.

Praznicul Învierii Domnului ne oferă alesul prilej de a ne adresa tuturor cititorilor şi sprijinitorilor publicaţiei şaguniene, de la Sibiu, cu urarea de sănătate şi fericire.

Totodată, dorim să înălţăm fierbinte rugăciune către Dumnezeu ca să reverse asupra noastră mila Sa cea bogată şi să trimită în lumea atât de încercată de ură, violenţă şi sărăcie, darul păcii, al iertării şi prosperităţii

HRISTOS A ÎNVIAT!

Redacţia

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Joi, 4 MARTIE 2004 — Î. P. S. Sa** a primit pe P. C. Pr. Marcel Ivaşcu de la Parohia Sâmbăta de Sus, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. C. Pr. Greavu Marcel de la Parohia Lisa, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Munteanu de la Parohia Fofeldea, Protopopiatul Sibiu, împreună cu epitropii Ioan Gruncă şi Ioan Chirtop.
— A primit pe monahia Marina Matei, stareţa Mânăstirii Nocrich, Protopopiatul Agnita.
— A primit pe monahia Dionisia Grigore, stareţa Mânăstirii Orlat, împreună cu monahia Adriana Irimie, care a fost exclusă din monahism.
— A primit pe absolventul de teologie Năftăilă Ioan din Braşov.
— A primit pe dl. Toader Timiş, vicepreşedinte ASCOR şi student anul I la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Ciocan, Protopopul Făgăraşului.
— A primit pe D-ra Ec. Sanda Cheneriş, contabil şef al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 11 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi exarh al Mânăstirilor, împreună cu Ierom. David Popa de la Mânăstirea Cozia şi Ierom. Filaret Gălbează de la Mânăstirea Iezer.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Eugen Buta, Inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. Ilie Cişmaş, revizorul contabil al Arhiepiscopiei.

● **Marţi, 16 MARTIE 2004** — A primit pe P. S. Sa Irineu Slătineanul, episcop-vicar al Episcopiei Vâlcii.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe D-ra Veronica Pojoga din Sibiu.

● **Joi, 18 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Manolache Mihai din Braşov şi pe P. C. Pr. Alin Albu de la Parohia Spitale - Tractorul Braşov.
— A primit pe d-na Cojocaru din Braşov.
— A primit pe P. C. Pr. Ţintea Teofil de la Parohia Vulcan, Protopopiatul Braşov.
— A primit pe P. C. Pr. prof. Dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. C. Diac. prof. Dr. Pavel Cherescu de la Facultatea de Teologie din Oradea.
— A primit pe P. C. Pr. prof. drd. Victor Neamţu, directorul Seminarului Ortodox Liceal „Dumitru Stăniloae" din Braşov.
— A primit pe dl. Ilie Cişmaş, revizorul contabil al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Dl. Moise Velescu şi pe dl. Prof. Gheorghe Precupescu de la Asociaţia „Oastea Domnului".
— A primit pe P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Popescu din Bucureşti, împreună cu P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan şi dl. Marin Aiftincă de la Academia Română.

● **Vineri, 19 MARTIE 2004** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs stareţul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Marţi, 23 MARTIE 2004** — A primit pe dl. Claudiu Curiban, student anul IV la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

● **Vineri, 26 MARTIE 2004** — A prezidat la Reşedinţa mitropolitană lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

● **Sâmbătă, 27 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **Marţi, 30 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Oprişiu Ioan împreună cu soţia, de la Parohia Săcel, Protopopiatul Sălişte.
— A primit pe P. C. Pr. Rampf Ioan de la Parohia Şoard, jud. Alba.
— A primit pe P. C. Pr. Octavian Smădu de la Parohia Oraşul Victoria, Protopopiatul Făgăraş.

● **Miercuri, 31 MARTIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **25 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care sub protia **P. F. Patriarh TEOCTIST** al României a oficiat slujba de sfinţire a noii catedrale episcopale din Slobozia.

● **26 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a slujit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
— Seara a slujit tot acolo Denia Acatistului Maicii Domnului.

● **28 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Buna-Vestire" din Mediaş (pr. paroh Doru Gâdea) rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Copşa Mică (pr. paroh Dumitru Idu).

● **30—31 MARTIE 2004 — P. S. Sa** a luat parte, la Bucureşti, la lucrările Comisiei ecumenice care se ocupă cu redactarea Martirologiului creştin pentru România.

● **1 APRILIE 2004 — P. S. Sa** a participat la Concertul pascal al Coralei Facultăţii de Teologie din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.

● **2 APRILIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
— A participat la ceremonia de înălţare a drapelului NATO la Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **3 APRILIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon onorific pe teologul Ioan Florin Băşa.

● **4 APRILIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu (Floriile).
— Seara, a slujit şi predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în biserica „Sf. Arhangheli" din Braşov (Blumăna).

Arhid. VASILE AVRAM

Concerte corale

PENTRU POSTUL SFINTELOR PAŞTI

La fel ca şi în anii trecuţi, în ultimele săptămâni ale Postului Mare ale acestui an au avut loc în Catedrala Mitropolitană din Sibiu o serie de *Concerte corale dedicate Postului Sfintelor Paşti.* Cel dintâi a fost concertul susţinut de *Corul Bărbătesc al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu,* joi 1 aprilie 2004, pentru ca duminică 4 aprilie, *Corala Catedralei Mitropolitane* să susţină de asemenea un concert cu program adecvat acestei perioade a anului bisericesc.

Repertoriul abordat a cuprins lucrări deja devenite clasice ale unor compozitori români, precum „Miluieşte-mă Dumnezeule" de Gh. Cucu, „Doamne, auzi glasul meu" de Nicolae Lungu, „Cămara Ta" şi „Cu noi este Dumnezeu" (în armonizarea lui N. Lungu), „Ziua Învierii" şi „Taina creştinătăţii" de Ion Popescu Pasărea (armonizate de N. Lungu şi Pr. Nicu Moldoveanu), „Ce vă vom numi" de Dimitrie Suceveanu (în armonizarea lui Ioan Brie), „La Râul Vavilonului" de Gavriil Musicescu etc. Credincioşii prezenţi în Catedrala Mitropolitană au putut asculta totodată compoziţii ale dirijorilor din trecut şi prezent ale celor două coruri, între care „În Biserica Măririi Tale" de Pr. Gheorghe Şoima, „Doamne, iubit-am podoaba casei Tale" şi „Întoarce faţa Ta" de Ioan Arsin, „Mare este puterea Crucii Tale" de Nicolae Suciu, „Dumnezeu este Domnul" şi „Lăuda-vor cerurile" de Pr. Vasile Grăjdian.

Cele două concerte au fost dirijate de Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian (Concertul Corului Studenţilor Teologi şi Concertul Coralei Mitropolitane), respectiv de Pr. Lect. Drd. Sorin Dobre şi Stud. Dan Alexandru Streza (Concertul Coralei Catedralei Mitropolitane).

G. V.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele Parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN RUPEA

— Parohia ortodoxă română Dăişoara — la numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA

— Parohia ortodoxă română Beneşti — la numiri

TERMEN DE CONCURS: 1 aprilie — 1 mai 2004.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: examenele absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. GHEORGHE STREZA
Consilier Ad-tiv bisericesc

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Am primit recent, cartea: *Membrii Academiei Române. Dicţionar 1866—2003,* de Dr. Dorina N. Rusu, apărut la Editura Enciclopedică / Editura Academiei Române, (Bucureşti, 2003, 1 135 pag.), cu o prefaţă şi un bogat Cuvânt înainte scrise de Acad. Eugen Simion, preşedintele Academiei Române.

Cartea este foarte mare şi bine alcătuită, cuprinde numeroase nume sonore ale elitei româneşti, cum de altfel spune însăşi acad. Eugen Simion: „Academia Română s-a străduit — şi în bună parte a reuşit — să adune în jurul ei, în răstimpul celor 133 de ani, marile valori ale literaturii, filologiei şi artei româneşti: Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Titu Maiorescu, Ion Slavici, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Alexandru Odobescu, Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu, Octavian Goga, Nicolae Iorga, George Coşbuc, Barbu Delavrancea, Alexandru Philippide şi Alexandru A. Philippide, Duiliu Zamfirescu, Ovidiu Densuşianu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Lucian Blaga, Sextil Puşcariu, Alexandru Rosetti, Iorgu Iordan, G. Călinescu, Tudor Vianu, George Enescu, Gheorghe Petraşcu, Nicolae Grigorescu, Dimitrie Gusti, Constantin Rădulescu-Motru au fost primiţi în marele for academic.

„Revenind la *Dicţionarul membrilor Academiei Române.* El este remarcabil, fără a fi perfect. Dar ce dicţionar este perfect? Asemenea lucrări sunt totdeauna perfectibile şi, nu mă îndoiesc, peste câţiva ani va fi nevoiei de o nouă ediţie, care să includă noi veniţi în Academia Română şi să completeze cu informaţii inedite capitolele deja existente".

După cum vedeţi este un Dicţionar care cuprinde toţi membrii Academiei Române din 1866—2003. Aş aminti dintre clerici, ca membri de onoare, pe P. F. Sa Teoctist, I.P.S. Nicolae Corneanu, I.P.S. Nestor şi I.P.S. Antonie Plămădeală, P.S. Emilian Birdaş, apoi Pr. Prof. dr. Dumitru Popescu, Pr. Prof. dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent. Părintele prof. dr. Dumitru Stăniloae, membru titular.

Dicţionarul este o chintesenţă a culturii române şi e bine să îl aibă fiecare alături.

● *Nietzsche. Fiinţă şi Valoare* de Marin Aiftincă. Cartea apare la Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2003, 104 pag.

Nietzsche este un filozof mare, dar din păcate necredincios.

Iată ce ne spune autorul: „Am ales din gândirea filosofică a lui Nietzsche să ne ocupăm, în cartea de faţă, de contribuţiile aduse la dezvoltarea filosofiei valorii. Urmărim îndeosebi două teme de rezonanţă din axiologia nietzscheeană: conceptul şi natura valorii; Eterna Reîntoarcere. În acest studiu, apărut într-o formă în „Studii de istoria filosofiei universale", volumul XI, editat în 1993, susţine următoarele idei: deşi fundamentează o concepţie subiectivistă, relativistă despre valoare, Nietzsche nu exclude din temeiul acesteia raţiunea. Deconsiderând sistemul axiologic tradiţional, pune în locul lui valorile bazate pe instinctul vieţii şi al voinţei de putere, fără a reduce totul la biologism şi finalism".

Autorul este doctor în filosofie, profesor universitar, secretar ştiinţific al Secţiei de Filosofie, Teologie, Psihologie şi Pedagogie a Academiei Române. Dintre cărţile publicate menţionăm: Babilonul informaţiei (1987); Valoare şi valorizare. Contribuţii moderne la filosofia valorii (1994); Întruparea gândului (1996); Valoare şi cultură în orizontul modernităţii (1998); Timp şi valoare (2003); coordonator şi coautor la cinci cărţi, dintre care *Culture and Freedom,* apărută în 2001, la Washington.

Merită citite.

● **Rugi sub candelă,** de Ieroschimonahul Silvestru Florescu, Mânăstirea Frăsinei, apare la Ed. Platytera (Bucureşti, 2004, 160 pag.).

Părintele autor a murit în 1958.

Cartea este o însemnare a vieţii lui, plină de har şi e de un real folos credincioşilor, prin faptul că, culege din diferiţi Sfinţi mari cuvinte de folos. O recomandăm cu toată dragostea, celor care voiesc să se mântuiască.

● Ileana Cantuniari traduce din franceză cartea **Chipuri ascunse** de Salvador Dali (Editura Humanitas, Bucureşti, 2004, 399 pag.).

Este una dintre cărţile frumoase şi foarte originale pe care acest scriitor şi pictor o scrie.

„Salvador Dali şi-a găsit timp să contrarieze multă lume prin pictură, interviuri, aforisme şi comportament. A existat chiar şi un cor al agasaţilor, care şi-au însoţit mustăcirile cu sugestii legate de schimbarea registrului şi chiar a carierei maestrului.

Mulţi dintre cei care-i detestau tablourile, desenele, bijuteriile şi obiectele suprarealiste l-au sfătuit pe Dali să se exerseze în câmpul literaturii. Poate că pictorul nu i-ar fi ascultat, dacă printre ei nu s-ar fi numărat un admirator ilustru, poetul spaniol Federico Garcia Lorca, cel care a intuit că Dali avea potenţial de scriitor. Mai precis, că lumea aştepta de la el ceva numit „romanul pur". Chipuri ascunse este rezultatul unei însihăstriri de patru luni pe care Dali şi-a impus-o în munţii din New Hampshire, aproape de graniţa canadiană, unde a scris scoţându-şi din minte celelalte proiecte. Rezultatul este o carte cu destule irizări stendhaliene, care îl face pe Salvador Dali să declare: *„Un adevărat roman de atmosferă, de introspecţie, de revoluţie şi de arhitecturalizare a pasiunilor trebuie, să fie (aşa cum a fost întotdeauna) exact contrariul unui Mickey Mouse de cinci minute sau al senzaţiei de vertij a unui salt cu paraşuta".*

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15
mai
2004
Nr. 17—20

an-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

POŞTA ROMÂNĂ
2000 L
Servicii financiare
SIBIU 7
SIBIU 7 04 04 SB d
SIBIU 7 04 06 04 12 OF SB d

DE LA ÎNĂLŢARE LA RUSALII

Au trecut deja 40 de zile de la luminoasa noapte a Învierii Domnului şi, ca-ntr-un miracol dumnezeiesc, mai suntem cuprinşi cu toţii de strălucirea şi frumuseţea acestei zile de taină *„al praznicelor praznic şi sărbătoare a sărbătorilor"*.

Au trecut deja 40 de zile de când am primit cu toţii în candela sufletului *„lumină din lumina lui Hristos"*, Cel care luminează *„pe tot omul ce vine în lume"* (1 Tim. 2, 4) şi pe care ne străduim să o menţinem mereu aprinsă, întru lucrarea faptelor celor bune şi întru dobândirea mântuirii.

Au trecut deja 40 de zile de când am cântat întruna imnul de biruinţă al vieţii asupra morţii *„Hristos a înviat din morţi"* şi de când, neîncetat am fost chemaţi să ne închinăm *„Sfintei Învierii lui Hristos"*, conştientizând în tot acest period pascal faptul că prin Cruce şi Înviere a venit *„bucurie la toată lumea"*.

Cu nostalgie sfântă ne despărţim de Sfintele Paşti dar de bucuria şi de lumina lor ne vom împărtăşi în fiecare duminică de peste an la slujba Utreniei şi mai apoi la Sfânta şi dumnezeiasca Liturghie. De fapt fiecare duminică ne aduce aminte de ziua Paştilor şi ne face să fim şi noi prezenţi real la taina Învierii petrecute în lume acum aproape două mii de ani.

Încheiem deci perioada pascală şi suntem chemaţi de Biserica străbună să ne bucurăm şi să tresăltăm duhovniceşte de alte două luminoase momente şi praznice din istoria mântuirii noastre: *Înălţarea Domnului şi Pogorârea Sf. Duh.*

După Învierea Sa din morţi, Mântuitorul Hristos a petrecut cu Sfinţii Săi ucenici şi apostoli vreme de 40 de zile, umplându-i pe aceştia de o negrăită bucurie şi arătându-li-se viu *„prin multe semne doveditoare"* (Fapte 1, 3). Vreme de 40 de zile Hristos cel Înviat s-a arătat de mai multe ori, luminându-le mintea şi înflăcărându-le inima, i-a întărit în voinţa de a-i sluji Lui, de a-L mărturisi ca *„Domn şi Dumnezeu"* până *„la marginile pământului"* (Fapte 1, 8).

În tot acest răstimp Mântuitorul le-a făgăduit că le va trimite pe Duhul Sfânt *„Mângâietorul"* şi că va fi cu ei *„până la sfârşitul veacurilor"* (Matei, 28, 20).

Încă din timpul activităţii Sale pământeşti, Hristos Domnul le-a spus ucenicilor Săi de mai multe ori că după ce Fiul Omului va suferi şi va muri, a treia zi va învia şi se va înălţa la ceruri pentru a le trimite pe Mângâietorul şi a le pregăti loc în Casa Tatălui Ceresc: *„Mă duc să vă gătesc vouă loc, iar după ce vă voi pregăti un loc, Mă voi întoarce şi vă voi lua la Mine ca acolo unde sunt Eu şi voi să fiţi"* (Ioan 14, 3).

Sf. Evanghelist Luca ne istoriseşte în Evanghelia sa despre evenimentul Înălţării la cer a Domnului când spune *„şi i-a dus afară până în Betania şi ridicându-şi mâinile i-a binecuvântat şi, pe când îi binecuvânta, S-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer"* (Luca 24, 50—51). Cartea Faptele Apostolilor, scrisă de acelaşi evanghelist Luca, ne completează acest eveniment din viaţa Domnului cu date interesante şi inedite (cf. Fapte, 1, 9—11). Astfel apar aici doi bărbaţi îmbrăcaţi în hai-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
episcop-vicar
SIBIU

Independenţa de stat a României faţă de Poarta otomană

A trecut mai mult de un secol şi un sfert de la proclamarea independenţei de stat a României faţă de Poarta otomană. În şedinţa din 9 mai 1877 a Adunării deputaţilor, Mihail Kogălniceanu, ministru de externe, a dat citire Proclamării Independenţei României.

Dezlegaţi de legăturile cu Înalta Poartă, România era în stare de război. Cu legăturile rupte, ca naţiune de sine stătătoare, „suntem independenţi". S-a ajuns la scopul nu de azi, ci de secole şi mai cu osebire „de la 1848 încoace". S-a pus întrebarea dacă înaintea acestui război cu turcii, am fost provincie turcească, dacă am fost vasali turcilor, dacă sultanul ne-a fost suzeran? Dacă străinii au spus acestea, noi nu le-am susţinut niciodată. Noi n-am fost vasali turcilor, iar sultanul nu ne-a fost suzeran. Legăturile cu turcii erau slabe, când românii erau tari, dar erau legături tari, când românii erau slabi. Rezistenţa Turciei faţă de ţara noastră s-a întetit mai ales de la 1848 încoace, nefiind de folos nici pentru noi, dar nici pentru Turcia.

Lipsa de înţelegere a Turciei faţă de noi a condus la îndreptarea armelor noastre contra armelor turceşti, care erau îndreptate contra noastră. S-a spus în proclamare, că dacă „tunul (turcesc) raţionează" şi a fost pus în aplicaţiune împotriva noastră, şi noi am recurs la tun, tunul nostru răspunzând tunului otoman. În atmosfera cu aplauze s-a precizat că ţara noastră este în stare de război cu turcii, legăturile cu Înalta Poartă fiind rupte; suntem o naţiune liberă şi independentă. S-a arătat că greutatea de acum începe, fiindcă definirea independenţei noastre trebuie să fie acceptată de Europa. Pentru aceasta s-a făcut apel la patriotism, la prudenţă şi sânge rece. De la tribuna parlamentului din Londra, s-a afirmat că România poate trece Dunărea.

S-a apreciat, că „noi suntem o naţiune vie". Se cere să dovedim că avem conştiinţa misiunii noastre, că suntem în stare să facem sacrificii, spre a păstra această ţară şi drepturile ei pentru copiii noştri, care acum sunt gata să se sacrifice la hotare, pentru această misiune.

Să dovedim deci că suntem o naţiune hotărâtă să ne ocupăm de dezvoltarea bunei stări morale şi materiale a poporului nostru. Să fim în bune relaţii cu Rusia şi cu Austria, — chiar şi cu Turcia — dar cu legături noi, diferite de cele de până acum. Voim să fim independenţi, să trăim cu viaţa noastră proprie şi să nu mai pătimim pentru greşelile altora.

În final, s-a accentuat din nou că ţara noastră este în stare de război cu Turcia şi va face tot ce e cu putinţă ca Europa să recunoască starea de stat independent a României, ceea ce a fost consimţită cu entuziasm, dovedit prin aplauze prelungite.

Ca urmare a împrejurărilor istorice favorabile create prin răscoalele iscate în zona balcanică şi a războiului declanşat de Rusia în 1877 împotriva Turciei, România şi-a proclamat independenţa de stat, la 9 mai 1877, faţă de Poarta otomană. În baza convenţiei româno-ruse, încheiată la 4/16 aprilie 1877, armata rusă a trecut prin România şi a ocupat linia Dunării, până la vărsarea Oltului. Armata română a fost plasată în partea de sud a Olteniei.

În luna iunie, trupele ruseşti au trecut Dunărea şi au început operaţiunile de luptă pe teritoriul Imperiului otoman. Comandamentul rus a ordonat stoparea înaintării trupelor, datorită rezistenţei exercitate de armata otomană a lui Osman Paşa la Plevna, în spatele armatei ruseşti, care era în ofensivă. În iunie, şi armata română a trecut Dunărea şi a participat la operaţiunile militare.

Ca rezultat al atacului ruso-român din 30 august / 11 septembrie, a fost cucerită reduta Griviţa I de către români. În ansamblu, Plevna a rezistat; a fost cucerită după un îndelungat asediu, care a durat până la 28 noiembrie / 10 decembrie. Atunci după o nereuşită încercare de a rupe încercuirea, Osman Paşa s-a văzut a fi silit a se preda, împreună cu întreaga sa armată. Înainte cu puţin timp, la 9 / 21 noiembrie, a fost cucerită cetatea Rahova, de către armata română. Prin căderea Plevnei, s-au preci-

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Comunicat de presă

Patriarhia Română continuă demersurile pentru construirea viitoarei Catedrale patriarhale pe platoul din Parcul Carol

În urma dezbaterii publice privind proiectul de construire a viitoarei Catedrale Patriarhale pe platoul ce domină Parcul Carol din Bucureşti, Patriarhia Română a constatat, cu regret, politizarea excesivă a acestuia, dându-i-se acestui sfânt deziderat al clerului şi credincioşilor ortodocşi un caracter electoral.

Receptivă, în cursul a 14 ani, tuturor propunerilor şi dezbaterilor în legătură cu amplasamentul viitoarei Catedrale, Patriarhia Română a decis continuarea demersurilor pentru ridicarea viitorului locaş de cult pe amplasamentul din str. Şerban-Vodă, pe platoul care domină Parcul Carol, pentru care s-au obţinut toate aprobările legale. Într-o firească îngemănare cu Mormântul Eroului Necunoscut, Catedrala va fi construită pe locul monumentului comunist dezafectat, care va fi demontat şi reamplasat, fără afectarea Parcului Carol, ce va rămâne neatins şi la dispoziţia bucureştenilor.

Terenul pe care s-a amenajat Parcul Carol este veche proprietate a Mitropoliei Ţării Româneşti încă de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, fiind îngrijit în mod deosebit de Mitropolitul Filaret al II-lea (1792—1793), al cărui nume a rămas până astăzi în toponimia locului: Dealul şi Lacul Filaret. Prin urmare, platoul din Parcul Carol ce a fost atribuit Patriarhiei Române poate fi considerat o retrocedare a unei mici părţi din proprietăţile confiscate Bisericii de regimuri anterioare.

Menţionăm că, pe lângă specialiştii Bisericii, Patriarhia Română a apelat la membrii Ordinului arhitecţilor, precum şi la alţi specialişti în domeniu (ingineri, constructori, oameni de cultură etc.). pentru asigurarea consultanţei necesare construirii viitoarei Catedrale.

Informăm opinia publică că, în scurt timp, Patriarhia Română va face cunoscute documente referitoare la problematica construirii viitoarei catedrale în Parcul Carol, care sperăm să lămurească toate întrebările şi nedumeririle formulate până acum.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Martorii Înălţării Domnului Hristos

„Plinind rânduiala cea pentru noi şi cele de pe pământ unindu-le cu cele cereşti, Te-ai înălţat întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, nicidecum despărţindu-Te, ci rămânând nedepărtat şi strigând celor ce Te iubesc pe Tine: „Eu sunt cu voi şi nimenea împotriva voastră".

„Te-ai înălţat întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, bucurie făcând ucenicilor, cu făgăduinţa Sfântului Duh; încredinţându-se ei prin binecuvântare, că Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii".

„Te-ai născut, precum Însuţi ai voit. Te-ai arătat, precum Însuţi ai socotit. Ai pătimit cu trupul, Dumnezeul nostru. Din morţi ai înviat călcând moartea. Te-ai înălţat întru mărire, Cela ce toate le împlineşti şi ne-ai trimis nouă pe dumnezeescul Duh, ca să lăudăm şi să mărim dumnezeirea Ta".

Cu astfel de cuvinte, de la slujba sărbătorii Înălţării Domnului Hristos şi prin sărbătoarea însăşi, noi, fiii luminaţi ai Bisericii Dreptmăritoare, dăm mărturie despre Înălţarea Mântuitorului nostru.

Credinţa noastră în înălţarea la cer a Domnului nostru Iisus Hristos, ne este întemeiată pe credinţa Dreptmăritorilor creştini din jurul nostru, care, cu toţii mărturisim, în Simbolul Credinţei, că Domnul Hristos, după ce a împlinit toate cele ce erau de trebuinţă pentru mântuirea noastră, „S-a înălţat la cer şi şade de-a dreapta Tatălui" de unde, „iarăşi va să vie, să judece viii şi morţii".

Despre adevărul înălţării la cer a Domnului Hristos, a scris sfântul Evanghelist Marcu, în cuvintele: „Domnul Iisus, după ce a vorbit cu ei (cu ucenicii Săi), S-a înălţat la cer şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu".

La dreapta lui Dumnezeu-Tatăl, L-a văzut pe Domnul Hristos, sfântul arhidiacon Ştefan, care a zis: „Iată văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului (pe Mântuitorul lumii) stând de-a dreapta lui Dumnezeu" (Faptele Apostolilor 7, 56). Informaţia aceasta o dă sfântul Evanghelist Luca, în

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhimandritul TEOFIL PĂRĂIAN

De „Izvorul Tămăduirii" — Pelerinaj la Mănăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus

Sărbătoarea „Izvorul Tămăduirii", care se prăznuieşte în ziua de vineri, din săptămâna luminată, adună anual la Mănăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, mulţime mare de pelerini, din eparhie, dar şi din toată ţara. Ca în fiecare an, şi de această dată, a fost prezent la prăznuire Înalt Prea Sfinţitul Antonie, mitropolitul Ardealului, cel care a rectitorit, după sfântul Constantin Brâncoveanu şi mitropolitul de pioasă memorie Nicolae Bălan, aşezământul monahal de la poalele Munţilor Făgăraş.

În preziuă, după vecernie, Î.P.S. Sa a primit la reşedinţa din palatul brâncovenesc oaspeţi din Austria şi Germania, în persoana Domnilor:

1. Părintele Georg Sporschill S. J., din Austria, reprezentant al Asociaţiei „Concordia", care are ca obiectiv ajutorarea copiilor străzii.

2. Dr. Anton Rossbach, fost ambasador al Germaniei la Bucureşti.

3. Phr. Bernhard Backovsky — Klosterneuburg, Stareţ general al Mănăstirilor din Austria.

4. Phr. Dr. Walter Simek, econom la Klosterneuburg.

Problemele discutate au fost:

a) Dialogul teologic dintre Biserica ortodoxă şi Biserica romano-catolică.

b) Situaţia actuală a ecumenismului.

c) Secularismul şi ateismul, în Europa, ca şi stările de conflict şi tensiune din lume.

Au fost de faţă la discuţii consilierii şi secretarul eparhial, arhid. prof. dr. Constantin Voicu şi stareţul mănăstirii, arhim. Ilarion Urs.

Oaspeţii au dorit să poarte discuţii cu întâistătătorul Arhiepiscopiei Sibiului, binestiind că Î.P.S. Sa a participat, ani în şir, în calitate de reprezentant al Bisericii noastre, la dialogul oficial dintre Biserica ortodoxă şi Biserica romano-catolică. A făcut, de asemenea, parte din forurile de conducere ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

La primul punct, Î.P.S. Mitropolit Antonie a exprimat interesul aparte al Bisericii noastre pentru continuarea şi adâncirea dialogului Ortodoxiei cu Biserica romano-catolică, date fiind atâtea puncte comune, care favorizează acest dialog. Problemele care ne divizează sunt aproape în totalitate de ordin uman şi acestea trebuie abordate cu sinceritate şi responsabilitate.

Vizita papei Ioan Paul al II-lea în România ca şi vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Roma, au deschis noi perspective pentru dialog şi apropiere intercreştină.

Oaspeţii au exprimat şi ei optimismul, pe care îl împărtăşesc, în privinţa consolidării relaţiilor dintre cele două Biserici surori şi, totodată, au stăruit asupra nevoii de a conştientiza provocarea secularizării şi globalizării, ale căror consecinţe sunt indiferentismul religios şi relativismul, fenomene înregistrate pe scară largă în apusul Europei. Ambele Biserici trebuie să conlucreze pentru ca „lumea să creadă", adică să nu se îndepărteze de tradiţia şi valorile creştine. Opoziţia din Consiliul Europei, a reprezentanţilor unora dintre ţările europene de a se face referire, în preambulul constituţiei Uniunii, la rădăcinile creştine ale civilizaţiei europene este un indiciu despre influenţele secularizării în respectivele ţări ale Continentului.

În legătură cu situaţia actuală din cadrul mişcării ecumenice, Î.P.S. Mitropolit Antonie a evidenţiat cauzele care au determinat criza declanşată în Consiliul Mondial al Bisericilor. Bisericile ortodoxe au reacţionat ferm faţă de tendinţa tot mai accentuată a partenerilor protestanţi de dialog de a se îndepărta de principalul obiectiv al ecumenismului, care este refacerea unităţii creştine primare, acordând importanţă unor probleme secundare şi chiar în contradicţie cu principiile credinţei şi moralei creştine. De altfel, tot de ingerinţele factorilor seculari este vorba şi în privinţa ecumenismului.

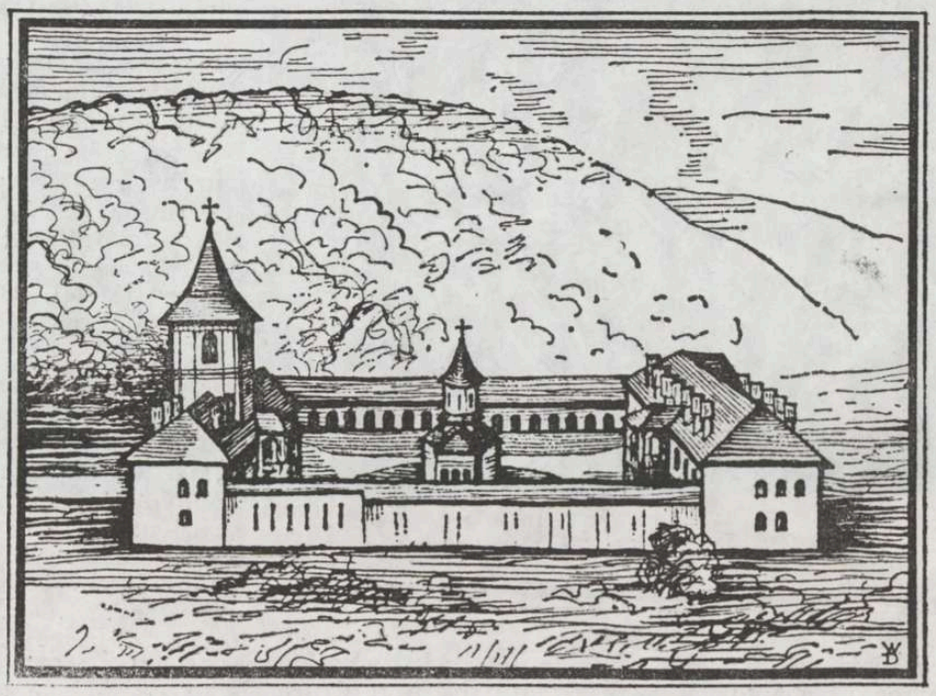

În sfârşit, la ultimul punct s-a exprimat îngrijorarea în legătură cu agravarea situaţiei conflictuale din lume, cu pierderile de vieţi omeneşti în atentate şi confruntări in-

(Continuare în pag. a 4-a)

D.A.

De la Înălţare la Rusalii

(Urmare din pag. 1)

ne albe care le spun ucenicilor că *„Acest Iisus Care s-a înălţat de la voi la cer astfel va şi veni, precum L-aţi văzut mergând la cer"* (Fapte 1, 11).

Taina Înălţării încheie activitatea pământească a Mântuitorului şi este o taină ce depăşeşte putinţa noastră de înţelegere. Golit prin chenoză de slava dumnezeirii (Gal. 7, 2) Mântuitorul Hristos, după ce restaurează ontologic întreaga umanitate, după ce trece prin moarte şi învie ca un atotputernic, intră prin Înălţare întru slava Sa cea veşnică, slavă pe care a avut-o înainte de întemeierea lumii.

Înălţarea se constituie într-un penultim act al operei de mântuire realizată de Hristos prin care, El înălţându-se şade de-a dreapta Tatălui cu trupul Său asumat la Întrupare şi care, spiritualizat fiind, poartă în el rănile Sale sfinte prin care noi toţi ne-am vindecat (Isaia).

Înălţarea este o pleromă a activităţii mesianice a Domnului, ea constituind plinirea rânduielii, cum glăsuieşte condacul praznicului: *„Plinind rânduiala cea pentru noi şi cele de pe pământ împreunându-le cu cele cereşti, te-ai înălţat întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, nicidecum despărţindu-te ci rămânând nedesertat şi strigând celor ce Te iubesc: Eu sunt cu voi şi nimeni împotriva voastră"*.

Înălţarea la cer este preambulul revărsării harului Sf. Duh în lume la Cincizecime şi împlinirea făgăduinţei Tatălui: *botezul cu Duhul Sfânt* (Fapte 1, 5).

Cincizecimea sau Rusaliile se constituie ca un eveniment esenţial în viaţa Bisericii, un eveniment ce pune începutul unei noi existenţe în viaţa umană, o viaţă nouă pătrunsă de razele binefăcătoare ale Sfântului Duh. Sfântul Ioan Gură de Aur numeşte această sărbătoare *„maica tuturor sărbătorilor"* din care au izvorât toate celelalte momente de înălţare sufletească din viaţa Bisericii.

Rusaliile ne descoperă fiecăruia dintre noi iubirea nemărginită a lui Dumnezeu, Unul în Treime Închinat, făcându-ne cunoscut pe Duhul cel Preasfânt, Care vine în lume ca să o sfinţească, să o înalţe şi să o pregătească spre unirea deplină cu Dumnezeu. Rusaliile ne descoperă tuturor bucuria de a vieţui în Hristos, bucuria de a-i iubi pe semeni, de a-i ajuta, bucuria de a înainta în viaţa cea nouă, o viaţă de lumină şi de belşug.

Rusaliile ne îndeamnă pe toţi la o bucurie adevărată. De fapt de la Paşti la Cincizecime, cuvântul cel mai des ce se aude în biserici este acela de *„bucuraţi-vă"*.

Bucuraţi-vă că Hristos a înviat.

Bucuraţi-vă că Hristos s-a înălţat la ceruri.

Bucuraţi-vă că Duhul Sfânt a venit în lume şi lucrează în Biserica Sa cea sfântă şi ne călăuzeşte spre tot adevărul.

Bucuraţi-vă că lucrarea lui Hristos este continuată şi activată în Biserica Lui, prin lucrarea Sfântului Duh de către organele Acestuia: episcopi, preoţi şi diaconi, până la sfârşitul veacului. Iată atâtea motive de bucurie ce ni le prilejuiesc aceste două praznice creştine Înălţarea şi Cincizecimea.

Să ne bucurăm dar de strălucirea şi de dulceaţa acestor două luminate sărbători, adevărate pietre de hotar în viaţa Bisericii şi a noastră.

Să prăznuim cu aleasă cinstire şi dăruire Înălţarea lui Hristos şi Pogorârea Duhului Sfânt prin care Biserica Lui s-a întărit şi S-a sfinţit iar neamul omenesc s-a izbăvit din robia păcatului şi a morţii.

Să fim prin întrega noastră viaţă martori ai Înălţării şi ai Cincizecimii, conştienţi fiind de faptul că *„suntem împreună lucrători ai lui Dumnezeu"* şi *„împreună moştenitori cu Hristos, ca împreună cu El să ne şi preamărim"* (Rom. 8, 16).

Cele două sărbători să ne dăruiască izvoare veşnice ale bucuriei, ale încrederii, ale credinţei şi ale dragostei spre slujirea lui Dumnezeu şi a aproapelui. AMIN.

Independenţa de stat a României

(Urmare din pag. 1)

pitat evenimentele militare. În decursul asedierii Vidinului de către trupele române, cele ruseşti au trecut Balcanii şi s-au îndreptat grabnic spre Constantinopol, în apropierea căruia au ajuns la 18 / 30 ianuarie 1878, după ce au cucerit localităţile Plovdiv şi Adrianopol. În aceste condiţii Turcia s-a văzut constrânsă să ceară un armistiţiu. Ca urmare, la 19 februarie / 3 martie 1878, la San-Stefano, s-a semnat tratatul, în baza căruia României i s-a recunoscut independenţa. Unele dintre prevederile acestui tratat au fost contestate de către puterile apusene.

În vara anului 1878, Congresul de la Berlin a elaborat tratatul de pace, cu caracter definitiv. România a fost recunoscută ca stat independent şi i s-a restabilit autoritatea asupra Dobrogei, care este străvechi teritoriu românesc. Prin portul Constanţa, i s-a asigurat României ieşirea la Marea Neagră. Cedându-i-se Rusiei judeţele din sudul Basarabiei, implicit i s-a asigurat stăpânirea gurilor Dunării, care prin tratatul de pace din 1856 de la Paris au fost acordate Moldovei.

În versuri nepieritoare, poeţii au exprimat biruinţa răsunătoare a ostaşilor armiei române, din războiul de independenţă. Preamărindu-i pe ostaşi, în poeme sunt înşirate cetăţile şi redutele ocupate, în care ei cei întâi au pus piciorul lor victorios.

„Să trăiţi, feciori de oaste! Domnul sfânt să vă ajute!
A străbate triumfalnic în cetăţi şi în redute,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivita cu zborul,
Ca la Plevna, unde astăzi cei întâi aţi pus piciorul,
Înfruntând pe — Osman — Gaziul şi prin fapt de bărbăţie
Ridicând o ţară mică peste-o mare-mpărăţie!"

(din Odă ostaşilor români, de Vasile Alecsandri)

Şi iarăşi:

„Iar pe lumea cealaltă scoborând acum flăcăii
Cei căzuţi la Vid pe dealuri şi pe şesuri la Vidin,
Câţi sosesc pe rând în stoluri, adunaţi în gura văii,
Stau s-aştepte alte gloate câte se vedeau că vin."

(din Fragment epic, de George Coşbuc)

Cu deosebit entuziasm şi cu legitimă mândrie, este evidenţiată voinţa dârză şi neşovăielnică de a stăpâni fără compromisuri, neîmpărţind cu nimenea dreptul de stăpânire în ţara noastră.

„Fala străbună iarăşi învie
În fiece piept de român,
Căci dânsu-n suflet şi-a scris să fie
Liber şi-n ţara-i singur stăpân!"

(din Marşul anului 1877, de Grigore Bengescu)

Aceeaşi voinţă dârză este exprimată şi în versurile:

„În ţara noastră românească vrem înşine stăpâni să fim
Şi stăpânirea ţării noastre cu nimenea n-o împărţim".

(din Voinţa neamului, de Ioan Neniţescu)

Ostaşii „eroi de mari legende, nepăsători de moarte, dispreţuitori de viaţă", au rămas pilde grăitoare de înflăcărat patriotism. În a sa Odă, Acel rege-al poeziei, spune textual despre ei:

„... Aţi probat cu-avântul vostru lumei pusă în mirare
Că din vultur, vultur naşte, din stejar, stejar răsare!"

Martorii Înălţării Domnului Hristos

(Urmare din pag. 1)

cartea Faptele Sfinţilor Apostoli, scrisă de el. În aceeaşi carte, sfântul Evanghelist istoriseşte despre Înălţarea Domnului, după ce despre acelaşi eveniment a scris câteva rânduri în Evanghelia sa. În felul acesta, sfântul Evanghelist Luca este şi el unul dintre martorii Înălţării.

Mărturia pe care o dă sfântul Evanghelist Luca, în Evanghelia sa despre înălţarea Domnului la cer, este următoarea: „I-a dus (pe ucenici) afară, spre Betania, şi ridicându-şi mâinile, i-a binecuvântat. Şi pe când îi binecuvânta, s-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer". (Luca 24, 50—51). După aceeaşi mărturie a sfântului Evanghelist Luca, dată în continuare, ucenicii „închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim, cu bucurie mare. Şi erau pururea în templu, lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu" (Luca 24, 52 şi 53). Din aceasta înţelegem că binecuvântarea Domnului aduce închinarea omului, iar închinarea se prelungeşte în rugăciune plină de bucurie. Căci rugăciunea, după sfântul Isaac Sirul, este „o bucurie, care înalţă mulţumire", manifestată în laudă şi binecuvântare, adusă lui Dumnezeu şi Mântuitorului, Care S-a înălţat la cer binecuvântând pe cei ce erau de faţă.

Tot sfântul Evanghelist Luca, în cea de a doua carte scrisă de el, în Faptele Sfinţilor Apostoli, dă mărturie despre înălţare scriind: „Voi (Apostolii), când va veni Duhul Sfânt asupra voastră, veţi lua putere şi Îmi veţi fi Mie martori în Ierusalim şi în toată Iudeia şi Samaria şi până la marginile pământului. Iar după ce a grăit acestea, S-a înălţat cu ei de faţă şi un nor L-a luat din ochii lor. Şi pe când se ducea El, iar ei priveau la cer cu ochii aţintiţi, iată doi bărbaţi au stat lângă ei, îmbrăcaţi în haine albe; şi aceştia au vorbit: „Bărbaţi Galileeni, de ce staţi uitându-vă la cer? Acest Iisus, Care S-a înălţat de la voi la cer astfel va şi veni, precum L-aţi văzut ducându-Se la cer". (Faptele Apostolilor 1, 8—11).

Prin cele ce le-au scris, despre înălţarea la cer a Domnului Hristos, sfinţii Evanghelişti Marcu şi Luca, dau mărturie despre înălţarea la cer a Mântuitorului nostru, iar mărturia lor este temei pentru credinţa în înălţare a tuturor credincioşilor creştini, care toţi sunt martori ai înălţării, prin credinţa şi prin mărturisirea lor, iar noi, dreptmăritorii creştini dăm mărturie despre aceasta şi prin sărbătoarea Înălţării, pe care o sărbătorim în fiecare an, când se împlinesc patruzeci de zile de la Sfintele Paşti. Această sărbătoare cade întotdeauna într-o zi de joi şi se continuă, cu pomenire, dar nu şi cu sărbătorire, vreme de nouă zile, până în vinerea Rusaliilor, inclusiv.

La sărbătoarea Înălţării Domnului Hristos, ca şi în toată vremea de pomenire a înălţării, noi ne gândim la martorii înălţării, la martorii de odinioară şi dorim să ne întărim şi noi în credinţa mărturisitoare în înălţarea Domnului, fiind şi noi martori ai înălţării şi silindu-ne să-L avem pe Mântuitorul înălţat peste mintea noastră şi peste fiinţa noastră întreagă şi tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos, bine ştiind că noi, cei ce am înviat din morţi, prin nepătimire, suntem candidaţi la înălţarea noastră mai presus de lume, acolo unde „Hristos Se află şezând de-a dreapta lui Dumnezeu" (Coloseni 3, 1) şi unde putem ajunge şi noi, dacă cugetăm cele de sus şi le căutăm pe acelea, cu toată hotărârea, bine ştiind, că „pentru aceasta S-a pogorât Mântuitorul pe pământ, ca să ne ridice la cer, pe noi cei ce îi cântăm aliluia".

BUCURIE UMBRITĂ DE ÎNTRISTARE

În 2004 întreaga creştinătate a prăznuit sărbătoarea Învierii Domnului la aceeaşi dată: 11 aprilie. Faptul acesta a fost prilej de bucurie şi ne-a dus cu gândul la cuvintele psalmistului, care exclamă: „Cât este de bine şi cât este de frumos, fără numai a locui fraţii împreună" (Ps. 132, 1). De îndată, însă, a apărut şi întristarea pentru că la anul şi încă mai mulţi ani de acum încolo nu va mai fi aşa. Creştinii vor prăznui iarăşi Paştile la date diferite.

Desigur că mulţi se vor întreba de ce nu se întâmplă să fie totdeauna ca anul acesta, de vreme ce prăznuim unul şi acelaşi eveniment?

Data diferită a prăznuirii Paştilor rezultă din faptul că nu toate confesiunile creştine au adoptat calendarul îndreptat. Există aşa numitele stiluri: vechi şi nou.

Pentru a înţelege mai bine cum stau lucrurile va trebui să ne întoarcem în antichitate, când se foloseau atât calendarul lunar (după schimbarea fazelor lunii), cât şi cel solar. Totuşi, acesta din urmă, calendarul solar era cel de bază, dar avea durată diferită. Spre exemplu, la egipteni era de 365 de zile, iar la romani de 355 de zile. Pentru a lămuri această diferenţă, împăratul Iuliu Cezar a făcut apel la astronomul egiptean Sosigene, spre a aduce în armonie anul tropic sau ceresc (care cuprinde intervalul de timp dintre două echinocţii de primăvară, când ziua este egală cu noaptea) şi anul civil (calendaristic). Sosigene a stabilit că anul tropic sau ceresc nu este exact de 365 de zile ci mai lung cu 5 ore, 48 minute şi 45,98 secunde. Rotunjindu-se cifrele s-a zis că durata anului ceresc este de 365 zile şi 6 ore. S-a pus problema ce să se facă cu cele şase ore ale fiecărui an pentru că, în patru ani ele dau o zi în plus. S-a hotărât ca anul respectiv, al patrulea, care urma după trei ani cu 365 de zile, să fie an bisext, adică să aibă 366 de zile.

Calculele ulterioare au arătat că nici reforma din timpul lui Iuliu Cezar nu a fost corectă, deoarece durata medie a anului solar a fost depăşită de anul calendaristic iulian cu 11 minute şi 14 secunde.

În 1582, papa Grigorie al XIII-lea a instituit o comisie de reformă a calendarului, care a corectat această diferenţă. Întrucât diferenţa ajunsese până atunci de zece zile, s-a hotărât ca ziua de 5 octombrie 1582 să fie socotită 15 octombrie. Astfel s-a constituit calendarul gregorian (de stil nou).

Reforma papei Grigorie al XIII-lea a fost primită de creştinii apuseni, pe când creştinii ortodocşi răsăriteni au menţinut, în continuare, calendarul iulian, ceea ce a determinat sărbătorirea Paştilor la date diferite, în apus faţă de răsărit.

Abia în 1923 s-a ţinut o conferinţă interortodoxă la Constantinopol, unde s-a discutat adoptarea calendarului îndreptat. Din păcate, nu toate Bisericile ortodoxe au fost de acord cu acest lucru.

În România, calendarul gregorian a fost introdus abia în 1924, când 1 octombrie a devenit 15 octombrie. Biserica Ortodoxă Română a recunoscut acest calendar şi ca atare îşi prăznuieşte sărbătorile la datele din noul calendar (după stil nou). Totuşi Paştile le sărbătoreşte după pascalia veche (stilul vechi) şi aceasta numai pentru a fi solidară cu Patriarhiile ortodoxe precum cea a Ierusalimului şi cea a Moscovei care nu au adoptat calendarul îndreptat.

Sunt şi în ţara noastră aşa-numiţii stilişti, care ţin toate sărbătorile după calendarul iulian, adică după stilul vechi.

Trebuie înţeles însă că problema calendarului nu este de natură dogmatică. Acceptând rectificarea calendarului, pornindu-se de la calcule astronomice cât mai corecte, nu se încalcă normele de credinţă sau de morală ale Bisericii.

În faţa atâtor provocări precum secularizarea şi indiferentismul religios, care se fac din ce în ce mai resimţite în toată lumea, Bisericile au datoria să-şi aducă aminte de testamentul Mântuitorului „ca toţi să fie una" (In. 17, 11). Răspunsul la aceste provocări nu poate fi eficient decât în unitate. A păstra sau chiar a adânci diferenţele înseamnă a lucra în detrimentul religiei creştine. Or, vremurile sunt extrem de tulburi iar relaţiile interumane tensionate la maximum. Să căutăm şi să punem în valoare ceea ce ne apropie şi ne uneşte şi să ne arătăm deschişi dialogului.

Din nefericire, bucuria împreună prăznuirii Sfintelor Paşti a fost mult diminuată şi de unele evenimente tragice, care s-au petrecut în perioada pregătitoare a întregii creştinătăţi pentru ziua cea mare şi sfântă a Învierii. Este vorba de atentatele din 11 martie, de la Madrid, în care şi-au pierdut viaţa 201 persoane nevinovate. După spanioli, românii au plătit cel mai greu tribut de sânge.

Bucuria noastră nu poate fi prin urmare deplină atâta vreme cât atâtea familii de români şi dintre alte neamuri au fost îndoliate şi îşi plâng pe cei dragi, pieriţi în chip năpraznic.

Ca şi cum tragedia aceasta, care a zguduit Europa, n-ar fi fost de ajuns, au urmat, la numai câteva zile (17 martie a.c.), valurile de violenţe interetnice din provincia Kosovo-Metohija, când iarăşi s-au înregistrat pierderi de vieţi omeneşti şi însemnate pagube materiale. Au fost atacate de către fundamentaliştii albanezi 7 sate locuite de sârbi şi au fost incendiate 25 de biserici ortodoxe, între care şi o mănăstire cu o vechime de peste 650 de ani.

Desigur că nu este posibil să ignorăm nici fapte petrecute în mijlocul nostru şi mediatizate pe posturile t.v., tot în această perioadă a postului, când s-ar fi cuvenit să fim sobri şi cumpătaţi în toate manifestările noastre. Este vorba de scenele indecente, transmise în direct la emisiunea Big brother şi nu mai puţin de scandalul MISA (Integrarea spirituală în absolut).

Gândindu-ne la fapte ca acestea, în dezacord total cu voia lui Dumnezeu şi cu idealurile sfinte de pace şi înfrăţire şi puritate, vestite de profeţi, ne aducem aminte de mustrarea Domnului, rostită prin gura lui Isaia: „Cât de departe sunt cerurile de pământ, aşa de departe sunt căile Mele de căile voastre şi cugetele Mele de cugetele voastre" (Is. 55, 9).

În încheiere, dorim să atragem luarea aminte asupra semnificaţiei titlului pe care l-am aşezat în fruntea acestui articol: *„Bucurie umbrită de întristare"*.

D.A.

Pelicula cinematografică „Patimile lui Christos"

În perioada premergătoare Sfintelor Paşti, Mass-Media a făcut o stăruitoare publicitate unei realizări cinematografice cu un subiect adecvat acestei perioade, din anul bisericesc: Patimile, Răstignirea şi Moartea Mântuitorului Iisus Hristos.

Pelicula a fost turnată în Italia şi îl are ca regizor pe actorul american Mel Gibson, de confesiune catolică. Rolul lui Iisus este interpretat de actorul James Caviezel, cel al „Maicii îndurerate" de actriţa, din România, Maia Morgenstern, iar cel al Mariei Magdalena de Monica Bellucci.

Filmul debutează cu un citat din capitolul 53 al cărţii profetului Isaia, capitol care face parte din ciclul „Ebed Iahve" („Robul Domnului"), ciclu în care Mesia este prezentat în stare de chenoză, dezbrăcat de slava Sa dumnezeiască, copleşit de suferinţă, persecutat, schingiuit şi condamnat la moarte (celelalte capitole din acest ciclu sunt: 42, 49, 50 şi 52). De altfel, o mai bună înţelegere a filmului poate fi favorizată de cunoaşterea întregului cuprins al acestui capitol. Iată de ce vom transcrie, în continuare un paragraf extins (versete 2—10) din acest capitol:

„Nu avea nici chip, nici frumuseţe, ca să ne uităm la El, şi nici o înfăţişare, ca să ne fie drag. Disprețuit era şi cel din urmă dintre oameni; om al durerilor şi cunoscător al suferinţei; unul înaintea căruia să-ţi acoperi faţa; disprețuit era şi nebăgat în seamă. Dar El a luat asupră-Şi durerile noastre şi cu suferinţele noastre S-a împovărat. Şi noi Îl socoteam pedepsit, bătut şi chinuit de Dumnezeu. Dar El a fost străpuns pentru păcatele noastre şi zdrobit pentru fărădelegile noastre. A fost pedepsit pentru mântuirea noastră şi prin rănile Lui noi toţi ne-am vindecat. Toţi umblam rătăciţi ca nişte oi, fiecare pe calea noastră, şi Domnul a făcut să cadă asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor. Chinuit a fost dar S-a supus şi nu Şi-a deschis gura Sa; ca un miel spre junghiere S-a adus şi ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund, aşa nu Şi-a deschis gura Sa. Întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat şi neamul Lui cine îl va spune? Că s-a luat de pe pământ viaţa Lui! Pentru fărădelegile poporului Meu a fost adus spre moarte. Mormântul Lui a fost pus lângă cei fărădelege şi cu cei făcători de rele, după moartea Lui, cu toate că nu săvârşise nici o nedreptate şi nici înşelăciune nu fusese în gura Lui. Dar a fost voia Domnului să-L zdrobească prin suferinţă".

Aceasta este sursa de la care a pornit Mel Gibson în alcătuirea scenariului. N-a fost ignorată desigur relatarea evanghelică. Aceasta i-a servit drept ghid pentru succesiunea evenimentelor.

După generic, prima scenă cu care începe filmul este cea a suferinţelor din Ghetsimani, respectiv a zbuciumului sufletesc pe care îl trăieşte Hristos Domnul, Care conştientiza întreaga desfăşurare a mântuitoarelor Sale Patimi. Expresia acestui zbucium o reprezintă implorarea pe care o adresează Tatălui: „Părinte-le Meu, de este cu putinţă, treacă de la Mine paharul acesta!" (Mt. 26, 39).

Acolo, în Ghetsimani şi în lumina difuză a înserării, persoana lui Iisus este abia întrezărită, în schimb, ceea ce apare pregnant este suspinul profund al unui suflet întristat până la moarte.

În timp ce ucenicii, care L-au însoţit pe Domnul, în Ghetsimani, s-au lăsat cuprinşi de somn, spontan îşi face apariţia satan, în postura pe care o avusese şi pe muntele Qarantania. Dar, şi de această dată, tentativa sa a fost zadarnică. Aparentul său chip uman se preschimbă în cel al unui şarpe, al cărui cap, conform profeţiei din Facere 3, 15, urma să fie zdrobit prin Jertfa Mielului lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii.

În continuarea scenei din Ghetsimani se derulează episodul trădării: Iuda primeşte (de fapt i se aruncă) punga cu cei treizeci de arginţi. Se subînţelege că temporal acest episod a premers Cinei celei de Taină şi popasului din Ghetsimani. Acum Iuda reapare la curtea arhiereului spre a-i conduce pe trimişii acestuia să-l prindă pe Nazarinean.

Întâlnirea cu Acesta a fost aşa cum o descriu Evangheliile: ezitantă la început, în ceea ce îi priveşte pe oamenii de la templu, pentru ca în momentul în care unul dintre aceia şi-a luat curajul de a pune mâna pe Iisus, toţi ceilalţi s-au repezit ca hienele. S-a produs busculada în care a intervenit Petru, tăind urechea lui Malchus. Minunea săvârşită de Domnul prin lipirea la loc a lobului urechii desprins de cap l-a lăsat copleşit de e-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

Contestatarii Învierii

Din multele daruri cu care Dumnezeu l-a împodobit pe om, credinţa rămâne cel mai deosebit dintre ele, tocmai prin faptul că ea este mai întâi un dar de la Dumnezeu. Nu noi suntem cei care ne dăm credinţa, ci ea vine de la Dumnezeu ca o chemare care-şi cere răspuns din partea noastră. Că este aşa o spune Iisus Hristos însuşi: „Nu aţi avea voi credinţă, de nu s-ar fi dat vouă de la Tatăl". Credinţa, acel simţ ascuns al fiinţei noastre, ni-L apropie pe Dumnezeu, ni-l face cunoscut, ne ajută să-I înţelegem tainele, care altfel ar rămâne de nepătruns pentru mintea noastră. Atunci când credinţa lipseşte sau încetează să mai existe, omul se prăbuşeşte în îndoială şi incertitudine, lăsând loc doar disperării şi rătăcirii. Este ceea ce s-a întâmplat cu o mare parte dintre contemporanii lui Iisus, şi nu numai cu aceştia, care fie din necredinţă, fie din infirmitate sufletească, au refuzat, împotriva celei mai clare evidenţe, să recunoască realitatea Învierii.

Nevrând să accepte realitatea Învierii, o parte dintre iudei şi mai ales capii acestora, au răspândit zvonul că trupul Mântuitorului a fost furat de către ucenicii Lui, iar cele relatate în Evanghelii despre acest fapt n-ar fi decât o grosolană minciună: „Au dat ostenilor bani mulţi şi le-au zis: Spuneţi aşa: Ucenicii Lui au venit noaptea, pe când dormeam noi şi L-au furat... Ostaşii au luat banii şi au făcut întocmai" (Mat. 28, 12—15).

Cum se explică atunci, dacă privim lucrurile din această perspectivă, schimbarea radicală petrecută cu ucenicii Mântuitorului, care nu cu puţine zile înainte de acest eveniment s-au risipit care încotro, părăsindu-L, şi chiar lepădându-se de El. Dacă atunci când Învăţătorul lor era încă viu, ei n-au avut tăria morală să intervină într-un fel anume, pentru salvarea Lui, atunci să credem, că ştiindu-L mort, şi încă păzit straşnic, au mai găsit ei rezerve sufleteşti să se încumete la un gest atât de necugetat? Această ipoteză se dovedeşte netemeinică, tocmai pentru faptul că nu are o acoperire psihologică. Şi chiar dacă prin absurd am presupune că apostolii au furat trupul Răstignitului, atunci lucrul acesta l-ar fi făcut cu siguranţă în prima noapte, când mormântul încă nu era păzit, şi nici într-un caz în a doua noapte, când în urma demersurilor făcute de sinedriştii iudei pe lângă căpeteniile oştirii romane, i-au capacitat pe aceştia să asigure paza mormântului. Acest fapt confirmă indubitabil două lucruri: mai întâi că apostolii n-au furat trupul în prima noapte, când era nepăzit, căci tocmai acest fapt i-a determinat pe sinedrişti să asigure paza, iar pe de altă parte, mai înainte de a se instala la locurile lor, străjerii s-au convins de existenţa obiectului care trebuia să justifice acţiunea lor. Prezenţa străjerilor romani în a doua noapte exclude orice tentativă de sustragere a trupului din mormânt de către apostoli, cunoscută fiind severitatea cu care armata romană sancţiona orice act de insubordonare.

Supralicitând limitele logicului, să presupunem că totuşi, chiar păzit fiind straşnic mormântul, ucenicii ar fi reuşit într-un fel anume, să fure trupul şi apoi ar fi răspândit falsa poveste a Învierii. Dar atunci îşi mai are o motivaţie psihologică toată jertfa lor, toate schingiuirile, batjocura, umilinţele şi moartea martirică cu care şi-au încheiat viaţa? Să credem că o simplă minciună, şi încă alimentată şi susţi-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. N. STOIA

Toma „necredinciosul"

Ne este cunoscut faptul că în viaţa de toate zilele, întâlnim în uzanţă pentru a arăta îndoiala, nesiguranţa, nehotărârea anumitor lucruri, expresia „De ce eşti", sau „parc-ai fi Toma necredinciosul". Oare să fi fost Toma într-adevăr necredincios? În Apocalipsa Sf. Ioan se precizează referitor la credinţă că ori eşti fierbinte, ori rece. Despre cei căldicei nu ni se spune nimic, ceea ce ne face să tragem concluzia că în materie de credinţă ori crezi şi eşti fierbinte, ori nu crezi şi eşti rece. Şi dacă unii dintre Sfinţii Părinţi recomandă „calea de mijloc", ca fiind calea de aur, aceasta se referă la felul de manifestare al convingerilor noastre religioase.

Un lucru rămâne cert, indiferent de interpretarea pe care o vor da unii sau alţii textelor de mai sus: La Apostolul Toma, ca şi la ceilalţi apostoli care au lăsat părinţi, case, copii, fraţi, surori şi au urmat pe Domnul, nu poate fi vorba de necredinţă. Expresia de mai sus este o jignire, o ofensă adusă apostolilor şi Bisericii lui Hristos. De aceea socot că slujitorii Sfintelor Altare şi oricare dintre bunii noştri creştini, au datoria ca atunci când aud rostindu-se această expresie să intervină prompt şi categoric. Mântuitorul Hristos cel înviat a treia zi, se arătase femeilor mironosiţe chiar în dimineaţa Învierii şi de la ele ne-au rămas cuvintele prin care noi ne salutăm în perioada dintre Paşti şi Înălţare, adică „Hristos a înviat"; se arătase lui Luca şi Cleopa, tâlcuindu-le Scripturile pe cale, iar după frângerea pâinii, se făcu nevăzut; se arătase în prima zi a Învierii seara, sfinţilor Săi ucenici şi apostoli, spunându-le: „Pace vouă". Toma a avut neşansa de a nu fi prezent, fapt ce face ca în inima lui să se strecoare gândul îndoielii, nicidecum al necredinţei, iar între îndoială şi necredinţă e diferenţă mare. Oricare dintre noi, oricât de convins ar fi în materie de credinţă sau în orice alt domeniu, ar fi nesincer dacă nu şi-ar recunoaşte sieşi că au existat şi momente de îndoială, chiar dacă nu s-au încuibat în sufletele noastre pentru o perioadă mai lungă. Mântuitorul Hristos cunoscând slăbiciunea firii omeneşti ne-a avertizat că vor veni lupi îmbrăcaţi în piei de oi şi vor zice: „Iată Hristos e aici sau acolo". La fel şi Apostolul Toma, căruia de 2000 de ani, i se impută acest moment de slăbiciune, ca cel ce încă nu văzuse pe Domnul şi auzise numai pe ceilalţi confraţi de apostolie vorbind despre acest eveniment, a dat dovadă nu de nestatornicie, ci de suspiciune: o fi sau n-o fi adevărat? Evenimentul era extraordinar. Toma ştia deja despre cele trei învieri din morţi, săvârşite de Mântuitorul Hristos: Învierea lui Lazăr, fiica lui Iair şi fiul văduvei din Nain, şi ştia că Mântuitorul spusese că şi El va învia a treia zi, dar mai ştia că deasupra mormântului se prăvălise o piatră mare şi că se plătiseră ostaşi să străjuiască mormântul. Deşi îl vede pe Domnul transfigurat, totuşi nu-i venea să creadă. E nălucă sau realitate? E cu adevărat Hristos Cel ţintuit pe cruce sau altcineva care vrea să joace teatru? Starea sufletească, gândurile şi remuşcările care l-au chinuit pe Toma timp de o săptămână în şir, s-ar putea descrie pe parcursul a zeci şi sute de pagini. Pe de o parte îndoiala că ar fi fost o nălucă, pe de altă parte părerea de rău, că n-a fost şi el prezent când Domnul s-a arătat celorlalţi apostoli, rodeau din el ca un vierme neadormit ce roade la rădăcina unui copac. Tot ceea ce-l mai mângâia era rugăciunea. Şi tocmai rugăciunea fierbinte îl determină pe Domnul să i se arate şi să-l facă să-şi recapete liniştea şi pacea. El nu-şi pierduse credinţa, dar inima lui era stăpânită de o vădită îndoială. S-a îndoit de Înviere, dar a

(Continuare în pag. a 5-a)

PROTOS. ŞTEFAN GUŞĂ

IZVORUL TĂMĂDUIRII — PRAZNIC AL FĂPTURII CELEI NOI

Ne putem întreba şi poate pe bună dreptate, de ce un astfel de praznic în vinerea săptămânii luminate sau ce legături nebănuite pot exista între acest praznic şi cinstirea mariană legată de praznicul Învierii care are loc în acest timp liturgic concret. Împreună am parcurs o săptămână a Patimii şi iată că suntem pe finele unei săptămâni luminate, luminate de praznicul Învierii Domnului şi totuşi mai este ceva până la duminica Tomii.

Oare ce a vrut Biserica să afirme inserând în cultul ei în această vineri acest praznic şi care ar fi mesajul lui într-o lume ca cea de astăzi, parcă nu tot atât de sensibilă la faptul pragmatic al Învierii Domnului ca şi creştinii primelor veacuri, sau ca şi înaintaşii noştri?

Încercând să răspund la această întrebare voi spune că Izvorul Tămăduirii se vrea praznicul unei maturităţi spirituale conştiente, deplin asumate în lumina Învierii Domnului. Se vrea praznicul conştientizării adevăratei staturi a firii noastre, fiindcă prin Înviere „am fost născuţi din nou" (1 Petru 1, 23).

Prin praznicul Izvorului Tămăduirii concluzionăm tot ceea ce s-a înfăptuit pentru noi în chip tainic de Domnul Hristos în timpul vieţii Sale, prin patima şi Învierea Sa pentru ca astfel, conştienţi fiind să ne asumăm în chip real roadele jertfei Sale şi vieţuirea cea nouă, căci „prin Învierea lui Iisus Hristos din morţi, ne-a născut din nou, spre nădejde vie" (1 Petru 1, 3).

Învierea Domnului reprezintă şi praznicul asumării unei depline libertăţi, prin Înviere putem fi liberi de păcat şi chiar faţă de moarte. Viaţa tronează dincolo de limitele adormirii noastre pământeşti, după cum şi Sf. Maxim Mărturisitorul a afirmat că sfârşitul vieţii nu e moartea, ci izbăvirea de moarte.

De vreme ce am fost născuţi din nou, Izvorul Tămăduirii reprezintă exact această celebrare a „nădejdii celei vii" (1 Petru 1, 3), a făptuirii celei duhovniceşti, pentru care ne trudim cu timp şi fără timp.

Prea adesea poate a te manifesta ca şi creştin în diferitele contexte ale societăţii noastre, pare ceva dificil de înfăptuit, dacă nu chiar incomod, cu toate că majoritatea locuitorilor urbei împânzesc bisericile şi curţile acestora. Să trecem oare printr-o criză existenţială sau poate înălţimea la care Hristos a dus firea cea înnoită după Înviere, să fie atât de greu de atins? Răspunsul ar trebui să ni-l dăm fiecare în parte şi cu toţi împreună, ca şi popor al lui Dumnezeu ce dorim însuşirea roadelor Învierii.

E tot atât de drept că trebuie să ne fim unii altora modele în acest urcuş, raportându-ne la Hristos-Modelul făptuirii celei noi, pentru că El „ne-a hărăzit mari şi preţioase făgăduinţe, ca prin ele să ne facem părtaşi dumnezeieştii firi, scăpând de stricăciunea poftei celei din lume" (2 Petru 1, 4).

Să ne zidim astfel pe noi înşine şi fiecare la locul responsabilităţii sale asumate, să încerce să schimbe ceva, de dragul Învierii, dintr-o stare de încleştare spirituală, pe care suntem datori să o eradicăm.

Praznicul Izvorului Tămăduirii constituie peste veacuri şi un fapt istoric, începutul celebrării sale fiind legat de împăratul bizantin Leon I sau cel Mare (457—474). Se ştie că acestuia îi făcea o deosebită plăcere să se plimbe prin pădurile din preajma Constantinopolului, şi astfel într-o vineri din săptămâna luminată a anului 454, pe când se plimba, întâlneşte un orb care-l roagă să-i fie însoţitor. Împreună plimbându-se, orbul care fusese în tinereţea sa profesor în capitala Bizanţului, reuşeşte să-l uimească pe tânărul Leon prin credinţa şi cultura de care da dovadă. Îi vorbea mult de Învierea Domnului şi de Născătoarea de Dumnezeu, faţă de care avea o evlavie deosebită, având nădejde că trebuie să-şi vindece neputinţa. Ajunşi la un izvor, învăţatul îi cere lui Leon să-i pună pe ochi apă din acel izvor şi o minune!, orbul exclamă: „Maica Domnului, aici eşti, te-am găsit", vederea revenindu-i în acel moment. Tânărul Leon a rămas înmărmurit şi în acelaşi timp marcat pe viaţă de această minune, cu atât mai mult cu cât acest înţelept i-a spus că Maica Domnului i l-a scos în cale şi că nu peste mult timp va fi împărat, fapt petrecut întocmai în 457.

Împăratul Leon cel Mare a zidit pe acel loc o biserică, care va constitui pentru generaţii şi generaţii loc de pelerinaj, fiecare împărat ce a urmat aducându-şi aportul la această zidire cu ce a putut. Împăratul Iustinian (527—565) este cel care reface biserica şi chiar întemeiază acolo o mănăstire.

Vrednic de amintit este şi faptul că împăratul Leon I a fost primul împărat încoronat de capul Bisericii, de Anatolie, patriarhul Constantinopolului din acea vreme, acest ritual devenind ulterior obligatoriu nu numai în Bizanţ, ci în întreaga lume creştină. S-a întâmplat aşa din raţiunea consolidării alegerii sale, deoarece urmaşii pe linie sangvină ai lui Teodosie cel Mare (379—395) încetaseră să mai existe.

După această relatare înţelegem pe lângă semnificaţia spiritual-teologică a acestui praznic, atât obârşia sa istorică, cât şi veneraţia adusă Maicii Domnului odată cu acesta.

Prin Învierea lui Hristos s-a introdus aşadar un nou mod de viaţă în lume, creştinul în mărginit fiind, trăieşte şi tânjeşte Nemărginirea, în tot acest efort fiind susţinut de mijlocirile Maicii Domnului şi ale întregii Biserici. Astfel, odată cu Învierea „dacă este cineva în Hristos este făptură nouă" (2 Cor 5, 17).

Drd. ŞTEFAN TOMA

Conferinţa Internaţională a Cadeţilor creştini

În perioada 24 — 30 aprilie 2004, s-a desfăşurat la Sibiu Conferinţa Internaţională a Cadeţilor Creştini (Academy Exploration), sub patronajul Ministerului Apărării Naţionale prin structura sa de elită Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" Sibiu, condusă de Gl. bg. prof. univ. dr. Nicolae Uscoi — comandantul academiei — în cooperare cu „The Association of Military Christian Fellowships", condusă de Mr. Homfray Vines (Marea Britanie) şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţiei Sale Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Ardealului.

Tema generală a conferinţei a fost: „Liderul creştin în armata modernă".

La conferinţă au participat cadeţi şi preoţi militari din şapte ţări: Marea Britanie —2, Germania — 3, Polonia — 4, Norvegia — 2, Bulgaria — 9, Grecia — 1, Franţa — 4. Au mai participat cadeţi şi preotul militar Emanoil Badea de la Academia Navală Constanţa; cadeţi şi preotul militar Constantin Ciobanu de la Academia Forţelor Aeriene Braşov; cadeţi de la Academia Tehnică Bucureşti; cadeţi şi preotul militar Valentin Beţiu de la Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" Sibiu.

Din partea Statului Major al Forţelor Terestre Bucureşti a participat preotul militar Constantin Ţanu, de la U.M. 01107 Braşov a participat preotul militar Bogdan Ciprian Oancea, care a fost şi traducător de limbă engleză, iar de la Şcoala de Aplicaţii pentru Artilerie Terestră şi Artilerie Antiaeriană a participat preotul militar Călin Sămărghiţan.

Pe parcursul celor cinci zile de dezbateri şi vizite în împrejurimile Sibiului, s-au susţinut patru teme completate de întrebări şi răspunsuri după cum urmează:

— *Luni, 26. 04. 2004* — lucrările s-au desfăşurat la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, în Aula „Academia Sâmbăta", iar tema conferinţei a fost: „Ce înseamnă să fii creştin şi relaţia cu Dumnezeu", susţinută de Lt. col. Reiner Thorun (Germania), completată de Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Teofil Părăianu (vieţuitor al Sf. Mănăstiri) şi Mr. Homfray Vines (Marea Britanie). În cursul după-amiezii, s-a vizitat Sf. Mănăstire şi pitoreasca zonă ce o împrejmuieşte.

— *Marţi, 27. 04. 2004* — lucrările s-au desfăşurat la Cercul Militar Sibiu, iar tema conferinţei a fost: „Ce înseamnă să fii creştin în armată", susţinută de preotul militar Călin Sămărghiţan (Sibiu) şi completată de Homfray Vines (Marea Britanie). În cursul după-amiezii s-a vizitat municipiul Mediaş, Şcoala de Maiştri Militari şi Subofiţeri ai Forţelor Aeriene, municipiul Sighişoara şi comuna Biertan cu zona sa turistică.

— *Miercuri, 28. 04. 2004* — lucrările s-au desfăşurat la Cercul Militar Sibiu, iar tema conferinţei a fost: „Ce înseamnă să fii un lider creştin în armată", susţinută de Col. Robbie Hall (Marea Britanie), completată de pr. conf. univ. dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu şi Mr. Homfray Vines (Marea Britanie). În cursul după-amiezii s-a vizitat municipiul Alba-Iulia şi Mănăstirea Râmeţ.

— *Joi, 29. 04. 2004* — lucrările s-au desfăşurat la Cercul Militar Sibiu, iar tema conferinţei a fost: „Care sunt valorile etice pe care un bun creştin trebuie să le aibă în armată", susţinută de Pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu. În cursul după-amiezii s-au vizitat Bisericile municipiului Sibiu, iar seara, în baza militară Daia, s-a organizat un foc de tabără şi o cină festivă în onoarea participanţilor.

În centrul discuţiilor purtate de distinşii oaspeţi s-a aflat ideea de modelare a viitoarelor cadre (lideri) ale (ai) armatei, care poartă chipul lui Hristos, şi trăirea spirituală a Sfinţilor Bisericii creştine care s-au jertfit pentru cauza dreaptă a mântuirii sufleteşti.

Concluziile, după cinci zile de dialoguri interconfesionale, au fost:

— să fii un bun mânuitor al armelor dar şi al cuvântului lui Dumnezeu;

— să porţi cu tine chipul dumnezeirii pentru că suntem creaţi „după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu" (Fac. 3. 15) şi să faci şi pe ceilalţi să aibă acelaşi „chip";

— să înveţi să conduci ca lider, dar şi să promovezi valorile spirituale ale creştinismului asupra subordonaţilor;

— să aduci dovezi semnificative conform cărora creştinii sunt o forţă pe care nici o interdicţie de ordin politic nu a putut-o opri să se manifeste.

Această Conferinţă a fost o premieră de marcă în România. Acţiunea de la Sibiu se poate cataloga ca fiind o reuşită nu numai pentru Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu", ci şi pentru comunitatea locală care, astfel, se înscrie în contextul gesturilor istorice, cu adevărat moderne, într-o Europă Unită. Exprimările teoretice s-au văzut trăite de vieţuitorii celor două locaşuri călugăreşti vizitate, iar valorile naţionale au putut fi arătate participanţilor străini prin vizitele din împrejurimile Sibiului.

Pr. mil. Ic. Stav. VALENTIN BEŢIU

La Sibiu — o sărbătoare a muzicii corale închinată compozitorului Timotei Popovici

Numele lui Timotei Popovici este des întâlnit în viaţa religioasă şi culturală a Transilvaniei începând cu veacul al XX-lea. A trăit intens evenimente importante din istoria ţării şi a avut împliniri deosebite ca pedagog, dirijor şi compozitor.

S-a născut la 20 august 1870 la Tincova, judeţul Caraş Severin, în familie preoţească. A urmat Şcoala pedagogică şi Institutul Teologic la Caransebeş, şi, apoi, Conservatorul de Muzică din Iaşi. Dintre dascălii care au contribuit la formarea educaţiei sale muzicale merită amintiţi Antoniu Sequens (teorie şi solfegii), Victor Em. Nejedly (canto) şi Gavriil Musicescu (armonie, dirijat coral).

În perioada 1895—1898 a fost profesor la diferite şcoli din Lugoj şi Braşov după care, începând cu anul 1899, s-a stabilit pentru restul vieţii la Sibiu, unde a funcţionat aproape patru decenii ca profesor la catedra de muzică vocală şi instrumentală a Institutului Teologic-Pedagogic şi la Şcoala normală confesională „Andrei Şaguna". A dirijat, în Sibiu, mai multe coruri, legându-se, însă prin multiple fire de Corul Catedralei Mitropolitane care, sub conducerea sa, a devenit unul dintre cele mai apreciate coruri din ţară.

Creaţia muzicală a lui Timotei Popovici cuprinde muzică pentru farfară, de orchestră şi muzică corală şi a fost publicată în mai multe culegeri la Sibiu, Craiova, Viena şi Bucureşti. Fără a fi putut beneficia de studii de specialitate în străinătate, aşa cum e cazul cu Iacob Mureşianu, Gavriil Musicescu, Gheorghe Dima, Titus Cerne etc. — contemporani mai tineri sau mai vârstnici ai săi — Timotei Popovici a realizat şi câteva studii teoretice, publicate în diferite reviste de specialitate evidenţiindu-se, mai cu seamă, un *Dicţionar de muzică, cu deosebită considerare la muzica românească*, Sibiu, 1906. Primul de acest fel la noi în ţară, dicţionarul lui Timotei Popovici întruneşte toate cerinţele unei lucrări temeinice de muzicologie şi reprezintă o valoroasă contribuţie la dezvoltarea culturii muzicale naţionale.

S-a stins din viaţă la 11 septembrie 1950, la Lugoj, compoziţiile sale păstrându-şi şi astăzi, un loc de cinste în repertoriul formaţiilor corale ale amatorilor sau profesioniştilor, de fiecare dată ele aducând în sălile de concert aroma nostalgiei satului românesc.

În amintirea vrednicului înaintaş al creaţiei muzicale naţionale, în zilele de 16—18 aprilie a.c.. Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale „Cindrelul — Junii", cu sprijinul Prefecturii şi Consiliului Judeţean Sibiu, a organizat cea de a II-a ediţie a Festivalului Coral *„Timotei Popovici"*. Au participat 12 formaţii corale mixte, pe voci egale şi camerale din judeţele Sibiu, Argeş, Satu Mare, Alba, Hunedoara şi Olt precum şi o formaţie corală din oraşul Nafpaktos, Grecia. Timp de trei zile iubitorii acestui gen de muzică au avut prilejul să audieze în alese şi îngrijite interpretări artistice, pagini de neuitat ale muzicii corale româneşti şi universale — muzică religioasă, prelucrări de folelor, madrigale, coruri de opere etc.

Ne-au rămas în memorie frumoasele interpretări ale pieselor *Cu trupul lui Hristos* de Gheorghe Dima (Corul de cameră „Cedonia" din Sibiu, dirijor prof. Florin Soare, solist Dumitru Munthiu), *Răsunet de la Crişana* de Ion Vidu (Reuniunea de cântări din Sălişte, dirijor prof. Nicolae Suciu, solist Ioan Ciocan), *Repetiţie de concert* de W.A. Mozart (Corul „Armonia" din Sebeş Alba, dirijor prof. Adriana Comşa Haber), *Rugăciune* de Tudor Jarda (Corul „Solemnis" din Satu

(Continuare în pag. a 7-a)

NICOLAE SCUTEA

De „Izvorul Tămăduirii"

(Urmare din pag. a 2-a)

teretnice. S-a exprimat punctul de vedere cum că astfel de situaţii dramatice nu trebuie puse în legătură cu religia. Cauzele lor sunt de natură politică şi nicidecum religioase.

Oaspeţii au mulţumit Î.P.S. Sale pentru sinceritatea şi disponibilitatea de care a dat dovadă în timpul discuţiilor.

*

În dimineaţa zilei de vineri, 16 aprilie, s-a săvârşit sfinţirea apei de către Prea Sfinţitul Visarion, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un impresionant sobor de preoţi şi diaconi. Apoi, la altarul din incinta mănăstirii, s-a oficiat Sfânta Liturghie, la care a participat şi Înalt Prea Sfinţitul mitropolit Antonie. A fost de faţă Dl. general Nicolae Uscoi, comandantul Garnizoanei Sibiu şi rectorul Academiei Forţelor Terestre, care este şi membru în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului. De asemenea a participat şi Dl. primar al comunei Sâmbăta de Sus.

La momentul predicii, Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie a vorbit despre evenimentul Învierii Mântuitorului şi despre martorii acestui eveniment. Î.P.S. Sa a făcut apel la conştiinţa creştinilor de azi de a nu privi acel lucru minunat, care s-a petrecut cu adevărat, ca pe un fapt din trecutul îndepărtat ci de a se transpune ei înşişi în realitatea lui, căutând să nutrească aceleaşi sentimente şi emoţii pe care le-au încercat apostolii, mironosiţele şi Maica Domnului când au primit incredibila veste de la îngeri şi mai apoi direct de la Hristos, cum că El a biruit moartea.

Părintele arhim. Teofil Părăian a vorbit, în continuare despre semnificaţia sărbătorii, mai precis despre cinstirea pe care trebuie să o aducem Maicii Domnului, care s-a dovedit a fi „izvorul cel viu şi nesecat" al bucuriei şi tămăduirii noastre de bolile trupeşti şi sufleteşti.

În final, părintele stareţ a adus mulţumiri lui Dumnezeu pentru toată facerea de bine şi pentru timpul frumos, care a permis revărsarea luminii peste mulţimea credincioşilor adunaţi la slujbă. A mulţumit apoi Înalt Prea Sfinţitului şi Prea Sfinţitului episcop vicar, ca şi tuturor preoţilor şi credincioşilor care au dat expresie credinţei lor, nădejdii pe care şi-o pun în Dumnezeu şi dragostei faţă de sfânta mănăstire „Brâncoveanu", cercetând-o şi contribuind la înfrumuseţarea ei.

După otpust, s-a săvârşit Sfânta Taină a Maslului, de către un sobor de preoţi. Multe familii şi-au adus pe cei în suferinţă spre a primi mângâiere şi uşurare de dureri şi neputinţe.

S-a împlinit astfel cererea de la ectenia finală a Sfintei Liturghii, ca „ziua toată, desăvârşită, sfântă, în pace lui Hristos Dumnezeu să o dăm".

*

După săvârşirea tuturor rânduielilor de slujbă, Înalt Prea Sfinţitul Antonie a discutat şi soluţionat împreună cu părintele stareţ Ilarion, care este şi exarh al mănăstirilor din eparhie, unele probleme legate de bunul mers şi disciplina vieţii mănăstireşti.

Simpozionul naţional dedicat centenarului naşterii prof. dr. Nicolae Chiţescu

Bucureşti, 31 martie 2004

Manifestarea a început prin slujba de pomenire în biserica Sfânta Ecaterina, după care lucrările s-au desfăşurat în aula Facultăţii de Teologie „Patriarhul Justinian", bucurându-se de participarea a numeroşi studenţi şi cadre didactice. Cuvântările de deschidere au aparţinut P.C. Decan al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula, delegatului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Ambrozie Sinaitul, Episcop vicar patriarhal, şi fiului celui omagiat, Prof. Dr. Ioan Chiţescu, Decanul Facultăţii de Matematică a Universităţii din Bucureşti.

P.C. Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula a evocat personalitatea Prof. Dr. Nicolae Chiţescu, pe care a avut privilegiul să-l cunoască foarte bine, înscriindu-l, cum era şi firesc, în „generaţia de aur" a teologiei româneşti.

Născut în 31 martie 1904 în Moreni, judeţul Dâmboviţa, şi-a făcut studiile secundare la Liceul „Enăchiţă Văcărescu" din Târgovişte şi la Seminarul „Central" din Bucureşti, iar cele universitare la Facultatea de Teologie protestantă din Paris (1925—1930), unde a obţinut titlul de licenţiat, acelaşi titlu obţinându-l şi din partea Facultăţii de Teologie din Bucureşti în 1932, iar în 1937 doctoratul cu teza: „Răscumpărarea în Sfânta Scriptură şi în scrierile Sfinţilor Părinţi". Şi-a inaugurat cariera universitară prin funcţia de asistent onorific la catedra de Liturgică şi pastorală, apoi la catedra de Teologie Dogmatică şi Istoria Religiilor. În 1945 a obţinut prin concurs postul de profesor agregat la catedra de Teologie dogmatică şi Simbolică, iar din 1948 a devenit profesor titular până la pensionare (1 sept. 1973). A activat ca profesor consultant pentru cursurile de doctorat, dintre cei îndrumaţi şi care au finalizat studiile prin susţinerea tezei de doctorat se numără regretatul Pr. Prof. Dr. Ion Bria, Pr. Prof. Dr. Ioan Ică şi Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan. A desfăşurat şi o amplă activitate ecumenică fiind delegat al Bisericii Ortodoxe Române la numeroase conferinţe, consultaţii şi colocvii teologice organizate de Consiliul Ecumenic al Bisericilor şi de Conferinţa Bisericilor Europene, a fost membru al Comisiei *Credinţă şi Constituţie* a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, al Comisiei interortodoxe de dialog cu Bisericile anglicane şi al Comisiei interortodoxe de dialog cu Bisericile Vechi Orientale. A făcut uz de toate aceste ocazii pentru a da mărturie despre credinţa şi spiritualitatea ortodoxă într-un stil inconfundabil. A publicat lucrări pe teme de Teologie Dogmatică de o mare diversitate: dogmă, revelaţie, creaţie, har, triadologie, hristologie, soteriologie, teologie sacramentală, fiind co-autor al manualului de Teologie Dogmatică şi Simbolică, 2 vol., Bucureşti, 1958, 1008 p. (peste 500 p.); pe teme ecumenice şi de Istoria Religiilor.[1]

P.S. Episcop vicar patriarhal Ambrozie Sinaitul a dat citire mesajului Prea Fericitului Părinte Patriarh prin care s-a elogiat personalitatea eruditului Profesor Dr. Nicolae Chiţescu. Calităţile sale principale au fost acrivia şi eleganţa, a predicat adesea, deşi nu era hirotonit, a iubit ne,ărmurit Biserica, i-a fost de mare ajutor P.F. Teoctist, când acesta din urmă a fost rector al Institutului Teologic din Bucureşti în atât de dificila perioadă a anilor 1950—1954.

Prof. Univ. Dr. Ioan Chiţescu, profund impresionat de acest eveniment şi de atmosfera de sărbătoare, a adus mulţumiri P.F. Patriarh Teoctist, părintelui decan Nicolae Necula pentru docta prezentare. A dorit apoi să facă o succintă biografie a tatălui domniei sale, începând cu locul natal unde s-au născut şi Toni Bulandra şi cei din familia Ciorănescu, accentuând îndeosebi perioada pariziană, o perioadă de graţie: anii 1925—1930, când a avut privilegiul să-i audieze pe filozofii Henri Bergson şi Maurice Blondel, să aprofundeze limbile semitice, şi, în sfârşit, să termine Facultatea ca şef de promoţie! S-a referit apoi şi la relaţiile de prietenie avute cu mulţi teologi de peste hotare, la numeroasele participări la întruniri internaţionale. Alocuţiunea a fost însoţită de imagini din activitatea Prof. Dr. Nicolae Chiţescu.

Referatele de specialitate au fost susţinute de: Pr. Conf. Dr. Ştefan Sandu, Facultatea de Teologie din Bucureşti, *Noţiunea dogmei în teologia Prof. Dr. Nicolae Chiţescu;* Pr. Prof. Dr. Valer Bel, Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, *Sfânta Tradiţie şi transmiterea ei în teologia Prof. Dr. Nicolae Chiţescu;* Pr. Conf. Dr. Ioan Tulcan, Facultatea de Teologie din Arad, *Elemente ale hristologiei ortodoxe în opera Prof. Dr. Nicolae Chiţescu;* Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu, Facultatea de Teologie din Sibiu, *Raţionalitatea lumii şi misterul lui Dumnezeu-Iubire cu referire la specială la studiul Prof. Dr. Nicolae Chiţescu: „Paradigmele divine şi problemele pe care le ridică ele pentru Teologia Dogmatică"*. Referatele au fost apreciate de cei prezenţi, urmând a fi publicate într-un număr al revistei „Studii Teologice" dedicat Prof. Dr. Nicolae Chiţescu.

Dacă avem în vedere personalitatea Prof. Dr. Nicolae Chiţescu, prestigioasa activitate ecumenică, considerăm că este regretabil faptul că nu au fost invitaţi şi teologi aparţinând altor Biserici. Este regretabil, de asemenea, că s-a afirmat în plenul lucrărilor, după prezentarea referatelor, că Prof. Dr. Nicolae Chiţescu îţi putea lămuri orice subiect de Teologie Dogmatică, în timp ce părintele Stăniloae, citez, „te lăsa în ceaţă". Ar trebui să ne amintim că duhovnicul preotului şi savantului martir Pavel Florenski a soluţionat dilema acestuia din urmă privitoare la calea de urmat în viaţa sa: ştiinţă sau teologie, prin a-l sfătui să nu gândească disjunctiv, ci conjunctiv: *ştiinţă şi teologie*. Într-adevăr Prof. Dr. Nicolae Chiţescu a fost unul dintre cei mai mari sistematicieni ai noştri, un om de o rigoare proverbială, dar acest lucru nu-l aşează în opoziţie cu „misticul nostru", cum îl numea peiorativ pe părintele Stăniloae un profesor de la Bucureşti cu puţin timp înainte de a fi arestat. Analogia poate fi forţată, dar se ştie că şi Sf. Simeon, iniţial a fost numit „Noul Teolog" tot peiorativ, posteritatea urmând să realizeze faptul că i s-a potrivit pe deplin acest supra-nume. De ce oare, acum când s-au sărbătorit centenarele naşterii ambilor iluştri teologi, continuăm să spunem: „Chiţescu sau Stăniloae", când atât de uşor am putea spune: „Chiţescu şi Stăniloae". Cei doi au fost, dacă ar fi să-l parafrazăm pe actualul suveran pontif, „cei doi plămâni" prin care a respirat Teologia Dogmatică şi Ecumenică în timpul nopţii prelungite a comunismului. Operele lor sunt complementare, iar cei tineri văd în ambii profesori strălucite exemple de credinţă, abnegaţie şi dăruire. Dar, de fapt, se poate oare „lămuri" exhaustiv o chestiune de credinţă?

Părintele Stăniloae scria că: „Orice înţeles referitor la Dumnezeu trebuie să aibă o fragilitate, o transparenţă, o lipsă de fixitate, trebuie să ne îndemne la revocarea lui şi la stimularea spre un altul, dar pe linia lui. Dacă înţelesul rămâne fix în mintea noastră, mărginim pe Dumnezeu în frontierele lui, sau chiar uităm de Dumnezeu, toată atenţia noastră concentrându-se asupra înţelesului respectiv sau asupra cuvântului care-L exprimă. În acest caz „înţelesul" devine un „idol" adică un fals dumnezeu. Înţelesul sau cuvântul trebuie să facă mereu transparent pe Dumnezeu, ca neîncăput în el, ca depăşind orice înţeles, ca punându-Se în evidenţă când cu un aspect, când cu altul al infinitei Lui bogăţii."[2] Probabil din această cauză în primele secole ale Bisericii nu a existat o *teologie* ca disciplină metodică sau ca *scientia,* şi prin urmare teologii acestei perioade nu au urmat o metodă dată pentru a ajunge la cunoaşterea lui Dumnezeu.[3] Chiar dacă iniţial s-a folosit termenul grecesc *gnosis*[4], din cauza posibilelor asocieri cu gnosticismul scriitorii creştini din timpul lui Origen au adoptat termenul *theologia,* nu în sensul modern, academic, ci având o conotaţie mistică, desemnând meditaţia şi contemplaţia în cadrul unei comunităţi ecclesiale. La Sfinţii Părinţi — scrie Paul Evdokimov — termenul „teologie" înseamnă contemplaţia Tainei Sfintei Treimi — *theoria tes agias Triados* — şi este înainte de toate lumina dumnezeiască reflectată în oglinda sufletului curăţit: sufletul „primeşte în el discul soarelui" şi se adânceşte în sentimentul prezenţei, al venirii lui Dumnezeu. Teologia mistică este tocmai această cunoaştere prin *inhabitarea* (locuirea în) Cuvântului. Este vorba deci, de la început, nu de a cunoaşte ceva despre Dumnezeu, ci „de a-L avea pe Dumnezeu în tine". Aici categoria esenţială este *plinul* sau *golul,* să fii golit de orice substanţă duhovnicească sau să te umpli de prezenţa dumnezeiască. *Ave gratia plena* sau, în cazul Sfântului Ştefan, „să fii umplut de Duhul Sfânt". Este o conştientizare progresivă a prezenţei Cuvântului Care luminează".[5]

Prof. Nicolae Chiţescu ştia mult prea bine aceste lucruri şi le-a exprimat în diferite contexte. A realizat ce înseamnă taina creaţiei, a omului, a mântuirii, a veacului ce va să vină. De exemplu, privitor la „preludiul creaţie" şi implicit la creaţia însăşi, profesorul Nicolae Chiţescu este primul, în teologia română, care a reliefat tema *paradigmelor divine* şi a *logoi* — lor. Prologul ioaneic ni-L prezintă pe Fiul lui Dumnezeu în calitate de *Logos* împreună Creator cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, Cel care *„întru ale Sale a venit"*. Nu se spune însă explicit că El a sădit acei *logoi,* raţiuni seminale în creaţie, în schimb, Sfânta Tradiţie, prin con-glăsuirea multora dintre Sf. Părinţi, ne oferă temeiuri clare, de aceea profesorul Nicolae Chi escu consideră că învăţătura despre *paradigmele divine* şi implicit despre *logoi,* „trebuie cinstită în calitate de «teologumen», adică învăţătură cu temei explicit în cel puţin una din coloanele Revelaţiei dumnezeieşti, — în speţă în Sfânta Tradiţie —, şi care circulă în Teologia creştină". Această învăţătură „deschide un luminiş în întunericul care planează asupra preludiului creaţiei".[6]

Părintele Rafail Noica în aula Patriarhiei, cu ocazia congresului internaţional dedicat centenarului naşterii părintelui Stăniloae, spunea atât de sugestiv, că la urma urmelor noi „gângăvim" în teologie, şi accentua importanţa teologiei experienţei propunând ca modele pe Sfânta Maria Egipteanca şi Cuviosul Siluan Atonitul.

Dacă nu dorim efectiv, trebuie să realizăm că lumea de astăzi ne impune abandonarea clişeelor, a generalizărilor, a etichetărilor nefondate; ne impune abandonarea veleităţilor personale în favoarea instituţiei, de fapt în favoarea noastră.

În pofida acestor remarci făcute cu cele mai bune intenţii, considerăm că sărbătorirea centenarului Prof. Dr. Nicolae Chiţescu la Facultatea de Teologie din Bucureşti, căreia cel omagiat i-a închinat o viaţă de muncă asiduă, a fost o adevărată sărbătoare, o manifestare autentică a iubirii şi recunoştinţei.

Pr. NICOLAE Z. MOŞOIU

Note bibliografice:

1. A se vedea: Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu: *Dicţionarul Teologilor Români,* Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, pp. 91—92.

2. Pr. Prof. D. Stăniloae, Dogmatica, I, p. 126.

3. Emil Bartoş, *The Concept of Deification în Eastern Orthodox Theology with detalied Reference to Dumitru Stăniloae,* mss., teză de doctorat, University of Lampester, Wales, (Marea Britanie) 1996, p. 25 (t.r. *Conceptul de îndumnezeire în teologia lui Dumitru Stăniloae,* Editura Institutului Biblic „Emanuel" din Oradea, 1999, p. 45).

4. Bouyer îşi manifestă îngrijorarea relativ la faptul că în ultima perioadă a devenit o modă la teologii protestanţi, dar nu numai, să considere tot ceea ce ţine de contemplaţie în tradiţia creştină, ca fiind de origine grecească. Cauza ar fi studierea unor termeni filosofici scoşi din contextul în care au fost folosiţi de Părinţi. De exemplu este absolut fals să se afirme că termenul grecesc *gnosis,* însemnând cunoaştere, ar fi fost împrumutat de Părinţi (Clement al Alexandriei şi Origen) din vocabularul ereticilor pe care cercetătorii din secolul al XIX-lea i-au numit „gnostici", ca şi cum apelativul s-ar referi doar la ei. De fapt, Părinţii i-au numit pe aceşti eretici „pseudo-gnostici" rezervând Bisericii celei una adevărata „gnosis". Este fals, de asemenea, să se afirme că prima dată cuvântul „gnosis" a fost folosit în filosofie, deoarece aici n-a avut niciodată un sens limitat, ci foarte larg. Cunoaşterea propriu-zis filosofică este numită totdeauna *episteme,* niciodată *gnosis.* În *Septuaginta, gnosis* ajunge să însemne cunoaşterea lui Dumnezeu. Odată cu Philon din Alexandria, *gnosis* desemnează cunoaşterea specific religioasă, dar întotdeauna în legătură cu textele biblice pe care le citează în greceşte. Termenul a fost folosit de primii scriitori creştini, ex. Sf. Pavel, deoarece era termen biblic. — *Introduction to Spirituality,* Desclee, New York, 1961, p. 264, 267, 268.

5. Paul Evdokimov, *Cunoaşterea lui Dumnezeu în Tradiţia răsăriteană — Învăţătură patristică, liturgică şi iconografică,* trad. rom., Pr. lect. univ. dr. Vasile Răducă, Ed. Christiana, Bucureşti, 1995, p. 20—21.

6. *Paradigmele divine şi problemele pe care le ridică ele pentru teologia dogmatică,* Ortodoxia, nr. 1, 1958, pp. 23, 24.

*

Toma „necredinciosul"

(Urmare din pag. a 3-a)

rămas cu credinţa că Domnul îl va ajuta să-şi verifice această îndoială, ceea ce i s-a şi întâmplat.

Să ne amintim că şi apostolul Petru se îndoise cândva şi începuse a se afunda în apă şi Mântuitorul îi adresează cam aceleaşi cuvinte ca şi lui Toma: „Puţin credinciosule de ce te-ai îndoit?" Lui Toma de asemenea îi spune: „Adă degetul tău încoace şi vezi coasta şi semnul cuielor, şi nu fi necredincios, adică nu fi puţin credincios, nu te îndoi în inima ta, pentru că Eu sunt. Şi după ce Toma pipăie semnele cuielor exclamă plin de admiraţie: „Domnul meu şi Dumnezeul meu". Pentru că m-ai văzut Tomo ai crezut, ferice de cei ce n-au văzut şi au crezut". Dar oare la cine face Domnul aluzie aici? La ceilalţi apostoli? Nu, ei îl văzuseră toţi înviat, chiar şi femeile mironosiţe. Singur Toma lipsea şi dacă ar fi fost şi el de faţă desigur că n-ar mai fi avut loc acest schimb de cuvinte din Evanghelia de astăzi. Aşa cum însă toate s-au petrecut „pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire", pipăirea de către Toma a avut darul de a ne convinge şi pe noi şi toate generaţiile de după noi că într-adevăr Mântuitorul Hristos a înviat. Sunt unii care interpretând textul „Ferice de cei ce n-au văzut şi au crezut", vor să pună pe aceeaşi treaptă cuvintele de mai sus cu ceea ce spun unii că ar fi în Biblie „crede şi nu cerceta". Adevărul însă e altul. Dacă Mântuitorul ar fi fost împotriva convingerii lui Toma i-ar fi spus scurt: „Eu sunt", fără să mai adauge celelalte cuvinte: „Adă degetul şi vezi", cercetează şi convinge-te de adevăr, aşa cum altădată a spus „Cercetaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide", căutaţi în paginile Sfintei Scripturi, urmăriţi Sf. Tradiţie, cercetaţi scrierile patristice şi convingeţi-vă singuri de adevăr, pentru că „nici o iotă, nu va trece, până nu se vor împlini toate acestea". Apostolul Toma spune Tradiţia bisericească că n-a avut parte nici de participare la înmormântarea Maicii Domnului din grădina Ghetsimani şi că ar fi ajuns cu o zi după aceea, găsind mormântul gol. Mergând cu ceilalţi apostoli să ridice piatra pentru a i se închina, a aflat mormântul gol: Sfânta Fecioară fusese deja luată de Fiul Său şi aşezată de-a dreapta Lui „in haină aurită îmbrăcată şi preaînfrumuseţată". De aceea, în iconografia bisericească la scena „Adormirii Maicii Domnului" apar numai zece apostoli; Matia încă nu fusese ales, iar Toma lipsea.

Câţi urmaşi nu are Toma şi astăzi, la fiecare pas? Urmaşi care nu numai că se îndoiesc ca Toma de un eveniment sau altul din viaţa Mântuitorului, ci urmaşi care neagă totul, urmaşi care nu cred decât ceea ce văd, ceea ce aud, ceea ce pipăie. Aceştia sunt aceia despre care spune dumnezeiasca Carte că ochi au şi nu văd, urechi au şi nu aud, gură au şi nu vorbesc. Aceştia sunt cei care nu vor să priceapă că singură credinţa e cea care mângâie, întăreşte, linişteşte, înalţă şi înfrumuseţează viaţa noastră pământească. Aceştia sunt cei care nu vor să accepte că în afara experienţei de laborator, mai există o experienţă a inimii şi pe care nimeni n-o poate contesta. Ştiinţific vorbind, ceea ce nu se vede şi nu se poate măsura şi cântări, nu înseamnă că nu există. Primul altar este în inima omului şi ochii credinţei pătrund până dincolo de microscop. „Dumnezeu, care nu poate fi văzut de muritori, scria Aristotel, se vădeşte din lucrurile mâinilor Sale". „Cerul înstelat — mărturiseşte Kant — şi glasul conştiinţei mă fac să spun că Dumnezeu există", iar Goethe recunoaşte că „Timpul îndoielii a trecut şi dacă se mai îndoieşte cineva de Dumnezeu, înseamnă că se poate îndoi şi de sine însuşi". Este mai uşor să construieşti un oraş în aer, decât o cetate fără Dumnezeu, menţiona Plutarh, iar Voltaire arată că „dacă a crede în Dumnezeu e o greutate, a nu crede e o absurditate". Sf. Ioan Hrisostom preciza că, „După cum e cu neputinţă să cunoaştem aerul răspândit pretutindeni şi care există chiar în noi, tot aşa este şi cu Dumnezeu". „El trebuieşte căutat, scria Lucian Blaga, în norul ce se leagănă pe cer, în mărgeaua unui asfinţit de soare, în mireasma florilor şi cântecul păsărilor, în privirea îngerească a pruncilor, în dragostea duioasă a mamei, în visul poeţilor şi jertfa luptătorilor, în setea omului pentru dreptate, adevăr şi frumos, în căinţa ce o simte vinovatul pentru păcatele sale, în pasiunea cu care cineinirea caută să-şi împlinească menirea în ciuda tuturor piedicilor ce-i stau în cale", etc.... Şi dacă, cum amintea Nicolae Bălcescu: „Hristos a adus fiecărui individ legea libertăţii, a demnităţii, a moralităţii şi a perfectibilităţii absolute", să fim şi noi mândri de trecut, stăpâni pe prezent, încrezători în viitor, rostind: „Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale..."

Vizita unui grup de studenţi ortodocşi şi luterani la Berna, Elveţia

(13—25 aprilie 2004)

În cadrul parteneriatului dintre Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu şi Institutul Evanghelic, pe de o parte, şi Facultatea de Teologie din Berna, Elveţia, un grup de studenţi aparţinând celor două instituţii de învăţământ teologic din Sibiu au participat la Berna, la câteva conferinţe, în cadrul unei săptămâni de studiu. Tema generală a săptămânii a fost: *„Elveţia şi Transilvania multiculturală"*.

Studenţii sibieni au plecat spre Elveţia în seara zilei de *13 aprilie,* însoţiţi fiind de către *P.C. Pr. Lect. Dr. Aurel Pavel* şi *Dl. Lect. Drd. Paul Brusanowski,* din partea ortodoxă şi *Dl. Prof. Ştefan Tobler,* din partea luterană. A doua zi, *14 aprilie,* am fost aşteptaţi la Graz, Austria pentru a servi cina şi pentru a ne odihni pe timpul nopţii. Aici am fost întâmpinaţi de către decanul Facultăţii de teologie din Graz şi de prof. Renhardt, responsabil cu parteneriatul desfăşurat între Facultatea de Teologie „A. Şaguna" din Sibiu şi Facultatea din Graz. Am fost conduşi, pentru a vizita Domul din Graz, Facultatea de Teologie, Capela facultăţii şi centrul oraşului, care în anul 2003 a fost „Capitală culturală europeană". După această vizită, am fost cazaţi în staţiunea montană Maria Lankovitz, la 50 km de Graz, unde am servit şi cina.

În dimineaţa zilei de *joi, 15 aprilie,* ne-am continuat călătoria spre Elveţia, ajungând la destinaţie în seara aceleiaşi zile, fiind întâmpinaţi de către Prof. Walter Dietrich, responsabil cu parteneriatul Sibiu — Berna, din partea elveţiană. Studenţii sibieni împreună cu profesorii lor au fost cazaţi în localitatea Ligerz, la aproximativ 40 km de Berna. Această localitate se află într-o zonă viticolă importantă a Elveţiei, fiind plasată într-un mediu pitoresc, pe malul lacului Biel (Bielersee), condiţiile de cazare şi masă fiind deosebite.

Ziua de *vineri, 16 aprilie,* a fost în prima parte liberă, studenţii vizitând localitatea Ligerz şi odihnindu-se, după călătoria obositoare. Înaintea mesei de prânz, studenţii s-au prezentat pe rând, pentru o mai bună cunoaştere şi pentru a-şi exprima gândurile cu care au venit şi pentru a-şi exprima părerea în legătură cu ceea ce urmăresc ei să realizeze în urma acestei săptămâni de studiu. Majoritatea şi-au exprimat dorinţa de a cunoaşte noi oameni, de a cunoaşte ţara în care se aflau şi nu în ultimul rând, de a participa şi ei activ la mişcarea ecumenică. După servirea mesei de prânz, am fost însoţiţi în Munţii Jura, de către decanul Facultăţii de Teologie din Berna, Dl. Prof. Maurice Baumann, şi de un membru al Parlamentului Cantonului Berna, profesor de istorie, care ne-a prezentat locurile pe unde am călătorit şi semnificaţia istorică a diferitelor monumente. Am vizitat în aceeaşi zi şi prima casă de rugăciune a membrilor sectei menonite precum şi o veche mănăstire, transformată azi într-un spital de psihiatrie.

Sâmbătă, 17 aprilie, ne-am îndreptat spre Berna, unde am săvârşit o slujbă ortodoxă, cântând canonul Învierii, în biserica Sf. Paul, aflată în apropierea universităţii.

În clădirea aparţinătoare de această biserică s-a desfăşurat apoi conferinţa cu tema: *„Interculturalitate: teorii şi experienţe".* Au fost susţinute patru referate, tema fiind tratată din punct de vedere etnologic, sistematic şi istoric, aici vorbind şi Dl. Paul Brusanowski, în legătură cu interculturalitatea din Transilvania şi Dl. Ştefan Tobler. După susţinerea referatelor s-au purtat discuţii pe marginea temei şi a referatelor susţinute, fiind moderate de redactorul cotidianului „Sämann". După masă, am fost repartizaţi la gazde, unde urma să stăm trei nopţi, iar apoi am vizitat oraşul Berna, fiind însoţiţi de unul dintre profesorii de istorie ai Universităţii.

Duminică, 18 aprilie, Duminica Tomii, am participat, pe grupe la serviciul religios al diferitelor culte din oraş, printre care: vechi-catolici, reformaţi, catolici sau ortodocşi sârbi. După terminarea serviciului religios, la ora 11.30 am plecat să vizităm Munţii din jurul capitalei Berna, ţinut numit „Oberland", fiind însoţiţi de către prof. Rudolf Dellsperger, care ne-a prezentat şi unele dintre cele mai importante lăcaşuri reformate din zonă. Seara fiecare s-a întors la familie, fiind profund impresionaţi de cele văzute.

Luni, 19 aprilie, am participat la rugăciunea cultului vechi-catolic, în aceeaşi biserică: Sf. Paul, apoi la discuţiile cu reprezentanţii celor trei Biserici majoritare din cantonul Berna, adică reformaţi, romano-catolici şi vechi-catolici. S-a făcut comparaţie cu relaţiile interconfesionale din Transilvania, în general şi din Sibiu în special. După aceea, până seara, studenţii sibieni, au participat la cursuri ale Facultăţii de Teologie din Berna, fiind împărţiţi pe grupe, în acest sens.

Ziua de *marţi, 20 aprilie,* a fost rezervată vizitării institutelor ecumenice din Geneva, tema zilei fiind „Ecumenismul mondial". Prima oprire a fost la Institutul Ecumenic de la Bossey, acolo unde am fost întâmpinaţi de directorul acestei prestigioase instituţii, Părintele Prof. Dr. Ioan Săuca. Acesta ne-a făcut o prezentare a Institutului şi apoi a ţinut o prelegere în care a explicat care este istoria Institutului de la Bossey, cum funcţionează el şi cum trebuie să înţelegem mişcarea ecumenică din perspectivă ortodoxă şi mai mult, din perspectivă românească. Toţi cei prezenţi am fost impresionaţi de această prelegere, care ne-a adus lămuriri precise în legătură cu mişcarea ecumenică. De la Bossey, grupul nostru s-a îndreptat spre Geneva, deoarece Institutul de la Chambesy era închis. La Geneva am vizitat sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB), capela acestuia, unde am fost îndrumaţi de un membru CEB, care ne-a dat toate datele referitoare la obiectele ce se găsesc la altarele din respectivul lăcaş. Însoţiţi fiind de prof. Wolfgang Linemann, am fost primiţi în sala de conferinţe a CEB de către secretarul acestui for. Acesta ne-a făcut o prezentare a CEB apoi a răspuns tuturor întrebărilor puse de studenţii români şi elveţieni. În cursul după-amiezii ne-am întors în localitatea Ligerz, împreună cu colegii elveţieni, unde a avut loc o petrecere cu cântece specifice României şi Elveţiei.

Miercuri, 21 aprilie, programul a fost mai lejer în timpul dimineţii, având în vedere că a fost vizitat oraşul Fribourg, de către cei care au dorit, ceilalţi rămânând să se odihnească la Ligerz. La Fribourg am fost primiţi de către decanul Facultăţii de Teologie de aici, Dl. Prof. Schenker şi de un grup de teologi ortodocşi de la Sibiu şi Bucureşti, care studiază aici. Ne-a fost prezentată Facultatea şi Universitatea din Fribourg, numită „Misericorde", fiind o universitate de limbă franceză, apoi ne-a fost prezentat oraşul, cu cele mai importante biserici ale sale. În jurul amiezii ne-am îndreptat spre Ligerz, unde a avut loc o conferinţă pe tema: *„Ecumenism local în cantonul Berna"* — *„Ecumenism local în Sibiu".* La această conferinţă au participat reprezentanţi ai Bisericii Romano-Catolice, Menoniţilor, Bisericii Reformate, din Comunitatea frăţească a lui Herhut, Biserica Evanghelică Liberă, Armata Salvării şi ai Neues Land Emmental. Discuţiile au fost moderate de pastorul luteran Marc van Wijnkoop Lüthi, fost profe-

sor de Istorie Bisericească la Institutul Evanghelic din Sibiu. Discuţiile au fost deosebit de interesante, având în vedere că eram în faţa reprezentanţilor unor Biserici, cu care nu am intrat în contact în România, toţi studenţii manifestându-şi interesul pentru a afla cât mai multe date despre acestea.

Joi, 22 aprilie, a fost ziua destinată discuţiilor pe marginea problemei migraţiei, tema zilei fiind *„Imigraţia — o provocare politică şi socială".* La aceste discuţii au participat reprezentanţi ai statului, care se ocupă cu această problemă, dar şi reprezentanţi ai birourilor de emigrare ale Bisericii, din Berna. A fost ţinut un referat cu privire la situaţia romilor din România, de către Iosif Rădulescu, student la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu. Discuţiile care au urmat, au fost moderate de către Omar Hersche, redactor al unui ziar local. La prânz am participat la o rugăciune reformată, în biserica Sf. Paul, apoi am fost împărţiţi pe grupe şi am vizitat Şcoala Schwabgut, unde învăţau mulţi copii străini, Centrul de asistenţă socială Wittigkoffen, Comunitatea ortodoxă sârbă, din Berna, unde am fost conduşi de preoteasa Agena Preda Marcovic, absolventă a Facultăţii de Teologie din Sibiu, iar ultima grupă a vizitat un aşezământ numit „Prairie", pentru a vedea cu ce se ocupă emigranţii, din Elveţia.

Vineri, 23 aprilie, a fost ziua rezervată religiilor necreştine. Dimineaţa a început cu o conferinţă pe această temă în care s-a vorbit despre importanţa religiilor „străine" în procesul regăsirii identităţii creştine, religiile hindu — între autopercepţie şi receptarea externă, Creştinism şi Iudaism etc. După susţinerea referatelor s-au purtat discuţii pe grupe, în funcţie de referentul cu care doreau să mai discute studenţii pentru a aprofunda tema respectivă. În cursul după amiezii am putut vizita moscheea sârbă de la Biel, sinagoga şi templul hindus din Berna. De asemenea am putut participa la serviciul religios al acestor culte.

Astfel la prânz am participat la rugăciunea de vineri la moschee, după care s-au purtat discuţii foarte interesante pe marginea cultului şi a islamului în general. După masa am participat la rugăciunea de Şabat de la sinagogă, unde s-au sărbătorit 56 de ani de la declararea independenţei Israelului, participând cu acest prilej şi ambasadorul Israelului în Elveţia. Seara am participat, pentru câteva momente la cultul hindus, care se desfăşura în acel moment la templul hindus din Berna.

Cu acestea, şederea noastră la Berna a luat sfârşit, pentru că a doua zi în zori neam luat rămas bun de la gazdele noastre şi ne-am îndreptat spre Viena. Aici am ajuns spre seară, vizitând oraşul şi apoi mergând spre locul unde eram aşteptaţi pentru a ne odihni. Duminică dimineaţa am plecat spre ţară, unde am ajuns în cursul nopţii.

În urma participării la această săptămână de studiu, toţi studenţii au avut multe de învăţat, în general legate de cultura elveţiană, de realitatea religioasă din cantonul Berna, de forme de convieţuire din Elveţia, de depăşire a obstacolelor reprezentate de diferenţa de limbă sau de credinţă şi nu în ultimul rând legate de mişcarea ecumenică. Aceasta din urmă, am înţeles cum este percepută la nivel mondial, dar şi cum trebuie să o percepem noi, ca români ortodocşi.

EMANUEL TĂVALĂ,
Student — anul IV, Teologie Pastorală

(Urmare din pag. a 3-a)

Contestatarii Învierii

nută de ei înşişi, le-ar fi putut da atâta tărie morală, încât să poată trece peste toate opreliştile, câte le-a fost dat să înfrunte, să uite de ei înşişi, pentru a răspândi învăţătura lui Hristos „până la marginile lumii". Cu siguranţă că numai un fapt cu totul ieşit din comun, pe care mai întâi l-au verificat ei înşişi, i-a putut smulge din teama care-i stăpânea, transformându-i în acei neînfricaţi propovăduitori, care ajung să-i sfideze chiar şi pe sinedriştii iudei: „Judecaţi dacă este drept înaintea lui Dumnezeu, să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu" (Fapte 4, 19). De realitatea acestui fapt extraordinar s-au convins ei mai întâi, şi numai astfel se explică schimbarea radicală survenită în comportamentul ucenicilor după aceea, astfel o spune marele Pavel: „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră" (I Cor. 15, 14). Privite în desfăşurarea lor logică, toate ne fac să excludem orice posibilitate ca ucenicii să fi furat trupul Celui răstignit.

Să presupunem, că dacă nu apostolii au furat trupul, atunci poate sinedriştii, tocmai spre a le dejuca planurile. Dar ştiindu-i atât de porniţi şi învrăjbiţi împotriva creştinilor, este de la sine înţeles că aceştia n-ar fi ezitat, ca atunci când apostolii propovăduiau învierea lui Iisus, să-i compromită în faţa mulţimilor, dezvelind acest fapt.

Susţrăgându-se oricărei clasificări de ordin ştiinţific, Învierea Domnului a suscitat şi interesul specialiştilor în domeniul fenomenelor de ordin psihologic sau parapsihologic, aceştia aducând în favoarea susţinerii lor argumente de genul: a fost o psihoză colectivă, o halucinaţie morbidă căreia i-au căzut victime o parte dintre adepţii lui Iisus, o viziune generată de frica şi tensiunea, teribile, pe care le întreţineau sinedriştii şi soldaţii romani. După felul în care este primită vestea Învierii, nu rezultă în nici un caz acest lucru, dimpotrivă, reacţia lor, la aflarea veştii minunate, este atât de omenească şi normală în acelaşi timp. Maria Magdalena cu cel mai pur simţ al realităţii, cu candoare absolut nedisimulată, le spune Apostolilor că „au luat pe Domnul şi nu ştiu unde L-au pus" (In. 20, 2), fără să se fi gândit în vreun fel la posibilitatea Învierii, la fel cum şi celelalte femei mironosiţe, departe de a fi victime ale halucinaţiei, se temeau să spună apostolilor cele constatate la mormânt, tocmai pentru faptul „că se temeau" (Mc. 16, 8) să nu se expună oprobiului sau ridicolului. Aceeaşi stare de neîncredere şi teamă îi stăpânea pe apostoli care primesc vestea de la femei, socotind-o mai degrabă a fi „basm" (Lc. 24, 11), şi chiar atunci, când însuşi Cel înviat li se arată, prima lor impresie este că „văd duh" (Lc. 14, 37).

Şi în fine, atitudinea lui Toma, rezervată şi sceptică, nu face decât să spulbere orice umbră de credit pe care am fi înclinaţi să o acordăm acestei ipoteze, el refuzând să accepte cele relatate de ceilalţi apostoli, încredinţându-se de realitatea marelui şi înfricoşătorului adevăr prin propriile sale simţuri.

Nu mai puţin solicitată întru a-şi spune părerea a fost ştiinţa medicală, care de altfel n-a ezitat să se pronunţe: totul n-a fost decât o simplă moarte clinică (aparentă), urmată de trezirea mortului, trezire cauzată de condiţiile improprii din mormântul rece, precum şi de mirosurile tari degajate de aromele cu care a fost uns, care au şi provocat de fapt această trezire. Ieşind apoi din mormânt, Iisus, îmbrăcat în hainele grădinarului ar mai fi petrecut împreună cu ucenicii şi adepţii Săi încă 40 de zile, după care s-ar fi retras undeva în zona Qumran, unde trăiau misterioşii esenieni, sau ar fi dispărut undeva prin Palestina.

Pentru lumea antică, şi în speţă pentru cea romană, şi Palestina făcea parte din imperiul roman, pedeapsa cea mai teribilă şi mai înjositoare, era moartea prin răstignire pe cruce, căreia îi erau destinaţi cei mai mari făcători de rele. Omorârea prin răstignire devenise cu timpul un adevărat ritual sângeros, care avea o serie întreagă de faze succesive, menite să-l epuizeze şi să-l distrugă pe de-a-ncetul pe cel condamnat, atât psihic, cât şi fizic. Înainte ca mortul să fie coborât de pe cruce, se obişnuia să i se zdrobească fluierele picioarelor, tocmai pentru a se certifica realitatea morţii. În cazul lui Iisus, acest lucru n-a mai fost necesar, căci cei de faţă s-au convins de adevărul morţii Sale „şi-a dat duhul", „a murit" (In. 19, 30 şi 33). Mai mult decât atât, parcă pentru a întări cele constatate, unul dintre soldaţii romani, L-a împuns cu suliţa în coastă, anunţându-se apoi autorităţile despre împlinirea actului morţii. Chiar dacă această întreagă serie de probe constatatoare, ar mai fi lăsat totuşi o undă cât de mică de îndoială, ceea ce este foarte greu de admis, în ce măsură ar fi rezistat răcelii din mormânt şi mirosurilor grele, degajate de aromele cu care a fost îmbălsămat, un trup schingiuit, torturat şi distrus fizic? Ar mai fi găsit resurse fizice să urnească piatra atât de grea de la uşa mormântului, şi încă să mai parcurgă şi un drum de 60 de stadii până la Emaus?

Şi un ultim argument, de data aceasta din sfera celei mai elementare logici şi al celui mai pur bun-simţ: în ce măsură poate justifica o minciună, o halucinaţie sau o moarte aparentă, două mii de ani de trăire creştină, miile şi sutele de mii de jertfe ale martirilor creştini, precum şi suportul moral a cel puţin o treime din populaţia actuală a Pământului?

AGENDA Î.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● *Joi, 1 APRILIE 2004* — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
— A primit pe P.C. Pr. Năftăilă Ioan de la Parohia Cobor, Protopopiatul Agnita.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Lațchescu, asistent social din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, protopopul Făgărașului.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Glăjar de la Parohia Ucea de Jos, Protopopiatul Făgăraș.
— A primit pe Monahia Marina Matei, starețа Mănăstirii Valea Hârtibaciului.

● *Duminică, 4 APRILIE 2004 (Floriile)* — A asistat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană. La sfârșitul Sfintei Liturghii a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

● *Luni, 5 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.

● *Joi, 8 APRILIE 2004* — A acordat un interviu P.C. Pr. Cătălin Dumitrean pentru Emisiunea „Flori de Pateric" din cadrul televiziunii „Eveniment Sibiu".
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.

● *Duminică, 11 APRILIE 2004 (Sfintele Paști)* — A oferit o recepție la care au participat: P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar Sibiu, în frunte cu membrii Permanenței Consiliului Eparhial, preoți și diaconi slujitori ai Catedralei Mitropolitane, Profesori de Teologie, angajați ai Centrului Eparhial, alte persoane. Cu această ocazie a rostit un cuvânt de învățătură.

● *Joi, 15 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Pop Ersiliu din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc.
— Pleacă la Mănăstirea Sâmbăta în vederea sărbătoririi hramului mănăstirii — „Izvorul Tămăduirii".
— Se întâlnește cu Georg Sporschill, preot catolic din Viena — Austria.
— Se întâlnește cu dr. Anton Rossbach, fost ambasador al Germaniei la București.
— Se întâlnește cu Bernhard Backovsky, starețul general al Mănăstirilor din Austria.
— Se întâlnește cu dr. Walter Simek, economul mănăstirilor din Austria.

● *Vineri, 16 APRILIE 2004 — „Izvorul Tămăduirii"*, al doilea hram al Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— Asistă la Sf. Liturghie, oficiată la altarul de vară al Mănăstirii. La sfârșitul Sf. Liturghiei rostește un bogat cuvânt de învățătură.
— Se întâlnește cu dl. ec. Constantin Teculescu, președintele CEC.
— Se întâlnește cu dl. Teodor Răpan din Ministerul de Externe.

● *Luni, 19 APRILIE 2004* — Primește pe dl. Ștefan Orth, grafician din Sibiu.
— Primește pe P.C. Pr. Prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.

● *Marți, 20 APRILIE 2004* — A primit pe dl. Mălureanu Ioan din Brașov.
— A primit pe d-na Preda Ana din Sibiu.
— A primit pe dl. Ștefan Toma, doctorand Grecia.
— A primit pe P.C. Pr. Colțea Gheorghe de la Parohia Moeciu, Protopopiatul Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ramf de la Parohia Mediaș.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Teoc de la Parohia Poiana Sibiului III, Protopopiatul Sălișteа.
— A primit pe P.C. Pr. Frățilă Gherasim, preot militar la Făgăraș.

● *Joi, 22 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Prodea Vasile de la Parohia „Sf. Nicolae" Șchei Brașov, împreună cu P.C. Pr. Prodea V. Vasile de la parohia Tohan, Protopopiatul Brașov.
— A primit pe dl. Ioan Dordea din Sibiu.
— A primit pe dl. Dr. Sorin Joantă, inspectorul școlar al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gherman Iulian de la Parohia Tractorul II Brașov.
— A primit pe dl. Ioan Mălureanu din Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilier economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Dl. Ștefan Orth, grafician din Sibiu.
— A primit pe Prea Cuv. Arhim. Ilarion Urs, exarhul Mănăstirilor și Starețul Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● *Duminică, 25 APRILIE 2004* — A primit pe dl. General Dr. Nicolae Uscoi, Rectorul Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu, împreună cu delegația capelanilor militari, preoților militari și a cadeților creștini, participanți la lucrările Conferinței Internaționale a Cadeților Creștini „Academic Exploration", desfășurată la Sibiu, în prezența Permanenței Consiliului Eparhial. A rostit un cuvânt despre legătura dintre Armată și Biserică și rolul preotului militar în ziua de astăzi.

● *Luni, 26 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Eugen Buta, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Prea Cuv. Arhim. Ilarion Urs, exarhul Mănăstirilor și starețul Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● *Marți, 27 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Nicolae Teoc de la Parohia Poiana Sibiului III, Protopopiatul Sălișteа.
— A primit pe P.C. Pr. Consilier Ezechil Oancea.
— A primit pe P.C. Pr. Consilier Gheorghe Streza.
— A primit pe Ierom. Ignatie de la Mănăstirea Petru Vodă — Neamț.

● *Miercuri, 28 APRILIE 2004* — A primit pe P.S. Calinic Argeșanul, Episcopul Argeșului și Muscelului.
— A primit pe P.C. Arhid. prof. dr. Voicu Constantin de la Facultatea de Teologie din Oradea.
— A primit pe dl. prof. univ. dr. ing. Teodor Maghiar, Decanul Facultății de Inginerie din Oradea.

● *Joi, 29 APRILIE 2004* — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. pr. dr. Pavel Aurel, profesor al Facultății de Teologie Sibiu.
— A primit pe Pr. Mihai Petian de la Parohia Ortodoxă „Sf. Prooroc Ilie" din Sibiu.
— A primit pe dl. Albu Gheorghe și pe fratele acestuia, Albu Ioan din comuna Lupșa, județul Alba.
— A primit pe Monahia Mina Bădilă, starețа Mănăstirii „Sf. Cruce" din Oradea.

● *Vineri, 30 APRILIE 2004* — A primit pe dl. prof. univ. dr. Mircea Tomuș de la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.
— A primit pe Prea Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, protopopul Făgărașului.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● *6—10 APRILIE a.c. — P. S. Sa* a săvârșit în Catedrala mitropolitană din Sibiu toate serviciile divine din Săptămâna mare.

● *11 APRILIE a.c. (Sf. Paști) — P.S. Sa* a săvârșit slujba Învierii și Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, prezentând credincioșilor Pastorala de Paști a Î.P.S. Mitropolit Antonie.
— Seara a săvârșit, tot în Catedrală, Vecernia în cadrul căreia s-a citit Sf. Evanghelie în 12 limbi.

● *12 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala din Mediaș, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara slujește și predică la slujba Vecerniei și a punerii pietrei de temelie la noua biserică din parohia Motiș, prot. Mediaș (pr. paroh Lucian Pușcă).

● *13 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica nouă din Jina, prot. Sălișteа, rostind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Cheslăreanu Vasile a fost hirotesit întru sachelar.
— A oficiat slujba de binecuvântare a celor două noi case parohiale din Jina.

● *16 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Mănăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, cu prilejul hramului — Izvorul Tămăduirii.
— Seara participă la deschiderea festivalului de muzică corală „Timotei Popovici" în Sibiu, rostind cuvânt de salut.

● *18 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Mănăstirea „Sf. Gheorghe" din Bunești, prot. Rupea, rostind cuvânt de învățătură.

● *19 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a făcut o vizită canonică la mănăstirea de maici de la Nocrich, prot. Agnita.

● *21 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a participat la Mănăstirea Sâmbăta la lucrările întâlnirii dintre reprezentanții B.O.R. și delegați ai Uniunii Europene la București.

● *23 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Schitul Sf. Gheorghe — Foltea, Sălișteа, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara slujește Vecernia și Acatistul Sf. Gheorghe în Catedrală.

● *24 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit slujba de resfințire a bisericii parohiale din Hamba, prot. Sibiu, recent pictată și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Liviu Bărbat a fost hirotesit întru iconom.

● *25 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a făcut parte din soborul slujitor de arhierei care sub protia I.P.S. Teofan al Olteniei a săvârșit Sf. Liturghie în Catedrala din Turnu-Severin cu prilejul întronării noului episcop P.S. Nicodim Nicolăescu.

Arhid. VASILE AVRAM

Timotei Popovici

(Urmare din pag. a 4-a)

Mare, dirijor Maria Chiș), *Vechiul ceas* de Manos Loizos (Corul mixt din Nafpaktos, Grecia, dirijor Todor Kabakchiev).

Desigur, pregătirea acestei importante manifestări muzicale a impus din partea instituției organizatoare, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Sibiu, un mare consum de energie și efort financiar, într-un moment atât de nefavorabil, astăzi, pentru astfel de activități. Sperăm ca toate acestea să nu fie zadarnice ci să se constituie într-un început de revigorare a mișcării corale din județul nostru, destrămate mult în ultimul deceniu postrevoluționar.

După încheierea festivalului am cules, pentru cititorii „Telegrafului Român", câteva impresii ale unor specialiști în domeniul muzicii corale.

Prof. Alina Pârvulescu, secretar general al Asociației Naționale Corale din România. Mă bucur mult că mă aflu astăzi în Sibiu, un oraș cu o bogată zestre muzicală. Faptul că în condițiile actuale s-a reușit organizarea acestui festival demonstrează capacitatea și profesionalismul lucrătorilor din instituțiile de cultură ale județului Sibiu, dorința lor de a sluji arta chiar dacă, uneori, acest lucru se face cu multă osteneală. Este frumos să putem spune că, alături de alte festivaluri corale din țară, cu tradiție — *D.G. Kiriac,* Pitești, *Ion Vidu,* Lugoj, *Augustin Bena,* Cluj-Napoca, *Ciprian Porumbescu,* Suceava — începând de astăzi putem vorbi și de Festivalul Coral Timotei Popovici de la Sibiu. Din partea Asociației Naționale Corale din România îi asigurăm pe organizatori de întregul sprijin.

Prof. Nicolae Suciu, compozitor. Este bine că după o pauză de un deceniu de la prima sa ediție, astăzi, Festivalul coral *Timotei Popovici* a fost, în sfârșit, reluat. Probabil că slaba activitate corală din județul Sibiu se datorează și faptului că nu există nici un stimulent pentru cei care ar dori să se manifeste în această formă artistică. Festivalul coral *Timotei Popovici* trebuie să câștige în popularitate, să-și lărgească participarea și să ridice cât mai mult ștacheta calității. Formațiile care au participat în actuala ediție s-au prezentat foarte bine, toate au avut în repertoriu cel puțin o piesă de Timotei Popovici și multe creații ale compozitorilor autohtoni. Am apreciat foarte mult interpretarea dată de corul de cameră *Cedonia* piesei *Imortal Bach* de Knut Nystedt.

Ioan Ursu, compozitor, secretarul Cenaclului Compozitorilor din Sibiu. Am avut prilejul să ascultăm în această ediție a festivalului formații corale robuste, cu sonorități bogate, coruri de cameră cu mare sensibilitate artistică, cu tehnică vocală susținută de mari disponibilități în domeniul interpretativ, coruri școlare și de tineret de o gingășie aparte. Repertoriul abordat a fost vast, predominând creația românească clasică fără a fi neglijate piesele din literatura muzicală universală de largă circulație precum și muzica religioasă care a adus o anume culoare spectacolului muzical în întregul său.

Dr. Ioan Dinu, directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Sibiu, președintele festivalului: Am dorit mult să reluăm acest festival, cu tot efortul mare depus de către mine și colaboratorii mei în organizarea lui. Sunt conștient, însă, că nu putem revigora mișcarea corală din județul nostru dacă nu le oferim acestor formații artistice un cadru elevat de afirmare. Dorim să permanentizăm festivalul și să dăm ocazia cât mai multor formații corale să evolueze într-un asemenea fructuos schimb de experiență care are ca unic scop creșterea numărului de formații corale și a nivelului artistic al interpretării.

Pelicula cinematografică „Patimile lui Christos"

(Urmare din pag. a 3-a)

moție doar pe cel vindecat, toți ceilalți îmbrâncindu-l și zorind plecarea spre curtea lui Anna, socrul arhiereului Caiafa. Acolo a avut loc primul interogatoriu. Anna L-a întrebat pe Iisus despre învățătura Sa și despre ucenicii Săi. Răspunsul deschis al Mântuitorului i s-a părut necuviincios unuia dintre servitori, care L-a pălmuit pe Iisus. Au urmat apoi scuipările și huiduielile. Toate acestea se petreceau la numai câteva zile după osanalele din Duminica Floriilor.

Anna L-a trimis apoi pe Iisus legat la Caiafa. Judecarea Lui s-a reluat acolo. S-au căutat martori mincinoși împotriva Lui. S-au găsit doi care L-au acuzat că ar fi rostit blasfemie împotriva templului. Arhiereul L-a jurat să declare dacă se socotește pe Sine Mesia. Răspunsul afirmativ l-a determinat pe arhiereu să-și sfâșie hainele la piept și să provoace mulțimea spre a rosti sentința de condamnare la moarte. Au reînceput scuipările, pălmuirile, loviriile cu pumnii.

La toate acestea erau martori doar doi dintre cei ce au fost în preajma Mântuitorului în toți cei trei ani când El a propovăduit: Petru și Ioan. Primul a plătit, așa cum i s-a proorocit, prețul tăgăduirii sau al lepădării.

Dimineața, arhiereii, sinedriștii și toată gloata L-au dus pe Iisus la procuratorul roman Ponțiu Pilat. Era nevoie de confirmarea acestuia pentru sentința de condamnare la moarte pe care aceia o hotărâseră. Reacția procuratorului roman i-a surprins pe sinedriști. După ce L-a interogat pe Arestat, Ponțiu L-a găsit nevinovat. Cum spiritele s-au încins foarte tare, Pilat auzind că se află în Ierusalim Irod Antipa, guvernatorul Galileii, de unde era Iisus, L-a trimis la acela. Figura lui Irod este prezentată în film ca a unui comediant lipsit de orice demnitate și autoritate.

Iisus este adus din nou în pretoriu. Apare acum în prim plan Claudia Procula, soția procuratorului roman Ponțiu Pilat. Ea întruchipează frumusețea morală, compasiunea și respectul față de adevăr. Îl stimulează pe soțul său să-L salveze pe „Dreptul acela". Dar firea ezitantă a aceluia și contextul politic ingrat în care se afla l-au făcut neputincios în fața cererii tot mai stăruitoare de confirmare a sentinței. Ultima sa tentativă cu Baraba nu L-a favorizat pe Iisus ci pe criminalul care s-a ales cu eliberarea.

După episodul „Ecce hommo!", Iisus este redat în mâinile prigonitorilor Săi și lăsat în seama soldaților romani, a căror ferocitate stârnește oroarea.

De acum trupul Condamnatului se transformă într-o masă de carne vie. Sunt însângerați ochii și dinții; părul este năclăit în sânge, iar spinarea, brațele și picioarele sunt brăzdate de dungi late în urma biciuirii.

„Via dolorosa" lasă impresia infernului care a răbufnit din adâncuri, la lumina zilei.

În mijlocul gloatei care se scurge ca o apă tulbure ieșită din albie, înoată și trei fărțuri copleșite de durere: Maria, Mama lui Iisus, Maria Magdalena și Ucenicul iubit — Ioan evanghelistul. Mai apare și Veronica, tânăra care i-a oferit Mântuitorului năframa spre a-și șterge sudoarea și sângele. Actrița Maia Morgenstern, care o întruchipează pe Maica Domnului, reușește să-și întipărească pe chip trăsăturile Maicii care își ține pe brațe trupul Fiului din celebra sculptură „Pietà", a lui Michelangelo, aflată în catedrala Sf. Petru, din Roma.

Se cuvine menționată și prezența lui Simon Cirineanul, care a preluat povara Crucii, după ce Osânditul, epuizat de puteri, a căzut sub povara ei.

Scena Răstignirii, cu toate evenimentele care s-au petrecut atunci, constituie momentul culminant al acțiunii transpuse pe peliculă. Baterea piroanelor și străpungerea coastei determină oprirea respirației celor care privesc ecranul. De asemenea, chipul Maicii îndurerate, pătat de sângele scurs pe lemnul crucii, parcă așteaptă un răspuns la întrebarea: *„De ce s-au petrecut toate acestea?"*.

Finalul filmului redă giulgiul care învăluise trupul îngropat al Răstignitului și într-o fracțiune de secundă chipul Celui care a biruit moartea și se arată în crepusculul celei dintâi zile a săptămânii, purtând în palme semnul cuielor, iar în coastă pe cel al străpungerii cu sulița.

Faptul că regizorul aparține confesional unei Biserici care are în tradiție „Drumul crucii", adorarea stigmatelor și practicarea autoflagelării este foarte vizibil din întreaga desfășurare a acțiunii filmului.

Cum stau lucrurile în Ortodoxie? Ar fi nedrept să spunem că aici se face abstracție de prigonirea lui Hristos, de Patimile, Răstignirea, Moartea și Îngroparea Sa. Dar gândindu-ne la deniile din postul cel mare și mai ales la cele douăsprezece Evanghelii din Joia cea mare și la Prohodul Domnului din Vinerea mare, manifestările sunt totuși mai sobre.

Ceea ce i se reproșează filmului este, în primul rând, „violența în exces", apoi estomparea spiritualității și, până la urmă, ignorarea faptului că Iisus a fost nu numai om ci și Dumnezeu, și în primul rând Dumnezeu, care a îmbrăcat firea umană. Parcă lucrul acesta nu s-ar evidenția cu suficientă pregnanță.

Acuza de antisemitism nu este întemeiată, atâta vreme cât agresivitatea soldaților romani a depășit furia celor de un neam cu Mântuitorul. Și apoi, Crucificarea a fost pentru noi toți și a noastră mântuire.

Orice s-ar spune, interesul pentru film este foarte mare, atât în Europa cât și în America. Realizările cinematografice de până acum, care au avut ca subiect aspecte din viața și activitatea Mântuitorului, pălesc în fața noii producții a lui Mel Gibson. Suntem încredințați că și în România cota de interes va fi foarte ridicată.

Semnalăm Semnalăm

● Am bucuria de a semnala în acest număr, cele 5 volume apărute la Editura Anastasia, de Patriarhul JUSTIN MOISESCU. Astfel vom începe cu vol. I: **Ierarhia Bisericească în Epoca Apostolică** (Bucureşti, 2003, 150 pag.).

Această lucrare a Patriarhului Justin Moisescu apare la iniţiativa, sub coordonarea şi prin osteneala Prea Sfinţitului Calinic Argatu, episcop al Argeşului şi Muscelului, cum de altfel vor apare şi celelalte volume. Lucrarea e îngrijită de Liliana Comănescu. Editor este Sorin Dumitrescu. Concepţia grafică aparţine doamnei Doina Dumitrescu.

Patriarhul Justin Moisescu a fost unul dintre cercetătorii cei mai buni ai vieţii creştine din primele veacuri. Şi-a făcut doctoratul la Atena, cunoscând la perfecţie limba greacă, apoi a fost profesor la Varşovia. Din aceeaşi regiune venea şi Dinu Lipatti.

Aceasta este o lucrare care cercetează, de altfel, începuturile creştinismului, tocmai de aceea ea se intitulează Ierarhia Bisericească în Epoca Apostolică. Pentru săvârşirea lucrării de sfinţire, de propovăduire şi de păstorire a credincioşilor, după porunca Mântuitorului, Apostolii au rânduit pe preoţi, adică pe slujitorii bisericii din una din cele trei trepte ale ierarhiei: *episcopi, preoţi şi diaconi.* Potrivit cu harul dumnezeiesc primit de fiecare la hirotonie, ei continuă în lume însăşi lucrarea de mântuire săvârşită de Iisus ca *Arhiereu, Profet şi Împărat* ... Scriitorii cărţilor Noului Testament arată limpede, că slujitorii bisericeşti din cele trei trepte ale preoţiei, şi-au început lucrarea lor, în diferitele obşti de credincioşi, încă din primele zile ale Bisericii. Scurtă vreme după ziua Cincizecimii, Ierarhia Bisericească se înfăţişează deplin constituită.

După cum rezultă din ştirile păstrate de Sf. Luca, în Faptele Apostolilor, cu privire la viaţa primilor creştini, nevoia de slujitori în fiecare biserică s-a făcut simţită la Ierusalim, imediat după Pogorârea Sfântului Duh.

Acestea sunt cuvintele înseşi ale autorului, din care vedem cum îşi prezintă el însuşi cartea sa.

Fără îndoială e o lucrare printre cele mai importante, asupra primelor trei veacuri creştine. El a lămurit pentru totdeauna problema Ierarhiei bisericeşti în stadiul ei de formare, cu argumente din cele mai puternice.

*

● Tot de Patriarhul Justin: **Evagrie din Pont,** cu o introducere de Pr. Prof. Dr. Ştefan Alexe, a apărut la aceeaşi editură.

Este vorba despre studiul Patriarhului Justin asupra marelui ascet care a fost *Evagrie din Pont.* Studiul acesta asupra vieţii, scrierilor şi învăţăturii lui Evagrie, se impune printr-o excelentă acrivie ştiinţifică. El s-a născut în preajma anului 346, în localitatea *Ibora din Pont.* Sfinţii Părinţi ne învaţă fidelitatea faţă de evanghelia, care are drept urmare plenitudinea vieţii duhovniceşti, a credinciosului ortodox, în hotarele apostolicităţii Bisericii.

Aceasta este teza de doctorat susţinută la catedra de Patrologie, ilustrată la acea vreme de distinsul patrolog *grec Dimitrios Balanos.*

Într-un studiu intitulat *Preocupări patristice ale P. F. Justin,* autorul, Pr. Prof. Dr. Nicolae C. Buzescu, prezentând lucrarea aceasta asupra lui Evagrie Ponticul spune: **„Deoarece este elaborată în limba greacă, ea se înfăţişează ca o comoară ferecată, accesibilă numai specialiştilor în limbile clasice. sau teologilor mai versaţi în ele. Acest fapt ne-a determinat să-i expunem conţinutul pe larg, spre a o face cunoscută şi mai ales pentru a-i pune valorile în circulaţia teologică actuală".** De aceea Patriarhul Justin, pornind de la afirmaţia de mai sus, a publicat în revista Biserica Ortodoxă Română în 1938, la un an de la apariţia ei în greceşte, pe o întindere de 44 pagini, cu 80 de note, prezentând-o teologilor români, expunerea despre teza lui, Evagrie Ponticul, cu idei dogmatice interesante, referioare la viaţa creştină a lui Evagrie. Acesta era ucenicul marilor dascăli ai Bisericii, *Sfinţii Vasile cel Mare şi Grigorie de Nazianz,* care i-au insuflat credinţa în Dumnezeu şi dragostea de viaţă pustnicească.

Se spune că în introducere, autorul arată motivul pentru care şi-a ales spre studiu, subiectul de faţă. Se ştie că numele lui Evagrie a fost pronunţat cu îngrijorare de scriitori, datorită unor învăţături luate din Origen, şi condamnate la unele Sinoade Ecumenice. Dar biserica n-a spus nimic cu privire la învăţătura lui **„practică".** În ultima vreme, biserica i-a considerat lucrările, având o importanţă covârşitoare. Iată de ce s-a considerat că e foarte bine, că s-a luminat învăţătura, cercetându-i viaţa şi scrierile.

Teza Patriarhului Justin se impune printr-o excelentă acrivie ştiinţifică. Pentru viaţa lui Evagrie este folosită **„Istoria lausiacă",** scrisă de Paladie, episcop de Elenopole în Bitinia, prietenul şi ucenicul său.

În general Istoria lui Evagrie din Pont este una din cărţile bune ale Ortodoxiei, cu privire la scrierile acestui sfânt. Patriarhul Justin îi lămureşte cu precizie viaţa şi scrierile, aşa încât îl salvează pentru spiritualitatea ortodoxă. Şi el este astăzi unul din autorii prinşi în Filocalie, dăruindu-ne bune învăţături, specifice, în spiritul Filocaliei.

Credem că lectura lui va lumina minţile oamenilor asupra acestui sfânt, pe care Patriarhul Justin îl readuce ortodoxiei şi folosului public.

Teza de doctorat a Patriarhului Justin face deci să fie clarificată viaţa şi opera acestui mare sfânt.

Cartea este la îndemână acum şi merită studiată.

*

● Cel de al III-lea volum din opera Patriarhului Justin se intitulează **Sfânta Scriptură şi interpretarea ei în opera Sfântului Ioan Hrisostom.**

Aceasta este cea de a treia lucrare de proporţie a Patriarhului Justin. Sfântul Ioan Hrisostom (cca 354—407) a fost crescut la şcoala Antiohiană, fiind contemporan cu Evagrie Ponticul. În lucrarea sa Patriarhul Justin face o prezentare a celor două şcoli exegetice, din Alexandria şi din Antiohia. Şcoala din Alexandria se ocupă mai ales de intuiţia şi Mistica teologiei ortodoxe. Alexandrinii au adus mai ales o reală contribuţie la formulările dogmatice ale bisericii creştine. Antiohienii au pus însă accent pe partea practică a problemelor, încercând să justifice uneori cu raţiunea, temeiurile adevărurilor creştine faţă de afirmaţiile eretice.

Alexandrinii vedeau în Sfânta Scriptură diferite alegorii. Ei căutau să descopere permanent sensul *mistic şi figurat,* acordând o foarte mică importanţă sensului istoric - gramatical. Antiohienii acordau importanţă sensului literal, istoric şi gramatical Astfel, şcoala Antiohiană a fost superioară în această privinţă. Cel mai de seamă reprezentant al şcolii a fost Sfântul Ioan Hrisostom. Majoritatea operelor lui au fost socotite exegetice, omilii şi comentarii, şi ocupându-se în scrierile lui de întreaga Scriptură.

Patriarhul Justin spune că e necesară cercetarea întregului său material. Aceasta este o interpretare proprie a autorului. Dealtfel aşa se şi explică rezumatele dense şi clare pe care le face autorul, prezentând în introducere, fiecare operă exegetică a Sfântului Ioan Hrisostom. El crede că Sfânta Scriptură fiind o carte de învăţătură veşnică, trebuie explicată credincioşilor cât mai mult.

Sfântul Ioan Hrisostom recomandă citirea Sfintei Scripturi, potrivit scopului pentru care a fost scrisă. Dacă nu citim Biblia ci numai o explicăm, facem acest lucru în zadar. Patriarhul Justin, în încheierea lucrării, se ia după interpretarea Sfântului Ioan Hrisostom, după cum interpreta el Scriptura. El se gândea întotdeauna la popor, aşa cum nu făceau alexandrinii. Aceştia lăsau interpretarea cărţilor sfinte pe seama oamenilor învăţaţi. Tocmai de aceea scrierile Sfântului Ioan Hrisostom îşi fac un ideal din interpretarea Sfintei Scripturi. Iată cuvintele prin care îşi încheie el lucrarea asupra acestui studiu, cu adevărat patristic, care este cu adevărat grăitoare şi mobilizatoare în această privinţă: **„Sfântul Ioan Hrisostom practică cultul cărţilor inspirate de Dumnezeu; el venerează Sfânta Scriptură. Curăţindu-şi cugetul, o ia în mâini cu respect; deschizând ochii sufletului, o citeşte cu cucernicie; înflăcărat de credinţă, o explică în frica lui Dumnezeu".**

Toate aceste cuvinte sunt spuse de părintele prof. univ. Dr. Ştefan Alexe. El rezumă cam tot ce se scrie în lucrarea Patriarhului Justin. Se vede că totul e bine interpretat, deşi în final el dă dreptate ambelor şcoli.

Cartea e foarte bună şi merită o lectură atentă. O recomandăm mai ales tinerilor teologi, care studiază patrologia.

*

● Cea de a patra carte are ca titlu: **Activitatea Sfântului Apostol Pavel în Atena.** Este interesant cum Patriarhul Justin s-a gândit tocmai la această temă importantă, trăind în oraşul Atena.

Sfântul Pavel a fost în Atena la mijlocul sec. I, unde rămâne câteva săptămâni. Acolo propovăduieşte creştinismul. Atena era pe atunci un oraş în care înflorea autoritatea statului, bazată pe opere filozofice, literare şi artistice pe care le-a produs omenirea.

„Omul de trei coţi" cum îl numeşte Hrisostom pe Pavel, plesuv, cu barbă mare, uşor încovoiat de spate, îmbrăcat în haine orientale de călătorie, el ridică târnăcopul, acolo la poalele marelui sanctuar al elenismului păgân, Acropolea, năzuind să distrugă o întreagă lume. Predica Sfântului Pavel în Agora şi Areopag a stârnit nedumeriri şi chiar râsete în rândul atenienilor prezenţi acolo. Atenienii l-au refuzat. Pentru greci aceasta era cumplită nebunie (I Cor. 1, 23). Astfel Pavel a părăsit Atena, şi a fost pentru prima şi ultima dată, când el a mai vizitat-o. Atenienii au fost indiferenţi când Atena era centrul lumii păgâne, şi el va fi lăsat acolo doar câţiva credincioşi.

E interesant totuşi că, cu vremea, ei s-au creştinat. Tot mai mult spiritul cu adevărat creştin, pătrundea tot mai adânc în inimile atenienilor, iar templele au devenit încetul cu încetul, întrebuinţate de creştini.

Faptele Sfinţilor Apostoli (XVII, 16-34), constituie cea mai frumoasă istorie a acestui oraş. În felul acesta încetul cu încetul, în capitala culturii clasice activitatea Sfântului Pavel depăşeşte toate exigenţele celei mai severe critici.

Patriarhul Justin Moisescu, din care am luat aceste consideraţii, numeşte paginile din Faptele Apostolilor cele mai frumoase pagini ale Sfintei Scripturi, şi chiar din întreaga literatură universală. Acestea sunt spuse de Sfântul evanghelist Luca.

Dacă stăm şi ne gândim bine, activitatea Sfântului Apostol Pavel în Atena a fost una din cele mai răsunătoare activităţi de propovăduire a Noului Testament, pe vremea când acesta nici nu era. Nu se scrisese. Aşa că opera Sfântului Pavel este demnă mai mult decât de laudă şi reuşită.

Este una din cărţile cele mai interesante asupra Sfântului Pavel şi a activităţilor lui. O recomandăm şi pe această carte tuturor iubitorilor primelor veacuri creştine. Au fără îndoială ce învăţa de aici.

*

● Volumul al V-lea se ocupă de **Dosoftei mitropolitul şi alte scrieri;** toate au fost scrise înainte de a deveni patriarh. Acestei cărţi îi scrie o prefaţă Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu. Vom da câteva referinţe din această carte după părerile celui de mai sus. Astfel părintele prof. Păcurariu ne arată că el s-a ocupat de probleme din Noul Testament, Patrologie şi spiritualitate patristică, Teologie simbolică şi ecumenică, Istoria Artei româneşti Medievale, dar şi Istoria Bisericii şi a culturii româneşti. Mai ales în Moldova el s-a ocupat intens de restaurarea monumentelor istorice sau de monumentele de artă bisericească, precum a şi iniţiat mai multe muzee de veche cultură românească în marile mănăstiri. El a fost un mare ecumenist. Membru în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, în Conferinţa Bisericilor Europene şi în cadrul unor relaţii cu alte biserici creştine.

El s-a luptat şi pentru menţinerea Şcolilor Teologice din Bucureşti, sub conducerea comunistă. Preocupările sale au fost multe, deşi s-au limitat în ceea ce priveşte scrisul teologic. A lucrat pentru sprijinul bisericii în vremuri de tristă amintire. în vremea comunismului. Este ctitorul Revistei „Mitropolia Ardealului", iar Revista Mitropoliei Moldovei şi Sucevei a transformat-o, cât era mitropolit la Iaşi, aşa încât putem spune că a făcut-o din nou, a sprijinit şi ideea lui Dosoftei şi mai cu seamă originea lui română, cu părinţi originari din Suceava. În timpul său a apărut o nouă ediţie Sinodală a Bibliei în 1982, şi o nouă ediţie a Noului Testament în 1979.

Justin Moisescu a rămas un profesor de teologie, mare, care s-a implicat în mişcarea ecumenică, care a purtat grijile Bisericilor în vremea sa.

Apoi, Prea Sfinţitul Calinic, Episcop al Argeşului şi Muscelului, îl prezintă, de asemenea, pe ultima copertă. El ne spune despre prestanţa lui în discuţiile cu un şef de Stat şi cu alţi şefi de Biserici care ne-au vizitat în acel timp, sau pe care i-am vizitat noi. El ne povesteşte de vizita lui Jaques Chirac, preşedintele Franţei, cu care au luat masa împreună, şi care a fost mirat de impecabila lui limbă franceză.

Prea Sfinţitul Calinic scrie despre dânsul: **„Sobru şi frământat, străin de satisfacţiile formale pe care le aduce uneori pompa chiriarhală, era un om drept şi totodată unul care înţelegea neajunsurile şi poticnirile naturii umane".**

El mai este amintit şi pentru spiritul de dreptate în promovarea stareţilor şi preoţilor de parohii. Pe cât era de drept, pe atât era şi de înţelegător cu neputinţele oamenilor. Era blând şi iertător. Cât a fost mitropolit în Moldova nu a caterisit nici un preot.

Acesta este Patriarhul Justin, care a plecat dintre noi la frumoasa vârstă de 75 de ani. A fost şi a rămas un nume mare, în Istoria Bisericii Ortodoxe Române.

*

● Pr. Constantin Necula îşi publică la Editura Tehnopress, cartea: *Ascultă Israel ... Activitatea învăţătorească a Profeţilor în Vechiul Testament* (Iaşi, 2004, 174 pag.).

Autorul precizează acţiunile de Prooroc şi proorocie în cadrul Vechiului Testament, apoi despre Locul profeţilor în pedagogia Vechiului Testament, apoi despre Izvorul propovăduirii profetice. Se mai ocupă apoi de Forma şi locul propovăduirii Vechiului Testament, apoi despre Ascultătorii profeţiilor şi încheie cu Profeţii mesianice.

Cartea este bună şi merită citită.

ANTONIE P.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele Parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMAN AGNITA

— *Parohia Ortodoxă Română Beneşti — la numiri*
TERMEN DE CONCURS: 15. V. — 31. V. 2004

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMAN BRAŞOV

— *Parohia Ortodoxă Română Tractorul II — la transferări*
— Concurs examen oraş.
TERMEN DE CONCURS: 1. V. — 1. VI. 2004.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMAN FAGARAŞ

— *Parohia Ortodoxă Română Toderiţa*
TERMEN DE CONCURS: 1. V. — 15. V. 2004

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termen legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. GHEORGHE STREZA
Consilier Ad-tiv bisericesc

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 iunie
Nr. 21—24
2004

DUMINICA SFINŢENIEI

Prima Duminică după Pogorârea Sfântului Duh este cunoscută îndeobşte sub numele de *„Duminica Tuturor Sfinţilor"*.

Ea se numeşte aşa pentru că în această zi Biserica lui Hristos face pomenirea tuturor celor care au strălucit în sfinţenie şi evlavie, în curăţie, în dreapta credinţă şi dreapta făptuire. Ea face pomenirea tuturor bineplăcuţilor lui Dumnezeu începând de la Adam, protopărintele nostru, urmat de toţi sfinţii, dreptii şi proorocii Bisericii Vechiului Legământ, precum şi a celor care au strălucit în sfinţenie şi dreapta vieţuire în Legea cea nouă a harului.

Biserica creştină a rânduit pomenirea lor în această primă duminică după Rusalii, arătând prin aceasta rodul lucrării Sf. Duh venit în lume în chip plenar în această zi. Dacă la Cincizecime harul Sf. Duh se coboară în chip de limbi de foc peste Sfinţii Ucenici şi Apostoli făcându-i vase alese în care strălucea puterea lucrării mântuitoare a lui Hristos, în prima duminică după acest praznic sunt pomeniţi toţi aceia în care a strălucit harul Duhului Sfânt şi care ascultând chemarea Domnului şi-au luat Crucea şi L-au urmat pe parcursul acestei vieţi pe Mielul lui Dumnezeu cel răstignit şi înviat. Acest lucru este ilustrat atât de sugestiv de troparele morţilor unde cei care pe *„Mielul lui Dumnezeu" l-au mărturisit şi au fost junghiaţi ca nişte miei, fiind mutaţi la viaţa cea neîmbătrânitoare şi pururea veşnică"* sunt invocaţi spre rugăciune şi ajutor ca unii ce în această viaţă *„pe calea cea strâmtă şi cu scârbe au umblat, toţi care Crucea ca jugul au luat şi cu credinţă Domnului au urmat"*. Duminica tuturor sfinţilor ne pune în faţa ochilor noştri sufleteşti pe protopărinţii noştri, Adam şi Eva, răscumpăraţi din greşeala lor prin jertfa Mântuitorului Hristos, pe patriarhii, dreptii şi proorocii Vechiului Testament, care au aşteptat cu dor venirea în lume a lui Mesia Cel din veac dorit. Duminica tuturor Sfinţilor ne aduce în faţa noastră chipurile pline de strălucire ale bineplăcuţilor lui Dumnezeu din Noul Testament, ale sfinţilor apostoli, ale ierarhilor, ale cuvioşilor, ale preoţilor, ale mucenicilor şi ale tuturor celor care au vieţuit în dreptate şi curăţie pe pământ şi care trecând dincolo, în patria cerească cu semnul credinţei pe fruntea lor s-au învrednicit de cununile cele neveştejite ale măririi. Pline sunt paginile Sfintei Scripturi de locuri în care se vorbeşte despre cinstirea ce trebuie acordată sfinţilor ca unii ce sunt *„casnici"* şi *bineplăcuţi* lui Dumnezeu.

Dumnezeu însuşi se preamăreşte întru Sfinţii Săi (Ps. 67, 36), iar aceştia neîncetat îl laudă pe Stăpânul şi Creatorul lor, după cuvântul psalmistului: *„Lăudaţi-L pe Domnul întru Sfinţii Lui, lăudaţi-L pe El întru tăria puterii Lui"* (Ps. 150, 1). Iar Sfântul Apostol Pavel ne încredinţează pe toţi zicând: *„Fraţilor, oare nu ştiţi că sfinţii vor judeca lumea"? (1 Cor. 6, 2).*

De aceea în viaţa de credinţă şi har a Bisericii lui Hristos, cultul sfinţilor ocupă un loc important. Nu există slujbă bisericească în care să nu fie invocaţi spre har şi ajutor aceia care s-au învrednicit de nimbul sfinţeniei în frunte cu Sfânta Fecioară Maria, Maica Domnului, Născătoarea de Dumnezeu. Nu există zi din calendarul bisericesc în care să nu fie preamăriţi prin *„laude şi cântări duhovniceşti"* cei care s-au încununat în viaţa de dincolo cu cununa sfinţeniei lui Hristos. Numeroase sunt formele prin care Biserica îi preamăreşte pe sfinţii Domnului: zile de sărbătoare în cinstea lor, biserici zidite în numele lor, slujbe înălţătoare în care sunt invocaţi spre ajutor şi folosinţă.

Se cuvine să prăznuim cu aleasă bucurie această sfântă Duminică a tuturor sfinţilor şi să ne străduim în a le urma credinţa şi nevoinţa spre dobândirea sfinţeniei personale.

Toţi suntem chemaţi la sfinţenie, la o viaţă curată şi cinstită, iar sfinţii sunt exemplele vii de urmat pe această cale.

Să cântăm şi noi cu biserica în această zi de pomenire a lor, cântarea de laudă care-i zugrăveşte cel mai bine în chip desăvârşit: *Ce vă vom numi pe voi sfinţilor? Heruvimi? Că întru voi s-a odihnit Hristos. — Serafimi? Că neîncetat L-aţi preamărit pe El. — Îngeri? Că de trup v-aţi lepădat. — Puteri? Că lucraţi cu minunile. Multe sunt numirile voastre dar mai multe darurile. Rugaţi-vă să se mântuiască sufletele noastre. Amin.*

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Îngerul care a gătit calea înaintea feţei Domnului

— Mărturii despre Sfântul Ioan Botezătorul —

Ziua de cinstire a sfinţilor este, în general, ziua mutării lor în împărăţia cerească. Sunt rare cazurile de sfinţi cu mai multe zile de pomenire. Este vorba în primul rând de Sfânta Fecioară Maria, întru cinstirea căreia Biserica a rânduit o zi de prăznuire a naşterii ei (8 septembrie), altă zi pentru comemorarea intrării în biserică (21 noiembrie) şi Ziua adormirii ei (15 august). În bună măsură, şi sărbătoarea Bunei-Vestiri este închinată Maicii Domnului, iar a doua zi de Crăciun se sărbătoreşte soborul Maicii Domnului. În data de 9 decembrie se află înscrisă în calendar comemorarea zămislirii Sfintei Fecioare de către Sfânta Ana.

Alt sfânt căruia îi sunt dedicate mai multe zile de prăznuire este Ioan Botezătorul sau Înaintemergătorul Domnului. Astfel, are rânduită o zi de sărbătorire a naşterii sale (24 iunie), altă zi, comemorării Tăierii capului sau martirajului său (29 august) şi încă o zi numită soborul Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul (7 ianuarie).

Aflându-ne în preajma Sânzâienelor, sărbătoarea naşterii Sfântului Ioan Botezătorul, credem că este potrivit să consemnăm două mărturii autoritative şi indubitabile despre el, aceasta pentru a înţelege mai bine motivul pentru care Biserica i-a rânduit şi lui mai multe zile de prăznuire.

Prima mărturie ne este oferită chiar de Mântuitorul Hristos, care auzind despre Ioan că a fost aruncat în închisoare de către Irod Antipa, s-a adresat mulţimilor zicând: „Ce aţi ieşit să vedeţi în pustie? Au trestie clătinată de vânt? Dar de ce aţi ieşit? Să vedeţi un om îmbrăcat în haine moi? Iată, cei ce poartă haine moi sunt în casele regilor. Atunci de ce aţi ieşit? Să vedeţi un prooroc? Da, zic vouă, şi mai mult decât un prooroc. Că el este acela despre care s-a scris (de către profetul Maleahi — 3,1): „Iată Eu trimit, înaintea feţei Tale, pe îngerul Meu, care va pregăti calea, înaintea Ta". Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuţi din femeie unul mai mare decât Ioan Botezătorul" (Mt. 11, 7-11).

Extraordinară mărturisire făcută de către Domnul pentru cel care el însuşi a venit să-L

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

Un inedit monument sighetean şi implicaţiile sale antropologice

O realizare sculpturală cutremurătoare stă de veghe, de ceva vreme, la intrare în secţiile de maternitate şi pediatrie din cadrul spitalului orăşenesc Sighetu-M.

Este vorba de monumentul ce poartă denumirea simbolică: „Nenăscut, Neauzit, Nedorit", — monumentul celor trei „N", care a fost ridicat în memoria copiilor avortaţi, fiind executat de talentatul sculptor sighetean I. Balaş.

Această lucrare providenţială completează gama operelor teologice-ştiinţifice menite să contribuie la stoparea acţiunii de pustiire a omenirii.

Mai puţin cunoscut în ţară, însă mai mult cunoscut şi apreciat în străinătate, monumentul sighetean este inedit atât prin denumirea sa, cât şi prin arhitectura şi amplasamentul său.

Interesantă denumire s-a dat monumentului. Sunt cele trei „N"-uri ale vremurilor noastre în care părinţii şi mai ales mamele şi fetele creştine înşelate de viclenia duşmanului omului au spus: „Nu" credinţei, „Nu" nădejdii şi „Nu" dragostei.

Într-atât s-au înmulţit „... cei ce zic răului bine ... care numesc lumina întuneric ... care socotesc amarul dulce ..." (Is. 5, 20) încât, aşa după cum spune cuviosul Paisie Aghioritul, „păcatul a devenit modă". Se pare însă că avortul nu numai că a devenit „modă", dar se apropie *de acea întrecere a măsurii păcatului* de care vorbea Sf. Macarie Egipteanul când s-a referit la sodomiţi.

Îngrijorătoare este intensificarea păcatului avortului, care prea lesne împresoară casele creştinilor noştri, încât s-a ajuns ca 70% din sarcini să fie întrerupte.

În luna mai 2003 a fost găsit într-un mare oraş, într-o pubelă de gunoi, trupul neînsufleţit al unui băieţel nou-născut. Reprezentanţii unui cotidian de prestigiu venind la faţa locului au exclamat: „CE GROZĂVIE!".

Dar oare numai atunci şi acolo s-au găsit astfel de grozavii?!

Cine oare poartă vina intensificării acestui păcat, a acestei grozăvii: vremurile sau omul?

În aşa fel este concepută arhitectura acestui monument încât ea însăşi răspunde la această întrebare. Parcă un înger a aşezat fiecare element sculptural la locul lui.

„Fiecare element al sculpturii, scria dl. Florin Eşanu în Jurnalul Naţional, are propria semnificaţie: de la copiii care strigă, până la cei ce se roagă lui Dumnezeu".

Medicul Felix Marian a menţionat în ziarul „Graiul Maramureşului" că acest monument este „... o lucrare artistică deosebită, care face cinste Maramureşului şi oamenilor săi".

Este o lucrare deosebită pentru că esteticul duce la etic?

Se pare că, din acest considerent, şi Suveranul Pontif l-a felicitat, în scris, pe sculptorul I. Balaş pentru că a reuşit să realizeze o lucrare artistică de mare valoare.

Monumentul este executat în lemn de stejar, având o înălţime de 7 m. Pe faţada principală este sculptată o cruce, la baza crucii este sculptată o femeie cu un prunc în braţe, iar deasupra crucii ochiul lui Dumnezeu. Împrejurul crucii sunt sculptate 70 de capete de copii având gurile deschise, ca semn al ţipătului lor în faţa morţii. Monumentul redă în arhitectură ceea ce realizase pe viu medicul american Bernard Nathanson, care a filmat avortul unui făt de trei luni, denumind caseta „Strigătul

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. NICOLAE LAURUC

Probleme bisericeşti prezentate de Enciclopedia Română a „Asociaţiunii" (1898–1904)

Împlinirea a 100 de ani de la apariţia celor trei volume din „Enciclopedia Română" editată de „Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român" (Astra) la Sibiu, între anii 1898—1904, ne oferă ocazia să prezentăm câteva aspecte privind implicarea Bisericii în realizarea ei. Înainte de toate, trebuie să facem precizarea că ea a apărut în timp ce Asociaţiunea era condusă de vicarul unit de la Blaj, Ioan Micu Moldovan (1894—1901), membru activ (titular) al Academiei Române, urmat de bănăţeanul Dr. Alexandru Mocioni (1901-1904); ca vicepreşedinte a funcţionat arhimandritul-vicar de la Sibiu Dr. Ilarion Puşcariu (1889—1901), urmat de Iosif Sterca Şuluţiu (1901—1904), iar ca prim-secretar a funcţionat bănăţeanul Dr. Cornel Diaconovici (1895—1906), cel care a şi iniţiat publicarea „Enciclopediei Române". El a fost cel care a prezentat proiectul unei asemenea lucrări, în şedinţa Comitetului central al Astrei, la 3 ianuarie 1895. Comitetul şi-a însuşit propunerea, alegând o comisie pentru studierea proiectului prezentat de Diaconovici, formată din vicarul Ilarion Puşcariu, asesorul consistorial Zaharia Boiu, directorul Băncii «Albina» Partenie Cosma şi secretarul mitropolitan Leontin Simionescu, toţi sibieni; ca redactor responsabil a fost numit Cornel Diaconovici.

La apelul Asociaţiunii adresat tuturor cărturarilor români de atunci, cu invitaţia de a colabora la realizarea Enciclopediei, au răspuns peste două sute de oameni de cultură din toate «ţările» româneşti, anunţându-şi colaborarea. Cu toate acestea, în primele pagini din volumul I s-a publicat o listă a tuturor colaboratorilor în număr de 172 (a fost republicată şi în volumele II şi III, cu neînsemnate modificări).

Era vorba de cărturari români de pretutindeni, o bună parte din ei fiind încă de atunci nume consacrate în cultura românească, membri ai Academiei Române, profesori universitari şi de gimnazii, clerici, ofiţeri superiori, chimişti, ingineri, avocaţi, economişti, ziarişti etc.

Citâm doar câteva nume ilustre, care erau încă din perioada publicării Enciclopediei, membri — activi sau corespondenţi — ai Academiei Române: filosoful şi omul politic Titu Maiorescu, istoricii Alexandru D. Xenopol şi Dimitrie Onciul, chimistul Nicolae Teclu, medicul şi bacteriologul Victor Babeş şi tatăl său Vincenţiu Babeş (membru fondator), scriitorul Dumitru Olănescu-Ascanio, geologul Ludovic Mrazec, poetul şi folcloristul Andrei Bârseanu, istoricul şi juristul Ioan cavaler de Puşcariu din Bran, profesorul bucovinean Ion al lui Gheorghe Sbiera (membru fondator). Unii dintre colaboratori au devenit membri ai Academiei

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Exercitare şi întărire în bine

Pentru dobândirea mântuirii, i se cere omului ca libertatea sa de voinţă să concorde cu voia lui Dumnezeu. În acest scop, credinciosul îşi desfăşoară viaţa sub îndrumarea legii morale creştine.

Împărăţia lui Dumnezeu, întemeiată de Domnul Hristos, nu este numai în ceruri, în viaţa de dincolo de mormânt, ci şi aici pe pământ, în viaţa vremelnică. Pentru aceasta Iisus a recomandat ascultătorilor săi: „Fiţi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceruri desăvârşit este" (Matei 5, 48). Unde oamenii duc o astfel de viaţă morală, acolo este cu adevărat instaurată împărăţia lui Dumnezeu.

După cum spune sf. ap. Pavel, „fără de credinţă, nu este cu putinţă a fi plăcuţi lui Dumnezeu" (Evrei 11, 6). Pentru mântuire însă, pe lângă credinţă, tot atât de necesare sunt şi faptele bune. Credinţa tăinuită în suflet, fără a fi vădită prin fapte, nu este de folos. Apostolul Iacob (2, 17) a spus textual: „Credinţa fără de fapte moartă este".

Diferitele necazuri şi suferinţe ale vieţii omeneşti, au constituit adesea ca imbolduri spre exercitare şi întărire în bine, precum şi spre mărirea lui Dumnezeu.

Suindu-se Iisus la Ierusalim, la scăldătoarea Vitezda, a vindecat pe un slăbănog care pătimea de 38 de ani, grăindu-i: „Scoală-te, ia-ţi patul tău şi umblă". Iisus l-a reîntâlnit apoi pe cel tămăduit în templu şi i-a zis: „Iată te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu ţi-se întâmple ţie şi mai rău" (Ioan 5, 8 şi 14). Era ştiut, că în cele mai multe cazuri, suferinţa era plata păcatului. Ca să-l ferească de consecinţe şi mai grele, l-a sfătuit pe cel vindecat ca de aci înainte să ducă viaţă fără păcate — bineînţeles — săvârşind binele şi întărindu-se moralicește, spre a putea învinge răul.

Fiind Iisus în templu, fariseii şi cărturarii au adus pe o femeie prinsă în adulter. Pentru această abatere, legea prescria omorârea cu pietre. Cerându-i-se părerea, Iisus a zis: „Cine dintre voi este fără de păcat, să arunce cel dintâi piatra asupra ei". Auzind acestea, au ieşit toţi, pe rând, începând cu cei mai în vârstă. Nici Iisus n-a osândit-o, dar i-a zis: „Du-te, de acum să nu mai păcătuieşti" (Ioan 8, 7 şi 11). Se înţelege că prin acestea Iisus îi cerea femeii să-şi revizuiască viaţa şi să-şi schimbe radical atitudinea sa morală. Implicit îi recomanda ca de aci înainte să ducă o nouă viaţă, stăruind în săvârşirea binelui şi bine plăcând lui Dumnezeu.

Referindu-se la păcatul celor ce se leapădă de credinţă, sf. ap. Petru arată, că pentru cei ce au cunoscut calea dreptăţii şi totuşi s-au întors înapoi de la sfânta poruncă încredinţată lor, mai bine le era să nu fi cunoscut această cale. „Dacă după ce ei au scăpat de întinăciunile lumii, prin cunoştinţa Domnului Hristos, iarăşi se împletecesc în acestea şi sunt învinşi, li s-au făcut lor cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi". Această decădere, mai cumplită decât cea dintâi, este ilustrată de apostol prin adevărul din zicală: „Câinele vine înapoi la vărsătura lui şi scroafa lăută vine să se tăvălească în mocirlă" (II Petru 2, 20—22).

Arătându-le evreilor îndatorirea de a tinde spre desăvârşire, sf. ap. Pavel precizează următoarele: „Pentru cei ce s-au luminat odată şi au gustat darul cel ceresc, părtaşi făcându-se Duhului Sfânt, ... cu neputinţă este pentru ei, dacă au căzut, să se înnoiască iarăşi prin pocăinţă, fiindcă ei fac de batjocură şi răstignesc loruşi, a doua oară, pe Fiul lui Dumnezeu" (Evrei 6, 4—6). Cele de mai sus sunt comparate cu stări de lucruri din natură, şi anume: „Când ţarina soarbe apa de ploaie ce pogoară adeseori asupra sa şi rodeşte iarba folositoare ... primeşte binecuvântare de la Dumnezeu. Dacă însă aduce spini şi pălămidă, se face netrebnică şi blestemul îi stă aproape ..." (Evrei 6, 7—8). În acest mod se pedepseşte păcatul celor ce, cu bună ştiinţă se leapădă de credinţa în Hristos.

Acelaşi sf. apostol, grăind despre păcatul căderii de la Evanghelie, spune că „dacă păcătuim de voia noastră, după ce am luat cunoştinţă despre adevăr, pentru păcate nu mai rămâne nici o jertfă, ci o înfricoşată aşteptare a judecăţii ..." (Evrei 10, 26—27).

Sf. Evanghelie de la Matei ne arată cum se desfăşoară lucrurile asupra unui suflet omenesc care s-a eliberat de duhul necurat ce se sălăşluise într-însul. Ieşind din om, acest duh rău umblă prin locuri sterpe, căutând loc de odihnă. Negăsind loc, se întoarce la casa din care ieşise. Găsindu-o neocupată, curăţită şi împodobită, spre a se instaura mai statornic, se duce şi mai ia cu sine alte şapte duhuri mai rele decât el. Împreună cu acestea se sălăşluiesc la acel om. În acest mod, se fac cele din urmă ale acelui om mai rele decât cele dintâi (Matei 12, 43—45). În noile condiţii, eliberarea de duhurile necurate devine incomparabil mai dificilă. Prin uneltirile lor, duhurile necurate îl copleşesc pe om, nelăsându-i răgaz de linişte sufletească. Prin lupta inegală pe care omul e silit a o duce, puterile lui se slăbesc. Nereuşita îl duce la deznădejde şi la treptata micşorare a dorului de viaţă. Înrăutăţirea ajunge a fi aşa de adâncă, încât nu sufere comparaţie cu starea lui cea dintâi.

Faţă de cazuri de adâncă decădere, sf. ap. Pavel remarcă exemplul pozitiv al celor care au săvârşit lucruri bune, vrednice de apreciere, despre care spune: „Despre voi, iubiţilor, ... suntem încredinţaţi de lucruri mai bune şi aducătoare de mântuire. Dumnezeu nu este nedrept, ca să uite lucrul vos-

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Probleme bisericeşti prezentate de Enciclopedia Română a „Asociaţiunii"

(Urmare din pag. 1)

Române mai târziu, cum au fost naturalistul Grigore Antipa, ziaristul şi militantul politic ardelean Valeriu Braniște (membru onorar), geologul şi geograful Gheorghe Munteanu-Murgoci, chimistul Ştefan Minovici, filosoful Constantin Rădulescu-Motru, dirijorul şi compozitorul Gheorghe Dima (onorar), Iuliu Moisil (onorar), filologul Ovid Densuşianu, criticul literar Mihail Dragomirescu (membru onorar), istoricul şi omul politic Alexanru Lapedatu. Dintre străini, notăm doi cunoscuţi filoromâni: germanul Gustav Weigand, profesor de Limbi romanice la Universitatea din Leipzig (cu articole despre aromâni) şi cehul Jan Urban Jarnik, profesor de Romanistică la Universitatea din Praga (a scris unele articole şi fiul său Hertwik, devenit profesor la aceeaşi Universitate).

Toţi aceştia - şi mulţi alţii - au colaborat cu articole din cele mai variate domenii: literatură română şi universală, filosofie, pedagogie, arheologie, mitologie, istorie, geografie, ştiinţele naturii, muzică, fizică, chimie, astronomie, geologie, etnografie, medicină, teologie, economie, agronomie, drept, viaţă politică, probleme militare şi altele. Desigur, multe din temele tratate de ei sunt azi depăşite, datorită cercetărilor făcute în cei o sută de ani care au trecut de la apariţia Enciclopediei. În pofida acestor deficienţe, inerente oricărui început, Enciclopedia sibiană a avut un rol covârşitor în acţiunea de culturalizare şi de informare a românilor de pretutindeni, dar mai presus de toate, ea a devenit un factor de unitate culturală şi spirituală a românior de pretutindeni, pregătindu-i pentru marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

*

Între cei 172 de colaboratori la realizarea Enciclopediei s-au numărat mai mulţi preoţi, protopopi, consilieri eparhiali şi canonici, profesori de teologie, din ambele Biserici româneşti de atunci, ortodocşi şi uniţi (unii viitori ierarhi). Toţi au prezentat teme teologice, în speţă teme de istorie bisericească naţională şi universală.

Pentru început, consemnăm pe cei 19 teologi ortodocşi (în ordine alfabetică): Dr. *Vasile Bologa,* profesor la „Şcoala civilă" de fete a Asociaţiunii din Sibiu şi secretar II al Astrei, din 1907 hirotonit preot (cu articole privind literatura), *Ioan Broju,* preot militar în Sibiu (Istorie), Dr. *Ilie Miron Cristea,* viitorul patriarh al României, pe atunci secretar, apoi «asesor» (consilier) la Arhiepiscopia Sibiului (Istorie bisericească), arhimandritul *Augustin Hamsea,* starețul mănăstirii Hodoş-Bodrog (Istorie bisericească), *Gavriil Hango,* preot la penitenciarul din Gherla (Liturgică), preotul *Ilie Moga* din Săsciori-Alba (Istorie biblică), preotul Dr. *Pavel Oprişa,* profesor la Gimnaziul ortodox din Brad (Istorie şi Geografie), preotul Dr. *Ioan Petran* din Arad (Literatură), preotul *Grigorie Pletosu,* profesor la Gimnaziul «grăniceresc» din Năsăud (Filosofie), protopopul Dr. *George Popovici* din Lugoj, mai târziu ales membru corespondent al Academiei Române (Istorie bisericească), preotul *Ioan Popovici* din Gelmar-Hunedoara (Geografie), arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu,* vicarul Arhiepiscopiei Sibiului, mai târziu membru de onoare al Academiei Române (Istorie bisericească), protosinghelul Dr. *Eusebiu Rosca,* directorul Institutului teologic-pedagogic din Sibiu (Istorie bisericească), preotul Dr. *Ştefan Saghin,* profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuţi (Biserica din Bucovina), preotul Dr. *Vasile Saftu* de la biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului (Biserica ortodoxă), protopopul Săliştei Dr. *Ioan Stroia,* mai târziu episcop al Armatei (Filosofie), Dr. *Petru Şpan,* profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu (Biserica ortodoxă), preotul Dr. *Teodor Tarnavschi,* profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuţi (Biserica din Bucovina) şi asesorul *Matei Voileanu* de la Arhiepiscopia Sibiului (teme privind Africa!).

La aceştia se adaugă o serie de alţi cărturari ataşaţi Bisericii ori activând în şcoli ale Bisericii, din Sibiu, Braşov şi din alte localităţi (unii consemnaţi mai sus).

Cei 17 teologi uniţi colaboratori la Enciclopedia Română erau următorii: *Ioan Boroş,* canonic la Episcopia Lugojului, mai târziu arhiereu (Liturgică), *Tit Bud,* conducătorul vicariatului unit al Maramureşului, cu sediul în Sighet (Istoria Maramureşului), Dr. *Augustin Bunea,* canonic la Blaj, membru corespondent (1901), apoi titular (1909) al Academiei Române (Istorie bisericească), *Elie Câmpeanu,* protopop în Sfântu Gheorghe (Secuimea şi probleme de stupărit), Dr. *Elie Dăianu,* redactor la ziarele sibiene «Tribuna» şi «Gazeta Poporului», apoi preot şi protopop în Cluj (Filologie), preotul *Aurel Domşa,* publicist în Blaj (Istorie bisericească), Dr. *Alexandru Grama,* profesor la Seminarul teologic din Blaj (+ în 1896, Istorie bisericească), *Vincenţiu Grozescu,* protopop în Lugoj (Istorie bisericească), Dr. *Vasile Hossu,* profesor, apoi canonic la Blaj, din 1903 episcop la Lugoj, iar din 1911 la Gherla (Psihologie), Dr. *Isidor Marcu,* profesor la Seminarul din Blaj, apoi canonic mitropolitan (Teologie), *Ioan Micu Moldovan,* cunoscutul istoric, filolog, pedagog şi folclorist, profesor şi director al Gimnaziului din Blaj, apoi canonic mitropolitan, membru corespondent (1871), apoi titular (1894) al Academiei Române (Istorie), *Ioan Pop,* vicar la Năsăud (Istorie), Dr. *Demetriu Radu,* episcopul Lugojului din 1896, iar din 1903 la Oradea (Istorie bisericească), şi fratele său Dr. *Iacob Radu,* profesor, protopop, mai târziu canonic (Teologie), Dr. *Victor Szmigelschi,* profesor la Seminar şi apoi canonic la Blaj (Biblie şi Arheologie biblică), *Gavriil Szabo,* preot în Bixad (Ţara Oaşului), *Nicolae Togan,* preot şi protopop unit în Sibiu, pe atunci bibliotecar al Astrei (1889—1911), (Istorie şi Geografie). La aceştia se adaugă şi câţiva profesori de la Gimnaziul unit din Blaj.

Cu mici excepţii, colaboratorii clerici erau cunoscuţi în teologia românească transilvană din acel timp.

Apar şi trei slujitori ai altor culte: preotul Dr. *Carol Auner,* vicerector apoi rector al Seminarului teologic romano-catolic din Bucureşti (Biserica din România de atunci), precum şi pastorii luterani Dr. *Eugen Filtsch* din Bucureşti (protestanţii din România) şi Dr. *Oscar Wittstock* din Avrig (saşii din Transilvania).

O simplă lectură a listei teologilor implicaţi în editarea Enciclopediei de la Sibiu ne convinge că ei au abordat nu numai teme de teologie propriu-zisă, ci mai ales teme de Istorie bisericească naţională. Era firesc să fie aşa, din moment ce noţiunea de „limbă şi literatură română" este prezentată pe 5 pagini (vol. III, p. 790-794), în continuare termenul de „român" (p. 795-804), iar un remarcabil studiu, cu titlul „România" era scris de istoricul ieşean acad. Alexandru Xenopol pe un spaţiu şi mai larg (p. 804-840). Un alt lucru care surprinde este acela că teologii menţionaţi mai sus au abordat şi numeroase teme «laice», precum: Literatura universală şi română, Istoria universală şi a românilor, Geografia, Filosofia, Psihologia, Pedagogia, ceea ce arată nivelul lor de pregătire intelectuală.

În continuare, vom prezenta - foarte succint - marile teme cu profil teologic care apar în paginile Enciclopediei Române de la Sibiu. În primul rând, consemnăm temele de Istoria Bisericii româneşti: câteva Episcopii daco-romane, absolut toate Mitropoliile şi Episcopiile ortodoxe din Ţara Românească, Moldova şi Bucovina, toate Mitropoliile şi Episcopiile din Transilvania şi Banat, atât ortodoxe cât şi unite, nume de mari ierarhi cărturari care au condus aceste eparhii, nume de călugări şi preoţi cărturari din Evul Mediu, teologi ardeleni (ortodocşi şi uniţi) şi bucovineni din secolul al XIX-lea, peste 30 de mănăstiri din Ţara Românească, Moldova şi Bucovina (desigur, sunt prezentaţi şi marii domnitori ai acestor ţări, dintre care mulţi au ctitorit biserici şi mănăstiri), sfinţi ale căror moaşte se găsesc în biserici româneşti.

Din domeniul Patrologiei, Enciclopedia sibiană prezintă detaliat personalitatea marilor „Părinţi ai Bisericii" din primele veacuri creştine, atât din Răsărit, cât şi din Apus. Reţinem apoi o serie de erezii care au apărut în primele veacuri creştine.

Sunt prezentate şi numeroase teme din trecutul Bisericilor ortodoxe: însăşi noţiunea de «Ortodoxie», Patriarhiile de Constantinopol, Ierusalim, Ohrida, Moscova, Carlovit, mănăstirile de la Muntele Athos, personalitatea unor mari ierarhi răsăriteni (reţinem doar pe mitropolitul român Petru Movilă al Kievului, patriarhul ecumenic Chiril Lucaris, patriarhul Nicon al Moscovei).

Date complete apar şi în legătură cu istoria Bisericii apusene; noţiunea de «catolicism», Roma, numele tuturor papilor (unii prezentaţi chiar detaliat), nume de sfinţi şi mari teologi apuseni (Toma d'Aquino, Thomas a Kempis, François Fénélon, Jean Baptist Massillon etc.), toate ordinele monahale catolice, inchiziţia şi altele. Apar, de asemenea, prereformatorii şi reformatorii, date despre husiţi, luterani, calvini, unitarieni («unitari»), anglicani, dar şi despre creştini din Răsărit: armeni, rascolnici şi lipoveni.

Enciclopedia publică apoi foarte multe articole de Istorie biblică: personalităţi din Vechiul şi Noul Testament, inclusiv apostolii şi evangheliştii, dar şi teme de «teologie biblică» (de pildă rugăciunea «Tatăl nostru», fericirile, Învierea, Biblia, cu articole separate despre Septuaginta şi Vulgata, explicarea noţiunilor de ermeneutică, exegeză, isagogie).

Sunt prezentaţi şi numeroşi termeni dogmatici, între care: Dumnezeu, Iisus Hristos, Duhul Sfânt, religiune, creştinism, revelaţiune, veşnicie, taine (fiecare separat), ipostas, Logos, înger, sfânt, dar şi termeni specifici Bisericii apusene: scolastică, infailibilitate etc.

Foarte detaliat sunt prezentaţi o serie de termeni care privesc Dreptul canonic şi organizarea bisericească: grade ierarhice în clerul de mir şi cel monahal, atât în Biserica ortodoxă, cât şi în cea catolică, sinoade, concilii etc. (se face o prezentare detaliată a „Statutului Organic" şaguian).

În sfârşit, apar numeroşi termeni liturgici care aparţin preotului ortodox Gavriil Hango şi canonicului unit Ioan Boroş (acestuia îi aparţine, de pildă, tema: „invocarea Spiritului Sfânt)". Între altele, sunt prezentate absolut toate sărbătorile mari ale ortodocşilor şi uniţilor (împărăteşti, ale Maicii Domnului şi ale unor sfinţi), anumite slujbe (inclusiv „feştania"), veşmintele şi vasele liturgice, biserica, cu toate obiectele ei de cult.

În încheierea acestei sumare expuneri, mai notăm şi faptul că Enciclopedia Română de la Sibiu a inclus şi un număr de articole referitoare la alte mari religii ale lumii: mozaism, (sub forma „ovreii"), budhism, brahmanism, mazdeism, islamism, precum şi date despre întemeietorii acestor religii: Moise, Budha, Zoroastru, Mahomed. Pe lângă articolele despre Biblie, sunt prezentate şi cărţile sfinte ale altor religii: Veda, Coranul, Talmudul.

Deci Enciclopedia de la Sibiu a publicat numeroase articole despre cele trei mari confesiuni creştine, adică despre Ortodoxie, Catolicism (inclusiv despre greco-catolicism) şi Protestantism, dar şi despre alte religii ale lumii, o adevărată lucrare „ecumenică", în sensul actual al cuvântului. Privită în ansamblu, dacă s-ar fi extras toate articolele cu profil teologic-religios din Enciclopedia de la Sibiu, s-ar fi putut publica o lucrare aparte, un mic „Dicţionar teologic", care ar fi ajuns la vreo 250 de pagini. În orice caz, multe din articolele cu profil teologic de aici sunt prezentate mult mai detaliat decât în Dicţionarele enciclopedice româneşti de mai târziu.

În ce priveşte colaborarea teologilor ortodocşi cu cei uniţi, ea ne apare ca o consecinţă firească — pe plan cultural şi spiritual — a luptei comune pe plan politic-naţional, concretizată în cele trei mari acţiuni româneşti comune: Supplexul, în 1791—1792, Revoluţia din 1848/1849 şi Memorandumul din 1892 până în 1894. Iar prin numeroasele articole referitoare la România şi la românii de pretutindeni (în vol. III, de pildă la p. 790—840), ea a pregătit spiritele pentru marele act din 1918, când s-a creat «România Mare».

În pofida deficienţelor ei — explicabile pentru o lucrare de pionierat — Enciclopedia Română „Astra" de la Sibiu rămâne în istoria culturii româneşti moderne ca o lucrare de mare prestigiu.

Sfânta Mănăstire Arnota — locul de veci al voievodului Matei Basarab

— la 350 de ani de la mutarea sa în veşnicie —

Comemorarea festivă a trecerii la cele veşnice a marelui domn Matei Basarab (1632—1654) o considerăm potrivită pentru a poposi puţin asupra istoriei necropolei sale — Mănăstirea Arnota — unde marele voievod îşi doarme somnul de veci.

Boier de viţă veche, din familia Craioveştilor, bogat şi cult, încărcat de gloria îndelungatei şi fructuoasei sale domnii, voievodul şi-a ales ca mormânt locul unde Dumnezeu i-a salvat viaţa de ascuţişul sabiei duşmanilor săi. În acest scop, construieşte Mănăstirea Arnota. Prima Pisanie a dispărut, dar pe temeiul documentelor, specialiştii au stabilit că Mănăstirea a fost ctitorită între anii 1633—1636, fiind amplasată pe moşia Mănăstirii Bistriţa, numită Tărâia. Potrivit unor mărturii istorice, aici a existat o aşezare monahală mai veche. Anton Maria del Chiaro susţine că fusese ctitorită de Negru Vodă, iar Paul de Alep o atribuie vornicului Danciu din Brâncoveni, tatăl lui Matei Basarab. Referindu-se la ea, patriarhul Partenie al Constantinopolului afirma în anul 1643 că, „fiind învechită, din vremuri neştiute şi ruinată", „a ridicat-o din temelii" Matei Basarab, iar recentele săpături arheologice o confirmă.

Construită de zidari autohtoni, dintre care unii sunt cunoscuţi, ca Digă şi Vintilă din Hurezu, menţionaţi într-un hrisov, prin care domnul îi scuteşte de dări, întrucât au fost „meşteri ai Mănăstirii Arnota". Ceea ce reprezenta ea iniţial, ştim de la arhidiaconul Paul de Alep, însoţitorul patriarhului Macarie al Antiohiei, care îi face prima descriere în *Jurnalul* său; el spune că, Matei a ridicat „toată clădirea din piatră, cu ziduri înconjurătoare, cu chilii frumoase şi cu o biserică înzestrată cu multe avuţii şi comori". Acelaşi vizitator relatează că, „drumul către ea este foarte greu şi nu poate fi străbătut decât cu piciorul, fiind aşezată pe munte. Noi am încercat totuşi să urcăm călare".

Datorită locului greu accesibil, ales de ctitor, biserica este modestă ca dimensiuni, dar elegantă arhitectonic şi pictural. Ulterior i s-au adus alte îmbunătăţiri. În 1675, realiza anumite lucrări Preda meşterul şi feciorii săi din Vâlcea, motiv pentru care Gheorghe Duca voievod îi scuteşte de „bir de taleri, de mierea cu ceară şi de toate dăjdiile". Pridvorul cu turlă îl adaugă Constantin Brâncoveanu, odată cu reparaţiile generale, când realizează şi noua tâmplă — o adevărată operă de artă sculpturală.

Potrivit unui autograf al fostului egumen Gheorghe de la Fereş, Mănăstirea a fost prădată şi incendiată; el scrie că, „s-au început răzmeriţa neamţului cu turcul, la anul 1787 august 15. Şi făcându-se catane din Ţara Românească pe sub poala muntelui la împăratul nemţesc, pază la Gura Lotrului, treceau hoţeşte peste munte şi prăda mănăstirile Bistriţa, Hurez şi Arnota, şi le-au dat foc şi le-au luat toate dobitoacele".

În timpul Revoluţiei lui Tudor Vladimirescu, Arnota devine loc de refugiu al arnăuţilor. După dezastruoasa înfrângere a eteriştilor la Drăgăşani, unii condamnaţi, ca Hagi Prodan şi Macedonschi, s-au retras cu restul de panduri în nordul Olteniei, unindu-se cu forţele de rezistenţă rânduite de Tudor sub comanda fratelui său Papa şi a căpitanilor Gârbea şi Haiducu. La Bistriţa, luptele au început la 1 iulie şi au durat două zile, Mănăstirea fiind incendiată de turci. O parte dintre arnăuţi s-au refugiat la Arnota unde, unul dintre ei notează pe o carte: „Aici am însemnat ca să se ştie că, se adunaseră mulţi arnăuţi la sfânta Mănăstire Arnota. Şi mă aflam şi eu, şi am îndrăznit de am scris. Şi mă rog, cei ce vor citi să mă ierte, că cu mare îndrăzneală am scris".

Cutremurul din 1838 provoacă Mănăstirii mari stricăciuni, încât peste zece ani întreg edificiul s-a aflat „într-o stare de avansată ruină". Egumenul înaintează un raport la Departamentul Credinţei, iar domnul Barbu Ştirbei dispune demolarea vechilor clădiri, păstrându-se biserica originală, şi construirea altora din piatră şi cărămidă, în stil neogotic, după proiectul arhitectului Ioan Schlatter, precum şi o serie de încăperi destinate arestului public. În Mănăstire a rămas un singur monah, pentru îngrijirea bisericii. Vizitată de Theodore Margot, el nota că, Mănăstirea are „îndoită destinaţie: una de schit, alta de temniţă de stat". Probabil, domnul voia să reactualizeze o veche tradiţie, menţionată pe un Cronograf, unde citim: „Însemnarăm într-această carte de când am fost aici surghiuniţi trei boieri, anume: Nicolae Gigârtu, Mincu Vulturescu, Scarlat Milcoveanu din sud Olt, de Mariia Sa, domnul nostru Alecsandru Moruz Costandin voevod, într-aceasta sfântă Mănăstire Arnota... fiind toţi la o vină, adică pe bună dreptate, că şi-au jăluit păsurile Mării Sale, 1793, dichemvrie 3", „şi am scris eu Mincu Vulturescu polcovnic".

Un puternic incendiu, izbucnit în 1923, distruge mănăstirea, fiind refăcută între anii 1935—1938, când s-a construit şi drumul actual, prin stăruinţa preotului D. Cristescu, consilier cultural la Episcopia Râmnicului.

Aşezată în vârf de munte, ctitorul şi alte persoane evlavioase au înzestrat Mănăstirea Arnota cu cele necesare întreţinerii ei şi a călugărilor. Matei Basarab îi acordă o serie de privilegii. Chiar de la început dispune să fie miluită cu vinăriciul din satele Costeşti şi Bărbăteşti, cu tot pârporul de peste toate hotarele, din Dobriceni până la hotarul Hurezului. Şi să ia din zece vedre de vin o vadră. Mai adaugă „a treia parte de la Schela din Câineni". De asemenea, din satele Bărbăteşti, Costeşti, Dobriceni şi Bogdăneşti să ia „de la judecata acestor sate al treilea ban..., ca să fie sfintei Mănăstiri de întărire, iar dumnezeieştilor călugări de hrană şi de trebuinţă, iar domnii mele şi părinţilor domniei mele veşnică pomenire".

Mănăstirea Arnota stăpânea o serie de moşii în judeţele Vâlcea, Teleorman şi Dolj.

În judeţul Vâlcea, cea mai veche moşie a fost Bogdăneşti, cumpărată în anul 1636. Matei Basarab o înzestrează cu moşia Dobriceni, ca „să fie cu toţi rumânii şi cu toate veniturile lor, moşie ohabnică, sfintei Mănăstiri întru întărire"; apoi cumpără de la logofătul Matei din Cacova moşia Bărbăteşti, „ocină fără de rumâni, direpţ bani gata douăsprezece mii", pe care o donează Arnotei.

Condusă de egumeni vrednici, Mănăstirea cunoaşte noi perioade de prosperitate. Egumenul Varlaam cumpără de la postelnicul Şerban moşia Cacova; apoi dobândeşte moşia Cucesti de pe Luncavăţ, intrând progresiv în posesia ei, cumpărând partea lui Constantin, feciorul lui Radu, Antonie monahul Cucescu dăruieşte „toată partea lui de moşie... cu ţiganii şi dobitoacele". De asemenea, obţine partea de moşie a monahului Teodosie, feciorul lui Pătru din această localitate. Popa Apostol din Recea împreună cu unchiul său Manea vând egumenului de la Arnota părţi de moşie în Cândoi.

În judeţul Teleorman, Arnota a stăpânit moşiile Grădiştea şi Floreni; vechi proprietăţi ale Coziei, au fost cumpărate de vel vistierul Stroe Golescu şi donate Mănăstirii Arnota. În anul 1650, ctitorul îndeamnă pe călugări să facă un schimb de moşii cu Mănăstirea Butoiu, care i-a dat Celeiu din Romanaţi. Ulterior, acest schimb de moşii a fost ignorat, încât egumenul Varlaam intervine la Radu Golescu, pentru a i se retroceda moşiile respective, care i le cedează, întărindu-i totodată act de danie.

În judeţul Dolj, Mănăstirea Arnota a avut moşiile Măceşul, Cârna şi Săpata. Acestea erau proprietatea lui Matei Basarab încă mai înainte de a fi domn. După moartea sa, voievodul Grigore Ghica, cu mitropolitul Ştefan al Ţării Româneşti şi cu toţi boierii Divanului „au adaos sfintei Mănăstiri Arnota şi acest sat, cu toţi rumânii şi cu tot venitul şi două sălaşe de ţigani". Ulterior, Constantin Brâncoveanu donează moşia Cârna.

Mănăstirea Arnota avea şi două livezi: una cumpărată de la popa Dumbravă din Stoeneşti, alta de la Sima, negustor din Ocnele Mari, fiind hotărnicite în anul 1724.

Pentru păşunatul vitelor şi aprovizionarea cu lemne, Arnota a fost înzestrată cu munţi. Cel mai cunoscut este Neteda. Numit în vechime Târsa, Muntele fusese donat Mănăstirii Bistriţa de Pârvu II Craiovescu. După construirea Mănăstirii Arnota, s-au ivit multe dispute între ea şi Bistriţa cu privire la stăpânirea Muntelui, dând naştere la numeoase anchete, cu „Cărţi de blestem", şi procese, care au durat aproape un secol, ţinute la Divan şi domnie. Astfel, în 1705, satele din jur depun mărturie că Muntele este stăpânit de Mănăstirea Arnota. Totuşi, în 1791, sătenii din Dobriceni dau „zapis" egumenului bistriţean Nectarie, recunoscând că Muntele Neteda este al „Mănăstirii Bistriţa din vechime, noi am luat Carte de blestem şi am zis că este al Arnotei...; acum recunoscându-ne păcatul... ne-am mărturisit greşala, în care arătăm că, rău şi fărădelege am lucrat". Arnota a mai stăpânit şi Muntele Piatra lui Builă, donat de protopopul Vasile din Slatina şi Ion logofătul. De asemenea, Constantin Hangerli întăreşte stăpânirea Mănăstirii asupra ocolului de munte Groşii Bodeştilor.

Mănăstirea avea câteva vii. La Ocnele Mari, donate de „Sofronie ieromonahul şi fiu-său popa Rafailă"; câteva răzoare cumpărate de egumenul Varlaam de la Ion fiul lui Andrei, iar de la Dumitru, un răzor. La Drăgăşani, cumpără de la Tudor şi fiul său Ion din Gârdeşti, iar de la diaconul Zaharia, cinci răzoare, cu cramă şi butie, aflându-se alături de cea anterioară.

În 1746, monahul Pahomie, fost Preda Bujoreanu, întăreşte egumenului Ilarion trei răzoare de vie din hotarul Copăcelului, închinate Mănăstirii de monahul Ilarion, moşul său. De asemenea, mai donează două răzoare de vie părăsite din via popii Ion, şi câteva fălci de izlaz.

Arnota avea şi două metocuri: unul la Bucureşti, constând într-o chilie, donată de ieromonahul Teodor de la biserica din Prund, iar altul la Dobriceni, zidit de egumenul Ştefan.

De-a lungul secolelor, Mănăstirea a fost condusă de numeroşi egumeni destoinici. Majoritatea sunt menţionaţi în documente. Aici ne vom referi numai la unii dintre ei, fiind mai cunoscuţi.

Ieromonahul Ioan, călugăr cărturar, copist şi traducător din limba slavonă, se formase în obştea bistriţeană. O perioadă conduce Mănăstirea Cozia (1645—1656), apoi Bistriţa (1662—1665). De aici trece la egumenia Arnotei, unde îl întâlnim în trei documente (1670—1676). În 1670, Antonie Vodă dispune ca egumenul Ioan să ia zeciuială din tot venitul moşiilor Măceşul Mare şi Cârna.

Ieromonahul Paisie, menţionat într-un hrisov din 1681, trece apoi la egumenia Bistriţei, unde se afirmă prin activitatea gospodărească, construind Schitul Peri. De aici, domnul Constantin Brâncoveanu îl numeşte la Hurezu, fiind primul egumen al acestei vestite ctitorii brâncoveneşti.

Ieromonahul Serafim, fostul eclesiarh al Mănăstirii Bistriţa, format sub îndrumarea egumenului Ştefan arhimandritul, desfăşoară o bogată activitate cărturărească. Datorită vredniciei sale, i se încredinţează egumenia Arnotei. În 1722 obţine de la Administraţia Craiovei stăpânirea asupra rumânilor din Bognăneşti şi Dobriceni. O însemnare adevereşte că, atunci „când s-au pristăvit părintele Serafim, au fost leat 7233 (1724), dechemvrie 15, marţi".

Ieromonahul Ilarion, cunoscutul caligraf şi egumen bistriţean, de la care s-au păstrat cele mai multe manuscrise din secolul al XVIII-lea, trece la Arnota, fiind menţionat în 1740, când cere voievodului Constantin Mavrocordat să se stabilească hotarele moşiilor Măceşul Mare a Arnotei de Cârna a Mănăstirii Bucovăţ. Boierii caimacani ai Craiovei emit carte de judecată la cererea egumenului, pentru moşia Măceşul, care fusese împresurată. Din cărţi s-a constatat că moşia a fost proprietatea Arnotei. De asemenea, el salvează două mori, una la Bărbăteşti, iar alta la Bogdăneşti. Personalitate cu alese calităţi gospodăreşti, episcopul Climent al Râmnicului îi încredinţează conducerea lucrărilor la Schitul „Buna Vestire" din Pietrarii de Jos.

Harnicul, învăţatul şi duhovnicescul ieromonah Ştefan este menţionat în 1714, cu ocazia cumpărării unui răzor de vie la Cacova. De la Arnota, Ştefan trece la egumenia Govorei; el participă, alături de staretii principalelor mănăstiri oltene, la consfătuirea de la Hurezi, convocată în 1719 de episcopul Damaschin, unde s-a abordat problema înfiinţării a două şcoli: una în limba română la Râmnicu Vâlcea, iar alta în limba latină, la Craiova. Colaborator al episcopului, corectează textul slavon al cărţii *Întâia învăţătură pentru tineri*, tipărită în româneşte şi slavoneşte. Ales urmaş al lui Damaschin,

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Paza minţii

Omul societăţii moderne este foarte preocupat de pericolul infestării biologice cu microbi. De aici o adevărată obsesie a dezinfectării.

În contrast cu această atitudine — obsesie, nemaiîntâlnită la o scară atât de mare în întreaga istorie a lumii, grija pentru infestarea spirituală sau psihologică este inexistentă. Astăzi se promovează ideea acumulării informaţionale, a globalizării mediatice. Mintea omului este permanent pusă în contact cu miliardele de gânduri, imagini, idei şi cuvinte străine. Din motive economice şi ideologice nu se iau însă în calcul posibilitatea influenţei, a unei intoxicări, cel puţin a vieţii psihice, dacă nu şi spirituale a omului, în pofida constatării că, în aceeaşi societate, peste 25% din populaţie este marcată de grave afecţiuni psihice şi nervoase — după datele unor specialişti în domeniu.

În felul acesta putem face constatarea că, dacă în societatea tradiţională grija pentru profilaxia de ordin spiritual era esenţială, în cea modernă aceasta este înlocuită total cu obsesia protejării trupului, a conservării cărnii.

În societatea tradiţională, nemurirea însemna accesul la viaţa veşnică prin mântuire, în timp ce din perspectiva culturii moderne, moartea neputând fi transgresată, nu poate fi decât amânată cât mai mult.

Mintea omului, în tradiţia Bisericii creştine, este centrul fiinţei noastre, Templul sau Biserica Lui Hristos. Mintea este câmpul de luptă pe care suntem biruiţi de vrăjmaşi sau biruim împreună cu Hristos. După Sfinţii Părinţi, lucrarea omului în lume, faptele, nu sunt decât reflexul lucrării sau al stării minţii; păcatul, înainte de a fi săvârşit, se află în stare de potenţă în minte. Şi invers, orice lucrare a noastră în lume va influenţa, în bine sau în rău, starea minţii.

Experienţa duhovnicească a creştinilor din toate vremurile arată că o minte limpede, liniştită, luminată de iubire este o minte în care este prezent Hristos. Dacă însă mintea este lăsată în stăpânirea imaginilor, a gândurilor străine, haotice şi dizolvante, a senzaţiilor pătimaşe, atunci această minte va pierde prezenţa Duhului Sfânt. Locul lui îl va lua diavolul care o va chinui.

Sfinţii Părinţi aseamănă mintea cu o fecioară, care, în aşteptarea lui Hristos, trebuie păzită de venirea vrăşmaşilor ce dau târcoale casei (minţii). Tot astfel, Sfinţii Părinţi aseamănă mintea cu o cetate care are ca porţi simţurile. Dacă nu păzim porţile, ci le lăsăm larg deschise, cum ne propune, în mod democratic, societatea mediatică, prin TV, ziare, internet, etc., cetatea va fi invadată de gânduri, imagini şi senzaţii străine ca de nişte barbari care o vor devasta, necinsti şi murdări prin însăşi prezenţa lor. Mintea celui care participă din plin la realităţile mediatice devine fărâmiţată până la epuizare, în lupta cu gândurile, imaginile, senzaţiile de plăcere şi de durere, etc.

Omul ce şi-a pierdut pacea, identitatea şi, în fond, libertatea minţii devine irascibil, neliniştit şi instabil, lăsându-se atras puternic de plăceri, cu o forţă împotriva căreia va avea tot mai puţină putere să se apere.

Într-un grad mai mare sau mai mic, cei mai mulţi dintre noi suntem marcaţi de aceste probleme, în raport direct cu timpul în care lăsăm porţile minţii deschise spre pătrunderea vrăşmaşilor, în fapt, cu timpul acordat conectării la mijloacele mediatice, în special cu timpul acordat televizorului.

Senzaţia că, renunţând în mare parte la universul mediatic, ne vom sărăci orizontul cunoaşterii, rămânând la periferia lumii, este doar o amăgire. Mai întâi mass-media nu lărgeşte orizontul cultural, ci doar pe cel informaţional şi simţual. În al doilea rând, prin conectarea la mass-media pierdem infinit mai mult decât câştigăm, deoarece puterile minţii sunt sărăcite, amputate, lipsindu-ne astfel de viaţa adevărată, cea de fii ai lui Dumnezeu.

O minte curată, întărită în lucrarea virtuţilor, în credinţă, nădejde şi dragoste are puterea de a vedea dincolo de lucruri, lumea realităţilor spirituale.

Ea uneşte, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, raţiunile lucrurilor, toate împăcându-se în lumina acestei minţi, care se umple tot mai mult de Hristos. Ea nu este oarbă precum mintea care se hrăneşte cu imaginile televizorului, nu are nevoie de înţelesuri contrafăcute, căci are vederea de sus. O asemenea minte are puterea de a iubi, de a se jertfi, căci are înţelesul adânc al lucrurilor înaintea ei şi puterea lui Hristos ca întăritură a zidurilor sale. Să nu ne sperie gândul că acestea sunt aspiraţii prea mari pentru noi, că numai sfinţii ajung la ele, căci, dacă Hristos a murit şi a înviat pentru mântuirea şi îndumnezeirea fiecăruia dintre noi, atunci cu prisos ne va da şi nouă „băutura cea nouă din izvorul nestricăciunii, izvorât din mormântul lui Hristos, prin care ne întărim", numai că trebuie să facem şi noi binele de care suntem în stare.

STELIAN GOMBOŞ

Scrierea pe nisip

„Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribetat in tera".

Secundum Ioannem, 8 : 6

Nisipul este lipsit de vegetație pentru că, asemeni infinitului, se opune oricărui principiu extatic. El crește, mai degrabă, în sine printr-o perpetuă autonumărare. Dacă Infinitul divin este, în sens aristotelic, „gândirea care se gândește pe sine", nisipul este numărul nenumărabil care se numără pe sine. Prin această inombrabilitate a particulelor nisipul este analogonul sensibil al Infinitului.

În timpul asumării condiției istorice, Fiul lui Dumnezeu a evitat să dea doctrinei sale o expresie scrisă preferând învățământul omiletic. Conform evangheliilor, Mântuitorul Iisus Hristos a scris o singură dată pe pământ, pe pulbere, pe nisip, mulțumindu-se, chiar și atunci, să zgârie doar câteva cuvinte, prin aceasta inaugurând un nou mod de exprimare pe care o vom numi aici „scrierea pe nisip". Precedente existau, desigur, în filosofia greacă și cea orientală, mai ales la Socrate și la Buda, însă oralitatea hristică, tocmai pentru că emana dintr-o natură divină va institui arhetipal această paradigmă. În virtutea mesianității Sale, învățătura lui Iisus are, chiar privită sub raportul umanității ei, o adâncime ontologică ultimă. Acest lucru amplifică nedumerirea iscată, pe de o parte de profunzimea și forța învățăturilor Sale, iar pe de altă parte de evitarea autoredactării lor în scris.

Varianta greacă a scrierilor vetero-testamentare (Septuaginta) folosește pentru verbul a face din primul verset al Genezei („La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul") forma de aorist a verbului „poieô" deci „epoiêsen" care mai înseamnă a împlini, a crea. De aici derivă cuvintele românești poet și poezie. Dumnezeu este creatorul prin excelență al universului, pe care grecii l-au denumit cu termenul de „kosmos" (ordine, podoabă, armonie, frumusețe). Dumnezeu, marele contrapunctist a creat această „fugă în la minor" căreia îi spunem univers. El este autorul acestui grandios poem. Noi ca ființe create suntem chemați să adâncim misterul acestei frumuseți, să creăm în prelungirea acestui act primordial. Se pune, însă întrebarea dacă „creația" umană trebuie să se limiteze la interpretarea strictă a datului revelat sau dacă își poate asuma teritorii ficționale autonome, complementare acestuia. Fără a încerca să dăm un răspuns definitiv acestei întrebări vom spune că Biserica nu este refractară valorilor areistice, filosofice și literare.

Heidegger spunea că „limba este lăcașul ființei". Lăcașul trebuie să-l cuprindă pe locuitor. Nu există, însă, nici un fel de lăcaș care să cuprindă Logosul. Cuvântul neavând „unde să-și plece capul" nu poate locui nici în lăcașul rostirii. În momentul în care Hristos vorbea (în aramaică), cuvintele sale erau transcendente oricărei gramatici pentru că erau cuvinte energetice. Aceasta este rațiunea pentru care Hristos a spus: „Cerul și pământul vor trece dar cuvintele mele nu vor trece". Evident Hristos nu s-a referit la faptul că limba aramaică în care El a vorbit istoric va supraviețui trecerii Cerului și pământului, ci la faptul că în realitate „cuvintele" energetice (investite cu energie divină necreată) sunt atemporale. Această atemporabilitate și supracosmicitate a cuvintelor Logosului arată faptul că ele sunt creatoare, respectiv productive în sens absolut. Cuvintele divine nu pot fi arbitrare ca cele omenești pentru că orice cuvânt divin este cosmogonic. Atunci când Dumnezeu vorbește, se creează universul. Atunci când degetul divin scrie pe nisipul abisului, abisul se clatină. Dumnezeu a vorbit și toate s-au făcut. Dumnezeu a scris de la începuturile lumii, iar textul sacru al Infinitului este, așa cum am arătat mai sus, lumea însăși.

Iisus nu a refuzat scrierea din aceleași rațiuni ca și Buda sau Socrate. Pentru Siddartha Gautama scrisul nu avea sens pentru că lumea însăși era vacuum. Pentru Socrate rostirea avea un un sens terapeutic prin dezvăluirea treptată a ceea ce există mai adânc în fiecare din noi. Maieutica socratică era un exercițiu de arheologie spirituală comparabil, în timpurile moderne, cu tentativele catharsice mult mai confuze ale psihanalizei. Pentru un asemenea angajament terapeutic al rostirii, scrisul nu putea să apară decât ca un suprem simptom al ineficienței, ca un blocaj al trezirii spirituale.

Motivul pentru care Iisus nu a scris nimic nu are nici rațiuni de ordin cosmologic și nici de ordin psihologic. Dacă ar fi totuși să ne referim la aspectul cosmologic, am putea vorbi de o lipsă de consistență a lumii, dar nu de o evanescență în sine a ei ca în budism, ci de una prin raportare la realitatea supracosmică a lui Dumnezeu. Lumea nu poate fi Ens realissimum, ființa în cel mai înalt grad reală, acest regim fiind rezervat exclusiv Divinității. În concepția maximiană lumea nu este Ființa în Sine. Cuvântul divin este și el purtătorul sensului suprem al realității. Natura realissimă a Logosului este temeiul incomprehensibilității acestuia (accentuăm aici asupra sensului etimologic al cuvântului incomprehensibil). Dacă Logosul este necuprins sau, dogmatic vorbind, dacă natura divină a lui Iisus este necircumscrisă și dacă energiile acestei naturi sunt la rândul lor necircumscrise atunci imposibilitatea exprimării în scris a inexprimabilului apare ca o limită de la sine înțeleasă. Nici o limbă sau scriere istorică nu poate transcrie cuvintele divine în plenitudinea și conținutul lor ultim, orice exprimare lingvistică a Revelației având un caracter incomplet. De aceea spune Sfântul Apostol Pavel că profețiile vor dispărea în Eshaton pentru că tipul de cunoaștere speculativă (per speculum in aenigmate) va fi înlocuit de cunoașterea „față către față" (facie ad faciem). Această transparență eshatologică a cunoașterii este încă una supraverbală. Iată de ce apofatismul trebuie să se răsfrângă și asupra rostirii. Această suspendare radicală a discursului abandonează scrisul nu dintr-o disprețuitoare distanță față de fapta creatoare, ci din auzirea unei îndepărtate muzici cerești din adâncirea unui mister fără margini și fără sfârșit.

Nescriind nimic Hristos ca om a depășit inclusiv acel orgoliu auctorial care este înrădăcinat instinctiv în personalitatea umană. Fiecare purtăm în suflet un scriitor. Există cu alte cuvinte în fiecare ins o propensiune auctorială, o doză de „grafomanie" care ține de mecanismele abisale ale datului nostru existențial. Această limită devine însă cu adevărat primejdioasă când grafomania se transformă în grafoterapie. Cuvântul odată scris, pornit în lume, e un bun public care nu mai poate fi controlat. Scriitorul seamănă însă nu știe cine, cum și ce va culege. Cuvântul are forță, poate organiza haosul sau poate face haos. Această putere a cuvântului devine cu atât mai pregnantă cu cât cel care o mânuiește are o forță creatoare mai mare. Astfel, erorile geniale au un grad de periculozitate mult mai ridicat decât gafele inofensive ale mediocrității. Pe de altă parte mult mai primejdioasă se dovedește a fi lectura precară și imatură a unor mari opere. După publicarea romanului „Suferințele tânărului Werther" al lui Goethe au urmat valuri de sinucideri. De asemenea în multe clinici de psihiatrie au fost găsiți pacienți cu volume din Cioran sau Schopenhauer sub pernă. A nu se înțelege că filosofia schopenhaueriană sau aforistică cioraniană sunt lipsite de valoare ontologică sau estetică. Am oferit aceste exemple pentru a arăta lipsa evidentă a unei bune comprehensiuni și totodată a unor repere culturale și morale la respectivii pacienți.

Avem așadar, două tipuri de scriere: scrierea pe nisip și scrierea pe hârtie, deșertul și biblioteca, „sângele" și cerneala. Prima a dat sfinți, iar cea de-a doua, autori.

Lect. univ. Dr. VASILE CHIRA

Un inedit monument sighetean

(Urmare din pag. 1)

mut", deoarece copilul avortat sfârșește prin creșterea bătăilor inimii și prin deschiderea largă a gurii. Strigătul lui însă nu este auzit!

Câtă profunzime în această arhitectură!

Dacă femeia și-ar fi purtat crucea până la capăt ar fi devenit mama acelui copil avortat, căci Dumnezeu, care pe toate le vede și care se îngrijește de ultimul fir de iarbă, ar fi ajutat-o să-și ducă crucea și după nașterea copilului.

Așadar, cea mai vinovată de săvârșirea acestui păcat rămâne mama, care n-a avut milă să oprească bătăile inimii neprihănite a copilului, pe care nu o dată le auzea.

În rai femeia a fost biruită de ispititorul care i-a spus: „nu, nu veți muri!" (Fac 3, 4). Acum o ispitește pe fiecare mamă creștină șoptindu-i: mai bine să moară copilul tău decât să mori tu!

Atunci i-a spus de două ori „nu", iar acum îi spune de trei ori „nu". Cu alte cuvinte: să nu-l naști, să nu-l auzi, să nu-l dorești.

La unul din simpozioanele ținute la Sighetu-M., în care au fost criticate toate abuzurile săvârșite de regimul de tristă amintire din România a fost criticată, între altele și legea care interzicea săvârșirea avortului, fiind socotită ca „îngrăditoare a libertății conștiinței umane". Înainte să fi fost discutată această problemă ar fi trebuit aruncată o privire în câteva registre ale stării civile din câteva primării. Acolo unde înainte au fost înregistrate 1500—2000 de nașteri de copii într-un an, acum sunt înregistrate deabia 200 de nașteri!!

Nu legea care oprește avortul este îngrăditoarea libertății conștiinței umane, ci avortul însuși este acela care robește conștiința părinților. Nu păcatul ne face liberi, ci adevărul ne face liberi (In 8, 32).

La acel simpozion au fost citite câteva declarații ale unor femei care au folosit, în anii trecuți, metode rudimentare în săvârșirea avortului.

Între acestea s-a strecurat o declarație cutremurătoare: „Am rămas marcată atât psihic cât și fizic — spunea o astfel de mamă — ani la rând am visat copilul pe care l-am ucis". Orice comentariu este de prisos.

Ce este mai dureros, că atât în trecut cât și acuma se nesocotește unica și singura cale care duce la adevăratul nostru „eu" și la Creatorul nostru, iar această cale nu este alta decât calea conștiinței.

Prin amplasamentul său providențial, la intrare în secțiile de maternitate și pediatrie, dar și în apropiere de șoseaua națională, monumentul stă de veghe, pentru binele omului, într-un mod profilactic cu totul aparte.

„Fiecare mamă care va vedea monumentul se va gândi foarte bine înainte de a recurge la avort" conchidea domnul Fl. Eșanu în articolul privind monumentul sighetean.

Ce bine ar fi dacă acest monument, precum și ecoul lui în lume ar păzi cât mai multe mame de însângerarea mâinilor, iar în sufletul celor înșelate ar trezi sentimentul adevăratei pocăințe. Cu câtă ușurință este tratat acest oribil păcat și cu câtă ușurință este tratată pocăința pentru acest păcat. Câte probleme ridică sfinteniei casei lui Dumnezeu (Ps. 92, 5) o femeie care a avortat; ea nu are voie să intre în biserică fără rugăciunea ce se citește de către preot în astfel de situații și cu atât mai mult n-are voie să-l silească pe preot să o împărtășească fără rugăciune și fără canon. Cât de greu este unui preot conștiincios în scaunul spovedaniei în astfel de situații, în situații în care o fată de liceu are vreo 4—5 avorturi săvârșite. Cine se gândește la problemele acestea?

În localitatea Chicago (SUA), este amplasat într-un loc foarte înalt, un aparat-ceasornic care indică pericolul atomic din lume. Mulți oameni privesc la acest aparat pentru a vedea dacă nu este în pericol iminent liniștea vieții lor, dacă nu se va pustii pământul.

Monumentul sighetean este mai important pentru omenire decât aparatul-ceasornic din Chicago, căci el indică pericolul care vine din interiorul omenirii.

Acesta este pericolul cel mare privind pustiirea umanității (Mt. 12, 25).

Aflat în apropierea drumului național, ineditul monument sighetean vrea să oprească, prin strigătul său mut, pe toți aceia care se află în drumul de împuținare a neamului omenesc parafrazându-l pe Ieremia: „O, voi care treceți pe cale, priviți și vedeți dacă este vreo durere ca aceea care mă copleșește" (Plâng. 1, 12).

Îngerul care a gătit calea

(Urmare din pag 1)

mărturisească pe Hristos și să atragă luarea aminte că s-a apropiat împărăția cerurilor, de vreme ce Împăratul era deja la porțile ei.

Altă mărturie despre Ioan Botezătorul ne parvine dintr-o sursă laică, dar care este tot atât de veche precum este și mărturia evanghelică. Nu este însă egală în valoare cu aceea, pentru că nu este divină. Dar este autentică. Autorul mărturiei este Iosif Flaviu, un istoric evreu, care s-a născut la Ierusalim, în anul 37 d.H., și a trăit acolo până la înfrângerea răscoalei iudaice din anul 70 d.Hr., când a fost dus sclav la Roma, unde a scris câteva cărți de istorie a poporului evreu. Una dintre acestea se intitulează „Antichitățile iudaice" și în aceasta se află mărturia pe care o vom reda, după ce vom explica împrejurarea în care a fost rostită.

Iosif Flaviu descrie foarte amănuntit între alte evenimente și perioada domniei regelui Irod și a succesorilor săi care și-au împărțit regatul, după moartea tatălui lor. Acești urmași au fost: Arhelau, care a fost guvernator al provinciilor: Iudeea, Idumeea și Samaria, între anii 4—6 d.Hr.; Irod Antipa, care a administrat provinciile: Galileea și Pereea, între anii 4—39 d.Hr.; Filip, care a stăpânit între anii 4—34 d.Hr. teritoriile din nord-estul Mării Tiberiadei până la Damasc, adică provinciile Iturea și Trahonitida.

Iosif se referă la evenimente interne și externe, care s-au petecut în vremea dinastiei irodiene. Un astfel de eveniment a fost și războiul dintre Irod Antipa, guvernatorul Galileii și al Pereei, și Aretas, socrul său, care a fost rege al nabateenilor și a domnit între anii 9—40 d.Hr., la Petra, în Arabia. Motivul conflictului a fost repudierea de către Irod Antipa a soției sale, fiica lui Aretas. În locul acesteia, Irod a luat-o pe Irodiada, soția fratelui său Filip. Împotriva acestui scandal s-a răzvrătit Ioan Botezătorul. El a părăsit pustia Iordanului, unde propovăduia botezul pocăinței, și a venit la curtea lui Irod Antipa, protestând cu vehemență împotriva imoralității celor doi concubini. Evanghelia ne spune că Irod Antipa avea teamă de Ioan Botezătorul pentru că îl știa că are mare autoritate în fața poporului. În schimb, Irodiada i-a pus gând rău, pentru îndrăzneala de a fi fost expusă oprobriului public. Ea l-a determinat pe concubinul ei să-l aresteze pe Ioan și să-l arunce în închisoarea Macherus, din estul Mării Moarte, iar apoi să-l decapiteze.

În războiul lui Irod cu Aretas, biruitor a fost acesta din urmă.

Iosif Flaviu vine acum cu mărturia la care ne-am referit. El scrie că „Mulți evrei au împărtășit credința că acea înfrângere a armatei lui Irod (de către trupele lui Aretas), era o pedeapsă a lui Dumnezeu, din cauza lui Ioan, supranumit Botezătorul. Acesta a fost un om de mare pietate, care îi îndemna pe evrei să îmbrățișeze virtutea, să practice dreptatea și să primească botezul, după ce se vor întoarce la Dumnezeu, nu doar prin reținerea de la unele păcate, ci asociind curățenia trupească cu puritatea sufletească. Astfel, întrucât o mare parte din popor l-a urmat pe Ioan, spre a-i asculta învățătura, Irod s-a temut ca nu cumva puterea pe care o avea asupra celor ce-l urmau să provoace răzvrătire... l-a trimis pe Ioan în fortăreața Macherus" unde, așa cum am spus, i-a tăiat capul. „Pentru o faptă atât de nedreaptă" - precizează Iosif, Irod n-a putut scăpa de dreapta judecată a lui Dumnezeu, și astfel armata lui a fost înfrântă. (A se vedea Flavius Josèphe, Histoire ancienne des Juifs, XVIII, VII, în volumul: „Les Juifs". Edition Lidis, Paris, 1982, p. 566).

Aceasta a fost statura morală a lui Ioan Botezătorul: „mai mare decât toți cei născuți din femeie", cum l-a caracterizat Mântuitorul, și *„om de mare pietate"* și cu autoritate în popor, cum îl descrie Iosif Flaviu. Lui i-a fost hărăzit destinul să fie Înaintemergătorul Domnului, adică să-I pregătească venirea și să vestească tuturor începutul propovăduirii Evangheliei. El și-a făcut apariția în valea meridională a Iordanului cam prin anii 27—28 d.Hr., trăind în solitudine și ascetism. Prin anul 30, când Domnul și-a făcut apariția, Ioan încă mai era acolo și întâlnirea dintre cei doi a fost emoționantă. Evanghelia ne spune că Ioan L-a recunoscut pe Domnul printr-o descoperire tainică: a văzut Duhul lui Dumnezeu, care s-a coborât asupra Lui în chip de porumbel (In. 1. 32) și el îndată a mărturisit zicând: „Iată Mielul lui Dumnzeu, Cel ce ridică păcatul lumii" (In. 1, 29).

Mulți dintre ucenicii lui Ioan au devenit ucenicii lui Iisus. Între ei s-a numărat și Andrei, fratele lui Petru, apostolul care va propovădui în părțile noastre. Unii dintre acești ucenici s-au tulburat și L-au socotit pe Domnul un rival al lui Ioan. Dar acesta i-a liniștit și într-o totală lepădare de sine a mărturisit: „Aceea trebuie să crească, iar eu să mă micșorez" (In. 3, 30). Apoi iarăși le-a dat asigurarea cum că: „Acesta este despre Care eu am zis: vine după mine un bărbat, Care a fost înainte de mine, fiindcă mai înainte de mine era... Acestuia eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintei" (In. 1, 27—30).

Astfel și-a înțeles Ioan chemarea și misiunea pe care le-a îndeplinit cu un zel răsplătit cu cununa muceniciei.

Luciu Cireneul şi patria sa

Şi erau în Biserica din Antiohia profeţi şi învăţători: Barnaba şi Simeon, ce se numea Niger, Luciu Cireneul, Manain, cel care fusese crescut împreună cu Irod tetrarhul şi Saul (*Fapte* 13, 1). Luciu (Lucius) din Cirene a fost, după cum vedem, profet şi învăţător în marea metropolă siriană de pe malurile râului Orontes şi care se va fi numărat printre acei propovăduitori care *venind în Antiohia, vorbeau către elini* (*Fapte* 11, 30). Textul sacru precizează că, între cei care au părăsit Ierusalimul *din cauza tulburării făcute pentru Ştefan* se aflau, de asemenea, *bărbaţi ciprioţi şi cirenieni* (*Fapte* 11, 20).

Primul dintre citatele selectate din *Faptele Apostolilor* ne duce cu gândul la cuvintele paulinice din I *Corinteni* 12, 28: *Şi pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică: întâi, apostoli; al doilea, profeţi; al treilea, învăţători* ... Era de altfel, de aşteptat ca Sf. Luca, în *Faptele Apostolilor* — această a doua scriere a sa adresată lui Teofil —, să respecte cu fidelitate cele auzite de la mentorul său, Sf. Apostol Pavel, în privinţa rolului, locului şi importanţei pe care profeţii şi învăţătorii îl aveau în Biserica Primară. De altfel, când *Apostolul neamurilor* a menţionat triada slujitorilor harismatici ai Cuvântului lui Dumnezeu — *apostoli, profeţi, învăţători* — a prezentat o adevărată *aristocraţie pnevmatică* (Henri Crouzel) a Bisericii: misionarul, organul inspirat, respectiv învăţătorul propriu-zis al comunităţii, purtătorul harismei cunoştinţei şi înţelepciunii. Dispariţia treptată a harismelor excepţionale în Biserică va face ca singurii supravieţuitori ai triadei amintite să fie *învăţătorii* sau *didascalii*, cum mai erau ei numiţi. Pierzând treptat elementul haric, didascalia s-a transformat progresiv în ştiinţă, în timp ce didascalul harismatic al epocii apostolice a devenit tot mai mult profesor de teologie. Funcţiile harismatice ale didascalilor — care nu erau nici hirotoniţi şi nici delegaţi de comunitate — au fost preluate treptat de clerul hirotonit, respectiv de episcopi, preoţi şi diaconi, a căror funcţie principală era la început, mai degrabă, pastorală, liturgică şi administrativă, decât învăţătorească, deoarece *învăţătorul* menţionat, deopotrivă de Sf. Apostol Pavel şi de Sf. Luca, *didascalul harismatic* era predicatorul şi exegetul obişnuit al Sf. Scripturi. *Didahia celor doisprezece Apostoli*, document paleocreştin de la sfârşitul secolului I, menţionează profeţii harismatici de cincisprezece ori, iar pe apostoli şi pe învăţătorii (didascalii) harismatici de trei ori. Astfel, la capitolul XV, 1-2 citim: *Nu-i disprefuiţi pe episcopi şi diaconi că şi ei sunt cinstiţi ai voştri împreună cu profeţii şi cu didascalii.*[1] Până nu demult, în zilele noastre, s-a crezut (eronat) că didascalia a evoluat din catehеză, că didascalii ar fi fost iniţial cateheţi, iar didascalia lor un catehumenat evoluat în şcoală. De fapt, didascalia era atât anterioară, cât şi superioară catehizării, nefiind nici legată, nici condiţionată de catehеză. Erau două ramuri distincte de învăţământ creştin, strict ierarhizate, în sensul că didascalul putea deveni catehet, nu şi invers.[2]

Din secolul al II-lea, didascalii se transformă treptat, din predicatori şi exegeţi harismatici, în profesori şi întemeietori de şcoli, în sens ştiinţific, concludent în acest sens fiind cazul primilor filosofi creştini, apologeţi ori polemişti, Iustin, Atenagora, Teofil, Panten, Clement. Până în secolul al III-lea, Egiptul creştin şi vecin Cyrenaicei — patria lui Luciu Cireneul — este un caz elocvent pentru arhaicitatea instituţiilor sale: *în paralel cu predica episcopilor, cu catehizarea propriu-zisă, cu didascalia profesionistă şi cu şcolile libere e atestat un învăţământ care nu e nici şcoală, nici particular, nici poate catehetic, nici predat de clerici, şi totuşi public, regulat, autoritativ şi încadrat în cult ca şi didascalia harismatică.*[3]

*

Dacă vorbim despre patria lui Luciu (Lucius) Cireneul, precizăm că Cyrenaica sau Cyrene (Cirene) a fost o provincie a Imperiului Roman, creată în anul 75 î.Hr., în nordul Africii, aproximativ pe teritoriul actualului stat Libia. Numele îl are de la Kyrene, prima colonie grecească a dorienilor veniţi din insula Thera către anul 631 î.Hr. După trei secole de autoguvernare a intrat în componenţa imperiului lui Alexandru cel Mare, revenind apoi urmaşilor acestuia, cunoscuţi sub numele de *diadohi*, mai precis i-a revenit unui reprezentant al familiei Ptolemeilor, familie care va deveni dinastia regală elenistă în Egiptul antic. În urma morţii lui Ptolemaios Apion, în anul 96 î.Hr., care a lăsat prin testament regatul său statului roman, Cyrenaica (Cirenaica) a fost preluată tranzitoriu şi ulterior transformată într-o provincie de rang pretorian, acest ultim act petrecându-se în anul 75 î.Hr. În timpul lungii domnii a împăratului Octavianus Augustus, mai precis în 27 î.Hr., provincia a fost reorganizată şi unită cu Creta, capitala comună fiind la Gortyna, şi predată în administraţie Senatului roman.

Creta epocii apostolice fusese cucerită de proconsulul Q. Metellus, în cadrul campaniei militare romane împotriva piraţilor din zonă, campanie desfăşurată între 68-66 î.Hr. Insula a devenit vestită în Imperiu pentru uleiul produs, alături de vin şi fructe sudice, motiv pentru care a şi cunoscut o reală prosperitate. Nu ne propunem să dezvoltăm istoria acestei insule care a cunoscut, în zorii istoriei sale, civilizaţia minoică, dar nu ne putem abţine să arătăm că tocmai acea Cretă minoică a fost supranumită de vecini *Insula Fericiţilor*. O fericire datorată în mică măsură hazardului, cât neîncetatei reînnoiri. Mai târziu, Creta dedalică va cunoaşte o a doua renaştere şi se va umple, secole mai târziu, de cetăţi elenistice pe care *Pax Romana* le va readuce la înflorire. Probabil că nu întâmplător, simbolul Cretei minoice — pictat cu dragoste de artiştii timpului — a fost narcisa albă a nisipurilor, planta ce renaşte mereu.[4]

Mult mai târziu decât epoca *Faptelor Apostolilor* — cea a lui Luciu Cireneul —, mai precis în timpul lui Diocleţian, Cyrenaica şi Creta au fost separate, prima dintre ele fiind divizată în *Lybia superior* şi *Lybia inferior*. Ulterior, *Lybia superior* va purta numele de *Pentapolis*, nume luat după străvechea uniune a celor cinci oraşe greceşti din jurul oraşului — a coloniei doriene — Cyrene. Cealaltă subdiviziune administrativă, *Lybia inferior*, cu capitala la Paraetorium (azi Marsa Matruch), va purta epitetul *Sicca* („cea uscată").[5]

În oraşele din Cyrenaica locuiau greci şi numeroşi evrei, iar aceştia din urmă s-au răsculat, în 114—116 d. Hr., cu alte cuvinte în perioada campaniei lui Traian împotriva parţilor (114—117 d.Hr.), concretizată prin cucerirea Mesopotamiei — cu Babylon, Seleucia, Ctesiphon, ultima fiind capitala regatului part — şi (presupus) încheiată prin înfiinţarea unei noi provincii romane în teritoriile cucerite, provincie numită Assyria (Nova Syria sau Babylonia).[6] Răsculaţii — profitând de plecarea pe frontul partic a legiunii a III-a Cyrenaica — au devastat teribil zona, tratându-i cu deosebită cruzime pe romanii şi pe grecii din Cyrenaica propriu-zisă, pe care au ocupat-o şi de unde au pătruns în Egipt pentru a-şi uni forţele cu răsculaţii de acolo. Pătrunşi de un acut simţământ mesianic, ei au proclamat rege al iudeilor pe conducătorul lor, Andreas sau Loukouas.[7] O revoltă la fel de violentă a izbucnit în Cipru, sub conducerea lui Artemion, evreu elenist, după cum îl arată şi numele. Principalul centru al răscoalei zonale a fost, totuşi, Egiptul, tărâmul unui vechi contencios ebreo-elenic şi totodată locuit de un număr mare de evrei, stabiliţi acolo din timpuri îndepărtate. Rebelii, repede sprijiniţi de răsculaţii din Cyrenaica, au ocupat întregul Egipt, de la Theba la Marea Mediterană, cu excepţia Alexandriei. În restul provinciei egiptene, grecii şi romanii au fost vânaţi fără cruţare de răsculaţi. Pierderea pentru Imperiu a trei provincii majore — Egipt, Cipru, Cyrenaica — însemna o dificultate majoră, iar, în astfel de coordonate, numai geniul militar al lui Traian a salvat situaţia.[8]

Violenţa revoltei i-a determinat pe romani să colonizeze veterani în Cyrenaica, pe care să-i împroprietărească cu terenuri arabile. Şi aceasta, în situaţia în care — contrar condiţiilor climaterice de azi — provincia era un important grânar, un important producător de untdelemn şi un loc în care se practica o zootehnie intensă. Ca o particularitate, cele mai importante produse de export în Antichitate erau planta medicinală unică, numită *silphium* — întâlnită pe monede — şi penele de struţ, mult căutate în epocă.

Patria lui Luciu Cireneul a fost locul de obârşie al unor personalităţi culturale ale Antichităţii de expresie greacă, precum marele geograf Eratostenes, poetul Calimachos ori filosoful Carneades, fără a avea pretenţia că această enumerare este exhaustivă.[9]

Şi astfel, prin intermediul celor aflate despre Luciu Cireneul, am avut posibilitatea să călătorim atât în timp, cât şi geografic. Am parcurs nişte coordonate, nu atât de „război şi pace", cât, mai degrabă, coordonate (de asemenea) binomice, de pace şi învăţătură duhovnicească, dublate de cele de război şi lacrimi, acestea urmate de cele de pace şi cultură antică.

Cercetător Dr. COSTANTIN ITTU

1 I. I. Ică jr., **Origen — contemporanul nostru,** în H. Crouzel, **Origen,** trad. Cristian Pop, Studii: Gilles Dorival şi Cristian Bădiliţă, Prefaţă: diac. Ioan I. Ică, jr., Sibiu, Deisis, 1999, pp. 5—30, la p. 19.
2 **Idem,** cf. T. M. Popescu, **Primii didascali creştini,** în „Studii teologice", 3 nr. 1, 1932, pp. 165-166.
3 **Ibidem,** p. 20; cf. **Ibidem,** p. 209.
4 C. Ittu, **Semnale de Telegraf,** Sibiu, 2001, cap. „Zestrea istorică a Cretei lui Tit", pp. 69 —76.
5 **Enciclopedia civilizaţiei romane,** coord. şt. Dumitru Tudor, Bucureşti 1982, p. 190.
6 E. Cizek, **Epoca lui Traian,** Bucureşti, 1980, pp. 365—424; pentru legiunea III Cyrenaica, p. 397.
7 **Ibidem,** p. 413.
8 **Ibidem,** p. 414.
9 **Enciclopedia,** p. 190.

Sfânta Mănăstire Arnota

(Urmare din pag. a 3-a)

moare la 20 august 1727, înainte de a fi hirotonit arhiereu.

Unul dintre egumenii bine-cunoscuţi este ieromonahul Dionisie Eclesiarhul. În timpul egumeniei sale, se clarifică unele probleme privind moşia Bogdăneşti. Datorită pregătirii sale, este angajat la Centrul Eparhial, unde corectează cărţile de cult, apărute sub conducerea episcopilor Chesarie şi Filaret.

Ieromonahul Anthim, venit de la Cozia, are un sfârşit tragic. O însemnare coziană arată că, „pe acest frate al nostru Anthim ieromonahul, făcându-l egumen la Mănăstirea Arnota, l-au omorât doi şigani chiliaşi şi cu doi rumâni, dormind în pat la schitul Mănăstirii. Şi l-au îngropat la Mănăstire la Arnota, în amvonul bisericii, la anul 1775".

Ieromonahul Cosma, cunoscut pentru zapisul de învoială privind moara din Cuceşti; având sătenii o moară şi egumenul alta pe râul Luncavăţ, exista multă neînţelegere pentru apa ce nu ajungea ambelor mori. Egumenul a hotărât ca, „de acum înainte să avem pace între noi, umblând morile amândouă".

Mănăstirile fiind recunoscute ca vetre de cultură, şi monahii de la Arnota au manifestat o anumită activitate în acest domeniu.

În anul 1706, egumenul se preocupă de reînnoirea *Pomelnicului Mănăstirii Arnota*. Într-o însemnare, citim că, „în anii de-nceputul lumii 7214 ... s-au prefăcut şi s-au înnoit acest dumnezeiesc Poménic, ce să zice *Proscomisarion* ... cu voia şi cu porunca Sfinţiei Sale părintele chir Varlaam, igumenul aceştii sfinte Mănăstiri", dar nu se menţionează numele copistului, nici locul unde s-a realizat lucrarea.

Biblioteca Mănăstirii Arnota păstrează şi unele manuscrise ale egumenului caligraf Serafim ieromonahul. Astfel, un *Miscelaneu* păstrează semnătura care precizează că: „Acesta iaste a lui Seraphim igumenul de la Arnota". De asemenea, se află unul intitulat: *Seferteillim, adică Cartea laudelor, ce se numeşte Psaltire cu tâlc, tălmăcită de pre limba slovenească pre limba rumânească.* O însemnare adevereşte că, „această Sfântă Saltire, ce se numeşte Psaltirea cu tâlc este [a] Arnotei".

Numeroşi monahi din Arnota ştiau să scrie; unul dintre ei face o însemnare pe *Prologele Mănăstirii Cozia*, notând că: „Această sfântă carte este a sfintei Mănăstiri Cozia, ce s-au răscumpărat dimpreună cu alte cărţi de Sfinţia Sa părintele arhimandrit, năstavnic al sfintei Mănăstiri Coziei, chirio chir Ilarion, în zilele luminatului nostru domn Io Mihail Costandin Şuţul voievod, la leat de la zidirea lumii 7300, iar de la Hristos 1792. Şi am scris eu, mult păcătosul robul lui Dumnezeu, Nicodim monah, care sunt călugărit la Mănăstirea Arnota".

Un *Letopiseţ* de proveniență hurezeană este menţionat la Arnota, potrivit autografului: „Am săvârşit cu cetirea acest Letopiseţ, acum în iunie 20, 1786. Naum ierodiacon din sfânta Mănăstire Hurezi fiind scriitoriu al sfintei Mănăstiri şi soldat nevrednic Sfinţilor Împăraţi". De asemenea, arhimandritul Chiriac Râmniceanu menţionează că, ieromonahul Ioanichie, duhovnicul din Peşteri Bistriţei, primeşte un *Miscelaneu de literatură monahală* de la „Meletie ieromonahul de la Sfânta Episcopie Argeş, ce a fost la sfânta Mănăstire Arnota şi a răposat la sfântul Schit Pătrunsa, luat după la sfintele mănăstiri cele de obşte".

Pe firul acestei activităţi culturale, unii ierarhi luminaţi ai Râmnicului s-au orientat spre Mănăstirea Arnota pentru a face din ea un focar de cultură monahală, ortodoxă şi românească, considerând-o ca cel mai potrivit loc, prin amplasarea ei. Astfel, episcopul Vartolomeu Stănescu intenţiona să înfiinţeze o *Şcoală*. Cu privire la ea, într-o *Circulară* de la finele anului 1938 anunţa că, începând cu 1 ianuarie urmează să ia fiinţă la Arnota o *Şcoală monahală*, unde vor fi înscrişi toţi monahii seminarişti şi studenţi teologi din cuprinsul Mitropoliei, care, pe măsură ce vor termina studiile, se vor stabili în această Mănăstire. Pensionarea sa nu i-a permis înfăptuirea acestui ideal atât de necesar călugărilor.

Enciclopedia Română — monument al istoriei culturii

Elaborată la iniţiativa şi sub auspiciile *Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român, Enciclopedia Română* rămâne un document de vârf al unirii prin limbă şi cultură a românilor şi confirmă împlinirea aspiraţiei *Asociaţiunii* de a contribui la construirea identităţii culturale a poporului român, la integrarea, prin cultură, a ţării noastre între ţările civilizate ale lumii. Menirea acestei lucrări a fost aceea de sursă unitară şi condensată de cunoştinţe prin punerea în valoare a trecutului şi prezentului poporului român, a personalităţilor lui, de a contribui la unitatea culturală şi politică a românilor din toate provinciile ţării, de a oferi lumii o imagine a identităţii poporului român.

Responsabilitatea acestei întreprinderi editoriale rămase fără egal şi astăzi, a fost asumată de doctorul în drept şi publicistul *Cornel Diaconovici* care, în şedinţa Comitetului Central al *Asociaţiunii* din 3 ianuarie 1895, a propus editarea unei enciclopedii în scopul „lăţirii (răspândirii) ştiinţelor şi artelor în cercuri cât mai largi" („Transilvania" 1/1895), „pentru a da publicului cititor un bun sfetnic şi conducător pe toate terenele ştiinţelor şi artelor" („Transilvania" 9/1896)

Coordonatorul acestei prestigioase lucrări, *Cornel Diaconovici*, ajutat de colectivul redacţional constituit din: *Ilie Beu* (medic), *Ilie Moga* (învăţător), *Ioan Popovici* (profesor), *Nicolae Togan* (preot), cei 209 autori, dintre care 172 mai importanţi, nu bănuiau la ce muncă titanică se angajează. Proiectata lucrare s-a realizat pe fascicole, publicarea primei fascicole, sărbătorită la Adunarea Generală a *Asociaţiunii* de la Lugoj în 1896, a fost remarcată de presa transilvăneană şi de presa de peste munţi. Lucrarea integrală a apărut, la Tipografia *W. Kraft*, pe propria cheltuială, în trei volume, în anii 1898, 1900, 1904, şi a cuprins, în 3186 pagini cu litere petit, 37 622 articole, 16 hărţi şi 147 de ilustraţii. Şi sub aspectul prezentării grafice, a tehnicii tipografice, *Enciclopedia ASTREI* a fost o performanţă de excepţie.

Monumentala lucrare a primit medalia de aur la Expoziţia de carte de la Bucureşti din 1903, înainte de a apare ultima fascicolă şi, raportat la celelalte lucrări de acest gen, a fost prima din ţara noastră şi din Sud-Estul Europei, a patra din lumea modernă (după enciclopediile: franceză, engleză, germană). *Autorii* care au garantat cu prestigiul lor calitatea articolelor (savanţi, oameni de cultură, specialişti din toate domeniile, înalţi prelaţi ai Bisericii Creştine, preoţi, medici, dascăli, artişti) au fost din toate regiunile ţării, câţiva din

(Continuare în pag. a 8-a)

Prof. univ. dr.
ELENA MACAVEI

Misiunea Bisericilor din perspectiva creştinilor aflaţi în situaţii de criză

ACCRA, ABOKOBI, GHANA: 29 APRILIE — 7 MAI 2004

— Conferinţa mondială a secţiei URBAN RURAL MISSION din cadrul WCC —

Organizată sub egida Consiliului Ecumenic al Bisericilor (WCC) cu aportul deosebit al Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Africa de Vest, în special din Republica Ghana, conferinţa *„Misiunea Bisericilor din perspectiva creştinilor aflaţi în situaţii de criză"*, a cuprins trei etape deosebite, marcate de evenimente cu real aport la dialogul inter-creştin şi inter-cultural într-o lume a multiculturalităţii şi a unei multitudini de propuneri spirituale.

Etapa dintâi, una a perceperii spaţiului şi spiritualităţii africane — în special, firesc, ghaneze — a cuprins trei zile de contact cu populaţia ghaneză din sistemul urban şi rural. Au fost vizitate Accra (capitala ţării), Cape Coast (oraş port, locul din care, începând cu 1692, lumea civilizată de astăzi şi-a colportat sclavii) şi două din satele din apropierea Accrei (din regiunea Legon şi Atomic — care, prin diversitatea confesiunilor, creştine aflate în lucrare (inclusiv o puternică parohie ortodoxă, în Accra), au constituit punctul de plecare într-o serie de analize care, în următoarele zile, au marcat plenara ca şi lucrul pe grupuri al participanţilor.

Etapele celelalte ale Conferinţei s-au desfăşurat în Abokobi, localitatea unde, în 1927, s-a tradus Biblia pentru prima oară într-o limbă africană (cel puţin în centrul şi vestul continentului african). În Centrul Bisericii Presbiteriene pentru susţinerea misiunii femeilor în rândul populaţiei africane, participanţii din peste 50 de ţări ale lumii (creştine), aflaţi sub directa îndrumare a preotului ortodox Kwami Labi (secretarul executiv al comisiei Community and Justice al WCC, figură de marcă a creştinismului din Ghana), au parcurs jaloanele unei analize pe cât de vaste şi bogate în propunere, pe atât de adânci prin metodologia adoptată de conferinţă (plenară — lucrul în grupuri geopolitice — rediscutarea în grupuri restabilite pe criterii legate de subiectele alese ca atare) şi, prin aceasta, dătătoare de roade.

Pornind de la două materiale plenare vizând modul în care se află starea actuală a misiunii provocată de populaţia aflată în situaţii de crize — unul prezentat de către Anna Marsiana (Indonezia) iar altul de Guilermo Kerber Mas (Uruguay, secretar al comisiei de relaţii internaţionale al WCC), participanţii au reliefat atât starea actuală a procesului de globalizare — multiculturalizare — pluralism consumistic precum şi laturi vizând realmente, misiunea bisericilor creştine într-o lume a injustiţiilor structurale în care sociologia a identificat nevoia dezvoltării unei cercetări noi — *victimiologia* — pentru a putea evalua în chip elocvent drama lumii de astăzi. Materialele au suscitat discuţii vii, mare parte din cei care au intervenit, dovedind că în nici o latitudine şi longitudine a geografiei fizice sau spirituale nu-i loc în care suferinţa, violarea drepturilor umane fundamentale sau presiunea altor religii asupra bisericilor creştine, uneori aceea a politicului asupra misiunii creştine, să nu se fi făcut simţită.

Plenarele au fost continuate în discuţii în grupuri restrânse („Story Circle", metodologie adusă în WCC de către URM. Canada/SUA) unde ţesătura de drame care cuprind lumea s-a vădit în toată structuralitatea ei negativă. De la violurile din Congo şi cazurile de antropofagie din Burkina-Faso, de la decapitarea politică a misiunii în ţările arabe şi eludarea drepturilor fundamentale ale unor minorităţi religioase, (cazul Ortodoxiei în India), de la prozelitismul sectelor „pseudocreştine" (afirmaţia aparţine unui penticostal din Chile şi viza... neopenticostalii!) la rupturile, fracturile dintre ierarhia clericală şi poporul credincios (cazul Indoneziei, Cote D'Ivoire, Canada, SUA, Elveţia...), de la elemente legate de desacralizarea spaţiului şi timpului pe care-l parcurgem până la cele legate de false sacralizări (regimurile totalitare din Europa de Est ocupând, prin intervenţiile României, Ungariei şi Lituaniei, un loc de reflecţie major printre celelalte reflecţii) şi alte multe dimensiuni ale acestui „atelier" de ecumenism, misiunea Bisericii şi uneori „demisionarea" creştinilor au fost analizate cu atenţie şi cuprinse mai apoi în raport care în esenţă au conferit ultimelor două zile tema majoră de discuţii: VIOLENŢA — VINDECAREA — RECONCILIEREA.

Dinspre partea ortodoxă a participării (părintele L. Kwami/Ghana, Pr. George Mattew (India), Pr. Constantin Necula (România) precum şi reprezentantele unor ortodoxii încă sub presiunea dură a unei realităţi şi mai dure: Uganda, Iordania, Egipt şi Siria), mesajul a fost unul care a ancorat tema discuţiei în „viaţa în Hristos", ca temei al unei centrări şi recentrări de valori restauratoare în ce vizează misiunea. Fără a dilua aspectul social al misiunii, deschiderea spre aspectele sociale ale misiunii creştine (dincolo de asistenţă socială aici fiind vorba inclusiv de exemplu de susţinerea mutuală a unor poziţii de politică economică a unor populaţii creştine minoritare, defavorizate...) Ortodoxia a cerut şi o viziune de ansamblu, chiar cu fundament duhovnicesc sporit şi finalitate ancorată în eshaton atunci când e vorba de restaurarea persoanei ca şi de realizarea ei socială prin misiunea bisericii. De altfel, intervenţia ortodoxă s-a făcut şi în contextul în care tema reconcilierii şi vindecării (văzută nu doar ca o împăcare „cosmetizată", specifică democraţiilor africane sau epocii post-comuniste, în România cu predilecţie) a readus înaintea participanţilor nevoia de restaurare a Tainei Spovedaniei. Ca factor misionar major, preotul sau pastorul sau laicul implicat în misiune nemaiavând cum face rabat de la exigenţele unei astfel de părtăşii în Hristos, la iertarea Lui şi vindecarea pe Care El o aduce ca Medic şi Medicament (Pharmakon) deopotrivă.

De altfel discuţiile plenare ulterioare, ca şi documentul final care, la vremea la care scriem aceste rânduri urmează să fie emis, au considerat intervenţiile ortodoxe vizând o „misiune a Învierii" (în resurecţie (înviere) fiind cuprinse şi aceste exerciţii segmenţiale vizând vindecarea — iertarea — reconcilierea) ca fiind — cel puţin în planul teologiei — fundamentale. Lucru de altfel remarcabil ţinând cont că această Conferinţă URM viza şi un aport cât mai substanţial în vederea elaborării documentelor conferinţei mondiale a Bisericilor vizând misiunea şi evanghelizarea care, anul viitor (9—16 mai) se va desfăşura la Atena, cu titlul *„Rugăciunea în Hristos pentru reconcilierea şi ajutorarea comunităţilor umane"*, fără îndoială un titlu vizând mai ales spiritualitatea strategiilor de reconciliere pe care şi WCC le propune lumii creştine.

Dincolo de discuţii însă, contactul interpersonal, interbisericesc şi intercultural a continuat prin viaţa de rugăciune şi meditaţia la cuvântul lui Dumnezeu (textele de la Isaia 58 şi Romani 8 fiind propuse unei ample dezbateri) ca şi prin viaţa în comun într-o ţară a paradoxurilor şi a contrastelor care părea în permanenţă a spune: AKOUABA! Adică, „Bine aţi venit!"

Pr. Lect. univ.
CONSTANTIN NECULA

IN MEMORIAM

Pr. Richard Grabowski din Warren — Ohio

Episcopia Ortodoxă Română din America, personal I.P.S. Arhiepiscop Nathaniel Popp şi P.S. Episcop-vicar Irineu Duvlea, anunţă mutarea la cele veşnice, în data de 6 mai 2004, a vrednicului de pomenire pr. Richard Grabowski, fost preşedinte al Departamentului ROEA de Asistenţă creştină.

Prohodirea adormitului în Domnul s-a oficiat, după Sf. Liturghie, în catedrala „Adormirea Maicii Domnului" din Cleveland, Ohio, în data de 11 mai 2004, iar înhumarea a avut loc în cimitirul „Sfânta Maria", al Societăţii „Vatra Românească" din Grass Lake, Michigan, miercuri, 12 mai 2004.

Părintele Richard Grabowski s-a născut la 21 martie 1924, la Râmnicu Vâlcea şi a emigrat în Statele Unite în 1952. Acolo a fost hirotonit diacon de către arhiepiscopul Valerian Trifa, în 1962, pe seama parohiei „Adormirea Maicii Domnului" din Saint Paul MN, iar numai după un an de slujire diaconească a fost hirotonit preot pentru biserica „Pogorârea Duhului Sfânt" din Merriellville IN, unde va sluji până în 1971, când se va transfera la biserica „Sfânta Treime" din Los Angeles CA. După un deceniu, în 1982, a devenit slujitor la catedrala „Adormirea Maicii Domnului" din Cleveland OH. Concomitent a administrat şi parohia „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril" din Fort Wayne (1968—1971), precum şi parohia „Sfânta Înviere a Domnului" din Oakland CA (1971—1979).

După pensionare, în 1990, şi până în prezent a funcţionat ca preşedinte al Departamentului ROEA de Asistenţă creştină, implicându-se în programul „Help for Romania" („Ajutor pentru România"), în cadrul căruia a coordonat şi supravegheat distribuirea a milioane de dolari destinaţi sprijinirii oamenilor aflaţi în lipsuri din România.

O bună perioadă, părintele Richard Grabowski s-a dovedit foarte activ în viaţa Episcopiei, fiind membru în Consiliul eparhial şi în Consistoriul spiritual.

În urma sa au rămas îndureraţi: soţia, preoteasa Hildegard şi copiii: Michael, George, John, Richard, Corina (Phillips), Paul şi Sthephen, împreună cu familiile lor.

Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie, care l-a preţuit pe adormitul în Domnul, a transmis condoleanţe.

De hram la Fântâna Foltei

În fiecare an, când calendarul creştin prăznuieşte pe Sfântul şi Marele Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruinţă — Bisericuţa Eroilor de la Fântâna Foltei îşi sărbătoreşte Patronul. Acest sfânt lăcaş este aşezat pe un interesant şi binecuvântat platou, în mijlocul unei păduri.

Din încredinţarea şi prin binecuvântarea I.P.S. dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei — P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, pentru a şasea oară a săvârşit o slujbă arhierească aici. P.S. Sa Visarion a fost înconjurat de P.C. pr. icon. stav. Mihai Rusu, fiu al urbei, venit de la Sibiu, de P.C. pr. icon. stav. Romul Roşca, protopopul Protopopiatului Săliste, de P.C. pr. icon. stav. Ioan Ciocan, de P.C. pr. icon. stav. Nicolae Bădilă, de P.C. pr. Claudiu Teşa şi de P.C. diacon Mihai Susan. Răspunsurile de la strană au fost date de un grup vocal format din Maica stareţă Teofana şi monahia Natalia, ajutate de teologul Constantin Ciocan. La priceasnă P.S. Visarion a rostit un cuprinzător cuvânt de învăţătură. P.S. Sa a vorbit despre viaţa de militar magnific şi apoteotic, precum şi de suferinţele chinuitoare, ale Marelui Mucenic Gheorghe, care s-a ridicat împotriva edictului semnat de crudul Diocleţian, privind persecutarea creştinilor. Vorbitorul a remarcat şi de popasul la acest schit a apostolului ortodoxiei din Transilvania — Visarion, în 1744. În încheierea cuvântării P.S. Visarion a adus cuvinte de încurajare stareţei Teofana şi monahiei Natalia, care au schimbat în mod plăcut atât chiliile părăsite până mai ieri, cât şi înfăţişarea bisericuţei. Tot P.S. Visarion a transmis asistenţei un mesaj de binecuvântare arhierească din partea I.P.S. Dr. Antonie. Despre semnificaţia zilei a mai vorbit şi P.C. pr. Mihai Rusu.

În dangăt de clopot s-a oficiat o slujbă de parastas. P.S. Visarion a pomenit, citind de pe cele două plăci ce străjuiesc intrarea în Sfântul locaş — numele fiecărui erou căzut la datorie în primul război mondial. Din numărul mare al acelor viteji ostaşi, cu emoţie, am desprins şi pe ale celor doi fraţi ai mamei mele: Nicolae Şteflea şi Oprea Şteflea. A urmat apoi slujba Sfântului Maslu.

De remarcat a fost şi un alt moment în care un grup de femei credincioase, din propria lor iniţiativă şi-au adus modestul lor obol (Maria Novac, Ana Gligor, Stela Socaci, Ana Constandel şi Mia Dan), oferind câte un pahar de grâu fiert în amintirea eroilor sălişteni căzuţi la datorie în primul război. Lăudabilă acţiune!

De această mică mănăstire, unică în felul ei în Arhiepiscopia Sibiului, se leagă multe şi interesante povestiri. Pe scurt voi istorisi geneza izvorului de la Foltea.

Legenda spune că demult, ... pe când nu era răutate între oameni, în una din zile pe aceste plaiuri au ajuns Dumnezeu şi Sfântul Petru. Obosiţi de drum, au poposit aici pentru a mânca şi a se odihni. După ce s-au ospătat li s-a făcut sete. Cum prin apropiere nu era fir de apă, Dumnezeu s-a apropiat de nişte bolovani şi atingându-i cu degetul s-a produs minunea. Din această piatră seacă îndată a ţâşnit un izvor cu apă rece şi cristalină din care ei au fost primii care şi-au astâmpărat setea. Sub bolta cerească şi privirea stelelor, au rămas până a doua zi. Dis-de-dimineaţă, pe când soarele încă nu şi-a arătat geana de lumină, pe când Drumeţii erau gata de plecare, Sfântul Petru i-a spus lui Dumnezeu:

— Doamne, rogu-Te lasă un semn al trecerii Tale prin aceste locuri încântătoare, să se ştie de toţi acei ce vor veni după noi, că aici, într-o seară a poposit însuşi Dumnezeu.

— Dar, Sfinte Petre, această apă ce izvorăşte din stâncă nu este un semn dumnezeiesc? Vrei Tu, oare, să las alt semn?

— Doamne, fă ca din acest izvor să curgă lapte amestecat cu miere, iar această mană cerească să vindece toate bolile celor ce vin aici şi vor sorbi din această sfântă licoare, spre pomenirea Ta, întărindu-şi astfel credinţa.

— Sfinte Petre, ceea ce-mi ceri va întări lumea, iar oamenii în loc să-şi sporească credinţa, o vor pierde şi pe cea puţină pe care o mai au, însă dacă Tu vrei, aşa să fie!

Atunci Dumnezeu atinse doar o dată cu toiagul sfânt firul cristalin de apă şi pe dată apa se schimbă într-un şuvoi de lapte şi miere, după care ei au plecat...

Când oamenii au găsit acest izvor miraculos, tare s-au mirat şi nedumeriţi, cei mai mulţi au crezut în puterea şi mâna lui Dumnezeu, însă au fost şi alţii care au bănuit că este o lucrare a Satanei.

Vestea că în pădurea ce străjuieşte la miazăzi Săliştea este un izvor fermecat s-a întins peste ţară. Sute şi mii de oameni veneau din toate zările să vadă minunea, să-şi vindece bolile şi să se roage lui Dumnezeu. Dar, nu peste mult timp au început şi necazurile. Înghesuiala miilor de pelerini a generat mari certuri, înjurături şi chiar bătăi. Unii au început să se îmbogăţească prin vânzarea acestei licori sfinte. Zi şi noapte lângă izvor era o mare vânzoleală, strigăte şi certuri ce nu se mai sfârşeau. Fiecare se gândea să ajungă aici şi să ia cât mai multă băutură sfântă pe care apoi s-o vândă la un preţ cât mai bun. Se mai spune că un boier ce îşi avea moşia pe acele locuri a pus slugile să-i împrăştie pe acei ce veneau la izvor, spunându-le că pădurea şi şipotul supranatural îi aparţin. Toate aceste fapte triste au supărat pe Bunul Dumnezeu şi pentru a curma vrajba acelor din acea vreme, a trimis o rază de lumină care, de cum a atins stânca din care izvora şuvoiul de lapte şi miere, a oprit scurgerea băuturii sfinte. În locul acestei licori sfinte, a reînceput să curgă apa rece, cristalină şi tămăduitoare din care iniţial băuse însuşi Dumnezeu şi Sfântul Petru. Nu peste mult timp izvorul a fost dat uitării... După o vreme lungă, pe aceste meleaguri au sosit câţiva pustnici, care auzind povestea izvorului au ridicat un mic schit...

În urma primului război mondial, săliştenii de atunci au zidit o bisericuţă pe care au închinat-o eroilor căzuţi pe fronturile Europei şi-au lăsat-o sub patronajul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruinţă.

IOAN METIU

Care este adevăratul Hristos?

Sprijinindu-se pe afirmaţia Mântuitorului Iisus Hristos din Evanghelia după Matei: *„Căci se vor scula hristoşi mincinoşi şi vor da semne mari şi minuni, ca să amăgească, de va fi cu putinţă, şi pe cei aleşi"* (Mt. 24, 24), eruditul Octavian Paler aminteşte, într-o carte, cum un pictor a pictat un tablou cu 50 de hristoşi, iar la mijloc a scris: „Care este adevăratul Hristos?".

Realitatea vieţii contemporane ne arată că astăzi sunt în lumea creştină zeci şi sute de hristoşi, zeci şi sute de comunităţi (erezii-secte) creştine, de credinţe creştine şi necreştine, fiecare cu hristosul său, zeci şi sute de învăţători şi învăţături noi, care de care mai excentrică, mai extremistă, mai reformatoare, mai eretică, mai plămădită după „chipul şi asemănarea" minţii umane.

Căutarea lui Hristos în afara *„Bisericii lui Dumnezeu"* (F.A. 20, 28) este un păcat împotriva Duhului Sfânt, greşeală care nu *„se va ierta lui, nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie"* (Mt. 12, 32), este o neînţeleaptă căutare, este o involuţie spirituală.

Se ştie că toate gândurile, cuvintele şi faptele noastre omeneşti, simple sau impresionante, pot deveni pietre pentru zidirea şi înălţarea sufletului în acest *„templu al lui Dumnezeu"* (I Cor. 3, 10), dar pot deveni şi pietre pentru zidirea unui nou Turn Babel care *„face faimă"* (Gen. 11, 4).

Cei ce *„păzesc unitatea Duhului, întru legătura păcii"* (Efes, 4, 3), merg pe Calea ascultării şi a smereniei, iar cei ce iubesc separarea şi desprinderea merg pe calea răzvrătirii şi mândriei, merg pe calea primului păcat săvârşit în univers. Felul acesta de a înţelege credinţa, nu este spre slava lui Dumnezeu şi aceştia nu *„petrec în Casa lui Dumnezeu care este Biserica Dumnezeului Celui viu, stâlp şi temelie a adevărului"* (I Tim. 3, 15).

Nu mai mulţi, ci *„unul este Învăţătorul nostru, Hristos"* (Mt. 23, 8), deci, una este şi învăţătura Sa şi nu mai multe, una este şi Legea lăsată de El şi nu mai multe, pe care noi nu avem dreptul s-o *„stricăm, ci s-o împlinim"* (Mt. 5, 17). În *„Biserica lui Dumnezeu, pe care a câştigat-o cu însuşi sângele Său"* (F.A. 20, 28), se *„cade să fim"* (Lc. 2, 49). Nimeni nu are voie să pună altă temelie, cum spune Sf. Apostol Pavel: *„Căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Iisus Hristos"* (I Cor. 3, 11).

Adevăratul Hristos este acela care în ultima Sa rugăciune cere *„ca toţi să fie una"* (In. 17, 21). Adevăratul Hristos este acela care a mărturisit: *„Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta..."* (In. 18, 36). Adevăratul Hristos este acela care a spus: *„Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă, dacă-şi pierde sufletul?"* (Mc. 8, 36). Adevăratul Hristos este acela care S-a arătat lui Saul pe drumul Damascului şi l-a inspirat când a scris cuvintele: *„Fiţi uniţi în cuget, trăiţi în pace..."* (II Cor. 13, 12). Adevăratul Hristos este acela care şi-a cinstit mama, cea *„Binecuvântată între femei"* (Lc. 1, 42). Mama, care a mărturisit, încă de când îl purta trupeşte în pântece: *„Căci, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile"* (Lc. 1, 48). Mama, care s-a bucurat de *„mărirea Celui Puternic"* (Lc. 1, 49).

Împotrivirea aduce înstrăinare, înstrăinarea aduce rătăcire, şi amândouă aduc păcatul, care, la rândul său, creează prăpăstii între oameni şi apoi între oameni şi Dumnezeu.

Păcatul este un gest de confruntare şi de neascultare a omului faţă de Dumnezeu, prin care se urmăreşte nu numai întunecarea chipului lui Dumnezeu în om dar şi revolta omului împotriva ordinii şi a unităţii în lume.

Cel care iese din ordinea lăsată de Dumnezeu în lume şi din *„unitatea Duhului"* (Efes. 4, 3) Bisericii îl face pe Dumnezeu după chipul său şi asemănarea sa, face ce vrea şi cum vrea. Ordinea şi ascultarea rămân legea celor rămaşi în *„casă"* (Lc. 15, 31). Ordinea şi ascultarea nu îngrădesc nicidecum darul libertăţii, dat de Dumnezeu omului, ci doar ascultarea lui de sfat, cum spune Sf. Apostol Petru: *„Trăiţi ca oameni liberi, dar nu ca şi cum aţi avea libertatea drept acoperământ răutăţii, ci ca robi ai lui Dumnezeu"* (I Petru 2, 16).

Dacă Dumnezeu ar fi încurajat orice formă de credinţă, atunci ereticii zilelor noastre nu ar avea de ce să se teamă. Atunci Hristos ar fi cu totul altul faţă de Cel pe care îl descrie Evanghelia.

Credinciosul ieşit din ascultarea Bisericii este ca un copil pe care l-a prins noaptea într-o pădure mare, fără călăuză sau indicator. Unii dintre aceştia reuşesc să iasă, dar majoritatea se pierd. Ei nu trebuie să fie numai nişte entuziaşti, arzând de zel, ci arzând de dragoste. Pentru că tot ce este lipsit de dragoste este *„aramă sunătoare şi chimval răsunător"* (I Cor. 13, 1).

Pentru cei care, în sânul Bisericii şi în afara ei, *„se poartă cu necuviinţă"* (I Cor. 13, 15) şi aduc acuze la adresa ei şi la ordinea din ea, precum şi la cei puşi *„ca slujitori ai lui Hristos"* (I Cor. 4, 1), Sf. Apostol Pavel foloseşte o comparaţie, care ar trebui să-i pună pe gânduri, când zice: *„Şi de aş avea darul proorociei şi tainele le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă şi de aş avea atâta credinţă încât să mut şi munţii, iar dragoste nu am, nimic nu sunt"* (I Cor. 13, 2). Dragostea nu dezbină, nu separă, nu divizează, dragostea ţine unitatea sufletească în *„unitatea Dunului"* (Efes. 4, 3).

Pe cei care văd numai rău şi întunecat în Biserică şi în rânduielile ei îi întrebăm cu Goethe: „Oare răul şi întunericul este în Biserică sau în mintea lor?"

Adevărul nu se poate diviza, întuneca, el nu este bicolor sau trecător.

În faţa rătăcirilor de ieri şi de azi nu avem decât două opţiuni: ori primim învăţătura Bisericii aşa cum au lăsat-o Sf. Apostoli şi Sf. Părinţi, ori ne formăm o opinie personală, în lumina dictonului „quod capita tot sensu".

Mulţi dintre semenii noştri caută un adevăr care să corespundă imaginii pe care ei înşişi şi-au creat-o, caută un „chip cioplit", potrivit intereselor lor.

Adevărul nu este o idee, nu este o concepţie, nu merge pe mai multe căi, nu este un obiect. Adevărul este Dumnezeu. *„Eu sunt calea, adevărul şi viaţa"* (In. 14, 6) spune Iisus Hristos. Iată piatra de poticnire!

Ocolindu-L pe Hristos, neînţelegându-L pe Hristos nimeni nu va ajunge la Dumnezeu. Dacă vrem să găsim o altă cale, ne vom rătăci.

A fi în adevăr, după versiunea lui V. Danion („Demolarea idolilor", p. 36), există câteva elemente fundamentale:

1. Recunoaşterea lui Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu, ca Unul din persoanele Sfintei Treimi.
2. Înţelegerea Bisericii ca Trup mistic al lui Hristos.
3. Păstrarea dreptei credinţe.
4. Trăirea vieţii în ascultare faţă de poruncile Bisericii.

Credinciosul adevărat trebuie să umble şi să facă voia lui Dumnezeu, putând spune cu Sf. Apostol Pavel: *„iată vin ca să fac voia Ta"* (Evr. 10, 9), iar voia lui Dumnezeu este *„ca toţi să fie una"* (In. 17, 21).

Poporul iudeu mărturiseşte că a suferit, atunci când, prin propriul lor imbold, s-au abătut de la drumul cel drept ce duce la Dumnezeu; anume, prin schimbarea rânduielilor moştenite. Căci spun profeţii: *„Ai lepădat cunoaşterea lui Dumnezeu şi ai umblat în voia inimii tale"* (Osea 4, 6; Ierem. 7, 2).

Dacă pe timpul lui Moise s-au găsit câţiva care s-au împotrivit rânduielilor lăsate de Dumnezeu (privitor la preoţi şi leviţi), cum au fost: Core, Datan şi Abiron, care au zis: *„Destul! Toată obştea şi cei care o alcătuiesc sunt sfinţi şi Domnul este între ei. Pentru ce vă socotiţi voi mai presus de adunarea Domnului?"* (Num. 16, 3) — nu trebuie să surprindă pe nimeni că şi în zilele noastre, cei ce gândesc ca ei vin cu pretenţii şi cu nemulţumiri împotriva rânduielilor lăsate de Iisus Hristos, aşezate de Sfinţii Apostoli şi de urmaşii lor.

Neascultarea de Biserică este sinonimă cu neascultarea de Evanghelie, despre care spune Sf. Apostol Pavel: *„Mă mir că aşa degrab treceţi... la altă Evanghelie..., care vă tulbură şi nu rămâneţi în Evanghelia lui Hristos"* (Gal. 1, 6—7). Neascultarea de Evanghelie este sinonimă cu neascultarea de Iisus Hristos. Căci *„dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui"* (Rom. 8, 9). Neascultarea de Iisus Hristos înseamnă o ascultare de altcineva, şi ştiut este că *„Nu puteţi sluji la doi domni...; nu puteţi sluji lui Dumnezeu şi lui Mamona"* (Mt. 4, 24), care, după Sfinţii Părinţi, le-a trezit primilor oameni cele trei dorinţe, cele trei pofte: posesia, plăcerea şi puterea.

Credinciosul care este statornic în credinţă stă în ascultarea Bisericii şi Îl cunoaşte pe Dumnezeu, păstrând unitatea credinţei.

Sf. Vasile cel Mare îi sfătuieşte pe creştini să fie prudenţi şi atenţi în comportamentul lor, pentru că „fără prudenţă se cade în greşeală chiar făcând binele".

Chiar şi în religiile vechi, ca în Zoroastrism, religia era socotită „cale de mijloc", ce duce la o viaţă echilibrată, iar excesul, de orice natură ar fi, duce la erezie".

Nu Dumnezeu îl părăseşte pe om, ci omul este lăsat liber să stea în comuniune cu El sau să stea alături; să stea în ascultare, sau să se răzvrătească.

Nu Biserica îl părăseşte pe credincios, ci credinciosul este acela care iese din sânul ei, dorind altceva.

De la arhanghelul Lucifer, care a deschis uşa tuturor răzvrătirilor sau cutia Pandorei, de la căderea în păcat, la stratagema lui Nimrod din Biblie (Gen. 10, 9—10), la ultima erezie din zilele noastre şi până la mişcarea spirituală a veacului nostru numită New Age (Noua Eră), sau mai nou Mişcarea Integrării Spirituale în Absolut, omul a devenit sclavul multor speculaţii false. În această perspectivă Creştinismul nu este religia lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu este religia revelată a mântuirii, nu mai este *„taina dreptei credinţe..."* (I Tim. 3, 16), ci una din religiile lumii. Deci Hristos nu este respins direct, ci deformat complet. De aceea unii oameni caută în toate religiile adevărul şi doresc a lua din ele ce e mai bun, socotindu-L pe Hristos alături de marii întemeietori de religii, ca: Budha, Confucius, Mahomed etc., fără să-L socotească *„Fiul lui Dumnezeu"* (Mt. 8, 29; 14, 33; Lc. 8, 28).

Toţi cei care înclină spre reforme, erezii, secte şi sincretism religios n-au avut niciodată convingere şi credinţă fermă în adevărurile revelate. Iisus Hristos şi învăţătura Sa nu se poate reforma, schimba sau înnoi, pentru că, atunci n-ar mai fi „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat", n-ar mai fi Fiul lui Dumnezeu, ar fi un om oarecare, un învăţat, iar învăţătura Sa ar fi un curent ideologic, o modă. Iisus Hristos, Cel care a înviat din morţi şi S-a înălţat la cer, este acelaşi; *„ieri, azi şi în veci"* (Evr. 13, 8). Toate cele omeneşti „se zic şi se dezic", cum spune M. Eminescu, dispar, cum spune marele înţelept Gamaliel, la prima prigoană pornită împotriva creştinilor de către evrei, pe când cele dumnezeieşti, printre care şi Biserica, nici *„porţile iadului"* (Mt. 16, 18) nu le vor birui.

Astăzi, când suntem hărăziţi să trăim printre eretici şi cu ereticii, este mare lucru şi lăudabil a nu te molipsi, a nu deveni curios, ca Adam la prima ispită, a nu te lăsa sedus şi momit. La fiecare pas întâlnim sfătuitori, ofertanţi şi oferte, avantaje şi privilegii care ni se oferă numai să ieşim din comunitatea Bisericii. Tot la Dumnezeu ne rugăm şi noi, spun aceştia, convingând pe cei slabi şi îndoielnici! Dar îi întrebăm: atunci de ce ţi-ai schimbat credinţa? Îi mai întrebăm: La care Dumnezeu? Pentru că Sf. Scriptură spune: *„Este un Domn, o credinţă, un botez"* (Efes. 4, 5), iar *„Dumnezeu nu este al neorânduielii"* (I Cor. 14, 33). Mântuitorul spune limpede: *„Cine nu ascultă de Biserică este păgân şi vameş"* (Mt. 18, 17). Despre aceşti învăţători Sf. Evanghelist Ioan spune: *„Dacă cineva vine la voi şi nu aduce această învăţătură, să nu-l primiţi în casă"* (II Ioan 1, 10), iar Sf. Apostol Pavel îl îndeamnă pe ucenicul şi episcopul Tit: *„De omul eretic să te depărtezi"* (Tit 3, 10) etc.

Marele scriitor bisericesc, din prima perioadă a Bisericii, Origen (185—254), a dat contemporanilor săi o notă de comportament creştin, actuală şi celor din sec. al XXI-lea. Când între anii 199—200 d.Hr., împăratul Septimiu Sever primeşte reclamaţie de la celelalte culte locale din Palestina şi Egipt, împotriva creştinilor, acesta porneşte o prigoană puternică împotriva lor, în care mor sute şi mii de creştini. Printre cei închişi se afla şi tatăl lui Origen, care s-a jertfit pentru dreapta credinţă întru Hristos. Origen reuşeşte să-i transmită tatălui său aflat în închisoare un mesaj cu următoarele cuvinte: „Nu care cumva să-ţi schimbi părerea din pricina noastră".

Condamnarea a dus după sine şi confiscarea tuturor bunurilor familiei. O creştină bogată l-a ajutat pe Origen să-şi continuie studiile. În casa ei trăia un eretic, anume Pavel, un orator abil şi inteligent. Tânărul Origen, însetat de lucruri noi, a fost încântat de farmecul discursurilor sale cu care căuta să-l convingă. Ca răspuns, Origen va scrie într-o epistolă autobiografică, că „deşi era obligat să trăiască laolaltă cu acest om, totuşi nu s-a învoit niciodată să se roage cu el şi păstra, încă în tinereţe, regula de credinţă a Bisericii, pe când pentru învăţăturile eretice simţea un fel de dezgust" (Origen, Comentar la Evanghelia după Ioan. Cartea I, Iaşi, 1995, p. 6—8).

Cel care caută în alte părţi şi în alte locuri adevărurile sfinte, decât în *„Biserica lui Dumnezeu"* (F.A. 20, 28), care este *„stâlp şi temelie a adevărului"* (I Tim. 3, 15), a părăsit Adevărul adevărat, este o inimă iubitoare de extravaganţe şi nu de simplul Adevăr.

Nu putem rupe realitatea şi să continuăm să fim reali. Nu putem rupe *„unitatea Duhului"* (Efes. 4, 3) şi să continuăm să fim în *„Duhul Adevărului"* (In. 15, 26).

Să mergem la izvor, care este Biserica şi nu la ulcior!

Să ştim că nici o carte din lume nu ne poate învăţa adevăruri mai profunde decât Sfânta Evanghelie! Nici o biserică sau casă de rugăciuni şi de cântări emoţionale, nu ne poate dărui atâta har mântuitor ca Biserica *„zidită de Mântuitorul Iisus Hristos"* (Mt. 16, 18). Nici o slujbă religioasă nu-L aduce pe Hristos între noi şi cu noi, ca Sfânta Liturghie! Nici o cântare religioasă, oricât de melodioasă ar fi, nu va exprima adevărul Bisericii ca şi cântarea: *„Cu adevărat, mare este taina dreptei credinţe: Dumnezeu s-a arătat în trup, s-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, s-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, s-a înălţat întru slavă"* (I Tim. 3, 16). Nici o rugăciune creştină, oricât de frumoasă şi lungă ar fi, nu-l caracterizează pe adevăratul creştin ca rugăciunea Sf. Efrem Sirul (306—373), pe care credinciosul ortodox o rosteşte cu deosebire în Postul Mare: „Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie.

Iar duhul curăţeniei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, slugii Tale.

Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin."

Dacă vrem să părăsim sau să lepădăm ceva în viaţă, avem ce: răul şi păcatul, „grija cea lumească", vrajba, ura şi invidia dintre noi *„şi să luăm seama unul altuia, ca să ne îndemnăm la dragoste şi la fapte bune, fără să părăsim Biserica noastră, precum le este obiceiul unora"* (Evr. 10, 24—25).

Pr. TEODOR CIOS — BEIUŞ

Exercitare şi întărire în bine

(Urmare din pag. a 2-a)

tru şi dragostea pe care aţi arătat-o pentru numele lui, slujind altădată şi slujind şi astăzi sfinţilor" (Evrei 6, 9—10).

Pe aceeaşi linie se situează şi cazul orbului din naştere, despre care s-a spus că n-a păcătuit nici el şi nici părinţii lui; „s-a născut orb, ca să se arate într-însul lucrurile lui Dumnezeu" (Ioan 9, 3). Tină a pus Iisus pe ochii orbului şi l-a trimis să se spele la izvorul Siloamului. Orbul şi-a dobândit vederea şi pe Iisus l-a văzut a fi profet. Pentru că i-a dat orbului vederea în zi de sâmbătă, fariseii au spus despre Iisus că este om păcătos. Cel tămăduit i-a înfruntat pe farisei, în cerbicia inimii lor, fapt pentru care l-au dat afară din sinagogă. Reîntâlnindu-l Iisus pe cel ce fusese orb, acesta şi-a mărturisit credinţa, că Iisus este Fiul Omului, adică Fiul lui Dumnezeu, întrupat, care avea să pătimească pentru izbăvirea omenirii şi i s-a închinat Lui. S-au împlinit astfel cele zise prin proorocul Isaia (6, 9), „să vadă cei fără vederi, iar cei cu ochi să orbească" (Ioan 9, 39). Iată motivarea faptului pentru care Iisus nu i-a cerut celui ce fusese orb din naştere să nu mai păcătuiască, după cum le-a cerut celui ce fusese slăbănog de 38 de ani şi femeii păcătoase. Cel ce fusese orb, odată cu vederea ochilor trupeşti a dobândit şi lumina ochilor sufleteşti, pentru izbăvirea din întunericul neştiinţei. Cele relatate de pericopa evanghelică despre orbul din naştere, conţin şi primii paşi pe care el i-a făcut pe calea exercitării şi întăririi în bine.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

- *26 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a participat la Alba-Iulia la lucrările Simpozionului *„Spiritualitate creştină şi consumism în Europa unită"*, prezentând un referat.
- *29 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a participat la Mănăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, la lucrările Simpozionului *„Ortodoxia, parte integrantă din spiritualitatea şi cultura europeană"*, rostind cuvântul de deschidere.
- *30 APRILIE a.c. — P.S. Sa* a participat la Ceremonia prilejuită de împlinirea a 800 de ani de la atestarea oraşului Cisnădie, rostind cuvânt de salut.
- *1 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — Seara săvârşeşte slujba de binecuvântare a noii biserici cu hramul „Sf. Ilie" din cartierul sibian Vasile Aaron (pr. paroh Vasile Munteanu), precum şi Vecernia şi rosteşte cuvânt de învăţătură.
- *2 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Moeciu de Jos, prot. Braşov şi sfinţirea monumentului eroilor comunei, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. pr. paroh Gheorghe Colţea a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
- *9 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica din Grui — Sălişte, rostind cuvânt de învăţătură. A oficiat un parastas în amintirea lui Nicolae Henţiu, fost prim notar în Sălişte cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la moarte.
- *11 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Mediaş şi a vizitat biserica Sf. Treime din Mediaş, recent construită şi Capela ortodoxă din Cimitirul oraşului, aflată în şantier de pictură.
- *13 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Sibiu.
  — Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Învierii în catedrală.
- *14 MAI a.c. — P.S. Sa* a oficiat slujba de binecuvântare a noului sediu al Institutului de Cercetări Socio-Umane din Sibiu, aflat sub egida Academiei Române.
  — A participat la deschiderea lucrărilor Simpozionului *„Religie şi identitate"* în Aula Universităţii din Sibiu.
- *16 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica Sf. Nicolae din Tălmaciu, rostind cuvânt de învăţătură.
- *18 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţieşti din prot. Făgăraş.
- *20 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit slujba de binecuvântare a noii biserici cu hramul „Înălţarea Domnului" de la Şcoala Militară de Aplicaţie din Făgăraş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. pr. militar Gherasim Frăţilă a fost hirotesit întru iconom.
  — La orele amiezii săvârşeşte în Cimitirul Central din Făgăraş slujba de pomenire a eroilor neamului.
  — Seara slujeşte şi predică la Vecernie la Catedrala din Făgăraş. Vizitează canonic şi mănăstirea de maici de la Boholţ.
- *21 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica Sf. Împăraţi din oraşul Victoria, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură (pr. paroh Octavian Smădu).
  — Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Sf. Împăraţi în Catedrala mitropolitană.
- *23 MAI a.c. — P.S. Sa* a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Înălţarea Domnului' din Târlungeni, prot. Braşov.
- *24 MAI a.c. — P.S. Sa* a participat la vernisajul expoziţiei închinată mitropolitului Ioan Meţianu, expoziţie organizată în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu.
- *25 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Braşov.
  — A vizitat postul de radio „Ortodoxia" din Braşov şi biserica Braşovul Vechi.
- *26 MAI a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Rupea.
  — La amiază săvârşeşte slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Duminica tuturor sfinţilor" din parohia Rupea-Gară.

Zilele parohiei la a şaptea ediţie

Şi în acest an Zilele premergătoare sărbătoririi Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena, hramul bisericii din Piaţa Prahovei, au fost zile ale bucuriei. Ediţia din acest an a stat sub semnul celor 50 de ani de la înfiinţarea parohiei IOSEFIN II.

Evenimentul a fost marcat duminică, 16 mai, când la Sf. Liturghie a fost prezent preotul Nichifor Todor, primul preot paroh al parohiei noastre.

In cuvântul său, venerabilul preot a istorisit contextul în care a fost înfiinţată parohia şi a felicitat pe actualul paroh, pr. Aurel Răduleţ şi enoriaşii săi de astăzi pentru realizările din ultimii 15 ani.

Seara, la Vecernie, a fost prezent din nou în mijlocul nostru părintele Teofil Părăian de la Mănăstirea Brâncoveanu, mult preţuit şi iubit de noi. Părintele şi-a ţinut cuvântul său de învăţătură pornind de la două întrebări: „Crezi tu în fiul lui Dumnezeu?" şi „Mă iubeşti tu pe mine?"

Nu au lipsit nici versuri recitate din poezia Zoricăi Laţcu şi răspunsuri la întrebările venite şi acestea gustate de către credincioşii prezenţi.

Serile duhovniceşti au continuat apoi în zilele de luni şi marţi când după slujba vecerniei au rostit cuvânt de învăţătură pr. Nicolae Streza, de la parohia Răşinari, despre Sfânta Tradiţie şi părintele protopop Gh. Şebu, despre semnificaţia slujbei vecerniei în cultul ortodox.

Seara zilei de miercuri, în ajun de Înălţarea Domnului, a fost poate cea mai frumoasă. A fost prezent în mijlocul nostru părintele ieromonah Lazăr Tabra de la Centrul Misionar al Arhiepiscopiei Alba Iulia. Oaspetele nostru a vorbit despre ce este preoţia? Au fost cuvinte simple rostite cu smerenie şi din suflet, din practica sa. In final am avut plăcuta surpriză să aflăm că părintele Lazăr este şi poet recitindu-ne şi nouă câteva poezii din cele trei volume apărute.

I.P.S. Andrei al Albei Iuliei, în prefaţa primului volum, îl numeşte „Un rapsod al lui Dumnezeu", iar despre poezii: „Mulţi răsfoindu-le sau citindu-le se vor îndulci cu ele. Dar dorinţa noastră ar fi ca şi mai mulţi să fie contaminaţi de râvna şi dragostea pe care părintele o are faţă de Biserica lui Dumnezeu".

În ziua de joi este de semnalat şi salutat programul de cântece şi poezii patriotice pe care elevii Şcolii generale nr. 16 l-au prezentat la sfârşitul Sf. Liturghii, în cinstea eroilor neamului, la slujba de parastas pentru pomenirea acestora. Seara, fiind ajunul Sărbătorii Sfinţilor Împăraţi, după slujba vecerniei unită cu litia, invitaţi au fost preoţii pensionari Nicolae Streza şi Nichifor Todor. Aceştia au vorbit, completându-se reciproc, despre „Biserica — centru al vieţii spirituale a unei parohii' şi „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena întocmai cu Apostolii".

Ziua de vineri, 21 mai, a marelui praznic a fost una a luminii şi a bucuriei. O vreme deosebit de frumoasă, ca o adevărată zi de vară, a adunat la biserică peste 600 de credincioşi dar şi mulţi preoţi — 12 la număr.

După cuvântul de învăţătură rostit la sfârşitul Sfintei Liturghii de către pr. Paroh Aurel Rădulet, despre importanţa şi semnificaţia zilei, a urmat procesiunea de înconjurare a bisericii şi apoi participanţii au gustat din „cele ale Martei".

Cele şase zile de sărbătoare s-au încheiat vineri seara, la vecernie, când după citirea acatistului Sfinţilor Împăraţi, părintele paroh, în cuvântul de încheiere, a făcut un scurt bilanţ mulţumind pentru participare.

Dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate şi gândul nostru este de acum la hramurile ce vor urma în acest an în parohie: 1 octombrie — Acoperământul Maicii Domnului şi de 7 decembrie — Sf. Cuvioasă Filofteia. Şi acestora le vom da atenţia cuvenită.

IONEL ALBU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 4 MAI 2004 — I.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitană pe dl. profesor **Paul Niedermaier**, membru al Academiei Române.
— A primit pe dl. Prof. univ. Dr. Mircea Tomuș, din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Brădilă de la Miercurea Sibiului.
— A primit pe P. C. Pr. Adrian Boghici și pe dl. Daniel Barbu din Brașov.

● **Miercuri, 5 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. Sorin Joantă, inspectorul școlar ar Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Brădilă cu familia, de la Miercurea Sibiului.
— A primit pe P. S. Calinic, episcopul Argeșului și Muscelului împreună cu P.C. consilier Dan Obrocea.

● **Joi, 6 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Viorel Roman din Germania.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ersiliu Pop din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, protopopul Făgărașului și pe dl. Nicolae Ciocan, fost primar al Făgărașului.

● **Luni, 10 MAI 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
— A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs și pe Ierom. Daniel Breabăn, starețul și secretarul Mânăstirii „C-tin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Marți, 11 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Aurel Suciu, de la Parohia „Tractorul" Brașov.
— A primit pe d-na Veronica Gârbu din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Cătălin Dumitrean de la parohia „Azilul de bătrâni «George Coșbuc»", din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Lector Sorin Dobre, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Lector Constantin Necula, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Adrian Moldovan, de la Alba Iulia.

● **Miercuri, 12 MAI 2004** — A primit pe P. C. Pr. Damian Mircea de la Parohia Amnaș, prot. Săliște.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ion Dinu din Brașov.
— A primit pe rasofor Calinic Pondroș de la Schitul Rășinari.
— A primit pe d-șoara ec. Sanda Cheneriș, contabilul-șef al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 13 MAI 2004** — A participat, în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu la Conferința Preoțească cu tema: **„500 de ani de la moartea voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt"**. Cu această ocazie a rostit un cuvânt de învățătură.

● **Vineri, 14 MAI 2004** — A primit pe dl. Prof. Radu Ciuceanu din București.
— A primit pe P.C. Arhid. Prof. Dr. Dorin Oancea, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **Sâmbătă, 15 MAI 2004** — A vizitat Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

● **Duminică, 16 MAI 2004** — A asistat la Sfânta Liturghie în biserica mânăstirii și a rostit un cuvânt de învățătură.

● **Marți, 18 MAI 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, prodecanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Latchescu Nicolae, asistent social al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Vasile Prodea din Brașov și pe P. C. Vasile Filip Prodea din Tohan prot. Brașov.
— A primit pe d-na preoteasă Cristina Brădilă, de la Miercurea Sibiului.

● **Miercuri, 19 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Dorin Șerban, de la Penitenciarul Codlea, prot. Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.

● **Vineri, 21 MAI 2004** — A vizitat Muzeul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 22 MAI 2004** — A poposit în casa vrednicului credincios, ing. Ioan Dumitru Beșchea, din Târlungeni.

● **Duminică, 23 MAI 2004** — Sf. Liturghie arhierească la Bisericuța de lemn din Târlungeni ridicată de credinciosul ing. Ioan Dumitru Beșchea și familia sa. A fost însoțit de P. S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar, P. C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Sf. Mânăstiri „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilier economic al Arhiepiscopiei, Pr. Valentin-Mihail Sicoe, secretar eparhial, P. C. Pr. Zenovie Mușoiu protopopul Brașovului și Arhid. Vasile Avram.
— A rostit un bogat cuvânt de învățătură.
— A vizitat Schitul „Sf. Ioan Botezătorul" din stațiunea Poiana Brașov.

● **Marți, 25 MAI 2004** — A primit pe P. C. Pr. pensionar Ic. stavrofor Nicolae Streza din Sibiu.
— A primit pe monahia Teodora Cârstinoiu, stareța mânăstirii Sibiel, prot. Săliște.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Simion Tudoran, de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia și pe fostul Pr. Mihai Comșulea, de la Veneția de Jos, prot. Făgăraș.
— A primit pe P. C. Pr. Mircea Stoia, de la parohia Vecerd, prot. Agnita.

● **Joi, 27 MAI 2004** — A primit pe P.C. Pr. Sorin Șerban de la parohia Prejmer, protopopiatul Brașov.
— A primit pe dl. Sorin Joantă, inspectorul școlar al Arhiepiscopiei.
— A primit pe monahia Marina Matei, stareța mânăstirii Nocrich.
— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și exarh al mânăstirilor.
— A primit pe d-na Carmen Sămărghițan cu ocazia încetării activității la Arhiepiscopie.

● **Vineri, 28 MAI 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la Reședința mitropolitană.

● **Duminică, 30 MAI 2004 — „RUSALIILE"** — A asistat la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. La sfârșitul Sf. Liturghii a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți în Catedrală.

Pr. VALENTIN-MIHAIL SICOE
Secretar eparhial

ANUNȚ

Dorim a încunoștința că s-au calcuat drepturile de autor, la „Telegraful Român", pe anul 2003.

Adresăm rugămintea celor care au semnat materiale apărute în paginile foii șaguniene, să binevoiască a ne trimite adresa exactă și codul numeric personal spre a le putea achita drepturile ce li se cuvin.

REDACȚIA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura „Sophia" publică cartea: **Dumnezeu este iubire.** *Mărturia Sfântului Siluan Athonitul* de Jean Claude Larchet, tradusă din lb. franceză de Marinela Bojin (București, 2003, 381 pag.).

Este vorba aici de un călugăr rus, născut în 1866, în satul Sovski din Gubernia Tambov, într-o familie de țărani care avea să aibă 7 copii. Toată școala lui era cea făcută în satul natal vreme de două ierni. A făcut armata la Petersburg. Cu puțin înainte de eliberarea din armată s-a dus la Părintele Ioan de Kronștadt, dar nu l-a găsit acolo. I-a lăsat doar un bilet: „Părinte, vreau să mă fac monah. Rugați-vă să nu fiu împiedicat de lume".

La încheierea armatei s-a dus la mânăstire în Muntele Athos, și anume la Mânăstirea Sfântului Pantelimon, în toamna anului 1892. Aici a trăit primele experiențe călugărești, a avut primele ispite. Era o mânăstire mare de circa 1 800 de monahi. Aici s-a luptat mult cu diavolul care nu îl lăsa deloc în pace, și atunci a auzit de la Dumnezeu: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui".

A mai lucrat ca econom al mânăstirii și întotdeauna a avut foarte multe experiențe duhovnicești. Și-a făcut însă însemnări pe caiete, pe coli de hârtie, pe margini de cărți. La sfârșitul vieții a fost dus la infirmerie și a adormit în Domnul la 24 septembrie 1938.

Scrierile lui, cum v-am spus, risipite pe ici, pe colo au fost adunate de părintele Sofronie, care le-a și publicat. A fost un părinte duhovnicesc care s-a călăuzit în toată viața bine, tratând despre foarte multe probleme, printre care: Despre iubirea vrăjmașilor, apoi despre iubirea aproapelui; a patra temă a fost: Suferințele sufletului părăsit de har; mai apoi, despre pocăință și smerenie și a descris chipul lui Hristos: milostiv, blând și dătător de pace.

În sfârșit s-a mai ocupat de darurile Sfântului Duh care i-au făcut foarte bine. El scrie: „Sunt un om ticălos și totuși Domnul mă iubește". Și în altă parte scrie de asemenea: „Inima mea îl iubește fierbinte pe Domnul. Cum voi ascunde focul? O, care mă arde. Cum voi tăcea, când noapte și zi inima mea arde de dragoste pentru El".

E scrisă simplu dar e cu atât mai valoroasă. Ea se recomandă de la sine tuturor cititorilor. E o carte bună.

*

Boris Buzilă traduce cartea: **Liturghia — cerul pe pământ.** *Cugetări mistice despre Biserică și cultul divin ortodox*. Ediția a II-a, de Ioan din Kronștadt. Studiu introductiv de diaconul Ioan I. Ică Jr. (Editura Deisis, 2002, Sibiu, 365 pag.).

Sfântul acesta s-a născut la 19 octombrie 1829, în sătucul Sura dintr-o gubernie nordică a Imperiului țarului de la Marea Albă. Tatăl era paraclisier. Tânărul copil va crește în natura aceasta nordică fascinat de slujbele dumnezeiești, din Biserica parohială a satului. La 9 ani este trimis la școala parohială din Arhanghelsk. După multe dificultăți în 1851, absolvă și seminarul din Arhanghelsk ca șef de promoție. Este trimis apoi cu o bursă la Academia duhovnicească din Sankt Petersburg pe care o termină în 1855.

Apoi vrea să plece preot misionar în Siberia, China sau America. Se căsătorește apoi cu fiica protoereului din Kronștadt, care era preot militar al Sankt Petersburgului. A slujit acolo 53 de ani, în care timp și-a dezvoltat calitățile duhovnicești și a ajuns un adevărat părinte al zonei. A trecut la Domnul în 1908 și a fost canonizat în 1990.

Însemnările cuviosului Ioan din Kronștadt erau foarte bine venite pentru cei ce îl ascultau. Dintre cugetările lui s-au putut desprinde următoarele: Despre Biserică sau comunitatea credincioșilor (pag. 43), despre Biserică — lăcaș de închinare (pag. 139), despre Dumnezeiasca Liturghie (pag. 159) și, în sfârșit, despre Cultul divin și rugăciunea obștească și particulară (pag. 203—363).

E o carte a unui preot de mir care și-a făcut datoria așa cum trebuie, și de la care avem foarte multe de învățat.

Iată un mic exemplu luat la întâmplare: „Creștinismul trebuie să-l avem sădit în noi, în adâncul inimii, iar creștinul trebuie să facă totul după convingerea inimii; să rostească toată rugăciunea din inimă, liniștit, ferm, cu iubire" (pag. 317).

E bine să o citim, căci fiind o carte de însemnări fără a fi destinate publicării, e cu atât mai interesantă.

*

● **Am iubit pătimirea,** Sfântul Luca, arhiepiscopul Crimeei, traducere din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas (Ed. Sophia, 2003, București, 206 pag.).

„Un medic genial, profesor universitar, devine arhiereu în anii terorii bolșevice. După anii petrecuți în închisori și suferințele exilului la Cercul Polar de Nord, în timpul războiului cu Germania nazistă, episcopul chirurg salvează viețile a mii de ostași și numele ierarhului laureat al premiului Stalin pentru medicină face ocolul lumii.

La adânci bătrâneți, lipsit de vederea trupească, avea să răspundă mirării stârnite de liturghisirea lui fără greș prin următoarele cuvinte: „Cel ce și-a închinat viața Domnului, nu poate fi niciodată orb, fiindcă Dumnezeu îi dă lumină la fel cu cea de pe Tabor".

Autobiografia acestui Sfânt al veacului XX, titan al științei și titan al duhului deopotrivă, oferă lumii contemporane o extraordinară lecție, de sfințire prin slujire și jertfă a puterilor creatoare, cu care Dumnezeu a înzestrat neamul omenesc".

Ce am mai putea noi adăuga aici? Este cam greu. Din tămăduitor al trupurilor, căci mai întâi a fost medic, Dumnezeu l-a chemat și i-a încredințat o misiune cu totul și cu totul deosebită, dar și foarte grea ținând seama de timpurile care erau. Era război. Și cu toate acestea a ajuns să mărturisească cu tărie pe Hristos, îmbrățișând cu smerenie ridicarea la arhierie, ducând la bun sfârșit în frică de Dumnezeu turma lui încredințată.

E o carte din vremea comunismului. Deci e cu atât mai importantă pentru noi credincioșii. El a fost urmaș al unei vechi familii princiare, chirurg genial, prof. universitar, pătimitor pentru credință în temnițele bolșevismului. A fost unul din cei mai mari predicatori ai vremii, și declarația lui se cuprinde în scurtele cuvinte chiar ale lui: „Am iubit pătimirea, fiindcă minunat curățește sufletul".

Cartea aceasta trebuie neapărat citită cu tocul în mână, pentru că e o experiență dintr-o lume pe care o cunoaștem, și de care ne-a scăpat Dumnezeu.

ANTONIE P.

Enciclopedia Română — monument al istoriei culturii

(Urmare din pag. a 5-a)

străinătate. Amintim câteva nume: *Grigore Antipa, Victor Babeș, Andrei Bârseanu, Gheorghe Dima, Mihail Dragomirescu, Titu Maiorescu, Constantin Rădulescu-Motru, Nicolae Vaschide, A.D. Xenopol, Nicolae Teclu, Partenie Cosma, H. Tiktin, Athanasie Marienescu, S. G. Sbiera, Maria Baiulescu, Ștefan Velovan, O. Wittstock, Augustin Bunea, Miron Cristea, Alexandru Grama, Vasile Hossu, Ilarion Pușcariu, Nicolae Togan, Ioan Popovici* ș.a.

Lecturată, studiată și astăzi, *Enciclopedia Română* rămâne un monument al istoriei culturii românești, de o surprinzătoare actualitate, ce se remarcă prin extinderea și rigoarea informației, prin relevanta și accesibilitatea informației. Apreciem și astăzi definițiile, explicațiile, clasificările, descrierile, comentariile și referințele bibliografice, modelul monografic de prezentare a continentelor, țărilor, orașelor, instituțiilor de cultură, revistelor, personalităților etc.

La împlinirea a 100 de ani de la finalizarea publicării *Enciclopediei* în 1904, conducerea centrală a ASTREI a organizat, în 23 aprilie a.c., un simpozion jubiliar — *Centenar Enciclopedia Română* — la care au participat reprezentanți ai despărțămintelor din țară și din afara granițelor, alți oaspeți. După intonarea Imnului Național, Imnului ASTREI, după rugăciunea de binecuvântare, Sesiunea jubiliară a fost deschisă de prof. *Onuc Nemeș*, Directorul Bibliotecii ASTRA și de cuvântarea Președintelui ASTREI, prof. univ. dr. *Dumitru Acu*. S-au prezentat mesaje primite din partea Președintelui României, *Ion Iliescu*, Ministrului Culturii și Cultelor, academician *Răzvan Teodorescu*, Președintelui Academiei Române, academician *Eugen Simion*, mesaje din partea oficialităților județene și locale, s-au rostit alocuțiuni. Vernisajul Expoziției foto-documentare — Centenar Enciclopedia Română — a fost urmat de un moment artistic oferit de clasa de fluieraș din Săliște.

Au fost susținute conferințe de către: academician *Alexandru Surdu*, academician pr. *Mircea Păcurariu*, prof. univ. dr. *Vasile Curticăpeanu*, prof. univ. dr. *Lucian Giura*, dr. *Corneliu Bucur*, prof. univ. dr. *Pamfil Matei*, conf. univ. dr. *Iosif Moldovan*, prof. drd. *Alexiu Tatu*. După-amiază au urmat comunicările susținute de: jr. *Andrei Ileni*, prof. univ. dr. *Gheorghe Pop*, prof. univ. dr. *Elena Macavei*, prof. univ. dr. *Ilie Moise*, prof. univ. dr. *Vasile Bozga*, conf. univ. dr. *Mihai Sofronie*, lector univ. dr. *Ioana Crețu*, prof. *Aurel Turcuș*, prof. *Virginia Hodorogea*, prof. drd. *Vasile Crișan*, prof. *Liviu Dârjan*, prof. *Nicolae Gastone*, prof. *Voichița Bițu*, prof. *Valentina Butnaru*, prof. *Petre Istrate*, prof. *Silvia Pop*, prof. *Mihai Cramarenco*, prof. *Daniela Pănăzan*, prof. *Eugenia Crișan*, prof. *Cristina Banciu*, zr. *Dorin Gogâlea*, ing. *Ștefan Munteanu*.

Conferințele și comunicările au evidențiat multiple aspecte privind tematica *Enciclopediei*, autorii ei, faptele de cultură, știință, tehnică, artă și personalitățile cuprinse în lucrare, contextul social-politic în care s-a proiectat și s-a realizat excepționala lucrare a ASTREI pe care *Cornel Diaconovici*, în Prefața primului volum, în 1898, a caracterizat-o providențial: *„Enciclopedia Română* este, fără îndoială, cea mai vastă și cea mai complicată dintre toate publicațiile apărute până astăzi în limba română", ceea ce s-a adeverit. Misiunea a fost îndeplinită, se evidențiază în Prefață, aceea de a se fi deschis „o nouă și bogată resursă pentru înavuțirea culturii și întărirea conștiinței noastre naționale".

În mod îndreptățit, s-a pus problema reeditării valoroasei lucrări publicate la inițiativa și sub auspiciile *Asociațiunii Transilvane*, în ședința secțiunilor din 1929. Câțiva ani mai târziu, *Sextil Pușcariu* a elaborat și a prezentat două memorii. Asociațiunea nu putea suporta costurile unui asemenea proiect și a propus o colaborare financiară cu Fundațiile Culturale Regale. A fost desemnat un grup de intelectuali constituit din: *Dimitrie Gusti, Octavian Goga* și *Radu Rosetti* pentru a găsi modalitatea de reeditare; eforturile au fost zadarnice. S-ar cuveni mobilizarea eforturilor noastre de astăzi pentru a reedita acest document de cultură.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Jan-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

Telegrarul Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 iulie 2004
Nr. 25—28

500 - ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT - 500

La Putna, în Ţara de Sus a Moldovei

Început de toamnă în Ţara de Sus, în anul 1470. Măria Sa Ştefan Vodă tocmai se întorsese cu oastea de la dumbrava ce se chema Lipinţi, aproape de Nistru, unde în august 20 îi bătuse pe tătari. Grigore Ureche în *Letopiseţul Ţării Moldovei* spune că, pentru această izbândă, „mulţămind lui Dumnezeu, au sfinţit Mănăstirea Putna, care era zidită de dânsul, septembrie 3 zile. La care sfinţenie multă adunare de călugări au fost: Teoctist Mitropolitul [Sucevei] şi Tarasie episcopul [de la Roman], dimpreună cu Iosif arhimandritul şi egumenul Putnei, zic că au fost la liturghie arhiepiscopi şi episcopi şi preoţi şi diaconi 64".

Slujba de târnosire la care au luat parte Ştefan cel Mare şi toată Moldova în strai de sărbătoare încununa o muncă de patru ani (4 iunie 1466 — 3 septembrie 1470), sub ochii arhitectului Teodor şi ai vistiernicului Ioan. Dar întregul ansamblu mănăstiresc va fi gata abia în 1481, după cum menţionează pisania păstrată pe turnul de la intrare: „Binecredinciosul domn a toată ţara Moldovei, marele Io Ştefan Voievod, fiul lui Bogdan Voievod, a zidit şi a făcut mănăstirea aceasta... în timpul arhimandritului Ioasaf, în anul 6989 (1481)".

Ştefan hotărâse să zidească Putna drept mulţumire pentru izbânda într-o bătălie fulger cu turcii, în 1465, prin care „răscumpăra", cum spunea tot Ureche, Chilia şi Cetatea Albă.

Cu Putna se pun în relief caracterele a ceea ce se va numi stilul moldovenesc în arhitectură, arătat deopotrivă

(Continuare în pag. a 2-a)

† **ANTONIE**
Mitropolitul Ardealului

Cîndu s-au strînsu ţara la Direptate

Deciia Ştefan vodă strînsau boierii ţării şi mari şi mici şi altă curte măruntă dimpreună cu mitropolitul Theoctistu şi cu mulţi călugări, la locul ce să chiamă Direptatea, şi i-au întrebatu pre toţi: ieste-le cu voie tuturor să le fie domnu? Ei cu toţii au strigat într-un glas: „În mulţi ani de la Dumnezeu să domneşti". Şi décii cu toţii l-au rădicatu domnu şi *l-au pomăzuitu spre domnie mitropolitul Theoctistu*. Şi de acolea luo Ştefan vodă steagul ţării Moldovei şi să duse la scaunul Sucévii. Décii Ştefan vodă gătindu-să de mai mari lucruri să facă, nu cerca să aşaze ţara, ci de războiu să gătiia, că au împărţitu oştii sale steaguri şi au pus hotnogi şi căpitani, carile toate cu noroc i-au venit.

Cînd au sfinţit Ştefan vodă mănăstirea Putna

Deaca să întoarse Ştefan vodă de la acel război cu noroc ce izbîndi pre acei tătari, spre lauda acéia, mulţămind lui Dumnezeu, au sfinţit mănăstirea Putna, carea era zidită de dînsul, septevrie 3 zile, întru lauda a Preacuratei Ficioarii Mariei, Maicii Domnului nostru Iisus Hristos. La care sfinţenie multă adunare de călugări au fostu: Theoctistu mitropolitul şi Tarasie episcopul dimpreună cu Iosif arhimandritul şi igumenul Putnii, zicu că au fostu la liturghie arhiepiscopi şi episcopi şi preoţi şi diiaconi 64 la jirtăvnic.

De moartea lui Ştefan vodă celui Bun, vă leato 7012

Nu multă vréme, daca s-au întorsu Ştefan vodă de la Pocutiia la scaunul său, la Suceava, fiindu bolnav şi slabu de ani, ca un om ce era într-atîtea războaie şi osteneală şi neodihnă, în 47 de ani, în toate părţile să bătea cu toţii şi după multe războaie cu noroc ce au făcut, cu mare laudă au muritu, marţi, iulie 2 zile.

Fost-au acestu Ştefan vodă om nu mare de statu, mînios şi de grabu vărsătoriu de sînge nevinovat; de multe ori la ospéţe omorîea fără judeţu. Amintrilea era om întreg la fire, neléneşu, şi lucrul său îl ştiia a-l acoperi şi *unde nu gîndiiai*, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meşter, unde era nevoie însuşi să vîriia, ca văzîndu-l ai săi, să nu să îndărăpteze şi pentru acéia raru războiu de nu/biruia. Şi *unde-l biruia alţii, nu pierdea nădéjdea, că ştiindu-să căzut jos, să rădica deasupra biruitorilor*. Mai apoi, după moartea lui şi ficiorul său, Bogdan vodă, urma lui luasă, de lucruri vitejeşti, cum să tîmplă din pom bun, roadă bună iese.

Iară pre Ştefan vodă l-au îngropat ţara cu multă jale şi plîngere în mănăstire în Putna, care era zidită de dînsul. Atîta jale era, de plîngea toţi ca după un părinte al său, că cunoştiia toţi că s-au scăpatu de mult bine şi de multă apărătură. Ce după moartea lui, până astăzi îi zicu sveti Ştefan vodă, nu pentru sufletu, ce ieste în mîna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui céle vitejeşti, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după acéia l-au ajunsu.

Fost-au mai nainte de moartea lui Ştefan vodă într-acelaşi anu iarnă grea şi geroasă, câtu n-au fostu aşa nici odinioară, şi décii preste vară au fostu ploi gréle şi povoaie de ape şi multă înecare de apă s-au făcut.

Au domnitu Ştefan vodă 47 de ani şi 2 / luni şi trei săptămâni şi *au făcut 44 de mănăstiri şi însuşi ţiitoriu preste toată ţara.*

Grigore Ureche, **Letopiseţul Ţării Moldovei**, Bucureşti, 1967.

De ce îl cinstim pe „binecredinciosul domn Ştefan cel Mare şi Sfânt"?

In iunie 1992, când Sfântul Sinod a hotărât ca domnitorul Moldovei Ştefan cel Mare să fie cinstit de preoţii şi credincioşii Bisericii Ortodoxe Române, în fiecare an în ziua de 2 iulie, mulţi s-au întrebat de ce Biserica a trecut în rândul sfinţilor pe marele domnitor care a fost, înainte de toate, un strălucit conducător de oşti, un iscusit diplomat şi organizator al vieţii interne a ţării sale, un neînfricat apărător al hotarelor ei în faţa ameninţării Semilunei, dar şi a statelor „creştine" învecinate cu Moldova. Se invocau atunci cuvintele cronicarului Grigore Ureche care scria în *Letopiseţul* său că Ştefan Vodă era «de grabă vărsătoriu de sânge nevinovat», dar şi faptul că a avut trei soţii, precum şi un fiu, Petru Rareş, din afara căsătoriei.

Dar cu toate că numele marelui Ştefan rămâne înscris pentru totdeauna în istoria politică a Moldovei, cu toate că el va fi socotit mereu drept cel mai viteaz conducător de oşti şi cel care a purtat cele mai multe războaie de apărare a ţării din tot trecutul nostru, totuşi, el merită cu prisosinţă să fie cinstit şi de fiii Bisericii ca „binecredinciosul domn Ştefan cel Mare şi Sfânt".

Acum, la împlinirea a 500 de ani de la mutarea sa la Domnul, în ziua de 2 iulie 1504, este bine să arătăm din nou care au fost „argumentele" pentru „canonizarea" acestui domnitor, căruia, potrivit aceluiaşi Grigore Ureche, „după moartea lui, până astăzi îi zic *sveti* Ştefan Vodă, nu pentru sufletu ce iaste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejeşti, carile niminea din domni, nici mai înainte, nici după aceia (nu) l-au ajunsu".

Iată care sunt aceste argumente:

1. În primele veacuri creştine, Biserica a trecut în rândul sfinţilor pe aceia care au suferit moarte martirică pentru Hristos în timpul persecuţiilor, pe marii dascăli ai Bisericii care au contribuit la definirea corectă a învăţăturii creştine, sau pe anumiţi cuvioşi călugări şi cuvioase maici care au trăit departe de lume, în pustiuri şi în peşteri, rugându-se pentru lume. Dar, pe lângă ei, a fost trecut în calendarul sfinţeniei creştine şi împăratul Constantin cel Mare (306—337), care, ca orice împărat roman, „a vărsat şi sânge nevinovat" şi s-a botezat numai pe patul de moarte. Şi totuşi, Biserica l-a trecut între sfinţi, alături de mama sa Elena, care era o femeie credincioasă —, pentru că el a dat cunoscutul Edict de la Mediolanum (Milano) din anul 313, prin care se decreta libertatea de conştiinţă pentru toţi locuitorii Imperiului roman, deci şi pentru creştini; în felul acesta, au încetat persecuţiile, iar Biserica s-a putut organiza în mod legal şi cu sprijinul autorităţilor de stat. Tot împăratul Constantin a oferit creştinilor un număr însemnat de clădiri publice spre a fi transformate în lăcaşuri de cult creştine, a decretat duminica drept zi de odihnă în întreg Imperiul roman, a convocat primul Sinod ecumenic de la Niceea din anul 325, care a restabilit unitatea credinţei ortodoxe, a construit biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim — după ce, datorită mamei sale Elena, — s-a descoperit crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul, a sprijinit material construirea a numeroase biserici în noua capitală a Imperiului, în Constantinopol. Deci, Biserica a trecut între sfinţi pe împăratul Constantin cel rămas nebotezat, adică „păgân" până pe patul de moarte, ţinând seama de măsurile pe care le-a luat, ca împărat, în favoarea Bisericii, şi datorită cărora ea, Biserica, a cunoscut o dezvoltare remarcabilă în secolele următoare. Menţionăm că şi unul dintre urmaşii lui Constantin cel Mare la conducerea Imperiului roman de Răsărit

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Comunicat de presă

Sesiune solemnă a Sfântului Sinod şi Adunării Naţionale Bisericeşti consacrată comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Voievod Ştefan cel Mare

— 16 iunie 2004 —

Miercuri, 16 iunie a.c., la Palatul Patriarhiei, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-a desfăşurat sesiunea solemnă a Sfântului Sinod şi Adunării Naţionale Bisericeşti ale Bisericii Ortodoxe Române consacrată comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Voievod Ştefan cel Mare (2 iulie 1504).

La eveniment, organizat în cadrul „Anului omagial Ştefan cel Mare şi Sfânt — 2004", au participat: D-l Ion Iliescu, Preşedintele României, D-l Valer Dorneanu, Preşedintele Camerei Deputaţilor, D-l Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii şi Cultelor, I.P.S. Mitropolit Ioan Robu, Arhiepiscop şi Mitropolit romano-catolic de Bucureşti, I.P.S. Lucian Mureşan, Arhiepiscop şi Mitropolit greco-catolic de Alba Iulia şi Făgăraş, I.P.S. Arhiepiscop Dirayr Mardichian, al eparhiei armene din Bucureşti, Gen. Dr. Mihail Popescu, Şeful Statului Major General al Armatei Române, reprezentanţi ai Academiei Române, alte personalităţi ale vieţii publice româneşti, membri ai Corpului Diplomatic etc.

Sesiunea a debutat cu lansarea emisiunii filatelice „Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt. 1504—2004", editată de Romfilatelia, şi a medaliei jubiliare emisă de Patriarhia Română cu ocazia acestui eveniment.

În mesajul de deschidere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a evidenţiat temeiurile care au stat la baza hotărârii din 20 iunie 1992 a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de a trece în rândul sfinţilor pe Sfântul Voievod Ştefan cel Mare: „Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe

(Continuare în pag. a 2-a)

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Un calendar comemorativ Ştefan cel Mare — 1904

Se împlinesc anul acesta 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a binecredinciosului voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Întreg neamul românesc şi Biserica străbună asişderea se pregătesc aşa cum se cuvine pentru a marca această măreaţă împlinire ce are rezonanţe deosebite în sufletul fiilor acestui pământ.

Au trecut 500 de ani de când *„soarele Moldovei"* a apus pentru a răsări mai falnic în viaţa de dincolo de mormânt.

Au trecut 500 de ani de când slăvitul voievod al Ţării Moldovei a intrat întru *„odihna cea fericită"* a aleşilor Domnului şi în nemurirea unui neam întreg. De o jumătate de mileniu mormântul său de la Putna veghează la hotarele ţării şi-i cheamă pe români la sfântă închinare şi cuvioasă cinstire, iar flacăra candelei nestinsă de tot atâta vreme luminează pe cei care vin din toate colţurile ţării să-şi plece fruntea şi genunchii la acest mormânt purtător de har şi de sfinţenie.

Nenumărate sunt manifestările omagiale închinate acestei sfinte împliniri: pelerinaje la mânăstirile şi bisericile ctitorite de voievodul Ştefan, slujbe arhiereşti, sfinţiri de biserici închinate binecredinciosului voievod, simpozioane, conferinţe şi multe altele.

În urmă cu 100 de ani, deci în 1904 când se împlineau 400 de ani de la pristăvirea lui Ştefan cel Mare, au fost organizate şi atunci o serie de evenimente comemorative.

Ne vom opri în cele ce

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Tragedia dezbinării şi speranţa împăcării

Consideraţii asupra schismei de la 1054

La 7 decembrie 1965, în cadrul sesiunii festive a Conciliului II Vatican (1962—1965) în catedrala „Sfântul Petru" din Roma şi a unei ceremonii religioase oficiată în catedrala „Sfântul Gheorghe" din Fanar/Istanbul, a fost citită concomitent „Declaraţia comună" semnată de papa Paul al VI-lea al Romei şi de patriarhul ecumenic Athenagoras I al Constantinopolului, prin care se arăta că cele două Biserici prin întâistătătorii lor în urma dialogului au hotărât să ridice anatemele rostite reciproc la 16/24 iulie 1054. Se sublinia în acest document că ambele Biserici sunt conştiente că *„acest act de dreptate şi iertare reciprocă nu este suficient să pună capăt diferenţelor vechi şi noi, care există între Biserica Romano-Catolică şi Biserica Ortodoxă şi care vor fi depăşite prin lucrarea Sfântului Duh, graţie curăţirii inimilor, regretului nedeptăţilor istorice, precum şi printr-o voinţă activă de a ajunge la o înţelegere şi la o mărturisire comună a credinţei şi a cerinţelor ei"*.

Prin decretul papal, „Ambulate in dilectione" şi tomusul patriarhal „Tomos Agapis" rostite după citirea declaraţiei comune în ambele catedrale, se anulau anatemele aruncate în anul 1054 de cardinalul Humbert, legatul papei Leon al IX-lea asupra patriarhului Mihail Cerularie al Constantinopolului, a arhiepiscopului Leon de Ohrida, a starețului Nichita Pectoratul şi a tuturor celor care s-au asociat cu ei iar din partea patriarhului ecumenic şi a sinodului patriarhal asupra cardinalului Humbert şi însoţitorilor lui (Friedrich de Lotharingia, cancelarul Bisericii Romane, viitorul papă Ştefan al IX-lea şi arhiepiscopul Petru de Amalfi).

Tot acum se declara că *„sunt regretate cuvintele jignitoare, acuzele lipsite de fundament real şi faptele condamnabile care au însoţit sau au contribuit fie dintr-o parte, fie din alta la tristele evenimente ale acelei perioade; sunt şterse din memoria şi din mijlocul Bisericii şi sunt date uitării excomunicările care au urmat şi amintirea lor ce stă până astăzi în calea apropierii şi iubirii; sunt regretate acele evenimente provocatoare de discordie, care au precedat şi care au fost sub influenţa diferiţilor factori printre care şi lipsa încrederii reciproce ce au dus în final la ruperea comuniunii bisericeşti"*.

Această declaraţie făcea desigur referire la situaţia conflictuală în care se găseau cele două Biserici în secolele IX—XI şi la urmările regretabile ale proclamării schismei în anul 1054. Dintr-o analiză asupra cauzelor care au dus la declanşarea schismei se evidenţiază sub aspect doctrinar adaosul „Filioque" iar sub aspect canonic administrativ pretenţia papei la primat juridic în întreaga Biserică. Adaosul „Filioque" (adică mărturisirea credinţei în Sfântul Duh care „purcede de la Tatăl şi de la Fiul") introdus iniţial de apuseni în Simbolul de credinţă niceoconstantinopolitan (Crezul) pentru a-i combate pe arieni, care negau dumnezeirea Mântuitorului Iisus Hristos, a devenit adevăr de credinţă pe care nu numai că l-au generalizat în Biserica apuseană (Aachen-809 şi Roma-1014) ci au încercat să-l impună şi în Biserica răsăriteană. Ortodocşii însă l-au respins întrucât au considerat acest adaos eroare doctrinară. În plus ei cereau ca simbolul de credinţă să fie păstrat şi mărturisit în forma autentică stabilită la Sinoadele I (Niceea - 325) şi II (Constantinopol - 381) ecumenice, aşa cum prevedea de fapt şi canonul 7 al Sinodului al III-lea ecumenic de la Efes (431). Astfel s-a ajuns la îndelungate şi frecvente discuţii între răsăriteni şi apuseni, lipsa unei înţelegeri pe această temă ducând la declararea acestui adaos ca important cap de acuzare.

Precizând în declaraţie că sunt regretate „acuzele lipsite de fundament real" observăm că se avea în vedere şi acest adaos introdus de apuseni dar mai ales lipsa de onestitate teologică a cardinalului Humbert care îi învinuia pe răsăriteni că au scos din Simbolul de credinţă adaosul „Filioque". De asemenea ortodocşii erau acuzaţi că acceptă căsătoria preoţilor şi diaconilor, uitând însă că acest lucru a fost confirmat la Sinodul I ecumenic, că în Biserica primară au fost şi episcopi căsătoriţi atât în Răsărit cât şi în Apus şi că abia la Sinodul Quinisext (691—692) s-a hotărât ca episcopii să fie aleşi din rândul călugărilor, în timp ce generalizarea celibatului preoţesc s-a impus în Apus prin reforma cluniană din secolul al XI-lea.

În ceea ce priveşte primatul papal, Biserica răsăriteană a acordat permanent un primat de onoare episcopului Romei, recunoscându-l ca „primus inter pares" (primul între egali), patriarhul de Constantinopol urmând imediat după el, ca egal cu el. Această recunoaştere nu a fost însă socotită ca suficientă ci, s-a cerut recunoaşterea unui primat juridic pornind de la tradiţia unui pontificat petrin la Roma. Socotind că numai Sfântul Petru a fost apostolul prin excelenţă al Domnului şi numai el a primit adevărul revelat în depli-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. Prof. NICOLAE CHIFĂR

La Putna, în Ţara de Sus a Moldovei

(Urmare din pag 1)

în stilul bisericii, al chiliilor, al turnului de pază, al fortificaţiilor şi al palatului domnesc din partea de miazăzi, unde este astăzi trapeza.

Ion Neculce, în ale sale *O samă de cuvinte,* descrie astfel înfăţişarea iniţială a Putnei: „tot cu aur poleită, zugrăvală, mai mult decât zugrăvală, şi pre dinlăuntru şi pre denafară", predominând în culoarea frescelor albastrul azuriu, păstrat până azi în fragmentele scoase la iveală de săpăturile arheologice.

Voievodul moldovean s-a gândit să facă din mănăstirea Putna şi un loc de apărare pentru vremuri de restrişte.

Putna a fost însă menită să fie necropolă domnească, Panteon naţional. Ea adăposteşte, în pronaos, mormintele: Bogdan Voievod (1517), fiul şi succesorul lui Ştefan, Maria (1518), una din fiicele lui Ştefan, altă Maria (1529), soţia lui Petru Rareş fiul lui Ştefan, şi Ştefăniţă Vodă (1527); în naos: Maria — Voichiţa (fără an), a treia soţie a lui Ştefan, fiica lui Radu cel Frumos din Ţara Românească, Maria de Mangop (1476), a doua soţie a lui Ştefan, Bogdan (1479) şi Petru (1480), fiii lui Ştefan.

În naos este însuşi mormântul lui Ştefan, sub baldachin de marmură albă, în care a fost pogorât la 2 iulie 1504, cu multă jale şi plângere, după cum povestea Grigore Ureche, dar nici ziua, nici anul nu sunt săpate pe lespedea de Carrara pe care Ştefan şi-o pregătise încă din timpul vieţii şi lăsase loc liber pentru cioplirea zilei şi anului morţii. Bogdan Voievod, fiul şi urmaşul său „a lăsat locul neatins".

Mormintele de la Putna, ne spune un călător austriac, Hacquet, care vizita Moldova în ultimele decenii ale secolului XVIII, erau toate acoperite cu mătase roşie brodată cu aur.

La Putna este înmormântat, în afară de Teoctist, mitropolitul său (1477), şi Iacob Putneanul (1788), fost episcop de Rădăuţi (1745—1750) şi mitropolit al Moldovei (1750—1760), retras la metanie (1760) ca stareţ, restaurator al mănăstirii după un cutremur şi mare ctitor de cultură românească. Autor al unui *Abecedar,* tipărit în 1755 şi al multor altor cărţi, el a luptat împotriva grecizării Bisericii din Moldova şi împotriva „dajdiilor" impuse de fanarioţi, înscriindu-se astfel pentru totdeauna în Pomelnicul Renaşterii de a Putna. Renaşterea aceasta cunoaşte multe şi felurite monumente de cultură românească datorate epocii lui Ştefan cel Mare.

Ierodiaconul Nicodim transcria la Putna *Tetraevanghelul pentru mănăstirea Humorului* şi picta în el chipul lui Ştefan (1473) — am avut cinstea în anii '50 să regăsesc acest *Tetraevanghel* în condiţii jalnice la Dragomirna şi să-i asigur viaţa, în continuare, descriindu-l amănunţit într-un inventar care, sper, se mai găseşte încă în original în această mănăstire; tot aici la Putna mulţi alţii copiau, scriau, caligrafiau, decorau cărţi de cult, de spiritualitate şi de muzică; alţii pregăteau preoţi, aşa încât putem vorbi de o şcoală de la Putna, fără nici o rezervă.

În afară de aceasta, broderiile de la Putna, epitafurile, obiectele de metal, ne pot îndreptăţi să identificăm aici „cea mai înfloritoare Academie de Arte Frumoase din trecutul românesc". Odată cu stareţul Ioasaf, chemat de Ştefan la Putna, de la Neamţu, vor fi venit, desigur, şi mulţi ucenici ai vestitului Gavriil Uric, miniaturist şi copist, primul mare pictor român" cunoscut, a cărui operă face azi gloria Oxfordului.

Aceasta e Putna. Aceasta e gloria ei nemuritoare. Ştefan, după moartea primei soţii, căsătorit cu Maria de Mangop, înrudită şi cu Paleologii şi cu Comnenii, strămuta Bizanţul în Moldova nu numai prin căsătoria cu vlăstarul bizantin, dar şi prin Putna lui pe care o umplea de frumuseţe, o făcea vad pentru adunarea minţii — Putna însemna cale, drum, — şi pe care o menea istoriei şi culturii.

Putna vine spre noi ca un mesaj fundamental, exemplu, chemare şi îndemn din partea celui ce n-a obosit niciodată iubindu-şi şi apărându-şi Ţara.

Comunicat de presă

În zilele de 15—17 iunie 2004, la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Actuala reuniune a Sfântului Sinod s-a desfăşurat, sub semnul comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Voievod Ştefan cel Mare. Toţi membrii Sfântului Sinod au fost invitaţi să participe la momentul solemn al comemorării marelui domnitor român, simbol al demnităţii şi unităţii noastre naţionale, care are loc în ziua de 2 iulie a.c. la mănăstirea Putna, lângă mormântul Binecredinciosului Voievod, apărător al creştinătăţii.

Pe ordinea de zi s-au aflat teme referitoare la slujirea pastoral-misionară, viaţa monahală şi misiunea socială a Bisericii, viaţa liturgică din parohii, învăţământul teologic şi religios, diferite aspecte din activitatea comunităţilor ortodoxe româneşti de peste hotare, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi ale altor ortodocşi români la întruniri internaţionale ortodoxe şi ecumenice etc.

Dintre hotărârile luate menţionăm:

— înfiinţarea Episcopiei de Tulcea cu reşedinţa în municipiul Tulcea în cadrul Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei;

— Sfântul Sinod a aprobat documentul final redactat de comisia ortodoxă naţională de bioetică cu privire la transplantul de organe ca poziţie oficială a Bisericii Ortodoxe Române;

— în legătură cu stadiul Dialogului dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (Greco-Catolică), Sfântul Sinod — luând act de faptul că partea Greco-Catolică prin scrisoarea 518/2004 nu a dat un răspuns limpede la cererea părţii ortodoxe din 26 februarie a.c. de a alege între dialog şi apelarea justiţiei — a aprobat propunerea ca următoarea întâlnire din cadrul Dialogului să aibă loc după ce partea greco-catolică va da un răspuns clar la această problemă;

— definirea, prevenirea şi sancţionarea simoniei ca act de corupţie prin mituire în toate instituţiile bisericeşti;

— reactivarea cântării omofone a sfintei Liturghii pe întreg cuprinsul Patriarhiei Române pentru intensificarea participării tuturor credincioşilor la viaţa liturgică şi pentru întărirea unităţii bisericeşti;

— elaborarea unei strategii unitare privind planurile de învăţământ din facultăţile de teologie ortodoxă.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

COMUNICAT DE PRESĂ

(Urmare din pag. 1)

Române, răspunzând aşteptărilor şi cererilor stăruitoare ale credincioşilor din ţară şi de peste hotare, a hotărât ca Sfântul Voievod Ştefan cel Mare să nu rămână numai în rândul străluciţilor viteji ai neamului şi strategi ai lumii, ci şi în ceata sfinţilor, a eroilor credinţei creştine. (...). Deschid această sesiune cu speranţa că Sfântul Voievod Ştefan cel Mare va rămâne peste veacuri pentru noi toţi un exemplu pilduitor al vieţii noastre şi al drumului pe care îl urmăm în această lume. Împreună cu celelalte popoare, să încercăm ca pe lângă preocuparea pentru progres şi prosperitate să redescoperim valorile Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, urmând pilda eroilor şi sfinţilor neamului nostru...".

În alocuţiunea sa, Preşedintele României, D-l Ion Iliescu a apreciat semnificaţia acestei sesiuni solemne, subliniind următoarele: „(...) Comemorarea lui Ştefan cel Mare ne obligă să privim cu toţii în zarea acestor cinci veacuri, şi să luăm act de câtă strădanie, de câtă jertfă, de cât devotament şi de câtă iubire de acest popor au putut da dovadă înaintaşii, pentru ca această naţiune să rămână în fiinţă, să biruie încercările şi să înainteze peste toate piedicile şi greutăţile. (...). Însăşi ceremonia de astăzi întăreşte aceste cuvinte. (...). De aceea evenimentul ce ne reuneşte pe toţi, astăzi, în incinta Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române dobândeşte o semnificaţie aparte, şi ne revelează condiţia istorică a României de acum, ieşită din ceea ce Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I califica drept o minune dumnezeiască, adică Revoluţia din Decembrie 1989. Îmi îngădui să spun, aici, că în contextul schimbărilor profunde generate de Revoluţia din Decembrie, se înscrie şi regăsirea de către Biserica Ortodoxă Română a locului ce îl ocupă în sufletul covârşitoarei majorităţi a românilor".

Personalitatea Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt a fost evocată de Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei şi D-l Academician Virgil Cândea.

În conferinţa cu titlul, „Luptător jertfelnic şi ctitor darnic. Lucrarea harului în viaţa Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt", I.P.S. Daniel al Moldovei şi Bucovinei a caracterizat personalitatea Sfântului Voievod Ştefan cel Mare în felul următor: „(...) Anul omagial Ştefan cel Mare şi Sfânt, prilejuit de împlinirea a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice şi a 12 ani de la canonizarea de către Biserica Ortodoxă Română a celui mai strălucit şi popular dintre voievozii şi domnitorii poporului român este nu numai un popas de reculegere şi de recunoştinţă, ci şi un imbold de înnoire spirituală şi de lucrare misionară creştină, atât pentru clerici, cât şi pentru mireni. Întrucât Ştefan cel Mare şi Sfânt prin credinţa şi vitejia, prin inteligenţa şi dărnicia sa, rămâne — aşa după cum spunea Nicolae Iorga — *cea mai curată icoană a sufletului poporului român* —, cinstirea sau omagierea lui este deodată un act de cult şi de cultură, de dreptate şi de demnitate pentru conştiinţa românilor de pretutindeni şi pentru credinţa creştină vie. (...) În percepţia poporului şi a cronicarilor români şi străini, multele biruinţe ale lui Ştefan cel Mare şi Sfânt (din 36 de războaie a pierdut doar 2), nu se explică în exclusivitate prin inteligenţa şi talentul militar al domnitorului, ci mai ales prin ajutorul lui Dumnezeu...".

La rândul său, în conferinţa intitulată „Ştefan cel Mare şi Sfânt şi creştinătatea", D-l Academician Virgil Cândea a precizat că „Ştefan cel Mare întruchipează idealul suveranului creştin prin gândirea, virtuţile şi acţiunile lui. (...). Într-o vreme în care Machiavelli, contemporanul mai tânăr al lui Ştefan, propunea în *Principele* o filozofie politică nouă, recomandând conducătorului să fie „vulpe şi leu", şiret şi crud, călcător de jurăminte şi prefăcut, potrivit intereselor statului, suveranii cu atitudinea riguros creştină în gândirea şi acţiunile lor, precum Ştefan cel Mare, deveniseră rari în Europa. (...) Personalitatea şi opera Sfântului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt pe care îl comemorăm acum, la cinci secole după trecerea sa în veşnicie, sunt pilde ale unei alte Europe care se numea *Republica Christiana* şi a unui alt fel de europeni care îşi spuneau *creştini.* (...) Apărător al acestei Europe creştine a fost Sfântul nostru Voievod şi cu această viziune sunt de acord atât oamenii Bisericii, cât şi slujitorii ştiinţelor istorice".

Au mai rostit scurte alocuţiuni de evocare a personalităţii Sfântului Voievod Ştefan cel Mare D-l Valer Dorneanu, Preşedintele Camerei Deputaţilor şi D-l Academician Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii şi Cultelor.

În încheierea sesiunii, participanţii au semnat în „Cronica de aur" a Patriarhiei Române o *Insemnare* prin care se consemnează momentul solemn şi semnificaţiile comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Un manuscris inedit al mitropolitului Teoctist din vremea lui Ştefan cel Mare

— descoperit în Şcheii Braşovului —

Cu câţiva ani în urmă anunţam în presă descoperirea în arhiva istorică a Muzeului Bis. Sf. Nicolae din Şchei a primului manual de filozofie, copiat aici în veacul al XVI-lea de dascălul şcolii de aici, Barbu Hoban[1]. Textul grecesc şi slavon al dascălului Hoban, cuprindea între altele, opera monahului insihast din veacul al VIII-lea, Petru Damaschin, fragmente din valorosul comentariu al lui Simion Metafrastul regăsite în „Învăţăturile" lui Neagoe Basarab, fragmente din Simion Noul Teolog, Grigore de Nissa, Ioan Damaschin, Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, citate din cugetările a 42 de filozofi ai antichităţii latine şi greceşti, corespondenţa Sfântului Nicodim de la Tismana cu patriarhii Chiprian al Rusiei şi Teofilacht al Bulgariei, precum şi o scrisoare a unui monah roman necunoscut, Pavel, adresată lui Nicodim de la Tismana, dar şi texte din alţi sfinţi părinţi (material care nu face obiectul studiului de faţă).

Colegat cu manuscrisul dascălului Hoban, ca o completare a acestuia, găsim un manuscris slavon, conţinând 274 pagini, scris în grafie specifică veacului al XV-lea, cu filigranul hârtiei (misterţul) pentru aceeaşi perioadă, cu scriere semiuncială (cu puţine elemente de cursivă), purtând în final însemnarea autografă a ieromonahului Teoctist, unul din viitorii mitropoliţi ai Moldovei din timpul lui Ştefan cel Mare.

Aflăm în conţinutul manuscrisului, bine ordonat de altfel, întocmai ca într-un text didactic, următoarele capitole: *„Despre viaţă, tâlcuirea părintelui nostru Ioan, egumenul de la Sfântul Munte Sinai, cel numit Scolasticul"*[2] (filele 179—233), evident tot textul din Scara Sfântului Ioan Scărarul; *„Despre tristeţe. Cuvântul 13 al lui Grigore Sinaitul* (filele 233—239); *„Înţeleptul Vasile către un oarecare Ştefan, despre cele trei ceasuri"* (filele 239 v — 248); *„Tâlcuire altuia despre aceeaşi trecere"* (filele 248 v. — 251); *„Al aceluiaşi, cuvânt către păstor"* (filele 251 v. — 252); *„Învăţătura Sfântului Efrem Sirul"* (filele 252 v. — 258). Textul se încheie cu *„Treptele despre renunţare la lume"*, evident tot din Scara lui Ioan Scărarul începând cu treapta întâia, apoi 1—5, 8—10, 12, 14—15, 22, 25 şi 28 (filele 258—307).

Ca o completare ulterioară, după textul autograf, ieromonahul Teoctist adaugă alte texte didactice cu titlul scris tot cu cerneală roşie: *„Să vă feriţi de avariţie"* (filele 307—308); *„Poveste folositoare a părintelui nostru Pior"* (filele 308—312).

Pe filele rămase libere ale manuscrisului, Barbu Hoban, după ce realizase colegatul, adaugă tot în limba slavă o *„Spunere pe scurt despre naşterea Preasfintei şi Născătoarei de Dumnezeu"*, precum şi un text grecesc cu grafie chirilică (deci un joc didactic), care vine tocmai în completarea textelor din manuscrisul ierarhului moldovean[3].

Textul autograf, care trebuia să încheie manuscrisul copiat, tot în limbă slavă, în aceeaşi grafie (fila 307), ne oferă date extrem de importante privind paternitatea şi semnificaţia manuscrisului, precizând: *„Eu Theoctist ieromonah am făcut această Leasviţă*[4] *cu tâlcuire şi dacă o voi da eu undeva, fie înainte de moartea mea, fie după moartea me, să-mi fie mie de pomenire şi fraţilor spre mântuire şi folosinţă la mănăstire sau la sihăstrie să fie alcătuirea (Leasviţei făcute de mine) întocmai şi să nu îndrăznească nimeni s-o ia de acolo, unde se află dată de mine, iar cine va voi să o ia, acela să nu fie iertat de Dumnezeu şi de toţi sfinţii şi de mine păcătosul şi să fie nedezlegat. Amin"*.

Însemnarea autografă, prin conţinutul său, ne pune în situaţia de a nu ne putea pronunţa despre care dintre cei doi ieromonahi cu acelaşi nume (Teoctist), din timpul lui Ştefan cel Mare, este vorba. Documentele timpului ne oferă informaţii despre cei doi slujitori ai altarului monahal contemporani cu domnia lui Ştefan cel Mare, ambii fiind în relaţie directă cu marele voievod. Este vorba de Teoctist I, care încă din timpul lui Alexăndrel Voevod (1452—1454) a fost binecuvântat ca Mitropolit al Moldovei de patriarhul sârb Nicodim de la Ipek (nu putea fi aşezat de patriarhul Constantinopolului, căci tocmai în 1453 acesta cădea sub turci). Pe câmpul de la Direptate Teoctist a uns cu mir sfinţit pe noul domn „cu cea mai mare bucurie", fiind unul din cei care l-au sprijinit pe Ştefan încă în condiţiile în care lupta împotriva lui Petru Aron, fiind înţeles pentru aceasta cu o seamă dintre boierii Moldovei, înainte ca Ştefan să ajungă domn[5]. Răsfăţat apoi de marele voievod prin numeroase danii, (cu care se pare că era înrudit, făcând parte din neamul Muşatinilor), avea să fie înmormântat tocmai la Mănăstirea Putna în 18 noiembrie 1477, unde ulterior sunt înmormântaţi Ştefan şi ai săi.

Manuscrisul putea data din perioada în care Teoctist era egumen la Neamţ, motiv pentru care semnează ca ieromonah.

Cel de al doilea presupus autor, Teoctist II, a fost şi el egumen, dar la Neamţ, episcop de Roman la 1500 şi din aprilie 1508 mitropolit al Moldovei până la moarte (15 iunie 1528, fiind înmormântat la Neamţ). În timpul egumeniei sale de la Neamţ, s-a ridicat şi s-a sfinţit Biserica Înălţării Domnului de la Neamţ de către marele Voievod Ştefan (1497). Din iniţiativa sa s-a copiat un Tipic şi o Psaltire, dăruite apoi mănăstirii Neamţ. Cronicarul moldovean Macarie (secolul al XVI-lea) aminteşte că Teoctist al II-lea, înainte de a ajunge mitropolit al Moldovei, pe vremea când era ieromonah şi stareţ la mănăstirea Neamţ, desfăşurase activitate de „nastavnc" şi de dascăl, fiind un om foarte învăţat, citind cărţile „din doască în doască", fiind cunoscut pentru activitatea sa de copist de manuscrise[6].

Chiar dacă în stadiul actual de cercetare, încă nu ne putem pronunţa care dintre cei doi ierarhi ai lui Ştefan cel Mare au realizat manuscrisul, cert este că şi unul şi altul s-au aflat în relaţia directă cu marele voievod al Moldovei şi cu şcolile de copişti de la Putna şi Neamţ, iar manuscrisul aflat în arhiva din Şcheii Braşovului este încă una din dovezile care confirmă lgăturile pe care Braşovul şi în speţă Biserica Sf. Nicolae le avea cu Moldova lui Ştefan cel Mare.

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

---

1. Vasile Oltean, *„Un străvechi manual de filozofie din arhiva istorică a Muzeului Bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului"*, în „Mitropolia Ardealului", an XXVII (1983), nr. 5—6, p. 379—385.

2. Ioan Scărarul (Sinaitul, Scolasticul) este unul dintre scriitorii contemplatici ai veacului al VI-lea, care împleteşte asceza cu mistica şi înalta cugetare teologică, trăind cca. 40 de ani în rugăciune, meditaţie şi studiu, ducând o viaţă de anahoret într-o peşteră din Muntele Sinai. Cartea sa, o veritabilă carte ascetică, care i-a conferit atributul de Scărarul, s-a numit Scara, sugerând prin cele 30 de capitole (cuvântări), cele 30 de trepte ale urcuşului spre înălţimile desăvârşirii, corespunzând cu cei 30 de ani ai vieţii Mântuitorului, folosind din plin propria experienţă. Avea să devină una din cele mai populare cărţi în evlavia mănăstirească a ortodoxiei.

3. Redăm această impresionantă meditaţie (poate predică) catehetică de interpretare a Crezului prin traducere liberă a textului din limba greacă, după ce iniţial am procedat la transpunerea textului din grafie chirilică în grafie greacă: *„Ioan zice că tot ce se arată despre Tatăl nostru sunt adevărate. Pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire a coborât din cer şi din Duh Sfânt şi din Maria Fecioara şi s-a făcut om şi s-a răstignit pe cruce pentru noi în timpul lui Pilat din Pont şi a suferit şi a fost îngropat şi a înviat a treia zi după Scripturi şi s-a suit la cer şi s-a aşezat de-a dreapta Tatălui şi din nou a venit din nou cu toate că a fost mort, în glorie a venit din Împărăţia Cerului. Nu e sfârşitul pentru Hristos prin moarte şi în Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, care provine din Tatăl, el există veşnic. Tatălui şi Fiului ne închinăm şi slăvim şi pentru ceea ce ne-a spus şi ne-a luminat într-o sfântă credinţă adevărată şi apostolică Biserică. Eu zic că trebuie să ne botezăm ca să ne fie iertate păcatele. Cred în reînvierea morţilor şi în viaţa de veci. Amin. Cele văzute şi cele nevăzute sunt întru Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care este unul născut din tatăl pentru totdeauna. Lumina din lumină, cina de taină, astăzi Domnului să ne împărtăşim ca să primim această sfântă taină şi să iertăm pe toţi duşmanii, căci numai aşa vom câştiga. Ne-a dat Dumnezeu şi Tatăl, dar Iuda a alunecat spre păcat, a iubit păcatul şi a trădat Împărăţia. Şi tu de asemenea să te bucuri de toată bucuria îngerească în această viaţă omenească. Sănătos omul să creadă în Biserică, unde se dă cuvântare curată, mândră de la Dumnezeu. S-a contopit trup şi suflet ... şi întotdeauna există Dumnezeu şi Mamă care a născut pe Fiul lui Dumnezeu. De asemenea ce s-a născut din pântecele Ei din nou s-a ridicat la cer şi în schimb tot ce s-a făcut a dat bucurie"*.

4. Scara lui Ioan egumenul de la Sfântul Munte Athos.

5. N. Iorga, *„Istoria Românilor"*, vol. IV, „Cavalerii", Bucureşti, 1937, p. 125.

6. Ştefan Bârsănescu, *„Pagini nescrise din istoria culturii româneşti, sec. X—XV"*, Editura Academiei, Bucureşti, 1971, p. 129—30.

Stema personală a lui Io Ştefan Voievod

Ne propunem, în rândurile ce urmează, să abordăm stema personală a lui Ştefan cel Mare, diferită de cunoscuta stemă „de stat" a Moldovei Evului Mediu, stemă a cărei mobilă heraldică principală în scut era capul de bour. Când vorbim despre stema lui Ştefan, trebuie să avem în vedere dinastia Muşatinilor, căreia marele voievod şi domn i-a aparţinut.

Dacă, după cum am spus, binecunoscutul cap de bour constituie elementul principal al herbului Moldovei, ca stat feudal, stema dinastică muşatină cuprinde un set diferit de mobile heraldice. Piesele sau mobilele respective au fost, iniţial, plasate pe un scut despicat, adică despărţit de printr-o linie *(trăsătură)* verticală în două părţi egale. Ulterior, într-o fază de maturizare heraldică şi implicit dinastică, scutul a fost scartelat — cu alte cuvinte, împărţit în patru, în formă de cruce — şi încărcat cu elemente distinctive, având, fiecare, conotaţii multiple (religioase, istorice, familiale ori familial-dinastice, simbolice etc.). Astfel, în primul cartier a fost plasată crucea; crucea simplă, la început, atestată pe emisiunile monetare ale lui Alexandru cel Bun, în timp ce crucea dublă apare în timpul domniei lui Ştefan al II-lea. În spaţiul cronologic al interesului nostru imediat, cu alte cuvinte, în timpul domniei lui Ştefan cel Mare, o întâlnim sub mai multe variante.

Scutul scartelat cuprinde, în cartierul 2, fascii — benzi orizontale —, ele apărând în primele emisiuni monetare ale lui Petru I al Moldovei (după 1377), în care câmpul din dreapta a scutului despicat apare fasciat de şase piese. În cartierul 3 al scutului în discuţie sunt plasate rozele. Roza sau trandafirul, ca mobilă heraldică, apare în emisiunile monetare ale lui Petru I, atât în stema dinastică, cât şi în cea statală. Anterior domniei lui Ştefan cel Mare, întâlnim numai o roză — un trandafir — şi ace(a)sta numai ca un simplu element de anexă a capului de bour din stema Moldovei. Trandafirul este apoi întâlnit, tot ca element heraldic auxiliar, în unele din emisiunile monetare ale lui Alexandru cel Bun ca, în final, în timpul lui Ştefan cel Mare, să intre în categoria mobilelor din stema dinastică.

Florile de crin — din cartierul 4 — au apărut ca o posibilă concesiune angevină fiind iniţial plasate în câmpul al doilea al scutului dinastic de pe reversul primelor monede ale lui Petru I. La început numărul lor era de şapte — aranjate 2, 2, 2, 1 — iar ulterior, în cazul emisiunilor mai târzii ale aceluiaşi voievod, să fie numai două, aşezate în ţeapă, adică una sus şi una jos, în prelungire.

Este îndeobşte cunoscut faptul că rădăcinile istorice ale crinilor heraldici sunt de căutat / şi de găsit / în Franţa medievală, iar cele religioase în Vechiul Testament. Anterior apariţiei stemei heraldice franceze propriu-zise — *flori de crini pe câmp de aur* — elementele acesteia sunt de găsit în sfera sigilografiei monarhice, cu siguranţă în timpul domniei regelui Ludovic al VIII-lea (1223—1226), dar şi cu indicii documentare despre existenţa unor astfel de elemente (proto)heraldice pe banerul (steagul) lui Filip al II-lea August (1180—1223). Prin jocuri politice la scară europeană şi prin înrudiri dinastice, crinii din stema familiei regale a Franţei au ajuns, mai întâi, în stema familiei domnitoare din Italia de sud, mai precis a unei ramuri cadete a familiei d'Anjou din regatul de Neapole, iar mai apoi în stemele — şi, prin aceasta, în heraldica — unor regate feudale central-europene, care au avut, la un moment dat, dinaşti din amintita familie angevină. Mai precis, Carol Robert a adus crinii heraldici în Ungaria, în timp ce fiul său, Ludovic cel Mare, i-a menţinut în Ungaria, i-a introdus în Polonia şi i-a concedat în Moldova.

Evul Mediu a considerat albastrul, sub raport cromatologic, şi crinii, sub raport sim-

(Continuare în pag a 6-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU
cercetător

CULTUL LUI ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT

— ÎNAINTE ŞI DUPĂ CANONIZARE —

— 500 de ani de la moarte —

Vrednic de toată lauda este înaintea lui Dumnezeu şi de mare folos duhovnicesc pentru credincioşi, să cinstim cu toată cuviinţa pe Sfinţii plămădiţi de evlavia neamului nostru românesc. (II Macabei XII, 43). Cinstirea şi pomenirea acestora, prin Sfintele Slujbe şi cântări bisericeşti, fiind un act de laudă adusă lui Dumnezeu, care este: „Minunat întru Sfinţii Săi" (Ps. 67, v. 36).

Dacă cu dreptate este să se dea „cinstire Sfinţilor" pe pământ, (Fapt. Ap. XVI, 29), cu atât mai mult li se cuvine aceasta, după ce prin moarte, s-au sălăşluit în preajma şi lumina lui Dumnezeu. Noi îi cinstim pe Sfinţi, pentru că ei sunt „prietenii lui Dumnezeu" (Ioan XV, 14). Sfinţii se roagă lui Dumnezeu pentru noi (Ieşire XXXII, 31—32) şi duc rugăciunile noastre înaintea lui Dumnezeu (Apoc. V, 8—14).

În acest sobor de Sfinţi, pe care i-a dat poporul român, sunt creştini de toate vârstele şi din toate păturile sociale, de la ţăranul din bordeiul de pe marginea pădurii, până la mai-marii lui. Jubileul „500 de ani de la strămutarea la veşnicile locaşuri", a Ctitorului Mânăstirii Putna, ne-a determinat să arătăm ceva, ca o „picătură de apă într-un ocean", din evlavia şi cinstirea, pe care o aduc credincioşii români, Marelui Voievod pentru virtuţile creştine, cu care era împodobit şi de adâncul smereniei, în măreţele sale înfăptuiri, căci „dacă noi vom tăcea, pietrele vor striga" (Luca XIX, 40).

Credinţa şi evlavia le-a moştenit de la mama sa Doamna Oltea, cum sună dictonul vechi: „bune mame au creştinii". Le-a practicat cu toată fiinţa sa, ascultând de Sfântul Daniil Sihastru, „sfetnicul său de taină şi chiar de război" (Dr. Antonie Plămădeală) şi de preotul de familie Arhimandritul Amfilofie Şendrea (M. Sadoveanu), iar dragostea de glia străbună, de la tatăl său Bogdan al II-lea (1449—1451). Tradiţia susţine că în copilăria sa, făcea exerciţii de călire, prin practici nevinovate, cu cei de o seamă cu el pe meleagurile natale de la Borzeşti.

Intrat cu vrerea lui Dumnezeu în moştenirea părintească, la întâlnirea cu ţara, cler şi popor pe Câmpia Direptăţii, 12 aprilie 1457, a făgăduit să fie la înălţimea chemării sale. Din momentul în care Mitropolitul Moldovei Teoctist I (1452—1477) l-a „pomăzuit" ca voievod, în strigătele de bucurie ale mulţimii, în sunetele clopotelor şi murmur de rugăciune, nimeni din cei prezenţi, nu şi-ar fi închipuit că pentru Moldova se deschide o nouă şi strălucită epocă, cum n-a fost alta.

Nimeni nu ar fi intuit că tânărul blond, vlăstar al muşatinilor, cu ochii albaştri şi mustăcioara abia mijind, avea să întruchipeze în fapte, la cel mai înalt grad, atributele de: cel Mare, cel Bun, cel Viteaz, cel Sfânt, eroul creştinătăţii, Atletul lui Hristos, soarele, protectorul şi părintele Moldovei. Prestigiu ce şi l-a dobândit în cei 47 ani, 2 luni şi 3 săptămâni de domnie, în care perioadă a îngemănat cu pasiune, virtuţile patriotice, cu o rară vrednicie şi râvnă creştină, jertfindu-se deopotrivă pentru ţară şi pentru credinţă.

Atât de puternică i-a fost credinţa religioasă, încât istoricii de-a lungul veacurilor până astăzi, au fost nevoiţi să i-o recunoască şi să vadă în ea, explicaţia a multor fapte săvârşite de Măria Sa, care nu au dezminţit cu nimic, această latură a concepţiei sale creştine.

Nu spre laudă deşartă, a înălţat atâtea locaşuri de rugăciune, pentru poporul său dreptcredincios, care se pot vedea şi astăzi, din piatră şi cărămidă încleştate în mortar, aşa cum le-au pus meşterii Măriei Sale, oricât au ars focurile puse de neprieteni, oricât au ciocănit târnăcoapele inconştienţilor şi oricât au ros puternicii colţi ai vremii, înzestrându-le cu moşii, oameni, cu obiecte şi cărţi de cult. Ci ca un creştin convins, toate acestea le făcea pentru mântuirea sufletului său şi spre slava lui Dumnezeu, spre care îşi ridica gândurile şi nădejdea, ori de câte ori, se găsea la vreo strâmtorare sau necaz, bucurie sau norocire.

A trăit şi a murit, neprecupeţind nimic, pentru apărarea gliei străbune, a fiinţei noastre naţionale, pe aceleaşi meleaguri, consfinţite cu sângele şi sudoarea înaintaşilor noştri, peste ale căror sfinte oase, călcăm astăzi pretutindeni, „dincolo de marginile căreia n-avea, nu voia, să aibă nici o ambiţie. Ctitor de ţară şi păstrător al

(Continuare în pag. a 7-a)

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCĂ

Conferinţa preoţească dedicată aniversării a 500 de ani de la trecerea în veşnicie a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca prima conferinţă a preoţilor din 2004 să fie dedicată împlinirii unei jumătăţi de mileniu de la săvârşirea din această viaţă a binecredinciosului voievod al Moldovei, Ştefan cel Mare şi Sfânt.

În Arhiepiscopia Sibiului, programarea pe protopopiate, a conferinţei a avut loc astfel: în 11 mai, la Protopopiatul Mediaş cu participarea P.S. Visarion, episcop vicar, a pr. prof. Dumitru Abrudan — consilier cultural, şi a pr. Ezechil Oancea, consilier economic; în 13 mai, la Sibiu, în aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", sub preşedinţia Î.P.S. Antonie, mitropolitul Ardealului şi cu participarea P.S. episcop vicar Visarion, a pr. prof. Dumitru Abrudan, consilier cultural şi a pr. prof. Mircea Păcurariu.

Au fost convocaţi preoţii din protopopiatele Sibiu, Agnita, Avrig şi Sălişte; în 18 mai, la Protopopiatul Făgăraş, unde au participat P.S. vicar Visarion Răşinăreanu, pr. prof. Dumitru Abrudan, consilier cultural şi pr. Eugen Buta, inspector eparhial; în 25 mai, la Protopopiatul Braşov, unde au participat P.S. episcop vicar Visarion Răşinăreanu, pr. prof. Dumitru Abrudan şi pr. prof. Mircea Păcurariu; în 27 mai, la Protopopiatul Rupea, unde au participat P.S. episcop vicar Visarion Răşinăreanu şi pr. Eugen Buta, inspector eparhial.

La toate protopopiatele a fost difuzată, în timp util, o schiţă de plan şi o listă bibliografică.

S-a avut în vedere prezentarea contextului politic intern şi extern în care a domnit Ştefan cel Mare. Apoi, au fost trecute în revistă luptele lui Ştefan pentru apărarea independenţei Moldovei.

Partea a doua a planului avea drept scop conturarea personalităţii religioase a lui Ştefan cel Mare, cu organizarea bisericească din timpul său şi descrierea ctitoriilor sale (mănăstiri zidite de înaintaşi, dar care au fost ajutate de el; mănăstiri zidite din temelie de el; biserici de mir ctitorite de el; biserici zidite în afara hotarelor).

Urma apoi: Cultura şi arta bisericească în timpul lui Ştefan cel Mare şi în sfârşit, Concluziile, cu referire specială la hotărârea Sfântului Sinod din 1992 de canonizare a voievodului şi prăznuirea lui în 2 iulie, a fiecărui an.

În cadrul celor cinci conferinţe, au prezentat referate următorii preoţi:

1. Prot. Mediaş — pr. Teodor Claudiu Cândea, de la parohia Copşa Mică.

2. Prot. Sibiu — pr. Bobeş Nicolae de la parohia Poplaca II.

3. Prot. Făgăraş — pr. Valentin Funieru, de la parohia Dejani (a prezentat partea I a referatului) şi pr. Lucian Bârsan, de la Capela-Spital din Făgăraş.

4. Prot. Braşov — pr. dr. Vasile Oltean, directorul Muzeului bisericii „Sfântul Nicolae", din Braşov.

5. Prot. Rupea — pr. Florin Ignat, de la parohia Drăuseni şi Pr. Moisé Antal, de la parohia Ormeniş.

Pe lângă fiecare conferenţiar au mai fost desemnaţi, încă alţi doi preoţi, care au alcătuit referate complementare.

La toate protopopiatele, conferinţele au fost precedate de oficierea Sf. Liturghii sau a slujbei Te-Deumului.

Atmosfera care a predominat toate întrunirile a fost aceea a unei pioase comemorări, pe care Biserica a dedicat-o unui ales fiu al ei şi vlăstar al neamului românesc, mare iubitor de ţară şi viteaz apărător al independenţei şi integrităţii acesteia.

Adresându-se preoţilor, din cele patru protopopiate, care s-au adunat la Sibiu, Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit *Antonie* le-a vorbit despre o descoperire personală, care s-a vădit a fi foarte importantă şi care este în legătură cu evenimentul comemorat. Astfel, prin anii 50, pe când se afla ca tânăr monah la mănăstirea Dragomirna, unde a fost trimis de mitropolitul Sebastian Rusan pentru lucrările de restaurare, s-a ocupat şi de bogata colecţie de manuscrise, care exista acolo şi care nu prea fusese în atenţia nimănui. Personal, Î.P.S. Sa a pus în rânduială acea colecţie şi cercetând piesele care erau acolo, a descoperit, pe lângă un manuscris slavon, de prin sev. XIV şi un Tetraevangheliar, care s-a dovedit a fi din timpul lui Ştefan cel Mare. Manuscrisul slavon a fost dus la Patriarhie şi a fost depus la muzeu, iar Tetraevangheliarul a fost dus la mănăstirea Putna. Au trecut de atunci 50 de ani.

În legătură cu Ştefan cel Mare, Î.P.S. Sa a arătat că el trebuia să fie canonizat, pentru că a fost împodobit cu multe virtuţi, care au precumpănit în raport cu unele scăderi. Obiecţiunile pe care unii le ridică în legătură cu canonizarea sa, nu sunt justificate. Contează ceea ce a lăsat el Moldovei şi când e vorba de moştenirea, pe care a transmis-o posterităţii, nu putem ignora bisericile mănăstireşti şi de mir, pe care le-a ctitorit. Cronicarul Ion Neculce, în lucrarea sa *„O samă de cuvinte"*, spune că „Ştefan cel Mare câte războaie au avut, atâtea biserici au făcut". Se pare însă că numărul bisericilor zidite de Ştefan este chiar mai mare decât numărul războaielor purtate. Sunt aproximativ 50 de biserici, care înseamnă tot atâtea momente de pocăinţă. Ctitoriile sale de frunte sunt Putna şi Voroneţ.

Ştefan a zidit biserici şi în afara graniţelor Moldovei. Astfel se cuvine menţionată biserica-mănăstire de la Vad, în Transilvania, din apropierea cetăţii Ciceu şi biserica „Cuvioasa Paraschiva", de la Râmnicu Sărat, din Ţara Românească.

În Basarabia, Ştefan cel Mare a restaurat Mănăstirea Căpriana.

Ajuns la acest punct, Î.P.S. Sa a subliniat evlavia cu care era pomenit numele lui Ştefan cel Mare în provincia natală a Î.P.S. Sale. Trebuie să nu lăsăm să se stingă duhul lui Ştefan ci să ne întărim în convingerea că odată tot va reveni la sânul patriei-mame şi această provincie a Basarabiei şi odată cu ea şi celelalte teritorii înstrăinate. Acesta a fost îndemnul pe care Î.P.S. Sa l-a adresat preoţilor, la conferinţa de la Sibiu. În continuare Î.P.S. Sa a stăruit ca vineri, 2 iulie şi Duminică, 4 iulie, în toate bisericile din Arhiepiscopia Sibiului să fie pomenit Ştefan cel Mare şi Sfânt. Desigur că noi românii am mai avut şi alţi domni mari şi vestiţi, dar Ştefan i-a întrecut pe toţi în vitejie şi în credinţă.

Dacă n-ar fi fost Ştefan al Moldovei, puhoiul otoman s-ar fi extins departe în Europa. Poporul l-a urmat pentru că i-a simţit credinţa. Arma lui de biruinţă a fost vitejia poporului român.

Intervenţii la tema dezbătută au fost din partea Prea Sfinţitului Visarion, episcopul vicar al Sibiului, a pr. prof. acad. Mircea Păcurariu, care, în calitatea sa de istoric a venit cu completări interesante, a pr. prof. D. Abrudan, a mai multor preoţi din toate cele 8 protopopiate din Arhiepiscopie.

S-a subliniat ideea că Biserica este instituţia care cu o pilduitoare evlavie şi statornicie i-a cinstit memoria lui Ştefan — Mormântul lui de la Putna a devenit altar naţional.

Marele nostru poet Mihai Eminescu l-a omagiat, ca unul care a înţeles ce a însemnat Ştefan cel Mare pentru destinul istoric al românilor, în această parte de lume. El a asigurat nu dominaţia românilor în Europa ci dăinuirea lor în pofida tuturor adversităţilor.

Onomastica românească, prin frecvenţa şi prezenţa peste tot a numelui de Ştefan, este o mărturie a cinstirii deosebite pe care românii i-o rezervă domnitorului mare şi sfânt. Când ne botezăm copiii, cu acest nume, ne gândim şi la primul martir al creştinătăţii, dar îl asociem cu evlavie şi pe Ştefan al Moldovei, mare apărător al credinţei.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Oaze de trăire duhovnicească

Sfânta Mănăstire Căluiu

— Ctitoria boierilor Buzeşti —

Este bine cunoscută în istoria ţării noastre tradiţia inaugurată de voievozi şi familii boiereşti de a construi mănăstiri — renumitele vetre de spiritualitate ortodoxă şi cultură românească. Aşezăminte impresionante şi temeinice, consacrate locului de rugăciune şi desăvârşire a monahilor, ele aveau şi un rol hotărâtor în viaţa credincioşilor, atât în privinţa progresului spiritual şi al procesului educaţional, datorită şcolilor şi activităţii culturale, desfăşurată de monahii cărturari, cât şi a protecţiei, în vremuri de restrişte, unde familiile ctitorilor şi locuitorii din împrejurimi găseau adăposturi sigure.

Una dintre aceste renumite vetre monahale — mai puţin cunoscută — este Mănăstirea Căluiu din Eparhia Râmnicului, având căi de acces de la Balş spre Iancu Jianu, sau de la Otetelişu spre Oboga (jud. Olt), până în satul care-i poartă numele, iar de acolo, 3 km, cu maşina, sau pe jos, de-a lungul pârâiaşului Căluieţu, nume cu rezonanţă particulară în toponimia românească. Legenda leagă acest nume de faptul că, marele voievod Mihai Viteazul (1593—1601), când a străbătut odată zona, calul său, bătând pământul cu copita, ar fi ţâşnit un izvor de apă cristalină, pe care l-au numit Căluieţu, iar domnitorul, împreună cu sfetnicii săi, a hotărât să construiască aici o mănăstire. Potrivit altor surse, când grecii au intrat în stăpânirea acestui fermecător monument de arhitectură bisericească, călugării, impresionaţi de frumuseţea lui, repetau mereu: „kalos, kalos", adică „frumos, frumos", de unde a rezultat denumirea „Căluiu". Totuşi, specialiştii în semantică susţin că acest cuvânt este de origine pecenego-cumană, urmând a i se descoperi adevăratul sens.

Documentar, Mănăstirea Căluiu datează din secolul al XVI-lea, fiind întemeiată în timpul lui Neagoe Basarab (1512—1521), de fraţii Vlad banul, Dumitru pârcălabul şi Balica spătarul, strămoşii boierilor Buzeşti. Potrivit *Pisaniei*, ei zidesc biserica din temelie, însă, apoi „a fost în pustiire multă vreme", fapt explicabil prin instabilitatea politică a epocii respective, când înşuşi Buzeştii, împreună cu alte familii, pribegesc prin Transilvania.

Activităţile de şantier au fost reluate în anul 1588 de fraţii Buzeşti, descendenţi ai primilor ctitori, anume, marele clucer Radu, (1595—1610), banul Preda (1594—1608) şi stolnicul Stroe (1594—1602), cei mai destoinici căpitani din oastea lui Mihai Viteazul, care vor îndeplini, de altfel, roluri importante şi în domnia lui Radu Şerban (1602—1611); ei desăvârşesc lucrarea în timp record (20 aprilie — 8 iunie), fiind „opera nemţilor", cum scriu hrisoavele. Prin aceasta, se înţelege că, noii ctitori au apelat la meşteri transilvăneni pentru finisarea bisericii şi zidirea clădirilor incintei Mănăstirii.

Înzestrată cu mari danii de boierii ctitori, şi chiar de unii voievozi, cum este Mihnea Turcitul (1585—1591), Mănăstirea, „ca pe o fecioară curată, au închinat-o Sfântului Mormânt"; însă, din nefericire, egumenii străini n-au îngrijit-o, ci au lăsat-o să decadă într-o neîncetată paragină. Un sprijin substanţial îi vine de la Matei Basarab (1632—1654), însă degradarea avansează, fiind provocată de cutremure, incendii şi nepăsarea monahilor greci, iar în timpul Revoluţiei lui Tudor Vladimirescu (1821), a fost arsă de invadatorii turci.

După înlocuirea grecilor cu „egumeni pământeni", Mănăstirea Căluiu va fi condusă de arhimandritul Chiriac Râmniceanu (1823—1828). Monah vrednic, format în Şcolile de la Mănăstirea Bistriţa şi Mitropolia din Bucureşti, călugărit la Cernica în timpul stareţului Gheorghe, fost egumen la schiturile Cioclovina-Tismana şi Plăviceni-Argeş, precum şi la Mănăstirea „Sfântul Pavel" din Muntele Athos, avea pregătirea corespunzătoare — duhovnicească şi administrativă — pentru a scoate ctitoria Buzeştilor din ruinele în care se afla. Într-adevăr, în cei şase ani de egumenie, destoinicul arhimandrit şi-a afirmat puternica sa personalitate în toate domeniile vieţii mănăstireşti: oficierea sfintelor slujbe după tipicul monahal, restaurarea monumentului bisericesc, recuperarea moşiilor pierdute, organizarea vieţii de obşte în duh isihast şi reînviorarea activităţii culturale.

Urmat de protosinghelul Tarasie, acesta îi continuă opera, însă în anul 1856, Mănăstirea se afla din nou într-o avansată stare de avarie. Biserica prezenta crăpături în zidurile altarului şi ale pridvorului — care va fi şi demolat în 1859 — de egumenul

(Continuare în pag. a 6-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Un calendar comemorativ

(Urmare din pag. 1)

urmează la un Calendar bisericesc de perete, editat în acel an şi care se păstrează la Muzeul bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului. Editat de către librăria H. Steinberg, din strada Gabroveni din Bucureşti, calendarul a fost tipărit în două culori, negru şi roşu în Stabilimentul Grafic Albert Baer din Bucureşti.

Având formatul de 82/49 cm, calendarul de perete cuprinde tabela celor 12 luni cu datele calendaristice pe stil nou şi pe stil vechi şi sfinţii şi sărbătorile zilei.

Titlul său este menţionat sus: *„Calendarul Naţional pe anul bisect 1904"*, iar la mijloc are o imagine a domnitorului Ştefan tânăr îmbrăcat în costum voievodal, ţinând într-o mână un rulou iar cealaltă fiind rezemată pe o masă împodobită cu brocart pe care se află sabia voievodului şi coroana Moldovei. În stânga domnitorului se află un piedestal pe care este zugrăvită stema ţării: capul de bour şi o semilună.

Sub imagine apare legenda: *„Ştefan cel Mare în 1454, — după Evanghelia din Humor"*. Este bine ştiut că în scena cuprinsă în Tetraevangheliarul de la Humor, Ştefan apare stând în genunchi cu coroana pe cap şi oferind cartea Maicii Domnului.

Calendarul are un chenar dreptunghiular în care sunt înserate câteva scene executate în peniţă. Deasupra titlului, la mijloc, doi îngeraşi încadrează într-o cunună de lauri chipul voievodului înainte de moarte (1504), iar pe banda aferentă apare înscrisul *„În amintirea aniversării a patru sute de ani de la moartea lui Ştefan cel Mare"*. În dreptunghiul chenarului apar apoi 19 scene din viaţa lui Ştefan cel Mare, scene încadrate de motive florale şi decoraţiuni gotice; *„Ambasadorul din Branderburg la Ştefan cel Mare; Ruinele cetăţii Baia; Ştefan şi Genovezii la Chilia; Un portret al lui Ştefan cel Mare în 1480; Ştefan cel Mare şi Petru Rareş; Ştefan cel Mare în 1485, Ruinele Cetăţii Neamţu; Ultimele zile ale lui Ştefan Vodă; Mânăstirea de la Războieni; Panihida de la Rahova; Biserica sfântul Ioan de la Piatra Neamţ; Ştefan cel Mare şi aprodul Purice; Muma lui Ştefan cel Mare, Ştefan cel Mare în 1460; Testamentul lui Ştefan cel Mare 1504; Ruinele bisericii d n Baia, şi Doamna Voichiţa şi Ştefan cel Mare"*.

Calendarul cuprinde de asemenea date privind sărbătorile legale, cele naţionale, bâlciurile principale, evenimente astronomice. De notat că acum 100 de ani Sf. Paşti au fost serbate la 28 martie pe stilul vechi, respectiv 10 aprilie pe stilul nou, iar ziua morţii marelui voievod 2 iulie cădea la fel ca şi în acest an (2004) într-o zi de vineri. Cu siguranţă că şi atunci s-au organizat manifestări comemorative la Mânăstirea Putna unde au participat reprezentanţii întregii societăţi româneşti. Iată deci cum şi înaintaşii noştri acum 100 de ani au ţinut să marcheze împlinirea celor 400 de ani de la trecerea în veşnicie a marelui voievod. După 100 de ani, generaţia de azi îi aduce şi ea un prinos de cinstire voievodului Ştefan care în anul 1992 a fost trecut de către Biserica Ortodoxă Română în rândul sfinţilor şi bineplăcuţilor lui Dumnezeu odrăsliţi din neamul nostru şi care acolo sus în ceruri se roagă pentru ţară, poporul şi Biserica Străbună.

Cuvine-se dar la acest popas aniversar să ne plecăm genunchii smeriţi înaintea criptei voievodale de la Mânăstirea Putna şi să rostim şi noi cu glas de laudă zicând: *„Veniţi toţi credincioşii cu inimi curate şi cu dreaptă credinţă să lăudăm cu cântări duhovniceşti pe Slăvitul Ştefan Voievod care s-a arătat prin râvnă dumnezeiască Soare al Moldovei, mare binefăcător al Casei lui Dumnezeu şi către Domnul pururi rugător"*.

In rugăciunea pentru sine, Iisus s-a adresat Părintelui Său, grăindu-i: „Acum mă preamărește, Tu, Părinte, cu slava pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea" (Ioan 17, 9). Ap. Pavel specifică preaînălțarea lui Iisus prin cuvintele: „Dumnezeu L-a prea înălțat pe El și i-a dăruit Lui numele care este mai presus decât orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt. Și toată limba să mărturisească faptul, că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl" (Filipeni 2, 9—11).

La patruzeci de zile după Paști, la Ispas, adică la praznicul Înălțării lui Iisus la cer, pe lângă proslăvirea înălțării întru mărire a Domnului Hristos, Biserica noastră dreptmăritoare îndătinează a sărbători și înălțarea eroilor, care s-au jertfit pentru neam și pentru sfânta noastră lege creștinească.

Mitologia a dat numele de erou celui ce a devenit nemuritor, fie ca fiu de zeu și muritoare (ca Hercule), fie datorită marilor sale isprăvi (adică a faptelor sale strălucite) pe care le-a săvârșit (ca Tezeu).

Înaintea erei creștine, Dariu, fiul lui Histaspe al Persiei, Alexandru ce Mare și Lisimah, unul din generalii lui Alexandru, s-au luptat cu dacii, al căror pământ l-am moștenit noi românii.

La o sută de ani după Hristos, Decebal, cel mai însemnat rege al Daciei, s-a confruntat cu Traian, trimfătorul împărat roman. Cu voință oțelită, Decebal și-a luat singur moartea, spre a scăpa de înjositoarea degradare ca rob, la triumful lui Traian în Roma, capitala imperiului roman de atunci.

Dacă Alexandru cel Mare, Cezar, sunt eroii lumii, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul sunt eroii patriei noastre. Victoriile de la Podu-Înalt, de la Călugăreni și de la Rahova, pentru noi sunt mai strălucite decât cele de la Maraton și Salamina, primele fiind câștigate de români.

ÎNĂLȚAREA EROILOR

Cu legitimă încredere s-a întrebat poetul A. Cotruș, în al său poem „Ai noștri sunt acești munți":

„Care dintre neamurile vechi și noi
are îngropați în sânul lui atâți eroi?"

„Eroii nu ne părăsesc nicicând, / Și se aud profunzi, prin secole pașii. / Noi trecem toți, dar ei rămân vibrând / mereu, contemporani cu toți urmașii. / Căci harta patriei e vatra lor / ... ei sunt trecut, prezent și viitor". Ne-o spune A. Andrițoiu, în „Eroii".

Baia, odinioară oraș, azi sat în Moldova, pentru noi românii are mai mare însemnătate decât Corintul, pentru că la Baia, Matei Corvinul, craiul crailor — cum i-a zis Sixt VI — rănit de sabie moldavă, pus pe fugă, și-a uitat drumul patriei.

Ce vom zice despre sfârșitul eroic al lui Mihai-Vodă Viteazul, ucis mișelește de trimișii lui Basta? „Și căzu trupul lui cel frumos ca un copaciu, pentru că nu știuse, nici se împrilegise sabia lui cea iute în mâna lui cea viteză. Și-i rămase trupul gol în pulbere aruncat... Și rămaseră creștinii și mai vârtos Țara Românească, săraci de dânsul" (Cronica Țării Românești).

Ne umple de uimire vitejia cu care nouăsprezece plăieși au apărat Cetatea Neamțului, împotriva întregii armate a lui Sobiețki, salvatorul Vienei.

Tăierea lui Constantin Brâncoveanu, împreună cu cei patru fii ai săi, este una dintre cele mai înfiorătoare priveliști înfățișate de istoria universală. Martor la sfârșitul barbar al dragilor săi coconi, „Brâncoveanu greu ofta / Și din suflet cuvânta: / — Doamne! fie-n voia ta!" / Poezia populară cu tristețe consemnează adevărul, zicând: „Să știți c-a murit creștin / Brâncoveanul Constantin!"

Același Andrițoiu mai adaugă, zicând: „Și vin din veac eroii legendari, / eroii libertății. Iată filmul / tribunilor semeți și temerari, / cu Horia, Tudor și cu Iancul".

Reluând un cântec vechi, iată cum începe Șt. O. Iosif al său Cântec: „Stau la Bălgrad trei fărtați / Stau la închisoare / Mâne-zori sunt așteptați / De spânzurătoare". După dorințele exprimate de primii doi dintre ei, cel de al treilea zice cu amar: „Ci de mine nu-ntreba; / Mie mi-e totuna /Mai vedea-voi mâini ori ba / Soarele și luna!"

In al său poem „Fântâna blestemată", Mihu Dragomir dă glas lui Tudor din Vladimirești, cel căsăpit și aruncat în fântâna blestemată: „Doar că n-a fost timp trecând / și-o tăcere, deodată, / se-auzi, străfund, gemând, / din fântâna bestemată. / Toți aud șuierul vorbii: „Voi mă omorâți pe mine, / dar de voi nu va fi bine, / câinii vor mânca și corbii".

In poemul său, I. D. Bălan afirmă, că: „Eroii ard pe cărările istoriei ca torțele lampadoforilor din antichitate".

Mai departe, exemplifică el, zicând: „La o răscruce de timp, / arde într-o coloană de lumină / inima lui Bălcescu / și scapără a munților cremene / de voința lui Iancu".

Iată ce spune N. Stoian despre eroi, în poemul său „Aci se odihnesc": „Vrăjmașii care-ar mai pofti, pe aice / Să afle dar: eroii ce-odihnesc / Nu-s morți, ci pot cu noi să se ridice / Să apere pământul românesc".

Acest imbold spre nețărmurită încredere, este în consonanță cu ceea ce spune tradiția de la Țebea, despre Iancu, Crăișorul munților, care își doarme somnul sub gorunul lui

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

De ce îl cinstim pe „binecredinciosul domn Ștefan cel Mare și Sfânt"?

(Urmare din pag. 1)

(devenit bizantin), la Constantinopol, marele împărat Iustinian (527-567), ctitorul catedralei Sfânta Sofia din Constantinopol și a numeroase alte biserici, a fost trecut de Biserică în sinaxar, în ziua de 2 august, sub forma „binecredinciosul împărat" (mulți călugări i-au purtat numele, între care și cel de al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române).

Atunci, ne întrebăm: de ce nu s-ar fi putut lua o hotărâre similară și în privința „canonizării" lui Ștefan cel Mare?

2. O serie de Biserici ortodoxe — și chiar catolice — „naționale" au trecut în rândul sfinților pe unii dintre conducătorii lor politici care au introdus creștinismul în țările respective ori au sprijinit lucrarea Bisericii. Așa au făcut rușii cu cneazul Vladimir din Kiev «cel întocmai cu apostolii» († 15 iulie 1015), cneazul Igor al Kievului și Cernigovului († 1150), cneaghina Olga din Kiev († 969), cneazul Alexandru Nevski († 1263), cneazul Dimitrie Donskoi al Moscovei († 1389), apărătorul țării împotriva mongolilor, mai mulți cneji și cneaghine din Kiev, Vladimir, Moscova, Smolensk, Iaroslav, Murom sau Riazan. Așa a procedat și Biserica Ortodoxă Georgiană, cu David, regele Georgiei († 1130), cu Tamara, regină a aceleiași țări († 1212) și alții. La rândul ei, Biserica Bulgară a trecut între sfinți pe țarul Boris-Mihail (prăznuit la 2 mai), cel care a decis încreștinarea poporului bulgar în 864, sau Biserica sârbă cu unii dintre conducătorii poporului sârb: jupanul Ștefan Nemania (călugărit sub numele de Simeon, † 1200), cneazul Lazăr († 1389 în lupta de la Kosovo, împotriva turcilor), mai târziu despoții Iovan Brancovici sau Ștefan „cel orb", în secolul al XV-lea și alții. Dintre conducătorii poporului maghiar catolic, notăm pe primul rege Ștefan „cel sfânt" (997—1038), apoi pe Ladislau „cel sfânt" (1077—1095). Toți acești conducători politici ai unor state din jurul nostru au fost nevoiți, de multe ori, să-și apere țara cu arma în mână atunci când a fost nevoie. Iar Boris-Mihail al bulgarilor și Vladimir al rușilor kieveni au fost puși în situația de a porunci decapitarea unora dintre sfetnicii lor care se împotriveau la introducerea creștinismului în țara lor. Și cu toate acestea, Bisericile lor i-au trecut între sfinți. De ce nu se putea acorda o asemenea cinstire și lui Ștefan cel Mare al Moldovei?

3. Trecând peste aceste argumente «externe», revenim la Ștefan cel Mare, ca să desprindem chiar din faptele sale de ce a binemeritat să fie trecut între sfinți. În primul rând pentru că a fost un apărător neînfricat al țării sale, timp de 47 de ani, în fața expansiunii otomano-islamice. Dacă el nu și-ar fi apărat țara cu sabia în mână la Podul Înalt, lângă Vaslui, la 10 ianuarie 1475, la Valea Albă sau Războieni, în 26 iulie 1476, când Moldova a fost invadată de o oaste otomană de 120—150.000 de soldați, sub conducerea lui Mehmed II, cuceritorul Constantinopolului, la Cătlăbuga și Șcheia în 1484, poate că Moldova ar fi fost cucerită de turci, cum s-a întâmplat cu absolut toate țările din Balcani: Bulgaria (1393 și 1396), o serie de principate grecești, culminând apoi cu însuși strălucitul Imperiu bizantin de altădată (1453), Serbia (1459), despotatul Moreea (1460), Imperiul grec de Trapezunt (1462), Bosnia (1463), Herțegovina (1483), Muntenegru (1496), Albania (în mai multe etape). Dacă Moldova n-ar fi fost apărată cu sabia în mână de Ștefan cel Mare ar fi avut și ea aceeași soartă și poate, ar fi început și aici un proces de «islamizare» a populației, s-ar fi construit și la noi moschei și geamii, cum s-a întâmplat în Bosnia, Herțegovina, Albania, parțial în Bulgaria. Deci apărându-și țara, Ștefan a apărat și Ortodoxia moldoveană, a apărat cultura și arta noastră bisericească.

4. În același timp, Ștefan Vodă, apărând Moldova, a apărat și creștinătatea apuseană în fața expansiunii otomano-islamice. El însuși era conștient de acest rol al său, lucru ce se desprinde din scrisoarea pe care a adresat-o monarhilor apuseni la 25 ianuarie 1475, prin care îi informa de victoria dobândită la Vaslui împotriva forțelor armate trimise de sultanul Mehmed II, pe care-l considera «pierzătorul întregii creștinătăți (care) în fiecare zi se gândește cum ar putea să supună și să nimicească toată creștinătatea". Intenția lui Mehmed era *„... să supună țara noastră, care este poarta creștinătății* și pe care Dumnezeu a ferit-o până acum. *Dar dacă această poartă, care este țara noastră, va fi pierdută — Dumnezeu să ne ferească de așa ceva — atunci toată creștinătatea va fi în mare primejdie"*. Drept aceea, cerea ajutor, cu precizarea că: «Noi, din partea noastră, *făgăduim pe credința noastră creștinească* și cu jurământul domniei noastre, că vom sta în picioare *și ne vom lupta până la moarte pentru legea creștinească...*»

Deci, lupta antiotomană a lui Ștefan nu era numai pentru salvarea Moldovei ortodoxe, ci și pentru apărarea întregii creștinătăți apusene, catolice, în fața islamului. Pe bună dreptate i-a recunoscut acest rol însuși papa Sixt al IV-lea (1471—1484), care îl considera ca un «adevărat atlet al credinței creștine» (verus christianae fidei athleta). Și dacă cercetăm cu obiectivitate situația religioasă din Europa occidentală de azi, cred că nu greșim dacă afirmăm că Ștefan a întârziat „islamizarea" acesteia cu o jumătate de mileniu.

5. Ștefan Vodă a fost un domnitor profund credincios, plin de dragoste față de supuși și mai ales față de cei oropsiți, așa cum îl arată o serie de legende populare. Marii cronicari moldoveni Grigore Ureche și Ion Neculce îl numesc «Ștefan Vodă *cel Bun*» (doar episcopul-cronicar Macarie al Romanului îl numea «cel Viteaz», iar regele Sigismund I al Poloniei — într-o scrisoare către Petru Rareș din 1531 îl numea «cel Mare» — Stephanus ille magnus —atribut preluat apoi de istoriografia modernă). Ion Neculce, în cunoscuta sa lucrare *«O samă de cuvinte»* relatează, între altele, și întâlnirea pe care a avut-o cu Daniil Sihastrul la Voroneț, după lupta de la Războieni, la care «s-au ispoveduit (spovedit), Ștefan Vodă», și care l-a sfătuit să continue lupta cu turcii, iar «după ce va izbândi, să facă o mănăstire acolo, în numele Sfântului Gheorghe». Tradiția populară știe că Ștefan era un domn credincios, că îl avea ca ocrotitor pe Sfântul Mucenic Gheorghe «purtătorul de biruință», a cărui icoană o purta mereu cu el. De altfel, chiar și numărul mare de biserici și mănăstiri zidite de domnitor constituie o mărturie de netăgăduit despre evlavia lui. În multe hrisoave de danie, acordate unor mănăstiri — inclusiv celor de la Muntele Athos — el nu cerea altceva călugărilor decât să-i facă slujbe de pomenire: parastase, paraclise și liturghii pentru el și membrii familiei sale.

Și, în același context trebuie să punem în lumină modul în care a știut să cinstească pe eroii neamului său și ai credinței ortodoxe, lucru ce se desprinde mai ales din impresionanta pisanie pe care a pus-o la biserica din Războieni, ridicată la 20 de ani după lupta pe care a avut-o acolo cu oștile otomane mult superioare ca număr conduse de însuși sultanul Mehmed II: «Aici am făcut mare război cu ei — spunea pisania — în luna iulie 26 (1476). Și cu voia lui Dumnezeu au fost înfrânți, creștinii de păgâni. Și au căzut acolo mulțime mare de oșteni ai Moldovei. De aceea, a binevoit Ștefan Voevod cu buna sa voință și a zidit acest lăcaș în numele arhanghelului Mihail și întru rugă sieși și doamnei sale Maria și fiilor săi Alexandru și Bogdan și întru *amintirea și pomenirea tuturor dreptcredincioșilor creștini care au pierit ici.*»

De altfel, toate victoriile sale militare, le socotea ca fiind un dar al lui Dumnezeu, după cum sesiza și Grigore Ureche în *Letopisețul* său. De pildă, în lupta de la Lipnic (Lipinți) cu tătarii, în 1470, Ștefan «a cunoscut că ajutoriu nu de aiurea i-au fost, ci numai de la Dumnezeu și Preacurata Maica Sa». Iar despre lupta de la Râmnicu Sărat, cu Basarab cel Tânăr (Țepeluș) din 1481), același cronicar scria: «Au biruit Ștefan Vodă cu mila lui Dumnezeu și cu ruga Preacistii și a tuturor sfinților și cu ajutorul sfântului și marelui mucenic al lui Hristos Procopie».

6. Argumentul cel mai puternic în sprijinul canonizării lui Ștefan cel Mare îl constituie, însă, *ctitoriile* sale, el fiind cel mai mare ctitor de lăcașuri sfinte din tot trecutul neamului nostru, alături de Matei Basarab în Țara Românească. Grigore Ureche scrie că «au făcut 44 de mănăstiri». Într-adevăr, o consemnare exactă a tuturor ctitoriilor sale (în care au inclus și câteva atribuite lui doar de «tradiția locală»), se ajunge la această cifră. Iar dacă adăugăm și cele cinci de la Muntele Athos și pe cele ctitorite de membrii familiei sale, atunci numărul ctitoriilor ștefaniene este de aproximativ 50.

Iată care sunt mănăstirile și bisericile ctitorite de el. În primul rând notăm bisericile ridicate de înaintașii săi în scaun, cărora el le-a făcut diverse danii (sate, bani. veșminte, scutiri de vamă etc.): *Neamț, Moldovița, Probota* (unde a fost îngropată mama sa, doamna Oltea), *Bistrița, Humor, Horodnic, Ițcani, Căpriana* etc.

A doua categorie de lăcașuri sfinte o reprezintă bisericile și paraclisele noi ridicate în incinta unor mănăstiri mai vechi, ctitorite de înaintașii săi: biserica nouă cu hramul «Înălțarea Domnului» din mănăstirea *Neamț* (din 1497), clopotnița și paraclisul de la mănăstirea *Bistrița* și biserica nouă de la mănăstirea *Dobrovăț*, lângă Iași, toate existând până azi.

A treia grupă de lăcașuri de închinare o formează cele zidite din temelie de marele domnitor, fie mănăstiri, fie biserici de mir. Mănăstirile au fost patru la număr: *Putna*, zidită între anii 1466—1470, sfințită la 3 septembrie 1470 de un mare sobor de preoți și diaconi, în frunte cu mitropolitul Teoctist și episcopul Tarasie de la Roman și care va deveni gropnița (necropola) sa și a familiei; *Voroneț*, zidită în vara anului 1488 (26 mai — 14 septembrie) și care mai târziu va fi împodobită cu picturi exterioare, *Sfântul Ilie* de lângă Suceava (azi biserică parohială) și *Tazlău*, lângă Buhuși (azi biserică de mir).

Mult mai impresionant este, însă, numărul bisericilor de mir, unele ridicate în amintirea biruințelor sale asupra dușmanilor Moldovei, majoritatea datând din ultimele două decenii de domnie. Iată care au fost aceste biserici, cu hramul și data zidirii lor: Sf. Procopie din *Bădeuți* (distrusă de armata austriacă în 1916), Înălțarea Sfintei Cruci din *Pătrăuți* (1487), Sf. Ioan Botezătorul din *Vaslui*, ridicată în amintirea luptei de la Podul Înalt, lângă Vaslui (1490), Sf. Nicolae Domnesc din *Iași* (1491—1492), din nefericire refăcută la sfârșitul secolului al XIX-lea, Sf. Gheorghe din *Hârlău* (1492), Sf. Nicolae din *Dorohoi*, Sf. Nicolae din *Popăuți-Botoșani* (azi refăcută), Sfinții Apostoli Petru și Pavel din *Huși* (refăcută în secolul al XVIII-lea, azi catedrală episcopală), Adormirea din *Borzești*, Sf. Arhanghel Mihail din *Războieni* — jud. Neamț (1496), în amintirea luptei cu forțele otomane din 1476), Sf. Ioan din *Piatra Neamț*, Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul din *Reușeni* (jud. Suceava, pe locul unde a fost decapitat tatăl său Bogdan II), Înălțarea Sf. Cruci din *Volovăț* (jud. Suceava), Sf. Dumitru din *Suceava* (înlocuită cu alta, de Petru Rareș).

Tradiția populară îi atribuie și alte câteva ctitorii: Sf. Gheorghe (sau „Albă") din *Baia*, ridicată după lupta cu oștile regelui Matia Corvin, bisericile din *Scânteia, Cotnari* și *Ștefănești*, toate în jud. Iași, *Scheia* lângă Roman, *Florești*, lângă Vaslui, un paraclis în *Cetatea Neamț*, iar dincolo de Prut: o biserică la mănăstirea *Căpriana*, o biserică cu hramul Sf. Nicolae în *Cetatea Chilia*, o biserică în *Cetatea Albă*, un paraclis în *Cetatea Hotin*.

În Țara Românească a zidit o biserică cu hramul Cuvioasa Paraschiva în *Râmnicu Sărat*, zidită de „Ștefan Vodă cel Bun din Moldova" (refăcută de Constantin Brâncoveanu și care a dăinuit până la sfârșitul secolului al XIX-lea). Iar în Transilvania, tradiția populară, ca și unii istorici, îl consideră ctitor al bisericilor din *Vad*, pe Someș și de la *Feleac*, lângă Cluj, unde au existat un timp și scaune vlădicești care au avut permanente legături cu Moldova. În felul acesta, ctitorind lăcașuri de închinare pe întreg spațiul geografic și etnic și lingvistic românesc, Ștefan cel Mare și Sfânt a contribuit și la afirmarea conștiinței de unitate românească, el fiind un adevărat simbol al unității naționale românești, așa cum va fi, peste un secol, și Mihai Viteazul.

În același timp, marele domnitor a venit și în sprijinul altor popoare ortodoxe, căzute sub dominație otomană. Așa se explică faptul că el — asemenea basileilor bizantini de până în anul 1453, asemenea multor alți domni munteni și moldoveni a acordat subvențiile necesare pentru construirea unor așezăminte bisericești la Muntele Athos, în Grecia de nord. De pildă, cu ajutorul lui a fost refăcută biserica mănăstirii *Zografu*, a zidit o bolniță și un turn pentru corăbii (cu o pisanie care consemna numele lui) și i-a dăruit câteva manuscrise liturgice și o icoană a Sfântului Gheorghe. Mănăstirea *Grigoriu* a fost refăcută „din temelie" cu sprijinul său financiar, după ce fusese distrusă și jefuită de pirați. Alte ajutoare a oferit mănăstirilor *Vatoped, Sf. Pavel* și *Constamonit*. Toate aceste mănăstiri păstrează hrisoave de danie, precum și obiecte de cult de la „binecredinciosul și de Hristos iubitorul" domn moldovean.

Așadar, prin cele aproximativ 50 de lăcașuri de închinare consemnate aici, credem că Ștefan Vodă «cel Mare și Bun» este îndreptățit cu prisosință și la atributul de «cel Sfânt», căci de cinci secole, în cele 50 de ctitorii ștefaniene se săvârșește mereu «jertfa cea fără de sânge», iar mulțimi nesfârșite de preoți și credincioși se împărtășesc cu Trupul și Sângele Domnului.

7. Același sfânt domnitor a fost un priceput îndrumător al vieții bisericești din țara sa, precum și al activității culturale și artistice. Notăm că în timpul său, Mitropolia țării, cu scaunul la Suceava, a fost cârmuită de mitropoliții Teoctist I (1453—1478), cel care l-a «pomăzuit» spre domnie în aprilie 1457 și Gheorghe (1478—1508), cel care a sfințit majoritatea ctitoriilor sale. În scaunul de la Roman au păstorit episcopii Tarasie (a. 1464 —p. 1473), Vasile (a. 1474 — c. 1500) și Teoctist (c. 1500 — c. 1508), în cel de la Rădăuți episcopul Ioanichie (c. 1472 — † vara an. 1504). Acești ierarhi — dar mai ales cei doi mitropoliți — cu sprijinul statornic al domnitorului, au îndrumat întreaga activitate culturală din marile mănăstiri ale țării: Neamț și Putna. Acolo s-au creat cele două «școli» de copiere a manuscriselor liturgice, de către copiști de renume, cum au fost Nicodim de la Putna (autorul cunoscutului portret policrom al domnitorului în Tetraevanghelul copiat în 1473), Teodor Mărișescu de la Neamț și mulți alții.

În aceleași mănăstiri s-a dezvoltat și arta bisericească, cu toate ramurile ei: pictură, broderie liturgică (cu câteva piese de mare valoare artistică, mai ales epitrahile sau acoperământul de mormânt al doamnei Maria de Mangop), icoane, piese de argintărie, etc.

8. Poporul moldovean dreptcredincios l-a socotit pe Ștefan ca «sfânt» îndată după trecerea sa la Domnul. Grigore Ureche cronicarul nota că «pre Ștefan Vodă l-au îngropat *țara* cu multă jale și plângere în mănăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era de plânge(u) toți ca după un părinte al său, că cunoștiia(u) toți că s-au scăpat (au pierdut, n.n.) de mult bine și de multă apărătură. Că după moartea lui până astăzi îi zic *sveti* Ștefan Vodă...» Candela de la mormântul său din biserica mănăstirii Putna, care arde neîncetat de 500 de ani, este încă o mărturie că poporul îl cinstește ca pe un adevărat sfânt.

În fața mormântului său și-au plecat mereu genunchii de cinci secole atâția credincioși din toate părțile pământului românesc: Moldova propriu-zisă, inclusiv Basarabia, Bucovina, Transilvania, mai puțin din Muntenia. În biserica de la Dobrovăț, zidită spre sfârșitul domniei și împodobită cu fresce la scurt timp după moarte, se pare că el a fost zugrăvit având aureola specifică portretelor de sfinți.

În creațiile folclorice, ca și în graiul credincioșilor din Moldova — inclusiv în cea de dincolo de Prut, el este numit mereu „Ștefan cel Mare și Sfânt". Toate aceste manifestări ale evlaviei populare nu sunt altceva decât o cinstire, o venerare, la adresa domnitorului; astfel spus «o canonizare populară sau neoficială», până când ea a primit «binecuvântarea» Bisericii, în 20—25 iunie 1992. Așa s-au petrecut lucrurile și cu duhovnicul său, Daniil Sihastrul de a Voroneț, canonizat odată cu Ștefan cel Mare, în iunie 1992 (prăznuit la 18 decembrie), dar care a fost «canonizat» de mult, încă din secolul al XVI-lea, de când apare documentar cu atributul de sfânt. Iar în cadrul picturii exterioare de la Voroneț, realizată în anii 1546—1547, el este înfățișat cu aureolă de sfânt, precum și cu inscripția «Sfântul Daniil». Cu alte cuvinte, în 1992, Sf. Sinod n-a făcut altceva decât să «oficializeze» cinstirea pe care poporul a acordat-o acestor străluciți fii ai Moldovei: «duhovnicul» și sihastrul Daniil și «ucenicul» său — domnitorul Ștefan.

*

Din toate acestea, se desprinde constatarea că Ștefan cel Mare și Sfânt a fost un remarcabil conducător de oști, apărător al țării sale și al întregii creștinătăți apusene în fața expansiunii otomano-islamice, un mare ctitor de lăcașuri sfinte, un îndrumător al vieții cultural-artistice din marile mănăstiri ale țării, un domn însuflețit de o credință puternică în Dumnezeu, de la Care socotea că vin atât victoriile cât și înfrângerile sale, toate fiind mărturii grăitoare ale unei epoci de maximă strălucire politico-militară, culturală, artistică, dar și spirituală, care poartă pecetea geniului creator al marelui domn. De bogata lui «moștenire» culturală, artistică, dar și duhovnicească, au beneficiat atâtea generații de români ortodocși până în zilele noastre. Prin tot ceea ce a făcut pentru Biserica sa, socotim că el și-a ispășit păcatele de care pomenea cronicarul Grigore Ureche și că s-a lucrat cu multă înțelepciune în iunie 1992 când Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât ca el să fie cinstit în fiecare an, la 2 iulie, ziua trecerii sale la Domnul, ca «binecredinciosul domn Ștefan cel Mare și Sfânt». Să-l rugăm deci să mijlocească în fața Părintelui ceresc pentru toți fiii acestui neam, de pe ambele maluri ale Prutului, de pe ambele versante ale Carpaților, ca și pentru cei care trăiesc azi departe de pământul românesc.

Boala incurabilă — aspecte de asistenţă spirituală

Necesitatea rândurilor de faţă s-a născut în urma participării la seminarul „Comunitatea şi membrii ei vulnerabili", organizată în cadrul programului Ricop „Servicii socio-medicale la domiciliul pacienţilor cu cancer, în stadiu avansat".

Este foarte greu să aduci în discuţie aspectele de asistenţă spirituală în ceea ce priveşte boala incurabilă, pentru că „fenomenul" este în fază de pionierat, atât în rândul bolnavilor, cât şi al celor ce împlinesc asistenţa spirituală.

Chiar dacă definiţia dată bolii de părintele Arsenie Boca nu are darul să încurajeze (Boala este o retragere a lui Dumnezeu din susţinerea sănătăţii omului. Poate chiar o ignorare a Lui), ea cuprinde o realitate cutremurătoare pentru omul contemporan obişnuit să i se vândă fericirea împachetată în staniol.

Boala impune omului un stil nou de viaţă, nedorit şi privat de anumite posibilităţi ce-i lăsau senzaţia libertăţii. Conştientizarea păcatelor nu este prima opţiune a bolnavului pentru că, în general, el este nepregătit duhovniceşte. Natura omului contemporan este secularizată. Nevoia de duhovnicesc apare foarte rar, când încercările îl copleşesc. Dumnezeu devine ultima şansă de care se agaţă cu disperarea înecatului, aşteptând să se întâmple o minune.

Şi cât de greu e să recunoaştem că vina de a-L fi izgonit pe Hristos din noi o avem noi înşine!

Înainte de a exista ca persoane pământeşti, existăm ca gând, ca intenţie a lui Dumnezeu, făcându-ne să înţelegem propria existenţă ca rânduială a lui Dumnezeu, ca providenţă divină. Dacă până şi perii capului nostru sunt număraţi, înseamnă că lucrarea proniei divine faţă de lume e un act creator cu fiecare fiinţă în parte, care se bucură de unicitate absolută faţă de celelalte persoane.

Izgonirea lui Dumnezeu din „duhul nostru" este o problemă personală, a fiecăruia, dar restabilirea prezenţei lui Dumnezeu în noi înşine devine o problemă comunitară, în măsura în care „personalul" comunică la nivelul „comunitarului".

Din acest punct îşi face loc asistenţa spirituală ca model de regăsire hristică a dimensiunii duhovniceşti capabile să conştientizeze în om posibilitatea accederii în împărăţia lui Dumnezeu.

Creat de Dumnezeu, omul se luptă între nevoile fizice şi spirituale. Boala, care atentează la viaţa fizică a omului, dă sentimentul perenităţii noastre, arătându-ne că suntem proprii noştri musafiri. Boala distruge ordinea naturală a organismului, care ţine de echilibrul divin, iar bolnavul simte nevoia unei apropieri mai concrete de Dumnezeu, de la care aşteaptă alinarea încercărilor.

Sfântul Ioan Scărarul spune frumos: „Cine plânge mereu după Dumnezeu, acela prăznuieşte în fiecare zi duhovniceşte, dar cel ce prăznuieşte mereu cu trupul (mănâncă, bea), pe acela îl aşteaptă plânsul veşnic".

Omul contemporan a pierdut dimensiunea duhovniciei sale, mai mult sau mai puţin liturgice, şi nu înţelege sensul acestui plâns duhovnicesc după Dumnezeu. Se mulţumeşte cu o stereotipie educaţională ce-L ţine pe Dumnezeu în cărţile de religie sau în icoanele agăţate prin colţurile caselor, fără a înţelege că nevoia de Dumnezeu implică o jertfă cât de mică şi neînsemnată din partea noastră.

Cât de frumos spune înţelepciunea Patericului: „Necazurile vin pentru că ne semeţim când Dumnezeu ne miluieşte". De aceea se spune că smerenia iartă toate păcatele şi trece peste toate cursele vrăjmaşului.

Creaţia întreagă este destinată să ajungă la transfigurare prin Biserică în împărăţia lui Dumnezeu. De acest adevăr trebuie să fie convins omul pentru ca întreaga sa trudă pământească să nu rămână zadarnică.

Biserica este în lume prin întemeierea, misiunea şi scopul ei. „În lume" înseamnă o solidaritate indisolubilă şi desăvârşită cu ea. O solidaritate nu numai etică şi socială, ci una fiinţială şi organică.

Sub aceste auspicii putem încadra nevoia de asistenţă spirituală la bolnavii incurabili.

Vorbim aici de o categorie aparte, chiar dacă în această „incurabilitate bolnăvicioasă" ne aflăm aproape fiecare dintre cei ce ne considerăm sănătoşi.

Viziunea ortodoxă asupra raportului dintre Biserică şi lume, pleacă de la această dialectică: lumea este darul iubirii lui Dumnezeu, pe care El ne-o dă în chipul unei comuniuni restabilite în Biserică şi prin Biserică. Lumea este omenirea căzută, care, prin convertire personală şi conlucrarea cu harul lui Dumnezeu, trebuie să ajungă de la antropocentrism la teocentrism.

Lumea este chemată prin Biserică din îndepărtarea şi înstrăinarea ei de Dumnezeu, din însingurarea şi independenţa ei falsă, ca să meargă spre scopul ei final, spre comuniunea de viaţă şi iubire cu Dumnezeu-Sfânta Treime şi să realizeze această comuniune între oameni aici şi acum.

Asistenţa spirituală are în vedere raportarea omului faţă de latura sa spirituală. Nu dogma contează, ci disponibilitatea sufletului spre Dumnezeu. Măsura în care această disponibilitate există, este măsura cu care bolnavul se vindecă în lupta sa cu boala şi implicit cu stările ei.

Grija faţă de bolnav nu este doar una profesională, ci are la bază conştiinţa apartenenţei egale la Împărăţia Veşnică, pe care o dobândim prin modul în care ne raportăm la triada comunicare-comuniune-euharistie.

Asistenţa spirituală trebuie să conştientizeze bolnavul de importanţa luptei pentru dobândirea Împărăţiei şi să angajeze omul în asemănarea cu Samarineanul milostiv.

Există o admirabilă interpretare a acestui episod biblic făcută de părintele Arsenie Boca, interpretare care merită relatată succint, tocmai din nevoia acută de modele.

Pe lângă omul căzut între tâlhari treceau pe rând neputincioase Legea şi Preoţia Vechiului Testament. Nici una nu i-a putut ajuta nimic. A venit Samarineanul milostiv, om de alt neam, omul fără de păcat, Iisus care L-a luat pe cel rănit şi l-a pus pe dobitocul său. Ceea ce ascuns înseamnă întruparea lui Dumnezeu în firea omului, omul fără de păcat, adevăratul nostru aproape, în stare să ne care în spate dintre tâlhari, Acasă.

Cel căzut între tâlhari a fost încredinţat Bisericii, ca slujitorii ei să poarte grijă de dânsul, spălându-i rănile, din neam în neam, cu vin şi untdelemn. Bisericii i-a dat cheltuială doi bani: Vechiul şi Noul Testament, adică după trebuinţă — Legea, povăţuitoare la pocăinţă aspră ca vinul pe rană şi Harul celor şapte Taine, izvorând din Hristos, pomul vieţii, ca un untdelemn ce unge rănile, curăţite cu asprimea pocăinţei. Amândouă tămăduiesc deplin pe om.

Pilda Samarineanului milostiv este revelaţia misiunii viitoare a Bisericii şi angajarea omului în asemănarea cu Samarineanul.

Toată bătaia de cap cu omul şi tămăduirea conştiinţei sale o are Biserica, până la a doua venire a Samarineanului, când i se va răsplăti osteneala. Iată adevărata împlinire a legii în iubire. De aici putem înţelege nevoia asistenţei spirituale pentru cei aflaţi în suferinţă.

A venit un străin, spunea părintele Arsenie, i s-a apropiat de răni, le-a spălat cu vin (usturimea pocăinţei), le-a uns cu untdelemn (celelalte taine), i-a luat firea sa în spate (întâmpinarea lui Dumnezeu). A petrecut împreună cu omul, l-a dat în grija Bisericii. Dar a doua zi după Înviere, pecetluind cu aceasta unul din cei doi bani de cheltuială, Noul Testament a dat Bisericii grija de om, precum şi cele două testamente: Legea şi Harul.

Iată în câteva cuvinte şi rostul asistenţei spirituale.

Accentul nu cade pe boală, ci pe tămăduirea în Hristos prin asumarea necondiţionată a jertfei, prin purtarea crucii având drept model pe Hristos.

Trupul trăieşte dacă este locuit de suflet; iar sufletul trăieşte dacă este locuit de Dumnezeu. Asistentul spiritual urcă treaptă cu treaptă, împreună cu bolnavul, de la trup spre suflet cu ajutorul lui Dumnezeu. Drumul nu este lipsit de privaţiuni, de neîncredere, de îndoială, de lehamite, dar stăruinţa de a ajunge la capătul drumului, dacă este dublată de străduinţă, are efecte binefăcătoare. La tentaţia bolnavului de abandonare a luptei, asistentul spiritual îi răspunde cu toată puterea sa de convingere că e nevoie să meargă mai departe.

Un rol important în acest demers îl are preotul duhovnic, despre care omul contemporan vorbeşte atât de puţin, dar care are marea misiune de a găsi sensul duhovnicesc al bolii şi scopul pentru care o îngăduie Dumnezeu.

Un loc privilegiat între celelalte rugăciuni, taine sau ierurgii, îl are Taina Sfântului Maslu, despre care s-a scris atât de mult, dar, din păcate, se ştiu atât de puţine lucruri printre credincioşi.

Am găsit în cadrul Cărţilor necanonice sapienţiale ale Vechiului Testament, mai precis în Cartea Înţelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah, un text care aminteşte de o practică asemănătoare Maslului încă din vremea vechilor evrei:

„Fiule, dacă eşti bolnav, n-o lua în uşor,
ci roagă-te Domnului, iar Domnul te va vindeca.
Îndepărtează greşala, păzeşte-ţi mâinile curate
şi de tot păcatul curăţeşte-ţi inima
Adu jertfă de tămâie binecuvântătoare
şi, drept jertfă de pomenire, făinuţă de grâu
şi prinoase mărinimoase, după puterea ta.
Apoi fă-i loc doctorului, căci Domnul l-a făcut
şi nu-l îndepărta, fiindcă ai nevoie de el.
Sunt împrejurări când izbânda se află
în mâinile lui,
căci şi el se va ruga Domnului,
ca prin el, Acesta să-ţi dea uşurare
şi vindecare, ca să scapi cu viaţă.
Cel ce păcătuieşte împotriva celui ce l-a făcut,
acela să cadă în mâinile doctorului".

Textul ebraic e mult mai elocvent în „La Bible de Jerusalim", „Cel ce face pe viteazul în faţa doctorului / acela păcătuieşte în faţa Ziditorului său".

Putem observa în textul citat că recomandarea ce se face bolnavului ţine atât de rugăciunea către Dumnezeu, cât şi de ascultarea doctorului. Nu se poate face rugăciune fără ascultare şi nici ascultarea nu e completă fără rugăciune. Rugăciunea ţine în primul rând de „îndepărtarea greşelii", care nu se poate face decât într-o inimă curată „de tot păcatul", ce nu poate fi străină de spovedanie.

Bolnavul credincios e chinuit de gândul că boala lui e urmarea păcatelor pe care nu le-a mărturisit. Taina Sfântului Maslu arată că Dumnezeu îşi manifestă mila lui în special faţă de cei suferinzi, care-şi pun nădejdea în ajutorul şi mila Domnului. În rugăciunile ce se citesc aici, preoţii şi credincioşii cer împreună *tămăduirea trupului, iertarea şi curăţirea sufletului de păcate.* Sălăşluirea Duhului, spunea părintele Stăniloae, are mai ales scopul curăţirii de păcate, al tămăduirii de patimi şi al ridicării omului la o viaţă de sfinţenie, de slujire curată a lui Dumnezeu.

Spovedania, anterioară Maslului, a adus bolnavului iertare de păcatele mărturisite, dar el n-a avut timp să topească prin conlucrarea cu harul redobândit slăbiciunile păcătoase, hrănite printr-o obişnuinţă îndelungată cu păcatul, slăbiciuni care explică adeseori şi boala trupului.

Cerându-se în rugăciunile Maslului tămăduirea trupului, iertarea şi curăţirea sufletului de păcate, se are în vedere însănătoşirea trupească şi sufletească a bolnavului, pentru ca el să poată trăi o viaţă curată, închinată slujirii lui Dumnezeu.

Aceasta arată că Taina Maslului nu e pentru moarte, ca în catolicism, ci pentru o viaţă întru sănătate şi curăţie.

De fapt, spune părintele Stăniloae, nu material şi nici celelalte forme văzute constituie Taina, ci întâlnirea în credinţă a celor două persoane (preot şi credincios) în ambianţa Bisericii plină de Sfântul Duh, unde mărturisesc prin cuvinte această credinţă a celui ce săvârşeşte şi a celui ce primeşte Taina.

Sfintele Taine ne descoperă însemnătatea trupului omenesc şi importanţa lui de „vas ales" plin de bogăţiile adâncimilor dumnezeieşti. Ele vin să ne convingă de puternica legătură dintre trup şi suflet, ce trăiesc la nivelul umanului deopotrivă teandric şi perihoretic.

A sfinţi trupul înseamnă a sfinţi şi sufletul pentru că orice gest al trupului are repercusiuni asupra vieţii sufleteşti. Hristos atinge prin lucrarea Lui trupul nostru, iar aceste atingeri se adâncesc în sufletul nostru, comunicând puterea lui Dumnezeu.

Astfel Domnul reactulizează opera Sa de mântuire cu fiecare din noi, cei ce participăm la această acţiune transfiguratoare şi desăvârşitoare.

Asistenţa spirituală pentru bolnavii incurabili trebuie să aibă în vedere aceste modeste premise, dacă doreşte ca scopul său să atingă o finalitate concretă în redobândirea unui trup şi suflet sănătos, capabil să jertfească pentru Hristos timpul mântuirii.

Pr. dr. CRISTIAN MUNTEAN

Sfânta Mănăstire Căluiu

(Urmare din pag. a 4-a)

Pavel. Încăperile incintei, „fiind foarte vechi, s-au dărâmat şi se lucrează din nou", iar în 1861, casele erau deja reclădite „în două etaje", cum adeveresc documentele. După secularizarea averilor mănăstireşti (1864), Căluiu intră într-un grav proces de ruinare, ca majoritatea mănăstirilor din ţară. O intervenţie salvatoare vine din partea Comisiunii Monumentelor Istorice care, în anii 1932 şi 1937, efectuează unele lucrări de consolidare.

Astăzi, vizitatorul ajuns în faţa Mănăstirii Căluiu descoperă întâi ruinele monumentalelor construcţii ale boierilor Buzeşti, printre care se înalţă turnul masiv al clopotniţei. În mijlocul fostei incinte mănăstireşti, se conservă eleganta biserică. Modestă, ca dimensiuni, este monumentul cel mai caracteristic al secolului al XVI-lea, impresionând prin turla maiestuoasă, înaltă şi îngustă, cu cele douăsprezece ferestre obţinute prin retragerea succesivă a zidăriei, procedeu care o evidenţiază şi mai mult. Decoraţia exterioară, opera meşterilor transilvăneni din 1588, cu elemente originale, îi oferă o notă de eleganţă şi frumuseţe particulară.

Interiorul bisericii, compartimentat în pronaos, naos şi altar, a fost împodobit prin anii 1593—1594, cu pictură în frescă, de meşteri autohtoni, unul fiind Mina zugravul. Datorită degradării, pictorul Barbu Coşoveanu o restaurează în 1834, aplicând procedeul vremii, „culoare peste culoare", metodă ce permite redescoperirea bogatei compoziţii scenice, inspirată din Erminia bisericească.

O deosebită valoare istorică reprezintă tablourile voievozilor Mihai Viteazul şi Petru Cercel (1583—1585), al doamnei Stanca, împreună cu fiul său Pătraşcu, Preda, soţul doamnei Florica, fiica lui Mihai Viteazul, precum şi cele votive ale fraţilor Buzeşti, cu soţiile lor: Radu şi Stanca, Preda şi Catalina, Stroe şi Sima, aflate toate în pronaosul bisericii.

În anul 1610, la intrarea în biserică a fost adăugat un pridvor. Aici, în secolul al XVII-lea au fost zugrăvite portretele altor ctitori, anume: Radu Buzescu şi soţia sa Maria, împreună cu cei cinci copii ai lor, precum şi Matei Basarab cu doamna Elina.

Concepută şi ca necropolă, pronaosul bisericii păstrează câteva morminte ale membrilor familiei: Radu Buzea, tatăl ctitorilor (1589), Stroe postelnicul (1589) şi Stanca (1590), fiul şi soţia marelui armaş Radu.

Asemenea tuturor ctitoriilor boiereşti, şi Mănăstirea Căluiu a fost înzestrată cu valoroase obiecte cultice (icoane, sfinte vase, cruci, veşminte preoţeşti, cărţi de slujbă), însă au dispărut de-a lungul secolelor. Dintre ele, se mai păstrează clopotele donate în anul 1588 de Radu Buzescu, Pomelnicul triptic, din 1825, şi Catapeteasma de lemn, „săpată, poleită şi zugrăvită", menţionată documentar în anul 1828.

Cu privire la activitatea culturală de la Mănăstirea Căluiu, nu există date concludente, mai ales că a fost permanent în stăpânirea călugărilor greci. Însă, odată cu venirea arhimandritului Chiriac Râmniceanu, în Mănăstire vor începe să se afirme o serie de cărturari, sub conducerea egumenului. Astfel, chiar la un an după numirea sa, aici activa logofătul Sandu. În 1824, însuşi Chiriac redactează o lucrare originală, intitulată *Lexicon cu vieţile sfinţilor;* corectura manuscrisului aparţine logofătului Ilie, iar transcrierea, monahului Pahomie. Unul dintre ucenicii egumenului, anume Constantin, termină de copiat în anul 1827 *Tripesneţele, facerea lui Iosif* şi un *Aghiasmatar,* ambele fiind scrise din „porunca Sfinţii Sale Părintele arhimandrit Chiriac, i cheltuiala".

În prezent Mănăstirea Căluiu cunoaşte o perioadă de întinerire şi consolidare. Obştea, în frunte cu arhimandritul Corneliu Miroslav, depune eforturi pentru ridicarea sfântului aşezământ la strălucirea ce i se cuvine. Printre cele mai vrednice realizări, se înscrie monumentala biserică nouă, amplasată în partea dreaptă a intrării în vechea incintă.

Stema personală a lui Io Ştefan Voievod

(Urmare din pag. a 3-a)

bologic, drept elementele sau atributele caracteristice ale Maicii Domnului. Şi aceasta după secole şi secole de evoluţie a cultului Sf. Fecioare Maria. Despre frumuseţea crinilor ne vorbeşte *Cântarea Cântărilor,* poem care, în coordonate vetero-testamentare, este un dialog, o nuntă mistică între Divinitate şi poporul Său, iar în cele creştine, o nuntă, de asemenea, mistică, între Hristos-Mirele şi Biserică-Mireasa Sa, Mireasă asemuită cu crinul.

Încă de la începuturile poemului, a *Cântării Cântărilor,* iubitul îşi aseamănă mireasa cu crinul, pe care îl plasează între scaieţi pentru a-i spori valoarea, gingăşia şi frumuseţea. Aranjamentul este extrem de sugestiv, obligând la comparaţii, în situaţia în care scaiul, cu spinii săi, este considerată ca ultima dintre plante, ca valoare. O aflăm şi din *Cartea lui Iov* (31, 40), unde ni se sugerează că scaiul, spinul este o buruiană şi nimic altceva *(şi dacă am întristat de moarte sufletul stăpânilor . . . / atunci să crească spini în el în loc de grâu).*

În contextul nunţii mistice, Evangheliile îl numesc pe Hristos Mire: Ioan Botezătorul se autointitulează prietenul Mirelui *(Ioan* 3, 29), Apostolii nu pot fi trişti câtă vreme se află Mirele cu ei *(Matei* 9, 15; *Marcu* 2, 19-20; *Luca* 5, 34). Sf. Apostol Pavel, la rândul său, încredinţează Biserica din Corint lui Hristos, ca pe o *fecioară neprihănită* (2 *Corinteni* 11, 2). Sf. Grigore de Nyssa, în secolul al IV-lea, a văzut în Mireasă un simbol al sufletului omenesc în ardoarea iubirii de Dumnezeu. În ultimă instanţă, poemul cântă unirea sufletului cu Dumnezeu prin iubire, deoarece *sufletul ce se uneşte cu Dumnezeu nu se mai satură de ceea ce gustă.*[1]

Atât pentru cititorii care, lecturând-o, nu au acceptat ori nu acceptă interpretarea sa mistică ori alegorică, cât şi pentru cei care nu au acces la straturile ei sacrale, *Cântarea Cântărilor* rămâne un imn al iubirii desăvârşite dintre bărbat şi femeie — *Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul său; . . . a făcut bărbat şi femeie* (Geneza 1, 27) — cu al său corolar, nunta.

Şi astfel, din polifonia hermeneutică a textului sacru antic, floarea de crin a trecut în mentalul şi imagistica unei lumi, cea medievală, în care (în)semnele heraldice au jucat rolul unor simboluri vizibile ale unor mesaje ori puteri invizibile. Crinul heraldic al succesivelor steme a jucat un important rol într-un spaţiu, cultural-religios european, unde / şi într-un timp, Evul Mediu, când / scrisul nu avea atâta greutate ca imaginea. În coordonatele spaţio-temporale date, gândirea era preponderent figurativă, comunicarea bazându-se, în special, pe capacitatea de sugestie a imaginii şi pe puterea aproape magică a cuvântului rostit, nu scris.[2]

Or, puterea magică a cuvântului rostit era, în cazul prestării omagiului de vasalitate, un jurământ /legământ/ depus, şi cu aşa ceva nici un creştin nu se putea juca. Iată pentru ce nu împărtăşim opinia unor istorici români, conform căreia, după ce au prestat un jurământ, Muşatinii, de la Petru I la Ştefan cel Mare, nu şi-au propus să-l respecte. Dincolo de faptul că a presta jurământ de vasalitate însemna, în Evul Mediu, acceptarea deponentului de jurământ în familia seniorului său, într-o epocă în care relaţiile internaţionale erau puternic personalizate, vasalitatea nu era o înjosire ci era, păstrând proporţiile, echivalentul acceptării în NATO din zilele noastre. Sub raport religios, argumentăm supoziţia noastră, pe principiul că un legământ trebuia respectat, citând din Molitfelnic, mai precis din *Rugăciunile de iertare* ce se spun de către preot la *Rânduiala înmormântării: Aşa Doamne, Dumnezeul nostru...* [dacă] *a căzut robul Tău sub blestemul tatălui sau al maicii sale sau sub blestemul său... şi a luat* **legătură nedezlegată** [subl. n. — C. I.] *. . . iartă-l pe acesta prin mine slujitorul Tău.* Iar în altă parte, găsim: *... şi-i iartă lui toate...* [inclusiv] *de legătura pusă în orice chip asupra lui, cu care el însuşi... s-a legat pe sine.*[3]

---

1 **Cântarea Cântărilor,** versiune revizuită după **Septuaginta,** redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, sprijinit pe numeroase alte osteneli, Bucureşti, 1998, p. 10; cf. Sf. Grigore de Nyssa, **Tâlcuire amănunţită la Cântarea Cântărilor,** trad. în româneşte de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae şi Pr. Ioan Buga. Bucureşti, 1982 (PSB).

2 C. Ittu, **Semnale de telegraf,** Sibiu 2001, p. 78; Idem, **Filotei monahul alias Filos logofătul lui Mircea cel Bătrân,** în „Telegraful Român", Anul 143, Nr. 41—44 pp. 6-7.

3 **Molitfelnic,** Bucureşti, 1998, pp. 195—197.

Eternitatea Axioanelor de la Mănăstirea Neamţ

Împodobite cu *Icoana Maicii Domnului* de la Mănăstirea Neamţ, pecete sfântă de secol VII (665), dăruită de Împăratul bizantin Ioan al VIII-lea Paleologul (1425—1448) domnitorul Alexandru cel Bun (1400—1430), *Axioanele tradiţionale de la Mănăstirea Neamţ* (Piatra Neamţ, 2003, 97 p.), înmănunchiate în Colecţia Fundaţiei Culturale „Pavel Lungu", reprezintă un evident succes editorial şi deopotrivă unul cultural şi artistic inconfundabil.

Reîmprospătate cu fiecare interpretare; împodobite, evident, cu sufletul fiecărui rugător şi creator de muzică religioasă, cele 30 de axioane, câte alcătuiesc respectiva colecţie, aduc în prim plan numele unor mari protopsalţi români ce şi-au legat întreaga lor viaţă de altarul şi strana sfintei Mănăstiri Neamţ: Antonie Putneanul, Iosif Moldoveanul — Protopsaltul, Visarion „Duhovnicul" sau creaţii mai noi datorate profesorului bizantinolog Pavel Lungu (n. 1962), titularul catedrei de muzică psaltică şi liniară de la Seminarul Teologic „Veniamin Costachi" — Mănăstirea Neamţ. O notă aparte constituind-o, de pildă, şi *Axionul, eh VIII,* de acelaşi Iosif Protopsaltul care, prin textul tradus în limbile engleză şi franceză se adresează, evident, occidentalilor „de a asculta pe limba lor" un *axion* ce face parte din tezaurul eternităţii de la Mănăstirea Neamţ din Moldova. Fiindcă, observă profesorul Pavel Lungu, „Ar trebui ca modernitatea să accepte faptul că *muzica bizantină* este o *altă muzică*... iar axioanele de la Mănăstirea Neamţ duc mai departe marile teme ale *muzicii bizantine* şi sunt sacru tradiţionale" (p. V).

Prin *Anexa* de la p. 87—97, profesorul bizantinolog Pavel Lungu desfăşoară asupra fiecărei creaţii o minuţioasă analiză morfologică şi de interpretare artistică concretă. Astfel, distinsul nostru coleg punctează cu siguranţă asupra felului în care ar trebui înţelese axioanele „prototip" de la Neamţ păstrate prin „predanie". Semnatarul studiului la care ne referim identifică în aceste creaţii, de pildă, legătura dintre anumite segmente melodice cu „proporţia de aur" sau „proporţia divină"; apoi scoate în relief anumite intervale melodice caracteristice acestor cântări liturgice; vorbeşte despre ison ca „bază a sistemului muzical folosit (trifonie, tetrafonie, diapason etc.); identifică teme şi elemente componente asimilate în şi din creaţia unor compozitori protopsalţi precum: Eustatie de la Putna, Nectarie Frimu şi Nectarie Schimonahul, Petru Efesiu, Grigorie Vizantie, Ieromonahul Calistrat de la Mănăstirea Zografu (Muntele Athos), Visarion Protopsaltul, Iosif Naniescu etc.

În ansamblul lor paginile din *Anexă* ne invită, după opinia noastră, la o analiză tot mai aplicată, cu caracter stilistic, asupra fiecărei cântări ce urmează a fi interpretată vocal (solistic sau în formaţie de tip monodic).

Dar *Colecţia de Axioane* la care ne-am referit devine tot mai accesibilă dacă avem în vedere şi caseta audio: *Ecclesiastical Byzantine Hymnis I/Axioane de la Mănăstirea Neamţ,* Electrecord — STC 001331. „Garanţia interpretării autentice «după firea moldovenească» a acestor axioane — apreciază Arhid. prof. Ioan Ivan — este dată de profesorul Pavel Lungu, de la Seminarul Teologic „Veniamin Costachi", Mănăstirea Neamţ, făuritorul şi dirijorul formaţiei *Imn*".

Desigur, cartea *„Axioanele tradiţionale de la Mănăstirea Neamţ"*, apărută sub îngrijirea profesorului bizantinolog Pavel Lungu şi finalizată, din punct de vedere moral şi material, prin îndemnul I.P.S. Daniel, mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, şi a altor susţinători de nădejde, reprezintă, iată, o investiţie umană şi de specialitate ce merită, deopotrivă, atenţia şi preţuirea noastră deplină.

Prof. dr.
CONSTANTIN CATRINA

Înălţarea eroilor

(Urmare din pag. a 5-a)

Horea: „Iar când va veni duşmanul / Să vă ia pământ şi drept, / Români, scuturaţi stejarul, / Ca din somn să mă deştept!"

În poezia „Un râu ce se porneşte", vibrează în acorduri entuziaste, elanul poetului Iosif Vulcan, care grăieşte: „Popor de viţă-naltă, / Române, cântă, saltă, / Că eşti nemuritor: / Nu piere mişeleşte / Un râu ce se porneşte / Dintr-un măreţ izvor!"

Cu aceleaşi accente de entuziasm, grăieşte şi I. Neniţescu în imnul „Pui de lei":

„E viţa noastră făurită
De doi bărbaţi cu braţe tari,
Şi cu voinţa oţelită,
Cu minţi deştepte, inimi mari.
Şi unu-i Decebal cel harnic
Iar celălalt Traian cel drept,
Ei pentru vatra lor, amarnic
Au dat cu-atâţia duşmani piept.

Şi din aşa părinţi de samă
În veci s-or naşte luptători
Ce pentru patria lor mamă
Vor sta ca vrednici următori...
Eroi au fost, eroi sunt încă
Şi-or fi în neamul românesc,
Căci rupţi sunt ca din tare stâncă
Românii orişiunde cresc."

Ca un corolar adecvat, alesele gânduri exprimate de Al. Vlahuţă, în a sa odă, închinată „Eroilor-martiri", vin să exprime recunoştinţa datorată cu prisosinţă pentru jertfa vieţii lor, adusă de eroii martiri, pe altarul patriei, pentru triumful dreptăţii:

„Veşnică-i dreptatea şi veşnici sunt martirii
Care-şi jertfesc viaţa pentru triumful ei".

ANUNŢ

Dorim a încunoştinţa că s-au calcuat drepturile de autor, la „Telegraful Român", pe anul 2003.

Adresăm rugămintea celor care au semnat materiale apărute în paginile foii şaguniene, să binevoiască a ne trimite adresa exactă şi codul numeric personal spre a le putea achita drepturile ce li se cuvin.

REDACŢIA

Cultul lui Ştefan cel Mare şi Sfânt

(Urmare din pag. a 3-a)

datinilor, Ştefan cel Mare îşi ridică peste crestele celor cinci veacuri, chipul nimbat al sfinţeniei. Cu trecerea timpului, se arată tot mai netrecător. Piatra de mormânt din marmoră de Carrara nu l-a putut cuprinde şi nici ţintui pe loc, ci ea mărturiseşte doar că „crugul vieţii pământeşti, s-a înădit acolo cu crugul veşniciei".

Cronicarul Grigore Ureche (1595—1647) notează: „unde nu cugetai, acolo îl aflai". Pretutindeni, de-a lungul şi de-a latul Moldovei, firul vieţii şi al istoriei se întoarce la moştenirea lui. Pe bună dreptate că la „trecerea la locaşurile veşnice", s-a stârnit multă consternare şi jale... „de plângeau toţi, ca pe un părinte al său". Şi apoi mai adaugă: ... „ce după moartea lui, până astăzi, îi zicu — sveti (sfântul) Ştefan Vodă".

Cu certitudine, culese de pe buzele tuturor. Căci... „nimeni din domni, nici mai nainte, nici după aceea l-au ajunsu". Această stare apăsătoare, peste toată suflarea Moldovei s-a menţinut şi în următorii ani, ca pe parcurs să apară versurile populare, ca o altă „Mioriţă", după vorbele bătrânilor: „Plânge dealul / plânge valea / plâng pădurile bătrâne / şi norodul, în hohot plânge / cui ne laşi pe noi, Stăpâne?".

Deci şi natura se pare că a luat parte la durerea Moldovei, căci cronica consemnează că, în acel an „a fost" o iarnă grea şi geroasă, cum n-a fostu aşa nici odinioară şi deci peste vară au fostu ploi grele şi povoare de ape şi multă înecare s-au făcutu".

De bună seamă că în conştiinţa urmaşilor săi, umbra Măriei Sale de Mare Român şi Bun Creştin, era adânc înrădăcinată, cu toţii l-au avut la mare evlavie, considerându-l sfânt. Nu ni s-a păstrat un text anume cum îl cinsteau de-a lungul veacurilor, dar îi simţeau ca şi noi cei de astăzi prezenţa, auzeau paşii purtaţi pe lespezile bisericilor, printre ruinele cetăţilor şi în foşnetul frunzelor din codrii Carpaţilor.

Dreapta credinţă şi evlavia creştină pulsau puternic în popor şi nu putem concepe, să-l fi uitat o clipă pe cel ce s-a identificat cu vrerile şi aspiraţiile lui, ci l-au avut în mare cinstire şi chiar i se rugau. Poporul, spune Nicolae Iorga (1870—1940), ştia că neamul său a dat cândva — dăunăzi treisute de ani în urmă — un om minunat, „un sfânt cum nu mai poate răsări altul". El era izvorul a toată vitejia, el era fântâna tuturor dreptăţilor, el era marea bunătăţilor. Şi suspina în vremuri grele şi rugăciunea lor, se suia la dânsul ca la Dumnezeu", „Săracul Ştefan Vodă, unde-i să vadă?".

Poetul Mihai Eminescu (1850—1889), îi atribuie puteri nebănuite, cum observăm din versurile „Doina": „Ştefane, Măria Ta, Tu la Putna nu mai sta...". George Coşbuc (1866—1918), în poezia „Moartea lui Gelu", credea că atunci când e vorba de ţară, „sunt vii şi morţii din mormintele lor".

Istoricul Dimitrie Onciul, în faţa a peste 20 000 de români, în pelerinaj la mormântul lui Ştefan cel Mare în anul 1904, a rostit un vibrant cuvânt, pe care şi-l încheie cu o rugă caldă: „Măreaţă umbră, revarsă lumina ta asupra noastră şi asupra neamului tău întreg şi spre faptele iubirii de ţară, ale iubirii de neam, ale iubirii de lege, virtuţi, prin care tu străluceşti în veacuri, îndreaptă şi uneşte cugetele noastre".

Părintele exarh Zaharia Voronca, luând cuvântul a spus printre altele: „Ştefan cel Mare prin ferma sa credinţă în Dumnezeu, şi-a apărat ţara de duşmani şi a reuşit să apere Europa întreagă, de cel mai periculos duşman al Crucii... Folosul credinţei Măriei Sale nu a fost numai pentru Ştefan cel Mare, ci el s-a revărsat şi asupra urmaşilor săi, s-a revărsat şi se revarsă în mod abundent şi asupra noastră". (Candela (1904).

Fără îndoială că, au fost nenumărate pelerinaje la mormântul „Marelui Strămoş", de-a lungul celor 488 ani, în faţa căruia au păşit cu emoţie şi evlavie creştină şi s-au rostit în tăcere sau în şoaptă rugăciuni către Măria Sa şi s-au vărsat lacrimi. Biserica nu le-a respins, ştiind că: „vocea poporului credincios este vocea lui Dumnezeu".

De la cuvântarea învăţatului Arhimandrit Vartolomeu Măzăreanu, din 1762 şi până astăzi, avem o serie de lucrări, inspirate din ceea ce mărturiseşte poporul nostru credincios şi în urma minuţioaselor cercetări ale materialelor arheologice şi a documentelor vechi. Din toate acestea se desprinde uşor, de câtă cinstire şi recunoştinţă dă dovadă poporul nostru faţă de Ştefan cel Mare şi Sfânt, din punct de vedere creştin, aureolat cu nimb de sfânt şi de neîntrecut conducător şi apărător de ţară.

Actul de canonizare a Slăvitului Voievod, săvârşit la 2 iulie 1992 de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, nu este decât „un act de recunoaştere" a ceea ce de-a lungul veacurilor şi permanent, poporul nostru a simţit pentru Ştefan cel Mare. De aceea, canonizarea sa este o împlinire a unei fapte plăcute lui Dumnezeu, răspunzându-se şi simţămintelor de evlavie ale credincioşilor. Trebuie precizat că, Biserica nu a impus cinstirea şi pomenirea cultului vreunui sfânt, ci, constatând existenţa unui astfel de cult, aceasta a procedat, potrivit rânduielilor stabilite la canonizarea acestuia, printr-un document solemn, a celui ce s-a învrednicit pentru meritele sale, de un asemenea cult.

Prin grija Chiriarhului locului, s-a compus: slujba sfântului cu priveghere pentru data de 2 iulie a anului, ziua „trecerii la veşnicile locaşuri" şi acatist, care aici la mormântul său se oficiază în fiecare zi de „marţi" a săptămânii, cu refrenul: „Bucură-te, Sfinte Ştefane, Binecredincios Voievod şi apărător al creştinătăţii". Zilnic la Sfânta Liturghie, troparul şi condacul precum şi otpustul, după rânduiala tipicului bisericesc.

Atât canoanele, stihirile vecerniei şi acatistul, reflectă: evlavia, ostenelile, dreptatea, larga dărnicie bisericilor, săracilor, vitejilor, dragostea nemărginită de glia străbună şi apărarea credinţei strămoşeşti faţă de prozelitismul altor culte străine de legea şi neamul nostru.

În continuare, redăm câteva crâmpeie din slujba sfântului, spre exemplificare, după cum glăsuieşte psalmistul David: ... „Celor drepţi li se cuvine laudă" (Ps. 32, v. 1) şi „întru pomenire veşnică va fi dreptul" (Ps. 111, v. 6).

„Cinstită este înaintea Domnului moartea cuviosului Său, afirmă Psalmistul, cinstită a fost înaintea Domnului şi moartea Slăvitului Ştefan al Moldovei, cum mărturiseşte poporul, care l-a plâns, ca pe un părinte al său şi i-a zis, cinstindu-l, Sfântul Ştefan Vodă". (Stihira I de la Stihoavnă a Vecerniei).

„Dragostea de ţară şi dreapta credinţă ai primit-o de la mama ta, slăvite Ştefane, odată cu laptele ce l-ai supt de la pieptul ei, iar râvna pentru apărarea lor, de la tatăl tău, te-ai pilduit". (Peasna I., strofa II).

„Înălţând Biserici pe întreg pământul românesc, cu bucurie ai cântat lui Dumnezeu: iată, cât este de bine şi de frumos, când fraţii sunt împreună, rugându-se lui Dumnezeu cu dreaptă credinţă, precum strămoşii noştri". (Peasna IV, strofa I).

„Văzând multă risipire şi stricăciune, la sfintele locaşuri din Sfântul Munte Athos, cu prisositoare dragoste, te-ai îndreptat către ele, dându-le cele trebuitoare, pentru a-şi redobândi frumuseţea şi trăinicia cea dintâi". (Peasna IV, strofa II).

„Întărindu-te cu postul şi cu rugăciunea, neclintit ai stat de strajă la poarta creştinătăţii, Ţara Moldovei, biruind pe duşmanii ţării şi ai credinţei strămoşeşti". (Peasna VII, strofa I).

„Stăpânit cu totul de credinţa în învierea morţilor, ai împodobit cu aleasă frumuseţe pietrele de mormânt ale părinţilor tăi". (Peasna VIII, strofa II).

„Multă iubire de oameni ai arătat, Doamne, neamului nostru, dându-ne pe Slăvitul Ştefan, domn şi părinte, căruia i-ai luminat mintea şi ai dat tărie braţului, ca să poată birui cu puterea Ta, pe vrăjmaşii creştinătăţii. Pe acesta noi îl avem părinte ocrotitor al hotarelor ţării şi credinţei strămoşeşti apărător". (La laude, strofa IV, gl. 8).

Troparul Sfântului, gl. I, reflectă prescurtat, toată viaţa şi osteneala sa: „Neînfricat apărător al dreptei credinţe şi patriei străbune, mare ctitor de locaşuri sfinte, Ştefan Voievod, roagă pe Hristos Dumnezeu, să ne izbăvească din nevoi şi din necazuri".

Din 1992 cultul său şi-a luat locul cuvenit în imnologia creştină şi este săvârşit cu toată evlavia şi râvna cuvenită sfinţilor Bisericii noastre.

La comemorarea celor cinci sute ani de la „trecerea la locaşurile veşnice", ale Sfântului şi Marelui Ctitor, găseşte necropola sa ca o bijuterie, afară doar că nu s-a terminat de pictat Biserica voievodală, cu un personal de peste 90 vieţuitori din toate colţurile ţării noastre, cu ateliere de pictură, sculptură, croitorie, ateliere mecanice, tâmplărie şi o casă de pelerini pentru cinstirea Mitropolitului Bucovinei Visarion Puiu.

Muzeul s-a reorganizat şi amenajat, după proiecte întocmite şi studiate de specialişti în acest domeniu, după o muncă de 9 luni încheiate.

Dar, bucuria nu poate fi deplină, câtă vreme „nu suntem liberi sub aspect spiritual, cât timp Basarabia şi nordul Bucovinei sunt teritorii înstrăinate", cum preciza Domnul Profesor Ştefan Andreescu din Bucureşti, prezent la Simpozionul „Ştefan cel Mare şi Sfânt, Atlet al credinţei creştine", organizat şi găzduit, de Mânăstirea Putna între 18—25 aprilie a.c., la care au participat istorici, cercetători, arheologi, ierarhi, preoţi, profesori şi monahi, din ţară şi de peste hotare. (Ziar „Crai Nou", Suceava, nr. 3645, din 21 aprilie 2004, pag. 16).

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Marți, 1 IUNIE 2004 — Î.P.S. Sa** a primit pe Prof. univ. Dr. Corneliu Bucur, Director General al Complexului Muzeal „Astra" Sibiu.
  — A primit pe Pr. prof. dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
  — A primit pe P.C. Pr. Tudor Sicoe, de la Parohia Hurez, Protopopiatul Făgăraș.
- **Miercuri, 2 IUNIE 2004** — A primit pe sora Bîte Carmen Simona, de la Mânăstirea Măgura - Jina.
- **Joi, 3 IUNIE 2004** — A participat la Liturghia festivă a absolvenților Facultății de Teologie, promoția 2004, în Capela Mitropolitană.
  La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură.
  — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan de la Parohia Valea Aurie din Sibiu.
  — A primit pe P.C. Pr. Pensionar Ioan Savu de la parohia Sebeșul de Sus. Protopopiatul Avrig.
  — A primit pe P.C. Pr. Andrei Sicoe de la Parohia Brașov - CFR Triaj.
  — A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
  — A primit pe dl. Grid Modorcea, scriitor din București.
- **Vineri, 4 IUNIE 2004** — A primit pe P.S. Calinic Argatu, Episcopul Argeșului și Muscelului.
- **Sâmbătă, 5 IUNIE 2004** — A primit pe P.S. Dorimedont, Episcopul de Edineț și Briceni, Republica Moldova. A fost o întâlnire foarte interasantă.
  — A vizitat Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde s-a întâlnit cu dl. arhitect Victor Modoran, dl. ing. Alexe Plămădeală și dl. ing. Bogdan Ioniță, pentru construcția unei trapeze la Academia de la Sâmbăta.
- **Marți, 8 IUNIE 2004** — A primit pe P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
  — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- **Miercuri, 9 IUNIE 2004** — A primit pe fostul preot Câmpean Vasile, împreună cu soția, de față fiind Permanența Consiliului Eparhial Sibiu.
- **Joi, 10 IUNIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.,
  — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- **Vineri, 11 IUNIE 2004** — A primit pe Aurelia Buda din Câmpeni - Alba.
  — A primit pe dl. Emil Plic din New York, ing. Mihai Buda din Italia și ing. Ioan Buda din Tg. Jiu cu fam.
- **Luni, 14 IUNIE 2004** — A plecat la București, pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
  — S-a întâlnit cu Î.P.S. Nicolae al Banatului, Î.P.S. Teofan al Olteniei cu care a discutat despre transferul fostului preot Câmpeanu, în eparhia Timișoarei.
  — A primit pe Maica Benedicta Chirobocea, stareța mânăstirii Christiana - București.
- **Marți, 15 IUNIE 2004** — A participat la ședința Sf. Sinod.
- **Miercuri, 16 IUNIE 2004** — Este primit în audiență de dl. procuror general al României, Ilie Botoș.
  — A primit pe P.S. Laurențiu Streza, episcopul Caransebeșului, împreună cu fiica sa Iuliana și viitorul ginere Traian Govoreanu.
  — A prezidat lucrările Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului.
- **Joi, 17 IUNIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
  — A primit pe dl. Arthur Silvestri, istoric și scriitor din București.
  — A primit pe dl. ing. Mihai Plămădeală din București.
  — În după-masa aceleiași zile s-a reîntors la Sibiu.
- **Marți, 22 IUNIE 2004** — A primit în audiență pe P.C. Pr. pensionar Nechifor Todor din Sibiu.
  — A primit pe P.C. Pr. protopop Pavel Simion din Chicago - S.U.A.
  — A primit pe P.C. Pr. Gâlea Emil din Aiud.
  — A primit pe monahia Andreea Hasna, angajată a Arhiepiscopiei Sibiului.
  — A primit pe P.C. Pr. protopop Ioan Ciocan de la Făgăraș.
  — A primit pe monahia Maria Streulea, stareța Mânăstirii Măgura - Jina, protopopiatul Săliște.
- **Miercuri, 23 IUNIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. conf. univ. Simion Tudoran, de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

- **28 MAI 2004 — P.S. Sa** a vizitat canonic parohiile Merchiașa, protopopiatul Rupea și Porumbacu de Sus-Răsăritean, protopopiatul Avrig.
- **29 MAI 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu hirotonind întru diacon pe teologul Dragoș Dobrițoiu.
  — Seara a slujit și predicat la Vecernia Oastei Domnului în Catedrala din Sibiu.
  — A participat la inaugurarea Sălii Thalia din Sibiu, recent restaurată.
- **30 MAI 2004 — RUSALIILE — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Dragoș Dobrițoiu pe seama parohiei Dâișoara, protopopiatul Rupea.
  — Seara, a slujit Vecernia și slujba plecării genunchilor în Catedrală.
- **31 MAI 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, prot. Săliște, rostind cuvânt de învățătură.,
  — Seara, a slujit și predicat la Vecernie în biserica „Sf Treime" din Sadu, prot. Sibiu, nou construită și unde a sfințit și trei clopote (Pr. paroh Gheorghe Boorel).
- **1 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Schitul „Sf. Treime" din Sibiel, prot. Săliște, rostind cuvânt de învățătură.
- **2 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu cu prilejul întâlnirii promoției 1974 a Facultății de Teologie din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
- **3 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană cu prilejul terminării cursurilor anului IV.
  — A săvârșit în Capelă un Te-Deum cu prilejul reîntâlnirii colegiale a promoției 1984.
  — A participat la festivitatea de premiere a elevilor participanți la Olimpiada de religie pe jud. Sibiu. În aceeași zi a binecuvântat bustul mitropolitului Nicolae Bălan din curtea Facultății de Teologie din Sibiu, precum și noua clopotniță aflată tot acolo.
- **5 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană. Seara, a slujit și predicat la slujba Vecerniei la Mânăstirea „Toți Sfinții" din Rășinari, prot. Sibiu.
- **6 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit slujba de resfințire a bisericii parohiale din Sebeș, prot. Făgăraș și Sfânta Liturghie arhierească hirotonind întru diacon pe teologul Ciprian Bâlbă. P.C. Pr. paroh Cosmin Moldovan a fost hirotesit întru sachelar.
  — A vizitat canonic, în aceeași zi, mânăstirea Bucium, prot. Făgăraș.
- **8 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe diaconul Ciprian Bâlbă, pe seama parohiei Toderița, prot. Făgăraș.
- **10 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Seminarului Teologic din Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură.
  — A participat la Muzeul Bruckenthal din Sibiu la lansarea unui nou număr al Revistei „Transilvania".

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *Ortodoxia și problemele lumii contemporane* de Anastasios Yannoulatos, Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania, traducere de Drd. Gabriel Mândrilă și pr. prof. dr. Constantin Coman. Cartea apare la Editura Bizantină, București, 2003, 247 pag.

„Anastasios Yannoulatos s-a născut în Pireu în anul 1929. A studiat teologia la Universitatea din Atena, istoria religiilor, misiologie și etnologie la Universitățile din Hamburg și Marburg, ca bursier Alexander von Humboldt. A studiat diferite religii în India, Tailanda, Sri Lanka, Coreea, Japonia, Kenia, Uganda, Tanzania, Nigeria, Brazilia, Mexic, Caraibe, etc.

Doctor în teologie al Universității din Atena (1970), a predat Istoria religiior la Facultatea de Teologie a acestei universități între 1972 și 1997. Din 1993 este membru corespondent al Academiei din Atena.

Din 1992 este Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania, reușind să reorganizeze din ruine Biserica Ortodoxă din Albania și desfășurând în același timp o vastă activitate socială în domeniul sănătății, al educației, al asistenței sociale și al culturii.

A scris un număr de opt cărți în domeniul istoriei religiilor, a publicat un număr impresionant de studii de specialitate, din care peste 130 în diferite limbi străine (engleză, franceză, germană, suedeză, finlandeză, olandeză etc.)".

Îl cunosc pe Înalt Preasfințitul Anastasios de foarte mult timp, încă de pe când lucra în Consiliul Ecumenic al Bisericilor. A făcut de curând și o vizită în România. Credem deci că e o bună lectură cartea Sa asupra ortodoxiei și problemelor lumii contemporane, mai ales acum când îndeplinește și funcția de arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania.

*

● Semnalăm două cărți apărute la Editura Paralela 45 ale lui Ovidiu Moceanu: *Teologie și filologie.* Andrei Șaguna vs. Ion Heliade Rădulescu, și *Literă și duh.*

Vom începe cu prima: Teologie și filologie. Andrei Șaguna vs. Ion Heliade Rădulescu (198 pag.).

„Lucrarea prezintă o polemică semnificativă din secolul al XIX-lea dintre două personalități de prim rang ale culturii și literaturii române, stârnită de inițiativa lui Ion Heliade Rădulescu de a traduce Biblia în limba română. Autorul studiază cu rigurozitate științifică implicațiile polemicii, în relație cu contextul istoric și cu trăsăturile specifice ale personalității celor doi protagoniști.

Adresată deopotrivă teologilor, filologilor, precum și tuturor celor interesați de aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea acestor oameni de cultură, lucrarea reprezintă în același timp și un prilej de a-i omagia: împlinirea a două sute de ani de la nașterea lui Ion Heliade Rădulescu (n. 1802) și a 195 de ani de la nașterea lui Andrei Șaguna (n. 1808)".

Acum mai în urmă, Profesorul Dr. Ovidiu Moceanu a devenit preotul Ovidiu Moceanu. Cartea sa este un lucru foarte bun, pune în paralelă pe un mare *om* al Bisericii, Andrei Șaguna și Ion Heliade Rădulescu. Este o carte de mare importanță pentru că pune în paralelă pe un om al Bisericii, cu unul care e la începutul literaturii românești. E foarte interesant cum vede această rela ie un scriitor care acum e și cleric, și care coboară, pe linia preocupărilor sale, în curajul de a-i pune pe acești doi într-o paralelă interesantă.

Cea de a doua carte, *Literă și duh,* e prezentată de P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului: „În cazul de față, surpriza este deosebită prin faptul că autorul volumului, intitulat atât de sugestiv *Literă și duh,* este un laic, dar cu o aleasă pregătire teologică și care, prin scrisul său, face cinste Bisericii".

Dacă deschizi cartea, vezi că e plină de titluri teologice, care ar face bine oricărui teolog. E de la sine înțeles că ele pot face succesul unei lecturi de interes major mai ales tinerilor teologi, cărora le-o și recomandăm. Dar nu numai lor.

*

● Editura Enciclopedică București publică cartea lui Alexandru Mironescu: *Centenarul nașterii 1903—2003.* Mărturii despre gânditor și operă adunate și publicate de Ileana Mironescu Sandu (București, 2003, 291 pag.).

Pe profesorul Alexandru Mironescu l-am cunoscut încă devreme, pe când era unul dintre luptătorii pentru credință, făcând parte din mișcarea *„Rugul Aprins"* de la Antim, condusă de bunul său prieten Sandu Tudor (Ieroschimonahul Daniil Tudor).

Pe lângă că a fost un scriitor această operă a lui se îmbina foarte bine cu aceea de mărturisitor al credinței și faptul de a fi fost membru într-o organizație ca aceea condusă de Sandu Tudor. Parcă *ieri* au fost toate acestea. Îmi aduc aminte bine de dânsul căci eram și eu printre ceilalți 12 studenți care urmau o ucenicie duhovnicească față de „Rugul Aprins". El a fost unul dintre marii literați ai vremii lui.

Volumul acesta ni-l aduce în amintire dintr-o epocă frumoasă, pentru activitatea creștină, dar extraordinar de dureroasă, pentru toți cei care se angajau și militau pentru creștinism într-o vreme în care numai a fi creștin era un pericol, dar el era mai mult decât atâta. A trecut apoi și prin temnițele comuniste împreună și cu Sandu Tudor, cu Benedict Ghiuș, iar dintre cei tineri cu Roman Bragă, Sofian Boghiu printre care trebuie să-l amintesc încă și pe fiul său, Șerban Mironescu.

Profesorul Alexandru Mironescu va rămâne, în amintirea tuturor celor care l-am cunoscut, ca un mare dascăl al culturii și spiritualității românești din acele vremuri triste, prin care am trecut cu to ii. Pentru noi, studenții de atunci, a fost însă omul care spunea adevărul, fără ocolișuri, în numele lui Iisus Hristos.

Ne rugăm lui Dumnezeu ca, și cu această ocazie să-l pomenească întru împărăția Sa. A făcut mult bine, a fost la dreapta scriitorului Sandu Tudor, în vremuri în care riscul era foarte mare. Dar el a stat.

ANTONIE P.

Tragedia dezbinării și speranța împăcării

(Urmare din pag. a 2-a)

nătatea lui ca și cum ceilalți apostoli s-ar înscrie într-o categorie inferioară, în perioada medievală s-a dezvoltat ideea unui primat juridic al papei conform căruia numai el singur ar deține deplinătatea adevărului prin inspirație specială de la Sfântul Duh. Aceste concepte au fost susținute cu atâta înverșunare încât s-a ajuns la dogmatizarea lor (primatul papal și infailibilitatea papei — adevăruri de credință necesare mântuirii) în cadrul Conciliului I Vatican (1869—1870).

Nu este de mirare că în scrisoarea adresată patriarhului Mihail Cerularie, înmânată de cardinalul Humbert, papa declara pe un ton impunător: *„Să știe patriarhul că fără aprobarea sa, nici nu are dreptul să existe, căci așa cum împăratul Constantin cel Mare a predat papilor puterea să conducă pe principii pământești,* (afirmație bazată pe documentul „Donatio Constantini", un fals demonstrat chiar de teologii apuseni, - n.n.), *tot așa răspunde și de Biserică. Nu trebuie să fie atât de lipsită de respect Biserica de Răsărit, care a fost moleșită de plăceri și de îndelungată odihnă* (se face referire la protecția acordată de puterea imperială bizantină în timp ce după cucerirea Imperiului Roman de Apus de triburile lui Odoacru în anul 476, Biserica apuseană a rămas sub barbari, - n.n.), *în timp ce papa a apărat-o de atâtea erezii. Apostolul Petru și urmașii lui pot judeca toată Biserica dar pe ei nu-i judecă nimeni".*

Nu este de mirare că discutându-se în acești termeni s-a ajuns la declanșarea schismei. Legații papali veneau la Constantinopol nu să dialogheze, ci să impună primatul papal și doctrina apuseană care includea și adaosul „Filioque". Pentru ei grecii erau rebeli și schismatici care trebuiau aduși sub ascultarea scaunului roman. Când acest lucru nu s-a putut face cu forța măsurilor spirituale (excomunicarea) s-a recurs la forța armelor ca în cazul cruciadei a IV-a când la 13 aprilie 1204, chiar în vinerea Patimilor, Constantinopolul a fost ocupat de latini, fiind profanate bisericile și mormintele sfinților iar patriarhul ecumenic înlocuit cu un patriarh latin, venețianul Toma Morosini. Aceste acte se încadrează în „fapte condamnabile care au însoțit evenimentele triste ale acelei perioade". Nici când acestea puteau fi reparate și șterse din memoria grecilor, latinii n-au fost dispuși să o facă ci au preferat să vadă Constantinopolul cucerit de turci (29 mai 1453) și cu aceasta creștinătatea ortodoxă din Asia Mică, Orient și Balcani supusă necreștinilor mai bine de 500 de ani, pentru că nu a acceptat compromițătoarea unire de la Ferrara-Florența (1438-1439).

Ne bucurăm că după mai bine de 900 de ani prin aportul celor doi înalți prelați s-a ajuns la memorabilul act de la 7 decembrie 1965. Totodată suntem conștienți că ridicarea formală a anatemelor din 16/24 iulie 1054 n-a îndepărtat consecințele schismei, iar deosebirile dogmatice, cultice și disciplinar-canonice trebuie discutate cu multă seriozitate și sinceritate pentru ca în urma clarificării și eliminării lor să se poată realiza intercomuniunea sau „communicatio in sacris" dintre cele două Biserici. Reactivarea Bisericilor Ortodoxe unite cu Roma sau Bisericilor Greco-Catolice după evenimentele politice din anii 1989—1990 a trezit noi resentimente ale ortodocșilor față de romano-catolici deoarece crearea Bisericilor Unite s-a făcut cu prețul dezbinării credincioșilor unei Biserici Ortodoxe locale. Acest lucru a stagnat pentru un timp mersul firesc al dialogului, fiind necesară clarificarea poziției scaunului roman față de noua situație. În timp ce Bisericile Ortodoxe trebuie să accepte realitatea și dreptul la existență al Bisericilor Unite, Biserica Romano-Catolică trebuie să recunoască la rândul ei că politica unionistă nu corespunde dorinței de unitate, ci propagandei și prozelitismului. De aceea ea trebuie părăsită pentru a se crea premisele unui dialog teologic sincer, serios și real susținut de ambele Biserici surori egale, deținând împreună adevărul de credință revelat care trebuie păstrat, mărturisit și propovăduit pentru mântuirea oamenilor.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**
I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 august
Nr. 29—30
2004

01 10 04 2

an-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

Taborul nostru

In ziua de 6 august, sfânta noastră Biserică sărbătoreşte Schimbarea la faţă a Domnului nostru Iisus Hristos. Acestei sărbători îi premerge o zi de înaintepăznuire (5 august) şi îi urmează şapte zile de pomenire a acestui eveniment, pomenirea Schimbării la faţă sfârşindu-se în ziua de 13 august, când se face din nou slujba din 6 august, adică repetarea praznicului.

Despre Schimbarea la faţă a Domnului Hristos istorisesc, în Evangheliile lor, trei dintre cei patru Evanghelişti, anume sfinţii Evanghelişti Matei, Marcu şi Luca. Din istorisirea lor, înţelegem că Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos a luat pe trei dintre ucenicii Lui, pe sfinţii Petru, Iacob şi Ioan şi i-a dus într-un munte, în care s-au adăugat doi dintre proorocii din Vechiul Testament, Moise şi Ilie. Acolo, Domnul S-a schimbat la faţă, în înţelesul că faţa Lui a strălucit ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina sau ca zăpada, cum înălbitor nu poate înălbi pe lume. Cu acest prilej, Domnul nostru a vorbit cu Moise şi cu Ilie, despre pătimirile pe care Domnul avea să le sufere în Ierusalim.

Evenimentul Schimbării la faţă, pentru ucenici a fost un prilej de bucurie, pe care a exprimat-o sfântul Apostol Petru, care a zis: „Doamne, bine este nouă să fim aici. Dacă vrei, voi face trei colibi, una Ţie, una lui Moise şi una lui Ilie". Dorea sfântul Apostol Petru să rămână în acea revărsare de lumină şi să nu mai plece de acolo.

Tot atunci, cei de pe muntele Schimbării la Faţă au fost învăluiţi într-un nor luminos şi au auzit din nor un glas, care a zis: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care bine am voit, pe acesta să-L ascultaţi". Era glasul Tatălui ceresc, Care Îl recomanda pe Domnul Hristos oamenilor şi le spunea să asculte de El. Ucenicii, uimiţi, au căzut cu feţele la pământ. Domnul Hristos S-a apropiat de ei, i-a atins şi le-a zis: „Sculaţi-vă şi nu vă temeţi". Când ucenicii s-au ridicat de la pământ, n-au mai văzut decât pe Iisus singur. (A se vedea, Matei 17, 1—8; Marcu 9, 2—8; Luca 9, 28—36).

Toate cele amintite până acum, s-au petrecut înainte cu douăzeci de veacuri, deci, sunt de domeniul trecutului. Ele pot fi spuse sub cuvintele „a fost odată". E bine să ştim însă că cele ce au fost odată, au fost ca să fie totdeauna, în vremelnicie şi in veşnicie, în folosul credincioşilor. Despre aceasta ne încredinţează sfânta noastră Biserică, prin aceea că aduce pe cele de odinioară în actualitate, rânduind, pentru toate rândurile de oameni, sărbătorirea schimbării la faţă a Mântuitorului, nu numai pentru amintirea ei, ci mai cu seamă, pentru trăirea ei. În acest înţeles, slujba rânduită pentru sărbătorirea schimbării la faţă, ne cheamă să participăm la Schimbarea la faţă şi ne pune în situaţia să vorbim cu Domnul Hristos cerându-I să ne învrednicească şi pe noi, să vedem lumina Lui, aşa ca cei de odinioară, şi să cunoaştem mărirea Lui, arătată în lumină. În vederea acestui scop, ne adresăm Domnului Hristos, zicând: „Schimbatu-te-ai la faţă, în munte, Hristoase, Dumnezeul nostru, arătând ucenicilor Tăi mărirea Ta, pe cât li se putea". Aceasta s-a întâmplat, cândva, pentru alţii, dar noi vrem să se întâmple şi pentru noi, aşa că ne rugăm: „Străluceasca şi nouă, păcătoşilor, lumina Ta, cea pururea fiitoare (totdeauna existentă) pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, (deci ale Maicii Domnului). Şi mai spunem: „Dătătorule de lumină, mărire Ţie".

Dătătorului de lumină, — Care este Domnul nostru Iisus Hristos —, Căruia îi aducem mărire, îi cerem lumină şi pentru noi, lumina cunoştinţei, lumina cea veşnică, pe care a arătat-o pe muntele Tabor.

Conduşi de sfânta noastră Biserică, prin rânduielile de slujbă, zicem, la Schimbarea la Faţă şi următoarele cuvinte: „În munte Te-ai schimbat la faţă şi pe cât au cuprins ucenicii Tăi, Hristoase Dumnezeule, mărirea Ta au văzut, că dacă Te vor vedea răstignit, să cunoască patima Ta cea de bunăvoie şi lumii să propoveduiască că Tu eşti, cu adevărat, raza Tatălui".

În cuprinsul slujbei de la sărbătoarea Schimbării la Faţă a Domnului, ni se face chemarea: „Sculaţi-vă, cei leneşi, nu fiţi totdeauna pe jos tăvălindu-vă, ui-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhimandritul
TEOFIL PĂRĂIAN

Comunicat de presă

Îndemn la rugăciune şi solidaritate

În aceste momente de grea cumpănă, când „toată făptura împreună suspină" (Romani 8, 22) din pricina păcatelor noastre, împărtăşim durerea profundă a fraţilor noştri greu încercaţi de revărsarea nemiloasă a apelor care a curmat vieţi omeneşti şi a provocat mari pagube materiale. Cu duhovnicească dragoste, chemăm pe toţi românii să fie alături de fraţii lor aflaţi în suferinţă, aducându-le un strop de alinare sufletească şi ajutor, după putinţă.

În faţa neliniştii provocate de stihiile răvăşite ale naturii, cunoscând bănătatea şi dragostea Preamilostivului Dumnezeu, îi îndemnăm părinteşte pe preoţii, monahii şi credincioşii Bisericii noastre să se roage neîncetat pentru izbăvirea din primejdii şi iertarea greşelilor noastre. În acelaşi timp, „cu suflete smerite şi cu duh umilit", îi povăţuim pe cei care s-au aflat în calea apelor învolburate să aibă nădejde neclintită în purtarea de grijă a Părintelui Ceresc, crezând cu tărie în cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „Toate câte cereţi, când vă rugaţi, să credeţi că le veţi lua, şi le veţi avea" (Marcu XI, 24).

În nădejdea împlinirii rugăciunilor noastre îndreptate către Sfânta Treime, vă încredinţăm că slujitorii Sfintelor Altare sunt alături de toţi cei aflaţi în necazuri şi nevoi.

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

În spiritul ecumenismului şi al păcii

Vizita Patriarhului Ecumenic, Sanctitatea Sa Bartolomeu I al Constantinopolului, la Vatican

Sărbătoarea Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel (29 iunie), a prilejuit un eveniment ecumenic cu o semnificaţie aparte: întâlnirea, la Vatican, dintre Sanctitatea Sa, Papa Ioan Paul al II-lea şi Sanctitatea Sa Bartolomeu I, patriarhul ecumenic al Constantinopolului.

De fiecare dată, la sărbătorile patronale ale celor două Biserici (Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, pentru Biserica Romano-Catolică şi Sfântul Apostol Andrei, pentru Patriarhia Ecumenică) au loc vizite reciproce, când reprezentanţi ai celor doi întâistătători de Biserici, prezintă mesajul lor de preţuire reciprocă şi dorinţa de adâncire şi consolidare a relaţiilor bilaterale. În acest an, vizita patriarhului ecumenic, la Roma, a avut o motivaţie, în plus, şi anume împlinirea a patruzeci de ani de la istorica întâlnire dintre Papa Paul al VI-lea şi Patriarhul Atenagoras I al Constantinopolului, la Ierusalim (1964), când cei doi şi-au împărtăşit reciproc sărutul păcii, sărut care a devenit simbolul reconcilierii şi o profeţie de speranţă pe calea către unitatea deplină a tuturor creştinilor.

În dimineaţa zilei de 29 iunie a.c., a avut loc o întâlnire particulară între cei doi întâistătători, în biblioteca palatului de la Vatican, după care, în sala Clementină, fiecare a rostit câte un scurt discurs, dând expresie speranţei în sosirea zilei în care *„deplina comuniune"* între Răsărit şi Apus, între cele două mari Biserici surori se va înfăptui.

În aceeaşi zi, la ora 18,00, a avut loc o concelebrare euharistică, prezidată de papă, în Piaţa Sf. Petru, la care a fost prezent şi patriarhul ecumenic. Din nou, cei doi înalţi prelaţi s-au adresat mulţimii de credincioşi, prezentându-le eforturile care se fac pentru ca testamentul evanghelic al Mântuitorului: *„ca toţi să fie una"*, să se înfăptuiască.

Joi, 1 iulie, a fost ziua în care Papa Ioan Paul al II-lea şi Patriarhul ecumenic Bartolomeu I de Constantinopol au semnat o Declaraţie comună, al cărui text îl publicăm, în traducere, în acest număr al „Telegrafului Român".

Tot joi, 1 iulie, întâistătătorul Bisericii constantinopolitane a prezidat o Liturghie ecumenică, în biserica cu hramul „Sfântul Mare Martir Teodor", pe care papa a pus-o la dispoziţia comunităţii ortodoxe elene din Roma, împlinind astfel o promisiune pe care papa Paul al VI-lea a făcut-o patriarhului Atenagoras al Constantinopolului. Biserica a fost construită la jumătatea secolului al VI-lea, deci într-o perioadă în care tragica schismă dintre Orient şi Occident nu se produsese. La Sf. Liturghie a participat o delegaţie a Sf. Scaun condusă de cardinalul Walter Kasper, preşedintele Consiliului pontifical pentru Promovarea Unităţii Creştinilor.

În aceeaşi zi de 1 iulie s-a încheiat vizita patriarhală la Vatican. În cuvântul adresat oaspetelui constantinopolitan şi însoţitorilor săi, papa a spus, între altele: „Să aducem împreună mulţumire lui Dumnezeu că ne-a îngăduit, într-un astfel de mod, să arătăm credincioşilor un foarte viu semn de fraternitate şi de a fi putut confirma intenţia noastră de a progresa în chip hotărât spre obiectivul deplinei unităţi între catolici şi ortodocşi. Avem mare nevoie de astfel de semne de comuniune, ca şi de cuvinte care să le acompanieze şi să le explice, ceea ce de altfel am şi dorit a face semnând Declaraţia noastră comună".

Nu o dată, pe parcursul vizitei, s-a subliniat faptul că ortodocşii şi catolicii sunt chemaţi spre a acţiona împreună pentru ca Europa să nu uite rădăcinile sale comune.

(Informaţiile au fost preluate din „L'Osservatore Romano", nr. 27 din 6 iulie 2004).

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

*

Declaraţia comună a Papei Ioan Paul al II-lea şi a Patriarhului ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului

(Vatican, 1 iulie 2004)

„Privegheaţi, rămâneţi tari în credinţă, îmbărbătaţi-vă, întăriţi-vă. Toate ale voastre cu iubire să se facă" (I Cor. 16, 13—14).

1. În duhul credinţei în Hristos şi al iubirii reciproce, care ne uneşte, mulţumim lui Dumnezeu pentru darul noii noastre întâlniri, care are loc la sărbătoarea Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, mărturisind despre voinţa noastră fermă de a urma calea către deplina comuniune între noi, în Hristos.

2. Numeroase au fost etapele pozitive care au marcat acest drum în comun, începând mai ales cu evenimentul istoric, pe care îl reamintim astăzi: sărutul dintre Papa Paul al VI-lea şi Patriarhul Atenagora I, la Ierusalim, pe Muntele Măslinilor, în 5 şi 6 ianuarie 1964. Astăzi, Noi, succesorii lor, ne regăsim împreună pentru a comemora în chip demn, înaintea lui Dumnezeu, în fidelitate faţă de memoria şi intenţiile originare, acea întâlnire binecuvântată, care face, de acum, parte din istoria Bisericii.

3. Sărutul vrednicilor de pomenire înaintaşi ai noştri, la Ierusalim, exprima în mod vizibil o speranţă prezentă şi atunci în inima tuturor, aşa cum rezulta din Comunicatul semnat de cei doi: Cu privirea aţintită spre Hristos, exemplu şi autor, împreună cu Tatăl, al unităţii şi păcii, ne rugăm lui Dumnezeu ca această întâlnire să fie semnul şi preludiul lucrărilor viitoare, spre slava lui Dumnezeu şi insuflarea poporului credincios. După atâtea secole de tăcere, ne-am reîntâlnit acum în dorinţa de a realiza voia Domnului şi de a proclama străvechiul adevăr al Evangheliei Sale încredinţate Bisericii".[1]

4. Unitate şi Pace! Speranţa aprinsă de acea istorică întâlnire a luminat calea acestor ultime decenii. Conştienţi că de secole lumea creştină suferea drama separării, predecesorii noştri şi noi înşine am continuat cu perseverenţă „dialogul iubirii", cu privirea îndreptată spre acea zi luminoasă şi binecuvântată în care ne vom putea împărtăşi din acelaşi potir cu sfântul Trup şi preţiosul Sânge al Domnului[2]. Multele evenimente ecleziale, care au marcat ritmul acestor ultimi patruzeci de ani, au format temelia şi consistenţa angajamentului iubirii frateme: o iubire care, învăţând din trecut, să fie gata să ierte, să fie dispusă să creadă mai degrabă binele decât răul, să încerce înainte de toate să se conformeze Mântuitorului Divin, şi să se lase atrasă şi transformată de El[3].

5. Îi mulţumim lui Dumnezeu pentru gesturile exemplare de iubire, participare şi împărtăşire reciprocă, pe care ni le-a dat să le împlinim între care se cuvine să amintim vizita Papei la Patriarhul ecumenic Demetrios în 1979, când, la reşedinţa din Fanar, a fost anunţată crearea „Comisiei Mixte Internţionale pentru

(Continuare în pag. a 2-a)

S.S. IOAN PAUL al II-lea
S.S. Patriarh BARTOLOMEU

Comunicat de presă

Întâlnirea Episcopilor Ortodocşi Români din Europa Occidentală şi America, Paris, 15—19 aprilie 2004

1. TEMA ÎNTÂLNIRII

Între 15—19 aprilie 2004, a avut loc la sediul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale de la Paris (Limours, Franţa), ÎNTÂLNIREA EPISCOPILOR ORTODOCŞI ROMÂNI DIN EUROPA OCCIDENTALĂ ŞI AMERICA cu tema: *Biserica Ortodoxă între migraţie şi înrădăcinare în Occident — Perspectiva unor Biserici locale.*

2. PARTICIPANŢII LA ÎNTÂLNIRE

La întâlnire — prima de acest gen în istoria românilor din afara graniţelor — au participat toţi cei şapte episcopi ortodocşi români (patru titulari şi trei vicari) din Europa Occidentală şi America:

— Înalt Prea Sfinţitul *Serafim,* Mitropolitul Germaniei şi Europei Centrale şi de Nord;
— Înalt Prea Sfinţitul *Iosif,* Mitropolitul Europei Occidentale şi Meridionale;
— Înalt Prea Sfinţitul *Nathaniel,* Arhiepiscopul Episcopiei Ortodoxe Române din America;
— Înalt Prea Sfinţitul *Nicolae,* Arhiepiscopul Americii şi Canadei;
— Prea Sfinţitul *Sofian,* Episcop vicar al Mitropoliei Germaniei şi Europei Centrale şi de Nord;
— Prea Sfinţitul *Siluan,* Episcop vicar al Mitropoliei Europei Occidentale şi Meridionale;
— Prea Sfinţitul *Irineu,* Episcop vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America.

Ortodoxia românească în Europa Occidentală şi America se referă la toţi românii ortodocşi aflaţi în aceste teritorii, fie recent emigraţi, fie deja născuţi şi stabiliţi la a doua sau mai multe generaţii, şi la cei care au îmbrăţişat credinţa ortodoxă în cadrul acestor eparhii.

Biserica ortodoxă europeană şi americană de origine română, formată în ultimii 100—150 de ani, ca de altfel întreaga diasporă ortodoxă (subiect aflat pe ordinea de zi a viitorului Sinod panortodox), are nevoie de lămurirea perspectivelor ei ca Biserică locală în devenire. Termenul de diasporă a devenit impropriu în contextul actual, dată fiind integrarea totală (America) sau aflată în curs de realizare (Europa Occidentală) a emigraţiei române.

3. PROGRAMUL ÎNTÂLNIRII

Întâlnirea a fost găzduită de Î. P. S. *Iosif* şi s-a defăşurat pe parcursul a cinci zile, cuprinzând în program:

— sfintele slujbe ale săptămânii luminate,
— vizite la diverse obiective,
— întâlniri cu clerul, credincioşii şi tineretul din regiune şi, desigur,
— discuţiile pe marginea temei.

Joia luminată, 15 aprilie 2004, s-a săvârşit dumnezeiasca Liturghie în biserica Mitropoliei (Limours) şi au fost vizitate mai multe mânăstiri ortodoxe şi centre creştine din Franţa.

Vinerea luminată, 16 aprilie 2004, toţi ierarhii au slujit dumnezeiasca Liturghie în sobor, în parohia *Sfânta Parascheva şi Sfânta Genoveva* din Paris (St. Sulpice). După-amiază, Diaconul Nicolas Lossky, profesor la Institutul de Teologie Ortodoxă *Saint-Serge* din Paris, a susţinut în faţa ierarhilor o prelegere despre emigraţie şi inculturarea Ortodoxiei în Occident, urmată de discuţii. Seara, cei şapte ierarhi l-au întâlnit pe Î.P.S. *Emanuel,* Mitropolitul grec-ortodox al Franţei şi Preşedintele Adunării Episcopilor Ortodocşi din Franţa, la catedrala şi reşedinţa din Paris.

Sâmbăta luminată, 17 aprilie 2004, s-a slujit dumnezeiasca Liturghie în biserica Mitropoliei (Limours). Preotul Marc-Antoine Costa de Beauregard, Protoiereul Franţei în Mitropolia Ortodoxă Română, a susţinut în faţa ierarhilor o expunere despre tema întâlnirii. După-amiază, ierarhii s-au întâlnit cu clerul din regiunea pariziană. Seara, s-a săvârşit Vecernia mare a Duminicii Tomii în parohia *Sfânta Parascheva şi Sfânta Genoveva* din Paris (St. Sulpice), urmată de un dialog dinamic şi fructuos între ierarhii prezenţi şi credincioşii şi tineretul din Paris, care au adresat întrebări în legătură cu problemele actuale ale Bisericii.

Duminica Tomii, 18 aprilie 2004, toţi cei şapte episcopi — cărora li s-a adăugat şi Î. P. S. *Adrian,* Arhiepiscop emerit — au slujit dumnezeiasca Liturghie în biserica *Sfinţii Arhangheli* din Paris (Jean de Beauvais), în cadrul căreia tânărul diacon Dan Săvan, doctorand în Teologie, a fost hirotonit întru preot pe seama bisericii. Î. P. S. *Nathaniel* a adresat un cuvânt de mulţumire Înalt Prea Sfinţitului Iosif pentru invitaţia la întâlnire şi celorlalţi episcopi pentru prezenţă. Î. P. S. *Iosif* a explicat apoi importanţa acestei întâlniri. Slujba a reprezentat un moment de aleasă sărbătoare şi bucurie pentru toţi cei prezenţi, care i-au întâmpinat pe ierarhi în costume populare româneşti, înscriind în istoria Bisericii Ortodoxe Române din afara graniţelor în general şi din Franţa în special, o zi de neuitată rugăciune şi prăznuire întru unirea frăţească ce depăşeşte limitele geografice şi chiar mentalităţile diverse. După slujbă, ierarhii prezenţi s-au întâlnit cu membri ai Consiliului bisericii care şi-au exprimat fiecare în parte bucuria pentru trăirea acestei zile unice în istoria ei. Seara, s-a slujit Vecernia la reşedinţa mitropolitană de la Limours, urmată de recepţia tradiţională pascală de la Mitropolie la care au participat foarte mulţi clerici şi credincioşi din regiunea pariziană.

Lunea Tomii, 19 aprilie 2004, a fost dedicată discuţiilor în cerc restrâns în legătură cu aspectele sensibile ale temei întâlnirii şi concluziile acesteia cuprinse în acest comunicat. Au fost dezbătute de asemenea şi alte diverse probleme pastorale concrete, întâlnite în eparhiile din afara graniţelor.

4. CONCLUZIILE ÎNTÂLNIRII

Pornind de la discuţiile avute, participanţii au formulat următoarele concluzii:

1. Prezenţa Bisericii Ortodoxe Române în Occident răspunde nevoilor concrete ale credincioşilor ei şi reprezintă o mărturie şi un mod de transmitere a spiritualităţii ortodoxe. Realitatea şi reuşita integrării în societăţile în care trăiesc şi aportul însemnat adus la gândirea şi cultura locală de către credincioşii ortodocşi români stabiliţi în Europa Occidentală şi America, reprezintă o experienţă pozitivă şi dovedesc deschiderea şi compatibilitatea mesajului creştin ortodox cu lumea contemporană şi structurile ei.

2. Ortodoxia nu este legată de o singură cultură sau de un singur neam; ea este credinţa în Fiul lui Dumnezeu întrupat, mort şi înviat pentru viaţa lumii, veşnic prezent în Biserică prin Sfintele Taine, îndumnezeind şi dăruind viaţă veşnică tuturor credincioşilor. Prin spiritualitatea şi mistica ei profundă, Ortodoxia propune Ocidentului desăvârşirea umanului în divino-umanitatea lui Hristos.

3. Ortodoxia românească este moştenirea strămoşească, cu rădăcini apostolice, cu practici şi tradiţii locale diverse şi pline de sens; păstrarea tradiţiei ei înseamnă respectul şi punerea în valoare a identităţii noastre de origine.

4. Ortodoxia românească este deschisă faţă de cultura locală şi caută integrarea firească a valorilor ei în aceasta, prin folosirea parţială sau chiar totală (mai multe parohii din America) a limbii locale în cult, prin redescoperirea trecutului local creştin şi prin exprimarea teologiei sale în limbajul local. Aceasta conferă identitatea locală a generaţiilor actuale şi viitoare ale emigraţiei româneşti, ca şi a celor are descoperă credinţa ortodoxă prin intermediul lor, faţă de care ne simţim responsabili.

5. Eparhiile noastre acţionează în acest sens în comuniune cu toate celelalte jurisdicţii ortodoxe locale, faţă de care îşi exprimă dorinţa de intensificare a colaborării, de asociere şi angajare mai susţinută şi mai constantă la toate nivelurile pe plan panortodox local (ierarhie şi popor, adulţi şi tineret, copii etc.) prin organizarea de acţiuni împreună (Adunările Episcopilor: SCOBA în America, AEOF în Franţa, KOKID în Germania; Fraternităţile ortodoxe şi reuniunile inter-parohiale; Asociaţiile de tineret: SYNDESMOS, AROY, ACER, OJB, NEPSIS). Apreciem cu deosebire intensitatea cu care se lucrează în cadrul Adunării Episcopilor Ortodocşi din Franţa, care poate servi de model.

6. Starea avansată şi experienţa bogată a Bisericii Ortodoxe Române în America, favorizată de vechimea mai mare a emigraţiei, dar şi de condiţiile politice, canonice, sociale şi economice diferite faţă de cele din Europa Occidentală, reprezintă un exemplu pentru restul Bisericii Ortodoxe Române din afara graniţelor, mai cu seamă în ceea ce priveşte inculturarea şi organizarea catehezei (şcolii duminicale), construcţia de locaşuri de cult proprii, absolut necesare păstrării şi afirmării tradiţiei ortodoxe.

7. Schimbul de opinii în legătură cu pastorala desfăşurată în ţările în care trăim contribuie la armonizarea practicilor canonice şi liturgice.

8. Având în vedere cele de mai sus, noi, episcopii ortodocşi români din Europa Occidentală şi America, în comuniune şi colaborare cu toate celelalte jurisdicţii ortodoxe locale, susţinem şi promovăm crearea firească a Bisericilor locale peste tot unde există ortodocşi, conform spiritului Ortodoxiei şi hotărârilor panortodoxe.

9. Considerăm foarte benefic acest gen de întâlniri şi exprimăm dorinţa de a le continua în viitor, atât pentru nota de conciliaritate pe care o dau în faţa credincioşilor, a Ortodoxiei locale şi a celorlalte confesiuni creştine şi autorităţi publice, cât şi pentru vocea unitară cu care pot să se pronunţe asupra mai multor aspecte delicate legate de prezenţa ortodoxă românească în Occident.

O a doua întâlnire a fost propusă să aibă loc în America, în a treia săptămână după Paşti a anului viitor (15 mai 2005).

Paris, 19 aprilie 2004.

Declaraţia comună

(Urmare din pag. 1)

Dialogul Teologic între Biserica Catolică şi Biserica Ortodoxă" în ansamblul ei, un pas ulterior pentru a pune alături de „dialogul iubirii", „dialogul adevărului"; vizita Patriarhului Demetrios la Roma în 1987; întâlnirea noastră la Roma, în sărbătoarea Sfinţilor Petru şi Paul din 1995, când ne-am rugat în Bazilica Sf. Petru, deşi ne-am despărţit în mod dureros în timpul celebrării Liturghiei Euharistice, deoarece nu ne este încă cu putinţă să bem din acelaşi Potir al Domnului; apoi, mai recent, întâlnirea de la Assisi la „Ziua de Rugăciune pentru Pace în lume" şi Declaraţia comună pentru protejarea mediului, semnată în 2002.

6. În ciuda voinţei noastre ferme de a continua pe drumul spre deplina comuniune, ar fi fost nerealist să nu ne aşteptăm la diferite obstacole: doctrinare mai ales, dar şi obstacole care derivă din condiţionările unei istorii dificile, în plus, noi probleme apărute din schimbările profunde care au avut loc în ansamblul politico-social european nu au rămas fără consecinţe în relaţiile dintre Bisericile creştine. Cu reîntoarcerea la libertate a creştinilor din Europa Centrală şi de Est au reapărut şi vechile temeri, făcând dificil dialogul, îndemnul Sf. Pavel către corinteni: totul să se împlinească între voi în iubire, trebuie să răsune, totuşi, în noi şi între noi.

7. „Comisia Mixtă Internaţională pentru Dialogul Teologic între Biserica Catolică şi Biserica Ortodoxă", iniţiată cu atâta speranţă, a fost marcată, în ultimii ani, de paşii făcuţi. Ea poate să rămână încă un instrument potrivit pentru a studia problemele ecleziologice şi istorice, care sunt la baza dificultăţilor noastre şi să individualizeze propuneri de soluţionare. Este de datoria noastră să continuăm în angajamentul hotărât de a relua lucrările cât mai curând. Ţinând cont de iniţiativele reciproce luate în acest sens de către Scaunele din Roma şi Constantinopol, rugăm pe Domnul ca să sprijine voinţa noastră şi să îi convingă pe toţi cât este de indispensabil să continuăm „dialogul adevărului".

8. Întâlnirea noastră de astăzi de la Roma ne prilejuieşte şi o confruntare, în mod fratern, cu câteva probleme şi neînţelegeri care au apărut recent. Îndelunga practică a „dialogului iubirii" ne vine în ajutor tocmai în aceste circumstanţe, pentru ca dificultăţilor să li se poată face faţă cu seninătate şi pentru ca acestea să nu încetinească sau să întunece drumul întreprins spre deplina comuniune în Hristos.

9. În faţa unei lumi care suferă tot felul de diviziuni şi dezechilibre, întâlnirea de astăzi doreşte să reamintească în mod concret şi cu putere cât este de important ca creştinii şi Bisericile să trăiască în pace şi în armonie între ei, pentru a mărturisi în mod unanim mesajul Evangheliei, cât mai credibil şi mai convingător.

10. În contextul particular al Europei, în drum spre forme mai înalte de integrare şi lărgire spre estul continentului, îi mulţumim Domnului pentru această evoluţie pozitivă şi ne exprimăm speranţa că în această nouă situaţie va creşte colaborarea dintre catolici şi ortodocşi. Sunt multe provocările cărora trebuie să le facem faţă împreună pentru a contribui la binele societăţii: aceea de a vindeca, cu iubire, rana terorismului, de a insufla o speranţă de pace, de a contribui la vindecarea atâtor conflicte dureroase; de a restitui continentului european conştiinţa rădăcinilor sale creştine; de a construi un dialog adevărat cu Islamul, pentru că din indiferenţă şi din ignorare reciprocă nu poate să se nască decât neîncredere şi chiar ură; de a alimenta conştiinţa sacralităţii vieţii umane; de a depune eforturi pentru ca ştiinţa să nu nege scânteia divină pe care fiecare om o primeşte prin darul vieţii; de a colabora pentru ca acest pământ al nostru să nu fie desfigurat, iar creaţia să poată păstra frumuseţea pe care Dumnezeu i-a dăruit-o; dar, mai presus de toate, de a proclama cu o forţă reînnoită mesajul evanghelic, arătându-i omului contemporan cât de mult îl ajută Evanghelia să se regăsească pe sine şi să construiască o lume mai umană.

11. Îl rugăm pe Domnul să dăruiască pace Bisericii şi lumii şi să însufleţească cu înţelepciunea Duhului Sfânt, drumul nostru spre deplina comuniune, „ut unum in Cristo simus".

Note:

1. Comunicat comun al Papei Paul al VI-lea şi al Patriahului Athenagoras I, Tomos Agapis - Vatican - Fanar, 1971, nr. 50, p. 120.

2. Cf. Alocuţiunea Patriarhului Athenagoras către Papa Paul al VI-lea, (5 ianuarie 1964), ibid., nr. 48, p. 109.

3. Cf. Alocuţiunea Papei Paul al VI-lea către Patriarhul Athenagoras, (6 ianuarie 1964), ibid., nr. 49 p. 117.

Traducere după „L'Osservatore Romano", nr. 27/6 VII 2004.

Taborul nostru

(Urmare din pag. 1)

tându-vă la pământ. Gândurile sufletului vostru înălţaţi-le şi vă ridicaţi la înălţimea dumnezeieştii suiri. Să alergăm la Petru şi la fiii lui Zevedei şi împreună cu dânşii să mergem în Muntele Taborului, ca să vedem acolo slava Dumnezeului nostru şi să auzim glasul pe care ei l-au auzit de sus şi au propoveduit raza Tatălui.

Suntem chemaţi, aşadar, să mergem în Muntele Taborului. Desigur, chemarea aceasta nu este să facem o călătorie în Ţara Sfântă, la Muntele Taborului, unde chiar dacă am merge, n-am fi mai aproape de evenimentul Schimbării la faţă şi nici n-am putea să vedem ceea ce au văzut cei trei ucenici ai Domnului. Chemarea are un cu totul alt înţeles, un înţeles spiritual, pe care ni-l descoperă una din alcătuirile de la slujba de care ne ocupăm, alcătuire care are următorul cuprins: „Munte preaînalt având noi inima curăţită de patimi, să vedem schimbarea la faţă a lui Hristos, care luminează mintea noastră".

În lumina celor amintite, din slujba de la Schimbarea la Faţă, ne dăm seama că Taborul nostru este în noi. Având noi inima curăţită de tot felul de răutăţi, avem condiţia ca Domnul Hristos să Se descopere în noi, cu mărirea Sa cea mai presus de minte şi de cuvânt. Călătoria noastră, spre Muntele Taborului, nu este nici în spaţiu şi nici în timp, ci este o călătorie de la rău, la bine.

Să fim cu luare aminte şi să ne rânduim viaţa în aşa fel, ca să nu fie în noi nici un chip al răutăţii ca să putem întâmpina pe Domnul Hristos, venit în fiinţa noastră, în conştiinţa noastră, cu lumina Sa, pe care au văzut-o ucenicii Lui, şi să auzim glasul Tatălui ceresc punându-ne în atenţie pe Fiul Său cel Unul-Născut. Şi să auzim pe Fiul lui Dumnezeu, pe Domnul nostru Iisus Hristos spunându-ne: „Sculaţi-vă şi nu vă temeţi". Toate acestea să le vedem şi să le auzim, în Muntele Taborului din sufletul nostru având noi, ca Tabor, ca Munte al Schimbării la Faţă, „inima curăţită de patimi". Aşa să fie, pentru noi toţi, de acum şi până în veac!

Slujba, Viaţa şi Acatistul Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt*

Cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, Editura TRINITAS din Iaşi, a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, a publicat anul acesta (2004), „Slujba, Viaţa şi Acatistul Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt". Textul a fost refăcut, diortorisit şi definitivat de către *Comisia Chiriarhală Liturgică a Arhiepiscopiei Iaşilor,* sub îndrumarea *I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei,* pe baza unei variante iniţiale elaborate de *Arhiepiscopia Sucevei şi Rădăuţilor.* Ulterior, textul a fost cercetat şi acceptat de către *Comisia Sinodală pentru Canonizarea Sfinţilor Români,* la 9 februarie 2004, fiind apoi aprobat de *Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române,* prin hotărârea luată în şedinţa de lucru din 10 februarie 2004.

În bogatul *Cuvânt înainte* care însoţeşte textul tipărit la Iaşi, I.P.S. Daniel, Mitropolitul Sucevei şi Bucovinei arată pe larg motivele pentru care Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt a rămas în memoria credincioşilor români ortodocşi dintotdeauna ca un atât de însemnat „Voievod român şi Domnitor al Moldovei, fiu al Bisericii şi apărător al creştinătăţii". Câteva dintre ideile acestui *Cuvânt înainte* le vom relua în rândurile ce urmează, făcând legătura între Viaţa Binecredinciosului Voievod şi cântările închinate lui în Slujba şi Acatistul său.

Astfel, de la începutul Slujbei sale, după ce se face pomenirea evlavioşilor părinţi ai Domnitorului, Bogdan şi Maria, sunt amintite titlurile de glorie (nu numai „istorică") ale Binecredinciosului Voievod: „apărătorul întregii creştinătăţi", „atletul lui Hristos", „ostaşul lui Hristos" *(Stihirile* la „Doamne strigat-am ..." de la Vecernia cea mică şi cea Mare, p. 9; 11).

Prăznuind pe dreptul Voievod, dar totodată „slăvind pe Dumnezeu, Care prin Cruce a dat biruinţă alesului Său" *(Stihira a treia* de la *Stihoavna* Vecerniei mici, p. 10), aflăm cum „marele Ştefan al Moldovei ... acest vrednic cinstitor de Hristos s-a întrarmat în luptele sale cu puterea Sfintei Cruci, cu pavăza credinţei, a dragostei de neam şi a nădejdii în ajutorul lui Dumnezeu" („Slavă ..." la „Doamne strigat-am ..." de la Vecernia Mare, p. 12).

Străduinţele de ctitor ale domnitorului sunt ilustrate de „cetatea de scaun al Sucevei, dimpreună cu cetăţile de pe malul Nistrului şi din toată Moldova, pe care nebiruitul Ştefan Voievod le-a înălţat întru apărarea creştinătăţii şi a pământului străbun" *(Idiomela Sfântului,* la Litie, p. 15). Dar mai ales este Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt „mare ctitor de locaşuri sfinte", aşa cum ne spune *troparul de la binecuvântarea pâinilor* la Litie (p. 16): „biserici prea frumoase le-a(i) înălţat" — dintre care unele închinate celor „trei mari Sfinţi Mucenici ai lui Hristos şi ostaşi purtători de biruinţă", Gheorghe, Dimitrie şi Procopie, pe care i-a avut ocrotitori în luptele sale şi care, prin mijlocirile lor, i-au dat biruinţă asupra vrăjmaşilor *(Stihira a doua şi a treia* de la *Stihoavna* Vecerniei Mari, p. 15—16). Şi tot aşa, „înălţând biserici în ţară şi peste hotare", cu creştinească dragoste s-a îndreptat „către mănăstirile din Sfântul Munte Athos, dându-le cele trebuitoare pentru a-şi redobândi frumuseţea şi trăinicia cea dintâi" *(Stihira întâia şi a doua* de la *Cântarea a patra a Canonului,* p. 220).

Nu sunt uitate „nici necazurile vieţii, nici amărăciunea ispitelor şi nici durerea rănilor (care) însă nu i-au slăbit râvna şi dragostea pentru apărarea credinţei şi a ţării" *(Sedealna* de după *Polieleu,* p. 19), după cum „porunca iubirii şi a iertării vrăjmaşilor" s-a ostenit voievodul a o împlini („Slava ..." *Cântării a şasea a Canonului,* p. 24).

Multe alte fapte ale sale, ca şi viaţa de rugăciune, de post şi pocăinţă a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt sunt arătate cu deamănuntul în *Viaţa (Sinaxarul,* p. 25—29) şi Acatistul său (p. 34 ş.u.), unde îl întâlnim şi pe cel pe care voievodul l-a avut „ca rugător către Dumnezeu şi povăţuitor duhovnicesc, pe Sfântul Daniil Sihastrul" *(Icosul al IV-lea al Acatistului,* p. 36), cel odată cu fiul său duhovnicesc canonizat de Biserica Ortodoxă Română, la 20 iunie 1992.

Toate acestea îndreptăţesc întru totul cinstirea Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt cu numirea de „apărător al poporului român", căruia să-i înălţăm după cuviinţă cântări şi rugăciuni de mijlocire către Dumnezeu, ca unui „grabnic folositor al tuturor creştinilor" *(Rugăciunea* de la sfârşitul *Acatistului,* p. 43).

*

O serie de Partituri muzicale necesare însoţesc textul tipărit al *Slujbei, Vieţii şi Acatistului Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt* — pentru Vecernie, *Slavele* ... de la „Doamne strigat-am ...", de la Litie şi Stihoavnă, ca şi *Troparul Sfântului;* la Utrenie, *Mărimurile, o Stihiră după Evanghelie* şi „Slava" de la *Laude* (p. 45—55). Aceste frumoase cântări au fost compuse de Corul „Anghelos" al Mănăstirii „Sfinţii Trei Ierarhi" din Iaşi, condus de studentul Daniel Popa, sub îndrumarea Arhim. Clement Haralamb.

Pr. GRĂJDIAN VASILE

* *Slujba, Viaţa şi Acatistul Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt,* Editura TRINITAS a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 2004, p. 55; toate indicările de pagini din text se referă la această lucrare.

Parohia Sibiu-Iosefini II, la 50 de ani

Se împlinesc în acest an, la începutul lunii iulie 50 de ani de la întemeierea celei de a doua parohii la biserica purtând hramul Bunei-vestiri, cea din Groapă, str. Justiţiei.

Sunt binecunoscute momentele fondării bisericii şi a unei parohii româneşti IOSEFIN în afara cetăţii Sibiului la sfârşitul sec. 18. În spiritul iluminist al vremii, împăratul Iosif al II-lea (1780—1790) decretează prin edictul din 4 iulie 1781 „dreptul de concivitate" în Sibiu pentru toţi cetăţenii Principatului. În partea de sud a oraşului, în faţa porţii Cisnădiei de acum dărâmate, (poarta se găsea în dreptul fostei Cazarme 90) cartierul înfiinţat va fi denumit IOSEFIN în onoarea împăratului. Biserica din str. Justiţiei este ctitoria credincioasei Ana, văduva lui Petru Luca, construită între anii 1788—1789 şi refăcută după un cutremur în 1802 de către cunoscutul negustor şi sprijinitor al acţiunilor culturale Hagi Constantin Popp.

În anii de după Marea Unire de la 1918 oraşul s-a extins foarte mult şi în partea de sud a sa. Au apărut străzi noi, purtând nume cu rezonanţă istorică — Călugăreni, Mirăslău, Goroslău, Oituz, Măreşti, Mărăşeşti — dar şi a unor personalităţi ca Andrei Mureşeanu, Anton Pann, Aron Pumnul, Gh. Dima, George Bacovia, Anghel Saligni etc. Numărul mare de locuitori impunea de acum crearea şi a unei a doua parohii. Venind şi al doilea război mondial, abia în anul 1954 s-a făcut acest lucru prin numirea preotului Nichifor Todor, venit de la Parohia Turnişor la parohia nou înfiinţată IOSEFIN II. Parohia aceasta cuprindea străzile situate în stânga actualei Calea Dumbrăvii, iar prima parohie mânea cu străzile din dreapta, sub păstorirea preotului Ioan Albu. În anul 1955 preot al parohiei noastre devine preotul Simion Macarie printr-un schimb, el venind de la Parohia Trei Stejari. În anul 1969 se înfiinţează alte două noi parohii. Prima, Calea Poplăcii desprinsă din parohia Iosefin I şi cea de a doua, Hipodrom desprinsă din parohia Iosefin II. Slujeau astfel în biserica „de pe groapă", patru preoţi, pentru patru parohii, cu rândul, câte o săptămână. În anul 1982 la Parohia IOSEFIN II este numit prin concurs, preotul Aurel Răduleţ de la Parohia Copăcel, Făgăraş în locul părintelui Macarie pensionat.

Revenind la biserica din Groapă, ea a devenit de multă vreme neîncăpătoare pentru miile de credincioşi ortodocşi. Ne aflam atunci în plin regim ateu şi se puneau mereu piedici în ridicarea unui nou locaş de cult. Încercări au fost dar toate s-au soldat cu înfrângeri sau sancţiuni.

În anul 1987 preotul Aurel Răduleţ şi credincioşii săi au reuşit să cumpere pe str. Anton Pann, de la Arhiepiscopia Sibiului casa fostului mitropolit Nicolae Mladin. În această casă părintele paroh a amenajat un birou parohial şi un mic paraclis clandestin unde aproape zilnic avea întâlniri cu credincioşii din zonă pentru rugăciuni, dezlegări, spovedanii şi sfaturi duhovniceşti. Revoluţia din Decembrie a permis ca la 1 ianuarie 1990 aici să se oficieze prima Sf. Liturghie iar ulterior să se amenajeze o frumoasă capelă cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului".

Anul 1990 a fost un an plin de evenimente pentru parohia IOSEFIN II, pentru că la 21 mai, de Sfinţii împăraţi Constantin şi Elena s-a sfinţit locul pentru viitoarea măreaţă biserică din Piaţa Prahovei, urmând ca în octombrie să se toarne primii metri cubi de beton în fundaţia viitoarei biserici.

Eforturile din anul 1990 vor fi încununate prin sfinţirea celei de-a doua capele, cea din str. Bacovia în casa credincioşilor, vrednici de pomenire, Traian şi Victoria Jurcă în ziua de 7 decembrie, Sf. Muceniţă Filofteia, sărbătoare ce-i va deveni hram.

În anii următori strădania preotului paroh şi a credincioşilor a continuat în ritm susţinut. S-au pictat cele două capele şi s-au dotat cu mobilier şi strane din lemn de stejar, s-a amenajat locuinţa din str. Anton Pann şi a început construirea casei parohiale din str. Bacovia dar marile lucrări s-au făcut la Biserica Sfinţii Împăraţi. Această frumoasă biserică în construcţie este rezultatul muncii depuse de preotul paroh şi credincioşi.

Marea lucrare este însă la „biserica cea vie", la desăvârşirea vieţii duhovniceşti a oamenilor. Şi aici rezultatele sunt încurajatoare şi pentru toate dăm slavă lui Dumnezeu. Zilnic se săvârşeşte Sfânta Liturghie, săptămânal Sf. Maslu de obşte, foaia parohială „Credinţa noastră" este în al şaptelea an de apariţie neîntreruptă. Zilelor de hram la locaşurile din parohie li se dau atenţia cuvenită culminând cu serile duhovniceşti intitulate „Zilele Parohiei" în preajma sărbătorii Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena.

La acest moment aniversar, mulţumim Bunului Dumnezeu pentru toate cele primite şi-L rugăm să ne învrednicească să ducem la bun sfârşit lucrările începute.

IONEL ALBU

Hram la Mănăstirea Sf. Ilie — Coroieni, jud. Maramureş

La distanţă de 2 km de com. Coroieni, jud. Maramureş, într-o poiană frumoasă, se află sf. mănăstire cu hramul Sf. Prooroc Ilie, ctitorie a P. Cuv. Arhimandrit Paisie Cosma, vrednic ostenitor în ogorul Domnului. Mănăstirea este în faza de pictare (mai bine de jumătate din suprafaţă este terminată).

Cu ocazia acestui hram (20 iulie, Sf. Ilie), a fost prezent P.S. Sa Iustinian, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului.

Din partea oficialităţilor judeţene a participat Dl. Prefect ing. Ioan Buda, precum şi cei doi primari din Tg. Lăpuş şi din Coroieni. De asemenea au fost prezenţi credincioşii din satele din jur: Coroieni, Baba, Vălenii Lăpuşului, Răzoare, Drăghia, Dealu Mare, Vima Mică, Rohia, Tg. Lăpuş etc.

La orele 9,30, P.S. Sa Iustinian a fost întâmpinat de către primarul din Coroieni, Dl. Ropan Gavril şi celelalte oficialităţi ale comunei la marginea satului, după obiceiul pământului, fiind întâmpinat cu pâine şi sare şi un cuvânt de bun venit, la care a răspuns P.S. Sa Iustinian.

De aici oaspeţii au urcat 2 km spre sfânta mânăstire.

La ora 10, a început oficierea Sf. Liturghii arhiereşti, răspunsurile fiind date de către corul din Tg. Lăpuş.

La priceasnă a vorbit P.C. Părinte protopop Ioan Ciceu despre viaţa şi minunile Sf. Prooroc Ilie, scoţând în evidenţă spiritul de dreptate ce-l anima pe acest prooroc când a avut curajul să-i înfrunte pe regele Ahab şi pe regina Izabela pentru nedreptatea ce i-o făcuse lui Nabot, luându-i via, etc.

La sfârşitul Sf. Liturghii a vorbit P.S. Sa Iustinian, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, care, legat de viaţa şi minunile Sf. Ilie Tesviteanul, a dat multe sfaturi credincioşilor prezenţi.

În încheiere P.S. Sa a făcut apel la cei prezenţi pentru a sprijini terminarea lucrărilor de pictare a bisericii şi pentru a oferi un exemplu, P.S. Sa a înmânat P. Cuv. Arhimandrit Paisie suma de un milion de lei. Acelaşi gest l-a făcut şi Dl. ing. Ioan Buda, prefectul judeţului Maramureş, care a înmânat părintelui Arhim. Paisie Cosma o diplomă de onoare pentru ostenelile sale, pentru sfânta mănăstire, iar pentru continuarea picturii a dăruit părintelui stareţ suma de două milioane de lei. Desigur că credincioşii, văzând aceste exemple, au dat şi ei după putere şi stare pentru terminarea picturii.

Credincioşii din parohiile Baba şi Drăghia au oferit o agapă frăţească pentru toţi participanţii la acest hram.

La urmă, P.S. Sa Iustinian a mulţumit tuturor ostenitorilor Martei pentru pregătirea şi buna desfăşurare a agapei frăţeşti.

În calitate de gazdă, P. Cuv. Arhim. Paisie a mulţumit P. Sfinţitului Iustinian, preoţilor, oficialităţilor şi credincioşilor pentru participarea la acest hram binecuvântat de Dumnezeu şi cu un timp foarte frumos.

Am ţinut să relatez toate aceste fapte spre a arăta că noi românii suntem pregătiţi şi pentru fapte de cinstire a lui Dumnezeu şi de ajutorare pentru semeni. Pe nedrept şi cu efect nociv sunt supralicitate abateri de la conduita morală şi acte cu caracter antisocial.

La Sf. Mănăstire de la Coroieni, gândul cel bun, rugăciunea, fapta cea bună au adunat o mare mulţime de credincioşi care s-au zidit duhovniceşte, împreună cu păstorii lor.

Arhimandrit
GAVRIIL BURZO

Loc. Suciu de Sus — Mănăstirea Breaza, jud. Maramureş

Luptele de gladiatori în epoca romană

Competiţiile de gladiatori erau, probabil, de origine etruscă. Conform tradiţiei, au fost introduse la Roma în 264 î.Hr. şi au dobândit repede o mare popularitate. Din spectacole private cu caracter funebru au devenit, în 105 î.Hr., spectacole publice.

S-au răspândit cu rapiditate în toate provinciile Imperiului Roman şi, cu trecerea timpului, au pierdut semnificaţia funerară originară, devenind simple spectacole. În sfârşit, cu împăratul Domiţian (81-96 d.Hr.), jocurile de gladiatori private au fost abolite.

Pe de altă parte, astfel de lupte (în latină, *munera)* erau în perfectă consonanţă cu conceptul tradiţional de virilitate, atât de prezent în conştiinţa societăţii romane. Plebea romană, nesatisfăcută de propriaşi condiţie, îşi revarsă asupra învingătorului propriile pasiuni şi umori, făcând din el un adevărat „profesionist" (în sensul etimologic al cuvântului).

Dezvoltarea jocurilor *munera* a determinat sosirea la Roma a diverşilor prizonieri, sclavi, oameni liberi, care erau angajaţi în lupte, desigur, după o adecvată pregătire. În perioada persecuţiilor, unii dintre combatanţi erau creştini; nefiind pregătiţi pentru aceasta, deveneau victime sigure în arenă, spre distracţia publicului.

Devenind un joc de stat, s-a recurs la o serioasă organizare, prin *leges gladiatoriae,* prin constructori şi pretori, apoi prin *curatores,* angajaţi direct de împărat.

Gladiatorii erau reuniţi în *familiae* şi împărţiţi în categorii sau clase, în funcţie de tipul de armătură şi de genul de luptă. Împăratul Augustus a reorganizat clasele de gladiatori şi a stabilit definitiv închisorile. De obicei, trupa de gladiatori era formată din condamnaţi la moarte sau la munci forţate, din sclavi, din oameni liberi, care-şi puneau propriul trup la dispoziţia unui impresar de lupte. Acesta din urmă, numit *lanista,* se îngrijea de antrenamente şi de întreţinerea gladiatorilor, de cazarea lor în *ludus* (un fel de şcoală-sală-cazarmă), unde erau supuşi unei discipline de fier şi unor legi foarte severe şi supravegheaţi continuu de gărzi. Tratamentul rezervat lor era, aşadar, foarte asemănător celui al criminalilor de drept comun, atâta doar că se acorda mare atenţie sănătăţii lor şi că un medic le controla în fiecare zi dieta. În schimb, criminalii (între ei, mulţi creştini, care purtau acest nume doar pentru că mărturiseau credinţa în Hristos ...) nu se bucurau de aceste facilităţi, deşi compăreau împreună în arenă.

La Roma, existau mai multe şcoli imperiale de gladiatori, dintre care, cea mai mare era *Ludus Magnus,* construită lângă Amfiteatrul Flavius.

Împăratul Constantin a abolit luptele *munera,* dar, la Roma, jocurile de gladiatori au continuat până spre a doua jumătate a secolului al V-lea, când au fost definitiv interzise de Honoriu.

Roma, august 2004

Arhim. IUVENALIE IONAŞCU

AGENDA Î.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Vineri, 25 IUNIE 2004 — Î. P S. Sa Dr. ANTONIE** a primit pe dl. prof. Laurenţiu Tănase, Ministru secretar de stat la Ministerul Cultelor, în prezenţa Permanenţei Consiliului Eparhial şi a P. C. Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe Arhid. conf. dr. Dorin Oancea, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
● **Luni, 28 IUNIE 2004** —A plecat spre Mânăstirea Slatina, jud. Suceava.
— A poposit în casa preotului Petru Ciobanu de la parohia Slatina, jud. Suceava.
— Seara, s-a oprit la Mânăstirea Slatina unde a fost primit de Maica stareţă Evelina Tănase şi P. C. Paisie, împreună cu soborul Mânăstirii.
● **Marţi, 29 IUNIE 2004 — Sărbătoarea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel"** — Asistă la Sf. Liturghie în Biserica Mânăstirii Slatina. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un bogat cuvânt de învăţătură.
— A participat la masa festivă cu prilejul zilei onomastice a vechiului său prieten Pr. Petru Ciobanu.
— În după-masa aceleiaşi zile s-a întâlnit cu: P. C. Pr. Ignatie Peckstadt şi soţia, preot ortodox din Belgia.
— Dl. Virgil Ionescu, de la Facultatea de Teologie din Bucureşti.
— Un grup de tineri ortodocşi din Chişinău, participanţi la marşul „Drumul Crucii" la festivităţile aniversării a 500 de ani de la moartea Sf. Ştefan cel Mare.
— A primit pe preotul Petru Rusu de la Parohia Slatina II, jud. Suceava.
● **Miercuri, 30 IUNIE 2004** — A vizitat Mânăstirea Râşca, unde a petrecut o bună parte ca şi călugăr închinoviat în obştea Mânăstirii.
— A fost întâmpinat de stareţul Demostene Buzdugan şi obştea Mânăstirii.
— Cu acest prilej a vizitat şi fosta chilie în care a locuit.
— În aceeaşi zi a vizitat Mânăstirea Sihăstria unde a fost întâmpinat de P. C. Arhim. Ioanichie Bălan.
— S-a recules şi a aprins o lumânare la mormântul marelui duhovnic Ilie Cleopa.
— Tot în aceeaşi zi a vizitat Mânăstirea Neamţ, unde a fost întâmpinat de P.C. Arhim. Benedict Sauciuc, stareţul Mânăstirii. A cercetat sfânta biserică şi a aprins o lumânare la mormântul P. Cuv. Protosing. Nichifor Stancu.
— S-a întâlnit cu P. C. Pr. prof. Constantin Coman de la Facultatea de Teologie din Bucureşti.
● **Joi, 1 IULIE 2004** — A vizitat Mânăstirea Dragomirna şi a fost întâmpinat de Maica stareţă Heruvima.
— A vizitat Mânăstirea Probota, unde se restaurează ruinele caselor domneşti aparţinând domnitorilor Petru Rareş şi Vasile Lupu.
● **Vineri, 2 IULIE 2004** — La întoarcerea spre Sibiu s-a oprit şi a vizitat Mânăstirea „Izvorul Mureşului" unde a fost întâmpinat de Monahia Mina Oprea şi soborul Maicilor de aici.
— Cu această ocazie a rostit un cuvânt de învăţătură.
● **Luni, 5 IULIE 2004** — A prezidat la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial.
— A primit pe dl. Sorin Joantă, inspectorul şcolar al Arhiepiscopiei.
● **Marţi, 6 IULIE 2004** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi exarh al Mânăstirilor.
● **Joi, 8 IULIE 2004** — A primit pe d-na Ecaterina Gospodin din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Petre Oltean de la Parohia Viile Sibiului, Protopopiatul Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Maria Deac fostă angajată la Arhiepiscopie.
● **Vineri, 9 IULIE 2004** — A primit pe Dl. prof. Gabriel Liiceanu din Bucureşti.
● **Joi, 15 IULIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Minea Sorin de la Parohia Brădet, jud. Covasna.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Munteanu de la Parohia Fofeldea, Prot. Sibiu.
— A primit pe dl. dr. Sorin Joantă de la Centrul Eparhial.
— A primit pe dl. lector Dr. Paul Brusanowski de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe dl. Cârjă Mihai din Timişoara.
● **Vineri, 16 IULIE 2004** — A primit pe Dr. Viorel Roman din Sibiu.
● **Marţi, 20 IULIE 2004** — A primit pe Dr. Wang Xiaoguang din China.
— A primit pe Pr. prof. dr. Cezar Vasiliu de la Montreal.
● **Miercuri, 21 IULIE 2004** — A primit pe Arhid. conf. dr. Dorin Oancea, decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu.
● **Joi, 22 IULIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Minea Sorin de la parohia Brădet, jud. Covasna împreună cu soţia.
— A primit pe P.C. Pr. Mircea Leb şi soţia de la Parohia Săcele, Prot. Braşov.
— A primit pe dl. Ioan Faloba din Sibiu, cântăreţ bisericesc, împreună cu fiica acestuia, Bianca Faloba din Anglia.
● **Sâmbătă, 25 IULIE 2004** — A primit pe Î.P.S. Iosif, Mitropolitul românilor ortodocşi din Europa Occidentală (cu sediul la Paris), împreună cu P. S. Laurenţiu Streza, episcop de Caransebeş.
● **Marţi, 27 IULIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. dr. Nicolae Dura, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Viena - Austria.
— A primit pe d-na Maria Bratu din Sibiu.
— A primit pe monahia Veronica Motrica de la Schitul Bazna, prot. Mediaş.
— A primit pe dl. Florin Oancea, reporter la Televiziunea Antena 1, Sibiu.
● **Miercuri, 28 IULIE 2004** — A primit pe Dr. Emil Băcilă, directorul Direcţiei Sanitare Sibiu, şi pe Dr. Gheorghe Ghişe din Sibiu.
● **Joi, 29 IULIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ioan Munteanu cu soţia de la Parohia Fofeldea, prot. Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Laţchescu, asistent social, prot. Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **13 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roşu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
● **15—17 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R. la Bucureşti.
● **20 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii parohiale din Bărcut, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească. P.C. Pr. paroh Neagu Marius a fost hirotesit întru sachelar. În aceeaşi zi a vizitat canonic şi bisericile din Netuş, Brădeni şi Retiş din prot. Agnita.
● **21 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a participat la lucrările Simpozionului „Transformare şi ecologie" organizat de Academia Evanghelică din Sibiu şi a prezentat referatul **„Răul fizic şi răul moral"** al Sanctităţii Sale Patriarhul ecumenic Bartolomeu I.
— A participat la Primăria Sibiu la constituirea Asociaţiei „Sibiu 2007 — capitală culturală a Europei", devenind membru al acesteia.
● **22—23 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a prezidat examenul pentru ocuparea postului de preot de la parohia Tractorul II, Braşov.
● **24 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Schitului „Naşterea Sf. Ioan Botezătorul" din Poiana Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.
● **25 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a vizitat Mânăstirea Orlat, Schitul Foltea şi biserica-monument istoric din Sibiel.
● **26 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a primit o delegaţie militară elenă aflată în vizită la Sibiu şi pe care a condus-o apoi la Catedrala mitropolitană şi la Facultatea de Teologie din Sibiu.
● **27 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" de la Cârţişoara, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
● **29 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Sibiu (Dintre Brazi) rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **2 IULIE 2004 — P. S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care a săvârşit Sf. Liturghie la Mânăstirea Putna cu prilejul comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a voievodului Ştefan cel Mare şi Sfânt.
— A vizitat mânăstirile Sucevita şi Moldovita din Bucovina.
● **4 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Spitalului Militar din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara, a slujit şi predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu.
● **7—8 IULIE 2004 — P. S. Sa** a prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii din Arhiepiscopia Sibiului.
● **10 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană.
— A oficiat o slujbă religioasă cu prilejul depunerii Jurământului militar de către trupele Jandarmeriei din Sibiu.
● **11 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii parohiale cu hramul „Sf. Paraschiva" din parohia Ghijasa de Jos prot. Agnita şi Sfânta Liturghie arhierească. A vizitat şi mânăstirea de maici de la Valea Hârtibaciului.
● **16 IULIE 2004 — P. S. Sa** a participat la Biblioteca Astra din Sibiu la o întâlnire cu Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
● **18 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Pogorârea Sf. Duh" din Sibiu, Valea Aurie (Pr. paroh Simion Săsăujan), rostind cuvânt de învăţătură.
● **20 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ilie" din Sibiu — Vasile Aron, rostind cuvânt de învăţătură (Pr. paroh Vasile Munteanu).
● **22 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a Capelei cu hramul „Sf. Nicolae" de la Şcoala specială de fete din Turnu-Roşu, prot. Avrig şi Sf. Liturghie arhierească. P.C. pr. Petre Oltean, confesorul şcolii, a fost hirotesit întru iconom.
● **25 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii „Sf. Vasile" din parohia Fofeldea, prot. Sibiu şi Sf. Liturghie arhierească (Pr. paroh Ioan Muntean).
— Seara, a slujit Vecernia şi Sfinţirea monumentului eroilor din comuna Coveş, prot. Agnita, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Mihai Naicu a fost hirotesit întru Sachelar.
● **27 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Schitul „Colţul Chiliilor" din Zărneşti, cu prilejul zilei hramului (Sf. Pantelimon).
— A cercetat canonic bisericile Sf. Nicolae şi Sf. Arhangheli din Zărneşti.
● **28 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a Capelei „Sf. Vasile" de la Azilul de bătrâni din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească. P.C. Pr. paroh Stelian Raicu a fost hirotesit întru sachelar.
● **30 IULIE 2004 — P. S. Sa** a oficiat o slujbă de Te-Deum cu prilejul înălţării în grad a ofiţerilor din Garnizoana Sibiu.
● **31 IULIE 2004 — P. S. Sa** a participat la festivitatea de premiere a participanţilor la Olimpiada de pictură pe sticlă de la Fântânele, prot. Sălişte.
— A participat la festivitatea de deschidere a Zilelor Oraşului Tălmaciu.
— Seara a slujit Vecernia şi slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Ştefan cel Mare" din oraşul Copşa Mică, prot. Mediaş (Pr. paroh Teodor Cândea).

Arhid. VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele Parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

— **Parohia ortodoxă română Săcele** — la transferări.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAŞ

— **Parohia ortodoxă română Bucium** — la numiri.

Termen de concurs: 10 iulie — 10 august 2004.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copiii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. GHEORGHE STREZA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Protoiereul Ioan Ciuntu din Basarabia publică cartea **Mărturisiri în alb şi negru,** o culegere antologică de povestiri (2000—2003). Cartea a apărut în Editura Poligrafică, Chişinău, 2003, 162 pag.

E un povestitor real. Lucru pe care l-a văzut Grigore Vieru, marele poet al Basarabiei. El scrie printre alte lucruri interesante şi aceste cuvinte: *„La această bucurie se mai adaugă una: harul literar al strălucitului nostru protoiereu, care a dat viaţă diverselor întâmplări ale unor vremuri trecute sau actuale, unele dintre ele fiind împlinite artistic şi dând dovadă de autenticitate. Am citit cu plăcere câţiva ani în urmă culegerea* **„Dangăt de clopote"**. *Harul de povestitor, frumuseţea însuşirii faptelor deseori dramatice, la care se adaugă şi un umor fin, aduc din paginile acestei noi cărţi, bucurie şi linişte sufletului nostru în nişte vremuri atât de nedrepte cu noi şi atât de potrivnice legilor creştineşti". (Un preot al demnităţii naţionale şi al scrisului).*

Am citit toată cartea cu mare bucurie. Dăm la întâmplare câteva din cele multe titluri pe care le are şi în care autorul povesteşte întâmplări din viaţa sa personală, dar cu tâlc pentru toţi oamenii. Iată, citâm câteva: „Mătuşă Catincă nu te ţii de cuvânt", sau „O „minune" de ziua Sfântului Nicolae", sau iată alta „Mândrie de păun".

Iată numai câteva cuvinte luate la întâmplare: „E noapte. În întunericul bisericii, ici-acolo se aud şoaptele creştinilor, răvăşiţi de emoţiile aşteptării. Pâlpâie doar candela de la icoana Învierii Mântuitorului. Înclin făclia spre candelă. La o uşoară atingere, mucul făcliei prinde viaţă, sfârâie şi aruncă o ploaie de steluţe, prefăcându-se din minuscule scântei efemere într-o dungă de lumină ce se aruncă în sus, subţiindu-se. E momentul când dispare pe o clipă, hotarul dintre real şi ireal, dintre cele materiale şi cele spirituale. E noaptea Sfintelor sărbători de Paşti . . .".

E un preot cu talent artistic de care cred că vom mai auzi.

● Am primit cu mare bucurie cartea lui Andrei Pleşu: **Despre îngeri,** apărută la Editura Humanitas, Bucureşti, 2004, 287 pag.

Nici nu aş fi crezut că Andrei Pleşu să ne dea o astfel de carte, în care scrie cum n-am mai văzut în nici o altă carte, **Despre îngeri,** acele fiinţe cereşti care fac bucuria noastră, a tuturor celor care credem şi care ne bucură foarte mult.

Iată ce scrie la pag. 82: *„Nu există om, oricât de neînsemnat, oricât de „mic" care să nu aibă în ceruri un înger al său, cu ochii aţintiţi spre Faţa Tatălui — spre Iisus (Matei 18, 10). Cine disprefuieşte pe cel mai precar dintre oameni îi disprefuieşte, aşadar, îngerul şi întunecă, indirect, Tronul dumnezeiesc. În Epistola lui Pavel către Evrei (1, 14) îngerii sunt numiţi „duhuri* **slujitoare, şi trimise să îndeplinească o slujbă pentru cei ce vor moşteni mântuirea",** *adică pentru oameni. Capitolul 12, Faptele Apostolilor, relatează o poveste năucitoare: Apostolul Petru e scos din închisoare de un înger, bate, în puterea nopţii la uşa unor prieteni, iar aceştia, convinşi că o asemenea evadare e imposibilă, socotesc că cel de la uşă nu poate fi Petru, ci îngerul lui! Pentru acea comunitate precreştină era, prin urmare, de la sine înţeles nu numai că Petru avea un înger, dar şi că îngerul acela îi* **semăna** *până la identitate".*

Pe ultima copertă Andrei Pleşu mai spune câteva cuvinte pe care aş vrea să le amintesc: *„S-a spus mereu că îngerii sunt „dublu" ceresc al omului. Suntem mereu însoţiţi de „modelul" nostru, de portretul nostru îmbunătăţit. Şi suntem — sau, în orice caz, ar fi bine să fim — într-un dialog permanent cu posibilul acestui portret. Îngerul oferă fiecăruia din actele noastre reperul* **epurei** *lui, adică desenul lui ideal. Lângă fiecare „este", îngerul aşază un „cum ar trebui să fie". El conjugă neobosit, la optativ, curgerea vieţii noastre, aşa cum am face-o noi înşine dacă am fi în condiţia lui".*

E o carte foarte bună care n-ar trebui să lipsească din casa nimănui.

● Ierom. Rafail Noica traduce din limba rusă cartea: CUVÂNTĂRI DUHOVNICEŞTI, vol. I de Arhim. Sofronie. Cartea apare la Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, 396 pag.

Arhim. Sofronie Sarov a trăit între 1896—1993. Cartea de faţă prezintă cuvântările stareţului Sofronie între anii 1989—1993. Era originar din Moscova. Încă din copilărie el s-a dăruit picturii. A scăpat în Apus în 1922. Părăsind totuşi pictura în 1925, el s-a dus la Muntele Athos, unde s-a întâlnit cu Cuviosul Siluan Atonitul. De la acesta ne-a rămas cuvântul lui Dumnezeu, descoperit printr-o frază interesantă, şi anume: *„Ţine-ţi mintea în iad şi nu deznădăjdui".*

La Muntele Athos a fost ucenicul bun al Sfântului Siluan. Acesta a spus cuvintele interesante: „Ei de la sine nimic nu spun . . . vorbesc numai ceea ce le dă Duhul".

Cartea e alcătuită din 30 de predici foarte valoroase, pe care le-a ţinut el, şi cred că e o binecuvântare frumoasă, făcută neamului românesc traducerea acestei cărţi. Sunt predici originale de mare conţinut, pe care el le-a dăruit ascultătorilor săi.

Părintele Rafail a făcut un lucru extraordinar, purându-ne şi pe noi printre ascultătorii lui. Căci cartea e un preţios document pentru viaţa creştinilor. Dumnezeu să-l binecuvinteze şi pe el şi pe traducătorul lui, care s-a gândit să ne traducă o astfel de carte, foarte folositoare, o carte minunată, a unui om minunat, pe care o pune la dispoziţia cititorului român.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
15 august
2004
Nr. 31—32

„Maica Cerului — Nădejdea poporului"

După o perioadă de post şi rugăciune, de înfrânare şi de nevoinţe duhovniceşti de două săptămâni, creştinii ortodocşi serbează la 15 august, în fiecare an praznicul Adormirii Maicii Domnului.

Poporul nostru îl numeşte şi *Sfânta Maria Mare* pentru a-l deosebi de praznicul Naşterii Maicii Domnului sau *Sfânta Maria Mică*.

Numele acestei sărbători a intrat şi în folclorul românesc în legătură cu fenomenul transhumanţei:

„De sfânta Maria Mare
Cobor oile la vale
La sfânta Maria Mică
Nu mai rămâne nemică".

Este poate cea mai mare sărbătoare dintre cele patru închinate Maicii Domnului, care are o conotaţie deosebită pentru lumea ortodoxă. Ziua aceasta adună milioane de pelerini la marile sanctuare închinate Sfintei Fecioare din întreaga lume ortodoxă. Şi la noi, la români, această zi are o semnificaţie aparte, mii de pelerini îndreptându-se mai ales pe jos către sfintele lăcaşuri închinate Sfintei Maria de pe cuprinsul patriei.

La 15 august Biserica face amintire de adormirea Maicii Prea Curate, căci într-adevăr trecerea dincolo pentru Maica Domnului, ca şi pentru fiecare dintre noi, este o adormire şi nu o moarte. Biserica nu vorbeşte nicidecum de moartea Maicii lui Hristos ci de Adormirea ei.

După înălţarea la cer a Fiului Său şi după Cincizecimea Rusaliilor, Maica Domnului a fost în grija ucenicului iubit al Mântuitorului, Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan, care a primit-o ca mamă — şi prin el întreaga omenire — atunci când Hristos Domnul era pe Crucea Golgotei.

La vremea sorocită mutării ei, ne istoriseşte tradiţia Bisericii, Maica Domnului a fost înştiinţată de arhanghelul Gavriil — acelaşi care la Buna-Vestire i-a adus vestea naşterii în pântecele său a lui Mesia —, de trecerea ei dincolo. Sf. Fecioară a chemat pe văduvele şi fecioarele care îi erau aproape şi le-a împărţit puţinele sale haine pe care le avea. După rugăciune fierbinte către Fiul Său, Fecioara s-a aşezat pe patul ei şi aşa în chip smerit şi cuvios şi-a dat obştescul sfârşit.

Icoana Adormirii ne-o prezintă pe Sfânta Născătoare de Dumnezeu, întinsă pe pat, înconjurată de sfinţii apostoli, de sfinţii ierarhi şi de îngeri care plângeau pentru pierderea ei.

Într-o mandorlă strălucitoare apare Mântuitorul Hristos care ţine, sub chipul unui prunc, sufletul Maicii Domnului care se suie la cer. În partea de jos a icoanei apare evreul cu numele Atonie, care, din ură faţă de Hristos, s-a ridicat din mulţime şi a vrut să răstoarne patul cu trupul Maicii Domnului. Din cer însă arhanghelul Mihail i-a tăiat mâinile care i-au rămas lipite de pat, pentru ca apoi prin convertire şi pocăinţă să fie vindecat.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
SIBIU

Decizie sinodală privind unele îndreptări în Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 15 iunie 2004, a luat în examinare referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 1807/2004 cuprinzând propunerile Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu de aprobare a unor îndreptări în Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur în perspectiva publicării unei viitoare ediţii a Liturghierului.

Luând act că propunerile de îndreptări în Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur aduse înaintea Sfântului Sinod de către Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului sunt făcute în spiritul prevederilor art. 10, lit. „m" din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit cărora Sfântul Sinod are competenţa de *„A iniţia, autoriza şi supraveghea tipărirea de cărţi de ritual şi de icoane religioase pentru trebuinţele cultului"*;

În urma lecturării şi definitivării fiecărui punct din propunerile formulate de Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, a consideraţiilor exprimate în cadrul discuţiilor care au avut loc şi la propunerea Comisiei pentru Doctrină, viaţă monahală şi misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

● *Aprobă propunerile Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului de îndreptări în textul Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur în perspectiva publicării unei viitoare ediţii a Liturghierului, în următoarea formă rezultată în urma discuţiilor din plen:*

PESTE TOT:

— În loc de: *Strana*, se va scrie corect: *Poporul;*

— În loc de: *Cu pace, Domnului să ne rugăm*, se va scrie corect: *Cu pace Domnului să ne rugăm* (fără virgulă);

— În loc de: *închinăciunea*, se va scrie corect: *închinarea;*

LA RUGĂCIUNEA ANTIFONULUI ÎNTÂI:

— În loc de: *... şi cu cei care se roagă ...*, se va scrie corect: *... cu cei ce se roagă ...*;

LA RUGĂCIUNEA ANTIFONULUI AL DOILEA:

— În loc de: *dumnezeiască puterea Ta*, se va scrie corect: *dumnezeiasca Ta putere;*

La APĂRĂTOARE DOAMNĂ:

— În loc de: *Ci ca ceea ce ai stăpânire*, se va scrie corect: *Ci ca una ce ai stăpânire;*

La FERICIRI:

— La fericirea a 9-a, în loc de actuala formulare: *Fericiţi veţi fi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minţind pentru Mine* (sau, în variantă: ... *minţind din pricina Mea*), se va scrie corect: *Fericiţi veţi fi când din pricina Mea vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi, minţind, vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră* (textul îndreptat din ediţia jubiliară a Bibliei);

La RUGĂCIUNEA CÂNTĂRII CELEI ÎNTREIT SFINTE (şi în toate cazurile asemănătoare):

— În loc de: *Care*, se va scrie corect: *Carele* sau *Cel ce;*

La RUGĂCIUNEA CERERII STĂRUITOARE (şi în alte cazuri, în funcţie de context):

— În loc de: ... *şi ne miluieşte pe noi, după mulţimea milei Tale*, se va scrie corect: ... *şi ne miluieşte după mulţimea milei Tale;*

La RUGĂCIUNEA PENTRU MORŢI:

— În loc de: *Şi orice greşeală au săvârşit ei (...) iartă-le lor*, se va scrie corect: *Şi pentru tot ceea ce au greşit ei (...) iartă-i!*

(Continuare în pag. a 2-a)

CANCELARIA SFÂNTULUI SINOD

Delictul simoniei şi sancţionarea sa

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 15 iunie 2004, a luat în examinare referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 1805/2004, cuprinzând propunerea Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului pentru completarea prevederilor Regulamentului de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române cu definirea delictului simoniei şi a pedepselor ce se pot aplica.

Constatând că pe ansamblul activităţii şi vieţii noastre bisericeşti, clerul, personalul didactic, personalul monahal şi personalul neclerical de la unităţile bisericeşti se încadrează cu responsabilitate în disciplina canonică, respectând prevederile statutare şi regulamentare bisericeşti care normează aceste aspecte;

Având în vedere că exprimarea Sfântului Sinod cu maximă luciditate şi deplină responsabilitate în problema fenomenului corupţiei generalizate din România, în contextul aderării ei la Uniunea Europeană, cunoscând că problema devine cu atât mai sensibilă pentru viaţa noastră bisericească atunci când s-ar vădi existenţa unor astfel de cazuri şi că orice astfel de exprimare întăreşte Biserica Ortodoxă Română în misiunea şi prestigiul ei;

Ţinând seama că, în accepţia generală a cuvântului, corupţia vizează în primul rând mita, un delict prevăzut şi sancţionat de Codul Penal şi pe care limbajul bisericesc îl numeşte simonie, delict respins cu indignare de Sfinţii Apostoli şi, ulterior sancţionat cu vigoare în Sfintele Canoane ale Bisericii, de la al 9-lea Apostolic până la al 5-lea al Sinodului VII Ecumenic;

Luând act că în legislaţia noastră bisericească, acest delict este prevăzut în *art. 3, aliniatul I, litera „r"* din Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată, dar nu se bucură şi de o definiţie, aşa cum se întâmplă cu alte delicte (*apostasia* la art. 5—7, *erezia* la art. 9—11, *schisma* la art. 12—13, *neascultarea* la art. 15—16 etc.) prezumându-se astfel că simonia s-ar reduce la obţinerea ilicită a hirotoniei dar că, actuala complexitate a procesului prin care se accede la hirotonie ne obligă să reiterăm analizele, observaţiile şi interpretările canoniştilor clasici ai Bisericii, care fac o distincţie clară între simonia expresă şi simonia camuflată, aceste aspecte vizând în special sistemul învăţământului teologic, cel ce are menirea de a-i oferi Bisericii oameni bine pregătiţi, bine educaţi şi cu vocaţie certă, a căror admitere sau promovare s-a făcut după criterii strict obiective;

Apreciind că este necesar a se pune la dispoziţia tuturor unităţilor bisericeşti un extras orientativ al prevederilor Sfintelor Canoane ale Bisericii Ortodoxe în problema simoniei, aşa cum este redactat în anexa prezentată de Cancelaria Sfântului Sinod;

Opinând că în succesiunea logică a capitolului *„Despre abateri, delicte şi pedepsirea lor"* din regulamentul de procedură, propunerea respectivă poate fi inclusă, după art. 13, ca *art. 13 bis* (viitor art. 14 la o nouă publicare), urmând ca specialiştii să ţină seama de această propunere la revizuirea Regulamentului de procedură şi la stabilirea pedepselor;

În temeiul prevederilor art. 158 din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit cărora *Sfântul Sinod are competenţa de a aproba Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale*

(Continuare în pag. a 2-a)

PREŞEDINTELE
SFÂNTULUI SINOD
† TEOCTIST
Arhiepiscopul Bucureştilor,
Mitropolitul Munteniei
şi Dobrogei şi Patriarhul
Bisericii Ortodoxe Române

Secretarul Sfântului Sinod
† VINCENŢIU PLOIEŞTEANUL
Episcop-Vicar Patriarhal

Expoziţia naţională „Icoana din sufletul copilului"
Ediţia a XII-a (2004), faza judeţeană

Expoziţia naţională *„Icoana din sufletul copilului"*, ediţia a XII-a, a fost organizată, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Sibiu, într-una din sălile Muzeului „Brukenthal", de pe str. Tribunei nr. 6, începând cu data de 24 august 2004.

Organizatorii, sponsorii şi sprijinitorii au fost: Patriarhia Română, Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Complexul Naţional Muzeal „ASTRA" din Sibiu, Inspectoratul Şcolar judeţean Sibiu, Direcţia pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu - Sibiu, Biroul de Pelerinaj al Patriarhiei, Ordinul Arhitecţilor Sibiu - Vâlcea, Institutul Cultural Român şi Fundaţia Universalia.

Icoanele (pe lemn şi pe sticlă) expuse au fost pictate de copii de grădiniţă, şcoală generală şi licee, din 25 de judeţe ale Ţării.

Juriul a avut următoarea componenţă:

Preşedinte de onoare: *I. P. S. Dr. ANTONIE Plămădeală*, mitropolitul Ardealului.

Preşedinte: *P. S. VISARION Răşinăreanu*, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Membri:

Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural la Arhiepiscopia Sibiului.

Prof. Dr. Corneliu Bucur, directorul Complexului Naţional Muzeal „ASTRA".

Prof. Constantin Catrina, Inspector general al Inspectoratului Şcolar Judeţean Sibiu.

Costin Neamţu, Uniunea Artiştilor Plastici.

Prof. Florin Soare, Casa Corpului Didactic.

Ierod. Calinic Morar, pictor bisericesc — Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

Aurelia Marcu, consilier la Direcţia pentru Culte şi Patrimoniu.

Mirela Creţu, muzeograf şef-secţie la Complexul Naţional Muzeal „ASTRA".

Ada Popa, muzeograf.

Prof. Ana Gabriela Negulescu — redactor corodonator.

Premiile speciale acordate:

1. Premiul omagial Ştefan cel Mare şi Sfânt — Cercul de pictură „Romănaşul" — al Centrului cultural „Miron Cristea" din Miercurea-Ciuc, jud. Harghita.

2. Premiul special „Părintele Dumitru Stăniloae

(Continuare în pag a 3-a)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Sfârşitul vieţii lui Ştefan-Vodă cel Mare şi Sfânt

Rana de la picior, prilejuită de o schijă duşmană, în faţa zidurilor Chiliei, i-au provocat lui Ştefan-Vodă cel Mare, din ce în ce mai chinuitoare dureri. Ca urmare, în anul 1504, viteazul Domn al Moldovei se pregătea cu grijă pentru trecerea în lumea veşniciei.

A făcut succinte consideraţii asupra celor patruzeci şi şapte de ani, de când Moldova i-a ieşit înainte cu mitropolit, episcopi, egumeni, boieri, răzeşi şi ţărani, în Câmpul de la Direptate, voindu-l Domn al ţării, ceea ce de fapt a dorit şi el. Ca o minune a Domnului Hristos, a vegheat ca numele ţării să fie cinstit de toţi fiii ei, trecând graniţa, de la Caffa Crimeii, până la Roma.

Faţă de aprecierea îndeobşte de care s-a bucurat, Ştefan Vodă a recunoscut că la Războieni şi la Chilia a fost înfrânt. Cât despre Moldova — zicea el — ea a biruit pretutindeni. Cu respect a înşirat el localităţile în care zăceau moşii, pe oasele cărora sta pământul Moldovei, ca pe umeri de uriaşi. Spre a se ridica împotriva primejdiei obşteşti a creştinătăţii, a căutat să unească într-un gând Apusul, dar a rămas la făgăduieli. Zadarnic a căutat apoi să unească Răsăritul. În faţa lui Dumnezeu a mărturisit, că „a stat zid neclintit în faţa păgânilor", deşi toţi l-au părăsit. „Doamne, - a zis apoi Ştefan-Vodă - osândeşte-mă după păcatele mele!" Şi în fine, a adresat el din suflet îndemnul: „Ţineţi minte cuvintele lui Ştefan... că Moldova n-a fost a moşilor mei, n-a fost a mea, şi nu este a voastră, ci a urmaşilor voştri şi a urmaşilor urmaşilor voştri, în veacul vecilor!" (din „Apus de soare" de Barbu Ştefănescu Delavrancea).

Preocupat intens de trecerea din această viaţă, în ziua de 2 iulie 1504, viteazul domn al Moldovei, om binecredincios, cuminte, iubitor de neam şi ţară, Ştefan-Vodă, a trecut în lumea veşniciei.

În fruntea clerului şi a poporului moldovean, mitropolitul Gheorghe a condus convoiul funebru, cu osemintele lui Ştefan cel Mare, de la Suceava la Putna. În dangătele clopotelor, în plânsetele şi lacrimile poporului, rămăşiţele pământeşti ale lui Ştefan-Vodă au fost aşezate în cripta domnească a mânăstirii Putna (Reli S., Istoria vieţii bisericeşti a Românilor, vol. I, Cernăuţi, 1942, p. 276—277).

Coborât fiind în mormânt, se spune, că timp de trei zile şi trei nopţi, pe mormântul marelui Ştefan-Vodă, a ars o lumină, pe care nimenea n-o aprinsese (Iorga N., Istoria lui Ştefan cel Mare, Bucureşti, 1966, p. 247).

În „La moartea lui Ştefan-Vodă cel Bun", din cronica sa, Letopiseţul Ţării Moldovei, Grigore Ureche arată că la 47 ani de domnie, Ştefan-Vodă cel Bun, bolnav fiind şi slab, după războaie purtate în toate părţile, osteneală şi neodihnă, cu mare laudă, a murit în scaunul său de la Suceava.

„Om nu mare de stat, întreg în fire, neleneş... unde nu gândeai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meşter, unde era nevoie, însuşi se vâra, ca văzându-l ai săi să nu îndărăpteze şi rar război de nu biruia.

După moartea lui Ştefan-Vodă, feciorul său, Bogdan-Vodă urma lui luase de lucruri vitejeşti; cum se tâmplă, din pom bun roadă bună op să iasă (adică trebuie să iasă)".

„Cu multă jale de plângere, ţara l-au îngropat pe Ştefan-Vodă la mânăstire, în Putna, care era de dânsul zidită. Atâta jale era, ca după un părinte al său, că s-au scăpat de mult bine şi de multă apărătură. Ce după moartea lui până astăzi îi zic Sfântul Ştefan-Vodă — grăieşte cronicarul G. Ureche (1590-1647) — nu pentru suflet... că el încă au fost om cu păcate, ci după lucrurile lui cele vitejeşti carele nime din domni, nici mai nainte, nici după aceea l-au ajuns.

Au domnit Ştefan-Vodă 47 de ani şi 2 luni şi 3 săptămâni şi au făcut 44 de mânăstiri (şi biserici) şi singur ţiitoriu preste toată ţara.

Iară când au fost aproape de săvârşirea sa, chemat-au vlădicii şi toţi sfetnicii săi, boierii cei mari şi alţi câţi s-au prilejuit, arătându-le cum nu vor putea ţine ţara, cum au ţinut el...".

Egumenii de la Putna au respectat cu credincioşie îndatorirea de a se ruga pentru

(Continuare în pag a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

„Maica Cerului — Nădejdea poporului"

(Urmare din pag. 1)

Troparul Adormirii glăsuieşte minunat arătând toată taina petrecută atunci: *„Întru naştere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit de Dumnezeu Născătoare, mutatu-te-ai la viaţă fiind Maica vieţii şi cu rugăciunile tale izbăveşti din moarte sufletele noastre"*.

Naşterea mai presus de fire a Fecioarei prin puterea lui Dumnezeu, face ca şi trecerea ei dincolo să fie tot în chip minunat. Aşa cum Hristos Domnul prin înălţarea Lui la cer nu s-a despărţit de oameni, rămânând cu ei *„până la sfârşitul veacului"* (Matei 28, 19), tot aşa prin adormirea ei, Maica Domnului deşi e cu sufletul în cer la Fiul Său, totuşi ea rămâne în lume cu trupul, rămâne caldă rugătoare şi caldă ocrotitoare tuturor celor ce aleargă către ajutorul şi folosinţa ei.

Maica Domnului e mai mult prezentă în lume după sfânta ei adormire decât în timpul vieţii. Ea rămâne de-a pururi *„Maică rugătoare"* şi *„Maică a îndurărilor"* pentru întreaga Biserică, ce o cinsteşte cu deosebită evlavie.

De remarcat este şi faptul că Biserica Ortodoxă nu vorbeşte despre ridicarea cu trupul la cer a Maicii Domnului cum face Biserica Apuseană, cea care face un paralelism nefiresc între Hristos şi Maria.

Biserica Ortodoxă rămâne la învăţătura primară a creştinismului în care unicul Mântuitor este doar Hristos şi nu un om oarecare. Cu toate acestea Biserica Ortodoxă îi acordă o mai mare cinstire în cultul său Maicii Domnului decât alte Biserici, ea fiind mereu invocată în toate slujbele şi rugăciunile ei ca o mijlocitoare fierbinte pentru neamul omenesc. Aşa se explică numărul mare de biserici şi mânăstiri închinate Maicii Domnului, acatistele şi paraclisele compuse în cinstea ei, praznicele afierosite ei ca şi numărul mare de creştini ce poartă cu sfinţenie numele de Maria.

Să rămânem în dragostea Maicii Domnului *„cea pururi fericită şi prea nevinovată"* şi să căutăm pe parcursul vieţii noastre să devenim fii preaiubiţi ai ei, împlinitori ai poruncilor Fiului Său şi lucrători în ogorul mântuirii.

Să o fericim dimpreună cu îngerul: *„Bucură-te, Marie, cea plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău"*. AMIN.

Delictul simoniei

(Urmare din pag. 1)

Bisericii Ortodoxe Române, implicit completările sau modificările ce i se pot aduce;

Urmare discuţiilor care au avut loc, a completărilor ce s-au făcut şi la propunerea Comisiei Canonică, juridică şi pentru disciplină, Sfântul Sinod a hotărât:

● *Ia act cu mulţumiri de propunerea I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului pentru completarea prevederilor Regulamentului de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române cu definirea delictului simoniei şi a pedepselor ce se pot aplica, cu constatarea că pe ansamblul activităţii şi vieţii noastre bisericeşti clerul, personalul didactic, personalul monahal şi personalul neclerical de la unităţile bisericeşti se încadrează cu responsabilitate in disciplina canonică, respectând prevederile statutare şi regulamentare bisericeşti care normează aceste aspecte.*

● *Aprobă completarea* Regulamentului de procedură *al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române prin introducerea după art. 13 a* art. 13 bis, *care va avea următorul conţinut:*

„Art. 13 bis — *Simonia este fapta prin care, în schimbul unor bani, bunuri sau avantaje, ca şi prin prietenie, nepotism, influenţe sau presiuni politice şi de orice natură, se obţine o hirotonie, eparhie, parohie, funcţie, distincţie sau avansare clericală, precum şi admiterea, notarea, promovarea sau absolvirea în învăţământul teologic preuniversitar, universitar şi postuniversitar".*

„Simoniac este atât cel care pretinde sau impune mita, cât şi cel care o oferă, o acceptă, o mijloceşte sau o patronează. Dreptarul biblic se află în Cartea Profetului Isaia, 5, 23: „Vai celor ce pentru mită îi dau dreptate nedreptului şi sugrumă dreptatea celui drept", precum şi în Sfintele Canoane 29 Apostolic, *2* Sinodului IV Ecumenic, *22* Sinodului VI Ecumenic *şi 5* Sinodului VII Ecumenic, *care prevăd sancţiuni radicale pentru asemenea acte de corupţie: caterisirea clericului, anatemizarea mireanului şi nulitatea efectului".*

„Instanţele bisericeşti care judecă actele de simonie sunt Sfântul Sinod pentru arhierei, Consistoriul Eparhial pentru preoţi şi diaconi, Consiliul profesoral prezidat de Chiriarhul locului pentru mirenii din învăţământul teologic".

● *Aprobă ca, pentru prevenirea şi combaterea unor astfel de cazuri, prezenta hotărâre a Sfântului Sinod să intre în vigoare de la data comunicării ei către unităţile bisericeşti respective, urmând ca la o nouă reeditare, noul* art. 13 bis *să fie inclus, la locul cuvenit, în Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române.*

● *Cancelaria Sfântului Sinod va pune la dispoziţia tuturor eparhiilor un extras orientativ al prevederilor Sfintelor Canoane ale Bisericii Ortodoxe în problema simoniei, care se anexează la prezenta hotărâre.*

Aducându-Vă la cunoştinţă această hotărâre a Sfântului Sinod, Vă rugăm să binevoiţi a lua măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire şi pentru încunoştiinţarea clerului prin publicarea în presa bisericească eparhială.

Decizie sinodală

(Urmare din pag. 1)

La RUGĂCIUNEA DIN TIMPUL CÂNTĂRII HERUVIMICE:

— În loc de: *...şi fără schimbare, Te-ai făcut om şi Arhiereu al nostru Te-ai făcut...*, se va scrie corect: *... şi fără schimbare Te-ai făcut om, şi Arhiereu al nostru Te-ai făcut...;*

— În loc de: *şi învredniceşte-mă, cu puterea Sfântului Tău Duh (...) să stau înaintea Sfintei Tale mese acesteia...*, se va scrie corect: *şi cu puterea Sfântului Tău Duh învredniceşte-mă (...) să stau înaintea acestei sfinte Tale mese...;*

— În loc de: *plecându-mi grumajii mei, şi mă rog Ţie;* se va scrie corect: *plecându-mi grumajii, şi Ţie mă rog:*

La CÂNTAREA HERUVIMICĂ:

— Se menţine textul actual: *Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim...*

După VOHODUL MARE:

— În loc de: Iosif (...) *luând preacurat trupul Tău...*, se va scrie corect: *Iosif (...) luând preacuratul Tău trup...;*

— În loc de: *în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu,* se va scrie corect: *în iad cu sufletul ca un Dumnezeu* (fără virgulă);

— În loc de: *toate umplându-le, Cel ce eşti necuprins,* se va scrie corect: *pe toate umplându-le, Tu, Cel ce eşti necuprins;*

La ecteniile „Să PLINIM..."

— În loc de: *... la Domnul să cerem,* se va scrie corect: *... de la Domnul să cerem.*

După SĂ STĂM BINE:

— În loc de: *Mila păcii, jertfa laudei,* se va scrie corect: *Dar de pace, jertfă de laudă;*

La ecfonisul CÂNTAREA DE BIRUINŢĂ:

În loc de: *Cântarea de biruinţă, cântând...*, se va scrie corect: *Cântarea de biruinţă cântând...* (fără virgulă);

La „CU ACESTE FERICITE PUTERI":

— În loc de: *în noaptea în care a fost vândut şi mai vârtos pe Sine însuşi S'a dat pentru viaţa lumii, luând pâinea...*, se va scrie corect: *în noaptea în care a fost vândut — şi mai degrabă El pe Sine însuşi S'a dat pentru viaţa lumii —, luând pâinea...;*

— În loc de: *... şi fără prihană mâinile Sale...*, se va scrie corect: *... şi neprihănitele Sale mâini...*

La ANAMNEZĂ:

— *În loc de:* Luaţi, mâncaţi, acesta este *trupul Meu, Care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor,* se va scrie corect: *Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu, Cel ce se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor;*

— În loc de: *Beţi dintru acesta toţi, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, Care, pentru voi şi pentru mulţi, se varsă, spre iertarea păcatelor,* se va scrie corect: *Beţi dintru acesta toţi, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, Cel ce pentru voi şi pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor;*

La „ADUCÂNDU-NE AMINTE":

— În loc de: *... şi de cea de a doua şi slăvită iarăşi venire,* se va scrie corect: *...şi de cea de a doua şi slăvită venire;*

La „ALE TALE":

— Se va menţine textul actual: *Ale Tale dintru ale Tale, Ţie Ţi-aducem de toate şi pentru toate;*

La EPICLEZĂ

— În loc de: *Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-l înnoieşte nouă, celor ce ne rugăm Ţie,* se va scrie corect: *Doamne, Cel ce pe Preasfântul Tău Duh în ceasul al treilea L-ai trimis Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-L înnoieşte nouă, celor ce ne rugăm Ţie;*

Înainte de TATĂL NOSTRU (ecfonisul):

— În loc de actuala formulare, se va scrie corect: *Şi ne învredniceşte pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema Tată, pe Tine, Dumnezeul cel ceresc, şi să zicem:*

La TATĂL NOSTRU:

— *În Liturghier se va introduce textul din Biblia jubiliară* (oficializat de către Sfântul Sinod);

— *În Cântările Sfintei Liturghii se va menţine textul actual;*

La RUGĂCIUNILE ÎMPĂRTĂŞIRII:

— În loc de actuala formulare, se va scrie corect:

Cred, Doamne, şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu-cel-Viu, Cel ce ai venit în lume să-i mântuieşti pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu. Cred, de asemenea, că acesta este însuşi Preacuratul Tău Trup şi că acesta este însuşi Scumpul Tău Sânge. Deci mă rog Ţie: Miluieşte-mă şi iartă toate greşalele mele cele de voie şi cele fără de voie, cele cu cuvântul, cele cu fapta, cele cu ştiinţă sau cu neştiinţă. Şi mă învredniceşte ca fără de osândă să mă împărtăşesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin.

Cinei Tale celei de Taină, Fiule al Lui Dumnezeu, astăzi părtaş mă primeşte; că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îţi voi da ca Iuda; ci ca tâlharul mărturisescu-mă Ţie: Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie împărtăşirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului şi a trupului.

După SĂ LUĂM AMINTE (la ridicarea Sfântului Trup):

— În loc de: *Sfintele, sfinţilor,* se va scrie corect: *Sfintele, vouă, sfinţilor!*

După: SFINTELE, VOUĂ, SFINŢILOR!

— În loc de: *Unul Sfânt. ...*, se va scrie corect: *Unul este sfânt...*

● *Aprobă ca textele de mai sus să fie folosite şi în alte texte liturgice şi să fie incluse şi în broşura Sfânta Liturghie în cântare omofonă ce se va edita de către Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;*

● *Aprobă ca, în perspectiva preluării de Către Comisia Învăţământului pentru pregătirea personalului bisericesc a preocupării privind diortosirea cărţilor de cult şi, în mod special a textului Sfintei Liturghii, P.S. Episcop Laurenţiu al Caransebeşului să devină membru al acestei Comisii, încetându-i mandatul la Comisia Canonică, juridică şi pentru disciplină;*

● *Cele de mai sus se vor comunica şi Editurii Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române în vederea aducerii la îndeplinire atât în ce priveşte textul Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur din Liturghier, cât şi în vederea pregătirii broşurii Sfânta Liturghie în cântare omofonă.*

Aducându-vă la cunoştinţă această hotărâre a Sfântului Sinod, Vă rugăm să binevoiţi a lua măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire şi pentru încunoştiinţarea clerului prin publicarea în presa bisericească eparhială.

Ctitoriile Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt în Enciclopedia Română de la Sibiu

Glorioasa şi îndelungata activitate a cunoscutului apărător al Moldovei şi a întregii creştinătăţi, sub care viaţa bisericească a ajuns la o înflorire nemaiîntâlnită până atunci, este prezentată de *Enciclopedia Română* publicată de Asociaţiunea transilvană pentru cultura şi literatura poporului român (Astra), în 1898—1904, nu doar în volumul al III-lea când lucrarea vorbeşte de Binecredinciosul voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt ci pe întregul ei cuprins, ori de câte ori este amintită una din localităţile prin care a trecut, a purtat o luptă sau a ridicat câte un locaş de cinstire închinat lui Dumnezeu.

„Epoca lui e cea mai strălucită în istoria Moldovei. Domnitor viteaz, care prin energie şi prin geniul său militar, diplomaţenia sa şi în şiretenie neîntrecută, a asigurat independenţa ţării faţă de puternicii sei vecini timp de o jumetate de veac" (vol. III, p. 1013), iată fragmentul care descrie cât se poate de elocvent însuşirile Marelui Domnitor şi care constituie începutul prezentării istoricelor sale biruinţe, iar acestea au adus neatârnarea Moldovei şi au stârnit admiraţia întregii Europe. În contextul acestor biruinţe, *Enciclopedia Română* aminteşte apoi o serie de localităţi aparţinând Moldovei lui Ştefan cel Mare şi în strânsă legătură cu acestea şi o serie de mănăstiri şi biserici — construite ori refăcute de Domnitor sau cărora acesta le-a acordat numeroase danii.

Dintre mănăstirile ctitorite de înaintaşii săi cărora Ştefan cel Mare le-a făcut numeroase danii este amintită mănăstirea *Humor*, iar mănăstirii Neamţ, domnitorul i-a construit „Biserica cea mare de astăzi" (vol. III, p. 383), cu hramul Adormirea Maicii Domnului şi i-a întărit numeroase danii.

În ce priveşte mănăstirile şi bisericile construite în întregime de Ştefan cel Mare, cea mai amănunţit este descrisă mănăstirea *Putna*, „pe care Ştefan cel Mare începu a o zidi la 10 iulie 1466 şi a isprăvit-o în 1470 ..., una dintre cele mai frumoase clădiri ale Moldovei ...", care a devenit apoi gropniţă a sa şi a familiei. Acolo la mormântul lui Ştefan, tinerimea română universitară din Viena şi Bucureşti, în frunte cu Ioan Slavici şi Mihai Eminescu, serba „în anul 1871, 15 august aniversarea a 400 de ani de la moartea lui" (vol. III, p. 701).

Evenimentul Junimii nu avea să fie trecut cu vederea nici de prestigiosul nostru ziar sibian, *Telegraful Român*, care în numerele 61, 62, 63 şi 64 din acel an prezenta sub titlul „Serbarea de la monastirea Putna 15/27 Aug. 1871", atât motivele care au determinat această adunare, cât şi misiunea pe care Ştefan cel Mare a avut-o de îndeplinit în condiţiile concrete în care se afla la momentul respectiv Europa şi în special românitatea. „Serba-vom memoria eroului lumei răsăritene, devotatul creştinataţiei, ..., a acelui mai strălucitoriu simbolu, care resuma în sine idealulu iubirei de patria, prundenţiei, pietaţiei sacrificiului: inspire-ni-se dear sufletele de dorul d'a-l imita" (Telegraful Român nr. 61, 1/13 aug., p. 243). Aşa spuneau discursurile ţinute la Putna înainte de a începe descrierea acestui luceafăr al trecutului românilor, care a fost Ştefan al V-lea „celu Bunu, celu Mare şi celu Sântu".

În ceea ce priveşte mănăstirile *Voroneţ* şi *Tazlău*, celelalte două ctitorii monahale ctitorite în întregime de Ştefan cel Mare, Enciclopedia Astra prezintă nu doar anii construcţiei acestora, 1488 şi 1502, dar relatează şi faptul că la vremea respectivă (1871), ele erau transformate în biserici parohiale.

Dintre cele 20 de biserici cu mir construite de domnitor sunt amintite: *Biserica Sf. Ioan din Vaslui, Biserica Sf. Nicolae domnesc din Iaşi*, zidită la 1491 (vol. II, p. 764), *Biserica Sf. Gheorghe din Hârlău*, zidită la 1487 (vol. II, p. 656), *Biserica din Borzeşti* — locul natal al lui Ştefan cel Mare (vol. I, p. 538), *Biserica Sf. Apostoli Petru şi Pavel din Huşi*, ridicată la 1495 (vol. II, p. 740), *Biserica Sf. Nicolae din Dorohoi* pe al cărei frontispiciu se găseşte inscripţia „Blagocestivul şi de Christos iubitorul Io Ştefan Voievod (cel mare) cu mila lui Dumnedeu Domn ţării Moldovei, fiu al lui Bogdan V.v.-am zidit această Biserică cu hramul marelui Ierarch şi făcătorul de minuni Nicolae şi s-a săvârşit în anul de la zidirea lumii 7003 (1495) luna Oct. în 15 dile" (vol. II. p. 206), *Biserica Sf. Nicolae din Popăuţi — Botoşani* (vol. I p. 549), *Biserica Sf. Ioan din Piatra Neamţ*, zisă şi *Biserica domnească*, zidită de Ştefan cel Mare în 1497 (vol. III, p. 592), *Biserica din Volovăţ* construită în 1502 (vol. III, p. 1235), *Biserica din Reuseni* construită tot în 1502 (vol. III, p. 759) şi *Biserica Cuvioasa Paraschiva din Râmnicu Sărat* zidită pe la 1474 (vol. III, p. 771). În ceea ce priveşte *„Biserica Albă" din Baia*, care este atribuită de tradiţie tot lui Ştefan cel Mare, *Enciclopedia română* menţiona „în marginea nord-vest a satului se află ruinele bisericii lui Ştefan cel Mare" (vol. I, p. 356), iar vechii Mănăstiri din Vad, care de la 1475, în urma păcii dintre Ştefan cel Mare şi Matia, i se acordă o importanţă deosebită, i s-au făcut numeroase danii, numindu-i-se chiar şi un episcop.

Puternica credinţă în Dumnezeu şi dragostea pentru glia străbună, care au determinat râvna, jertfelnicia şi eroismul său erau o urmare firească a educaţiei primite de la mama sa, Doamna Oltea şi de la Bogdan II, tatăl său şi aveau să justifice apelativele atribuite de însuşi poporul pe care l-a condus, *Mare şi Sfânt*. Mare şi Sfânt a fost atât datorită stăvilirii expansiunii otomane, cât şi a organizării vieţii bisericeşti, ceea ce a permis înflorirea culturii şi a artei religiose într-un mod nemaiîntâlnit până atunci.

De altfel, acest atribut de *„Mare şi Sfânt"* a constituit şi titlul primului articol apărut în nr. 71 din 6/19 iulie 1904 al „Telegrafului Român", cu prilejul împlinirii a 400 de ani de la trecerea sa în veşnicie. *„Mare* a fost el prin bunătatea inimei, prin înţelepciunea şi vitejia arătată în purtarea luptelor cu duşmanii ţerei sale pe care i-a învins cu oste mult mai mică de cum era a lor... *Sfânt* a fost el pentru că grele lupte a purtat mai ales în contra păgânităţii, făcându-se în zilele sale cel mai devotat apărător al Sfintei Cruci ..., şi *Sfânt* a fost şi pentru evlavia sa legendară şi pentru credinţa pusă în puterea de sus". Iată cugetările ieşite din mintea şi sufletul redactorilor de atunci ai foii şaguniene care constatau, în acelaşi timp, cu deosebit regret şi durere faptul că doar românii transilvăneni nu au putut fi prezenţi la marea sărbătoare de la Putna din 1904.

Şi dacă nr. 72 din 8/21 iulie 1904 prezenta sub titlul „Sărbătoarea lui Ştefan cel Mare", modul în care a fost marcat evenimentul atât la Putna cât şi în principalele oraşe ale ţării, la Suceava şi Bucureşti, ca de altfel şi la Academia Română, precum şi fragmente din alocuţiunea rostită cu acel prilej de Spiru Haret, ministrul român al Instrucţiunii, în numerele 74—78 la rubrica *Foişoara*, sub titlul „Despre Ştefan cel Mare" este prezentat întregul discurs al Prof. Dr. Dimitrie Onciu, rostit la Putna. Acest discurs făcea evocarea complexei personalităţi a domnitorului, dar şi a luptelor purtate şi ctitoriile ridicate ca urmare a victoriilor obţinute.

Ţinând seama de modul în care domnitorul s-a înscris în conştiinţa neamului său, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române avea să procedeze în anul 1992, la canonizarea sa, fiind înscris în calendarul ortodox sub forma *Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt*. Acest fapt ne-a dat posibilitatea ca anul acesta, cu prilejul sărbătoririi la 2 iulie a *unei jumătăţi de mileniu* de la trecerea acestuia în veşnicie, să-l putem cinsti cum se cuvine, făcând cunoscute tuturor faptele demne de urmat ale neînfricatului apărător al dreptei credinţe, cu atât mai mult cu cât chiar în urmă cu o 100 de ani personalitatea sa era cunoscută, iar ideea conştiinţei unităţii noastre naţionale îşi făcea loc din ce în ce mai mult în publicaţiile care apăreau atunci la Sibiu.

Drd. VALERIU GABRIEL BÂŞA

Expoziţia naţională „Icoana din sufletul copilului"

(Urmare din pag. 1)

— Lăutaru Marius, elev cl. a VII-a, Liceul Teoretic Zărneşti, jud. Braşov.

3. Premiul „Cel mai tânăr participant"

— Răducanu Andreea, 5 ani, Grădiniţa „Nouvelle Generation" — Constanţa.

4. Premiul special al juriului „Ucenici ai Frumuseţii şi Credinţei"

— Tabăra de Iconografie din Parohia Fântânele — jud. Sibiu.

Premii Icoană pe Sticlă

1. *Marele premiu*

— *Smădu Octavia*, elevă cl. a XI-a, Liceul Teoretic din Oraş Victoria, pentru Icoana „Prăznicar".

2. *Premiul special al juriului*

— *Mocanu Adina*, cl. a VII-a Şcoala cu clasele I—VIII din Valea Cireşului, jud. Teleorman, pentru Icoana „Maica Domnului cu Pruncul".

— *Ciubotaru Gabriel*, elev cl. a VII-a, Cercul de pictură „Românaşul" din cadrul Centrului Cultural „Miron Cristea", Miercurea Ciuc, pentru icoana „Cuvioşii Mărturisitori Sofronie, Oprea şi Visarion".

Premiul I

S-au acordat în total 7 premii I, unor elevi din mai multe şcoli din ţară.

Premiul II

S-au acordat 18 premii II, unor elevi de la mai multe şcoli din ţară.

Premiul III

S-au acordat 24 de premii III, la tot atâţia elevi de la mai multe şcoli din ţară.

În total 52 de premii acordate pentru icoane pe sticlă.

Premii icoană pe lemn

1. *Marele premiu*

— *Petrescu Alexandra*, elevă cl. a VIII-a, la Liceul Teoretic Zărneşti, jud. Braşov, pentru icoana „Mântuitorul".

2. *Premiul special al juriului*

— *Nămoloşanu Medeea*, elevă cl. a VIII-a, Liceul de Artă „D. Cuclin" din Galaţi, pentru icoana „Viziunea proorocului Moise".

3. *Premiul special pentru Tehnică*

— Enache Daniel, elev cl. a IX-a, Seminarul Teologic „Sf. Andrei", din Galaţi, pentru icoana „Arhanghel".

Premiul I

S-au acordat în total 7 premii I, unor elevi din mai multe şcoli din ţară.

Premiul II

S-au acordat 12 premii doi.

Premiul III

S-au acordat 4 premii III.

În total, 23 de premii la „Icoană pe lemn".

De precizat că a existat şi Secţiunea de Mărturii Creştine (obiecte de cult, machete, lăcaşuri de cult, ţesături, etc.).

Premiile acordate la această secţiune

1. *Marele premiu*

— Cercul de machete de la Palatul Copiilor din Buzău pentru machetele „Ctitorii ale lui Ştefan-Vodă cel Mare şi Sfânt".

2. *Premiul special al juriului*

— *Echipa de la Palatul Copiilor din Deva.*

3. *Premiul I*

S-au acordat 2 premii I

4. *Premiul II*

— S-au acordat 6 premii II

5. *Premiul III*

— S-au acordat 3 premii III

În total, 13 premii la secţia „Mărturii creştine".

Premiile au constat în diplome şi cărţi.

La festivitatea de acordare a premiilor au luat cuvântul:

1. *P. S. Episcop Visarion*, care a transmis mesajul *Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie*, mitropolitul Transilvaniei.

2. *Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan*, care a vorbit despre semnificaţia icoanei şi despre evoluţia cultului icoanei în lumea creştină.

3. *Prof. Dr. Corneliu Bucur*, care a prezentat desfăşurarea manifestărilor „Meşteşuguri tradiţionale", care s-au desfăşurat în cadrul Complexului Muzeal Naţional „ASTRA", pe tot parcursul lunii august.

4. *Prof. Constantin Catrina*, care a transmis salutul Inspectoratului şcolar judeţean Sibiu.

5. *Dl. Martin Bottesch*, preşedintele Consiliului Judeţean, care a prezentat mesajul acestui for administrativ.

6. *D-na Prof. Ana-Gabriela Negulescu*, care a mulţumit factorilor ce s-au implicat şi au sprijinit financiar organizarea expoziţiei.

Diferite grupuri de tineri şi elevi au prezentat un program artistic adecvat momentului (cântări liturgice, pricestne, folclor religios).

În ansamblu, manifestarea a fost de înaltă ţinută, iar valoarea exponatelor a rezultat şi din numărul mare de premii acordate.

În luna noiembrie, de sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei, va avea loc faza pe ţară a Expoziţiei „Icoana din sufletul copilului", manifestare care şi-a creat de acum o tradiţie şi care a creat un spaţiu de exprimare a sensibilităţii, purităţii şi frumuseţii sufletului copiilor.

Expoziţia a rămas deschisă până la sfârşitul lunii august.

Sfârşitu vieţii lui Ştefan-Vodă cel Mare şi Sfânt

(Urmare din pag. a 2-a)

sufletul neînfricatului apărător al Ţării. Fără întrerupere, au păstrat nestinsă candela de la căpătâiul lui şi în panegiricele lor i-au lăudat vitejia, dreptatea, iubirea de Dumnezeu, de neam şi de ţară, care s-au înşirat pe fruntea lui Ştefan-Vodă cel Mare şi Sfânt, asemeni unei cununi de mărgăritare.

Ştefan-Vodă a rămas în conştiinţa românimii „ca un om minunat, cum nu mai poate răsări altul. În clipele grele, suspinele şi rugăciunea se suiau la dânsul ca la Dumnezeu" (Iorga N., op. cit., p. 244—245).

În caracterizarea domniei lui Ştefan-Vodă, a spus N. Iorga despre marele domnitor al Moldovei că a fost un ziditor de ţară. De fapt, a găsit ţara de lemn şi a lăsat-o de piatră.

Ştefan-Vodă n-a venit anume să facă războaie; ele i-au fost impuse şi rare i-au fost cazurile în care nu a biruit.

A fost Ştefan-Vodă un bun creştin, dovedind aceasta prin fapte.

A avut în suflet simţul neamului, fapt confirmat cu întreaga sa fiinţă.

S-a impus ca fiind superior contemporanilor săi de creştinătate, deşi nu s-a înfăţişat lumii cu laurii străluciţilor cezari.

Faţă de turci, nu s-a coborât până a călători la sultanul de curând stăpânitor asupra Bizanţului.

Ştefan-Vodă cel Mare n-a moştenit o luptă pentru cruce, dar a simţit ca o datorie lupta pentru cruce. S-a dovedit a fi un adevărat apărător al creştinătăţii, luând în braţul său ferm sabia de atlet al lui Hristos, lăsată de românul Ioan Huniade.

Ofertă de recondiţionare a vaselor liturgice

Din cele mai vechi timpuri, preoţii şi credincioşii ortodocşi s-au străduit ca la sfintele altare să se slujească în cele mai bune condiţii. În acest sens ei şi-au înzestrat bisericile cu odoare din cele mai alese, îndeosebi din aur şi argint, multe dintre ele adevărate capodopere.

Totuşi nu peste tot acest lucru a fost posibil şi de aceea, în timp, vasele liturgice realizate din alte materiale au fost supuse oxidării, devenind astfel improprii utilizării lor în cadrul Sfintelor Taine şi slujbe ale Bisericii.

În sprijinul acestor parohii, vine societatea „Real Gold" din Sibiu, care fiind dotată cu o tehnologie de

placare, de ultimă generaţie, poate să redea strălucirea iniţială obiectelor de cult degradate, ridicându-le la standardul înalt cerut de menirea lor.

Aici se pot auri sau arginta potire, discuri, sfetnice, cruci, pe scurt orice obiect metalic, la un preţ accesibil şi, în funcţie de mărimea comenzii, chiar negociabil.

Doritorii se pot adresa direct societăţii, la sediul din Sibiu, Calea Dumbrăvii nr. 116 A, sau la nr. de telefon: 0744/57 38 90; 0788/38 16 81; 0788/30 68 34.

IOAN BICA,
reprezentant al firmei „Real Gold"

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 3 AUGUST 2004 — Î. P. S. Sa ANTONIE, Arhiepiscop și Mitropolit al Transilvaniei,** a primit pe dl. prof. univ. Dr. Corneliu Bucur, directorul Complexului Muzeal „ASTRA", Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Petre Oltean și pe d-na Prof. Mihaela Miron, Directoarea generală a Școlii Speciale de la Turnu Roșu, după săvârșirea sfințirii Capelei amenajată în cadrul acestui Așezământ.
— A primit pe dl. Florin Oancea, reporter la Postul de televiziune „Antena 1" Sibiu.

● **Miercuri, 4 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. militar Langaș Cătălin de la Unitatea Militară de Aviație din Mediaș.
— A primit pe P.C. Pr. Dorin Cătinaș, preot-paroh la Parohia Șeica Mică, Prot. Mediaș.
— A primit pe Monahia Vasilica Matrica de la Schitul Bazna, Protopopiatul Mediaș.
— A primit pe P.C. Pr. Andrei Sicoe de la Parohia Triaj-Brașov.

● **Joi, 5 AUGUST 2004** — A primit pe Dr. Wang Xiaoguang din China.

● **Sâmbătă, 7 AUGUST 2004** — A primit pe dl. Ec. Constantin Teculescu președintele CEC, împreună cu fiica Teodora.

● **Luni, 9 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. prof. Victor Neamțu directorul Seminrului Teologic Liceal din Brașov.
— A primit pe monahia Vasilica Matrica de la Schitul Bazna.
— A primit pe dl. Ilie Cișmaș, revizorul contabil al Arhiepiscopiei.

● **Miercuri, 11 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. Zenovie Mușoiu, Protopopul Brașovului.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei și pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.
— A primit pe monahia Ierusalima Ghibu, stareța mânăstirii Râmeț.

● **Joi, 12 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. Bogdan Vasile de la parohia Dârste — Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Valeriu Frățilă și soția de la parohia Recea, Protopopiatul Făgăraș.
— A primit pe P.C. Pr. conf. dr. Aurel Pavel de la Facultatea de Teologie din Sibiu și pe dl. Laurențiu Toma, reporter la Televiziunea „Alfa", Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Agapi Rusu de la Parohia Tractorul Brașov.

● **Vineri, 13 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Arhid. prof. Dr. Constantin Voicu din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Arhid. prof. Dr. Dorin Oancea, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— În după-masa aceleiași zile a vizitat șantierul de construcții de la mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 14 AUGUST 2004** — S-a întâlnit la mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, cu dl. Ec. Constantin Teculescu din București.

● **Duminică, 15 AUGUST 2004 — „Adormirea Maicii Domnului" —** A participat la Sf. Liturghie cu ocazia hramului Mânăstirii, la altarul de vară. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un bogat cuvânt de învățătură.
— S-a întâlnit cu dl. senator Corneliu Vadim Tudor, președintele Partidului România Mare.
— S-a întâlnit cu dl. prefect al Brașovului cu senatorii și deputații: Nicolae Iorga, Gheorghe Roșculeț, George Pruteanu, Dornel Onaca, Marcu Tudor, Gelil Eserghep și alte persoane oficiale care i-au însoțit.
— S-a întâlnit cu dl. General Dr. Nicolae Uscoi, comandantul Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu și membru al Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, participant la acest măreț eveniment.
— A primit pe P. C. Arhim. Ștefan Gușă.

● **Marți, 17 AUGUST 2004** — A primit la Reședința mitropolitană pe d-na Aurelia Buda din Câmpeni împreună cu fiica Ileana și nepotul Gabriel din S.U.A.
— A primit pe Pr. Cristian Motora de la Parohja Câmpeni-Vale.

● **Miercuri, 18 AUGUST 2004** — A primit pe Dr. Viorel Roman din Sibiu.

● **Joi, 19 AUGUST 2004** — A primit pe P. C. Pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe d-na Săsăujan Eugenia, angajată la Arhiepiscopia Sibiu.
— A primit pe dl. Lucian Coca, președintele Asociației „Scriptus" Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediașului.
— A primit pe d-na Ana Negulescu din București, Directoarea Festivalului „Icoana din sufletul copilului".

● **Vineri, 20 AUGUST 2004** — A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. Miriuță Nicolae din București.
— A primit pe P.C. Pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.

● **Sâmbătă, 21 AUGUST 2004** — A primit pe P. C. Pr. Ioan Ciuntu din Chișinău, consilierul cultural al Mitropoliei Basarabiei.

● **Duminică, 22 AUGUST 2004** — A primit pe dl. arhitect Modoran Victor, pe dl. ing. Bogdan Ioniță și pe dl. ing. Alexe Plămădeală în vederea continuării lucrărilor de construcție la Academia Mânăstirii „Brâncoveanu", de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Marți, 24 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe d-na Ana Marcu Damian, pictoriță din Timișoara.

● **Joi, 26 AUGUST 2004** — A primit pe P. C. Pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediașului.
— A primit pe dl. Florin Oancea, reporter la Tv. „Antena 1" Sibiu.
— A primit pe dl. Mihai Boghian, ostenitor al Arhiepiscopiei.
— A primit pe fratele Calinic Pondroș de la Schitul Rășinari.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, starețul Mânăstirii Nicula, împreună cu o parte din obștea Mânăstirii.
— A primit pe Ierom. Macarie Vladimir de la Mânăstirea Bistrița, jud. Neamț.

● **Vineri, 27 AUGUST 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la reședința mitropolitană din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. prof. univ. Dr. Viorel Ioniță de la Geneva.
— A primit pe P. C. Pr. Cătălin Dumitrean din Sibiu.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și exarhul Mânăstirilor.
— A primit pe fratele Calinic Pondroș de la Schitul Rășinari.

● **Sâmbătă, 28 AUGUST 2004** — A primit la reședința mitropolitană din Sibiu pe P. S. Dr. Laurențiu Streza, episcopul Caransebeșului.
— A primit pe P. C. Arhid. conf. Dr. Dorin Oancea, decanul Facultății de Teologie din Sibiu împreună cu un grup de participanți la cea de-a XIII-a adunare generală a Organizației SOCIETAS OECUMENICA, desfășurată la Sibiu.
— În după-masa aceleiași zile a efectuat o vizită la șantierul de construcții de la Mânăstirea Sâmbăta.
— S-a întâlnit cu P. S. Sofian Pătrunjel, episcop-vicar al Mitropoliei Ortodoxe a Germaniei.
— S-a întâlnit cu dl. ec. Constantin Teculescu din București.

● **Marți, 31 AUGUST 2004** — A primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe dl. ing. Octavian Pătroiu, fost angajat al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe d-na Ileana Ghibu din Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eprahial

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU, **a săvârșit următoarele:**

● **1 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Nașterea Maicii Domnului" din Zărnești, prot. Brașov. P.C. Pr. Viorel Drangă a fost hirotesit întru iconom.

● **4 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a vizitat bisericile parohiale din Streza - Cârțișoara și Oprea - Cârțișoara, prot. Avrig, aflate în șantier de restaurare a picturii murale.

● **5 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Iacob" de la Azilul de bătrâni din Sibiu (str. George Coșbuc), rostind cuvânt de învățătură (Pr. paroh Cătălin Dumitrean).
— Seara, a slujit Vecernia la Mânăstirea de la Rășinari.

● **6 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Bucium, prot. Făgăraș cu prilejul hramului. A vizitat și biserica din Șinca Veche, aflată în șantier de pictură.
— Seara, a slujit și a predicat la Taina Sf. Maslu de obște în parohia Moeciu de Jos, prot. Brașov.

● **8 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii parohiale din Felmer, prot. Făgăraș și Sf. Liturghie arhierească. P.C. Pr. paroh Marius Demeter a fost hirotesit întru sachelar.

● **10 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit împreună cu Î.P.S. Teodosie, Arhiepiscop al Tomisului, Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Brașov, cu prilejul aducerii moaștelor Sf. Epictet și Astion.

● **14 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit împreună cu Î.P.S. Bartolomeu, Arhiepiscop al Clujului, slujba de resfințire a bisericii din Dretea, jud. Cluj, aflată acum în Muzeul ASTRA din Sibiu și Sf. Liturghie arhierească.
— Seara, a slujit Vecernia și Prohodul Maicii Domnului în Catedrala mitropolitană.

● **15 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

● **16 AUGUST 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Dintre Brazi", din Sibiu, cu prilejul celui de-al doilea hram „Sf. martiri Brâncoveni", rostind cuvânt de învățătură.

● **21 AUGUST 2004 — P. S. Sa** a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii „Sf. Arhangheli" din Șeica Mică prot. Mediaș și Sf. Liturghie arhierească. P.C. Pr. paroh Dorin Cătinaș a fost hirotesit întru iconom.

● **22 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roșu, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara, a slujit și predicat la slujba Vecerniei și la punerea pietrei de temelie la noua biserică „Sf. Mucenic Pantelimon" din parohia Sibiu Inferior I (Pr. paroh Teodor Burcuș).

● **24 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a participat la festivitatea de premiere a participanților la Olimpiada „Icoana din sufletul copilului" organizată de Patriarhia Română la Sibiu.
— Seara, a oficiat un Te-Deum în Capela mitropolitană și a ținut un cuvânt de salut participanților la lucrările Simpozionului ecumenic organizat la Sibiu de către „Societas Oecumenica".

● **26 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a vizitat canonic cele două biserici parohiale din Sohodol, biserica parohială din Cheia și Moeciu de Sus, prot. Brașov, precum și mausoleul arhiereului Ilarion Pușcariu din Bran.

● **28 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea de maici de la Valea Hârtibaciului, prot. Agnita.

● **29 AUGUST 2004 —** La invitația **P.S. Gherasim** al Râmnicului, **P.S. Sa Visarion Rășinăreanu** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Schitul Cornet, jud. Vâlcea cu prilejul zilei hramului, rostind cuvânt de învățătură.
— **P.S. Sa** a hirotonit întru diacon pe teologul Adrian-Nicolae Păușescu.
— Seara, a slujit Vecernia în Catedrala din Sibiu.

Arhid. VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AVRIG

— Parohia Ortodoxă Română Cârța — la transferări.

Termen de concurs: 1.IX — 1.X.2004.

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cerere în termen legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, situația socială (domiciliu, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. GHEORGHE STREZA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Muzeul de păsări. Scrisori din lazaret,** de Theodor Răpan, Editura Semne, (București, 2004, 377 pag.).

Theodor Răpan ne-a mai dat o carte care e mai presus de poezie și de proză, e parcă din amândouă și parcă un strigăt neputincios către cerul mare de deasupra și din inima lui.

„Cine ne-nvață să fim? Și de ce? Forță! Epitaf de spus pe-nserate în gând! Ah! Un allegro ma non tropo divin! În spatele tuturor lucrurilor e o pojghiță cât bășica udului, în spatele Morii stai tu, cu suflet de năpârcă spășită! Dintr-o dată, la granița vieților noastre a apărut Arta de a fi imposibili, o roșie dramă ce se conturează pe foile de porumb, în apele minerale în care se ascund trădătorii Câmpiei: mult mai aproape îmi este reflexul, Mărirea!" (pag. 291).

Sau, iată, un alt exemplu luat la întâmplare din această carte a lui Theodor Răpan: *„August mormânt peste Lumina paște caii, dinții mei sunt nebuni de iubire! Tu stai și privești galeșă la Altceva! Numele meu l-ai uitat, blânda cârmă demult a-nnoptat și suspină! Și e o altă noapte-n fața mea de apăsare, în puterea ta eu viețuiesc și-ți cer iertare! . . .*

Lasă-mă, să te colind, Iubire! Valul înspumat a împietrit! August mormânt paște caii, cicoarea se răstește la urzici! Pleacă de-aici!" (pag. 250).

Mă opresc aici. Pentru că altfel ar trebui să copiez toată cartea. E prea frumoasă, în fond e o carte de versuri și nu mai ai nevoie de rimă pentru a te simți în lumea autorului, în lumea versului, în lumea lui Dumnezeu. Deși e o carte mare, totuși e ușor de citit, pentru că versul lui cuprinde doar cât ar scânteia un foc aprins în grabă, în iubire, în liniște și-n neliniște.

E o carte care merită citită și răscitită. E o carte mare. E un dar al poetului către toată lumea, un dar care îți merge la inimă. L-am cunoscut de multe ori, dar parcă niciodată. Abia acum îmi dau seama că respirația lui, gândul lui e numai cântec, care te cuprinde și nu-l mai lași.

Îndemn pe tot omul să parcurgă și în zumzet de albină să înțeleagă că, viața este și frumoasă, și demnă de trăit. Îi mulțumesc autorului pentru această carte pe care mi-a dăruit-o la Mânăstirea Sâmbăta, spunându-mi că îmi trimite **inima lui toată, bătrână de Cântec.**

*

● **Chemări la Hristos,** Revista Bisericii Ortodoxe Române „Sfânta Înviere" din Viena. Este un număr închinat, desigur, binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt. Revista este a credincioșilor ortodocși din Viena, care îl au preot pe Nicolae Dura. La început apare un articol închinat Sfântului Ștefan cel Mare și Sfânt, la 500 de ani de la mutarea sa la Domnul, semnat de un anume Iustin. Are apoi un articol intitulat: „Episcopul, preoții și credincioșii în Biserică", articol semnat de Episcopul vicar Sofian Brașoveanu. Și mai apoi un articol despre vizita Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, la Viena între 16—22 iunie 2004.

Ceea ce mi se pare foarte interesant, e un articol de Ierom. Rafail Noica, intitulat: **Rugăminte,** din care aș cita, la întâmplare, doar câteva cuvinte: *„Iubește-mă în dragostea Duhului Meu și fără motive. Nu mai sta departe de Mine! Îți lipsește nu sfințenia pe care numai Eu ți-o pot da, ci o inimă gata să mă iubească oricând și până la capăt. Astăzi, Eu stau la ușa inimii tale ca un cerșetor, Eu, singurul și adevăratul Împărat și Domn. Eu bat și aștept".*

E limpeede că Ieromonahul Rafail Noica moștenește de la tatăl său un talent literar mare. Își încheie această Rugăminte cu cuvintele: *„Și acum, du-te! Eu sunt cu tine!"*

Apoi are o poezie frumoasă: **„Reaprindeți candela"** de marele poet basarabean Grigore Vieru. Aș cita doar o scurtă strofă: *„Toate le ierți, / Doamne de Sus, / Cu blândețe măreață, / Chiar și pe cei ce Te-au dus / În siberii de gheață".*

Este o revistă scurtă, dar, după cum se vede, destul de reușită.

Pe părintele Nicolae Dura l-am vizitat acum câteva zile și-am văzut lucrarea lui prea frumoasă, Biserica cea nouă din Viena, pe care a construit-o într-un timp scurt și acum a început pictura. Are alături și locuințe, și se vede cu câtă vrednicie a zidit-o. Îi doresc numai bine alături de enoriașii lui, succese în legătură cu revista, și mai mari succese în legătură cu Biserica.

*

● Editura Harisma publică cartea: **Părintele Galeriu. Astăzi.** Cartea îi dă și bibliografia selectivă, apoi dă câteva articole interesante ale părintelui Galeriu: *Fericirea credinței,* apoi o *Predică la Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci* și încheie cu unele considerații din partea unor scriitori și oameni de cultură din țara noastră.

E un volum mic, care ne dă idee despre ce a însemnat părintele Galeriu în spiritualitatea și-n cultura română. Îi zicem și noi „Dumnezeu să-i ierte" ce va fi greșit și să-l păstreze în inimile noastre cu tot ce a fost bun într-însul, cu toată iubirea lui de oameni. L-am cunoscut bine pe părintele Galeriu, și am fost printre aceia care l-au chemat la București, și apoi l-au numit la Facultatea de Teologie. Deși, eu îl cunoșteam cu mult mai înainte, întâlnindu-l la mânăstirea Vladimirești.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15
septembrie
Nr. 33—36
2004

„LĂSAŢI COPIII SĂ VINĂ LA MINE"
(Mt. 19, 14)

Ne aflăm în pragul unui nou an şcolar. Fapt obişnuit la noi şi în toată lumea. Cu toate acestea, în fiecare familie, în fiecare comunitate umană există o preocupare aparte pentru acest eveniment. Legea firii şi Legea divină ne determină să punem mai presus de orice altă grijă a vieţii, interesul pentru buna creştere, temeinica pregătire profesională şi sănătate trupească şi sufletească a tinerelor vlăstare.

Din nefericire, lumea în care trăim nu oferă întotdeauna protecţie şi şanse optime pentru generaţia care este cea mai vulnerabilă în faţa abuzurilor şi pericolelor de tot felul. Din contră nenumărate capcane şi ameninţări copleşesc făpturile fragile ale multor copii şi tineri din vremea noastră.

Ne gândim, de pildă, la zonele de conflict din diferite părţi ale lumii unde mor cu sutele copii nevinovaţi. Drama şcolarilor de la Beslan — Osetia, pentru care prima zi de şcoală a fost şi ultima a vieţii lor, a zguduit lumea. De asemenea, luni de zile s-a aflat în centrul atenţiei şi situaţia disperată a elevilor din şcolile cu limba de predare română din Transnistria. Ca să nu mai spunem de bolile, mizeria şi sărăcia care afectează milioane şi milioane de copii din prea multe regiuni ale pământului.

Reflectând şi la ceea ce se întâmplă în ţara noastră nu se poate să rămânem indiferenţi la situaţii cum sunt cele ale copiilor străzii, ale celor care consumă droguri, ale celor care cad victime unor adulţi înrobiţi de patimi, ale celor care devin delincvenţi şi abandonează şcoala.

Violenţa propagată zilnic prin mijloacele audio-vizuale afectează într-o asemenea măsură, mai ales generaţia tânără, cum nici nu ne putem imagina. Până când vom rămâne indiferenţi la toate acestea?

Dacă ne bucurăm de copiii şi tinerii care înregistrează performanţe la competiţii naţionale şi internaţionale şi de cei care se realizează profesional, şi care sunt cei mai mulţi, nu este îngăduit să ignorăm nici minoritatea celor defavorizaţi, abuzaţi, handicapaţi, porniţi pe căi greşite.

Să ne aducem aminte de cele două frumoase pilde rostite de Mântuitorul: pilda cu oaia rătăcită şi pilda cu drahma pierdută (Lc. 15, 1—10). Ni se spune că şi într-un caz şi în altul *„s-a făcut bucurie mai mare"* pentru oaia şi drahma regăsite, decât pentru toate celelalte oi şi drahme pe care stăpânii lor le aveau. Dorim să asociem acestei dezlegări a pildelor un alt text scripturistic care spune că: *„Dumnezeu voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină"* (1 Tim. 2, 4). În această comunitate umană desemnată prin pronumele *„toţi"*, Dumnezeu îi are în vedere prioritar pe copii şi pe tineri, pentru că *„a unora ca acestora este împărăţia cerurilor"*. Prin definiţie, copilăria şi tinereţea înseamnă puritate şi deschidere spre tot ceea ce înseamnă adevăr, bine şi frumos.

Bunul Dumnezeu să reverse harurile Sale cele bogate peste toţi şcolarii, tinerii şi dascălii lor, pentru a le lumina mintea, curăţi simţirea şi întărirea voinţei, spre împlinirea voinţei Sale sfinte şi pentru însuşirea învăţăturii celei folositoare.

† **ANTONIE**
Mitropolitul Ardealului

Cuvânt de binecuvântare adresat tineretului studios de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu prilejul deschiderii noului an şcolar 2004—2005

Iubiţi elevi,

Activitatea noastră cotidiană este marcată, în desfăşurarea ei, de unele momente ce fixează anumite perioade de activităţi distincte şi bine conturate sau de evenimente, colective ori individuale, cum ar fi sărbătorile religioase, cele naţionale, precum şi diferite aniversări ce constituie popasuri duhovniceşti sau de reflecţie şi, în acelaşi timp, un moment decizional în a începe sau a continua o activitate sau un drum ales, cu un nou elan şi cu speranţa unor rezultate şi mai bune.

Un asemenea moment, de periodizare, sărbătoresc şi decizional este şi începutul unui nou an şcolar care, an de an se repetă şi după cum se ştie, este într-adevăr un eveniment deosebit cu o anumită festivitate. Pentru unii acest moment este un început marcat de multe întrebări legate de tainele cunoaşterii, pentru alţii este o continuare în năzuinţele de mai mult şi de mai bine pe aceeaşi cale. Din aceste considerente, evenimentul începutului unui nou an şcolar este trăit cu mare intensitate de tineretul şcolar, de părinţii şi educatorii lor, practic de întreaga societate care, prin toţi aceşti factori urmăreşte să asigure viitorul lor şi al ţării, prin formarea tineretului pentru muncă şi viaţă.

Într-adevăr, procesul de instruire, educare şi formare a omului, învăţământul în general, constituie o preocupare prioritară în viaţa noastră, având în vedere că după „pâinea noastră cea de toate zilele", învăţătura este o a doua hrană, spirituală, fără de care nu am putea fi ceea ce suntem, oameni de înaltă conştiinţă, cu rosturi şi responsabilităţi în viaţa personală şi în societate.

Din această perspectivă, toată această lucrare este, pe drept cuvânt, o prioritate naţională şi trebuie privită ca atare atât de factorii responsabili decizionali, cât şi de cei prinşi în acest angrenaj: elevi, părinţi, societatea civilă, care, fiecare, pe măsura atribuţiilor să-şi aducă contribuţia materială şi morală la împlinirea idealului de desăvârşire a omului prin educaţie, încât să răspundem chemării şi îndemnului Mântuitorului Iisus Hristos: „fiţi voi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc, desăvârşit este!" (Matei 5, 48).

Iubiţi elevi,

Voi cei care, acum, la o vârstă fragedă, începeţi şcoala sau cei care o continuaţi în derularea normală a anilor de studii, urmaţi acest îndemn al Mântuitorului, care vă asigură atât împlinirea unor idealuri în viaţa individuală şi colectivă în societate, cât şi nădejdea că prin lucrarea cea bună din această lume veţi dobândi şi fericirea vieţii veşnice.

Aveţi îndrumători mulţi şi distinşi care ştiu ce vă trebuie şi cum să vă ajute în munca de înnobilare a spiritului. Părinţii voştri îmbină grija creşterii cu cea a formării voastre, şcoala, prin dascălii şi educatorii ei, vă călăuzeşte pe căile cunoaşterii, Biserica vă îndrumă, prin ora de Religie şi sfintele slujbe, la o viaţă ordonată şi curată iar toţi, laolaltă, se străduiesc ca voi să creşteţi şi să vă îmbogăţiţi sufleteşte aşa cum şi pruncul Iisus sporea „cu înţelepciunea şi cu vârsta, şi cu harul la Dumnezeu şi la oameni" (Luca 2, 52).

Luaţi aminte la toată această lucrare a celor ce vă înconjoară cu dragoste, urmaţi pilda şi fapta cea bună, stăruiţi în desluşirea tainelor cărţii şi a învăţăturii Sfintelor Scripturi pentru ca prin tot ce veţi învăţa să vă ridicaţi mintea la cele înalte „ca să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune şi să-L slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri" (Matei 5, 16).

Nu uitaţi să răsplătiţi prin munca, ştiinţa şi străduinţele voastre aşteptările celor ce vă poartă de grijă şi vă înconjoară cu căldură ca, după cuvântul Sfintei Scripturi, ascultându-vă şi cinstindu-vă părinţii, „să vă fie vouă bine şi să trăiţi mulţi ani pe pământ" (Conf. Ieşire 20, 12).

Respectaţi pe educatorii voştri care, în anii de şcoală, vă sunt adevăraţi părinţi sufleteşti şi vă împărtăşesc cu dărnicie din ştiinţa lor şi din lumina cărţii, ca să puteţi înţelege viaţa în toate aspectele ei.

Luaţi aminte şi la trebuinţele sufleteşti prin îndemnurile şi sfaturile părinţilor Bisericii de azi şi de odinioară, reţinând că, unii dintre ei, Sfinţii Vasile, Grigorie şi Ioan, numiţi „mari dascăli ai lumii şi ierarhi", au ajuns să fie recunoscuţi ca piscuri ale înţelepciunii şi modele de urmat, tocmai pentru că nu cunoşteau altă cale decât cea a Şcolii şi a Bisericii.

Ei au ştiut să aleagă din cărţi şi din ştiinţa vremii ceea ce era esenţial pentru desăvârşirea lor ca oameni de cultură, de ştiinţă şi de viaţă aleasă, bine plăcută lui Dumnezeu, după povaţa Sfântului Vasile care recomanda tinerilor să urmeze pilda albinelor care: „nu se duc fără nici o alegere la toate florile şi nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile pe care se aşează, ci doar iau cât le trebuie pentru lucrul lor" (Sfântul Vasile cel Mare, Omilia a XXII-a către tineri, P.S.B., vol. 17).

Cu o asemenea zestre, de ştiinţă şi înţelepciune, de pricepere şi purtare aleasă, veţi putea înţelege viaţa cu toate cele ce ea le are, mai bune sau mai rele şi veţi şti să alegeţi între bine şi rău, în special să vă feriţi de multele capcane, răutăţi şi pericole care, din nefericire, există în lume.

Cu aceste îndemnuri şi cu nădejdea că gândul cel bun vă va însoţi în activitatea şcolară,

Vă binecuvântez şi rog pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască sănătate şi putere de muncă, dar mai ales credinţă statornică în bunătatea şi în dreptatea Sa şi în munca voastră; să vă întărească nădejdea în rezultate frumoase, obţinute prin străduinţile voastre şi să sporească dragostea dintre voi şi faţă de toţi binefăcătorii şi semenii voştri.

Al vostru de tot binele doritor şi către Domnul fierbinte rugător,

† **TEOCTIST**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Biserica Ortodoxă Română împărtăşeşte doliul Bisericii Alexandriei Egiptului

Sâmbătă, 11 septembrie a.c., şi-a pierdut viaţa într-un tragic accident de elicopter, Sanctitatea Sa Petros al VII-lea, papă şi patriarh al Alexandriei şi al întregii Africi.

Aflat într-o vizită oficială în Grecia, cu o delegaţie de ierarhi şi clerici ai Patriarhiei Alexandriei, S. Sa s-a îmbarcat la bordul unui elicopter Chinook — considerat printre cele mai sigure aparate de zbor din lume — şi s-a îndreptat din Atena spre Muntele Athos unde avea programată o vizită oficială — prima în calitate de patriarh — şi o Sf. Liturghie solemnă la Mânăstirea Vatoped de sărbătoarea „Brâului Maicii Domnului" — pe stil vechi.

La aproape o oră şi jumătate de la plecarea din Atena, elicopterul în care se afla delegaţia a dispărut de pe radarele turnului de observaţie. Îndată au fost trimise în zonă două avioane militare, un elicopter şi trei nave de război care au descoperit la aproximativ 30 de km de capitala Muntelui Athos — Kareas — resturile elicopterului căzut în apele Mării Egee. Au fost recuperate atunci şapte cadavre dintre care

(Continuare în pag. a 7-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Biblia de la Blaj — 1795. Ediţie jubiliară. Roma, 2000

În 1995 s-au împlinit 200 de ani de când a apărut, la Blaj, cea de a doua ediţie a Bibliei, în limba română, la un interval de 107 ani, după ce, în 1688, rodise pentru prima dată *„în pom românesc"*, la Bucureşti, cuvântul lui Dumnezeu, în integralitatea cuprinsului său revelat.

Cu prilejul sărbătoririi, în anul 2000, al celui de al doilea mileniu de la Naşterea cea după trup a Mântuitorului Hristos, a fost reeditată, la Roma[1], cu sprijinul direct al Papei Ioan Paul al II-lea, în text transliterat, acea Biblie, cu traducerea căreia s-au ostenit episcopul unit Petru Paul Aron, învăţatul Samuil Micu Clain „de la Mânăstirea Sfânta Troiţă de la Blaj" şi Ioan Bob, episcopul unit de la Făgăraş, ajutaţi de un grup de colaboratori.

Avem de-a face cu un volum masiv de 2 627 de pagini, în greutate de 6,500 kg. Am menţionat acest detaliu pentru că rar se mai întâmplă să mai apară în peisajul publicistic cărţi de asemenea dimensiuni.

Este potrivit să reamintim acum că şi prima traducere a Bibliei în limba română, (cea de la 1688), s-a bucurat de o ediţie jubiliară, în 1988, ediţie patronată de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Acelaşi lucru s-a petrecut şi cu Noul Testament al lui Simion Ştefan (1648), episcopul de pioasă memorie Emilian al Albei Iulii iniţiind de asemenea o ediţie jubiliară, tot în 1988, cu prilejul împlinirii a 340 de ani de la apariţie.

Revenind la actuala reeditare a Bibliei blăjene, dorim să arătăm că s-a făcut cu binecuvântarea Î.P.S. Lucian Mureşan, mitropolitul Bisericii Unite, de la Blaj, sub patronajul P.S. Virgil Bercea, episcopul Eparhiei Române Unite din Oradea şi sub egida ştiinţifică a Academiei Române — Institutul de Istorie din Cluj-Napoca.

În Precuvântare, Î.P.S. Lucian ţine să precizeze că „Biblia de la Blaj, din 1795, a preluat, *cu respectuoasă fermitate*, făclia mai vechii Biblii, tipărită la Bucureşti, în 1688" (p. 7). De asemenea, mai afirmă Î.P.S. Sa cum că „Biblia lui Samuil Micu a devenit instantaneu Biblia naţională a tuturor românilor, indiferent de confesiune".

Într-adevăr, aşa a fost socotită ca făcând parte din lungul şir al ediţiilor româneşti ale Bibliei, şir care până în prezent a fost marcat de următoarele date memorabile: 1688 (Biblia de la Bucureşti sau a lui Şerban Cantacuzino), 1795 (Biblia de la Blaj, a Bisericii Unite cu Roma), 1819 (Biblia de la Petersburg, tipărită de o societate biblică rusească), 1854 (Biblia episcopului Filotei, de la Buzău), 1858 (Biblia mitropolitului Şaguna de la Sibiu, prima Biblie ilustrată), 1873 (prima ediţie a Societăţii Biblice Britanice, care a apărut la Budapesta), 1914 (prima ediţie sinodală, de la Bucureşti), 1936 (Biblia apărută la Bucureşti, sub patronajul primului patriarh al României, Miron Cristea, fiind tradusă de Gala Galaction şi profesorul Vasile Radu), 1936 (a doua ediţie ilustrată a Bibliei, tradusă şi tipărită la Mânăstirea Neamţ, de către episcopul Nicodim Munteanu de la Huşi), 1938 (a doua ediţie a Bibliei din 1936), 1944 (Biblia de la Bucureşti, tipărită de către Nicodim Munteanu devenit patriarh al României), 1968 (Biblia de la Bucureşti, tipărită cu binecuvântarea patriarhului Justinian), 1975 (a doua ediţie, tot la Bucureşti, a aceluiaşi patriarh), 1982 (ediţia patriarhului

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

1. În foaia de titlu a Bibliei găsim menţionat ca loc al apariţiei: *Roma*, iar la pagina 2619, unde este menţionat colectivul redacţional se precizează că: „Lucrarea a fost executată în cadrul Editurii „Napoca Star", din Cluj.

BIBLIA DE LA BLAJ

(Urmare din pag. 1)

Justin, de la București), 1988 (ediția jubiliară a Bibliei de la 1688, tipărită, la București, sub patronajul P.F. Patriarh Teoctist), 1988 (o ediție obișnuită a Bibliei, tipărită la București sub același patronaj al P.F. Patriarh Teoctist), 2001 (Ediția Bartolomeu Anania, declarată ediție jubiliară a Sf. Sinod, București).

Tot în preambulul noii reeditări a Bibliei se află un text foarte dens și de nivel cu adevărat academic semnat, din partea Institutului de Istorie al Academiei Române, filiala Cluj Napoca, de către academicianul Camil Mureșan. Textul se intitulează sugestiv: „Cartea Cărților" și prezintă o sinteză istorică a etapelor alcătuirii acestui corpus de scrieri revelate, care se numește Biblia sau Scriptura. Găsim, de asemenea, referiri la limbile originare în care au fost scrise cărțile Vechiului și Noului Testament (Limba ebraică și Limba greacă), precum și la cele mai vechi traduceri ale textului sacru, precum Septuaginta (traducerea Vechiului Testament din ebraică în greacă, traducere operată la Alexandria Egiptului în secolele III, II, î. d. Hr.), Vulgata (traducerea latină a Bibliei ebraice, datorată Fericitului Ieronim — sec. V, d. Hr.). Surprizător că nu se face amintire și de Itala, care este prima traducere în latină a Bibliei, după Septuaginta, în sec. II, d. Hr.

Nu sunt ignorate, în schimb, traducerile timpurii în limbile popoarelor europene, care au îmbrățișat creștinismul, precum traducerea gotică a lui Wulfila (sec. IV), traducerea slavonă a fraților Chiril și Metodiu (sec. IX), apoi traducerile în franceză (sec. XIII), spaniolă (sec. XIV), germană, poloneză, italiană, maghiară, etc. (sec. XVI). Foarte importante sunt socotite traducerile lui Wycliff, în engleză (sec. XIV) și a lui Luther, în germană (sec. XVI).

Ar mai fi de amintit, desigur și traduceri foarte vechi din Răsărit, precum „Peschitto", prima traducere siriacă, din sec. II d. Hr., ca și traducerea armeană făcută de învățatul Mesrob, în sec. V d. Hr.

Cum era de așteptat, un spațiu larg a fost acordat traducerilor românești, părțiale și integrale, ale Bibliei. Referitor la Noul Testament de la Bălgrad (Alba Iulia), din 1648, de pildă, autorul afirmă că „reprezintă cea mai valoroasă tipăritură biblică în limba română", nu atât pentru textul în sine al traducerii, cât mai ales pentru predoslovia mitropolitului Simion Ștefan, care este socotită *întâiul eseu lingvistic*, ce pune problema neologismelor, a creării unei limbi unitare, care să fie înțeleasă de toți. Noi am adăuga că ediția Noului Testament de la Bălgrad este importantă, în primul rând, pentru textul biblic, în sine, care reprezintă prima ofertă hărăzită românilor de a gusta din izvorul viu făcător al Sfintelor Evanghelii și al celorlalte scrieri neotestamentare.

Și apariția Bibliei de la 1688 este decretată drept cel mai mare eveniment din istoria traducerilor românești de până atunci.

Ultima parte a materialului este rezervată Bibliei de la Blaj din 1795 și evident, traducătorilor acesteia. Meritul mare în pregătirea și tipărirea acestei traduceri este atribuit *„Școlii Ardelene"*, „care a năzuit să elibereze limba română... de caftanul greoi și învechit al slavonismului, și să o aducă mai aproape de eleganța rezonanțelor ei originare, latine" (p. 11).

Referindu-se direct la Biblie, autorul afirmă că aceasta „a fost o tipăritură mai puțin artistică decât cea de la 1688 dar într-o expresie mai corectă, în sensul de mai apropiată de original și — cu deosebire — mai românească decât oricare din realizările anterioare".

Succint, se fac referiri și la Bibliile care au succedat Biblia de la Blaj, și în special autorul evidențiază traducerea din 1938 (ne întrebăm de ce nu cea din 1936) care a fost tradusă din ebraică și în care „s-au întâlnit erudiția unui orientalist și teolog ca Vasile Radu, cu măestria vechii limbi românești, de sub pana lui Gala Galaction" (p. 12).

Un lucru important de reținut este acela că reeditarea Bibliei de la Blaj nu vrea să fie socotită un fapt cu totul și cu totul deosebit, ci doar „să omagieze un moment memorabil din istoria literaturii religioase în limba română" (p. 12). Este vorba evident de o apreciere pertinentă și echilibrată, care estompează puțin o afirmație din Precuvântarea din fruntea Bibliei, cum că „opera blăjeană, recte Biblia de la 1795, este cea mai importantă carte apărută vreodată în cultura noastră" (p. 7). Vorbind în general despre Biblie, care a fost tradusă și în limba română, putem afirma că, este într-adevăr „cea mai importantă carte apărută vreodată în cultura noastră", dar a singulariza o traducere a ei (doar una dintre cele câteva zeci) și a o declara pe aceea ca „cea mai importantă carte apărută vreodată", este desigur exagerat.

Samuil Micu Clain însuși, care referindu-se critic la Biblia de la 1688 spunea că „acea tălmăcire aceii Biblii mai pre multe locuri neplăcută urechilor auzitorilor easte și foarte cu anevoie de înțeles, ba pre alte locuri tocma fără de înțeles easte, care lucru cu mare pagubă sufletească era neamului și besearicii românilor" (p. 17), totuși recunoaște că și în Biblia la care a ostenit s-ar putea întâmpla ca în unele locuri să pară întunecat graiul. „Întunecarea" aceasta vine de acolo că „este foarte cu anevoie a tălmăci de pre o limbă, pre altă limbă", fiecare limbă având „ai săi, osibiți idiotisimi".

După ultima carte a Bibliei, care este Apocalipsa, găsim în noua ediție a Bibliei blăjene câteva adaosuri, pe care le vom trece în revistă. Amintim astfel textul extins pe 67 de pagini semnat de Ioan Chindriș, editorul coordonator, care text este intitulat: *„Secolele Bibliei de la Blaj"*. Într-un prim capitol al acestui text, autorul tratează pe larg problema „Unirii cu Roma", evidențiind rolul cardinalului Leopold Kollonich, omul de încredere al împăratului, de la Viena, în propagarea catolicismului în Europa central-răsăriteană (p. 2339). Referitor la unirea realizată în Transilvania între 1697—1701, autorul afirmă că aceasta a reprezentat „un fenomen complex, bine articulat și reușit integral în faza incipientă". Avantajele majore ale actului uniației sunt apreciate a fi fost, în primul rând, de ordin cultural. Transilvania este prezentată drept „un peisaj de o pauperitate culturală vecină cu barbaria" (p. 2340). Cauza acestor stări de lucruri nu putea fi alta decât anularea de către principii calvini ai Transilvaniei a oricărui drept pentru români, între care și dreptul la cultură. Mai era, în viziunea autorului, și o altă cauză și anume: închistarea Ortodoxiei ardelene în „rudimente populare". Citându-l pe un cronicar străin, catolic desigur, autorul vorbește de *„cota zero"* de la care s-ar fi pornit, pe linie culturală, când s-a realizat unirea. Faptul că în Ortodoxie limba de cult era slavona, autorul califică drept „boscorodeală" Liturghia pe care o oficiau preoții ortodocși. Nu o înțelegeau nici ei și nici păstoriții lor.

Referitor la cele de mai sus, ar fi de obiectat în privința expresiilor „închistare" și „boscorodeală". Adevărul este că pentru marea majoritate a românilor transilvăneni, „închistarea" și „boscorodeală" au însemnat rezistența în fața presiunilor de catolicizare.

Devenind, la 1700, parte integrantă a Bisericii catolice, noua confesiune românească (Biserica unită, n.n.) „trebuia să realizeze un minimum grad de aliniere la standardele culturale pe care evolua catolicismul" (p. 2341). Cum conducătorii noii confesiuni se părea că nu răspund cu suficientă perspicacitate acestei cerințe de aliniere la standarde, a apărut ideea „teologului", respectiv a unui reprezentant personal al cardinalului Kollonich, care să supervizeze tot ceea ce se făcea în direcția propagării catolicismului printre românii ortodocși din Transilvania.

Fără să vrem, reflectând la cele menționate mai sus în legătură cu standardele pe care le impunea catolicismul românilor transilvăneni, alunecăm spre ispita de a asocia acelor condiții realitățile de azi când de asemenea ni se impun anumite condiții pentru integrarea noastră europeană.

Ca o continuare logică a ideilor din primul capitol al studiului, în cel de al doilea capitol, intitulat „Pătrunderea cărților", sunt prezentate măsurile și metodele de culturalizare a românilor uniți și în primul rând a prelaților acestora. Editarea și răspândirea cărților, școlirea viitorilor slujitori ai altarelor, susținerea și înmulțirea școlilor confesionale sunt preocupări despre care se afirmă că s-au aflat în centrul atenției Bisericii unite din Transilvania. Dacă Atanasie Anghel, primul episcop unit, coborât la această treaptă din cea de mitropolit ortodox al Transilvaniei, ar fi reușit mai greu să se ridice la nivelul standardelor cerute de noua structură bisericească la care a aderat, alți ierarhi, care l-au succedat, precum Ioan Giurgiu Patachi și Inochentie Micu Klein sunt descriși ca fiind „modelul ierarhilor de tip european, personaje luminate, stăpâne pe cunoștințele umaniste ale vremii lor" (p. 2345).

Inevitabil, autorul ajunge și la descrierea și evidențierea meritelor a ceea ce îndeobște se numește „Școala Ardeleană" și a corifeilor acesteia. Dintre aceștia, autorul stăruie asupra personalității lui Petru Maior, creator de epocă, pe plan cultural.

Urmează capitolul „Resurse umane", în strânsă legătură cu cel anterior. Se are în vedere aici mai ales programul de formare a slujitorilor bisericești, cu răspunderi mai înalte în ierarhie. În acest scop erau trimiși la Roma, spre a studia la Colegiul Urban de Propaganda Fide, mulți tineri români transilvăneni. Întemeiat în 1627, acest colegiu avea menirea de a pregăti misionari, ce urmau să fie trimiși în toată lumea. Studenții, primiți în acest colegiu, trebuiau să depună un jurământ prin care se obligau, ca odată întorși în locurile lor de baștină, să lucreze după puteri la promovarea catolicismului.

Și Viena a fost un centru european unde au studiat mulți tineri transilvăneni. Era renumit aici Colegiul Sfânta Barbara.

Autorul atribuie Bisericii unite un titlu de glorie din a fi deschis porțile Europei pentru tinerii transilvăneni.

Urmează două capitole foarte extinse: „Opera Liturgică" și „Teologia" în care autorul prezintă tot ceea ce s-a realizat în aceste domenii după înfăptuirea actului unirii. Am reține doar consemnarea faptului că în ce privește opera liturgică, Curtea din Viena a considerat că utilizarea de către românii transilvăneni a unor cărți de cult venite din provinciile românești de peste munți, ar fi fost o stavilă în calea catolicizării acestora și ca urmare, „printr-un decret din 13 nov. 1746, Maria Tereza a interzis orice import de cărți din Țara Românească și a ordonat confiscarea celor existente la credincioșii uniți" (p. 2357). Nu este greu de imaginat ce a putut însemna o astfel de măsură pentru unitatea sufletească a românilor. Pentru a nu exista motiv de import de carte românească de peste munți, în 1747 s-a înființat la Blaj o tipografie. În această tipografie va fi imprimată și Biblia de la 1795.

În privința „Teologiei" cultivate la Blaj, autorul studiului arată că prelații uniți s-au străduit să arate că „religia unită era una orientală, că tradiția nu a fost afectată prin unirea cu Roma, că principiile unirii se aflau în cele mai importante scrieri ortodoxe de cult" (p. 2367). Totuși, nu se poate face abstracție că s-au introdus în Teologie și unele puncte deosebitoare.

Penultimul capitol al studiului foarte extins al lui Ioan Chindriș se intitulează: *„Biblia"* și tratează toate etapele lucrării anevoioase de traducere și tipărire a „Cărții Cărților", la 1795.

Se evidențiază faptul că prima traducere a Bibliei de la Blaj, cea care a rămas în manuscris, s-a făcut după „Vulgata" lui Ieronim (traducere care la rândul ei a fost făcută din ebraică, în latină, la Betleem, între 390—405), de către episcopul unit Petru Paul Aron. Lucru straniu, că din textul acestei traduceri românești lipsește „Cântarea Cântărilor". Absența acestei cărți s-a datorat puritanismului traducătorului care a apreciat drept profan cuprinsul acestei capodopere.

Reținem că varianta tradusă de Petru Paul Aron a pierdut totuși competiția istorică cu o altă traducere făcută de Samuil Micu Clain, care va respecta tradiția orientală și va utiliza ca text de bază Septuaginta. Această traducere este de fapt ceea ce s-a tipărit la Blaj, în 1795 și s-a reeditat acum la Roma.

Se apreciază că limba Bibliei de la Blaj este superioară celei a Bibliei de la 1688, lucru firesc, dacă ne gândim că trecuseră mai bine de o sută de ani, între apariția primei și a celei de a doua traduceri, răstimp în care limba a evolut. Ioan Chindriș motivează superioritatea limbii Bibliei de la 1795 prin aceea că „Filologia Școlii Ardelene a făcut deja pași importanți în efortul de a regenera limba română... prin revenirea la curățenia originară latină și prin debarasarea de *„barbarisimii"*, care au invadat-o pe parcursul secolelor" (p. 2389).

Precum am mai arătat, Samuil Micu însuși a formulat critici la adresa Bibliei de la 1688, mai ales în ce privește limba, dar mitropolitul Andrei Șaguna, în prefața Bibliei pe care el însuși a editat-o, ia apărarea traducătorilor acelei Biblii spunând că limba este ca un pom împodobit cu multe frunze, dintre care unele îngălbenesc și cad, dar în locul lor cresc altele noi. Traducătorii Bibliei de la Blaj n-au avut altceva de făcut decât să înlocuiască cuvintele care s-au învechit și au ieșit din uz, ale Bibliei din 1688 și să le înlocuiască cu altele care circulau în timpul lor. De aceea, arată Șaguna, meritul cel mai mare rămâne totuși al traducătorilor de la 1688.

Aceia au făcut marele efort al redării pentru prima dată, în limba română, a unei lucrări atât de vaste cum este Biblia. Cei care au urmat, retipărind Biblia, n-au avut altceva de făcut decât să înlocuiască cuvintele ieșite din uz cu altele noi.

Samuil Micu Clain este desemnat ca cel mai competent român să poată săvârși o astfel de lucrare. El avea nu doar pregătire teologică de înalt nivel dar și pregătire filologică. Se mai spune că el a pornit la traducerea Bibliei nu de la o platformă confesională ci de pe una națională — „El voia să dea o traducere a Bibliei pentru toți românii, ceea ce s-a și întâmplat", (p. 2394). Unui astfel de scop corespundea numai Septuaginta, care era familiară atât ortodocșilor cât și greco-catolicilor.

Se crede că Samuil Micu a avut totuși și un colaborator în migăloasa sa trudă. Acela a fost Dimitrie Eustatievici, grec de origine, născut la Brașov. Este vorba deci de un colaborator ortodox.

Înainte de a fi tipărită Biblia lui Samuil Micu a fost verificată de episcopul Ioan Bob de la Făgăraș, ajutat de un grup de colaboratori.

Iarăși, un lucru interesant de știut este că Petru Maior, apropiat și admirator al lui Micu a încercat totuși să stopeze tipărirea traducerii acestuia, trimițând o scrisoare foarte dură la Congregația de Propaganda Fide. Motivul demersului său ar fi fost frustrarea pe care a simțit-o Petru Maior pentru faptul că nu a fost inclus în comisia de verificare a textului biblic tradus de Samuil Micu. Vaticanul n-a ținut însă cont de reclamația lui Petru Maior și astfel, în 1795 Biblia de la Blaj a văzut lumina tiparului.

Ultima parte a studiului semnat de Ioan Chindriș se intitulează: *„Posteritatea"* și tratează despre rolul pe care l-a avut această traducere de la Blaj, în apariția edițiilor românești ulterioare ale Bibliei. Se face referire la edițiile 1854, de la Buzău și 1858 de la Sibiu. Ambele ediții sunt socotite tributare Bibliei de la Blaj, lucru adevărat în parte, pentru că și Biblia de la Blaj a fost tributară celei de la București.

Este însă cu dreptate să spunem că așa cum traducătorii Bibliei blăjene au fost puși în situația de a veni cu îndreptări în privința formei, adică a aducerii la zi a limbii, care, așa cum am spus, a evoluat pe parcursul celor mai bine de 100 de ani, tot așa se presupune că au fost nevoiți să procedeze și traducătorii Bibliilor editate ulterior, respectiv episcopul Filotei al Buzăului și mitropolitul Andrei Șaguna de la Sibiu. Autorul studiului, și nu numai el, îi impută lui Șaguna faptul de a nu fi pus în valoare importanța Bibliei de la Blaj, pe care ar fi folosit-o. Se utilizează expresii incriminatoare precum „furt cinic", „furt literar". Se recunoaște totuși că între Biblia de la Blaj și cea a lui Șaguna, de la Sibiu, sunt și unele deosebiri, dar acestea ar fi minore (p. 2405). Ne întrebăm dacă nu cumva supărarea pe Șaguna ar proveni totuși de acolo că ierarhul sibian a luat, în termeni foarte fermi, apărarea traducătorilor Bibliei de la București, criticați de către Samuil Micu Clain, mai ales în ce privește limba.

În continuarea studiului semnalat urmează rezumate din acesta, în limbile latină, italiană, franceză, engleză și germană.

Un al doilea studiu asupra Bibliei de la 1795 este semnat de Eugen Pavel și tratează mai mult probleme de ordin filologic și lingvistic, cu descrierea generală a cărții, tehnica și arta tipografică, filigranele hârtiei și în final o paralelă între Biblia de la București (1688) și Biblia de la Blaj (1795).

În privința raportului dintre aceste două ediții, autorul studiului precizează că Samuil Micu recunoaște că unul dintre izvoarele Bibliei sale a fost Biblia de la București, la care s-a raportat în permanență. Nu este vorba însă de o preluare masivă ci de o „prelucrare substanțială a traducerii anterioare" (p. 2423).

Același autor semnează și o „Notă asupra ediției", după care avem un „Indice de concordanțe ale numelor proprii".

În încheierea acestor considerații pe marginea reeditării Bibliei de la Blaj, dorim să evidențiem aspectul pozitiv al sporirii interesului pentru punerea în valoare a eforturilor înaintașilor de a facilita accesul românilor la cunoașterea nemijlocită și valorificarea, pe planul credinței și al trăirii, a cuprinsului Scripturilor sfinte.

Totodată, nu poate fi decât lăudabilă preocuparea de a mijloci generațiilor tinere posibilitatea de a cunoaște și prețui valori ale culturii și spiritualității noastre românești.

IN MEMORIAM

Arhiepiscopul Lucian Florea

După o scurtă suferinţă, luni, 30 august a.c., a trecut la cele veşnice cel ce a fost primul ierarh al reînfiinţatei Eparhii a Tomisului, arhiepiscopul Lucian Florea.

Adormitul întru Domnul s-a născut la 3 aprilie 1922 în comuna Stremţ din judeţul Alba, aproape de vatra monahală de la Cheile Râmeţului. A intrat de tânăr în monahism, fiind tuns întru monah în anul 1950 la Mănăstirea Sihastrul din judeţul Vrancea. În acelaşi an a fost hirotonit diacon iar după opt ani a fost hirotonit întru ieromonah.

A urmat cursurile seminarului monahal de la Mănăstirea Neamţ (1948—1953), ale Institutului Teologic din Bucureşti (1955—1956) şi ale Academiei Duhovniceşti din Zagorsk-Moscova (1956—1960). A fost numit profesor la Seminarul Teologic din Bucureşti în perioada 1960—1963, când a continuat şi cursurile de doctorat în teologie la Institutul din Bucureşti.

În anul 1963 a fost numit de către patriarhul Justinian ca Superior al Aşezămintelor româneşti din Ierusalim şi reprezentant al Bisericii noastre la Locurile Sfinte. Aici a desfăşurat o activitate meritorie fiind hirotesit întru arhimandrit de către patriarhul Benedict al Jerusalimului.

În anul 1974 Sf. Sinod l-a ales ca episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală şi Occidentală cu sediul la Paris, cu titlul de „Făgărăşanul". Şi aici a depus o muncă susţinută concretizată în înfiinţarea de noi parohii, în vizite pastorale şi contacte ecumenice şi culturale. În septembrie 1980 a fost ales ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului la recomandarea mitropolitului Nicolae Mladin. La Sibiu, vlădica Lucian a lucrat cu sârg în ogorul Domnului, cercetând parohiile eparhiei, slujind şi aducându-şi o contribuţie de seamă la bunul mers al vieţii bisericeşti. A fost vreme de 3 ani colaborator apropiat al I.P.S. Mitropolit Antonie.

Din anul 1985 a trecut ca episcop-vicar al Eparhiei Dunării de Jos cu titlul de Tomitanul. După reînfiinţarea Arhiepiscopiei Tomisului, la 12 februarie 1990 a fost ales ca Arhiepiscop de către Colegiul Electoral Bisericesc fiind instalat în septembrie 1990 în Catedrala Arhiepiscopală din Constanţa, cu hramul „Sf. Apostoli Petru şi Pavel".

Aici la Constanţa, vrednicul de pomenire Arhiepiscopul Lucian a înfiinţat noi parohii şi protoierii şi mai ales s-a ocupat de înfiinţarea Facultăţii de Teologie din Constanţa în cadrul Universităţii „Ovidius". O realizare de excepţie a fost şi dobândirea vechiului sediu eparhial din Constanţa, confiscat în 1963 de către autorităţile vremii.

În anul 2001, simţindu-şi împuţinate puterile şi-a cerut pensionarea, continuând să slujească şi să fie prezent mereu în rândul preoţilor şi al credincioşilor din Eparhie.

S-a bucurat de toată preţuirea şi consideraţia urmaşului său în scaun: I.P.S. Arhiepiscop Teodosie Petrescu.

Slujba înmormântării a avut loc joi, 2 septembrie pe esplanada Catedralei Arhiepiscopale din Constanţa. Dimineaţa s-a oficiat Sf. Liturghie arhierească de către un sobor de preoţi şi diaconi în frunte cu P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului şi P.S. Visarion Răşinăreanu. La orele 11,00 a început slujba înmormântării, prezidată de către P.F. Părinte Patriarh Teoctist al României, înconjurat de un sobor de 7 arhierei. P.F. Sa a rostit la sfârşitul slujbei un emoţionant cuvânt în care a scos în relief calităţile deosebite ale adormitului în Domnul: credinţa, smerenia şi bunătatea.

La terminarea slujbei, sicriul cu trupul neînsufleţit a fost purtat în procesiune în jurul Catedralei arhiepiscopale după care a fost aşezat spre veşnica odihnă în cripta pregătită în Catedrală.

Arhiepiscopia Tomisului a oferit apoi o masă de pomenire în incinta reşedinţei.

Aşa şi-a încheiat călătoria pe acest pământ Arhiepiscopul Lucian Florea al Tomisului.

A fost un ierarh devotat Bisericii care şi-a înţeles pe deplin chemarea sa în slujba lui Hristos şi a semenilor.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii şi veşnică să-i fie pomenirea.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

În perspectiva sărbătorii „Înălţarea Sf. Cruci"

Ce va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?...

Pregătindu-i pe apostolii Săi, înaintea trimiterii lor în misiunea de probă, le-a grăit lor Iisus şi despre vrednicia de a fi ucenici ai Lui. „Cine nu-şi ia crucea şi nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine". Şi iarăşi: „Cine ţine la viaţa lui, va pierde-o, iar cine-şi pierde viaţa lui pentru Mine, va găsi-o" (Matei 10, 38—39).

După prima vestire a patimilor Sale, datorită atitudinii Apostolului Petru care nu cugeta cele ce sunt ale lui Dumnezeu, le-a prezentat Iisus apostolilor condiţiile necesare spre a-l urma pe El. „Dacă vrea cineva să vie după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie, că cine va voi să-şi scape sufletul, pierde-l-va pe el, iar cine îşi va pierde sufletul pentru Mine, îl va afla" (Matei 16, 24—25). De aici se desprinde, în primul rând, libertatea voinţei, respectată tuturor, de a alege şi de a se decide să-l urmeze pe Hristos. Dumnezeu l-a făcut pe om ca fiinţă cu voinţă liberă, neimpunându-i să facă ceva fără propria sa voie. În al doilea rând, celui ce s-a decis să-l urmeze pe Hristos, i se cere să se lepede de sine, adică să se lase de plăcerile efemere ale lumii acesteia (plăceri de scurtă durată). În aceste condiţii, i se cere apoi să-şi ia crucea, adică să fie în stare a suferi pentru credinţa în Hristos şi de a fi gata să-şi jertfească chiar şi viaţa, ducându-şi însuşi crucea la locul de osândă, după cum şi-a dus-o Iisus. Date fiind aceste condiţii împlinite, va putea să-l urmeze pe Domnul Hristos.

Cel ce socoteşte, că ar putea să-şi scape sufletul — înţelegând prin acesta viaţa pământească — acela îl va pierde şi nu se va bucura de viaţa viitoare, veşnică. În schimb, cel ce-şi va pierde sufletul, pentru Hristos, va avea parte de viaţa viitoare, în fericire veşnică, pe care o va afla, în mod neîndoielnic.

A pus apoi Iisus legitima întrebare: „Ce va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?" (Matei 16, 26). Mulţi sunt aceia care de dragul plăcerilor efemere de pe pământ şi-au pus tot interesul spre a strânge averi cât mai mari, dacă s-ar putea chiar bogăţii imense. Ce folos ar avea însă, căci din acestea omul nu poate duce cu el nimic, în lumea viitoare. Vai de „cel ce-şi adună comori sieşi, iar pentru Dumnezeu nu se înavuţeşte" (Luca 12, 21)! Cu sufletul pustiit şi nesprijinit, care îi va fi soarta omului în lumea viitoare? Ce ar putea să ofere omul în schimbul sufletului său, de care nu s-a îngrijit? Sufletul, izvorât din suflare dumnezeiască, nu poate fi echivalat cu nimic din lumea pământească.

În predica Sa de pe munte, Domnul Hristos i-a fericit, în primul rând, pe cei săraci cu duhul, prin ei înţelegem a fi cei smeriţi. Aceştia, oricât de virtuoşi ar fi, nu se socotesc a fi desăvârşiţi şi se silesc să realizeze cât mai mult pe calea binelui. Din punctul de vedere al înţelepciunii, cei smeriţi, oricâte cunoştinţe ar fi dobândit, caută totuşi cu răbdare să se lumineze cât mai mult posibil. Şi oricât de mare le-ar fi comoara de fapte bune, agonisită, se străduiesc mereu să o îmbogăţească. În sărăcia lor materială, s-au înavuţit în cele duhovniceşti, agonisindu-şi comori nepieritoare. „Fericiţi sunteţi voi cei săraci, că a voastră este împărăţia lui Dumnezeu" (Luca 6, 20).

În a sa epistolă, apostolul Iacob îşi pune întrebarea: „Au nu Dumnezeu i-a ales pe cei ce sunt săraci, în ochii lumii, ca să fie bogaţi în credinţă şi moştenitori împărăţiei pe care a făgăduit-o celor ce îl iubesc?" (Iacob 2, 5). Într-adevăr, fraţilor, — a zis Sf. Ap. Pavel — uitaţi-vă la voi cei chemaţi, că nu mulţi sunt înţelepţi omeneşte, nu mulţi sunt puternici, nu mulţi sunt de neam. Dumnezeu şi-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să ruşineze pe înţelepţi. Dumnezeu şi-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să dea de ruşine pe cele tari. Dumnezeu şi-a ales pe cele de neam prost ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să dea jos pe cele ce sunt" (I Corinteni 1, 26—28).

La rândul lor, şi bogaţilor le oferă posibi-

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Cei 7 tineri macabei şi Cărţile Macabeilor

În ziua de 1 august, Biserica Ortodoxă face pomenirea celor 7 fraţi macabei, a mamei lor şi a bătrânului Eleazar, care au primit moartea mucenicească pentru credinţa lor, în vremea persecuţiei regelui Antioh IV Epifanes (+164 î.Hr.).

Martiriul lor a avut loc înainte de apariţia creştinismului, în epoca numită intertestamentară (cele aproximativ două secole înaintea naşterii Mântuitorului), epocă ulterioară evenimentelor descrise în Vechiul Testament, dar care premerge epoca Noului Testament. Avem aşadar în calendarul nostru creştin-ortodox şi martiri necreştini sau precreştini. Martiriul lor ne este cunoscut din cartea 2 Macabei, capitolul 7.

Din sec. 3 î.Hr., Iudeea trece sub stăpânire seleucidă (siriană). Cea mai grea perioadă au cunoscut-o evreii în vremea lui Antioh IV Epifanes (175-164 î.Hr.). Printr-un decret, acest rege interzice în anul 167 cultul iudaic şi dedică Templul din Ierusalim lui Zeus Olimpianul. Cel mai sfânt loc al evreilor este pângărit cu desfrânări şi beţii, se interzice ţinerea sabatului şi a sărbătorilor iudaice. Iudeii sunt siliţi să participe la cultul împăratului sau la cultul lui Dionysos, iar cei care refuză sunt ucişi. Cruzimea persecutorilor este atât de cumplită, încât autorul cărţii 2 Macabei previne cititorii înaintea evocării martiriilor („*Rog dar pe cei care vor citi această carte, să nu se îngrozească din cauza acestor suferinţe...*" — 6, 12) şi se opreşte doar la evocarea a două dintre multele care vor fi fost („*Iar despre ospeţele păgâne şi despre chinurile cele peste măsură să fie destule cele zise*" — 7, 42).

Primul dintre cele două martirii evocate cu patetism de autorul cărţii 2 Mac este al unui bătrân învăţător de lege, Eleazar, silit de persecutori să mănânce carne de porc. Pentru un iudeu, această solicitare echivala cu renunţarea la credinţa iudaică. Eleazar a socotit însă că e mai bine să-şi păstreze demnitatea şi să ofere o pildă celor mai tineri şi întregului popor, preferând mai degrabă să moară decât să-şi lase credinţa (6, 17—31). La aceeaşi umilinţă au dorit asupritorii să-i supună pe şapte tineri, împreună cu mama lor. Fiind încredinţaţi că Dumnezeu le va da viaţă veşnică, fraţii macabei preferă mai bine moartea decât apostazia. Ei sunt chinuiţi şi omorâţi pe rând, sub privirile îndurerate ale mamei, care însă îi încurajează să rămână fermi în credinţă (7, 1—42).

Martiriul celor 7 tineri şi cultul lor

Părinţii Bisericii au elogiat credinţa şi curajul tinerilor macabei şi au văzut în ei precursori ai martirilor creştini. Deşi în 2 Mac. 6—7 nu se precizează locul unde au pătimit fraţii macabei, din context ar reieşi că evenimentul a avut loc în Iudeea. O tradiţie timpurie a localizat însă martiriul în Antiohia. Această localizare este dedusă din afirmaţia cărţii 1 Mac, cum că Antioh IV nu se afla în Ierusalim sau în Iudeea în momentul când a început persecuţia religioasă a iudeilor (1 Mac 1, 29.44); s-a presupus de aceea că regele se afla în reşedinţa imperiului său, Antiohia. Din moment ce textul din 2 Mac spune că regele a asistat la martiriu, s-a presupus că tinerii au fost duşi special în Antiohia pentru această ocazie.

Existenţa unui cult al celor 7 fraţi macabei în Antiohia reiese din mai multe izvoare din primul mileniu creştin. Tradiţia antiohiană este cunoscută de părinţii Bisericii, Sf. Ioan Hrisostom rosteşte câteva omilii în cinstea tinerilor, afirmând că moaştele lor

se păstrează într-o Biserică din apropierea oraşului (PG 50, 617.623; 63, 530). Fer. Augustin aminteşte şi el biserica sfinţilor macabei din Antiohia. Alte izvoare menţionează şi ocul unde s-a aflat biserica sfinţilor macabei. S-a instituit şi o zi de pomenire a lor, la 1 august. Cultul celor 7 tineri a ajuns apoi în Occident. Relicvele lor au fost duse în Köln şi Milano, iar în Roma, Lyon şi Viena au fost ridicate biserici cu hramul lor.

Surprinzător este însă un alt lucru: Biserica a preluat în calendarul ei pe cei 7 tineri spre pomenire, dar cartea în care e descris martiriul lor - de altfel izvorul principal care menţionează acest eveniment - a socotit-o neinspirată şi nu a primit-o în canon. Cărţile 1, 2, 3 Macabei sunt cărţi necanonice în Biserica Ortodoxă.

Chestiuni generale despre cărţile Macabeilor

Cele 3 cărţi ale Macabeilor nu au fost acceptate în canonul cărţilor Vechiului Testament în iudaism. Ele ne sunt cunoscute din Septuaginta (LXX) - traducerea greacă a Vechiului Testament. În unele dintre manuscrisele mai importante ale LXX (Codex Sinaiticus, sec. 4 d.Hr.; Codex Alexandrinus, sec. 5 d. Hr.) întâlnim şi o a 4-a carte a Macabeilor. Aceasta este un discurs filosofic, având ca punct de plecare ideea stoică a dominaţiei raţiunii asupra patimilor. Raţiunea este pusă aici în strânsă legătură cu principiile legii mozaice. Prin exemple din istoria biblică, îndeosebi a martiriului celor 7 fraţi macabei, se arată că iudeii care respectă legea împlinesc de fapt virtuţile stoice. Cartea nu a fost acceptată nici în iudaism, nici în vreo biserică creştină ca şi canonică, fiind socotită apocrifă. Ea a fost tipărită în prima ediţie integrală a Bibliei în limba română (1688) sub titlul „Despre singur ţiitorul gând", fiind atribuită lui Iosif Flaviu.

Prima carte a Macabeilor a fost scrisă în limba ebraică, însă originalul s-a pierdut. Origen (sec. 3 d.Hr.), ştia de versiunea ebraică, şi aceasta nu era încă pierdută în timpul lui Ieronim (sec. 5 d.Hr.). Ne-a parvenit doar traducerea greacă a operei, în LXX. Celelalte cărţi ale Macabeilor au fost scrise de la bun început în limba greacă. Din greacă ele au fost traduse încă din vechime în latină, siriacă, armeană, alături de celelalte cărţi ale LXX. Cu privire la data compunerii, ea se situează undeva în jurul anului 100 î.Hr. pentru 1 şi 2 Mac, în sec. 1 î.Hr., pentru 3 Mac, respectiv între sec. 1 î.Hr. şi sec. 1 d.Hr. pentru 4 Mac.

Situaţia canonică controversată a cărţilor 1-4 Macabei în creştinism s-a reflectat oarecum în manuscrisele vechi ale LXX. Astfel, există manuscrise care cuprind toate cele 4 cărţi, altele le cuprind doar pe primele 3, altele conţin doar 1 şi 2 Macabei sau 1 şi 4 Macabei, şi, în fine, în unele nu este cuprinsă nici una din aceste cărţi (Codex Vaticanus, sec. 4 d.Hr.). Această inconsecvenţă s-a concretizat mai târziu în modul diferit cum au fost şi cum sunt privite astăzi aceste cărţi în ortodoxie, catolicism şi protestantism.

În Biserica Ortodoxă cărţile 1, 2, 3 Macabei sunt socotite necanonice, adică neinspirate. Biserica le consideră însă bune de citit pentru zidirea sufletească a credincioşilor, edificatoare din punct de vedere moral. Părinţii Bisericii le-au folosit şi le-au apreciat mai ales pe primele două. În ediţiile Bibliei din Biserica Ortodoxă Română cărţile 1, 2, 3 Mac sunt cuprinse după cărţile canonice. 4 Mac este socotită apocrifă.

Biserica Romano-Catolică le-a declarat oficial canonice pe primele două în urma sinodului tridentin (1545-1546). A 3-a carte este socotită apocrifă în Biserica romano-catolică. Bisericile protestante le consideră pe toate cărţi apocrife. De remarcat însă că până şi Luther, de altfel foarte reticent şi critic în ceea ce priveşte canonicitatea unora dintre cărtile canonice ale Bibliei, regreta faptul că 1 Mac nu şi-a găsit locul în canon. Doar unele dintre bisericile necalcedoniene au reţinut aceste cărţi în canon.

Cuprinsul cărţilor

După o scurtă evocare a cuceririlor lui Alexandru cel Mare (+323 î.Hr.), *Cartea 1 Mac* trece direct la prezentarea evenimentelor din istoria iudaismului palestinian între 176 şi 134 î.Hr. Iudeea se află sub dominaţie seleucidă. Regele Antioh IV Epifanes doreşte să impună cu forţa elenizarea Iudeei.

(Continuare în pag. a 6 a)

Pr. lect. Dr. CONSTANTIN OANCEA

Un Talmud babilonian din secolul al XVII-lea, existent în colecţiile Muzeului Brukenthal, donat Ţării Sfinte în 1946

În colecţia de manuscrise a Bibliotecii Brukenthal, în dosarul de corespondenţă al acesteia pe anul 1946, am găsit ceva demn de semnalat pentru cititorii „Telegrafului Român". Este vorba de trei „piese de corespondenţă" — dacă ne este îngăduită exprimarea — pe marginea unei donaţii de Talmud pe care Muzeul Brukenthal o face către Biblioteca Evreiască Naţională şi Universitară *(The Jewiss National and University Library)* din Ierusalim în anul respectiv. Prima dintre scrisori, scrisă în germană, expediată din Sibiu la 1 iunie 1946 şi semnată de Josef Grünberg din acelaşi oraş, este un răspuns de mulţumire către conducerea muzeului, răspuns care vine de la Uniunea Naţională Evreiască, Oficiul Palestinian (Oficiul de Emigrare), a cărui „adresă telegrafică" se afla la Timişoara.

Din a doua scrisoare, în engleză, expediată în 11 septembrie de la Biblioteca Evreiască Naţională şi Universitară din Ierusalim, sub semnătura Prof. G. Weil, directorul instituţiei, aflăm că cel desemnat să preia donaţia brukenthalensă era acelaşi Josef Grünberg „din str. Ocnei 31". Deşi, până la data expedierii misivei, exemplarul din Talmud nu a ajuns încă la destinaţie, semnatarul mulţumeşte conducerii Muzeului Brukenthal pentru gestul de înaltă ţinută, acela de a dona o carte din secolul al XVII-lea, mai precis un Talmud babilonian, editat într-un oraş olandez, Leyden, la 1630, din atât de faimoasa officină Elzevir.

Ultima piesă de care ne ocupăm, scrisă în germană, este o copie a unei liste cu exemplarele din Talmud existente în Biblioteca Brukenthal la acea dată. Se prea poate ca această scrisoare să fie, cronologic vorbind, anterioară primelor două aflate azi în dosarul de corespondenţă — dar, în mod cert, nu prima în schimbul de scrisori al căror număr probabil că depăşeşte cifra celor trei ajunse până la noi — tocmai datorită faptului că este o listă realizată spre a răspunde unei (unor) solicitări.

Din dorinţa de a veni în întâmpinarea celor interesaţi de colecţiile de carte străină rară din Biblioteca Brukenthal, ne permitem să inserăm lista semnată de Dr. Rudolf Speck, directorul de atunci al Muzeului Brukenthal[1]:

1. Talmudis Babylonici codex Middoth sive de Mensuris Templi, una cum versione latina. Opera et studio Constantini l'Empereur de Oppyck. Leyden: Bonaventura et Abraham Elzevir. 1630.

2. Duo tituli Thalmudici Sanhedrin et Maccoth cum excerptis ex utrisque Gemara. Amsterdam: Iohannes Janssonius, 1629.

3. Joma. Codex Talmudicus, in quo agitur de sacrificiis... ex Hebraeo sermone in Latinum versus et comentariis illustratus a Roberto Sheringhamio Cantabrigiensi. London: I. Junius. 1648.

4. Talmud Babli, Babylonischer Talmud. Tractat Berachoth Segenssprüche. Mit deutscher Übersetzung ... Berlin, 1842.

5. Der babylonische Talmud in seinen haggadischen Bestandteilen, I., II., 1—4. Leipzig, 1886—1889.

*

Vorbind despre Talmud trebuie să ne raportăm, mai întâi, la aspectele de cronologie istorică. Este cunoscut faptul că romanii, sub comanda lui Titus, fiul împăratului Vespasian, au distrus templul din Ierusalim în 26 septembrie 70 d. Hr., adică, după calendarul ebraic, în 9 Av, ziua comemorării distrugerii primului templu[2]. Mai târziu, în urma unui necruţător război, de ambele părţi (133—136 d. Hr.), împăratul Publius Aelius Hadrianus distruge Ierusalimul şi ridică în locul lui un oraş roman, Aelia Capitolina, după numele său.

Aflaţi în exil, evreii secolelor respective au fost confruntaţi cu o sumedenie de probleme practice privind căsătoria, divorţul, alte aspecte ale vieţii de familie, precum şi cu cele privind igiena personală ori puritatea rituală. La acestea nu trebuie uitate legile alimentare, ritualurile de jertfă, respectarea zilelor de sărbătoare, a şabatului, tratarea bolilor, grija pentru oropsiţi. Timp de aproximativ un secol, erudiţii *poporului vechi* (Sf. Efrem Sirul) s-au străduit să alcătuiască un nou cod de legi, care să reinterpreteze vechile concepte şi să le adapteze la noile condiţii, acelea caracteristice unui popor monoteist răspândit într-o lume a cultelor păgâne. Şi astfel, în Palestina celui de al III-lea secol d. Hr., totalitatea scrierilor rezultate din interpretarea Bibliei au fost redactate şi corelate într-o singură lucrare în şase cărţi, numită *Mişna* („Repetarea"). *Mişna* a constituit nucleul Talmudului[3], nume sau titlu care se poate traduce prin „Cercetare". În următoarele trei secole au apărut o serie de scrieri şi comentarii înmănunchiate în *Ghemara* („Învăţătură"), cu scopul de a explica Mişna şi de a facilita înţelegerea pasajelor mai dificile. Astfel, timp de aproape o jumătate de mileniu, *hahamii* („înţelepţii") din Babilon şi Ierusalim au lucrat la transpunerea în scris, mai întâi a Mişnei, apoi a Ghemarei, care împreună alcătuiesc Talmudul.

Istoria religioasă cunoaşte un Talmud babilonian şi unul ierusalimitean, iar Talmudul babilonian — o ediţie Elzevir, cum am arătat deja, din oraşul Leyda sau Leyden a anului 1630 — a constituit obiectul donaţiei Muzeului Brukenthal către Biblioteca Universităţii din Ierusalim în 1946.

Donaţia trebuie apreciată la adevărata ei valoare având în vedere faptul că anul acesteia a fost unul de intense frământări în Ţara Sfântă, unde Marea Britanie, ca putere mandatoare va încerca găsirea unor soluţii. Astfel, declaraţia comună Truman-Bevin, din 13 noiembrie 1945, prevedea constituirea unei Comisii mixte anglo-americane însărcinată cu examinarea problemelor din zonă. Raportul prezentat de comisie, la 20 aprilie 1946, a nemulţumit toate părţile locale implicate în desfăşurarea evenimentelor. Într-o nouă şi ultimă încercare, Londra a convocat, la 10 septembrie 1946, o masă rotundă la care nu s-au prezentat nici reprezentanţii Înaltului Comitet Arab şi nici cei ai Agenţiei

(Continuare în pag. a 5-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU,
cercetător

Păcatele împăraţilor şi puterea episcopului

Unul din momentele cele mai cunoscute din viaţa Sfântului Ambrozie, reprezentat şi în numeroase tablouri, este, cu siguranţă, pocăinţa la care l-a obligat pe împăratul Teodosie, pentru crimele din Tesalonic.

În 390, după ce avuseseră loc dezordini în Iliric, a izbucnit o revoltă în circul din Tesalonic, când un înalt demnitar împărătesc, Buteric, a fost linşat de mulţime. Pentru a-i pedepsi pe tesaloniceni, a dezlănţuit o represiune, omorând o mulţime de persoane, vinovaţi şi inocenţi deodată. Despre pocăinţa pe care Sf. Ambrozie a cerut-o lui Teodosie, aflăm de la Ambrozie însuşi, ca şi dintr-un pasaj din *De obitu Theodosii,* discursul funebru rostit de episcop la moartea împăratului, în 395.

Lipsa altor surse a făcut pe unii să creadă că Sf. Ambrozie s-a folosit de un eveniment politic, pentru a face o lecţie de morală privind raporturile dintre episcop şi împărat, acesta din urmă fiind cinstit de posteritate (îl aminteşte şi Augustin în *De civitate Dei)* pentru umilinţa de care a dat dovadă. Această părere ar putea fi acreditată, dacă am avea la dispoziţie doar acest exemplu al împăratului, care, asemeni lui David, se pocăieşte pentru păcatul săvârşit, supunându-se voii lui Dumnezeu cu sinceritate, conştient că puterea sa este „încoronată" şi „cu zăbala" (Tradiţia spune că Teodosie purta două piroane din crucea Domnului: unul la coroană, celălalt la zăbala calului).

Numai că situaţia este diversă. Căci în scrisoarea aceluiaşi Sf. Ambrozie către Teodosie, din 395, şi referitoare la intervenţia împăratului în sinagoga lui Calinic, se observă un ton divers, dominat doar de datoria de a-şi exprima *libertas dicendi,* pe care Sf. Ambrozie a considerat-o dintotdeauna dreptul-datorie al episcopului. În schimb, în scrisoarea din 390, această atitudine nu exista, iar episcopul îşi asuma toate riscurile de a-l înfrunta pe împărat, care a săvârşit o nelegiuire. Episcopul îşi asuma dreptul de a-l chema pe împărat la ascultarea faţă de Dumnezeu.

Scrisoarea din 390 este adresată exclusiv împăratului; acesta din urmă trebuie să o citească singur. Episcopul aminteşte de vechea lor prietenie, ştie că ar putea provoca mânia împăratului, dar, în acelaşi timp, îl avertizează pe Teodosie că împărăţia sa este trecătoare şi că sceptrul său vine de la Dumnezeu. Prin urmare, e necesar să facă pocăinţă în faţa lui Dumnezeu pentru crimele comise. Împăratul este doar administrator al puterii imperiale.

E util de amintit un alt episod, din viaţa lui Filip Arabul, considerat de unii drept primul împărat creştin. Acesta a obţinut puterea, în 244, în urma unei revolte, căreia i-a căzut victimă Gordian al III-lea. Când a vrut să intre în biserică, de Sfintele Paşti, a fost oprit de episcopul local (după Eusebiu) sau chiar de Sf. Vavila (după Sf. Ioan Hrisostom), până când şi-a recunoscut păcatul şi s-a pocăit.

Atât păcatul lui Filip, cât şi cel al lui Teodosie, erau recunoscute ca atare atât de creştini, cât şi de păgâni. Aceştia din urmă, după uciderea lui Crispus şi a Faustei de către Constantin, acuzau creştinismul că ar ierta cu uşurinţă păcate de neexpiat. În cazul lui Teodosie, intervenţia împăratului nu privea restabilirea ordinii publice, pentru care şi creştinii şi păgânii recunoşteau împăratului dreptul la represiune, ci uciderea unor oameni inocenţi.

Sfântul Ambrozie, care, în scrisoarea către Paternus vrea să spună lucrurilor pe nume, nu contesta autoritatea imperială, ci pretenţia conform căreia *imperatori licere omnia,* şi îi fixează limitele impuse de dreptatea divină. Iar el, episcopul, îşi rezerva dreptul la *libertas dicendi,* ca propovăduitor al unei legi superioare, cea divină, şi ca principiu de control faţă de o putere mereu ameninţată de a deveni tiranică.

Arhim.
IUVENALIE IONAŞCU

„Apologia" resemnării sau „Golgota noastră cea de toate zilele"

„Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac" (Lc. 23, 34)

Lumea a făcut salturi uriaşe pe calea progresului şi al civilizaţiei, trecând, aproape pe nesimţite, din secolul vitezei în plină eră a informaticii.

„Secolul XXI va fi religios, sau nu va fi deloc", anunţa sentenţios vocea lui André Malraux şi, iată că am intrat în acest secol întrebându-ne pe noi înşine ... cum? Suntem, oare, mai religioşi sau, măcar ... religioşi? Răspunsul poate fi în egală măsură afirmativ şi negativ, afirmativ însemnând în cazul acesta: *„Da, suntem religioşi!"*, iar negativ, continuarea: *„... deloc"*.

De altfel, incertitudinea este la ordinea zilei, ea planând deasupra multor suflete neliniştite. Pericolul cel mai mare este însă acela de a nu fi deloc religios şi a nu-şi da seama de acest lucru. Denis de Rougemont spunea în cartea sa „Partea diavolului": *„Cea mai mare ispită a diavolului este să ne facă să credem că nu există"*. Suntem şi noi în aceeaşi situaţie?

Se vorbeşte mult şi, ... de mult, despre „sfârşitul lumii". Unii s-au hazardat chiar să dea termene fixe în ce priveşte derularea „evenimentului" (fără a avea nici urmă de vocaţie profetică, se-nţelege!), însă, nu se gândeşte nimeni că, poate sfârşitul a şi venit iar noi nici nu ne dăm seama, pentru că, în amalgamul de situaţii şi stări sufleteşti care pot fi definite printr-un singur cuvânt — confuzie! — este şi greu să ne dăm seama de realitateă sau irealitatea acestui fapt.

Dar ... suntem sau nu suntem religioşi? Da! — răspundem. Dar în ce credem noi? Care este religia noastră? Cum este ea?

Trist, dar, adevărat, este o *religie a resemnării* ... sau, poate ar fi mai potrivit să spunem, o *resemnare a noastră în privinţa religiei.*

Religia — s-a spus — *este legătura conştientă şi liberă a omului cu Dumnezeu.* În încercarea de a înţelege, în contextul existenţial al prezentului, termenii întrebuinţaţi la alcătuirea definiţiei anterioare, am întreba: care *„legătură"*, când nici măcar unii cu alţii nu mai vorbim decât în termeni ca: „parteneriat", „contract de asociere", „clauze" şi altele şi altele, deci ... care legătură?

Despre *„conştiinţă"* şi *„libertate"* ar fi, ce-i drept, multe de spus, însă, acestea fiind apanajul forurilor ştiinţifice de înaltă ţinută academică, nu ne este permis nouă să le deconceptualizăm, să vorbim despre ele la nivel experienţial — Doamne fereşte, nu cumva să le profanăm în acest fel! Atât de mult au fost folosite în discursuri pestriţe, de facturi diferite, alături de alte „noţiuni" pompoase şi sonore, încât din cauza uzurii, în câţiva ani vor ajunge „exponate" de muzeu, „fosile" ale unei civilizaţii de mult apuse.

Omul, cel despre care se vorbeşte aproape de fiecare dată cu durere, este marele absent, absentul prin excelenţă, care „îşi joacă" umanitatea ca un actor desăvârşit, înconjurat de decorul cenuşiu al unei lumi ce se zbate în agonie, reflectând fidelă tribulaţiile „artistului".

Omul este o fiinţă care, atinsă de păcat, se resemnează, cu sau fără motiv, în faţa tuturor darurilor pe care i le face Dumnezeu. „O luptă-i viaţa", ne-a pus în gardă Coşbuc, însă ... *„lupta"*, pentru orice lucru care ar merita luptă în această lume, este peste poate de grea. De aceea, tot mai des în ultima vreme, se apelează la „lupta din umbră", la multiplele şi perfidele forme de terorism prin care duşmanul, (care, din laşitate rămâne nevăzut, ca şi diavolul! sic.), ne ţine paralizaţi de gândul că ar putea ataca oricând şi oriunde. *„Munca"*, acel exerciţiu care, nu de mult înnobila omul, este lăsată tot mai mult, pe seama roboţilor care gândesc, fac calcule, prestează activităţi complexe şi dintre cele mai variate şi, cine ştie, azi-mâine vor avea şi sentimente. Iar, dacă n-o să ni se pară prea mult şi vom reuşi să-i programăm din ce în ce mai performant, vor şi crede în locul nostru. Noi, suntem gata să ne resemnăm! Nu ştim cum va fi credinţa/religia lor cibernetică dar, oricum, va fi mai puţin costisitoare pentru noi, oamenii prezentului, care nu mai suntem în stare să facem nimic fără un profit consistent şi imediat.

Cât despre *Dumnezeu,* ce vorbe ar fi vrednice sau ar putea să plăsmuiască o minte frământată laolaltă cu ţărâna unui trup vremelnic? *El* ... „a murit de mult, iar noi suntem ucigaşii Lui". O ştia foarte bine Nietzsche şi, a repetat-o de suficiente ori ca să fie şi crezut de către unii, iar alţii au „confecţionat" chiar o „teologie" a morţii lui Dumnezeu. O ştim şi noi, poate chiar tot atât de bine, însă, spre deosebire de el, noi tăcem despre ea, dându-ne toată osteneala să ascundem cât mai bine deicidul, pentru a nu fi cumva ţinta acuzaţiilor unui ipotetic proces. Mai mult, experţi în disimulare, pozăm în evlavioşi şi pioşi pelerini ai credinţei, prin această lume — vai! — de coşmar, imorală şi neavenită, aşteptând să fim „canonizaţi" pentru „meritele noastre prisositoare" şi asta, pentru a ni se recunoaşte doar o infimă parte din contribuţia consistentă adusă la binele general.

Dumnezeu a murit, într-adevăr ..., pe Golgota, aproape Singur, în chinuri groaznice şi în resemnare, dar cât de mult diferă resemnarea Lui de a noastră! Resemnarea Lui ne priveşte pe noi, *„Israelul cel nou"*, pe noi, pe care ne-a chemat insistent la Sine şi n-am răspuns chemării (cf. Mt. 23, 37). De aceea, ultimele cuvinte ale Lui au fost rugăciune pentru noi: *„Părinte, iartă-le lor ..."*, rugăciune rostită cu iubire şi resemnare pentru „omul" care, la pâine I-a răspuns cu piatră; la mană, cu fiere; la apă, cu oţet; iar la: „Veniţi la Mine ...!", cu: „Răstigneşte-l!"

Golgota devine astfel paradigmă a resemnării lui Dumnezeu în faţa îndărătniciei şi a incapacităţii de a iubi şi a crede, a noastră, a tuturor oamenilor.

Apoi ...? Apoi ... se va face iarăşi Duminică şi vor răsuna clopote biruitoare din turle de biserici înnegrite de vreme, iar Golgota perpetuă a Sfintelor Altare îşi va picura *Jertfa* mântuitoare în sufletele răzleţe care, „cu frică de Dumnezeu, cu credinţă, cu dragoste" şi fără resemnarea despre care vorbeam, vor mai îndrăzni să cerşească în genunchi, înaintea „Uşilor Împărăţiei": „Doamne ..., iartă-ne nouă, că nu ştim ce facem!"

Resemnarea noastră, iată, începe astfel să pălească în faţa resemnării lui Hristos, săvârşind prin aceasta o transformare ontologică a propriei naturi, ce devine de-acum înainte „hristoformă", adică, îşi leapădă caracterul de eschivă din faţa vieţii şi asumându-şi *Jertfa Care ne jertfeşte* lui Dumnezeu, *„pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră"*; împreună cu lumea în care trăim, metamorfozată la rândul ei în *„Golgota noastră cea de toate zilele"*.

Pr. VASILE GAFTON

Teologul anglican A. M. Allchin — un prieten sincer al Ortodoxiei româneşti

Poate că nimic nu conferă unei tradiţii sau teologii locale sentimentul unei depline obiectivităţi, ca faptul constatării că roadele propriei sale gândiri teologice sunt preluate, comentate şi de ce nu, aplicate în varii contexte eclesiale ca expresie a universalităţii de gândire din sânul aceleiaşi Tradiţii creştine.

Unul dintre teologii Bisericii Anglicane, care în permanenţă s-a aflat în căutare chiar dincolo de limitele propriei sale tradiţii este şi pr. prof. A. M. Allchin, personalitate marcantă a anglicanismului contemporan, teolog original în gândire, cu vaste orizonturi de cunoaştere.

Poate că nu întâmplător i-a fost dat pr. Allchin să se cunoască cu pr. Dumitru Stăniloae, teolog care după cum el însuşi ne va mărturisi, i-a marcat la modul cel mai serios direcţiile de receptare ale tradiţiei patristice răsăritene. De-a lungul vremii, între cei doi mari teologi s-a înfiripat o prietenie, cum doar în Hristos poate exista şi asupra căreia vom zăbovi în rândurile ce urmează.

Aş dori să menţionez de la bun început că pr. Allchin nu îi e străin Sibiul şi aceasta din două motive. Unul ar fi că în octombrie 1969, parte a unei vizite oficiale în Patriarhia română a poposit şi la Sibiu, unde a conferenţiat pe tema relaţiei dintre Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, iar al doilea ar fi că pr. Allchin are un vechi prieten aici, în persoana Înalt Prea Sfinţitului Antonie pe care l-a cunoscut de pe vremea studiilor sale la Oxford.

Fost profesor de teologie la Oxford, canonic (eclesiarh) al catedralei arhiepiscopale din Canterbury, redactor al periodicului Sobornost, preşedinte al Asociaţiei Sf. Alban şi Serghie şi membru în diferite comisii de dialog pe plan ecumenic, mentor şi prieten al actualului primat al Angliei, Dr. Rowan Williams, în prezent profesor de spiritualitate celtică la Bangor — Ţara Galilor, modestul pr. Allchin n-a încetat să se hrănească din teologia Sfinţilor Părinţi, să le promoveze gândirea în Anglia zilelor noastre şi să mediteze la darul avut al prieteniei cu pr. Dumitru Stăniloae.

Fiecare a scris unul despre celălalt, şi-au făcut reciproc recenzii şi împreună au încercat să răspundă provocărilor vremii, oferind contemporanilor lor soluţii în dificultăţile existenţiale cu care s-au confruntat. În rândurile de faţă voi reproduce conţinutul unei conversaţii avute cu pr. Allchin în martie 2003 în Ţara Galilor, unde mi-a fost dat să-l întâlnesc în duhul unei vieţi fireşti, smerite, însă despre care poate că s-ar putea scrie cărţi . . .

— Cum l-aţi cunoscut pe pr. Stăniloae şi cum l-aţi caracteriza după o relaţie de prietenie împărtăşită până la finele petrecerii sale pământeşti?

Pr. Allchin: L-am întâlnit prima dată în 1969 când am vizitat pentru prima dată România şi cred că în următorul an a venit el în Anglia. Ne-am ocupat de găzduirea sa pentru câteva zile la Oxford şi a fost o foarte bună ocazie să ne cunoaştem mai bine. Fără îndoială că pr. Stăniloae este cel mai mare teolog pe care l-am întâlnit în viaţa mea. Am întâlnit mulţi teologi, fiecare având diverse calităţi, însă pr. Stăniloae le întrunea pe toate, cel mai profund dintre câţi teologi mi-a fost dat să-i întâlnesc. El este în acelaşi timp unul dintre cei mai iubiţi şi minunaţi oameni pe care i-am cunoscut. Deci nu este numai teolog în sensul tehnic al cuvântului, ci şi purtătorul unui umanism extraordinar, a fost omul unei mari iubiri. Era extrem de dotat, nu era întrebare la care să nu poată răspunde ca un intelectual extrem de profund, iar în ceea ce spunea era extrem de fundamentat în spiritualitatea biblică şi filocalică. Era un fel de sfinţenie în jurul său, care-l făcea extrem de remarcabil.

— V-a impresionat în opera pr. Stăniloae legătura organică a teologiei cu spiritualitatea. Există ceva aparte la pr. Stăniloae în această relaţie?

Pr. Allchin: Da. Şi cred că trebuie să pornim cu înţelegerea evoluţiei lui Stăniloae ca teolog. El a început prin a-i studia pe unii teologi greci din sec. XIX—XX, în mod concret a tradus Dogmatica lui Hristos Andrutsos, pentru că în general vorbind prin 1920—1930 modul în care Andrutsos prezenta învăţătura dogmatică a Bisericii Ortodoxe părea unul satisfăcător şi de aceea a început să-l traducă. Ulterior Stăniloae a perceput-o ca un fel de teologie academică, o teologie intelectualistă în formă ortodoxă, dar a cărei spirit şi metodă era foarte asemănătoare cu teologia academică apuseană, într-o vreme nu prea inspirată. Am fost extrem de fascinat când am aflat aceasta, deoarece şi eu ca şi tânăr teolog am încercat să pătrund în cartea lui Andrutsos şi pur şi simplu am renunţat, pentru că mi s-a părut a fi extrem de proastă. Astfel că pr. Stăniloae a reacţionat împotriva acestui mod formalist de înţelegere a învăţăturii dogmatice în varianta Andrutsos şi şi-a îndreptat atenţia spre Grigore Palama. Dar pentru că imperiul bizantin a căzut curând după epoca lui Palama, scrierile sale nu fuseseră încă descoperite şi publicate, doar în ultimii 50—60 de ani operele lui Palama au fost publicate şi în acest sens pr. Stăniloae este un pionier al descoperirii şi publicării unor fragmente palamite în 1934.

Un alt pionier în acest sens a fost arhiepiscopul Vasile Krivochein, monah atonit de origine rusă, venit la Oxford unde a condus parohia ortodoxă de acolo, unde de altfel l-am şi cunoscut, a lucrat mult timp asupra unui dicţionar patristic semnalând şi el prin anii '30 şi ulterior importanţa lui Grigore Palama în redescoperirea întregii modalităţi patristice de gândire a teologiei ca fundamentată în spiritualitatea fiecărei comunităţi creştine şi a fiecărui creştin. Acest mod de reintegrare, de reunire a reflecţiei teologice, ca şi experienţă spirituală a început din 1930 să se dezvolte în lumea ortodoxă, în parte în Rusia şi în parte în România prin pr. Stăniloae. Cred că s-a întâmplat ceva aproape similar, însă într-un stil diferit în opera pr. Iustin Popovici în Serbia. Am mai spus-o şi o repet că există în gândirea sa un fel de extremă respingere nu numai a anumitor aspecte ale Apusului, ci a Apusului ca întreg, ceea ce evident nu se întâmplă în opera pr. Stăniloae.

Dincolo de această relaţie absolut providenţială cu pr. Stăniloae, am avut bucuria şi încă de pe vremea studenţiei să-l cunosc pe Vladimir Lossky, familia acestuia care, în timp, a constituit pentru mine un fel de a doua casă. Cunoscându-i astfel pe cei doi mari teologi ortodocşi, evident că mi-au influenţat fundamental felul de-a înţelege teologia şi pot spune că am început să gândesc teologia în mod ortodox.

— Aţi făcut afirmaţia că cele mai dificile teme sunt tratate de pr. Stăniloae cu o mare simplitate. Ce credeţi că a stat la baza acestui stil simplu şi în acelaşi timp complex?

Pr. Allchin: Sigur că nu toată opera sa este simplă, este uneori chiar foarte complexă. El însuşi mi-a spus că în modul său de a face teologie se regăsesc trei elemente, şi anume: teologia dogmatică, elementul filocalic, dar şi dialogul cu literatura, poezia şi cultura, în general. Această simbioză cred că i-a dat un dar al exprimării şi dincolo de acesta o aleasă profunzime. Mi-l reamintesc adresându-se comunităţilor monahale, cărora le vorbea cu o luminoasă simplitate spirituală, făcea teologie într-un fel monastic (a se vedea cele două broşuri apărute în engleză: „Prayer and Holiness". şi „The Victory of the Cross"). Am avut bucuria să-l însoţesc în diferite comunităţi monahale şi sunt martorul dragostei pe care o răspândea. Îi plăcea adeseori să repete că a fost în închisoare cu monahi.

A doua oară când a stat la Mănăstirea de la Fairacres, i-am arătat meditaţiile unei surori şi mai apoi mi-a mărturisit că sunt absolut remarcabile. Există, spunea, un fel de profunzime teologică în ele, de delicatese feminină în modul de percepere al tainei lui Hristos, pe care nu o găsim în scrierea vreunui bărbat. Ştiu de la mitropolitul Antonie Plămădeală că prin anii '50, mai precis în 1958 odată cu slăbirea persecuţiei regimului se plănuia înfiinţarea anumitor şcoli pentru călugăriţe, ca parte a acelei revigorări ce se plănuise. Deci erau oameni care gândeau revigorarea teologiei şi în acest sens pr. Stăniloae nu privea teologia ca ceva destinat exclusiv bărbaţilor, ci sesiza o anumită complementaritate în raport cu o vocaţie teologică feminină.

Îmi aduc aminte că prima sa conferinţă de la Oxford a început-o prin a comunica celorlalţi felul cum el însuşi înţelegea Ortodoxia, nu ca pe ceva închis, ci deschis, nu ca pe ceva rigid, ci ca pe o realitate vie şi pentru că e vie e flexibilă, are o flexibilitate a ei şi astfel, pentru că e universală, ortodoxia are capacităţi universale de relaţii cu celelalte tradiţii creştine.

— În ultimul timp multe medii teologice apusene recunosc în pr. Stăniloae o autoritate în materie de eclesiologie, exegeză patristică şi ecumenism. Cum priviţi evoluţia acestei tendinţe?

Pr. Allchin: Sunt absolut entuziasmat că cel puţin în ultimii ani avem de-a face cu o mult mai largă recunoaştere a importanţei teologiei pr. Stăniloae, în special în America şi în Marea Britanie. Au existat persoane şi în urmă cu câţiva zeci de ani care au remarcat importanţa teologiei sale, însă din păcate atunci nu aveam capacitatea de a ne apuca să-i traducem lucrările, ci pur şi simplu am început să scriem articole şi să-l deschidem lumii pe acest om, sperând că timpul se va schimba, în special regimul politic de atunci şi totul va fi posibil.

În 1970 am venit frecvent în România, întotdeauna invitat de Biserică şi astfel am avut oportunitatea de-a simţi viaţa Bisericii. Am încercat să respect limitele în care Biserica trebuia să trăiască sub comunism, însă după 1980 când regimul lui Ceauşescu şi-a acutizat măsurile represive, nu am mai fost invitat şi nu am vrut să vin din propria mea iniţiativă deoarece nu doream să produc neplăceri altora. Dar în întrevederile avute cu pr. Stăniloae aveam discuţii extrem de profunde. Pleca să mă conducă de unde stătea, de pe Calea Moşilor spre Patriarhie şi ajungeam să facem de trei, patru ori acest drum, absorbiţi de adâncurile temelor abordate. Pr. Stăniloae era extrem de informat asupra realităţilor societăţii apusene, am abordat printre altele tema exacerbării aspectelor sexuale în relaţia de cuplu şi nevoia evidenţierii aspectelor spirituale, despre diversitate şi universalitate, despre varietatea modurilor de contemplare a creaţiei, despre limitele cunoaşterii lui Dumnezeu sau despre felul în care omul se poate îndestula de ea. Pentru mine era evident că pr. Stăniloae avea o viziune creatoare a capacităţii fiinţei umane de a lucra în cadrul ordinii create.

Cred astfel că anii ce vor urma îl vor pune pe pr. Stăniloae în adevărata sa lumină, un teolog original, capabil prin teologia sa să creeze punţi de dialog cu orice tip de societate secularizată.

— Există un interes viu în Biserica Anglicană de astăzi faţă de ecumenism?

Pr. Allchin: Cred că ne aflăm foarte aproape de poziţia Bisericii Angliei din perioada reformei. În timpul reformei cele mai mari influenţe veneau dinspre luteranism şi calvinism. În Anglia am avut o puternică şcoală calvină, care ulterior a devenit presbiteriană şi s-a plasat în afara structurii Bisericii Angliei, menţinând totuşi un fel de structură episcopală şi o anumită tradiţie liturgică de bază, pe parcursul reformei. Marii noştri teologi de la sfârşitul sec. XVI şi începutul sec. XVII, Richard Hooker şi Lancelot Andrewes au început să dezvolte un fel de teologie ecumenică şi să privească spre marii Părinţi ai Bisericii, pentru a încerca să rezolve câteva din controversele vremii lor. Erau conştienţi că adevărul Evangheliei trebuie să-i facă pe oameni mesageri ai păcii şi astfel au încercat să găsească anumite posibilităţi de împăciuire. Nu a fost uşor şi nu înseamnă că au reuşit, dar astfel ei au fundamentat oarecum ethosul tradiţiei anglicane, care este în esenţă irenică, eveniment ce se poate plasa între 1580—1620, un fel de mişcare clasică ce se distingea de calvinismul şi luteranismul vremii şi care a prezentat apelul la Sfinţii Părinţi ca un element component al spiritualităţii anglicane.

În urmă cu aproximativ 20 de ani, în cadrul schimburilor de teologie experimentală pe care noi le facem în Anglia, mulţi au spus că tradiţia patristică este pierdută. Însă îmi este lesne să observ chiar în zilele noastre că nu este aşa. Avem o mulţime de teologi care sunt exponenţii acestui spirit patristic în Anglia zilelor noastre. Această realitate mă face să privesc spre viitor cu optimism şi am convingerea că între bisericile noastre vor exista relaţii cel puţin la fel de bune, cum au fost până în prezent.

Încheind aceste rânduri cu mulţumirile de rigoare pr. Allchin pentru răspunsurile oferite, îmi exprim speranţa că acest teolog anglican nu va mai avea mult de aşteptat până la apariţia anumitor opere ale sale în limba română, sau până la noi conferinţe cu dânsul în şcolile teologice din cuprinsul Patriarhiei române.

Drd. ŞTEFAN TOMA

Un Talmud babilonian

(Urmare din pag. a 4-a)

Evreieşti. Drept consecinţă, premierul britanic Bevin va recunoaşte în Camera Comunelor, la data de 18 februarie 1947, eşecul Guvernului britanic, anunţând intenţia ţării sale de a preda mandatul către Naţiunile Unite. În după amiaza zilei de 14 mai 1948, cu câteva ore înainte de expirarea mandatului britanic, David ben Gurion, şeful Agenţiei Evreieşti, proclama la Tel Aviv independenţa statului Israel[4].

*

Revenind la obiectul interesului nostru, la Talmud, cu alte cuvinte, specialiştii în domeniu admit că, în mare, cărţile acestuia sunt inegale, alternând severitatea legii teologice cu neîntrecuta frumuseţe a literaturii legendare. Dar, cum spune unul dintre hahami, *Cine ar renunţa la o plimbare prin pădure doar fiindcă în ea există şi copaci uscaţi şi sterpi*[5]?

Note bibliografice:

1. Dr. Rudolf Speck a fost custode şi director al Muzeului Brukenthal între 1927 — când l-a succedat pe Michael Csaki, la moartea acestuia — şi 1948. În timpul directoratului său este editată revista de specialitate *Mitteilungen aus dem baron Brukenthalischen Museum* („Studii şi comunicări din Muzeul Brukenthal"), revistă care apare cu ritmicitatea de un număr pe an în intervalul 1931—1936, ritmicitate imposibil de respectat în perioada războiului, ultimul număr fiind cel din 1947 (Gudrun-Liane Ittu, *Muzeul Brukenthal de la constituirea colecţiilor până în zilele noastre*, Sibiu, Forumul Democrat al Germanilor din România, 2000, pp. 61—62).
2. J. Eisenberg, *O istorie a evreilor*, trad. de J. Roşu, Bucureşti, Humanitas, 1993, p. 78.
3. Dagoberd D. Runes, *Dicţionar de iudaism*, Bucureşti, Editura Hasefer, 1997, p. 269; Brian Lancaster, *Elemente de Iudaism*, Bucureşti, Editura Ethos, 1995, pp. 55—57.
4. Rodica Georgescu, Mioara Georgescu, *Dosarul problemei palestiniene*, Bucureşti, Editura Politică, 1977, pp. 27—32.
5. Runes, *op. cit.*, p. 270

Mica Biblie, Malovăţ, Editura Parohiei Malovăţ, 528 p.

Parohia Malovăţ din comuna Malovăţ, judeţul Mehedinţi, a dat la lumină o nouă ediţie a *Micii Biblii* pe care a distribuit-o gratuit tuturor familiilor din parohie. Efortul financiar este imens pentru o parohie de sat, dar a fost făcut cu convingerea că se săvârşeşte un act de cultură şi de misionarism creştin-ortodox în rândul enoriaşilor parohiei respective.

Se ştie că *Sfânta Scriptură* sau *Biblia* a fost întotdeauna cartea cea mai respectată, mai căutată şi cea mai răspândită la români. Dar nu numai la ei! Nu este limbă în care să nu fi fost tradusă, nu este popor la care să nu fi pătruns! *Mica Biblie* s-a născut ca o necesitate. Ea există în alte culturi din veacuri precedente, dar în cea română a apărut pentru prima dată în anul 1913, din iniţiativa şi cu osârdia unor mari teologi ai vremii, precum Nicodim Munteanu, pe atunci episcop al Huşilor, devenit apoi patriarhul României, arhimandritul Iuliu Scriban şi alţii. Ediţia aceea de început era împodobită cu ilustraţii reproduse din albumele de gravuri ale unor autori occidentali precum Destunis, Dore, Ecker, Schorr, Crampon, Reggenbauch şi Fleishmann, cu hărţi şi schiţe, precum şi cu adaosuri. Principalii beneficiari erau elevii seminarişti şi *Mica Biblie* avea în vedere programa analitică a vremii. Cartea s-a bucurat de mare căutare şi a trebuit să fie reeditată de câteva ori (aproximativ 5 ediţii) până la al doilea război mondial, patriarhul Nicodim având grijă ca de fiecare dată să fie aduse îmbunătăţiri. Nu numai elevii seminarişti şi ai şcolilor de cântăreţi au beneficiat, ci şi foarte mulţi creştini, care au văzut în *Mica Biblie* un text accesibil, o limbă românească frumoasă, cursivă, o hrană duhovnicească de calitate superioară. După al doilea război mondial, *Mica Biblie* a mai fost reeditată de cel puţin trei ori după ştiinţa noastră (1972, 1973, 1984) Sfântul Sinod, ierarhii şi clerul în general având multă grijă pentru răspândirea ei în popor. Ediţia de faţă preia textul ediţiei Sfântului Sinod din 1984, îngrijitorul aducând doar îmbunătăţiri de ordin ortografic. Cele cca. 120 ilustraţii adecvate conţinutului au fost selectate cu grijă din colecţia lui Iulius Schorr von Carolsfeld, *Die Bibel in Bildern* (Leipzig, 1860). Fiind un rezumat al *Bibliei*, *Mica Biblie* expune istoria mântuirii neamului omenesc pe înţelesul tuturor, tocmai aceasta asigurându-i perenitate, răspândire într-un spaţiu foarte mare. Parohia Malovăţ a pus şi pune la dispoziţie această operă de zidire sufletească tuturor celor interesaţi.

Relaţii suplimentare despre carte se pot obţine la telefon 0724/99 80 86.

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Întâlnire după 50 de ani de la absolvirea cursurilor teologice universitare

Absolvenţii Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu (astăzi Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna") de acum 50 de ani s-au întâlnit încă o dată în luna august a.c., spre a-şi depăna amintirile şi gândurile şi spre a-şi împrospăta elanul vital cu bucuria revederii colegiale. Întâlnirea a avut loc la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". Desfăşurarea programului întâlnirii a început în capela Facultăţii cu slujirea unui parastas pentru ierarhii, profesorii şi studenţii strămutaţi în veşnicie. După rânduiala parastasului săvârşită de Pr. Viorel Alexiu şi Pr. Ioan Popa, a urmat cuvântarea de rigoare pentru un asemenea moment cu semnificaţie dublă: amintire şi revedere. Aceasta a fost ţinută de către Pr. Ioan Popa, consilier eparhial la Arad. Frăţia Sa şi-a început cuvântarea prin exprimarea bucuriei prilejuite de revederea colegială şi a regretului că suntem aşa de puţini prezenţi. A exprimat apoi bucuria revederii instituţiei în care ne-am pregătit pentru viaţă şi pentru misiunea preoţească şi a revederii capelei în care, ca studenţi, ne întâlneam seara la rugăciune cu Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, cel care avea la suflet pe studenţi, ca un adevărat părinte duhovnicesc. În continuare, a subliniat însemnătatea pentru viaţa şi slujirea preoţească, pentru formarea caracterului şi demnităţii personale — a cunoştinţelor teologice şi convingerilor creştine însuşite în anii de studenţie la orele de curs, în timpul cărora profesorii de înalt prestigiu, pe care i-am avut, ne încântau prin prelegeri de înaltă prestanţă academică.

După rugăciunile şi cuvântarea din capelă, s-a trecut în sala de curs. Aici, preotul Ioan Glăjar, autorul acestor rânduri şi fost cadru didactic al Inst. Teologic Universitar — Sibiu, a rostit câteva cuvinte menite să realizeze o trecere de la atmosfera solemnă de rugăciune şi reculegere din capelă la o atmosferă caracteristică unei ore de curs universitar. A salutat şi a urat bun venit colegilor şi soţiilor lor şi tuturor celor prezenţi (fii şi nepoţi), şi-a exprimat şi el bucuria revederii şi regretul că nu mai suntem prezenţi în bănci toţi cei din anii 1950—1954. De asemenea, a evocat frumuseţea vieţii studenţeşti din Sibiul de odinioară şi la fel ca altădată, a dat curs nostalgiei tinereţii atât de îndepărtate şi de nerecuperat.

În continuare, Ioan Tătăhuia, organizatorul principal al întâlnirii, a strigat catalogul studenţilor de odinioară. Fiecare din cei prezenţi a luat cuvântul şi a prezentat ceea ce a crezut de cuviinţă privind viaţa şi familia sa, activitatea şi realizările sale, mai ales din ultimii ani, ca şi anumite informaţii despre colegii trecuţi la cele veşnice sau despre cei care, în viaţă fiind, n-au putut veni la întâlnire. Între altele, strigarea catalogului a condus şi la constatarea că din cei 62 de studenţi ai promoţiei din 1954 au trecut la cele veşnice 20, iar din cei aflaţi încă în viaţă au venit la întâlnire doar 18, majoritatea împreună cu soţiile. Mai mulţi au lipsit din motive de sănătate.

La încheierea întrevederii din sala de curs, preotul Ioan Glăjar — având în vedere relatările celor prezenţi, ca şi relatările făcute la întâlnirile anterioare — şi-a exprimat convingerea că fiecare membru al promoţiei studenţeşti din anul 1954 este îndreptăţit să spună ca şi Cicero: „Nu mi-e ruşine că am trăit, pentru că am trăit aşa încât nu cuget că m-am născut în zadar". Fie ca la sfârşitul vieţii noastre pământeşti să putem spune şi ca Sf. Apostol Pavel: „Lupta cea bună m-am luptat, alergarea am săvârşit-o, credinţa am păzit, de acum mi se găteşte cununa dreptăţii, pe care mi-o va da Domnul, Judecătorul cel drept, în ziua aceea, şi nu numai mie, ci tuturor celor ce au iubit arătarea Lui" (II Tim. 4/7-8).

Filmarea şi fotografierea celor prezenţi în faţa Catedralei mitropolitane şi o agapă colegială sobră au constituit ultimele satisfacţii ale întâlnirii. O nouă întâlnire a fost hotărâtă pentru anul viitor. Programarea acesteia se va face la timpul potrivit.

Pr. IOAN GLĂJAR

În prag de nou an şcolar

Educaţia religioasă la vârsta preşcolară

Cât de important este a modela caractere, a forma individualităţi, a contribui la formarea unei viziuni asupra lumii, la înţelegerea valorilor esenţiale ale şcolii vieţii: binele, iubirea, credinţa! Toate acestea sunt posibile prin realizarea unui proces educaţional complex şi mai ales, printr-o educaţie religioasă, de timpuriu.

Vârsta preşcolară, când trăsăturile de voinţă şi caracter sunt în formare, când copilul este foarte receptiv la influenţele exercitate asupra lui având tendinţa de a imita persoanele ce se află în anturaj, este vârsta cea mai potrivită introducerii unor elemente de educaţie religioasă. Rezultatele acestui lucru vor avea importanţă majoră, în influenţarea comportamentului moral al copilului, în a da răspunsuri la întrebările fireşti despre: biserică, îngerul păzitor, Moş Nicolae, Moş Crăciun, lume etc., în asigurarea revigorării spiritual-morale a tinerei generaţii, care este confruntată, din nefericire, cu mari pericole sociale.

Familia poate fi considerată prima şcoală pe care copilul o frecventează, iar educaţia religioasă începută în familie este necesar a fi continuată în grădiniţă, în şcoală, în societate. Aşadar, părinţii, educatoarea şi preotul vor sădi în sufletele copiilor mugurii bunei cuviinţe, ajutându-i să-şi deschidă mintea şi sufletul spre credinţă, astfel încât:

— să afle de existenţa lui Dumnezeu;

— să cunoască obiceiuri creştineşti;

— să înţeleagă semnificaţia unor sărbători religioase;

— să înveţe să se roage;

— să participe la slujbele bisericeşti;

— să cunoască modele de comportament creştin;

— să respecte reguli de comportament în familie, grădiniţă, societate;

— să identifice principalele calităţi ale unui bun creştin: hărnicia, cinstea, modestia, curajul şi sentimente morale: prietenie, dragoste, adevăr.

Conţinutul acestor activităţi se realizează în grădiniţa de copii, în cadrul „Educaţiei pentru societate" prin:

— memorizarea unor rugăciuni, a unor scurte poezii cu conţinut moral-religios; „În ziua de Paşti", „Îndemn";

— povestiri: „Copilul lacom", „Ouăle roşii", poveste despre Sf. Nicolae, Sf. Andrei, despre Florii, despre Crăciun;

— convorbiri: „Vine Moş Crăciun", „Cum sărbătorim Sf. Paşti";

— lecturi după imagini: „Moş Crăciun împarte daruri";

— învăţarea unor cântece cu conţinut religios, a colindelor de Crăciun;

— activităţi artistico-plastice:

● desen şi picturi: coşuleţul cu ouă, îngerul păzitor;

● modelaj: sania lui Moş Crăciun;

— activităţi practice: confecţionarea unor podoabe pentru pomul de Crăciun: cizmuliţe pentru copii cuminţi, Moş Crăciun; realizarea unor elemente specifice sărbătorii de Paşti: felicitare de Paşti, iepuraşul aduce ouă;

— participarea la momente din slujba religioasă.

Noi, toţi educatorii, să oferim copiilor modele de umanitate şi bunătate, să fim severi atunci când este nevoie, dar, mai ales, să fim blânzi, smeriţi, plini de dragoste — această însuşire de bază a creştininmului, fără de care nu am însemna nimic.

Să ajutăm aceste minunate flori ale vieţii, ale sufletului omenesc să crească frumos, să-şi iubească aproapele, să facă fapte bune, să vorbească frumos, să nu mintă, să nu fure, să fie generoşi, cinstiţi, modeşti, să aibă încredere în ei şi în cei din jur.

Să îi iubim, ca pe un dar al lui Dumnezeu, să îi ajutăm să devină oameni şi atunci vom fi fericiţi, noi toţi:

— părinţii — primele modele de viaţă;

— educatoarea — primul dascăl, prin arta educaţiei;

— preotul — educatorul creştin, prin întreaga sa lucrare religioasă.

Educatoare:
ANA MUNTHIU,
Directoare: Grădiniţa nr. 4
Sibiu

Cei 7 tineri macabei şi Cărţile Macabeilor

(Urmare din pag. a 3-a)

Politica lui Antioh IV de deznaţionalizare şi de elenizare a cultului şi tradiţiilor religioase iudaice are ca reacţie revolta preotului Matatia. Fiul său Iuda, supranumit Macabeul („ciocanul"), recucereşte independenţa naţională şi proclamă reînfiinţarea statului naţional iudeu (167 î.Hr.). Urmează ani de lupte împotriva trupelor seleucide, încheiate cu izbânda macabeilor. Are loc sfinţirea Templului din Ierusalim, care fusese profanat de Antioh IV. Iuda moare ca un erou, în lupta împotriva unui inamic mai numeros.

Succesorul său este fratele mai mic, Ionatan (161-143 î.Hr.). Acesta ştie să profite de luptele pentru putere în tabăra seleucidă. După moartea sa urmează la conducerea poporului Simon, care fortifică Iudeea şi obţine recunoaşterea libertăţii. El este în acelaşi timp conducător politic (etnarh) şi arhiereu. Urmaşii săi vor întruni în persoana lor cele două demnităţi. După moartea lui Simon, ucis de ginerele său, urmează la conducere fiul său Ioan Hircan. Cu acest eveniment se încheie cartea 1 Mac.

CARTEA 2 MAC nu continuă istoria primei cărţi, ci prezintă mai detaliat evenimente din această perioadă. Relatarea începe cu perioada anterioară urcării lui Antioh IV pe tron şi se încheie înainte de moartea lui Iuda Macabeul, deci perioada descrisă e mai scurtă decât în 1 Mac.

Se insistă mai mult asupra evenimentelor care au precedat răscoala macabeilor - abuzurile din viaţa politică şi religioasă a vremii, persecuţia religioasă a lui Antioh IV. Un loc important în naraţiune îl ocupă martiriul suferit în timpul persecuţiei de bătrânul Eleazar şi de cei 7 tineri împreună cu mama lor. Se relatează unele din victoriile repurtate de Iuda Macabeul. Autorul a folosit lucrarea lui Iason din Cirene, pe care, aşa cum mărturiseşte, o prezintă în rezumat, reproducând pasaje largi, dar introducând şi materiale independente sau reflecţii proprii.

CARTEA 3 MAC nu are nici o legătură cu evenimentele amintite în primele două cărţi. Ea relatează despre o persecuţie împotriva evreilor din Egipt în sec. 3 î.Hr. Iudeii sunt adunaţi într-un hipodrom din Alexandria pentru a fi nimiciţi, însă din diverse motive programul eşuează în trei rânduri. Regele realizează atunci că iudeii sunt ocrotiţi de Dumnezeu şi renunţă la planul său.

Valoarea istorică şi doctrinară a cărţilor 1, 2, 3 Mac

1 MAC. Importanţa primei cărţi rezultă din faptul că este principalul izvor istoric despre sfârşitul epocii seleucide şi despre perioada macabeilor. Valoarea istorică a cărţii 1 Mac a fost mereu afirmată. Autorul palestinian a cunoscut bine evenimentele pe care le relatează. Felul de a prezenta istoria se apropie de cel al operelor de istorie profană. El foloseşte izvoare, cum ar fi scrisori sau documente oficiale, pe care le reproduce. De aceea cartea este unul din cele mai preţioase documente despre istoria poporului evreu în perioada intertestamentară. În prezentarea epocii macabeilor, Iosif Flaviu recurge la ea şi o foloseşte ca izvor principal (capitolele 1-13) pentru lucrarea sa „Antichităţi iudaice".

2 MAC. A 2-a carte a Macabeilor nu e compusă cu aceeaşi obiectivitate ca cea dintâi. Aici prevalează nota religioasă şi intenţia autorului de a oferi o operă de zidire sufletească, lucru ce se observă din discursul pe alocuri oratoric şi din reflecţiile sale personale. Cartea a 2-a Mac este o lucrare mai teologică decât prima. Dacă în prima Dumnezeu nici nu este numit (se folosesc substitute, cum ar fi „cerul"), a doua carte insistă asupra prezenţei şi intervenţiei lui Dumnezeu în istorie în favoarea poporului său.

Sunt câteva idei interesante în Cartea 2 Mac, care nu contravin doctrinei cărţilor canonice ale Vechiului Testament şi au cunoscut o dezvoltare ulterioară în gândirea teologică creştină. Ele merită de aceea să fie expuse aici pe scurt.

1. *Creaţia lumii şi creaţia vieţii.* În discursul ei, mama tinerilor macabei afirmă că Dumnezeu a creat lumea „nu din cele ce sunt" (LXX), respectiv „din cele ce nu sunt" (LXX, recenzia lucianică), adică „din nimic" (Vulgata: ex nihilo).

„Rogu-te, fiule, ca, la cer şi la pământ căutând şi văzând toate cele ce sunt într-însele, să cunoşti că din cele ce n-au fost le-a făcut pe ele Dumnezeu şi pe neamul omenesc la fel l-a făcut" (7, 28).

Prin afirmaţia că Dumnezeu a adus lucrurile la fiinţă din nefiinţă, cartea confirmă doctrina biblică a creaţiei, prezentată în Fac 1, 1-3 ş.u., care deşi nu vorbeşte literal de o *creatio ex nihilo*, o presupune. Există „la început" o primă creaţie din nimic a unui haos primordial, a materiei neorganizate; apoi o secundă creaţie, inaugurată prin „să fie lumină" - o organizare a materiei primordiale.

Prin aceasta concepţia Vechiului Testament despre crearea universului se deosebeşte de cea a lumii greco-romane, pentru care creaţia din nimic reprezintă o absurditate logică ('ex nihilo nihil' sau 'ex nihilo nil fit').

În strânsă legătură cu crearea lumii din nimic este prezentată apariţia vieţii umane, pentru om tainică minune, un mister perpetuu:

„Nu ştiu cum v-aţi zămislit în pântecele meu şi nu v-am dat duh şi viaţă şi închegarea fiecăruia nu eu am întocmit-o. Ci Ziditorul lumii, Care a zidit pe om de la naşterea lui, vă va da ca un milostiv iarăşi duh şi viaţă, de vreme ce acum nu vă este milă de voi, iubind legile Lui" (7, 22-23).

2. *Rugăciunea pentru morţi şi mijlocirea celor morţi pentru cei vii.* În 2 Mac 12, 42-45 avem singurul loc din Vechiul Testament (totuşi o carte necanonică!) unde se afirmă eficacitatea rugăciunii pentru cei adormiţi. După biruinţă, Iuda Macabeul ordonă ca trupurile celor căzuţi în luptă să primească onorurile cuvenite şi să se aducă jertfe de iertare pentru păcatele lor la Ierusalim. De remarcat că justificarea rugăciunii pentru morţi se face aici pe baza credinţei în învierea morţilor.

Că de n-ar fi avut nădejde că vor învia cei care mai înainte au căzut, deşert şi de râs lucru ar fi a se ruga pentru cei morţi (12, 44).

Se spune tot în 2 Mac că dreptii dintre morţi se roagă şi mijlocesc pentru cei vii (15, 12-14), afirmându-se astfel implicit şi credinţa în viaţa după moarte. Pentru a-i îmbărbăta înainte de luptă, Iuda le povesteşte soldaţilor săi un vis pe care l-a avut.

În vederea visului astfel era: că Onia, care fusese arhiereu, om bun, blând, cucernic la chip şi cu obiceiuri bune şi la vorbă cuvios, care din pruncie s-a nevoit întru toate lucrurile faptei bune, cu mâinile întinse se ruga pentru toată adunarea Evreilor. După aceasta s-a arătat un bărbat cu căruntele şi cu slavă minunată şi preacuvioasă mărire era împrejurul lui. Şi a grăit Onia, zicând către Iuda: „Acesta este iubitorul de fraţi, proorocul lui Dumnezeu Ieremia, care mult se roagă pentru popor şi pentru sfânta cetate" (15, 12-14).

Se observă de asemenea credinţa în învierea morţilor cu trupul şi în viaţa veşnică, credinţă existentă deja în iudaism în această perioadă, după cum reiese şi din discursurile tinerilor macabei în faţa lui Antioh IV.

„Tu dar, nelegiuitule, ne scoţi pe noi dintr-această viaţă, însă Împăratul lumii, pe noi cei care murim pentru legile Lui, iarăşi ne va învia cu înviere de viaţă veşnică... Din cele-am dobândit acestea (mâinile şi limba - n.n) *şi pentru legile Lui nu ţin seamă de ele, pentru că nădăjduiesc că de la El iarăşi le voi dobândi"* (6, 9-11).

3 MAC. Elementele ficţionale ale relatării au făcut ca acestei cărţi să i se conteste valoarea istorică. Cartea se remarcă însă din punct de vedere spiritual prin conduita personajelor, prin stăruinţa poporului în rugăciune în momentele de primejdie (1, 13-25), sau prin frumoasa rugăciune a arhiereului Simeon din capitolul 2, versetele 1-15.

*

Reamintim în încheiere că în Biserica Ortodoxă aceste cărţi sunt socotite necanonice, adică neinspirate. Biserica nu îşi fundamentează adevărurile de credinţă pe afirmaţiile cărţilor necanonice ale Vechiului Testament. Însă cele câteva exemple oferite mai sus arată că pe bună dreptate Biserica le-a considerat încă din primele veacuri folositoare, atât pentru edificarea morală a credincioşilor, cât şi pentru acele idei care nu contravin învăţăturii de credinţă creştine.

A 59-a Conferinţă Generală a „Societăţii de Studii ale Noului Testament"

(Barcelona, 3—7 august 2004)

Între 3 şi 7 august a.c. a avut loc la Barcelona (Spania) cea de-a 59-a Conferinţă Generală a „Societăţii de Studii ale Noului Testament" *(Studiorum Novi Testamenti Societas,* prescurtat SNTS).

SNTS este o asociaţie de specialişti recunoscuţi internaţional în domeniul studiilor Noului Testament care numără aproximativ o mie de membri din lumea întreagă. În fiecare an, în vacanţa de vară, are loc o conferinţă generală a SNTS, la care sunt invitaţi toţi membrii şi un număr de oaspeţi (cei mai mulţi specialişti mai tineri, aspiranţi la calitatea de membri ai SNTS). La fiecare din aceste conferinţe generale anuale, ţinute în câte un centru universitar din diferite părţi ale lumii, participă între 200 şi 500 dintre cei invitaţi. În acest an, numărul participanţilor a trecut de 230. Au participat şi cei trei membri ai SNTS din România: Prof. Hans Klein, de la Institutul Teologic Luteran din Sibiu, Pr. prof. Vasile Mihoc, de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, şi Pr. prof. Stelian Tofană, de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

Primul referat principal a fost cel al preşedintelui din acest an al SNTS, aşa-numita „conferinţă (adresă) prezidenţială"; este vorba de referatul profesorului W.A. Meeks, de la Universitatea Yale, cu titlul: *De ce să studiem Noul Testament?* Celelalte referate prezentate au fost: Prof. T. K. Seim, *Mama lui Iisus — încă o reconsiderare;* Prof. M. Wolter, *Apocaliptica — formă de expresie în Noul Testament,* Prof. C. Rowland, *Apocalipsa în imagini,* Pr. F. Manns, *Tradiţiile targumice în comentariul la Eclesiast al Sf. Ieronim;* Prof. O. Mainville, *De la Iisus la Biserică. Studiu redacţional al textului din Lc 24;* Dr. R. A. Culpepper, *Proiecte pentru Biserică în relatările din Evanghelii despre moartea lui Iisus;* Prof. J. G. Cook, *Filosofii păgâni şi I Tesaloniceni;* Prof. P. F. Esler, *Memorie colectivă şi Evrei 11: Spre un nou cadru de investigare;* Prof. S. Kim, *Intrarea* (Eisodos) *lui Pavel şi credinţa tesalonicenilor,* şi Prof. M. Wojciechowski, *Vocabularul filosofic al lui Arius Dydimus şi Noul Testament.*

Pe lângă lucrările în plen, s-a lucrat şi în 16 grupe de seminar, cu următoarele teme: 1) Epistolele sobornicesti şi tradiţiile apostolice; 2) Coloseni; 3) Studii curente asupra Evangheliilor sinoptice; 4) Evanghelia de la Matei; 5) Lumea greco-romană în perioada Noului Testament: limbaj; cultură; idei; 6) Limba greacă a Noului Testament; 7) Iisus Cel istoric; 8) Cuprinsul şi problemele unei teologii a Noului Testament; 9) Scrierile ioaneice; 10) Septuaginta şi Noul Testament; 11) Misiunea Bisericii: exegeză şi hermeneutică; 12) Noul Testament în istorie şi cultură; 13) Sf. Pavel şi retorica; 14) Scrierile apocrife şi originile creştine; 15) Recepţia Sf. Pavel; 16) Critica de text.

Ultima zi a programului a fost zi de excursie, participanţii putând alege între un tur al oraşului Barcelona, o vizită la mânăstirea benedictină Montserrat sau vizitarea ruinelor romane de la Tarragona-Tarraco.

Pr. prof. VASILE MIHOC

Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă — în pragul celei de a V-a ediţii

Vreme de patru zile, la început de toamnă, mai precis între 14—17 octombrie, Sibiul va fi din nou gazda Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă, „Târg" organizat de Asociaţia SCRIPTUS Sibiu sub Înaltul Patronaj al Patriarhiei Române, cu sprijinul Mitropoliei Ardealului şi al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Ajuns cu ajutorul Bunului Dumnezeu la a V-a ediţie, Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă de la Sibiu tinde să devină mai mult decât un târg de carte, o sărbătoare a cărţii şi revistei religioase, precum şi locul prielnic în care la fiecare început de an universitar să se desfăşoare manifestări cultural-duhovniceşti în cadrul cărora să se faciliteze tinerilor şi publicului sibian redescoperirea spiritualităţii creştine şi a tradiţiilor româneşti, prin intermediul cărţii duhovniceşti, ziditoare de suflet şi de faptă.

În acest an „Târgul" se va desfăşura într-un loc bine-meritat, loc de cinste al urbei sibiene, loc în care atât cartea cât şi „Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă" se vor afla la ele acasă. Şi care este locul cel mai adecvat pentru această unică manifestare naţională dacă nu o prestigioasă instituţie de cultură cum este Biblioteca Judeţeană Astra?

Vor fi patru zile în care Sibiul va purta iar haina de sărbătoare a cărţii duhovniceşti, zile în care cititorii şi iubitorii de carte şi revistă religioasă au posibilitatea de a-şi astâmpăra setea de adevărata lectură duhovnicească cu un număr impresionant de titluri expuse de editurile participante.

Deschiderea oficială va avea loc în 14 octombrie, ziua în care creştinătatea ortodoxă o prăznuieşte pe Sfânta Cuvioasa Parascheva, Sfântă pe care ne-o dorim ca patroană spirituală a acestei ediţii. După ce în jurul orei 13, în prezenţa unui număr considerabil de personalităţi ale vieţii cultural-duhovniceşti, vor fi deschise oficial spre vizitare standurile cu exponatele editurilor participante, la ora 18 vom trăi bucuria de a-l avea în mijlocul nostru pe bine-cunoscutul duhovnic al Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus — Părintele Arhimandrit Teofil Părăian, îndrumător spiritual al multor generaţii. În deschiderea acestei conferinţe va avea loc un concert de muzică religioasă în interpretarea corului de cameră Caedonia din Sibiu.

A doua seară a Târgului va oferi publicului posibilitatea să cunoască mai în detaliu activitatea unei edituri şi anume a Editurii Christiana din Bucureşti.

Sâmbătă, 16 octombrie, tot la ceas de seară, şi în mod special pentru tânărul public prezent, va fi organizată masa rotundă pe tema „Tânărul şi cartea în faţa provocărilor contemporane", având ca invitaţi fii ai Bisericii, atât clerici cât şi mireni.

În ultima zi a Târgului, după cuvântul de binecuvântare, de bun rămas şi de re-vedere adresat de *P. S. Visarion Răşinăreanu,* va avea loc decernarea diplomelor de participare şi a premiilor pentru concursurile desfăşurate pe parcursul celei de a V-a ediţii a Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă. Otpustul Târgului va fi constituit de concertul susţinut de Corul Catedralei Mitropolitane din Sibiu şi dirijat de Pr. Prof. Dr. Vasile Grăjdian.

Pentru ediţiile viitoare nădăjduim ca „Târgul să atingă consistenţa pe care o merită şi să devină o oglindă cât mai fidelă a vredniciei ortodoxe", aşa cum adesea spunea d-l Răzvan Codrescu, prieten apropiat al Asociaţiei şi al Târgului.

ORGANIZATORII

Ce va folosi omului?

(Urmare din pag. a 3-a)

litatea de a-şi dobândi mântuirea, prin strădania vieţii de pe pământ: „Vindeţi averile voastre şi daţi-le milostenii, faceţi-vă pungi care nu se învechesc, comoară nesleită în ceruri, unde furul nu se apropie, nici molia nu strică" (Luca 12, 33). Despre o astfel de agoniseală, dobândită cu trudă, grăieşte Scriptura, prin rostul înţeleptului Solomon: „Rodul meu este mai bun decât aurul, decât aurul cel mai curat, iar ceea ce vine de la mine este mai de preţ decât argintul lămurit" (Proverbe 8, 19).

Ap. Pavel, scriindu-i lui Timotei, episcop în Efes, îi dă sfaturi şi privitoare la cei bogaţi: „Celor bogaţi în veacul de acum, porunceşte-le să nu-şi facă închipuiri trufaşe, nici să-şi pună nădejdea în bogăţia cea nestatornică, ci întru Dumnezeu care ne dă cu belşug toate spre îndulcirea noastră. Porunceşte-le să facă ce e bine, să se înavuţească în fapte bune, să fie darnici, să fie cu mână largă, agonisindu-şi lor bună temelie în veacul viitor şi câştigători făcându-se vieţii celei adevărate" (I Timotei 6, 17—19).

Neadmiţând pronia cerească, lumea păgână acorda interes numai pentru viaţa de aici, de pe pământ. Filozoful grec Epicur (337—270 î.Hr.) punea fericirea în cumpătarea plăcerilor şi în cultura spiritului. Deviza adepţilor lui Epicur însă era: „Mănâncă, bea, căci după moarte nu mai este nici o dorinţă" (adică: Edite, bibite, post mortem nulla voluptas). Datorită denaturării doctrinei maestrului, discipolii dedându-se plăcerilor materiale, s-au numit „porcii din turma lui Epicur" (Epicuri de grege porci).

În contrast cu concepţia lumii păgâne, creştinismul, prin concepţia sa, acordă importanţă deosebită purtării de grijă a lui Dumnezeu, pentru cele spirituale, pentru suflet, în scopul dobândirii vieţii de dincolo de mormânt. Valoarea sufletului este oglindită cu prisosinţă în parabolele cu drahma cea pierdută şi în cea cu oaia cea rătăcită.

Cu osteneală a fost agonisită drahma cea pierdută de către sărmana femeie, al cărei avut se restrânge la modesta sumă de zece drahme. Ea şi-a grijit cu scumpătate aceşti bani ai săi şi dacă totuşi şi-a pierdut una din drahme, a căutat scotocind peste tot, până a găsit-o. Ca şi această femeie, şi Biserica ţine cu minuţiozitate la sufletele fiilor săi, să nu se rătăcească vreunul. Dacă însă se pierde un suflet, nu renunţă la nici o osteneală, până când nu-l găseşte. Dacă reuşeşte să-l afle, îl readuce la sânul său. Bucurie deosebită se face pentru un suflet readus în viaţa Bisericii.

Ca şi femeia sărmană, o îngrijorare asemănătoare l-a cuprins şi pe păstorul care având o sută de oi, i s-a rătăcit una dintre ele. El nu stă pe gânduri; lasă cele nouăzeci şi nouă de oi pe pajişte şi pleacă în căutarea oii rătăcite. Depune osteneală şi nu se lasă până nu o găseşte. Aflând-o, o ia pe umerii săi şi cu mare bucurie o readuce în turma sa. Iconografia Bisericii creştine îl reprezintă pe Mântuitorul ca bunul păstor, cu oaia regăsită pe umerii săi, readucând-o în staulul turmei sale. Bucurie mare se face în ceruri pentru un suflet salvat de la rătăcire şi readus în staulul turmei cuvântătoare.

Simţind că sfârşitul său este aproape şi dându-şi seama, că de-acum este gata pentru jertfă, Sf. Ap. Pavel face ultime consideraţii şi anume:

„Lupta cea bună m-am luptat, am ajuns la capătul drumului, am păzit credinţa. De aci încolo, îmi stă înainte cununa dreptăţii, pe care Domnul mi-o va da în Ziua Aceea, El, dreptul judecător şi nu numai mie, ci şi tuturor celor ce au iubit arătarea lui" (II Timotei 4, 6—8).

Alături de porunca dată de Domnul unora dintre episcopii bisericilor, răsună peste veacuri, îndemnul Sf. Ap. şi evanghelist Ioan: „Fii credincios până la moarte şi îţi voi da ţie cununa vieţii" (Apoc. Sf. Ioan Teologul 2, 10).

Biserica Ortodoxă Română împărtăşeşte doliul Bisericii Alexandriei Egiptului

(Urmare din pag. 1)

unul era al patriarhului Petros al VII-lea. Împreună cu el au pierit în accident toate cele 17 persoane aflate la bord, între care mitropolitul Irineu de Pilousion, mitropolitul Hrisostom de la Cartagina, episcopul Nectarie de Madagascar, arhimandritul Arsenios, starețul Mânăstirii Machaira din Cipru, arhimandritul Calistrat, un diacon, trei consilieri, o persoană de gardă, fratele patriarhului, Gheorghios şi cinci membri ai echipajului.

Vestea morţii patriarhului Petros al VII-lea s-a răspândit cu repeziciune producând consternare în întreaga lume creştină.

În vârstă de 55 de ani, patriarhul era cel mai tânăr dintre Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe şi era o figură cunoscută în lume pentru deschiderea sa ecumenică ca şi pentru acţiunile sale umanitare în întreaga Africă.

În anul trecut 2003, ca invitat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist al României, S. Sa a făcut o vizită oficială între 6—12 septembrie în ţara noastră, prilej cu care a avut posibilitatea să cunoască şi viaţa bisericească din Transilvania, participând la sfinţirea mânăstirii Recea din jud. Mureş şi la sfinţirea subsolului Catedralei din Baia Mare.

După ce trupul său a fost recuperat din apa mării a fost transportat la spitalul din Larisa şi apoi depus în Catedrala ahiepiscopală din Atena.

La vestea trecerii sale dincolo, patriarhul ecumenic Bartolomeu al Constantinopolului a declarat: *„Este foarte greu să crezi că nu se mai află printre noi patriarhul Alexandriei, dinamicul şi energicul Întâistătător al tronului Alexandriei, părintele grijuliu al grecilor, mult iubitorul nostru prieten, frate şi împreună slujitor, care înainte de urcarea pe tronul patriarhal din diferite poziţii şi mai apoi ca patriarh a desfăşurat o valoroasă pastoraţie apostolică în continentul african. Ne vom ruga pentru odihna în lumea dreptilor a fericitului său suflet. Împărtăşim durerea Patriarhiei Ecumenice, a familiei tuturor ortodocşilor şi mai ales a Bisericii surori a Alexandriei care acum a rămas orfană de păstorul ei".*

La rândul său, Arhiepiscopul Atenei Hristodulos a declarat: *„Moartea Patriarhului Alexandriei zguduie Ortodoxia şi văduveşte Patriarhia Alexandriei într-un moment decisiv al ei. A fost un veritabil slujitor şi suntem profund mişcaţi de acest tragic accident".* La fel premierul grec Costa Karamanlis, aflat la Tesalonic chiar în ziua producerii accidentului şi-a exprimat şi el *„profunda durere"* pentru acest tragic accident, considerat ca *„o pierdere grea pentru Biserica Ortodoxă, pentru elenism şi pentru forţele armate"*, cerând populaţiei să păstreze un minut de reculegere în memoria victimelor.

Slujba înmormântării patriarhului Alexandriei Petros al VII-lea s-a desfăşurat în două etape, miercuri, 15 septembrie a.c.

Mai întâi în Catedrala arhiepiscopală din Atena a fost oficiat un serviciu religios sub protia Prea Fericitului Hristodulos al Atenei şi al întregii Elade, şi la care au participat membri ai Sinodului Bisericii Greciei, ai Sinodului Patriarhiei Alexandriei, reprezentanţi ai autorităţilor în frunte cu preşedintele Greciei Costas Stefanopoulos şi premierul Costas Karamanlis. După terminarea serviciului funebru cu onoruri militare, trupul patriarhului Alexandriei a fost depus pe un afet de tun şi apoi îmbarcat într-un avion militar cu destinaţia Cairo.

La mânăstirea Sf. Gheorghe din Paleo Cairo, locul unde se îngroapă după tradiţie patriarhii Alexandriei, a avut loc slujba propriu-zisă a înmormântării, oficiată de un sobor de ierarhi în frunte cu S. Sa Bartolomeu I, patriarhul Ecumenic de Constantinopol. Au participat de asemenea pătriarhii: Ignatie al Antiohiei, Irineu al Ierusalimului, Arhiepiscopul Hristodulos al Atenei, arhiepiscopul Anastasios al Albaniei precum şi alţi reprezentanţi ai Bisericilor ortodoxe surori. La slujbă au luat parte autorităţi civile din Grecia şi din Egipt, reprezentanţi ai altor Biserici Creştine şi mulţime de credincioşi. După terminarea slujbei, trupul a fost depus în cripta din subsolul bisericii spre veşnică odihnă.

*

Patriarhul de fericită pomenire Petros al VII-lea s-a născut în localitatea Synhari din Cipru la 3 septembrie 1949, astăzi în regiunea de nord, ocupată de turci.

În anul 1962 a fost tuns în monahism la mânăstirea Machaira din Cipru. Între 1966—1969 a urmat cursurile Seminarului Teologic Sfântul Barnaba din Nicosia. A fost hirotonit diacon în 1969 iar din 1970 a intrat în clerul Patriarhiei. A studiat apoi la Cairo, Atena şi la Dublin, în Irlanda. La 15 august 1978 a fost hirotonit întru ieromonah şi numit preot la Parohia „Sf. Nicolae" din Cairo. Între 1980—1983 a fost numit vicar general la Iohanesburg, iar la 15 august 1983 a fost hirotonit episcop de Babilon. În anul 1990 a fost numit vicar general de Cairo, apoi a fost ales în 1993 mitropolit de Akkra iar din 1994 a devenit mitropolit de Camerun.

La 9 martie 1997 a fost ales ca patriarh al Alexandriei succedându-i patriarhului Partenie, fiind în acelaşi timp al 115-lea patriarh al Alexandriei şi urmaş al Sf. Ap. şi Evanghelist Marcu.

Dumnezeu să-l odihnească întru lumina cea fericită a aleşilor Săi şi veşnică să-i fie pomenirea.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Joi, 2 SEPTEMBRIE 2004** — **I.P.S. Sa** a primit în audienţă la Reşedinţa mitropolitană pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediaşului;
— A primit pe Dl. Ilie Cişmaş, revizor contabil al Arhiepiscopiei.
— A primit pe D-na Tatiana Tăban din Sibiu.

● **Sâmbătă, 4 SEPTEMBRIE 2004** — S-a întâlnit la Reşedinţa mitropolitană cu Dl. Ion Iliescu, Preşedintele României.
— În drum spre Austria a poposit la Episcopia Aradului, fiind întâmpinat de Prea Sfinţitul Timotei Seviciu, Episcopul Aradului.

● **Duminică, 5 SEPTEMBRIE 2004** — A sosit la Mönchhof — Austria unde a fost întâmpinat de P.C. Pr. Dr. Nicolae Dura, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Viena.

● **Vineri, 10 SEPTEMBRIE 2004** — S-a întâlnit cu d-na Dr. Cornelia Foit, vicepreşedinta Societăţii de Cruce Roşie din Viena.

● **Duminică, 12 SEPTEMBRIE 2004** — A asistat la Sf. Liturghie în Capela Mânăstirii Marienkrou — Mönchhof.
— În după-masa aceleiaşi zile a efectuat o vizită în împrejurimi.

● **Joi, 16 SEPTEMBRIE 2004** — A vizitat biserica nou-zidită a Parohiei Ortodoxe Române din Viena, păstorită de vrednicul Pr. Nicolae Dura, parohul bisericii.
— A vizitat Viena şi împrejurimile.

● **Duminică, 19 SEPTEMBRIE 2004** — A revenit în ţară şi a făcut un popas la Sf. Episcopie a Aradului.
— S-a întâlnit cu P. S. Sa Timotei Seviciu, Episcopul Aradului.
— În după-masa aceleiaşi zile a ajuns la Sibiu.

● **Joi, 23 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe Dl. Costel Şerbănescu din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Sorin Minea de la parohia Brădet, Episcopia Covasnei şi Harghitei.
— A primit pe P.C. Pr. Tudor Sicoe de la parohia Hurez, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe Ierom. Calinic Pondroş de la schitul Răşinari.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Victor Neamţu, Directorul Seminarului Teologic Liceal Braşov.

● **Sâmbătă, 25 SEPTEMBRIE 2004** — A efectuat o vizită de lucru la şantierul Academiei de la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.
— S-a întâlnit cu membrii colectivului de constructori, format din arhitect Victor Modoran, ing. Bogdan Ioniţă şi ing. Alexe Plămădeală, toţi din Bucureşti.
— S-a întâlnit cu dl. Ec. Constantin Teculescu din Bucureşti.

● **Duminică, 26 SEPTEMBRIE 2004** — A asistat la Sf. Liturghie în Biserica Mânăstiriii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, prilej cu care, la sfârşitul Sf. Liturghii, a rostit un cuvânt de învăţătură.

● **Luni, 27 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe Prof. Ştefan Dumitru din Bucureşti.
— Ec. Nicolae Negrilă — Craiova.
— Prof. Constantin Dogaru — Bucureşti.
— Ec. Dan Zamisnicu din Bucureşti.
— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi exarh al Mânăstirilor.

● **Marţi, 28 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Stelian Manolache din Braşov.
— A primit pe monahia Tecla Streulea, stareţa Mânăstirii Măgura - Jina.

● **Miercuri, 29 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe dl. Ionuţ Tomuş din Sibiu.
— S-a întâlnit cu P. S. Sa Dr. Irineu Slătineanul, arhiereu-vicar — Vâlcea.
— În după-masa aceleiaşi zile a primit vizita d-nei Dr. Cornelia Foit, vicepreşedinta Crucii Roşii din Viena, aflată în trecere spre Bucureşti.
— A primit pe Dl. Dr. Viorel Roman din Sibiu.

● **Joi, 30 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediaşului, jud. Sibiu.
— A primit pe d-na Ogrean Anuţa din Târnăveni.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

În Editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut, încă din luna iunie, ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 2004.

El poate fi procurat sau comandat la Librăria Eparhială Sibiu (Str. Mitropoliei, nr. 35), la preţul de 80 000 lei/exemplar.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele Parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

— **Parohia ortodoxă română** POIANA MĂRULUI I — **la numiri;**
— **Parohia ortodoxă română** ROTBAV — **la numiri.**

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAŞ

— **Parohia ortodoxă română** OHABA — **la numiri.**

Termen de concurs: 1 octombrie — 1 noiembrie 2004.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copiii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. GHEORGHE STREZA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Părintele Dumitru Stăniloae, teolog al iubirii, 1903—2003.** *La centenarul naşterii sale.* Lucrare apărută la Editura Universităţii „Lucian Blaga", Sibiu, 2004, tipărit cu binecuvântarea *Î. P. S. Antonie,* coordonator avându-l pe P. C. Pr. prof. univ. Dr. *Dumitru Abrudan,* iar responsabili de volum, P. C. Pr. lect. Dr. *Aurel Pavel* şi P. C. Pr. lect. Dr. *Constantin Oancea.*

Este un volum aniversar la împlinirea a 100 de ani, a celui ce a fost iubitul nostru profesor *Dumitru Stăniloae.* Au scris despre dânsul, în această carte, în special părinţii profesori de la Facultatea de Teologie, dar şi alţii din Anglia, U.S.A. etc. .

El se înscrie în rândul celor mai mari profesori, teologi ai Ortodoxiei, luminând întru înţelegere Teologia secolului XX. „Pentru Teologia românească el este un deschizător de drumuri prin faptul că a pus în lumină gândirea şi duhul Părinţilor Bisericii, depăşind schemele scolastice ale Teologiei ortodoxe de manual a secolului XIX, propunând un discurs viu, personal, dinamic, despre Dumnezeu şi despre lume. Traducerile făcute de-a lungul întregii sale vieţi, din Operele Sfinţilor Părinţi de la Atanasie cel Mare, Chiril al Alexandriei, Grigorie Teologul, la Maxim Mărturisitorul şi Grigorie Palama, precum şi traducerea în limba română a celor 12 volume ale Filocaliei, sunt o dovadă a legăturii strânse pe care Părintele Stăniloae a văzut-o între teologisire şi viaţa de rugăciune a Bisericii, între tradiţie şi datoria Teologiei de a răspunde problemelor lumii contemporane" (P. F. Patriarh Teoctist).

A scris desigur opera lui principală **„Teologia dogmatică"** în 3 volume şi multe altele care îl fac **cel mai mare teolog al lumii contemporane.**

Îndemnăm la lectura acestei cărţi pe toţi cei care doresc să îl cunoască cu adevărat pe Părintele Dumitru Stăniloae.

*

Viorica E. Ungureanu publică: **Clipa, această veşnicie. L'instant, cette éternité.** Cartea apare la Editura Universitas XXI, Iaşi.

E o carte căruia Constantin Ciopraga îi scrie un scurt cuvânt înainte, din care înţeleg că e vorba despre o poezie reflexivă în care clipa, mărginitul, finitul beneficiază de miracolele infinitului. El scrie printre altele: *„Nu e, în aceste pagini, nici exuberanţă în exces, nu sunt nici melancolii durabile, nici surpări în solitudine. În halourile vremii, existenţa devine o formă de eternism condensat".*

Am cunoscut-o bine pe poetă, încă de când era, nu ştiu, şcolăriţă sau poate terminase liceul, la Geneva, în Elveţia. I-am cunoscut bine familia, căreia ea îi dedică aceste versuri. Scrie un vers foarte frumos, şi-mi pare rău că nu pot să exprim aici toată admiraţia mea, pentru versul ei scurt, în aşa fel încât încape pe pagină poezia în româneşte şi apoi în franţuzeşte, limbă pe care ea o ştie, parcă, din născare. Aş da un singur exemplu dintr-o poezie luată la întâmplare, care se numeşte **Poveste uitată:** *„Codrul — mare străbună / Corole ce spumă / în frunze adună, / Umbra tăiată cu raze de lună / Grăbeşte să spună / Povestea-nvăţată / mereu ascultată / mereu uitată . . . / Ascultaţi oameni / încă o dată: / eterne renaşteri, eterne întoarceri!"* / şi iată cum o traduce în franţuzeşte: *„Le bois-mer ancestrale, / corolles de mousse / dans des feuilles s'amassent / L'Ombre tail'ée / par les rayons / de lune / raconte / le conte déjà appris / toujours écouté, / toujours ignoré . . . / Humains, écoutez: / Nouvelles renaissances, / Éternels retours".*

În general, scrie poezie frumoasă, lipsită de conotaţiile amoroase sau de esenţă lirică, despre chemările iubirii, sau despre alte chemări omeneşti pe care le găsim de obicei în lirica feminină. Aici toate versurile sunt de reţinere, de lăsare în umbră, de nepomenire a ceea ce face de obicei lirica feminină.

E o poezie destul de serioasă, unde nu au ce căuta sentimentalismele care de obicei populează lirica feminină. Văd pe ultima copertă, cărţi scrise de acelaşi autor: *Victor Hugo* — **Cugetări.** Antologie şi traduceri în limba română, Ed. Albatros, 1982, *Nicolae Titulescu* — **Reflecţii.** *Antologie şi studiu introductiv,* Ed. Albatros, 1985.

M-a bucurat acest volum de versuri şi îi doresc în continuare, autoarei, tot gândul cel bun, şi în versuri ca acestea să-şi treacă timpul acesta scurt, care e viaţa.

*

● Părintele Constantin Necula scrie, la Editura Oastei Domnului, Sibiu, 2004: **Să ne merităm Ortodoxia.** Este o carte cu foarte multe titluri, alcătuită din meditaţii diferite, cu privire la unele teme, cum ar fi: *Să ne merităm Ortodoxia, Firescul discret al Crăciunului, Despre sinceritate şi nu numai, Căderea în lumesc, Taina Bisericii* etc.

Iată ce scrie Lect. Univ. Dr. Lucian Groza: *„Să ne merităm ortodoxia e, mai întâi de toate, o impresie, «un deja şi nu încă» în speranţa mântuirii, a ajungerii la asemănarea Persoanei, nu doar prin ghicitură şi oglindă, ci aceea faţă către Faţă".*

E o carte bună pe care o recomandăm cititorilor.

ANTONIE P.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, **a săvârşit următoarele:**

● **2 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit împreună cu P.S. Gherasim al Râmnicului, Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala arhiepiscopală din Constanţa.
— A făcut parte din soborul slujitor care, sub protia P. F. Părinte Teoctist, Patriarhul României, a oficiat slujba înmormântării arhiepiscopului Lucian Florea.

● **4 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a monumentului eroilor din localitatea Rod, prot. Sălişte.
— A însoţit pe dl. Ion Iliescu, Preşedintele României, în vizita oficială efectuată în localităţile Rod, Tilişca şi Sălişte din Mărginimea Sibiului.
— Seara a oficiat, în biserica din Tălmăcel, cununia tânărului teolog Nicolae Popa cu Iuliana, din Chişinău.

● **5 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica mare din Răşinari rostind cuvânt de învăţătură. Teologul Marius Corlean a fost hirotonit întru diacon.
— Cu prilejul împlinirii a 800 de ani de atestare a localităţii, P.S. Sa a primit titlul de „cetăţean de onoare".

● **7 SEPTEMBRIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba Vecerniei la Mânăstirea Răşinari şi a tuns în călugărie pe monahul Chesarie Pondroş, vieţuitor al mânăstirii.

● **8 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" de la Măgura - Jina, prot. Sălişte, rostind cuvânt de învăţătură.

● **10 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a primit o delegaţie de credincioşi germani din Regensburg, conduşi de monseniorul Nikolaus Wyrvoll.

● **11 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **12 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din loc. Bucium, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.
— Diaconul Marius Corlean a fost hirotonit întru preot pe seama acestei parohii, iar seminaristul Alin Lazăr Zăgrean, întru diacon.
— Seara, a slujit şi a predicat la slujba Vecerniei, la Mânăstirea Bucium.

● **14 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Beneşti, protopopiatul Agnita, hirotonind întru preot pe seama acesteia pe diaconul Alin Lazăr Zăgrean, iar întru diacon, pe monahul Chesarie Pondroş.

● **15 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a primit un grup de 12 pastori luterani din Germania aflaţi în vizită la Sibiu.
— A săvârşit în Capelă slujba de Te-Deum cu prilejul începerii cursurilor preoţeşti şi a cursurilor de asimlare a cântăreţilor bisericeşti.
— A slujit Vecernia în Catedrală.

● **19 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la mânăstirea „Toţi Sfinţii" din Răşinari, hirotonind întru ieromonah pe seama acesteia pe ierodiaconul Chesarie.

● **20—21 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii anului şcolar la Seminariile Teologice din Braşov şi Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură elevilor seminarişti.

● **22 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a primit pe Stephen Platt, preot ortodox, directorul Societăţii Sf. Alban şi Sf. Sergiu din Oxford, însoţit de rev. Geoff Kimber.
— Seara a slujit Vecernia în Capela mitropolitană împreună cu cântăreţii bisericeşti - rostindu-le cuvânt de învăţătură.

● **26 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în parohia Râu Sadului, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură (pr. paroh Adrian Drăguşin).

● **27 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care, sub protia I.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Râmnicu-Vâlcea cu prilejul zilei Sf. Ierarh martir Antim Ivireanul.

● **29 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a vizitat Asociaţia medical-creştină „Christiana" aflată sub îndrumarea Arhiepiscopiei Sibiului.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală şi a conferit d-lui Ec. Ioan Meţiu din Sibiu, distincţia „Crucea Patriarhală pentru mireni" oferită de P.F. Teoctist, Patriarhul României.

● **30 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut o vizită la Seminarul Teologic din Braşov.
— A făcut o vizită protocolară d-lui George Scripcaru, primarul oraşului Braşov.

Arhid. VASILE AVRAM

Semnal

Inaugurat în 1948, la Amsterdam, în Olanda, Consiliul Ecumenic al Bisericilor (C.E.B.), este o grupare a 342 de Biserici din mai mult de 120 de ţări, de pe toate continentele şi îşi are sediul la Geneva. Pe lângă protestanţi, au aderat la Consiliul Ecumenic şi cele mai mari Biserici de tradiţie ortodoxă (la New-Delhi, în 1961).

Cu toate că Biserica romano-catolică nu este membră a C.E.B., ea cooperează strâns cu această organizaţie intercreştină.

În ultimii ani, Consiliul Ecumenic a trecut printr-o perioadă de criză, existând temeri că s-a îndepărtat de adevărata sa menire, care este refacerea unităţii creştine primare. Un semnal al acestei crize îl reprezintă refuzul unor Biserici ortodoxe de a trimite delegaţi la întrunirile C.E.B.-ului.

Se încearcă o reaşezare a lucrurilor şi o sporire a încrederii Bisericilor membre cum că C.E.B. a rămas fidel idealurilor sale, care izvorăsc din Evanghelie.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**
I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 și 15 octombrie
Nr. 37—40
2004

Man-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

SIBIU 7
15.10.12
b
OF

„LA CEAS DE PRAZNIC ARDELEAN"

Cu aleasă bucurie, Biserica Ortodoxă Română prăznuiește în fiecare an la 21 octombrie pe sfinții mărturisitori din Ardeal, Visarion Sarai, Sofronie de la Cioara, mucenicul Nicolae Oprea din Săliște, preoții Moise Măcinic din Sibiel și Ioan din Galeș. Primii trei sfinți mărturisitori au fost canonizați de către Sf. Sinod al Bisericii noastre în anul 1955, fiind proclamați cu mare solemnitate în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia la 21 octombrie, în chiar ziua în care a avut loc actul revenirii fostei Biserici Unite la Biserica mamă Ortodoxă.

Au fost atunci manifestări grandioase la care au participat membrii Sf. Sinod în frunte cu patriarhul de veșnică pomenire Justinian Marina, mulțime mare de preoți și de credincioși.

Ultimii doi din ceata mărturisitorilor ardeleni, preoții Moise Măcinic și Ioan din Galeș au fost canonizați de către Sf. Sinod în anul 1993, împreună cu alți sfinți și bineplăcuți lui Dumnezeu, odrăsliți din neamul nostru. De aproape 50 de ani, credincioșii ortodocși români, mai ales cei din Ardeal, cinstesc așa cum se cuvine pe cuvioșii mărturisitori care au luptat pentru apărarea dreptei credințe și și-au jertfit viața în temnițele vremii, pentru puritatea credinței străbune și pentru închinarea neîntinată a lui Hristos.

Au fost vremuri de cumpănă pentru neamul românesc din Transilvania, atunci când s-a vrut ruperea unității de credință și de simțire românească a fiilor aceluiași neam. S-a încercat, cum se mai încearcă și acum, să-i înstrăineze pe români de la sânul cald al Bisericii pravoslavnice și să-i facă astfel să-și uite limba, credința, obiceiurile și neamul.

Ca un dar al Providenței dumnezeiești au apărut în acele vremuri de răstrițte sfinții ardeleni, mărturisitorii dreptei credințe care, ca niște luceferi, au condus lupta pentru apărarea credinței și a Bisericii.

Ca niște îngerești trâmbițe ei au înviorat în sufletul românilor ardeleni îndrăznirea mărturisirii dreptei credințe — cum îi numește troparul lor — și ca niște înțelepți propoveduitori pe popor l-au hrănit cu dreaptă și luminată învățătură.

Nici nu ne dăm poate seama cum ar fi arătat Transilvania astăzi, atât din punct de vedere spiritual

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Cântarea omofonă mijloc de întărire a unității de credință

Se știe că nu a existat popor în lume care să nu fi avut muzică și să nu fi practicat cântarea. Sentimentul frumosului s-a manifestat dintotdeauna prin muzică — ca și prin celelalte arte — potrivit cu locul, timpul și specificul fiecărui popor. Muzica are putere emoțională, fiind socotită un tezaur prețios al simțirii și gândirii ființei umane. De aceea popoarele din cele mai vechi timpuri atribuiau muzicii un rol instructiv și educativ, înscriind-o printre științele cele mai înalte și folositoare.

Despre muzică Platon spunea: *„Muzica este o lege morală. Ea dă suflet universului, aripi gândirii, este esența ordinii, înălțând către tot ce este bun, drept și frumos"*. Mulți gânditori din antichitate vorbesc despre originea divină a muzicii.

Evreii, popor monoteist, au cultivat de asemenea muzica închinată lui Iahve, muzica religioasă a templului.

În concepția creștină, Dumnezeu însuși cântă, iar lumea cerească trăiește și ea în compania muzicii. De aceea îngerii nu apar în picturile celebre nici pictând, nici desenând sau scriind, ci *cântând*. Prin darul cântării omul se aseamănă cu îngerii și cu sfinții care aduc neîncetat slavă lui Dumnezeu *(Isaia, VI, 2-3, Luca, II, 13-14)*. E firesc ca în cultul creștin cântarea să fi ocupat încă de la început un loc important. Mai ales cultul ortodox folosește un bogat și variat volum de cântări, unele de origine biblică, altele alcătuite de diferiți melozi și imnografi creștini.

Cântarea este modul cel mai propriu de a vorbi despre sau lui Dumnezeu, de a mulțumi lui Dumnezeu, de a-L lăuda, de a I ne închina.

Prin cântare spunem mai mult decât putem exprima prin cuvinte.

CÂNTAREA ÎN COMUN A CREDINCIOȘILOR, MIJLOC DE PARTICIPARE ACTIVĂ LA VIAȚA LITURGICĂ A BISERICII

Cântarea bisericească în cadrul cultului divin în Biserica Ortodoxă deține un rol deosebit de important, două treimi din rânduielile slujbelor fiind cântate. Una din formele de participare directă și activă a credincioșilor la cult, în timpul slujbelor și serviciilor religioase, este *„cântarea în comun"*, formă de manifestare de o deosebită putere emoțională, ce poate fi întâlnită încă din Vechiul Testament.

a) *Cântarea liturgică în istoria Bisericii*

Temeiuri biblice și patristice pentru cântarea în comun a credincioșilor

Cea dintâi *„cântare în comun"* de care se vorbește în Vechiul Testament este *„Cântarea lui Moise și a fiilor lui Israel"*, după ce au trecut prin Marea Roșie, îndreptându-se spre pământul făgăduinței. *„Atunci Moise și fiii lui Israel au cântat Domnului cântarea aceasta și au zis: Să cântăm Domnului căci cu slavă s-a preaslăvit"*.

În psalmii lui David sunt de asemenea numeroase referirile la cântarea în comun. *„Și au crezut în cuvintele Lui și au cântat laudă Lui" (Ps. 105,12)* sau *„Cântați Domnului cântare nouă, cântați lauda Lui" (Ps. 149,1)*, iar în *Psalmul 134, 1-4 „lăudați numele Domnului, lăudați pe Domnul cei ce stați în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru. Lăudați pe Domnul că este bun, cântați numele Lui că este bun"*.

În Noul Testament, Însuși Mântuitorul împreună cu apostolii, într-unul din cele mai importante momente ale vieții și activității Sale, la Cina cea de Taină, - cum relatează Sf. Ap. și Ev. Matei la Cap. 26, vs. 30 -, au cântat laude, *„și după ce au cântat laude, au ieșit la Muntele Măslinilor"*. Sf. Ap. și Ev. Marcu descrie același moment la Cap. 14, vs. 26: *„după ce au cântat cântări de laudă, au ieșit la Muntele Măslinilor"*.

Mai târziu Sf. Ap. Pavel, adresându-se Efesenilor le recomanda: *„vorbiți între voi în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești, lăudând și cântând Domnului în inimile voas-*

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. DUMITRU LUCA

Constantin Vodă Brâncoveanu

La Sf. Maria Mare s-au împlinit 290 de ani de la tragica moarte a lui Constantin Vodă Brâncoveanu și a celor patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu și Matei.

În 1688, moartea neașteptată a domnitorului Șerban Cantacuzino și neputința ca tronul să-i revină fiului său minor, i-a ușurat într-o considerabilă măsură urcarea la tronul Țării Românești a lui Constantin Brâncoveanu. Cu puțin timp înaintea morții sale, chiar Șerban Cantacuzino îl socotea pe Constantin Brâncoveanu a fi cel mai indicat ca să-i moștenească tronul.

Marea boierime i s-a adresat lui Constantin Brâncoveanu cu rugămintea să accepte a fi domnitor. Între altele, Brâncoveanu a spus: „Dumneavoastră m-ați pohtit și fără voia mea m-ați pus domn, în vremi de acestea turburate, înconjurate de oști și de vrăjmași... Dacă pohtiți toți, mi-e voia și mie" (Columbeanu S., Valentin Radu, Constantin Brâncoveanu și epoca sa, Ed. Științifică, București, 1967, p. 21). Confirmat fiind apoi ca domnitor de către sultan, în acele condiții potrivnice, în treburile statului, Brâncoveanu a fost ajutat de către unchiul său, stolnicul Constantin Cantacuzino.

La instalarea ca domn a lui Brârcoveanu, se anunțau nori amenințători asupra statului muntean. Turcia cu granița de-a lungul Dunării, iar Austria prezentă la nord, în Transilvania, își făceau simțite interesele expansioniste, care se ciocneau deasupra teritoriului Țării Românești. Spre a alunga primejdia, era necesar a face uz de toate resursele dibace ale diplomației. Nu puteau fi neglijate nici interesele Poloniei și trebuia asigurată liniștea din partea statului moldovean. În ale lor „Pagini din trecutul diplomației românești" V. Cândea, D. C. Giurescu și M. Malița, p. 168-169, arată că în partea din urmă a sec. al XVII-lea și în partea de început a următorului secol, „cancelaria domnească a Țarii Românești a desfășurat cea mai intensă activitate diplomatică din întreaga Europă de sud-est". În câteva încăperi ale Curții Vechi, un număr de slujbași, sub conducerea stolnicului C. Cantacuzino, încercau să descifreze, cu ajutorul rapoartelor primite din: Viena, Moscova, Constantinopol, Ierusalim, Veneția, Iași etc., sensul evoluției evenimentelor politice. O astfel de activitate diplomatică se impunea mai cu osebire, începând cu venirea pe tronul Țării Românești a lui Constantin Brâncoveanu.

Proaspăt domnitor, Brâncoveanu s-a declarat continuatorul politicii înaintașului său. La 30 ianuarie 1689, el a semnat diploma imperială cu austriecii. Vienei îi trimitea in-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

În spiritul hotărârii sinodale privind promovarea cântării omofone

Cursurile pentru Cântăreți bisericești la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu — septembrie 2004

Urmând prevederile Hotărârii Sfântului Sinod nr. 8400/13—14 febr. 1996, reînnoită în data de 15 iunie 2004 privind promovarea cântării omofone în parohiile Bisericii Ortodoxe Române, în perioada 13—25 septembrie 2004 la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" a Universității „Lucian Blaga" din Sibiu s-au ținut *Cursurile pentru cântăreții bisericești din Arhiepiscopia Sibiului*.

Bucurându-se de binecuvântarea Înalt Prea Sfinției Sale I.P.S. Dr. ANTONIE Plămădeală, Mitropolitul Ardealului și ținute la Sibiu după o întrerupere de mai mulți ani, aceste cursuri de specialitate au reunit peste 50 de cântăreți de diferite vârste din toate protopopiatele Arhiepiscopiei Sibiului.

Cele circa două săptămâni au cuprins variate activități de predare și de practică — cursuri, seminarii și participări zilnice la Sfintele Slujbe care au avut loc la Capela Facultății de Teologie.

Cursurile cu caracter teoretic au privit elemente de *Istorie a cântării bisericești* în general și *Cântarea în Biserica Ortodoxă Română* în particular, unele aspecte specifice ale cântării bisericești, cum ar fi *uniformizarea cântării* în contextul existenței unor variante regionale (în special cântările după Dimitrie Cunțanu) sau importanța misionară și pastorală a *cântării în comun* a credincioșilor. Cele mai importante activități însă, fapt pentru care li s-a acordat cel mai mare spațiu în economia cursurilor pentru cântăreți, au fost cursurile, seminariile și activitățile cu caracter practic, ce au permis participanților să parcurgă toate cântările necesare la Sfintele slujbe obișnuite în Biserica Ortodoxă. Astfel, s-au avut în vedere în primul rând *Cântările Sfintei Liturghii*, apoi *cele opt glasuri bisericești* (Octoihul), cântări la *Sfintele Taine și Ierurgii, cântări la sărbători, Irmoase la Praznicele împărătești*. Cântările exersate în seminariile practice au fost puse în aplicare și în practica de strană desfășurată zilnic, pe grupe, în cadrul slujbelor de la Capela Facultății de Teologie „Andrei Șaguna".

Nu au fost neglijate nici problemele de *tipic*, strâns legate de activitatea de cântare bisericească, fiind tratate aspecte precum *folosirea cărților de slujbă*, rânduielile la *Vecernie și Utrenie*, alte *rânduieli speciale la sărbători* sau în perioada *Triodului* și cea a *Penticostarului*.

Un moment important l-a constituit întâlnirea Prea Sfinției Sale P.S. Episcop Vicar VISARION Rășinăreanu cu cântăreții bisericești prezenți, în cursul căreia s-au abordat probleme care interesează activitatea cântăreților în parohii.

Cursurile pentru cântăreții bisericești s-au desfășurat sub îngrijirea cadrelor didactice — profesori, conferențiari și lectori, de la Secția Practică a Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

Pr. Prof. univ. dr.
VASILE GRĂJDIAN

Gânduri la început de an şcolar

Să veghem la porţile sufletelor copiilor noştri

De o bună bucată de vreme, „graţie" libertăţii democratice, televizorul, presa, mass-media în general, abundă în ştiri tot mai sumbre şi care mai degrabă nu te informează, ci te îngrozesc. În calitatea mea de părinte mă îngrijorez de ceea ce se petrece cu copiii noştri azi, însă ceea ce va urma mâine nu se ştie. Mă întreb cum aş putea să-mi protejez copiii atenuând din influenţa nefastă a vremurilor de astăzi.

Dintotdeauna au existat păcate pe pământ, şi, pe drept, Cioran spunea, referindu-se la istorie, că este o repetare a păcatului strămoşesc, mărturisind astfel un adevăr. Nu vreau să arăt cu degetul pe nimeni, însă toţi oamenii care avem un discernământ sănătos am ajuns la saturaţie în ceea ce priveşte ştirile negative abundente pe primele pagini ale ziarelor sau în jurnalele Tv.

Interesul comercial premerge oricărei raţiuni. De altfel, am ajuns cu toţii robii unei viziuni pur comerciale în detrimentul unei priviri duhovniceşti asupra vieţii şi a morţii, care astăzi este atât de mult pomenită în jurnalele de ştiri. Mai precis, trăim din toate punctele de vedere într-o lume a negativului, se accentuează din punct de vedere economic, lipsa banilor, în cel sociologic sărăcia, iar din punct de vedere psihologic, depresiile. Pe de altă parte, această lume se dovedeşte a fi una a violenţei, a abuzurilor sociale, a practicilor oculte, în care vrăjitoria e apreciată, slăvită prin miile de anunţuri făcute pe canalele mass-media, a guru-rilor Orientului, cu religiile lor din ce în ce mai adorate mai ales de starurile de muzică şi cinematografie. Urmările le cunoaştem cu toţii. Pe scurt, ne îmbătăm cu propriile deşertăciuni.

Sub aspect cultural şi comercial, suntem departe de a ne bucura de viaţa visată pentru care s-au jertfit vieţi tinere, în timpul revoluţiei. S-a murit atunci pentru ca astăzi, paradoxal, să putem, în libertate — după cum aflăm din emisiunile Tv. şi din ziare, să ne ucidem unul pe altul. Nu oricum şi nu pentru orice motiv. Un om ucide pe altul fără a avea o motivaţie anume. Dintotdeauna pornirile criminale au existat, începând cu Cain şi Abel, putând conclu-ziona că ar fi o parte inerentă a naturii umane căzute în păcat.

S-a scris pe drept că „societatea arde în focul criminalităţii", mai mult, că această criminalitate este oarecum spontană luând proporţiile unui adevărat război civil (fiul îşi ucide tatăl, mama, fratele îşi ucide fratele).

Este trist ceea ce se petrece cu copiii noştri. Am aflat că un copil s-a sinucis crezând în nemurirea sufletului pe care clonarea umană pare că ar fi rezolvat-o pentru totdeauna. Altul s-a aruncat de la etaj fiindcă ştia de la desene animate că cei care se aruncă în gol, nu păţesc nimic. Amintim cazul băiatului de 13 ani din Alexandria care şi-a spintecat sora de 9 ori fiind inspirat de un film de la televizor, săvârşind crima respectivă după un anumit ritual, îmbrăcat cu mantie neagră, cu o mască albă pe faţă. Criminalul — sărmanul copil — a povestit apoi că doar a visat cum îşi înjunghie sora, iar când s-a trezit calvarul devenise realitate. Mărturisesc că după ce am auzit şi citit toate acestea am asociat cele întâmplate cu adevărurile din cartea părintelui Rodion, „Oameni şi demoni", care cuprinde un capitol intitulat: „Rădăcinile mistice" ale criminalităţii. Bine documentată, cartea amintită surprinde ipotezele nemulţumitoare ale psihologilor şi sociologilor, cu privire la mobilul unor crime petrecute în societatea contemporană, ipoteze pe care spaţiul nu-mi permite a le detalia şi a evidenţia toate legăturile eu-lui şi conexiunile interioare ale psihicului uman.

Cauza multor crime îngrozitoare, crime săvârşite fără o logică, nu poate fi explicată decât admiţând existenţa influenţelor ce ne parvin din lumea de dincolo, cea a duhurilor răutăţii.

Potrivit tradiţiei patristice, după cum mărturiseşte părintele Rodion, demonii acaparează atât sfera gândurilor omului, sugerându-i anumite imagini, cât şi pe cea senzitivă, prin aprinderea în om a senzualităţii excesive, a iritării, a mâniei, tristeţii, descurajării. De aceea, fiecare om, fiecare creştin care doreşte să aibă parte de o viaţă îmbunătăţită, trebuie să vegheze atent asupra gândurilor şi a simţămintelor lui. În cazul copiilor, e dator să-i apere de toate aceste influenţe, cercetându-le atent vorbele şi faptele pentru a putea preîntâmpina unele situaţii nedorite în evoluţia lor.

Viaţa nu se mărgineşte doar la raţiuni biologice. Ar trebui făcută deci o resocializare a vieţii noastre. De ce tocmai creştin? Pentru că nu în zadar ca popor ne-am născut creştini şi nu având o altă religie. O dată trăit creştinismul cu adevărat, nu mai cred că mai poţi fi învins de ispita altor credinţe. Credinţa dăruieşte o anumită disciplină mentală, o anumită sănătate interioară dacă ne debarasăm cu adevărat de acea logică a trupului, a păcatului, a trufiei, a atotputernicie banului şi de a primi jertfa vieţii, jertfa lui Hristos. Apoi, la rândul nostru, autocriticându-ne e-ul infatuat şi intoxicat de ambiţii deşarte, să ne jertfim pentru aproapele, pentru neam şi nu în ultimul rând pentru Biserică. Astfel, putem recâştiga o altă viziune de viaţă, ca prin răbdare să putem zice: „Nu trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine" (Galateni 4, 4) şi nu altcineva care ne îndeamnă lăuntric la fapte nesăbuite, adică la desfrâu, violenţă şi crimă.

Ar fi nedrept să fiu acuzat de fundamentalism creştin pentru că am exprimat astfel de rezerve vis-à-vis de abuzul de negativitate cu care zilnic, fără cruţare, suntem bombardaţi sufleteşte, pe canale mass-media. Faptul că aceste rânduri sunt scrise într-o lumină mai sumbă, se datorează unor realităţi care ajung să ne copleşească.

Infracţionalităţile sunt prea mult mediatizate. Aceasta a fost motivaţia jertfei din 1989 pentru a putea câştiga această „libertate" de exprimare. Ştiu că a alege binele implică cu necesitate cunoaşterea răului. Fără acest lucru nu este posibilă o judecată dreaptă, dar trebuie să fim decenţi, deoarece copiii noştri ajung să fie de-a dreptul agresaţi în sensibilitatea şi fragilitatea lor.

Copiii nu pot delimita realitatea de ficţiune; pentru ei cele două elemente se contopesc într-un joc al fascinaţiei, de aici faptul că băieţelul, prin ceea ce a făcut, credea că se găseşte în filmul „Seream 3", şi nu în realitate. Nu-i învinovăţesc pe părinţi, însă trebuie să luăm aminte că nu trebuie să-i abandonăm pe copii din cauza crizei de timp, în faţa televizorului. Am rezolvat o chestiune de moment care în viitor va genera alte o sută de probleme.

Ar trebui să fim creştini cu adevărat, nu habotnici. Problema e că trebuie să ştim în slujba cui ne punem. Omului îi este dat să fie factorul care sfinţeşte pământul. Să ne împărtăşim de Iisus Hristos în rânduială, să ne integrăm în Biserică şi nu oricum, ci avându-l pe Iisus înlăuntrul nostru să veghem cu adevărat la porţile sufletelor copiilor noştri.

Pr. IOAN OPRIŞIU
Parohia Săcel

Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă

— ediţia a V-a la final —

În perioada 14—17 octombrie a.c. s-a desfăşurat la Sibiu a V-a ediţie a *Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă*. Organizatorii şi-au propus încă de la început ca această manifestare să devină un reper important în viaţa cultural-duhovnicească a urbei noastre, o sărbătoare a cărţii şi revistei religioase. Şi se pare că, privind în urmă la ediţia din acest an, în mare parte, acest scop tinde să se realizeze. Un rol important în realizarea acestui obiectiv îl are, desigur, faptul că Târgul se desfăşoară sub Înaltul Patronaj al Patriarhiei Române, cu sprijinul Mitropoliei Ardealului şi al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Dar, după cum s-a putut observa în acest an, o altă instituţie culturală din Sibiu va contribui de acum încolo în a da Târgului consistenţa pe care o merită, şi anume Biblioteca ASTRA Sibiu, care, prin domnul Director Ion Onuc Nemeş, a făcut ca organizarea ediţiei a V-a să fie ireproşabilă.

Astfel îmbrăcat în haină nouă — Sala de Festivităţi a Bibliotecii ASTRA — şi în zi de sfântă sărbătoare, praznicul Cuvioasei Paraschiva, Târgul şi-a deschis smerit porţile, neştiind că avea să primească, spre bucuria organizatorilor şi participanţilor, câteva mii de vizitatori, vizitatori care aveau să se bucure duhovniceşte de cele peste 700 de titluri de carte şi revistă religioasă expuse de către cele 19 edituri participante, dintre care amintim: Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Arhiepiscopia Sibiului, Episcopia Argeşului şi Muscelului, Editura Sophia cu Societatea de Difuzare Supergraph, Editura Oastea Domnului, Renaşterea, Logos, Bunavestire, Bizantină, Editura Christiana, Revista Lumea Credinţei, Editura Dacia s.a.

Bucuria a fost cu atât mai mare cu cât din cele 700 de titluri expuse 177 au fost titluri apărute în acest an, iar dintre acestea 12 au fost lansate în prezenţa autorilor de carte, de către: Pr. Prof. Dr. Ioan Ică senior, Arhid. Prof. univ. dr. Constantin Voicu, Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitraşcu, Prof. Cornel Constantin Ciomâzgă, Caragiu Florin — directorul editurii Platytera. Aşa se explică vânzările de peste 200 de milioane de lei pe care le-au înregistrat ediurile participante la cea de-a V-a ediţie a Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă.

Desigur că succesul acestei ediţii nu se verifică prin aceste cifre, căci, după cum atât de frumos spunea P.C. Sa Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, „cartea duhovnicească nu se târguieşte", ea trebuie citită iar cuvintele ei trebuie împlinite prin fapte de fiecare dintre noi.

Ceea ce a făcut ca într-adevăr succesul ediţiei din acest an să fie desăvârşit au fost întâlnirile cu o seamă de personalităţi ale vieţii noastre duhovniceşti, întâlniri concretizate în conferinţe, mese rotunde, simpozioane şi nu în ultimul rând lansări şi prezentări de carte, care reprezintă de fapt specificul acestei manifestări. Şi nu putem să nu amintim, în aceste rânduri

(Continuare în pag. a 5-a)

CLAUDIU CURIBAN,
LUCIAN COCA

„LA CEAS DE PRAZNIC ARDELEAN"

(Urmare din pag. 1)

cât şi politic fără munca şi jertfa nepregetată a sfinţilor ardeleni prăznuiţi astăzi. Cu siguranţă, că alta ar fi fost situaţia, dar ca întotdeauna Dumnezeu *„a cercetat pe poporul său"* şi i-a trimis la vremea potrivită şi sorocită oameni aleşi care să-l lumineze şi să-l menţină la sânul Bisericii Sale. Jertfa mărturisitorilor ardeleni a rodit atunci în acele vremuri, dar a rodit însutit şi înmiit până în zilele noastre.

Chipul, curajul, jertfa şi strădania cuvioşilor mărturisitori sunt pe deplin actuale şi astăzi, când, iată, ne confruntăm cu atâtea şi atâtea probleme.

Aşa cum arăta cu un anumit prilej, fericitul întru adormire Teofil, Arhiepiscopul Clujului *„pe ostenelile, pătimirile şi jertfa unor astfel de osârduitori din vremile de cumpănă prin care a trecut neamul nostru se reazemă bucuriile Bisericii strămoşeşti de azi. Le datorăm admiraţie, respect şi cinstire desăvârşită, prin ei cinstim totodată şi pe toţi aceia care s-au jertfit pentru acelaşi măreţ ideal, cunoscuţi şi necunoscuţi, al căror număr şi ale căror nume numai Dumnezeu singur le ştie"*.

Luptele lor, nevoinţele lor, curajul lor, i-au însufleţit întotdeauna pe românii ortodocşi din Ardeal şi, astăzi, ei veghează asupra Bisericii noastre şi se roagă în ceruri lui Hristos Dumnezeu pentru pacea şi liniştea ţării şi pentru întărirea unităţii de credinţă între fiii aceluiaşi pământ românesc, pământ care a fost stropit din belşug cu sudoarea şi sângele lor.

Astăzi, este mare bucurie în toată ţara Ardealului la ziua de prăznuire a sfinţilor mărturisitori, cei care au fost chemaţi de Dumnezeu să lupte şi să biruiască pentru apărarea credinţei străbune şi a fiinţei naţionale.

La bucuria aceasta participă din plin şi credincioşii din Mărginimea Sibiului, care păstrează cu sfinţenie şi cinstesc cu evlavie amintirea trecerii lor pe aceste plaiuri, dovadă aşezămintele de cult închinate lor: bisericuţa Sf. Visarion de la Foltea-Sălişte, biserica mare din Sălişte cu hramul Sf. Mucenic Nicolae Oprea ca şi bisericile din Sibiel şi Galeş, unde au slujit până la întemniţarea lor sfinţii Moise Măcinic şi Ioan preotul.

Fie ca această zi de 21 octombrie, zi emblematică pentru istoria noastră bisericească, ziua Reîntregirii şi ziua de pomenire a sfinţilor mărturisitori să ne fie tuturor o zi de aleasă bucurie, o zi de înălţare duhovnicească şi o zi de comemorare a luptei şi strădaniilor lor în slujba Bisericii şi a Patriei.

Cinstindu-i şi pomenindu-i aşa cum se cuvine, să le urmăm pilda vieţii lor, împlinind îndemnul paulin care ne zice tuturor: *„Aduceţi-vă aminte de mai-marii voştri, care v-au grăit cuvântul lui Dumnezeu, pentru ca privind la săvârşirea vieţii lor, să le urmaţi credinţa"* (Evrei 13, 7).

Fie ca făclia pomenirii şi cinstirii sfinţilor ardeleni să nu se stingă niciodată din sufletele tuturor românilor. AMIN.

Cântarea omofonă

(Urmare din pag. 1)

tre" (Efeseni V, 18). Iar Sf. Ap. Iacov, vorbind despre puterea rugăciunii, spune: *„este vreunul din voi în suferinţă? Să se roage. Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi"* (Iacov V, 13).

Sfânta Tradiţie confirmă continuitatea şi importanţa cântării în comun practicată în adunările creştine de cult.

Sfinţii părinţi apreciază şi recomandă cu stăruinţă cântarea în comun ca fiind un mijloc eficace la îndemâna tuturor, atrăgător şi plăcut în cultivarea şi desăvârşirea virtuţilor celor mai alese ale sufletului omenesc: *„căci cine oare* — zice Sf. Vasile cel Mare — *mai poate fi socotit vrăjmaş altuia, atunci când îşi uneşte glasul la un loc cu el pentru a da laolaltă laudă lui Dumnezeu. Psalmodia aduce cu sine tot ce poate fi mai bun, iubirea, făcând din cântare un fel de unire între oameni, adunând poporul într-un singur glas de cor"*.

Iar Sf. Ioan Gură de Aur, în Omiliile sale la Psalmi, referindu-se de asemenea la importanţa cântării în comun, constată că: *„vocile noastre sunt ca şi corzile unei chitare, care scot sunete diferite, dar creează armonie a pietăţii"*.

La începutul sec. al 3-lea cântarea în comun a fost folosită în activitatea misionară a Bisericii, ca armă împotriva ereziilor şi ca mijloc de exprimare şi de apărare a doctrinei ortodoxe. În această perioadă Biserica Creştină prin *Sf. Efrem Sirul, Sf. Ioan Gură de Aur* şi *Sf. Ambrozie, Episcopul Milanului*, au compus imnuri cu conţinut ortodox, pentru apărarea împotriva ereziilor timpului.

La începutul sec. al 4-lea *Eusebiu, Episcopul Cezareei Palestinei* afirmă în termeni categorici universalitatea cântării în comun a credincioşilor în bisericile creştine de pretutindeni. Începând cu sec. 4, odată cu apariţia imnurilor noi doctrinare, se inaugurează un mod nou de cântare în comun: cea *antifonică* sau *alternativă*, când credincioşii erau împărţiţi în două grupe şi cântau la unison, alternativ.

Tot în sec. al 4-lea se dezvoltă liturghia bizantină prin *Sfinţii Vasile cel Mare* şi *Ioan Gură de Aur*.

Imnul se dezvoltă tot mai mult în sec. al 6-lea prin Roman Melodul, *„Făuritorul de muzică"*. Cultul ortodox se îmbogăţeşte şi prin creaţia *Sf. Andrei Criteanul* (sec. 8), autorul marelui canon de pocăinţă, şi prin creaţia *Sf. Ioan Damaschinul*, autorul *Octoihului* (sec. 8).

Argumentul cel mai puternic în favoarea participării credincioşilor la cântarea bisericească ni-l dă cultul însuşi şi îndeosebi Sf. Liturghie, cel dintâi şi cel mai preţios monument al Sf. Tradiţii şi al vieţii religioase creştine. Structura Sf. Liturghii presupune prezenţa şi participarea activă a comunităţii la săvârşirea ei.

Formele de discursuri şi de dialog între liturghisitori şi credincioşi, precum şi forma plurală a mai tuturor rugăciunilor, în special a ecteniilor, au fost concepute în vederea participării efective a credincioşilor în desfăşurarea acţiunii liturgice.

Vorbind despre calităţile cântării bisericeşti, *Sf. Niceta*, Episcop de Remesiana, aminteşte următoarele:

I. *cântarea trebuie făcută din inimă curată;* o asemenea cântare nu este şi nu trebuie să fie complicată. Prima ei calitate e să pornească dintr-o inimă curată;

II. *acordul dintre cuget şi cântare;* se recomandă să se cânte nu numai cu glasul ci şi cu mintea, să cugetăm la ceea ce cântăm;

III. *evitarea afectărilor teatrale,* insistând în mod deosebit asupra adevăratei cântări, ce este în armonie cu religia, cu dogma ei. Sf. Niceta criticând aspru pe cei care în timpul slujbei se manifestă ca actorii pe scenă;

IV. *cântarea trebuie să fie comună, omofonă (la o singură voce) şi uniformă.* Una din condiţiile esenţiale ale cântării în biserică este ca toţi credincioşii să-şi integreze vocile în ansamblu, iar cântarea să fie executată omofonic şi să fie uniformă.

Din cele prezentate şi din multe alte confirmări scrise ale istoriei Bisericii, se vede clar folosirea cântării în comun în Biserică în toate timpurile şi mai ales în primele secole ale creştinismului. Cântarea în comun nu este o inovaţie cu caracter neoprotestant — cum din eroare s-a afirmat şi poate se mai crede — ci, dimpotrivă, ea este o revenire la tradiţia Bisericii secolelor primare, tradiţie care n-a încetat niciodată de a fi păstrată.

Gânduri aşternute în pagini de ziar, readunate într-o ingenioasă alcătuire a unei cărţi

În editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu, a apărut recent o carte în trei volume care poartă titlul *„Gânduri de frumuseţi albe"* şi al cărei autor este Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie al Ardealului.

Primele pagini ale acestei cărţi au fost scrise şi publicate în chiar anul instalării I.P.S. Sale la Sibiu, deci pe la începutul lui 1982. Atunci a fost inaugurată rubrica „Semnalăm..." din „Telegraful Român", în cadrul căreia au fost publicate paginile respective. De atunci şi până azi, rubrica a fost întreţinută, fără întrerupere, adăugându-se constant noi pagini la cartea care a fost finalizată acum şi care însumează 691 de pagini (primul volum — 232 de pagini; al doilea — 243 de pagini şi al treilea — 216 pagini).

Dar, se pare că în aceste trei volume au fost înmănunchiate doar paginile scrise până în 1996. Înseamnă că cele scrise de atunci încoace urmează să fie cuprinse în următorul sau următoarele volume.

Cartea la care ne referim are un caracter mai aparte. Cuprinsul ei este extrem de divers. Atât de divers încât fiecare pagină este segmentată în câte două, trei sau chiar patru părţi.

Lucru paradoxal, cu toată diversitatea cuprinsului, unitatea cărţii n-a fost sacrificată. Cele trei volume se succed în chip logic şi fiecare din ele se prezintă ca un volum unitar.

În concret, în cele trei volume, sunt grupate, respectiv aranjate, în succesiunea apariţiei, în „Telegraful Român" şi la rubrica „Semnalăm", toate prezentările (în marea lor majoritate foarte succinte) a unor cărţi, studii, articole, periodice, despre apariţia cărora autorul a luat cunoştinţă. Nu este vorba, prin urmare, de recenzii mai extinse ci doar de semnalări de noutăţi editoriale, cu menţionarea unor caracteristici definitorii ale cărţilor respective. Se dorea popularizarea acestora şi trezirea interesului pentru cuprinsul lor. Nu lipsesc accentele critice, dar nici aprecierile competente şi definitorii la adresa unuia sau altuia dintre autori.

Evident că marea majoritate a cărţilor şi materialelor din reviste semnalate sunt din domeniul teologic, dar nu lipsesc nici relatări despre cărţi, documente, evenimente din domeniul culturii, în general, al istoriei, filosofiei şi literaturii, în special. Ca unul care a lucrat ani îndelungaţi în mişcarea ecumenică, I.P.S. Sa a acordat o atenţie aparte tuturor noutăţilor din acest domeniu, atât pe plan local cât şi pe plan general.

Lectura acestor trei volume s-ar adresa prioritar tinerilor, care pot câştiga, în timp record, o cantitate semnificativă de informaţii de ordin teologic, cultural-spiritual, urmând ca apoi să selecteze şi să lectureze cărţi şi materiale care ar prezenta interes pentru cultura şi formarea lor duhovnicească.

Nu în ultimul rând, credem că cele trei volume vor constitui sursă de inspiraţie pentru slujitorii altarelor din eparhie şi din alte părţi ale ţării, care vor ajunge în posesia lor.

Pentru o astfel de carte, cu caracter informativ, găsim fericită ideea de a fi fost tipărită în volume potrivite ca dimensiune pentru mai lesnicioasa consultare.

„Semnalăm", prin urmare, cu plăcere şi stăruinţă apariţia acestei noi şi originale cărţi care poartă semnătura întâistătătorului Mitropoliei Ardealului.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Cursurile de perfecţionare a muzeografilor şi ghizilor din muzeele bisericeşti

Mănăstirea Neamţ — 19—26 septembrie 2004

În cadrul mai mult decât fericitor al Complexului bisericesc de la Mănăstirea Neamţ, timp de o săptămână, s-au desfăşurat cursurile de îndrumare şi perfecţionare a celor care poartă responsabilitatea valorilor patrimoniale bisericeşti în întregul spaţiu geografic al ţării, participanţii aparţinând tuturor cultelor religioase.

Organizate sub înalta oblăduire a Patriarhiei Ortodoxe Române, a Ministerului Culturii şi Cultelor, Secretariatul de Stat pentru Culte, în colaborare cu Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, cursurile din acest an, aflându-se la a şasea ediţie, s-au bucurat de prezenţa a cca. 150 cursanţi, fiind răsplătiţi pe deplin, nu numai prin buna organizare şi găzduire, dar şi prin prelegerile de înalt nivel profesional susţinute de cei responsabili de buna păstrare a patrimoniului bisericesc. Cursanţii au avut onoarea să fie binecuvântaţi prin prezenţa, la deschidere şi în timpul cursurilor, a I.P.S. Sale Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei şi a Ministrului Secretar de Stat, Laurenţiu Tănase.

Cursurile s-au deschis prin prezentarea mesajului Primului Ministru al Guvernului României Adrian Năstase adresat cursanţilor şi prezentat de Ministrul Secretar de Stat pentru Culte Laurenţiu Tănase. Acest mesaj a fost urmat de cel al Preafericitului Teoctist Arăpaşu, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române oferit „în lumina anului ştefanian — întru punerea în lumină a comorilor patrimoniului Bisericii strămoşeşti". A urmat mesajul Academicianului Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii şi Cultelor, al I.P.S. Sale Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, care a evidenţiat „comuniunea ctitorilor cu sfinţii şi generaţiile viitoare — importanţa patrimoniului cultural religios". A urmat mesajul personal al Ministrului Secretar de Stat pentru Culte Laurenţiu D. Tănase, declarând deschisă cea de a VI-a ediţie a cursurilor de perfecţionare.

În puţine cuvinte ne îngăduim să menţionăm doar câteva lucrări, care au făcut obiectul dezbaterilor pe parcursul desfăşurării cursurilor din acest an.

În cadrul secţiunii istorice, dat fiind faptul că aceste cursuri s-au desfăşurat sub genericul „Anul omagial Ştefan cel Mare şi Sfânt — 500 de ani", remarcăm lucrarea părintelui lect. univ. drd. Florin Şerbănescu, Consilier la Patriarhia Română, cu lucrarea „Sfântul Voievod Ştefan cel Mare — figură luminoasă în istoria şi spiritualitatea poporului român — 500 de ani de la trecerea sa la cele veşnice". În cadrul aceleiaşi secţiuni s-a prezentat lucrarea „Tiparul confesional în Transilvania" a pr. prof. dr. Vasile Oltean.

Cea de a doua secţiune a fost dedicată „patrimoniului cultural naţional religios mobil şi imobil", în cadrul căreia remarcăm lucrarea pr. prof. univ. dr. Mircea Victor Angelescu de la Comisia Naţională a Muzeelor şi Colecţiilor „Protejarea, restaurarea, conservarea şi punerea în valoare a patrimoniului naţional", urmată de lucrarea prof. univ. dr. arh. Cristian Moisescu cu tema „O particularitate în boltirea monumentelor istorice religioase — expresie a unităţii spirituale româneşti". În acelaşi context Ana Dobjanschi de la Muzeul de Artă al României, a susţinut două teme privind „Pictura murală din Moldova în secolele XV şi XVI" şi „Broderia religioasă din Moldova — secolele XV—XVIII", urmate de lucrarea prof. Victor Simion privind „argintăria de cult" şi a prof. Ana Uncu cu două teme privind „Fotografia de arhitectură religioasă şi rolul ei în promovarea valorilor cultural-spirituа-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

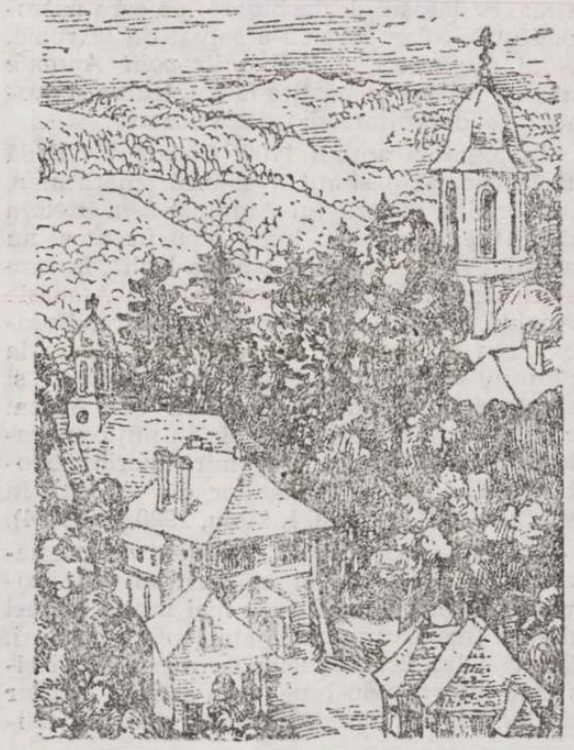

LA POMENIREA SFINTEI PARASCHIVA

Biserica dreptmăritoare pomeneşte cu evlavie la 14 octombrie a fiecărui an pe Sfânta Prea Cuvioasa şi mult milostiva Parascheva, cinstită, în mod deosebit, în tot spaţiul ortodox pentru darurile care le-a primit de la Dumnezeu.

Dintre puţinele izvoare care amintesc despre petrecerea ei pe pământ este „Viaţa Cuvioasei" scrisă de Eftimie al Târnovei. Aflăm de aici că a trăit în prima jumătate a veacului al XI-lea, înainte de despărţirea Bisericilor, născându-se în satul Epivata din Tracia, la cca 30 km depărtare de Constantinopol. Provenea dintr-o familie de „neam bun, foarte bogată şi iubitoare de Dumnezeu". Din aceeaşi familie s-a ridicat şi Eftimie, ajuns Episcop de Madite, lăudat mult în panegiricul Patriarhului Cerularie al Constantinopolului, de către scriitorul bizantin Mihail Psellos. În timp ce se afla în biserica din sat, a auzit citindu-se la Evanghelie cuvintele „Oricine voieşte să vină la Mine, să se lepede de sine, să-şi ia Crucea Sa şi să-Mi urmeze Mie". Acestea au mişcat inima ei şi se gândea mereu la viaţa călugărească. Acatistul ei ne spune că într-o zi de duminică, pe când venea de la biserică „a schimbat haina cea scumpă cu a cerşetorului, părăsindu-şi părinţii care o certau cu mustrări de la o asemenea plecare".

A plecat mai întâi la Constantinopol, unde a întâlnit călugări şi călugăriţe cu viaţă îmbunătăţită, îndreptându-se apoi spre ţinutul Pontului, la mănăstirea Născătoarei de Dumnezeu din Heracleea şi a rămas acolo timp de cinci ani. Dar ea dorea mai mult. Dorea să calce pe urmele Mântuitorului, în Ţara Sfântă. Dorea apoi să petreacă în pustiul Iordanului, unde odinioară se nevoiseră Sf. Ioan Botezătorul, Maria Egipteanca şi atâţia alţii. Numai Dumnezeu ştie câte au fost nevoinţele Sale în acest răstimp. Rugăciunea, postul, privegherea, citirea Scripturilor, lepădarea de tot ce aparţine acestei lumi şi smerita cugetare.

Mitropolitul Varlaam, în Cazania de la 1643, spune că Sfânta nu mai avea grijă nici de mâncăruri şi de mese, nici de casă sau de slujnice, ci numai de curăţirea sufletului şi de răspunsul la judecata ce va să fie. Ea „pururea suspina şi nepărăsit tânjea cum îşi va înfrumuseţa sufletul, cum se va logodi pe sine Mirelui Ceresc, cum se va îndulci la vederea Mirelui său, de slava şi de lumina şi de bucuria cea fericită. De aceea ochii de lacrimi îi erau plini pururea".

La vârsta de 25 de ani, un glas îngeresc i-a spus: „Lasă pustiul şi te întoarce în patria ta, căci se apropie vremea când sufletul tău va merge întru cele cereşti, iar trupul tău se cuvine să fie îngropat în locul unde te-ai născut".

Necunoscută de nimeni, aproape de casa părintească s-a mai nevoit puţin până când tânăra fecioară a fost chemată de Mirele Său. Trupul ei, îngropat pe malul Mării Marmara, a fost descoperit neputrezit atunci când un marinar păcătos a fost îngropat alături de ea. Tot printr-o descoperire dumnezeiască a fost aşezat în biserica satului, dusă apoi la Constantinopol şi mai târziu la Târnovo în Bulgaria, la Belgrad în Serbia şi iarăşi la Constantinopol.

Aduse la Iaşi în 1641 din cetatea Constantinopolului, moaştele Sfintei Parascheva au fost şi rămân odorul cel mai de preţ din capitala Moldovei. Oameni de toate rangurile şi din toate vremurile au îngenunchiat înaintea Sfintelor Moaşte şi le consideră un mare dar pe care Dumnezeu l-a făcut evlavioşilor şi încercaţilor credincioşi moldoveni.

Moaştele cuvioasei au fost strămutate de mitropolitul Iosif Naniescu în Catedrala mitropolitană în 1888.

În veacul al XX-lea, în două situaţii diferite, moaştele Sfintei Parascheva au părăsit Catedrala mitropolitană. În primăvara anului 1944, când se pregătea evacuarea, s-a pus problema ducerii Sfintelor Moaşte la Mănăstirea Turnu din Eparhia Râmnicului, acolo unde se aflau vremelnic la adăpost şi moaştele Sf. Ioan cel Nou de la Suceava. De ce nu au ajuns acolo nu ştim exact; cunoaştem doar că vreme de şase luni, racla cu Sfintele moaşte a poposit la mănăstirea Ciorogârla pe lângă Bucureşti, însoţite fiind de Arhimandritul Ioanichie Grădinaru de la Catedrala Mitropolitană din Iaşi (după mărturia Arhimandritului Partenie Apetrei). Readuse la Iaşi, sfintele Moaşte au fost primite cu multe lacrimi şi flori, cu emoţionante cuvântări rostite de cler şi autorităţi în prezenţa majorităţii locuitorilor cetăţii.

O altă perioadă de absenţă a Sfintelor Moaşte din Iaşi a fost vara anului 1947, o vară fierbinte care, odată cu problemele de pe urma războiului, aducea şi o secetă nemiloasă care înrăutăţise şi mai mult viaţa atât de liniştită altcândva. Pentru ca mila lui Dumnezeu să se arate din nou peste poporul Său, mulţi preoţi şi credincioşi cereau insistent o procesiune cu Sfintele Moaşte ale Sfintei Parascheva prin Moldova. Atunci s-a desfăşurat cea mai mare procesiune religioasă de pe pământul Moldovei. Ea s-a derulat în două etape: mai întâi în judeţul Iaşi (sfârşitul lui mai — 10 iunie), iar apoi în judeţele Vaslui, Roman, Bacău, Neamţ şi Baia — până-n luna august. În fruntea acestei procesiuni s-a aflat arhim. Teoctist Arăpaşu, actualul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, pe atunci întâiul dintre slujitorii Catedralei mitropolitane din Iaşi. De bună seamă, nu se pot aminti toate localităţile pe unde a trecut procesiunea în acele zile, dar, totuşi vom aminti de satele de pe Valea Prutului, Trifeşti şi Bivolari, de Prisecani, unde s-a ridicat o troiţă în amintirea acestui eveniment, de ţinutul Vasluiului, de valea Trotuşului până la graniţa cu Ardealul (la Ghimeş), apoi Bacăul, Romanul (a cărui veche Catedrală episcopală este închinată Sfintei Parascheva). Procesiunea a continuat apoi după următorul itinerar: Piatra Neamţ, Văratec, Agapia, Humuleşti, Leghin, Pipirig (pe atunci se mai lucra la monumentala biserică din localitate), Mănăstirea Neamţ, unde au poposit două zile, apoi Vânători Neamţ, Boroaia, Râşca, Bogdăneşti, Baia — vechea capitală a Muşatinilor, Fălticeni, unde moaştele au poposit o zi şi o noapte la biserica Adormirea Maicii Domnului, Mălini, Slatina, Paşcani, Târgu Frumos şi, în luna august, au ajuns înapoi la Catedrala Mitropolitană din Iaşi.

Într-o mărturisire de suflet, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist îşi amintea de minunile care s-au săvârşit în acele zile cu mijlocirea Sfintei Prea Cuvioasei şi Mult Milostivei Parascheva. Adeseori era obligat să schimbe itinerarul, pentru că sătenii de la câţiva kilometri depărtare implorau să ajungă şi la ei, o dată cu Sfânta venind şi nori de ploaie. Îl ascultam pe Prea Fericitul vorbind despre pelerinaj ca despre un eveniment întâmplat cu câteva zile în urmă, deşi de atunci trecuseră mai bine de 55 de ani. Cu emoţie, Prea Fericirea Sa amintea de întâlnirea la Mănăstirea Neamţ cu patriarhul Nicodim Munteanu care a întâmpinat procesiunea dimpreună cu Episcopul Valerie Moglan, apoi de Mitropolitul Irineu Mihălcescu, care i-a întâmpinat la Agapia, de Arhiereul Ilarion Băcăoanul, care i-a primit la Roman (Prea Sfinţitul Ilarion îl hirotonise pe Prea Fericitul Teoctist ierodiacon la Catedrala Precista din Roman).

În puţine şi sărace cuvinte am amintit despre petrecerea pământească a Sfintei Parascheva „cea cu suflet îngeresc în trup fecioresc".

Zi de zi, sute şi mii de credincioşi vin să-şi plece genunchii la Sfintele ei moaşte. De pe întreg cuprinsul ţării ori dincolo de hotarele ei, oameni apăsaţi de nevoi şi risipiţi printre necazurile vieţii găsesc la Sfânta Parascheva alinare.

Şi azi ca şi-n trecut se petrec la moaştele ei minuni. Ştiute şi neştiute. Arătate şi nearătate. Mulţi dintre cei miluiţi se întorc cu ochii înlăcrimaţi şi-I mulţumesc. Alţii, mulţi, uită să-I mulţumească.

Zilnic, la Catedrala Mitropolitană din Iaşi, vin sute şi uneori mii de credincioşi. La hramul din 14 octombrie, curtea Mitropoliei şi străzile dimprejur sunt arhipline. Toate acestea arată cât de mult este venerată Sfânta Cuvioasă Parascheva.

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. TIMOTEI AIOANEI

Titus şi templul

Şi ieşind Iisus şi plecând de la templu, s-au apropiat de El ucenicii Săi, ca să-i arate clădirile templului. / Iar El, răspunzând, le-a zis: Le vedeţi pe toate astea? Adevăr vă grăiesc. Nu va rămâne aici piatră pe piatră, ca să nu se risipească (Mt. 24, 1-2).

Când Mântuitorul a rostit aceste cuvinte, nimic nu sugera năpasta ce urma să vină, căci *despre ziua aceea şi ceasul acela nimeni nu ştie ... numai Tatăl* (Mc. 13, 32). Totuşi, ca punct de reper, El le-a spus ucenicilor: *Adevăr vă grăiesc că neamul acesta nu va trece până ce toate acestea nu vor fi. / Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece* (Mc. 13, 30-31). De precizat că prin sintagma *neamul acesta*, majoritatea specialiştilor în domeniu înţeleg, în sens larg, „generaţia aceasta". Şi într-adevăr, peste aproximativ trei decenii, mai precis în anul 66 d.Hr., a izbucnit o puternică răscoală a iudeilor din întreaga provincie romană Palestina.

Când vorbim despre provincia romană Palestina ne gândim la fostul regat Iudeea, care a ajuns sub stăpânirea romană şi care — în cadrul reorganizării Orientului din anul 64 î.Hr. de către Cn. Pompeius — a intrat în cadrul noii provincii Siria. Este adevărat, Iudeea devenise doar regat clientelar (63—46 î.Hr.; 37 î.Hr. - 6 d.Hr.; 41—44 d.Hr.), însă sub ocupaţii romane temporare (46—37 î.Hr.; 6—41 d.Hr.; 44—66 d.Hr.), când Roma îşi exercita autoritatea printr-un funcţionar roman cu statut de procurator.[1] Era vorba de un *procurator pro legato* („procurator în locul guvernatorului") — în cazul acesta, în locul guvernatorului Siriei romane — care exercita puterea administrativă şi juridică, având, ca în majoritatea cazurilor, numai trupe auxiliare în subordine. Procuratorii erau selectaţi din rândul clasei cavalerilor, cu alte cuvinte, a ordinului ecvestru, ordin ce reprezenta, în lumea romană, al doilea segment social elitar, după cel senatorial, ordin senatorial din care era desemnat, spre exemplu, guvernatorul Siriei. Cum era şi firesc, Iudeea nu reprezenta un caz singular, în sensul că şi alte provincii, tot aşa, de mai mică importanţă, aveau în fruntea lor procuratori. Ne mărginim să amintim provinciile Raetia, Noricum, Epir, Mauretania, Cappadocia.[2]

Răscoala despre care discutăm acum a durat patru ani şi s-a desfăşurat pe finalul domniei tiranului Nero (54-68), ultimul reprezentant al dinastiei Iulio-Claudiene, pe parcursul războiului civil din Imperiu (68—69), precum şi în primii ani de domnie a lui Vespasian (69—79), fondatorul noii dinastii a Flaviilor. În momentul în care Vespasian era proclamat împărat în Alexandria Egiptului, răscoala, intrată în al treilea an de desfăşurare, a dus la puternice încleştări în jurul Ierusalimului. Încă de la începutul domniei, împăratul l-a numit comandant suprem pe fiul său Titus, cu misiunea de a lichida cât mai repede rezistenţa răsculaţilor. Ca şef de stat major al trupelor a fost numit prefectul Egiptului, Tiberius Iulius Alexander, ofiţer experimentat în probleme de asediu. Împăratul i-a trimis feciorului său trupe din alte părţi ale lumii romane, apte să-i asedieze cu succes pe răsculaţii fanatizaţi, baricadaţi, în ultima fază a răscoalei, între zidurile templului lui Solomon. Tacitus ne spune că acesta *era clădit în forma unei fortăreţe şi zidurile lui erau mai presus de toate celelalte prin truda şi meşteşugul cu care fuseseră ridicate; chiar porticele care împrejmuiau templul erau un loc minunat de apărare.*[3] Titus a avut nevoie de cinci luni de asediu până să-i răpună prin foame pe apărătorii templului. Şi astfel, în 26 septembrie 70 d.Hr. — după calendarul ebraic, la 9 Av, ziua comemorării distrugerii primului templu — templul a fost cucerit şi incendiat.[4] Supravieţuitorii învinşi au avut de suportat rigorile legilor de război ale Antichităţii, în sensul că au fost vânduţi ca sclavi, iar oraşul a fost ars şi distrus sistematic. Dezastrul ne duce, din nou, cu gândul la cuvintele Evangheliei: *Că mare necaz va fi atunci, cum n-a mai fost de la'nceputul lumii până acum şi nici nu va mai fi* (Mt. 24, 21).

Cuvintele din *Evanghelia după Matei*, citate mai sus, se pot corobora cu cele din *Fapte*, despre Sf. Arhidiacon Ştefan şi despre activitatea acestuia. Adus în faţa Sinedriului, a fost acuzat de *martori mincinoşi* că ar fi rostit cuvinte de hulă împotriva templului şi legii, *zicând că Iisus, Nazarineanul acesta, va strica locul acesta şi va schimba datinile pe care ni le-a lăsat nouă Moise* (Fapte 6, 14). De fapt, în discursul său, Ştefan reaminteşte principalele etape ale istoriei *poporului vechi* (Sf. Efrem Sirul) şi insistă asupra încălcărilor repetate ale legii (vechi), amintind adorarea viţelului de aur, construirea templului, uciderea profeţilor şi Răstignirea. Este adevărat că Sf. Ştefan reia acuzele profeţilor, dar originalitatea sa constă în condamnarea radicală a sanctuarului şi a cultului din Ierusalim, condamnare care se ataşează unei tradiţii de gândire mult mai veche în iudaism, gândire în conformitate cu care Cel de Sus repudiază oricare sanctuar ridicat de mâini omeneşti.[5] În perspectivă originală, reluată de Şf. Ştefan, anticul tabernacol al evreilor nomazi, al cărui model Dumnezeu însuşi i l-a comunicat lui Moise (Ieşirea 25, 9), constituie singurul sanctuar autentic şi legitim.[6] Arhidiaconul insistă că atât viţelul de aur, cât şi templul sunt făcute de om, or *Cel prea înalt nu locuieşte în temple făcute de mâini* (Fapte 7, 48). *Aşa zice Domnul: Cerul este scaunul Meu şi pământul aşternut picioarelor mele! Ce fel de casă îmi veţi zidi voi şi ce loc de odihnă pentru Mine? Toate acestea mâna Mea le-a făcut şi sunt ale Mele, zice Domnul* (Isaia 66, 1-2). Ca reper neo-testamentar avem cuvintele: *Cerul este tronul Meu şi pământul aşternut picioarelor Mele. Ce casă îmi veţi zidi Mie — zice Domnul — sau care este locul odihnei Mele? Nu mâna Mea a făcut toate acestea?* (Fapte 7, 49—50).

O treime din populaţia Palestinei antice a căzut în luptă cu legiunile romane. *Şi dacă Domnul n-ar fi scurtat zilele acelea, n'ci un trup n-ar mai scăpa; dar El a scurtat acele zile de dragul celor aleşi, pe care El i-a ales* (Mc. 13, 20). O bună parte dintre supravieţuitori şi-au părăsit meleagurile natale, răspândindu-se în alte provincii ale Imperiului Roman. Dincolo de dramatismul situaţiei, plecarea în exilul autoimpus spre cele mai diverse zone ale lumii romane a fost posibilă (şi) datorită reţelei dense de drumuri din epocă. Roma acelor timpuri dezvoltase un complex de căi de comunicaţie — iniţiat încă din primele secole ale Republicii — complex circum-mediteraneean ale cărui dimensiuni şi nivel de realizare materială aveau să fie atinse din nou abia în timpurile moderne. Drumurile romane aveau puncte de pază *(statio)*, popasuri *(mansio)* şi puncte de schimbare a cailor *(mutatio)*.[7] Este de presupus că atât printre refugiaţi, cât şi printre cei ajunşi prizonieri şi vânduţi ca sclavi în toată lumea romană s-au aflat creştini. Datorită lor, precum şi datorită zelului primilor misionari — apostoli de talia Sf. Pavel ori a unora dintre cei 70 (72) de ucenici ai Domnului — creştinismul se va răspândi în Imperiu sau, altfel spus, *această Evanghelie a împărăţiei va fi propovăduită în toată lumea, spre mărturie la toate neamurile* (Mt. 24, 14)

Mediile în care a fost propovăduit creştinismul chiar înainte de căderea templului nu au fost în exclusivitate, iudaice, exemplul cel mai clar de misionarism în acest sens fiind cel al Sf. Pavel, cunoscut ca *apostolul neamurilor*, desigur, aici *neamuri*, însemnând acele populaţii din bazinul mediteraneean, altele decât iudeii. În schimb, după dărâmarea templului, criza dogmatică în care s-a ajuns prin această distrugere a dus la separarea creştinilor dintre *neamuri* de iudeocreştini. Treptat, numărul creştinilor proveniţi din păgâni a constituit un segment semnificativ, împlinind profeţia: *Şi vă spun Eu vouă că mulţi de la răsărit şi de la apus vor veni şi vor şedea la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacob în împărăţia cerurilor* (Mt. 8, 11).

Până la venirea pe tronul caesarilor a Sf. Constantin, creştinismul a cunoscut, în balans, perioade de persecuţii şi de aparentă linişte, perioade în care ruga buzelor s-a împletit cu sângele martirilor, constituind una dintre cele mai interesante perioade din istoria creştinismului, cu aura sa de dramatism şi sfinţenie.

Dr. CONSTANTIN ITTU
cercetător

NOTE:

1 *Enciclopedia civilizaţiei romane*, coord. Dumitru Tudor, Bucureşti, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1982, p. 562.
2 *Ibidem*, p. 628.
3 D. Tudor, *Figuri de împăraţi romani*, vol. I, Bucureşti, Editura enciclopedică română, 1974, p. 186.
4 J. Eisenberg, *O istorie a evreilor*, trad. de J. Roşu, Bucureşti, Humanitas, 1993, p. 78.
5 M. Simon, *Primii creştini*, trad. de O. Cheţan, Bucureşti, Editura Polimark, 1993, p. 46.
6 *Ibidem*, p. 48.
7 *Enciclopedia*, p. 283.

Constantin Vodă Brâncoveanu

(Urmare din pag. 1)

formaţii despre mişcarile de trupe otomane. A refuzat însă să se achite de cerinţa de asigurare cu provizii a trupelor imperiale austriece. În noiembrie 1689, trupe austriece au intrat în ţară, ocupând o serie de localităţi şi au impus grele condiţii Ţării Româneşti. Cu ajutorul tătarilor, austriecii au fost alungaţi peste munţi. În 1690, trupele muntene aliate cu cele otomane i-au înfrânt pe austrieci la Zărneşti. Cu armată sporită, austriecii i-au respins din Transilvania pe muntenii aliaţi cu otomanii.

Imperialii vienezi şi-au dat seama că Brâncoveanu este un adversar dificil de înfrânt şi au căutat să şi-l atragă de partea lor. Brâncoveanu însuşi a consimţit la îmbunătăţirea relaţiilor cu austriecii. În 1695, Brâncoveanu era declarat de către vienezi, principe al imperiului. Pentru posibil refugiu, Brâncoveanu a cumpărat moşii în Ardeal şi a realizat pe ele importante construcţii.

În 1705, răcindu-se relaţiile cu Austria, Brâncoveanu a început să strângă tot mai mult relaţiile cu Rusia. Ţara era înconjurată de duşmani puternici şi astfel pentru Brâncoveanu nu era posibilă o luptă cu armele. Singura cale ce îi mai rămânea, era o bună activitate diplomatică.

Domnitorul Brâncoveanu Constantin a fost apreciat ca unul dintre cei mai mari voievozi ai culturii. Dumnezeu a voit ca el să fie posesorul unei averi de răsunet, pentru care turcii l-au numit Altin-Bey, adică principele aurului. Din această bogăţie, cultura şi religia au dobândit mult, Brâncoveanu fiind un creştin evlavios şi iubitor de lumina cărţii. A dăruit mult spre a aduce la curtea sa cărturari vestiţi şi învăţaţi străini. Patriarhii din Constantinopol, Alexandria, Antiohia şi Ierusalim au fost atraşi de religiozitatea şi dărnicia domnului Brâncoveanu. Unul dintre camenii de talent, adus în ţară de Brâncoveanu a fost Antim Ivireanu, georgian de origine, care se iscălea „Antim din Iviria".

Constantin Brâncoveanu a sprijinit înfiinţarea de şcoli şi anume: şcoli mânăstireşti, numite şcoli de slovenie, şcoli episcopale şi şcoli domneşti, cea mai importantă fiind Academia de la Sf. Sava.

Tiparul a cunoscut o deosebită dezvoltare în timpul domniei lui Brâncoveanu. La loc de frunte au contribuit: stolnicul C. Cantacuzino, mitropolitul Antim şi episcopul Mitrofan al Buzăului. Au funcţionat cinci tipografii şi anume: la Buzău, la Râmnic, la Snagov, la Târgovişte şi la Bucureşti. În aceste tipografii au apărut cărţi în limba română şi nu numai. Despre dărnicia creştinească a lui C. Brâncoveanu, scria mitropolitul Antim, că a fost ca a unui „râu cu curgerile de aur, dintru care au curs aceste patru izvoare: ale Românilor, Elinilor, Arabilor şi ale Ivirilor tipare". Marea majoritate a cărţilor tipărite au avut caracter religios. În afară de acestea au fost cărţi de literatură, istoriografice, ştiinţifice. Dintre acestea amintesc: Floarea darurilor, Pildele filozoficeşti, Varlaam şi Ioasaf, Alexandria, Esopia, Manualul împotriva schismei papiştaşilor, Mărturisirea de credinţă a mitropolitului Petru Movilă, Didahiile lui Antim Ivireanul. În timpul lui Brâncoveanu au fost scrise Cronica lui Radu Greceanu şi Anonimul brâncovenesc.

Tipărirea Bibliei de la Bucureşti, începută în timpul domniei lui Şerban Cantacuzino, a continuat şi în timpul domniei lui C. Brâncoveanu marcând progresele realizate în limba noastră scrisă. Ea a circulat atât în Ţara Românească, aşa cum şi în Moldova şi în Transilvania.

Tălmăcitorii Bibliei s-au silit să îmbrace cuvântul lui Dumnezeu într-un grai pe care să-l înţeleagă românii din oricare ţară, „căci toţi Românii dintr-o fântână izvorăsc şi cură", adică au aceeaşi obârşie. „Românii se înţeleg nu numai cei din Ţara Românească, ci şi cei din Ardeal, căci încă şi mai neaoşi sunt".

Învăţământul, tiparul, cărţile religioase, de literatură, de istoriografie, au cunoscut o perioadă de evidentă dezvoltare, numită epocă brâncovenească. O evidentă dezvoltare a cunoscut şi arta, care prin amploarea şi diversitatea ei, s-a manifestat prin „stilul brâncovenesc".

În arhitectura bisericească a dominat stilul bizantin, cu influenţa elementelor renaşterii italiene târzii, cu coloane spiralate, cu capitole florale şi decoraţii sculpturale. Prin dărnicia sa, Brâncoveanu a ridicat multe biserici şi mânăstiri, în Ţara Românească şi în Transilvania. Dintre acestea, amintesc bisericile de la Potlogi, Mogoşoaia, Brâncoveni, Râmnicu-Sărat, Sf. Gheorghe-Nou din Bucureşti, bisericile din Ardeal, de la Făgăraş şi Ocna Sibiului. Cea mai importantă construcţie a fost biserica şi mânăstirea Hurez.

Ca monumente arhitecturale laice amintesc: adăugirile de la Curtea domnească din Bucureşti, Chindia curţii domneşti de la Târgovişte, palatele de la Potlogi şi Mogoşoaia. Acesta din urmă este în cel mai autentic stil brâncovenesc.

Cele mai valoroase construcţii bisericeşti, în stil brâncovenesc, au fost: biserica şi mânăstirea Hurez, biserica Sf. Gheorghe-Nou din Bucureşti şi mânăstirea Vacăreşti. În Ardeal, la Sâmbăta de Sus, a construit mânăstirea, cu lăcaşul de închinare, pe care mitropolitul Nicolae Bălan l-a salvat de la ruină. Noul său ctitor, *Î. P. S. mitropolit Antonie* a adus această mânăstire la amploarea şi deosebita ei dezvoltare, din zilele noastre.

În preajma anului 1700, Constantin Vodă Brâncoveanu a simţit o adâncă amărăciune, din pricina căderii lui Atanasie şi a acelora din Ardeal care „au lunecat cu firea" şi nu au ştiut să-şi păzească „cinstea legii", în care s-au născut. În timpul petrecut de Atanasie Anghel, la Bucureşti, pentru sfinţire, Brâncoveanu a înnoit vechea danie privitoare la ajutorul de şase mii de bani în fiecare an, şi satul Merişani, dăruit bisericii din Ardeal care se învăluia ca o corabie în mijlocul valurilor mării (Silviu Dragomir, Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal, în sec. al XVIII-lea, vol. I, Sibiu, 1920, p. 63-64).

La finele secolului al XVII-lea, văzând nestatornicia Turciei şi a Austriei, Brâncoveanu a căutat să afle cât mai multe lucruri despre Rusia, cu care să stabilească legături. Trimişii lui Brâncoveanu au dus scrisori cifrate, informându-i pe ruşi asupra stărilor de lucruri din Turcia. Brâncoveanu l-a felicitat pe ţar pentru biruinţa asupra Suediei. Ţarul Petru I s-a oferit să-i acorde azil domnului muntean, pentru cazul de invadare a turcilor. În 1709 s-a încheiat o coaliţie secretă între Rusia şi Ţara Românească.

În 1711, Brâncoveanu şi-a pregătit oştirea, spre a le veni în sprijin ruşilor. Aflând însă că turcii se îndreptau spre Dunăre, Brâncoveanu şi-a mutat tabăra la Târgovişte. După dezastrul de la Stănileşti al armatelor rusomoldave, Brâncoveanu a fost socotit a fi vinovat. De fapt, Rusia nu era pregătită pentru acţiuni de amploare împotriva turcilor.

Bănuielile privitoare la acţiunile lui Brâncoveanu, treptat s-au confirmat şi astfel sultanul s-a decis să pună capăt domniei ce s-a dovedit a fi periculoasă pentru imperiu. În ziua de 15 august 1714 a fost executată sentinţa. La vârsta de 17 ani, fiul mai mic, Matei, a căzut sub securea călăului. După el au urmat ceilalţi trei fii ai lui Brâncoveanu: Radu, Ştefan şi Constantin, sub ochii adânc întristaţi ai tatălui lor, care a fost apoi executat şi el. Cu ei împreună a fost executat şi sfetnicul Ianache. Trupurile lor aruncate fiind în apele Mării de Marmara, au fost pescuite. După mulţi ani au fost aduse în Ţară, îngropate fiind în biserica fostei mânăstiri Sf. Gheorghe din Bucureşti.

Domnia de 25 de ani a lui Brâncoveanu a fost lungă, faţă de multele domnii care n-au depăşit patru ani. Cu remarcabil talent diplomatic, Constantin Vodă Brâncoveanu a reuşit să ducă o politică de echilibru, între marile puteri ale acelor vremi. După cum afirmă S. Columbeanu şi Radu Valentin, în op. cit., p. 95, sfârşitul năpraznic amplifică meritele, astfel încât omul Constantin Brâncoveanu a devenit filă de legendă.

Apreciind multele şi marile realizări pentru neam şi biserică, jertfa lor neprecupeţită, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în 1992, i-a trecut în rândul Sf. Martiri pe Constantin Vodă Brâncoveanu şi cei patru fii ai săi: Constantin, Ştefan, Radu, Matei şi sfetnicul Ianache. În fiecare an, în 16 august, Biserica noastră ortodoxă face cinstită pomenirea lor.

Din seria „Avertisment"

Despre Talismanul Domnului, despre alte talismane şi influenţa acestora în viaţa unora dintre credincioşii noştri

Printre alte credinţe populare şi tot felul de superstiţii care circulă, din păcate, şi au mare influenţă asupra multor credincioşi — alimentate fiind, multe dintre ele, de tot felul de femei pioase şi, mai ales de multe cărţi apocrife numite şi populare cum ar fi Visul Maicii Domnului, Epistolia Domnului, Brâul Maicii Domnului — circulă şi cărticica Talismanul Domnului având, încă, foarte mulţi foarte mare încredere în foloasele ei dacă este tot timpul purtată şi citită!...

Este surprinzător că, de cele mai multe ori, aceste cărţi sunt editate, răspândite şi promovate chiar de către slujitori de-ai Bisericii şi chiar în sânul acesteia, alimentată fiind astfel chiar în mediul bisericesc ignoranţa şi neştiinţa oamenilor — care găsesc aceste broşuri la multe dintre bisericile şi mănăstirile noastre!...

Se spune în primele rânduri ale talismanului că acest text a fost găsit în anul 1585 sub mormântul Mântuitorului. Oare cine poate avea atâta îndrăzneală să ia o casma şi un târnăcop şi să sape sub mormântul Mântuitorului? Cu ce scop? Puteţi crede aşa ceva?!... Remarcăm faptul că această lucrare nu are un autor, nu are girul autorităţii ierarhice a Bisericii, aşa încât este clar că această broşură reprezintă o mare înşelare chiar dacă începe cu rugăciunile Tatăl nostru şi Simbolul Credinţei, iar după acestea minciunile încep să curgă: — Când o femeie se află în durerile naşterii, să se citească talismanul şi va avea parte de o naştere uşoară. Oare să fie adevărat?! Nu ar fi, oare, mai bine dacă respectiva femeie s-ar pregăti pentru acest însemnat eveniment din viaţa ei, prin împărtăşirea cu cinstitul Trup şi Sânge al Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos?!... Dar haideţi să vedem şi alte inepţii pe care le cuprinde această carte: — Dacă atingem cu talismanul partea dreaptă a copilului va avea noroc în viaţă!... Este de ajuns să atingeţi umărul drept al bolnavului cu această rugăciune (talisman) ca acela să se vindece cu desăvârşire!... Mare înşelătorie! A fost cineva la secţia de reanimare a unui spital clinic şi a făcut un experiment atingând mai mulţi bolnavi şi pe umărul drept şi pe cel stâng, cu această carte, şi tot aşa au rămas!... Când această rugăciune va fi dusă într-o casă aceea va fi ferită de orice fel de primejdie!... Oare să substituie într-atât rolul şi valoarea Slujbei de sfinţire a casei numită Sfeştanie?!... Sau, iată o altă afirmaţie năstruşnică: cel care are păcate mari va fi iertat de ele dacă va purta talismanul asupra sa citindu-l măcar o dată pe săptămână!... Oare aşa să fie?!... Asta înseamnă că îmi cumpăr un talisman, îl port în buzunar şi, apoi, pot săvârşi fără frică orice păcate fiindcă citesc talismanul, şi, gata voi fi iertat de toate păcatele!... Cine are acest talisman să stea liniştit!... puterea sa este mare!... În cazul unui atac direct cu arme de foc, ele nu ne vor afecta!... N-am ştiut că îl putem folosi şi pe post de vestă antiglonţ, ar trebui să le aducem la cunoştinţă factorilor de răspundere din cadrul Ministerelor Apărării Naţionale şi cel de Interne pentru a-l comanda tuturor soldaţilor aflaţi sub armă!... Acest talisman a fost scris de Iisus Hristos şi de Sfânta Fecioară Maria şi puterea lui este mare!... Noi ştim că Iisus Hristos şi Prea Curata Sa Maică nu ne-au lăsat nimic scris după cum ne mărturisesc Sfintele Evanghelii, ci doar evangheliştii şi apostolii ne-au lăsat scrieri despre viaţa, opera şi activitatea Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

În lumea de astăzi, din păcate, sunt destul de mulţi cei care cred în talisman. Ca atare nu greşesc când spun că talismanul este un idol în miniatură, un idol de buzunar, de geantă, de portofel!... Talismanul sau amuleta este un semn vizibil al necredinţei în ajutorul lui Dumnezeu. Ştim că talismanele erau obiecte despre care se credea că au puteri magice şi care se purtau de către oameni cu convingerea că ele apără de boli, de primejdii şi sunt aducătoare de noroc. Oamenii cred că atât de mari sunt puterile unui talisman încât pot înlocui, pur şi simplu, pe Dumnezeu, cu alte cuvinte având talismanul asupra noastră nu mai avem nevoie de harul Sfintelor Taine!...

Consultând un dicţionar religios vom vedea că „talismanul este obiect căruia superstiţiosii îi atribuie puterea de a-i feri de rele şi de a le aduce noroc; amuletă"; dar cum noi astăzi, suntem atât de influenţaţi de tot felul de superstiţii, de credinţe şi de obiecte superstiţioase nu este de mirare că avem aşa o atitudine pozitivă faţă de talisman, talismane şi amulete pe care deseori le vedem asupra tinerilor (şi nu numai) cum ar fi inelul luxor (vechi de peste 3000 de ani) şi căruia, într-o emisiune, i-a făcut reclamă chiar o prezentatoare de televiziune, mărturisind că îi datorează acestuia toate succesele din cariera sa!... Ca toate celelalte inelul luxor este un talisman; fie că are puteri magice care numai de la Dumnezeu nu vin, fie că a fost doar o reclamă, ideea în sine de a-ţi pune nădejdea într-un lucru lipsit de viaţă şi de harul lui Dumnezeu este un păcat!... Ştim cu toţii că egiptenii politeişti erau renumiţi pentru amuletele lor magice care făceau parte integrantă din recuzita unui faraon.

Pentru creştini, pentru autenticii creştini, toată nădejdea ar trebui să fie numai la Dumnezeu, aşa cum foarte frumos spune o cunoscută rugăciune a pavecerniţei: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, Acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, Slavă Ţie!", iar dacă în urma rugăciunilor nu primim ceea ce am cerut, un lucru de care vrem să ne legăm fericirea, întotdeauna există o raţiune, o chibzuială divină pentru care nu se întâmplă aşa (deoarece nu ne este de folos acel lucru, în primul rând din punct de vedere sufletesc). În ce priveşte ferirea de rele şi de moarte tot la Dumnezeu trebuie să ne fie nădejdea, întrucât Sfinţii Părinţi atrag, în general, atenţia că diavolul poate să-l înşele pe om chiar prin aparente lucruri bune sau prin salvarea de situaţii pe care chiar el le-a provocat pentru a ne înşela.

Într-o discuţie pe această temă între un mare duhovnic contemporan din Grecia — Cuviosul Paisie Aghioritul de la Sfântul Munte Athos şi un fiu duhovnicesc al lui — consemnată în cartea „Cuvinte duhovniceşti" — vol. III apărută la Bucureşti, la Editura Evanghelismos în 2003, spunea următoarele: „— Mai bine să le daţi cruciuliţe atunci când vă cer talisman, pentru că şi vrăjitorii fac şi folosesc, acum, talismane. Pun pe dinafară o iconiţă sau cruce, însă înăuntru au diferite vrăji. Oamenii văd icoana sau crucea şi se încurcă. Iată, cu câteva zile înainte mi-au adus un talisman de la un turc, Ibrahim, care avea şi o cruce brodată pe deasupra. Am aflat şi despre un netămător de Dumnezeu că înfăşura diferite iconiţe şi înlăuntrul lor punea păr, lemnişoare, cuie, mărgele etc. Sărmanii oameni care poartă astfel de talismane — chipurile ca să fie ajutaţi — şi se chinuiesc! Pe acestea trebuie să le ardă şi cenuşa s-o îngroape adânc în pământ sau să o arunce în mare, apoi să meargă să se spovedească. Numai aşa se eliberează!..." Nemaivorbind de faptul că prin aceste fapte şi prin ataşarea de aceste talismane sunt încălcate prima şi a doua poruncă din Decalog!...

Din păcate, povestea talismanelor este veche, iar la noi s-a transmis pe fondul superstiţiei. Mihail Urzică în cartea sa „Minuni şi false minuni" — apărută la Editura Anastasia în 1993 — vorbind despre contestatul vizionar Petrache Lupu de la Maglavit care l-ar fi văzut pe Dumnezeu, „moşu" arată că acesta încuraja credinţa în talismane. „În felurite împrejurări pelerinii superstiţioşi îi dădeau în păstrare, pentru puţină vreme, diferite obiecte: câte un ceasornic, un portmoneu,, un carnet, un bilet de loterie, sau chiar o batistă, ca să le poarte asupra lui, ca să doarmă pe ele şi astfel, atinse acele obiecte de „sfinţenia" lui să poată deveni „aducătoare de noroc" ... Pe respectivii creştini Urzică îi numeşte superstiţioşi „subjugaţi de această ispită" — care se înţelege că numai lucrarea lui Dumnezeu nu este.

Ar mai fi de amintit, referitor tot la talismane şi o anumită tendinţă populară de a încreştina ideea de obiect aducător de noroc. Astfel au luat naştere Visul Maicii Domnului, Brâul Maicii Domnului, Epistoliile — de care am pomenit şi la începutul acestui material şi despre care Nichifor Crainic nota într-un articol că în timpul războiului mii de soldaţi au murit la piept cu cărticele din acestea aşa zis protectoare, dar că mulţi dintre ei prea puţin cunoşteau Noul Testament!...

Canoanele 61 al sinodului 6 ecumenic de la Niceea şi 65 al sinodului Trulan din anul 692 hotărăsc să fie afurisiţi vrăjitorii care confecţionează „talismane" în care pun simboluri diavoleşti sau diferite obiecte macabre; să cadă sub canon cei ce spun norocul, cei care se numesc vrăjitori şi cei făcători de talismane şi ghicitorii".

Aşadar, dacă în loc să ne punem nădejdea în Dumnezeu şi să ne cunoaştem corect învăţătura de credinţă — după revelaţia Sfintei Scripturi şi a Sfintei Tradiţii, ne punem nădejdea în tot felul de inele, potcoave, cărticele sau chiar felurite rugăciuni pe care dacă le rosteşti zilnic îţi va fi bine sau unele pe care dacă nu le zici cine ştie ce mai păţeşti, este firesc să fim, în aceste condiţii, lipsiţi de harul lui Dumnezeu; deoarece trebuie subliniat că primirea harului divin nu este acelaşi lucru cu obţinerea unor bogăţii, a sănătăţii, sau a unor diverse avantaje. Un anume bine aparent dacă e, şi dacă totuşi s-ar datora în vreun fel talismanului este o cumplită amăgire. Însă şi doar ideea de a-ţi pune nădejdea într-un lucru neînsufleţit este un păcat, deşi adeseori al ignoranţei, asistând, astfel, de foarte multe ori la o continuă răsturnare axiologică ajungând, şi în acest fel, să spunem răului bine şi binelui rău, din nefericire!...

STELIAN GOMBOŞ

Biserica Sf. Nicolae din Braşov

O faţă a ei mai puţin cunoscută: filantropia

Ctitoria voievodală a Bisericii „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului, de peste o jumătate de mileniu de existenţă, s-a bucurat în decursul anilor de atenţia şi preţuirea multor personalităţi, printre care, în primele rânduri, se află N. Iorga, Ioan Lupaş şi Candid Muşlea. Toţi s-au folosit de Cronica învăţatului protopop Radu Tempea II, mare apărător al drepturilor şi aspiraţiilor românilor braşoveni, manuscris cu titlul: „Istoria sfintei beserici a Şcheilor Braşovului", care cuprinde perioada de la 1484 până la 1741, adică peste 250 ani şi care la rândul său s-a folosit de vechea Cronică a protopopului Vasile, cuprinzând însemnări dintre anii 1392—1633. Candid Muşlea a scris „Istoria bisericii Sf. Nicolae din Braşov" în deceniul cinci al secolului trecut, în trei volume, ultimul volum rămas în manuscris, pornind de la Cronica lui Radu Tempea II şi până la începutul celui de al doilea război mondial, cu multe date culese din arhivele oraşului, pe lângă acelea ale bisericii şi protopopiatului.

Pe lângă cei amintiţi au scris pagini memorabile şi I. Pervain, I. Ciobanu, S. Puşcariu şi C. Lacea, iar prin diferite reviste s-a abordat cu prioritate activitatea culturală a diaconului Coresi, în strânsă colaborare cu preoţii bisericii". N-au lipsit chiar zile festive închinate apariţiei tipăriturilor Coresiene după patru secole. O asemenea serbare culturală a avut loc în anul 1970 la biserica Sf. Nicolae, organizată de Oficiul parohial, onorată cu prezenţa şi binecuvântarea Mitropolitului de pie memorie Dr. Nicolae Mladin.

Între timp, după înfiinţarea muzeului bisericii, desehis oficial în anul 1961, s-a iscat o mică întrecere privind popularizarea fenomenului coresian şi s-a uitat că realizarea muzeului a fost o lucrare de mare anvergură şi responsabilitate. Peste doi ani au durat adunarea şi selectarea obiectelor de mare valoare artistică şi istorică şi mai ales confecţionarea mobilierului adecvat pentru exponate. O parte dintre aceste exponate, şi anume obiecte de valoare, cărţi rare, odăjdii rarisime şi tiparniţa — ca simbol, au fost rânduite prin osârdia colaboratorului cu experienţă, prof. Ioan Colan, în clădirea primei şcoli româneşti, iar arhiva împreună cu biblioteca populară, care mult timp a îndeplinit o misiune cultural-educativă, în clădirea masivă de la intrarea în curtea bisericii, care a fost timp îndelungat reşedinţa Oficiului protopopesc şi locuinţa protopopului Iosif Barac. Personalul muzeului, provenit prin selectare şi îndeosebi prin numire oficială, tineri (ghid, muzeograf sau bibliotecar), dornici să se afirme, au scris şi ei prin presa locală şi bisericească frumoase gânduri sau evocări, dar din păcate, la scurtă vreme, s-au risipit, plecând în locuri mai favorizate ca existenţă materială, încât în prezent pe lângă două femei ca îngrijitoare, toate funcţiile amintite sunt îndeplinite de directorul muzeului. Biblioteca populară, de acută necesitate din nou, nu a mai funcţionat nici când muzeul avea personal cu duiumul.

Biserica Sf. Nicolae, prin naţionalizarea săvârşită sub regimul comunist, la care s-a adăugat micşorarea jurisdicţiei sale parohiale, a întâmpinat o sumedenie de greutăţi pe linie economică şi implicit în misiunea ei primordială şi emblematică.

Dar revenind la zilele mai puţin ceţoase, trebuie să constatăm că în mare majoritate,

(Continuare în pag. a 6-a)

Dr. IULIU ALEX. IŞA,
Protopop onorific
Biserica Sf. Nicolae din Braşov

Deschiderea festivă a noului an universitar 2004/2005

Vineri, 1 octombrie 2004, a avut loc deschiderea festivă a unui nou an de învăţământ universitar.

Pentru Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu acest eveniment s-a petrecut pentru a 218-a oară.

În conformitate cu tradiţia statornicită, un astfel de eveniment, în şcolile teologice, se marchează prin implorarea ajutorului dumnezeiesc. Astfel s-au petrecut lucrurile şi la Sibiu, unde în paraclisul facultăţii, la ora 9,30, a început oficierea Sfintei Liturghii, cu participarea Înalt Prea Sfinţitului dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, a consilierilor şi secretarului eparhial, a profesorilor şi a unei părţi dintre studenţii facultăţii.

În final, s-a citit rugăciunea rânduită pentru începutul anului şcolar.

Înalt Prea Sfinţitul mitropolit Antonie a adresat cu acest prilej un cuvânt de atenţionare şi îndrumare părintească, în care a stăruit asupra priorităţii formării duhovniceşti a celor care doresc să devină preoţi, asistenţi sociali şi profesori de religie. Î.P.S. Sa a stăruit asupra a ceea ce este esenţial în cazul studenţilor de la Teologie şi anume *vocaţia*, care se concretizează în deschiderea sinceră, firească, spre ceea ce înseamnă evlavie, rugăciune, frecventarea bisericii şi un comportament adecvat cu statul de student în Teologie.

În general, pentru toţi studenţii, indiferent de la ce facultate ar fi aceştia, se cere seriozitate şi preocupare pentru studiu şi formarea profesională. Pentru studenţii de la Teologie însă se pretinde mai mult decât de la colegii lor din universitate.

S-ar putea întâmpla, a precizat I.P.S. Sa, ca unii dintre studenţii de la Teologie să constate ei înşişi că nu se regăsesc în atmosfera specifică unei instituţii de învăţământ teologic. Ar fi lucrul cel mai firesc să se reorienteze spre o altă profesie. Posibilităţile sunt nenumărate. Rămânerea lor însă într-o instituţie cu care nu au nici o afinitate sufletească nu este de bun augur.

Înalt Prea Sfinţitul mitropolit Antonie a făcut apel la profesorii şi duhovnicii facultăţii să reflecteze şi ei la marea lor responsabilitate pe care o au de a fi modele pentru cei pe care îi au în purtarea lor de grijă şi de a nu precupeţi nici un efort în a-şi împlini importanta şi greaua lor sarcină de educatori şi părinţi duhovniceşti.

Timpul şi lumea în care trăim impun şi Bisericii unele exigenţe cărora va trebui să le facă faţă. Pentru aceasta este nevoie de slujitori responsabili, însufleţiţi de zel misionar şi în măsură să-i poată ajuta pe oameni să-şi păstreze credinţa şi să înfrunte provocările veacului acestuia.

Şcoala teologică de la Sibiu este recunoscută prin seriozitatea cu care şi-a împlinit menirea în viaţa Bisericii transilvănene şi a societăţii. Ea trebuie să rămână statornică în a continua să persevereze pe drumul acesta.

În final, a luat cuvântul decanul facultăţii, arhid. conf. dr. Dorin Oancea, care a prezentat situaţia statistică la început de an universitar şi s-a referit la toate aspectele instructiv-educative şi de formare duhovnicească ce vor fi avute în vedere în împrejurările noi ale restructurării învăţământului universitar din ţara noastră.

La ora 11,00, în aula „Avram Iancu" a Universităţii „Lucian Blaga", a avut loc festivitatea de deschidere oficială a noului an universitar.

Potrivit programului, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului şi Dl. episcop dr. Christoph Klein al Bisericii Evanghelice din Sibiu au invocat binecuvântarea lui Dumnezeu asupra comunităţii universitare sibiene.

A luat apoi cuvântul Dl. prof. univ. ing. dr. Constantin Oprean, rectorul Universităţii „Lucian Blaga", care a înfăţişat stadiul actual de dezvoltare, sub toate aspectele, a instituţiei celei mai reprezentative din oraşul de reşedinţă a judeţului Sibiu.

Dl. prof. univ. dr. W. Schaal, din Marburg — Germania, preşedinte al Universităţii sibiene a prezentat perspectivele unor parteneriate europene care se vor concretiza în noul an universitar.

Dl. Silviu Lup, prefectul judeţului Sibiu, a dat asigurarea sprijinului din partea guvernului şi prefecturii pentru Universitate.

Au luat cuvântul şi alţi invitaţi din partea unor instituţii din oraşul Sibiu, ca şi reprezentanţii studenţilor.

Astfel s-a făcut primul pas în derularea unui intens şi exigent proces de pregătire academică.

Fie ca binecuvântarea Părintelui luminilor să se reverse îmbelşugat peste toţi cei care se vor osteni în îndeplinirea nobilei lor misiuni de instruire şi educaţie, de formare a unor caractere umane gata a se dărui înfăptuirii binelui faţă de semeni.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă

(Urmare din pag. a 2-a)

de bun rămas, întâlnirea cu părintele Teofil Părăian, cu părintele Mina Dobzeu, cu părintele Ioan Sabău, cu părintele Arhid. Prof. Dr. Dorin Oancea, decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, cu părintele Constantin Necula, cu domnii Răzvan Codrescu, Costion Nicolescu, George Ardeleanu, cu studentul Ionuţ Lepădat precum şi cu mulţi alţi invitaţi clerici sau mireni care ne-au bucurat duhovniceşte prin prezenţa şi cuvântul domniilor lor.

Toate aceste evenimente precum şi prezenţa numeroasă a publicului mai cu seamă tânăr, a făcut din această ediţie un prilej de comunicare între autori, editori şi cititori.

Festivitatea de închidere, care a avut loc în prezenţa P.S. Sale Visarion Răşinăreanu, a constituit prilejul acordării diplomelor de excelenţă editorilor prezente pentru rodnica participare din cadrul acestei ediţii.

Tot în acest cadru festiv, Asociaţia SCRIPTUS a ţinut să acorde calitatea de *membru de onoare al Asociaţiei* P.S. Sale Visarion Răşinăreanu, domnului profesor Florin Soare, domnului director Ion Onuc Nemeş şi domnului inspector de poliţie Christian Stanciu, pentru sprijinul acordat la buna desfăşurare a ediţiei din acest an a Târgului precum şi la alte acţiuni iniţiate şi derulate de Asociaţia Scriptus.

Se cuvine acum să adresăm şi prin intermediul acestor rânduri mulţumirile noastre Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Sale Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, P.S. Sale Visarion Răşinăreanu, P.C. Sale Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, P.C. Sale Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, P.C. Sale Arhid. Prof. Dr. Dorin Oancea, P.C. Sale Pr. Ezechil Oancea, Părinţilor Profesori ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, domnului Răzvan Codrescu — directorul Editurii Christiana, precum şi tuturor celor care au contribuit într-un fel sau altul la buna organizare a acestei ediţii, şi fără de care această manifestare unică în ţară după specificul ei nu s-ar fi putut organiza.

Fie ca Bunul Dumnezeu să le răsplătească purtarea de grijă pe care cu timp şi fără de timp au avut-o faţă de organizatori.

Apostolia — slujire permanentă pentru apropierea omului de Dumnezeu

Primii doi dintre sinoptici — Matei şi Marcu, amintesc doar foarte pe scurt modul în care s-a petrecut chemarea la apostolie a celor dintâi ucenici ai Mântuitorului. Totul este redat extrem de laconic, fără amănunte şi fără să se insiste asupra circumstanţelor în care s-a petrecut evenimentul. Doar chemarea lui Iisus „veniţi după Mine", urmată de răspunsul necondiţionat al apostolilor, care fără zăbavă „îndată lăsându-şi corabia şi pe tatăl lor, au mers după El" (Mt. 4. 19, 22), ne pune în temă cum s-au petrecut lucrurile.

Din fericire pentru noi, evangheliştii se completează unii pe alţii, astfel că amănunte care le scapă unora le găsim la ceilalţi şi de cele mai multe ori astfel de amănunte vin să evidenţieze sensuri şi aspecte noi ale minunilor săvârşite de Iisus, iar fără existenţa acestor detalii poate că multe dintre ele ne-ar rămâne ascunse sau în orice caz nu îndeajuns de clare.

Este şi cazul cu *Pescuirea minunată,* despre care evangheliştii Matei şi Marcu amintesc doar foarte succint, în schimb o găsim prezentată detailat la Sf. Luca. Această pericopă evanghelică (Lc. 5, 1—11) a fost rânduită să se citească în duminica a XVIII-a după Rusalii, marcând începutul constituirii grupului apostolilor, alături de care timp de trei ani, Iisus îşi va desfăşura activitatea de răspândire a cuvântului sfânt şi întemeiere a împărăţiei Sale.

Ne găsim aşadar nu la mult timp după ce Mântuitorul îşi începuse activitatea publică. I se deschidea înainte aria unei lucrări care avea să dureze peste trei ani, răstimp în care va colinda aproape toată Ţara Sfântă.

Dar Iisus ştia că va veni vremea când El nu va mai fi cu trupul pe pământ, iar învăţătura Sa trebuia lăsată altora care s-o ducă mai departe şi care să dea mărturie despre El în faţa lumii, iar aceştia vor fi apostolii.

Ca un adevărat istoric, Sf. Luca fixează mai întâi timpul şi locul unde s-a petrecut pescuirea minunată. Ne găsim aşadar în momentul în care Iisus tocmai începuse lucrarea Sa publică şi cutreierase o bună parte din Galileea. În momentul respectiv se găsea undeva pe marginea lacului Ghenizaret. Într-o ţară destul de sărăcăcioasă cum era Palestina antică, ne putem lesne închipui că un astfel de lac era o adevărată binecuvântare, fiind de altfel şi unica sursă de câştigare a hranei pentru locuitorii ţării respective.

În momentul sosirii Sale în acest loc, Iisus nu mai era chiar un necunoscut. Săvârşise mai înainte câteva minuni: vindecă un demonizat, pe soacra lui Petru, precum şi alţi mulţi bolnavi (Lc. 4, 40), fapt ce-I adusese o mare popularitate. „Mulţimile Îl căutau şi au venit până la El, şi-L ţineau să nu plece de la ei" (Lc. 4, 42).

Într-o astfel de împrejurare „când mulţimile îl îmbulzeau ca să asculte cuvântul lui Dumnezeu" (Lc. 5, 1), pe marginea lacului Ghenizaret, Iisus îşi va alege dintre oamenii locului pe primii Săi apostoli. Pentru a-i smulge însă pe aceşti oameni simpli din obiceiurile lor şi din universul lor destul de sărăcăcios, Iisus trebuia să-i provoace într-un fel, să-i facă să înţeleagă ceea ce avea să se întâmple şi la care ei vor fi martori, şi mai ales să înţeleagă că misiunea la care avea să-i cheme era una specială, ceva cu totul deosebit decât făcuseră ei până atunci, iar Cel care-i va chema la această lucrare, era El însuşi, Cineva cu totul deosebit. Pentru a-i convinge de lucrul acesta, Hristos va săvârşi înaintea lor şi pentru ei această minune. Era provocarea şi totodată chemarea lui Dumnezeu de a-i deveni părtaşi la lucrarea Sa.

Nimic nu se petrece la voia întâmplării în lucrarea lui Dumnezeu, hazardul nu face parte din planul divin. Pescuirea minunată s-a făcut cu un *scop anume,* ea îşi are un temei bine definit, iar raţiunea pentru care s-a săvârşit această minune a fost tocmai aceea de a-i trezi pe viitorii apostoli, de a le deschide ochii spre aceste lucruri care erau deja scrise în planul divin. Fără să bănuiască, apostolii erau deja aleşi de Dumnezeu, făceau parte din acest plan divin care, pentru moment, le depăşea capacitatea de înţelegere.

Suindu-se într-una din luntrile care împânzeau ţărmul — alegerea lui Iisus nu este deloc întâmplătoare —, „care era a lui Simon" (Lc. 5, 3), le va vorbi mulţimilor despre lucruri nemaiauzite până atunci. La sfârşitul cuvântării Sale, Iisus îi va îndemna pe viitorii Săi ucenici, să mâne luntrea înspre mijlocul lacului şi să arunce mrejele acolo. Răspunsul lui Petru vine să accentueze truda cu care aceşti oameni îşi câştigau existenţa, de multe ori trebuind să se resemneze în faţa insuccesului. Deşi puternic marcat de nereuşita unei astfel de încercări („toată noaptea ne-am străduit şi nimic n-am prins"), totuşi răspunsul lui Simon-Petru îl vădeşte a fi un om plin de respect faţă de oaspetele său: „după vorba Ta voi arunca mrejele".

Ascultarea lui Simon avea să dea roade, aşa cum nu i se mai întâmplase niciodată în decursul vieţii sale: „au prins mulţime mare de peşte, că li se rupeau mrejele". În faţa unei astfel de întâmplări care depăşea obişnuitul, Simon şi ceilalţi vor înţelege că se găsesc în prezenţa unei Persoane aparte, iar reacţia lor, întru totul firească, este de fapt reacţia omului copleşit de prezenţa şi măreţia divinităţii: „a căzut la genunchii lui Iisus zicând: Ieşi de la mine, Doamne, că sunt om păcătos...". Ceilalţi, care se aflau împreună cu Simon, „Iacob şi Ioan, fiii lui Zevedeu, care erau fârtaţii lui" vor fi şi ei puternic marcaţi de minunea care se petrecuse în faţa lor „fiind cuprinşi de spaimă".

Lucrurile nu se vor sfârşi însă aici. Altceva dorea Iisus de la ei şi nicidecum să-i înspăimânte sau să-i copleşească doar cu măreţia Sa, ci prin această minune n-a făcut altceva decât să-i provoace şi să-i pregătească pentru chemarea pe care urma să le-o facă: „veniţi după Mine şi vă voi face pescari de oameni!". Urmarea acestei adevărate demonstraţii prin care Hristos îşi descoperea divinitatea, nu putea fi alta decât aceea că „apostolii trăgând luntrile la ţărm şi lăsând totul, I-au urmat Lui".

La o primă analiză, s-ar părea că această evanghelie în care ne este relatată pescuirea minunată nu pune probleme deosebite de interpretare, lucrurile părând destul de clare: prin această minune Iisus a început constituirea grupului de apostoli alături de care Îşi va duce mai departe misiunea de răspândire a cuvântului sfânt, iar atunci când vremea Sa se va împlini, ei vor fi cei care Îi vor duce mai departe mesajul, până la sfârşitul veacurilor.

Deşi această evanghelie ne relatează un fapt, o minune care s-a petrecut cu mult timp înainte şi care aparent nu mai are nici o semnificaţie pentru noi, totuşi ea se dovedeşte extrem de actuală, fiind şi pentru noi o lecţie, o demonstraţie a divinităţii lui Iisus. Expus celor mai diverse şi mai periculoase ispite, cum ar fi ateismul, idealismul sau nihilismul, omul de astăzi se arată a fi tot mai puţin dispus să creadă în Dumnezeu, şi prin aceasta condamnându-se singur la o situaţie fără ieşire.

Or, această evanghelie indică tocmai cauza tragediei pe care o trăieşte omul zilelor noastre, care s-a îndepărtat aproape complet de Dumnezeu încercând să creadă că poate exista sau se poate explica doar prin sine. *„Toată noaptea ne-am trudit şi nimic n-am prins"* cât de potrivite se dovedesc a fi aceste cuvinte pentru omul zilelor noastre, care-şi consumă drama trăirii în înstrăinare de Dumnezeu. Atâta timp cât la baza acţiunilor sale nu-l va aşeza pe Dumnezeu, toate acestea se vor dovedi din capul locului sortite eşecului.

Prin structura sa cea mai intimă fiinţa umană este orientată spre Dumnezeu, iar atunci când se îndepărtează de această ţintă a existenţei sale, el se va simţi un etern înstrăinat, de aici şi senzaţia de zădărnicie, de perpetuă insatisfacţie şi neîmplinire.

Atâta timp cât vom încerca să ne bazăm doar pe propriile noastre puteri, excluzându-L pe Dumnezeu din planul existenţei noastre, nu vom face altceva decât să ne condamnăm singuri la neîmplinire. Fără Dumnezeu, existenţa umană în întregul ei nu este decât deşartă alergare.

„Fără Mine nu puteţi face nimic" (In. 15, 5). Cât de bine ar putea să încheie aceste cuvinte mesajul acestei evanghelii, căci finalmente omul nu poate fi decât în măsura în care este în Dumnezeu. Restul nu este decât o neinspirată abordare a realităţii. A *realităţii* pe care omul de astăzi o confundă tot mai des cu formele sale false şi înşelătoare. De *„adevărata realitate"*, care este Dumnezeu, omul modern nu mai ştie se pare, sau nu mai vrea să se apropie. De aici eşecul eforturilor sale şi sentimentul de neputinţă şi amară zădărnicie care-l încearcă.

Preot NICOLAE STOIA

Centenar Ştefan Mironescu

„Şcheii Braşovului în pictura lui Ştefan Mironescu"

Adevărat rapsod al vechiului cartier de tradiţie al Braşovului, supranumit „pictorul Şcheiului", Ştefan Mironescu îşi desfăşurase mai bine de cinci decenii activitatea în acest spaţiu istoric braşovean, pe care l-a iubit, contopindu-se cu el în pictura sa. Cu bonomia proprie unui moldovean (căci se născuse la Iaşi în 24 septembrie 1904, ca fiu al unui arhitect, care participase alături de Tocilescu la săpăturile de la Adam-Clisi şi a asistat la zborul lui Aurel Vlaicu), Ştefan Mironescu poposeşte în oraşul de la poalele Tâmpei în toamna anului 1931, după ce absolvise la Iaşi Institutul de Belle Arte (avându-l coleg pe viitorul mare pictor Octavian Angheluţă şi profesor pe vestitul pictor Cosmovici, luând chiar şi lecţii de vioară cu Candella). Studiile le continuă în cadrul Institutului bucureştean similar, unde studiază desenul cu Constantin Artachino şi pictura cu Camil Ressu (coleg fiindu-i Al. Ciucurencu). Între profesori l-a avut şi pe Costin Petrescu, care a pictat Biserica Sf. Nicolae din Şchei. Un scurt popas didactic la Liceul Sf. Nicolae din Gheorghieni, apoi la Ismail şi Bolgrad, urmat de popasul definitiv braşovean, mai întâi la Satulung, şi din 1936 la liceul Andrei Bârseanu din Braşov, când deschide prima sa expoziţie de acuarelă şi uleiuri la Casina Română (50 lucrări). Din 1944 se stabileşte definitiv la liceul „Andrei Şaguna", predând consecutiv şi la Şcoala populară de artă, până la sfârşitul vieţii (17 mai 1985). Prestigiul său este câştigat prin cele peste 130 de participări expoziţionale, impunând un stil propriu de creaţie, atât de apreciat şi reconfortabil iubitorului de frumos. Echilibrate şi logice tablourile sale, în ulei sau acuarelă, încărcate de poezie şi picturalitate, configurează o monografie estetică a cartierului Schei, în cadrul căreia se înserează perfect şi desenele florale atât de reuşite.

Pe bună dreptate afirma criticul de artă braşovean Anca Pop: „Cine încearcă un excurs în arta plastică braşoveană sau mai bine zis în istoria artei plastice braşovene, nu o poate face fără Ştefan Mironescu, care conturează prin creaţia sa o epocă, un stil şi mai ales o lume".

Prilejuit de centenarul naşterii sale, în cadrul Complexului muzeal de pe lângă Biserica Sf. Nicolae, în această lună, cu binecuvântarea I.P.S. Sfinţiei Sale, dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, se redeschide expoziţia permanentă „Şcheii Braşovului în pictura lui Ştefan Mironescu".

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

Biserica Sf. Nicolae din Braşov

(Urmare din pag. a 5-a)

istoricii şi cronicarii din trecut au reţinut în legătură cu biserica faţa statornică şi apărătoare a credinţei din strămoşi, Ortodoxia, precum şi faţa luminoasă privind cultura naţională, aşa fiind cunoscut chipul strălucitor al bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului. Bătrânul Sion a avut însă şi o altă faţă, cu raze luminoase, proprii misiunii sale, care i-a fost umbrită prin aşa-zisă naţionalizare. Biserica Sf. Nicolae a fost o biserică înstărită şi cu largă activitate de binefacere, binecunoscută în secolul 19, cu contribuţie esenţială la înfiinţarea liceului A. Şaguna. În perioada dintre cele două războaie mondiale, adică secolul 20, biserica, urmând pe drumul ocrotitorului ei, Sfântul Nicolae, a desfăşurat o bogată şi diversificată activitate filantropică. În mare măsură, exceptând pe puţinii negustori şi câteva familii de meseriaşi, populaţia din Şcheii Braşovului consta din oameni truditori cu ziua şi doar câţiva gospodari cu o vacă şi câteva oi pe lângă casele lor modeste şi cu o mică grădină pe deal. Câteva generaţii de intelectuali, cu osebire învăţători şi profesori s-au născut sub egida bisericii Sf. Nicolae, care şi-a întins mâinile pentru ajutorarea enoriaşilor ei şi în primul rând pentru ridicarea nivelului cultural. Pe lângă liceul A. Şaguna s-a construit o şcoală elementară, înzestrată cu cele necesare şi cu învăţători cu pregătire superioară. Purta numele vrednicului protopop Ioan Popazu, ajuns episcop de Caransebeş. La această şcoală au funcţionat şi oameni cu pregătire teologică, unii ajungând prin diligenţă şi destoinicie în postura de diaconi sau chiar preoţi la biserică. Copii talentaţi, cu vocaţie şi bună purtare erau ajutaţi să urmeze la şcoli cu grad superior, la liceu şi li se acordau burse. Prof. Candid Muşlea nu a uitat să scrie despre aceste burse. Şiruri întregi, (pe unii am apucat să-i cunosc personal), de elemente cu calităţi s-au bucurat de sprijin pentru a putea face studii la diverse facultăţi din străinătate sau în ţară. Medici, profesori sau enonomişti au plecat în alte oraşe sau în Capitală, unde în prezent se află fii şi nepoţi ai unor distinşi bursieri ai bisericii Sf. Nicolae. Biserica nu a uitat vorba din bătrâni care spune că meseria este o brăţară de aur şi ca atare o deosebită atenţie s-a acordat pregătirii unor buni meseriaşi, care apoi s-au încadrat în diferite societăţi, după rânduielile breslelor. Lucruri frumoase a scris, într-o carte etnografică, despre aceşti meseriaşi distinsul profesor G. Pitiş, plecat la Bucureşti.

Ce bine ar fi ca întreagă această activitate pe linia social-filantropică a bisericii Sf. Nicolae ar fi prezentată mai pe larg. Arhiva bisericii existentă, dar necercetată încă în această direcţie, aşteaptă omul care să scoată în evidenţă şi să dea publicităţii faţa puţin cunoscută a bisericii Sf. Nicolae şi care nu se opreşte doar la acordarea de burse pentru studii, la promovarea unor meseriaşi de calitate superioară şi la îngrijirea şi ocrotirea unor tineri de nădejde în micul cămin-internat ce a funcţionat un timp sub supravegherea unui preot-profesor.

În curtea bisericii, pe lângă casele cantorale existau chilii pentru femeile „scăpătate", adică rămase fără sprijin familial şi care primeau ajutoare din partea bisericii. Şi nu numai aceste femei, ci şi oameni bătrâni şi nevoiaşi rămaşi fără pâine şi îmbrăcăminte. Lista cu aceşti oameni săraci era în evidenţa epitropilor, care în unele zile a marilor sărbători sau de hramul bisericii le împărţeau acestora haine, încălţăminte, alimente şi bani.

Se vor întreba unii oameni din zilele noastre, dar de unde avea biserica această capacitate de binefacere? Dacă se vor osteni puţin vor afla că biserica Sf. Nicolae a fost înzestrată în decursul vremilor de ctitori şi mecenaţi cu suflet larg, unii rămaşi anonimi, cu bunuri materiale de valoare deosebită. Avea zeci de hectare de pădure şi fânaţe în Poiana Braşovului, ba şi locuri de case tot acolo. Avea teren arabil peste o sută de hectare în Braşov-Stupini, o parte fiind în folosinţa personalului slujitor la biserică, iar alta dată în arendă, spre a servi unor scopuri de binefacere. Avea vie în comuna Pleaşa, aproape de Ploieşti şi chiar un munte întreg, muntele Sf. Ilie din zona Buzăului. Toate erau gospodărite de epitropia bisericii, sub controlul Consiliului parohial şi a preoţilor. Toate, dar absolut toate au fost naţionalizate.

Mai bine de cincizeci de ani mândra ctitorie plurivoievodală, unde a făcut popas Mihai Viteazul, în drumul său spre Alba Iulia, a rămas o cenuşăreasă. Bunurile sale materiale prin care a slujit cu devotament de mamă bunăstarea şi existenţa vrednicului popor român din Şcheii Braşovului, secole de-a rândul sub stăpânire străină şi cruntă, nu i-au fost restituite decât parţial. Cele mai multe au rămas înstrăinate şi răstrăinate. Aşa a ajuns maica bisericilor din Braşov şi din Ţara Bârsei!

Marele mitropolit Dr. Nicolae Bălan, în cuvântarea sa de sinteză, rostită cu ocazia sfinţirii bisericii din 10 noiembrie 1940, a putut spune memorabilele cuvinte: „Aşezat în centrul românismului şi în imediata vecinătate cu Ţara Românească, Braşovul a devenit din cele mai vechi timpuri o vatră de lumină a ortodoxiei, un focar de viaţă şi cultură românească pentru tot cuprinsul locuit de neamul nostru. Toată această activitate s-a grupat în jurul bisericii Sf. Nicolae, care poartă şi în zidirea ei urmele istoriei noastre şi a peripeţiilor prin care a trecut neamul şi cultura românească".

Cu adevărat „flacăra statornică de cultură şi de dârzenie naţională" nu s-a stins şi nici jarul filantropiei chiar dacă aceasta a fost sub obroc.

PROLOAGE, vol. I, Editura Parohiei Malovăţ, 2003, 258 pag.

Parohia Malovăţ din judeţul Mehedinţi a luat iniţiativă lăudabilă de a reedita colecţia *Proloagelor.* A apărut primul volum în condiţii grafice de excepţie, pe măsura conţinutului. Parohia îşi propune să reediteze în curând următoarele 11 volume. *Proloagele* sunt adevărate perle ale literaturii bizantine, care au ajuns prin veacuri până în zilele noastre. Ele sunt prezente în cultura tuturor popoarelor ortodoxe şi nu numai. Ele conţin vieţile sfinţilor din timpul anului. În ediţia de faţă, pentru fiecare lună este proiectat un volum, primul fiind dedicat, cum era firesc, sfinţilor din luna ianuarie. *Proloagele* au pătruns la noi în limba greacă şi slavonă mai întâi. Nu puţini au fost cei care s-au trudit să le redea în limba română de-a lungul veacurilor, printre aceştia numărându-se la loc de frunte mitropolitul Dosoftei al Moldovei. În textele vechi, copiştii şi editorii au adăugat, de-a lungul vieţii, altele noi, privind viaţa şi învăţătura unor sfinţi din spaţiul slav, românesc şi nu numai. *Proloagele* devin astfel importante şi pentru faptul că se îmbogăţesc mereu şi devin carte de căpătâi pentru tot cel ce se străduieşte să-şi mântuiască sufletul. *Proloagele* s-au răspândit pe întreg spaţiul românesc, indiferent de conducerea politică a vremii, altfel spus, s-au răspândit cu uşurinţă în imperiul limbii române. Au fost citite la slujbele duminicale şi-n sărbători, în biserici şi mânăstiri, au fost citite de călugări, preoţi şi credincioşi. Au fost transcrise cu mâna, iar la apariţia tiparului au beneficiat de nenumărate ediţii. Tocmai de aceea se înregistrează şi unele variante ale *Proloagelor,* acestea fiind influenţate de sursa din care făcea parte traducerea. *Proloagele* au fost adevărate manuale de sfinţenie şi de conduită morală. Exemplele de vieţi de sfinţi, pildele cu tâlc şi cugetările ce sunt rânduite ca normă de lectură pentru fiecare zi a lunii, respectiv a anului, contribuiau din plin la educarea religios-morală a cititorilor şi ascultătorilor. Lecturile din *Proloage* sunt actuale şi necesare şi azi pentru oricine voieşte să se înalţe spiritual. Emil Cioran spunea că nu e atât de importantă sfinţenia în sine ca valoare spirituală, cât mai ales eforturile umane care duc la câştigarea ei. Tocmai astfel de eforturi întâlnim în *Proloage* şi tocmai prin aceasta ele devin de actualitate. După lectura unor astfel de cărţi, sfinţii nu ţi se mai par departe de omul zilelor noastre, ci uneori par chiar contemporani ai noştri, cu înălţări şi poticniri asemănătoare, cu singura deosebire faţă de noi că ei sunt nişte învingători, în timp ce noi suntem luptători. Sfinţii, actualii prieteni ai lui Dumnezeu, devin contemporani ai noştri, oameni care au trăit experienţe asemănătoare cu ale noastre, dar, prin lupta şi credinţa lor au biruit răul din ei şi din jurul lor. Citind şi recitind *Proloagele,* ai mulţumirea sufletească a descoperirii unei pagini de literatură.

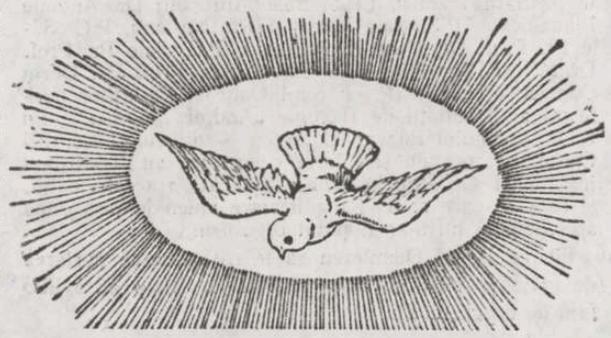

Centrul educaţional de zi - Asociaţia Filantropică „Sfântul Nicolae" Sibiu, Valea Aurie

Asociaţia „Sf. Nicolae" s-a înfiinţat în cadrul Parohiei „Pogorârea Sfântului Duh", cartier Valea-Aurie Sibiu, cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului în anul 1995, în baza Hotărârii judecătoreşti nr. 318/09.06.1995 şi a avizului favorabil al Secretariatului de Stat pentru Culte din 13.09.1994 cu nr. 7984.

Asociaţia a servit de la început, scopurilor de binefacere şi utilitate publică cu caracter umanitar, elaborând programe cu caracter educaţional, de asistenţă socială şi sprijin pentru copil şi familie.

Urmare unor anchete sociale efectuate în cadrul Şcolii generale din cartier, s-a constatat că un număr de peste 30 de copii care frecventează şcoala sunt orfani, prin deces sau divorţ, iar alţii săraci. Ţinând seama de această realitate din cadrul comunităţii, biserica parohiei s-a văzut responsabilă faţă de acei copii aflaţi în dificultate.

Prin eforturi susţinute, parohia sprijină Asociaţia şi reuşeşte abia în anul 2000 să deschidă, la demisolul bisericii o cantină, unde copiii cu probleme pot servi un prânz zilnic.

Începând cu anul 2001, în cadrul Asociaţiei, ia fiinţă Centrul educaţional de zi cu proiectul: „Să oferim copiilor iubire" proiect prin care biserica parohiei intră în susţinerea propriu-zisă, şi asigură protecţie spirituală şi materială unei categorii sociale defavorizate: copii orfani şi săraci.

După 3 ani de activitate, începând cu data de 1 ianuarie 2004 Ministerul Muncii, prin Direcţia pentru Dialog, Familie şi Solidaritate Socială Sibiu, aprobă pentru Asociaţia „Sf. Nicolae" proiectul „Centrul de sprijin şi asistenţă pentru copil şi familie". Este un proiect cu servicii sociale ce se derulează atât în spaţiul Centrului de zi, cât şi la domiciliul copiilor.

Grupul ţintă al proiectului

- Copii defavorizaţi proveniţi din familii monoparentale prin deces sau divorţ, familii dezorganizate, familii cu probleme financiare grele, condiţii precare de locuit.
- Copii aflaţi în plasament familial proveniţi din alte judeţe.

Beneficiari direcţi ai proiectului

- 32 de copii selecţionaţi din cartierul Valea-Aurie şi Pădurea Dumbrava Sibiu.
- 3 copii aflaţi în plasament familial, cu domiciliul în alte cartiere din Sibiu, aparţinând altor judeţe.

1. Proveniența veniturilor pentru beneficiari:

- fonduri proprii: donaţii, sponsorizări din partea enoriaşilor şi a altor binevoitori;
- o subvenţie de 500 000 lei lunar pentru un copil din partea Ministerului Muncii — Bucureşti;
- sprijinul partenerilor.

2. Scopul proiectului:

— îmbunătăţirea serviciilor sociale, oferite copiilor şi familiilor lor, aflate în dificultate;
— acordarea zilnic a unei mese de prânz;
— sprijin educaţional pentru integrare şcolară;
— recuperare emoţională, pentru prevenirea abandonului şcolar;
— prevenirea abuzului împotriva minorilor;
— recuperare psihologică, cu reducerea agresivităţii în comportament;
— orientare profesională;
— iniţiere în informatică.

3. Descrierea activităţilor proiectului:

Activităţi derulate:

A) Consiliere şi asistenţă de specialitate:

- cunoaşterea învăţăturii de credinţă ortodoxă;
- evaluare psihologică;
- analiza situaţiei socio-familiale şi materiale;
- consiliere psihologică şi activităţi educative în vederea stimulării intelectuale şi dezvoltării personalităţii copilului;
- suport psihologic şi consiliere în situaţiile unor modificări psiho-comportamentale ca: absenteism, tendinţa la abandon şcolar, agresivitate, depresie;
- consilierea familiei în scopul armonizării relaţiilor familiale şi conştientizarea părinţilor referitor la importanţa implicării lor în procesul de reabilitare şi integrare socială şi şcolară a copilului.

B) Oferirea zilnică a mesei de prânz pentru copiii aflaţi în dificultate:

- implicarea copiilor în organizarea mesei;
- servirea mesei;
- însuşirea de cunoştinţe privind igiena alimentaţiei şi rolul ei în menţinerea sănătăţii.

4. Activităţi instructiv-educative:

- sprijin şi supraveghere în efectuarea lecţiilor;
- organizare cercuri limbi străine (engleza, germana);
- integrare socială şi şcolară la 9 copii cu probleme pe linie de comportament;
- orientare şcolară şi profesională.

Activităţi recreative

- organizarea cercului de pictură, lectură etc.;
- organizarea şi sărbătorirea zilelor onomastice şi a altor evenimente importante;
- organizare de drumeţii, excursii, vizite la muzeele din Sibiu şi mănăstiri;
- jocuri de mişcare, jocuri de masă, de cultură generală;
- concursuri pe diferite teme (de circulaţie, de educaţie sanitară, şah, poezie etc.);
- confecţionarea materialelor necesare pavoazării spaţiului social, corespunzător anotimpurilor;
- iniţiere în tehnica cusutului de mână: goblen, semne de carte etc.

5. Rezultate obţinute:

- s-a îmbunătăţit situaţia la învăţătură, în general;
- au fost depăşite dificultăţile şcolare astfel încât s-a înregistrat un singur caz de repetenţie;
- toţi elevii şi-au ridicat nivelul de învăţare al limbilor străine, unul reuşind la testul de aptitudini pentru studierea intensivă a limbii engleze;
- s-a prevenit vagabondajul prin atragerea şi supravegherea copiilor în cadrul unităţii de asistenţă socială după terminarea orele de curs;
- pe parcurs s-a ameliorat comportamentul cotidian al copiilor, au scăzut manifestările agresive, s-au corectat notele la purtare;
- copiii şi-au format deprinderi de igienă personală, igienă a spaţiului şi comportament civilizat;
- s-a dezvoltat creativitatea artistică: desen, poezie, având două eleve cu creaţii literare reuşite;
- s-a îmbunătăţit calitatea vieţii în familiile naturale / substitutive ale copiilor prin activităţi de mediere, informare, consiliere, sprijin material şi educaţional al părinţilor;
- comunitatea s-a implicat prin activităţi de voluntariat.
- toate serviciile oferite copiilor şi familiilor lor au fost gratuite;
- copiii din Centru participă regulat la Sf. Liturghie.

6. Parteneriate în derularea proiectului:

— Parohia Ortodoxă Română Valea Aurie I Sibiu;
— Direcţia de Dialog, Familie şi Solidaritate Socială Sibiu;
— Direcţia Generală pentru Protecţia Drepturilor Copilului Sibiu.

7. Responsabili de proiect:

Pr. Săsăujan Simion — preşedinte
Personal de specialitate:
Săsăujan Irina — asistent social
Apolzan Eva — psiholog
Bădiţescu Viorica — educatoare
Caragea Mirela — contabil
Cubaşa Eugenia — bucătar
Moldovan Elena — bucătar
Bunescu Constantin Crinu — secretar
Micu Ioan — administrator

CE PROIECT SE PREVEDE PENTRU VIITOR?

Pentru anul 2005 Asociaţia „Sf. Nicolae" va derula proiectul: „Servicii sociale cu caracter primar şi de suport pentru persoane vârstnice".

Proiectul a fost aprobat şi se va derula pe o perioadă de 4 ani.

Obiectivele generale şi operaţionale ale proiectului sunt:

- dezvoltarea de servicii sociale cu caracter primar pentru persoanele vârstnice din municipiul Sibiu aflate în situaţie de risc social;
- asigurarea unei mese calde, complete şi echilibrate la

(Continuare în pag. a 8-a)

Conducător de proiect
Pr. SĂSĂUJAN SIMION

Parohia ortodoxă română „Pogorârea Sfântului Duh", Valea Aurie I, Sibiu

Cursurile de perfecţionare

(Urmare din pag. a 3-a)

le" precum şi „Intervenţii arhitecturale la monumentele religioase". Preţioase informaţii s-au adus de subcomisarul de poliţie Gabriel Enescu prin lucrarea privind „prevenirea furturilor obiectelor de cult", urmată de cea a lui lt. col. ing. Ioan Vale privind „securitatea la incendiu a patrimoniului cultural eclezial".

În cadrul secţiunii dedicate conservării şi restaurării patrimoniului bisericesc, menţionăm lucrarea susţinută de arh. Laura Ilie, de la Secretariatul de Stat pentru Culte, privind „Conservarea monumentelor istorice" şi pe aceeaşi temă alte trei lucrări susţinute de Mihaela Nacu, restaurator pictură bisericească, Camelia-Elena Comşa şi Luiza-Ştefania Gherghinescu de la Muzeul de Artă al României.

Secţiunea de muzeologie a fost onorată prin susţinerea mai multor lucrări, între care menţionăm pe cea a cunoscutei cercetătoare de la Institutul de Memorie Culturală a Ministerului Culturii şi Cultelor, Mariana Iova, care oferă „instrucţiuni privind completarea fişelor de evidenţă pentru cartea religioasă de patrimoniu", urmată de cea a Florentinei Udrea privind „evidenţa unităţilor de cult" şi cea a Mihaelei Popescu privind „evidenţa şi clasificarea patrimoniului cultural naţional".

Întrucât cursurile au avut şi sprijinul Autorităţii Naţionale pentru Turism, agent de turism, prof. Alexandra-Crina Chiriac a prezentat „tehnica activităţii ghidului de turism". N-au lipsit nici informaţii privind cel mai important monument gotic din Ardeal, Biserica Neagră prezentată de Crysztina şi David Szigethy de la Braşov.

Cu totul inedit şi neîntâlnit în cadrul celorlalte cursuri, a fost secţiunea dedicată cunoaşterii „Actelor normative referitoare la patrimoniul cultural naţional — reglementări legislative referitoare la activitatea de turism", oferind astfel accesul în detaliu la toate legile care vizează patrimoniul naţional.

Dat fiind faptul că toate lucrările au fost publicate într-un monumental volum (620 p. format A 4) cu sprijinul financiar al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, bogatele informaţii ale specialiştilor pot intra în raza de cunoaştere a marelui public interesat de păstrarea, conservarea şi valorificarea patrimoniului naţional bisericesc.

Cursurile s-au încheiat cu o binevenită excursie de lucru la Mănăstirile din nordul Moldovei: Putna, Dragomirna, Rădăuţi, Voroneţ ş.a. cu participarea tuturor cursanţilor şi a conferenţiarilor.

Tot ca element de noutate au fost probele de examen de la sfârşitul cursului, prilej cu care fiecare cursant a alcătuit şi un model de ghid turistic pentru traseele turismului bisericesc, primind ca diplomă brevetul de ghid turistic autorizat din partea Autorităţii Naţionale pentru Turism.

Considerăm că şi această a şasea sesiune a cursurilor de perfecţionare a personalului bisericesc din muzee a fost o bună reuşită.

La pomenirea Sf. Paraschiva

(Urmare din pag. a 3-a)

Cinstind-o pe Sfânta Cuvioasă Parascheva, credincioşii de ieri şi de azi cinstesc darul sfinţeniei cu care Dumnezeu înfrumuseţează pe creştinii cu viaţă aleasă. Sfânta ocrotitoare a Iaşului şi a Moldovei întregi, Cuvioasa Parascheva, este neîndoielnic *lauda Moldovei* şi înaintestătătoare, aşa cum glăsuieşte un vechi tropar închinat Sfintei: *„Dobândirea dezmierdării cea râvnitoare de cele pământeşti, înţelepţeşte trecându-o cu vederea, te-ai ridicat către locaşurile cele dumnezeieşti şi izvor al tămăduirilor ai lăsat celor credincioşi presfinţit cortul tău, Maică prealăudată. A Moldovei lauda cea cinstită şi înaintestătătoare, cea încredinţată, Parascheva. Nu înceta cu fierbinţeală a ruga pe Hristos Dumnezeu pentru noi toţi".* Acum îi mulţumim Sfintei Parascheva pentru multa-I milostivire revărsată în trecut şi astăzi peste noi toţi şi o rugăm să fie pe mai departe „fierbinte mângâietoare", a sufletelor noastre.

Lumină lină...

Apariţia elegantei şi impunătoarei lucrări semnată de Prof. I. Dumitriu-Snagov: *Monumenta Romaniae Vaticana* / Monumente-Documente-Hărţi (Bucureşti, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", 1996), ne-a interesat, de pildă, şi pentru faptul că la pagina 150—151 se află o planşă cu nume şi text în chirilică (format 13,5×17,5), al cărei incipit este foarte clar: *Lumină lină a sfintei slave, a Tatălui ceresc.* În prezentarea acestui imn liturgic ortodox autorul volumului menţionat ne spune: „La sfârşitul manuscrisului grecesc [BAV. VAT, 2511, f. 215v—216] un anonim adaugă *Imnul înserării* în limba română: „două pagini de notaţie muzicală bizantină, care transcriu o melodie tradiţională de muzică românească... Marele lirism al poemului... se înserează perfect în rândul psalmodiilor tradiţionale, cu accentele calde ale muzicii populare, care chiamă seară de seară credinciosul la meditaţia profundă şi-l însoţeşte spre liniştea nopţii"[1].

Luând sub observaţie cele două pagini am remarcat, în timp, că încă înainte de caligrafierea neumelor respective, copistul, un anonim, desigur, a adăugat şi câteva cuvinte lămuritoare, de ordin tipiconal precum: *La Vecernia cea Mare, la Văhod, glas 2, facerea smeritului Ieromonah Macar e.*

Deslușirea acestui text ne-a prilejuit însă lămurirea a două aspecte indubitabil legate de manuscrisul muzical, respectiv, aflat şi el, ca multe altele asemenea, peste hotarele ţării. În primul rând ms. grec, de la *Biblioteca Vaticanului* (nr. 2511) a aparţinut unui psalt român care a cunoscut, desigur, şi cântarea de tradiţie bizantină cu text în limba greacă; în al doilea rând textul explicativ, cu privire la cântarea *Lumină lină,* înlătură şi o anume incertitudine asupra numelui, «*românitorului*» acestei cântări. La faptul că în unele studii de muzicologie s-a lăsat să se înţeleagă că *Lumină lină...*, publicată în *Tomul al doilea al Antologhiei* (Bucureşti, 1827, p. 361—363), poate să nu-i aparţină lui Macarie, deoarece ieromonahul muzician nu a făcut „nici o precizare în acest sens"[2].

De acum însemnarea comentată, cel puţin pentru înţelesul nostru, nu numai că autentifică apartenenţa creatorului ei, dar, pe de altă parte, evidenţiază şi acele trăsături artistice şi de creaţie (melodie, în mod deosebit) ce i-au asigurat acestei cântări o circulaţie pe un spaţiu cultural şi religios mult mai extins decât s-ar crede la prima vedere.

Evident, manuscrise şi însemnări asemănătoare, ocrotite de către Mănăstirea *Căldăruşani* s-au mai păstrat şi datorită altor foşti elevi şi colaboratori ai Ieromonahului Macarie, între care Antonie, Acachie, Chipriian, Chesarie, Ghelasie[3], iar mai târziu prin cele întreprinse de Dimitrie Suceveanu[4], N. Gh. Ionescu, Ioan Dascălu, Ioan Ştefănescu[5] şi alţii.

La cei 180 de ani de la apariţia primelor cărţi de psaltichie în limba română (Viena, 1823)[6], merită, desigur, a face un popas; un popas împodobit cu rugăciune şi cântări psaltice, care să ni-l aducă tot mai aproape pe muzicianul, pe dascălul şi tipograful de spirit paisian, cu loc de odihnă veşnică la Mănăstirea *Viforâta,* pe *Macarie Ieromonahul!*

Prof. Dr. CONSTANTIN CATRINA

Note bibliografice:

1. I. Dumitriu-Snagov, *op. cit.*, p. 149.
2. Titus Moisescu, *Muzica bizantină în spaţiul cultural-românesc,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1996, p. 263—264; Grigore Panţiru, *Notaţia şi ehurile muzicii bizantine,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1971, p. 282—283.
3. D. Furtună, *Ucenicii stareţului Paisie în mănăstirile Cernica şi Căldăruşani,* Bucureşti, Editura Nemira, 2002, p. 115.
4. Vasile Vasile, *Protopsaltul Dimitrie Suceveanu (1816—1898), în Byzanton,* vol. I, Iaşi, Academia de Arte „George Enescu", 1995, p. 9—56.
5. Mihail Poşluşnicu, *Istoria musicei la români,* Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1928, p. 34.
6. Constantin Catrina, *Câteva lămuriri şi adăugiri privind viaţa şi activitatea muzicală a Ieromonahului Macarie,* în *Acta Musicae Byzantinae,* vol. VII, Iaşi, Centrul de Studii Bizantine Iaşi, 2004, p. 157—165.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Vineri, 1 OCTOMBRIE 2004 — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat în Capela mitropolitană, la Liturghia festivă cu prilejul deschiderii noului an universitar. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

● **Sâmbătă, 9 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe Maica Isidora și sora Georgeta de la Sfânta Mânăstire Rătești - Buzău.

● **Marți, 12 OCTOMBRIE 2004** — A primit la reședința mitropolitană pe:
— Dl. ec. Ioan Cindrea din Sibiu;
— Dl. dr. Cornel Langa subprefectul Județului Sibiu.
— Dl. prof. univ. dr. Acad. Ovidiu Drâmba din București, împreună cu d-na conferențiar dr. Anca Sârghie din Sibiu.
— P. C. Pr. Ioan Eugen Buta, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— Lector Dr. Paul Brusanowski de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **Miercuri, 13 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Drd. Victor Neamțu, Directorul Seminarului Teologic Liceal din Brașov.

● **Vineri, 15 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Marți, 19 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu de la Facultatea de Teologie din Oradea.
— A primit pe dl. Prof. Mihnea Marinescu, directorul Liceului „Rulmentul" din Brașov, împreună cu d-nii: Prof. Dumitru Voicu și Chintean Cristian de la același liceu.
— A primit pe dl. Prof. univ. Dr. Mircea Tomuș din Sibiu, împreună cu dl. Ing. Ștefan Giurgiu din Sibiu.
— A primit pe dl. ec. Ioan Mețiu din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Coșa, secretarul Protopopiatului Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Ersiliu Pop, preot la Mânăstirea Valea Hârtibaciului.

● **Miercuri, 27 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. conf. Dr. Irimie Marga de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Arhid. prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Simion Săsăujan de la Parohia Valea Aurie I, Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 28 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe:
— Dl. Ioan Vidrighin — ziarist din Sibiu;
— O delegație de la Parohia Ștrand, Sibiu;
— D-ra Tatiana Sudacevschi de la Chișinău, Republica Moldova.

● **Vineri, 29 OCTOMBRIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu la reședința mitropolitană.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

GRECIA

Cereri pentru a se introduce greaca modernă în cult

Prea Fericitul Arhiepiscop Hristodulos al Atenei și al Întregii Elade a făcut publică intenția de a introduce, pentru moment, greaca modernă în cult, cel puțin pentru citirea pericopelor biblice (Evanghelia și Apostolul), dat fiind faptul că mai ales tinerii nu mai cunosc greaca veche, și astfel nu mai pot urmări desfășurarea slujbelor, care se oficiază încă în această limbă.

Ar fi, de fapt, un prim pas către utilizarea limbii vorbite azi, în derularea tuturor slujbelor, în Biserica Greciei.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA:

— Parohia ortodoxă română Noiștat — la numiri

Termen de concurs: 1 noiembrie — 1 decembrie 2004.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN MEDIAȘ:

— Parohia ortodoxă română Prod — la numiri

Termen de concurs: 15 octombrie — 1 noiembrie 2004.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopești.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: examenele absolvite, situația socială (domiciliu, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. GHEORGHE STREZA

În Editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut, încă din luna iunie, ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 2004.

El poate fi procurat sau comandat la Librăria Eparhială Sibiu (Str. Mitropoliei, nr. 35), la prețul de 80 000 lei/exemplar.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU, a săvârșit următoarele:

● *1 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Acoperământul Maicii Domnului" — Dejani, prot. Făgăraș, precum și slujba din tundere în monahism a monahului Chiril P.

● *3 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit slujba de binecuvântare a noii picturi din biserica „Cuv. Paraschiva" din Hurezi prot. Făgăraș și Sf. Liturghie arhierească. P.C. pr. paroh Tudor Sicoe a fost hirotesit întru sachelar.

● *4 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a oficiat în sobor slujba înmormântării credincioasei Eleonora Friciu, în Catedrala mitropolitană rostind cuvânt de învățătură.
— Seara participă la recepția oferită de Consulatul German din Sibiu cu prilejul Zilei reunificării Germaniei.

● *5 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Agnita, cu tema *„Cântarea omofonă, mijloc de întărire a credinței ortodoxe"*.

● *7—8 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a participat la întâlnirea coordonatorilor Martirologiului creștin pentru România ce s-a desfășurat la mânăstirea Tismana. A vizitat mânăstirile Polovragi și Strâmba din jud. Gorj.

● *10 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii „Cuv. Paraschiva" din Chihalma prot. Rupea, recent restaurată și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură (pr. paroh Octavian Roșală).
— Seara slujește Vecernia la Tălmăcel prot. Avrig și participă la festivitatea de premiere a copiilor iconari din parohie.

● *11 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a participat la deschiderea cursurilor Universității Româno-Germane din Sibiu, rostind un cuvânt duhovnicesc.

● *12 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Sibiu.

● *13 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Mediaș.
— Seara slujește și predică la Vecernie în biserica „Cuv. Paraschiva" din Sibiu-Triaj (pr. paroh Vasile Ghișoiu).

● *14 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit slujba de binecuvântare a capelei „Cuv. Paraschiva" din Brașov Triaj, recent pictată și Sf. Liturghie arhierească (pr. paroh Andrei Sicoe).
— Seara slujește și predică la Vecernie în biserica „Cuv. Paraschiva" din Brașov-Groaveri (pr. paroh Florin Gârlonța).

● *16 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— Slujește la depunerea jurământului militar al studenților Academiei Trupelor de Uscat Sibiu.

● *17 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Nașterea Domnului" din Sibiu și sfințește localul cantinei sociale a parohiei amenajate recent la subsolul bisericii. P.C. pr. paroh Ioan Coșa a fost hirotesit întru iconom.
— Seara participă la festivitatea de închidere a Târgului Național de Carte Religioasă din Sibiu.

● *18 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ev. Luca" din Sibiu cu prilejul zilei hramului, rostind cuvânt de învățătură.

● *19 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a participat la festivitățile prilejuite de vizita la Cluj a S. Sale patriarhul ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului.

● *20 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Făgăraș.

● *21 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească sub protia I.P.S. Andrei în Catedrala arhiepiscopală din Alba-Iulia.
— Seara slujește Vecernia și Acatistul Sf. Mărturisitori: Visarion, Sofronie și Oprea în Catedrala mitropolitană.

● *23 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit un Te Deum în Capela mitropolitană cu prilejul vizitei unui grup de profesori și studenți teologi din Graz-Austria la Fac. de Teologie din Sibiu, rostind un cuvânt de salut.

● *24 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.

● *25 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Săliște.
— Seara slujește Vecernia și Litia în Catedrală.

● *26 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Nucet prot. Sibiu, rostind cuvânt de învățătură (pr. paroh Alin Danciu).

● *27 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței din protopopiatul Avrig.

● *28 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Brașov.
— A participat la vernisajul expoziției închinate lui Ștefan Mironescu și Anton Pann la Muzeul bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului.
— A oficiat slujba sfeștaniei cu prilejul inaugurării noii clădiri CEC din Brașov.

● *31 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa a* participat la slujba de resfințire a catedralei ortodoxe din Aiud jud. Alba.
— A făcut o vizită la Penitenciarul din Aiud.

Arhid. VASILE AVRAM

Centrul educațional de zi

(Urmare din pag. a 7-a)

domiciliu pentru un număr de 40 persoane vârstnice (masă pe roți);

● întâlnire săptămânală, sâmbăta și duminica la orele 17—18, între preotul paroh ca și consilier spiritual al proiectului și persoanele vârstnice asistate, având ca scop prezentarea unor teme religioase, precum și alte probleme ce frământă vârsta a treia.

Proiectul va fi susținut de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei și de Consiliul Județean Sibiu.

Lucrarea filantropică, socială pe care Asociația „Sf. Nicolae" din cartierul Valea-Aurie Sibiu o desfășoară cu copiii orfani și săraci, cu persoanele vârstnice, este lucrarea misionară a Bisericii. De la începutul vieții creștine primare, în veacul IV, mai deosebit și până în zilele noastre, Biserica și-a arătat grija față de cei în nevoi. Filantropia, ca iubire de oameni a lui Dumnezeu, exercitată de creștini în numele Său, constituie condiția mântuirii (Mt. 25, 34—46), având la bază principiul fundamental: dragostea creștină.

Toți, din toate categoriile sociale, suntem chemați să ne implicăm faptic în viața copiilor și a vârstnicilor care sunt în dificultate. Să ascultăm glasurile celor ce sunt în boală, în singurătate, în lipsă, să facem ceva pentru ei, să-i ascultăm, să comunicăm cu ei, să le dăm o speranță pentru ziua de mâine, să-i ajutăm.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Carpathia Press publică cartea: *Modelul „Omului mare". Zece „Convorbiri de amurg" cu Antonie Plămădeală urmate de „Douăzeci și opt de scrisori de altădată"* de Artur Silvestri (București, 2004, 72 pag.).

N-aș avea multe de spus despre această carte care cuprinde, în special, un articol cu răspunsurile la întrebările puse de Artur Silvestri. E un fel de carte cu amintiri din viața mea, începută la Prislop și apoi trecută prin multe locuri în care nu știu cum Dumnezeu m-a ajutat să mă strecor. Nici nu m-am gândit că aș putea ajunge unde am ajuns, după ce de la început am avut parte de urmările unei condamnări, de care să vă ferească Dumnezeu pe dumneavoastră.

Am recitit cartea domnului Artur Silvestri. Cred că s-a strecurat o greșeală la pag. 14, rândurile 3—4 de sus, unde se spune că stareț la Mânăstirea Prislop era Părintele Arsenie Papacioc, în timpul când eu m-am călugărit. Or, la Prislop era stareț Părintele Arsenie Boca. Niciodată nu a fost stareț la Prislop Părintele Arsenie Papacioc. Încolo cartea, cred, dă elemente biografice dintre cele adevărate.

Tot în cartea aceasta se mai publică o parte din scrisorile pe care le-am scris în decursul anilor domnului Artur Silvestri și o parte din răspunsurile lui. Mă bucură mult această carte, care ar fi, parcă, o carte de ultim cuvânt al meu, înainte de moarte. Adevărul e însă că eu mai am încă planuri să mai public vreo 10 cărți, înainte de a mă reîntoarce la Dumnezeu.

Oricum, cartea aceasta cuprinde tot ce am vrut eu să fac și am și făcut în viața mea. Adevărul e că viața mea călugărească, care nu a fost scurtă și după aceea mergerea mea la studii în Anglia, fără voința și prietenia arătată de Patriarhul Justinian Marina nu s-ar fi putut realiza deloc.

Pozele care se află pe coperta cărții sunt alese dintre multe altele, care fac parte dintr-o mulțime de alte poze, care arată o largă activitate.

Eu îl rog pe Dumnezeu să-i dea domnului Artur Silvestri multă sănătate și multe bucurii, ca aceasta pe care mi-a făcut-o mie.

*

● *Lumină și speranță. Revistă de cultură, opinie și informare.* Editată de Centrul de Reeducare Găiești, iunie—decembrie 2004.

Este o revistă bună cu foarte multe articole, cu foarte multe povețe pentru cei închiși, deși revista își lărgește mult cuprinsul, vorbind, spre exemplu, despre pedeapsa cu moartea (conf. univ. dr. Octavian Pop), despre Ștefan cel Mare și Sfânt, despre Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul (pr. drd. Minea Gheorghița și pr. Adrian Dulgheru), despre Manuscrisele de la Marea Moartă și importanța lor pentru Vechiul Testament (pr. conf. univ. dr. Octavian Pop), apoi un bun articol de Bogdan Stoica: Sfântul la Petre Țuțea și multe altele cu subiecte diferite, care fac ca revista să fie bună.

E mare lucru să apară o astfel de revistă redactată de Centrul de Reeducare Găiești, care pare a fi un bun centru, slujit de oameni buni.

Le doresc tuturor celor care depun aceste eforturi, o activitate culturală în slujba oamenilor și a vieții de restaurare pe care o duc.

*

● Arhim. Mina Dobzeu scoate cărticica cu titlul: *Rugăciunea inimii pentru toți.* Editura Trinitas, Iași, 2003, 89 pag.

Părintele Mina Dobzeu își dă mult interes pentru învățarea credincioșilor în tainele creștine. El ne-a trimis un număr de 150 de exemplare din această carte, să le împărțim monahilor din eparhia noastră gratuit. Îi mulțumim pe această cale și rugăm pe milostivul Dumnezeu să-i facă parte de bucurii și, nu în ultimul rând, de fericirea veșnică, adică de mântuire.

Iată ce scrie pe ultima copertă, pentru o mai bună lămurire a creștinilor: *„Cum arde lumânarea până se topește toată, cum se consumă untdelemnul din candelă răspândind lumină în jur, așa trebuie să fie și rugăciunea: totală până la jertfă, să te absoarbă cu totul și continuu. „Rugați-vă neîncetat", zice Sfântul Apostol Pavel (I Tes. 5, 17). Iisus Hristos ne îndeamnă: „... privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită" (Matei 26, 41). Privegherea e când stai noaptea de veghe și te ostenești în rugăciune. Privegherea este paza gândurilor, vorbelor și faptelor noastre".* (Arhim. Mina Dobzeu).

E bine să luăm aminte și pe cât posibil să punem și în practică.

*

● La Editura „Episcop Nicolae Popovici" din Oradea apare cartea: *Istoria bisericească a românilor din Lugașu de Jos, județul Bihor* de Radu Marian (Oradea, 2004, 158 pag.).

Cartea apare cu binecuvântarea P.S. Dr. Ioan Mihălțan, episcop al Oradiei, Bihorului și Sălajului. *Cuvântul înainte* aparține profesorului Gavril Ursu din Lugașu de Jos, iar pe următoarea pagină găsim scris *Cuvântul autorului*, care descrie cu multă migală: *Istoria bisericească a românilor din Lugașu de Jos, județul Bihor.*

Este o prezentare bibliografică a unei comune din județul Bihor, și e un bun exemplu pentru celelalte. Merită o lectură interesantă spre a vedea cum s-a dezvoltat, ce rezultate a avut, și ce viitor i se arată. Trebuie citită cu toată atenția cuvenită.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152

SIBIU

1 şi 15 noiembrie

2004

Nr. 41—44

Nan-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

„FERICIŢI CEI MILOSTIVI"

Ne aflăm din nou în aceste sfinte zile ale Postului Crăciunului, zile de curăţire sufletească şi trupească, când prin post, rugăciune şi fapte bune ne pregătim să întâmpinăm venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu Întrupat, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Astăzi Biserica lui Hristos ne cheamă să-l cinstim pe Sf. Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei, căreia creştinătatea i-a acordat titlul de *„făcător de minuni"* şi pe care îl pomeneşte în fiecare an la 6 decembrie.

Sf. Ierarh Nicolae a trăit în sec. IV după Hristos, în veacul de aur al Bisericii şi prin întreaga sa activitate pusă în slujba păstoriţilor săi, a rămas în conştiinţa creştinătăţii ca o icoană a sfinţeniei şi a faptelor bune.

Sf. Ierarh Nicolae s-a făcut *„tuturor toate"*, fiind aşa cum îl descrie troparul său, *„îndreptător credinţei"*, prin faptul că a luat parte la Sinodul I Ecumenic de la Niceea din anul 325 şi a apărat dreapta credinţă în dumnezeirea lui Hristos pe care o tăgăduia ereticul Arie; *„chip blândeţelor"*, prin faptele de milostenie pe care le-a făcut ca şi prin zelul său pastoral, punându-şi *„sufletul pentru oile sale"* (Ioan 10, 11); *„învăţător înfrânării"*, prin salvarea în chip minunat a celor trei fete sărace de la păcat, şi *„adevărul lucrurilor"*, izbăvind pe cei condamnaţi la moarte pe nedrept prin descoperirea adevărului.

Pentru toate acestea Sf. Nicolae a dobândit cununa sfinţeniei, câştigând *„cu smerenia cele înalte şi cu sărăcia cele bogate"*.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în viaţa Bisericii precum şi în conştiinţa credincioşilor ca un exemplu de milostenie şi de iubire jertfelnică faţă de cei aflaţi în necazuri şi suferinţe, în boli şi strâmtorare.

Sf. Ierarh Nicolae ne cheamă şi pe noi, cei de astăzi, să fim milostivi, să stăm într-ajutorul celor aflaţi în nevoi şi care aşteaptă ajutorul nostru ca de la nişte fraţi preaiubiţi în Hristos.

Milostenia este mijlocul sigur prin care şi noi, urmând pilda Sf. Ierarh Nicolae şi a altor sfinţi ai Bisericii noastre, putem să venim în sprijinul semenilor noştri şi să dobândim Împărăţia Cerurilor.

Mântuitorul Hristos, în Predica de pe Munte, îi fericeşte pe cei milostivi, spunându-le celor de atunci cuvintele: *„Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui"* (Matei 5, 7), iar Apostolul neamurilor, Pavel îi îndeamnă pe creştinii vremii sale dar şi pe noi *„să ne aducem aminte de cei săraci"* (Gal. 2, 10).

Suntem chemaţi să ne dovedim credinţa noastră dreaptă ca fiind *„lucrătoare prin iubire"* (Gal. 5, 6) în ajutorarea aproapelui nostru aflat în grea încercare.

Aşa ne îndeamnă şi dumnezeiescul apostol Iacob, zicând: *„Ce folos, fraţii mei, dacă zice cineva că are credinţă iar fapte nu are? Dacă un frate sau o soră sunt goi şi lipsiţi de hrana cea de toate zilele, şi cineva dintre voi le-ar zice: Mergeţi în pace! Încălziţi-vă şi vă săturaţi, dar nu le daţi cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul? Aşa şi cu credinţa: dacă nu are fapte, e moartă în ea însăşi"* (Iacob, 2, 14—17).

Sfântul Ioan Gură de Aur ne învaţă şi el că milostenia, adică fapta bună, aduce pe lângă toate celelalte daruri cereşti şi iertarea păcatelor. *„Oricare ar fi păcatele tale,* zice el, *dacă faci milostenie, nu te teme, ea cântăreşte mai mult decât ele în balanţa dreptului judecător"*.

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

Preasfânta Fecioară Maria, Împărăteasă prealăudată, Maică Fecioară, care s-a învrednicit să nască pe Mântuitorul lumii, Maica Domnului, este prăznuită totdeauna de Biserica dreptmăritoare, în mod deosebit, cu multă şi adâncă evlavie. O astfel de sărbătoare împărătească este şi „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", prăznuită la 21 noiembrie.

Fecioara Maria, curată la inimă, adică fără pată sufletească, a fost rodul a multor rugăciuni fierbinţi pe care temătorii de Dumnezeu, Ioachim şi Ana, le-au adresat Ziditorului a toate. Cu timp înainte, drept recunoştinţă, au promis că mult doritul rod aşteptat la bătrâneţe îl vor închina Domnului. Tradiţia ne spune că Ioachim şi Ana descindeau din neamul lui David şi vieţuiau în Nazaretul Galileii. Când Fecioara Maria a împlinit vârsta de trei ani, părinţii ei au dus-o la templul din Ierusalim, spre a-şi împlini făgăduinţa, de a o închina Domnului. Ea era însoţită de fecioare, cu făclii aprinse, căci — după cuvântul psalmistului — „celor drepţi Domnul le străluceşte ca lumina în întuneric" (Psalm 112, 4). „Tu, Doamne, binecuvintezi pe cel drept şi-l înconjuri cu bună plăcerea ta, cum l-ai înconjura cu o pavăză" (Psalm 5, 13). Sosind la uşa bisericii, cu multă cucernicie şi cu credinţă fericita Ana i s-a adresat preotului Zaharia, cerându-i să o primească pe această fiică nevinovată, roadă a pântecelui ei, pe care a dobândit-o prin rugăciuni, cu multă frângere de inimă, cu lacrimi amestecate. I-a cerut să o aşeze în casa Domnului, că Lui i-a făgăduit-o. Dumnezeu s-a milostivit şi faţă de ea, ridicând de deasupra sa, hula norodului.

Preotul Zaharia a ascultat cu toată atenţia cuvintele acestei mame şi a privit cu căldură asupra Preacuratei Fecioare, minunându-se şi a primit-o cu bucurie mare. La această Fecioară s-a referit proorocul Iezechil, prin cuvintele: „poarta aceasta era închisă şi să stea închisă, să nu se deschidă... că Domnul Dumnezeul lui Israil a trecut printr-însa" (Iezechil 44, 1-2). Degrabă, preotul a deschis uşa bisericii, pentru ca Fecioara să intre spre a locui într-însa. Cu adevărat, David şi Solomon cu înţelepciune au gândit şi respectiv, a ridicat locaşul de închinare, învrednicindu-se a cunoaşte, cu ochii gândului lor, sublima demnitate a Fecioarei. Adevărul celor proorocite s-a arătat acum şi — ca urmare — trebuia să se ridice umbra. „Slava templului de pe urmă va fi mai mare decât a celui dintâi, că în locul acesta voi sălăşlui pacea — zice Domnul Savaot" (Agheu 2,9). În templul al doilea a intrat Preacurata spre a pregăti lăcaş lui Iisus, Mântuitorul lumii. În locul cel ales, a intrat ceea ce aleasă a fost mai înainte de veci, spre a se hrăni cu hrană cerească, trimisă ei prin îngerul Domnului. A intrat în Sfânta Sfinţelor, căci ei i se cuvenea să audă tainele cele ascunse şi preaslăvite ce s-au grăit în cămările cereşti, că ea va naşte pe Ziditorul lumii. I s-a încuviinţat să intre, căci ea avea să devină mijlocitoarea mântuirii neamului omenesc. Prin intrarea în biserică şi-a închinat întreaga sa viaţă lui Dumnezeu.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Cântarea bisericească în Biserica Ortodoxă Română

Muzica bisericească bizantină îşi întinde aria de răspândire în toate ţările pravoslavnice, deci şi la români. Dacă documente scrise care să conţină date privind cântarea bisericească la noi, în primul mileniu nu s-au descoperit, se ştie în schimb, că pe teritoriul ţării noastre creştinismul a pătruns chiar din sec. I. Şi dacă creştinismul exista în forme organizate începând cu sec. al IV-lea, înseamnă că exista şi un cult în care se predica şi se cânta în limba poporului. Începând cu sec. XIV—XV s-au păstrat şi documente ce vorbesc de o adevărată tradiţie muzical-bisericească la români. Ea se dezvoltă puternic în mânăstirile noastre, unde erau adevărate şcoli muzicale, cu dascăli iluştri: *Eustatie Protopsaltul, Filotei de la Cozia* (de la care ni s-a păstrat prima Psaltichie românească).

O contribuţie deosebită la dezvoltarea muzicii bisericeşti la noi a avut-o şi *Anton Pann, Macarie* şi *Ion Popescu-Pasărea.*

Lupta de apărare a Bisericii primare, dusă împotriva învăţăturilor greşite propagate de reprezentanţii diferitelor erezii, este necesar să continue şi în zilele noastre, deoarece sectele desfăşoară o activitate predilectă de sporire a membrilor lor, recrutaţi din rândul credincioşilor noştri ortodocşi. S-a constatat că unul din principalele motive care contribuie la acest proces de trecere la neoprotestanţi îl constituie lipsa participării mai active a credincioşilor ortodocşi la viaţa cultică.

La propaganda pe care unele secte au desfăşurat-o în ţara noastră, mai ales după primul război mondial, Biserica Ortodoxă Română a răspuns printr-o susţinută acţiune de apărare a dreptei credinţe prin presă, literatură religioasă, predici şi mai ales înfrumuseţarea cultului prin cântarea în comun.

Pentru oprirea acestei influenţe directe şi indirecte a sectelor, în anul 1950 Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin grija Întâistătătorului ei de atunci — vrednicul de pomenire *Patriarhul Iustinian Marina* — a luat măsurile necesare să se introducă cântarea în comun în biserică, în special la slujba Sf. Liturghii. Astfel în şedinţa din *5 octombrie 1950* s-a hotărât să se redea credincioşilor mireni dreptul participării active la cântările, citirile şi rugăciunile folosite în cadrul cultului divin, drept legitim, întemeiat pe o veche şi îndelungată practică creştină.

Aducerea la îndeplinire a acestei hotărâri sinodale a necesitat o complexă şi susţinută activitate din partea autorităţilor superioare bisericeşti pentru îndrumarea şi orientarea slujitorilor bisericeşti, preoţi şi cântăreţi, pentru asigurarea lor cu cărţile necesare învăţării cântărilor monodice — omofone (la unison), cât şi pentru studiul muzicii psaltice, a cântării uniformizate în învăţământul teologic.

Toate acestea corespund unei necesităţi actuale în biserica noastră, aceea de a uniformiza şi generaliza o cântare mai cunoscută şi mai uşor de învăţat în stil bisericesc ortodox, plăcută, corectă şi frumoasă. S-a făcut în această privinţă un pas important pentru alegerea şi popularizarea cântărilor liturgice lăsate mult timp la gustul şi priceperea cântăreţilor bisericeşti, a preoţilor şi credincioşilor. Prin generalizarea cântării omofone s-a contribuit la unificarea şi armonizarea sufletească în cult a neamului nostru.

Pentru fixarea şi unificarea melodiei psaltice, precum şi pentru ferirea ei de schimbări şi denaturări, Sf. Sinod a apelat la specialişti în domeniul muzicii psaltice, liniare şi cel liturgic, care au întocmit mai multe lucrări prin care s-au pus bazele monumentalei opere de uniformizare şi transcriere a muzicii psaltice pe ambele notaţii, suprapuse - *neumatică (psaltică)* şi *guidonică (liniară)* - considerată o premieră pe plan mondial.

Până în prezent s-au tipărit şi pus la îndemâna slujitorilor bisericeşti, a studenţilor de

(Continuare în pag. a 5-a)

Preot DUMITRU LUCA

Biblia de la Buzău — 150 de ani de la apariţie

În 1854 apărea, la Buzău, cea de a III-a ediţie a Bibliei, în limba română[1]. Este vorba de fapt de primul dintre cele cinci volume, câte au apărut, la Buzău, prin purtarea de grijă a episcopului Filotei, din respectiva Biblie.

În „Procuvântarea" Bibliei suntem preveniţi că datorită dimensiunilor exagerat de mari ale Bibliilor anterioare, foarte greu de utilizat tocmai datorită masivităţii lor, episcopul de Buzău a găsit potrivit să împartă Cartea sfântă în cinci volume. Aşa se face că tipărirea Bibliei de la Buzău se va extinde pe durata a trei ani. În 1854 a apărut primul volum, care cuprindea Pentateuhul. Volumele II, III şi IV au apărut în 1855 şi fiecare din acestea avea următorul cuprins: volumul II — Cartea Iisus Navi (Iosua), Judecători, Rut, Împăraţi 1, 2, 3, 4 şi Paralipomena 1 şi 2; volumul III — Ezdra, Neemia, Estir, Iov, Psaltirea, Pildele lui Solomon, Eclesiastul, Cântarea Cântărilor, Proorocia Isaiei, Proorocia Ieremiei, Plângerea Ieremiei[2]; volumul IV — Proorocia lui Iezechiel, Proorocia lui Daniel, cei doisprezece profeţi mici, cărţile necanonice şi o carte apocrifă: Iosip Flavie (Cartea a IV-a Macabei). Volumul V a apărut în 1856 şi cuprindea cărţile Noului Testament.

În fruntea primului volum se află o bogată Introducere *(„Procuvântare")*, semnată de episcopul Filotei, în care se dau detalii în legătură cu cuprinsul revelat al Sf. Scripturi, cu caracterul ei inspirat, cu folosul citirii şi mai ales cu datoria orânduirii vieţii după normele religios-morale cuprinse în cărţile Vechiului şi Noului Testament.

Se cuvine precizat că şi fiecare carte în parte este precedată de un „Cuvânt înainte", în care este prezentat cuprinsul cărţii respective şi se dau detalii în legătură cu autorul şi timpul scrierii.

Ca o justificare a hotărârii de a tipări Biblia, în „Procuvântare", episcopul Filotei vine cu precizarea că această *Carte a cărţilor* a ajuns atât de rară şi atât de costisitoare încât trebuie să cauţi mult până să găseşti un exemplar. Biblia lipsea nu numai din casele credincioşilor, ci şi din casele preoţilor. „Nu vede cineva la dânşii — subliniază episcopul — decât Liturghia („Liturghierul", n.n.) şi Molitfelnicul, iar Sfânta Scriptură, coroana cărţilor, niciodată n-a împodobit stearpa lor bibliotecă".

Îngrijorat de această stare de lucruri, ierarhul buzoian continuă să explice cum că: „văzându-se dar de către noi lipsa cea mare de asemenea carte atât de *interesată* (necesară, n.n.), pentru creştini şi privind cu

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

1. Corect ar fi să spunem că este cea de a IV-a ediţie, deoarece, după ediţiile de la Bucureşti (1688) şi Blaj (1795), a mai apărut o ediţie, în limba română, la Petersburg (1819), tipărită de către o societate biblică rusească. În prefaţa Bibliei de la Buzău se menţionează cum că aceasta ar fi a treia ediţie probabil dintre cele care au apărut pe pământ românesc.

2. Am reprodus denumirea cărţilor exact după Biblia de la Buzău.

Publicistul Nicolae Cristea — 170 de ani de la naştere

A încerca să defineşti configuraţia frământatului secol al XIX-lea transilvănean fără să fixezi contribuţia publicisticii româneşti la împlinirea unor deziderate naţionale fundamentale rămâne o întreprindere hazardată.

Ca oricare oraş european cu prestigiu cultural, Sibiul a simţit de timpuriu nevoia de a-şi făuri acele instrumente de circulaţie modernă a informaţiilor care aparţin presei. Aici s-au făcut încă la finele sec. al XVIII-lea repetate proiecte de înfiinţare a unor publicaţii în limba română. După cum dovedesc documentele epocii o societate de intelectuali români transilvăneni intenţiona să scoată în 1789 *„Walachische Zeitung für den Landmann"*, se pare la sugestia medicului Ioan Molnar-Piuariu. Acesta nerenunţând la proiect în urma primului eşec va reveni cu o cerere către Cancelaria Transilvană la 1 dec. 1793 pentru concesionarea unui ziar românesc, cerere repetată şi în anul 1794. Desigur că tatonările începutului au fost şi aici, ca pretutindeni, dificile. Între timp ia fiinţă la Sibiu, *Societatea filosofească a neamului românesc în Mare Principatul Ardealului*, în a cărei *Înştiinţare* publicată în 1795 apărea între obiective înfiinţarea unei gazete care urma să se intituleze *„Vestiri filosoficeşti şi moraliceşti"*. Aceasta era destinată nu numai cititorilor din Transilvania, ci şi celor de peste Carpaţi, dovedind cât de veche era aspiraţia legitimă de unire a românilor printr-o lucrare culturală menită să preceadă pe cea politică. Semnificativ se dovedea faptul că din acea societate făceau parte Gheorghe Şincai, Samuil Micu, Petre Maior, Radu Tempea, Sava Popovici, Ioan Piuariu-Molnar, Naum Râmniceanu, adică cei mai înflăcăraţi iluminişti transilvăneni. În acelaşi răstimp la Iaşi prinde viaţă ideea scoaterii unei publicaţii româneşti, care în 1790 se va înfăptui prin apariţia acelui *„Courrier de Moldavie"*, având informaţii cu caracter militar.

La Sibiu abia după mai bine de o jumătate de secol visul iluminiştilor se va concretiza prin apariţia în 1853 a *„Telegrafului Român"*, într-un moment când *„Gazeta de Transilvania"* a lui Gh. Bariţiu la Braşov şi *„Foaie pentru minte, inimă şi literatură"* îşi pierdeau renumele dobândit în deceniul precedent.

Iniţiativele mitropolitului Andrei Şaguna în Transilvania celei de-a doua jumătăţi a secolului al XX-lea au regenerat viaţa românilor ardeleni în plan social-politic şi cultural. Întorcând privirea spre acea perioadă strălucită şi spre personalitatea incomparabilă a lui Şaguna, ctitor al instituţiilor de învăţământ în limba română, I. Slavici remarca epistolar un mare adevăr:

„... Deşi astăzi e mai multă cultură la poporul român decât acum zece ani, nu putem să ne prezentăm cu autoritatea pe care o aveam, când se afla un om ca Şaguna în mijlocul nostru. Nu e o frază deşeartă, când zic

(Continuare în pag. a 7-a)

Conf. univ. Dr. ANCA SÎRGHIE

SESIUNI COMEMORATIVE

Există în evoluţia istorică a fiecărui popor momente de popas, când cifrele în jocul lor neîntrerupt se rotunjesc. Atunci aceia care îşi întorc gândul încărcat de evlavie spre trecut împlinesc acele aniversări ale personalităţilor comemorate prin evocarea vieţii şi sublinierea meritelor pe care înaintaşii lor le-au dovedit. Recent s-au împlinit 170 de ani de la naşterea lui Nicolae Cristea, o remarcabilă personalitate a Bisericii ortodoxe din Ardeal, care a activat ca dascăl la Institutul teologic din Sibiu şi apoi ca asesor consistorial sub 3 arhierei: mitropolitul Andrei Şaguna, Miron Romanul şi Ioan Meţianu. Dintre aceştia Şaguna a jucat un rol decisiv în ridicarea profesională şi desăvârşirea spirituală a tânărului fiu de ţărani ocneri; tânăr pe care mitropolitul, din proprii lui bani, l-a susţinut financiar, ca să-şi continue studiile în Drept şi Teologie la Leipzig, în Germania. Revenit la Sibiu, el a primit responsabilitatea conducerii ziarului *„Telegraful român"* pe care l-a rentabilizat economic şi l-a îmbogăţit tematic, orientându-l spre problemele ardente ale întregului neam românesc. În anul 1867 iniţiativa sa de a înfiinţa *Reuniunea sodalilor (meseriaşilor) români* îl recomandă ca un om de acţiune socială generoasă şi eficientă, pe care el a înţeles să o desfăşoare ca preşedinte timp de 30 de ani. În 1884 „Cristea se număra printre ctitorii ziarului „Tribuna", iar pe lângă activitatea sa de ziarist, notabilă este şi aceea de om politic, semnatar în cele din urmă al *Memorandumului*, drept care va fi întemniţat la Vaţ. În răstimpul detenţiei, el scrie cel mai important studiu social-politic al său, intitulat *La ţintă*, iar după revenirea din închisoare avea să-şi completeze un jurnal dens în consemnări, care prind în acolada lor temporală ultimii 7 ani de viaţă, poate cei mai trişti, datorită dramei unei lăuntrice sfâşieri, produse de neînţelegerea triplă manifestată în mediul familial, în cel profesional şi în viaţa social-politică. Nicolae Cristea a murit în 1902, lăsând în urmă imaginea cărturarului cu o deschidere enciclopedică, a poliglotului temeinic, a ziaristului din familia spirituală a lui Mureşanu, Bariţiu, Eminescu şi Slavici, care şi-au pus condeiul în slujba neamului, fără să abdice de la principiul onestităţii exemplare.

Zilele trecute la Sibiu s-a desfăşurat o salbă de manifestări comemorative, iniţiate de conf. univ. dr. Anca Sârghie, ca urmaşă a celui sărbătorit şi susţinute de Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", Facultatea de Litere şi Arte, Facultatea de Istorie şi Patrimoniu „Nicolae Lupu" şi Facultatea de Jurnalistică din localitate. În 2 noiembrie a.c. la Capela Mitropolitană s-a slujit parastasul de

(Continuare în pag. a 6-a)

PARTICIPANT

„Fericiţi cei milostivi"

(Urmare din pag. 1)

La dreapta judecată vom fi nevoiţi să dăm *„răspuns bun"* şi la întrebarea cum am ajutat pe cei săraci şi bolnavi, pe cei întemniţaţi şi pe cei străini (Matei 25, 34—46) şi în funcţie de aceasta vom dobândi sau vom pierde Împărăţia Cerurilor.

Ne îndreptăm, la fel ca şi în anii precedenţi, şi acum cu acest Apel de suflet, către toţi binecredincioşii creştini din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie a Sibiului, în vederea constituirii noului Fond Filantropic Eparhial pe anul viitor 2005.

Avem speranţa că şi în acest an, la fel ca şi în cei precedenţi, Dumneavoastră veţi răspunde cu generozitate acestui Apel, dovedind astfel că aţi înţeles pe deplin mesajul Evanghelic pe care ni-l adresează tuturor Mântuitorul Hristos, acela de a fi milostivi.

În anul acesta, din fondul existent anterior am ajutat financiar sute de familii şi persoane nevoiaşe, săraci, persoane handicapate, oameni bolnavi, şomeri, case de copii, precum şi studenţi şi elevi proveniţi din familiile cu mulţi copii.

Cu prilejul marilor praznice: al Naşterii Domnului şi al Sf. Paşti, Centrul nostru Eparhial a distribuit ajutoare financiare în sume considerabile tuturor celor care au cerut ajutor de la Sf. Biserică. Astăzi când Biserica noastră strămoşească este chemată la slujirea oamenilor şi la o susţinută activitate filantropică şi misionară, obolul Dvs. dat cu jertfelnicie şi cu credinţă se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-şi îndeplinească misiunea ei filantropică.

Rugăm pe Părintele Luminilor de la care se pogoară *„toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit"* (Iacob 1, 17) să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele dragostei creştine şi să Vă hărăzească tuturor: sănătate pace, belşug, mântuire.

Vă mulţumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel şi în numele celor care au fost ajutaţi sau vor fi ajutaţi în viitor de către Centrul nostru Eparhial din obolul Dvs. şi cu siguranţă că ei la rândul lor se vor ruga pentru sănătatea şi mântuirea Dvs.

Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate şi de belşug în viaţă, de petrecere cu binecuvântare a Sf. Post al Crăciunului. Fie ca Dumnezeu *„Cel milostiv şi iubitor de oameni"* să Vă dăruiască sănătate şi spor duhovnicesc iar mila şi bunăvoinţa Lui să fie de-a pururi cu noi. AMIN

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului

(Urmare din pag. 1)

Gânduri alese a exprimat preotul Zaharia şi la adresa perechii blagoslovite, Ioachim şi Ana, care s-a învrednicit a fi părinţii preasfintei prunce, care este „acoperământul goliciunii strămoşilor, oglinda proorocilor şi izbăvirea lumii".[1] Este firesc să ne întrebăm: câţi dintre părinţi — oricâţi copii ar avea — ar consimţi să-l închine pe unul dintre ei lui Dumnezeu, pentru toate zilele vieţii lui?

„Astăzi, în biserica lui Dumnezeu, luminat Fecioara se arată şi pe Hristos tuturor mai nainte vesteşte" (troparul sărbătorii). „Astăzi, în biserică se aduce Fecioara cea cu totul fără prihană, întru sălăşluirea Împăratului a toate, Dumnezeu. Astăzi sfinţenia cea prea curată, ca o pruncă de trei ani se aduce în Sfânta Sfintelor" (la Hvalite). „Îngerii văzând intrarea celei prea curate s-au mirat, cum Fecioara a intrat în Sfânta Sfintelor. Cu adevărat mai presus decât toţi eşti Fecioară curată; deci ca de un sicriu însufleţit al lui Dumnezeu, nicidecum să nu se atingă mâna necredincioşilor" (Irmosul sărbătorii). „Stăpână, dumnezeiască mireasă, venit-ai în biserica Domnului, să te hrăneşti ca o sfinţită, în Sfânta Sfintelor. Atunci Gavriil trimis a fost la tine, la cea cu totul fără prihană, aducându-ţi ţie hrană. Toate cetele cereşti s-au minunat, văzând pe Duhul Sfânt întru tine sălăşluindu-se" — zice cântarea bisericească.

Ap. Pavel arată, că la cortul descoperirii vechiului legământ, mai întâi era Sfânta, în care intrau preoţii, pentru săvârşirea slujbelor dumnezeieşti. Despărţită de Sfânta printr-o perdea, era Sfânta Sfintelor, unde era tămâietorul de aur şi sicriul legii, în care era: năstrapa (= cană) de aur cu mana, toiagul lui Aaron, ce odrăslise şi cele două table ale legii, date de Dumnezeu lui Moise, pe muntele Sinai. În Sfânta Sfintelor intra numai arhiereul, „odată în an şi nu fără sânge, pentru sine însuşi şi pentru păcatele poporului. Cortul dintâi mai stă în picioare şi este icoană pentru timpul de faţă (Evrei 9, 1-9). Arhiereul a aşezat-o pe Preacurata Fecioară în Sfânta Sfintelor şi aici a rămas ea timp de 12 ani. A petrecut acest timp în curăţie şi sfinţenie, prin rugăciune şi post, lucrând şi citind Scripturile. A ajuns să cunoască profeţiile despre venirea pe pământ a lui Mesia, Fiul lui Dumnezeu. Tradiţia consemnată în Protoevanghelia lui Iacob — apocrif vechi — arată că Fecioara Maria s-a îndeletnicit cu lucruri de mână, pentru trebuinţele templului, probabil sub îndrumarea femeilor ce se închinaseră serviciului la templu.[2]

În răstimpul de 12 ani, cât a vieţuit Fecioara Maria în biserică, părinţii ei în vârstă fiind, chemaţi au fost de Dumnezeu la sine şi astfel Preacurata a rămas orfană. La vârsta ei de 15 ani, discutându-se asupra căsătoriei, a apărut protestul categoric al Fecioarei, care ştia despre sine că este închinată lui Dumnezeu pentru întreaga viaţă. Recurgându-se la un procedeu adecvat, s-au înţeles a o logodi cu teslarul Iosif din Nazaret. Iosif era mai în etate, drept şi temător de Dumnezeu şi era rudenie apropiată a Fecioarei Maria. I s-a oferit astfel Preasfintei un ocrotitor, care să o ajute. În faţa oamenilor, Iosif îi era ca un logodnic, iar în faţa Părintelui ceresc, ca un tată ocrotitor.[3]

Vieţuirea în sfinţenie, timp de 12 ani în biserică, a Fecioarei Maria, a fost o pregătire pentru curăţirea de păcatul strămoşesc, prin pogorârea Duhului Sfânt asupra ei şi umbrirea puterii Celui Preaînalt. Prin buna-vestire, arhanghelul Gavriil i-a glăsuit Fecioarei: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul care se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema" (Luca 1, 35). În această privinţă, învăţătura de credinţă ortodoxă diferă de a rom.-catolicilor care — în mod neîntemeiat — au promulgat în 1854, dogma „Immaculata conceptio Mariae Virginis", adică zămislirea (şi naşterea) Fecioarei Maria fără păcat(-ul strămoşesc).[4]

Multe locaşuri de închinare din ţara noastră au hramul „Intrării în Biserică a Maicii Domnului". Exemplu deosebit este biserica mânăstirii Snagov, al cărei prim ctitor a fost Mircea cel Bătrân, în sec. al XIV-lea. Alţi ctitori ai ei au fost Vlad Ţepeş, în sec al XV-lea şi evlaviosul domn Neagoe Basarab, care — între 1517-1521 — a zidit biserica actuală, arhitectonic, cu influenţe athonite. Aici a funcţionat tipografia înfiinţată de Sf. Antim Ivireanul, după ce a fost reparată mânăstirea, de Sf. domn Brâncoveanu Constantin.[5]

O icoană frumoasă, provenind de la biserica de lemn din Văleni, lucrată de un meşter maramureşan, datând din anul 1779 şi păstrată la Muzeul din Sighetul Marmaţiei, înfăţişează „Prezentarea la templu a Fecioarei Maria". În registrul de jos sunt înfăţişaţi părinţii Fecioarei, feţele lor exprimând stare de linişte şi mulţumire sufletească. În deschiderea uşii templului, este înfăţişat arhiereul, care cu bunăvoinţă întinde braţele, spre a prinde mânuţele Fecioarei şi spre a o conduce în sfântul locaş. În registrul de sus, Fecioara, în Sfânta Sfintelor, îl întâmpină pe arhanghelul Gavriil, care pe norii cerului venind, îi aduce în potir hrană cerească.[6]

La acest praznic, credincioşii sunt chemaţi ca împreună, cu un glas să laude pe Preasfânta Fecioară Maria, prunca cea aleasă a lui Dumnezeu şi să cinstească intrarea ei în Biserica Domnului, zicându-i: Lauda cea îngerească, bucură-te, ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine!

1 Antim Ivireanul, Didahii, Bucureşti, 1983, p. 39—40.
2 Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. I, trad. de A. Mironescu, ed. a II-a, Bucureşti, 1925, p. 200-201.
3 Chira Iustinian, Viaţa Preacuratei Fecioare Maria, Cluj, 1948, p. 10.
4 Popovici E., op. cit., cartea a II-a, 1928, p. 163.
5 Vlasie M., Drumuri spre mânăstiri, Bacău, 1997, p. 16, 178, 202.
6 Porumb M., Icoane din Maramureş, Cluj-Napoca, 1975, p. 12 şi 46, planşa 50.

Comunicat de presă

În zilele de 2-3 noiembrie 2004, la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Pe ordinea de zi s-au aflat teme referitoare la slujirea pastoral-misionară, viaţa monahală şi misiunea socială a Bisericii, viaţa liturgică din parohii, învăţământul teologic şi religios, diferite aspecte din activitatea comunităţilor ortodoxe româneşti de peste hotare, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi ale altor teologi ortodocşi români la întruniri internaţionale ortodoxe şi ecumenice etc.

Dintre hotărârile adoptate menţionăm:

— în legătură cu Dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (Greco-catolică), Sfântul Sinod — luând act de faptul că încă nu s-a primit un răspuns clar la solicitarea adresată părţii Greco-Catolice de a alege între dialog şi apelarea justiţiei — a aprobat propunerea de a se aştepta răspunsul care va decide calea care va fi urmată pentru rezolvarea neînţelegerilor privind unele locaşuri de cult;

— Sfântul Sinod a hotărât să solicite forurilor legiuitoare reluarea procesului legislativ în vederea aprobării proiectului *Legii Cultelor* cât mai urgent posibil.

— aprobarea Protocolului privind colaborarea în domeniul protejării Patrimoniului Naţional Bisericesc — *pictură bisericească*, încheiat între Patriarhia Română şi Ministerul Culturii şi Cultelor — Comisia Naţională a Monumentelor Istorice.

— înfiinţarea unui Seminar Teologic Liceal în municipiul Drobeta-Turnu Severin începând cu anul de învăţământ 2005/2006.

— editarea unui liturghier în limbajul mimico-gestual şi a lucrării *Simbolica semnelor* necesare în opera de asistenţă religioasă a persoanelor cu deficienţă hipoacuzică.

— a luat act de promulgarea şi publicarea în Monitorul Oficial a *Legii pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului în Parcul Carol din Bucureşti.*

În perspectiva alegerilor generale din România, Sfântul Sinod îndeamnă pe toţi slujitorii Sfintelor Altare şi pe toţi credincioşii Bisericii Ortodoxe Române să participe la vot în duhul credinţei şi al iubirii de Biserică şi Neam, cu responsabilitate creştină şi civică, votând pentru înfăptuirea binelui comun şi a viitorului României.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Prin harul lui Dumnezeu, vrednici de cinstire şi recunoştinţă

Prea Sfinţitul Gherasim, episcopul Râmnicului — la venerabila vârstă de 90 de ani

Cu binecuvântarea lui Dumnezeu, părintele nostru Gherasim, episcopul Râmnicului, împlineşte în acest an venerabila vârstă de 90 de ani.

O vârstă pe care mulţi dintre noi nici nu ne-o închipuim că am putea-o ajunge şi la care, din păcate, puţini ajung.

90 de ani sunt cu siguranţă un dar şi o binecuvântare pe care Dumnezeu o face oamenilor aleşi şi bineplăcuţi Lui. Şi iată că, la această culme a vieţii, depăşind cu mult vârsta psalmistului, a ajuns şi episcopul Gherasim al Râmnicului. L-am cunoscut pe vlădica Gherasim mai întâi ca vicar arhiereu la Episcopia Râmnicului şi Argeşului când, an de an mergeam ca seminarist şi apoi ca student teolog, împreună cu credincioşii din Tălmaciu la hramul Mânăstirii Turnu din jud. Vâlcea, 6 august (Schimbarea la Faţă). De fiecare dată, vlădica cel tânăr, cum i se spunea, venea la hram, slujea, predica şi făcea de fiecare dată hirotonii.

Tânăr fiind m-a impresionat felul său de a sluji şi mai ales felul său unic de a se apropia de oamenii de rând. Era ceva natural, neprefăcut, neregizat, cu o uşurinţă şi o delicateţe sufletească ştia să-şi apropie oamenii.

L-am cunoscut apoi mai bine după ce am ajuns şi eu arhiereu la Sibiu şi, mi-am dat seama că rămăsese acelaşi om de omenie, cu dragoste faţă de preoţi şi faţă de păstoriţii săi.

Prea Sfinţia Sa a fost întâi de toate un om al acţiunii, un om al lucrului bine făcut şi la timpul său. A cutreierat ca vicar şi apoi ca episcop titular toate parohiile şi cătunele celor trei judeţe care compuneau atunci eparhia. A slujit mereu, simplu, fără pompă, apropiat de cler şi de credincioşi, făcându-se „tuturor toate", după cuvântul apostolului, ca pe toţi să-i câştige pentru Hristos şi pentru Evanghelia Sa. Apoi, în al doilea rând, vlădica Gherasim a fost şi este încă un bun gospodar.

A purtat de grijă, cu multă tragere de inimă, de bunul mers al vieţii gospodăreşti din Eparhie. Făcând din noapte zi, neobosit şi neostoit a alergat de la un capăt la altul al eparhiei supraveghind zecile de şantiere de restaurare, începând de la Centrul Eparhial, şi continuând apoi cu mânăstirile, schiturile şi parohiile cărora prin zelul şi tenacitatea sa le-a dat o nouă înfăţişare. Cine vizitează astăzi Episcopia Râmnicului, rămâne plăcut surprins de lucrările ce s-au întreprins aici, multe chiar înainte de Revoluţie, când cu mari greutăţi a reuşit să restaureze toate monumentele istorice - şi care nu erau puţine - în eparhia sa. Să adăugăm la acestea şi lucrările din ultimii ani de la Centrul eparhial, de la Mânăstirile Horezu, Bistriţa, Dintr-un lemn, Cozia, Turnu, precum şi zecile de noi biserici construite recent şi vom avea un tablou integral al activităţii neobosite al vlădicului de la Râmnic.

Ca un corolar al celor spuse mai sus, episcopul Gherasim este şi un om al slovelor scrise, rodul cercetărilor sale cărturăreşti fiind cele peste zece cărţi scrise şi publicate de Prea Sfinţia Sa şi prin care a scos din colbul istoriei şi al uitării mari personalităţi ale istoriei noastre ecleziastice şi naţionale.

Iată pe scurt câteva din reperele vieţii vlădicii Gherasim, care prin tot ceea ce a făcut şi face pentru viaţa bisericească din această parte binecuvântată a ţării şi-a înscris deja numele între marii vlădici cărturari care au ilustrat de-a lungul vremii cu cinste şi sfinţenie scaunul episcopal de la Râmnicu-Vâlcea.

Acum la ceas aniversar, rugăm pe Marele Arhiereu Iisus Hristos să-i hărăzească episcopului Gherasim, ani cu pace şi linişte, cu binecuvântate roade în ogorul sfintei noastre Biserici spre folosul clerului şi a credincioşilor din de Dumnezeu păzita Episcopie a Râmnicului.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Prea Sfinţitul Eftimie al Romanului — nonagenar

Oricare aniversare, fără putinţă de tăgadă, este un moment de bucurie şi de înălţare sufletească. Când ea se întâmplă în viaţa B sericii, fiind vorba de un slujitor al ei, bucuria este cu atât mai mare. În cazul de faţă, întâistătătorul Eparhiei Romanului împlineşte frumoasa vârstă de 90 de ani.

O vârstă cu mult peste graiul psalmistului, o vârstă pe care puţini dintre oameni nădăjduiesc să o apuce.

Şi totuşi vlădica Eftimie de la Roman a ajuns să o împlinească, cu sănătate şi în deplină activitate.

O viaţă de om închinată lui Hristos şi Bisericii Sale este viaţa ierarhului sărbătorit acum. Intrat de tânăr în ascultarea vieţii monahale, docil, smerit şi evlavios, a reuşit să urce pe cea mai înaltă treaptă a slujirii, aceea a arhieriei, slujire pe care a desfăşurat-o vreme de peste treizeci de ani. Neobosit la birou, la altar sau pe şantierele Eparhiei, vlădica Eftimie a lăsat o dâră de lumină în istoria vieţii bisericeşti din părţile Romanului.

Eftimie *„cel bun"*, cum i se spune, P. S. Sa a fost întâi de toate un ierarh cu suflet mare, care a înţeles preoţimea cu toate bucuriile şi mai ales cu toate necazurile ei. A înţeles-o şi a căutat să o ajute. Nimeni nu s-a întors de la uşa biroului său nemângâiat sau cu situaţia nerezolvată atât pe cât se putea.

Am auzit numai cuvinte bune despre vlădica Eftimie şi în întâlnirile de la sinod i-am putut descoperi şi alte valenţe ale sufletului.

Îi urăm din inimă multă sănătate, multă putere de muncă şi rugăm pe Dumnezeu să-i binecuvânteze împlinirea celor 90 de ani cu pace şi cu bucurie.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop vicar
Sibiu

A. Pann şi Braşovul — 150 de ani de la moartea sa (1779—1854)

Trubadur al tuturor meleagurilor româneşti, încărcate de o străveche şi bogată viaţă spirituală, „finul Pepelei", cel „isteţ ca un proverb" — cum îl clasa Eminescu — se înscrie biografic în rândul cărturarilor care au întreţinut flacăra de lumină la şcoala şi biserica de îndepărtată existenţă în Şcheii Braşovului, atât prin popasurile sale, cât şi prin zestrea de carte musical-bisericească oferită de marele cărturar şi păstrată încă aici, unde o sală de clasă din muzeul şcolii îi statuează încă memoria.

Alături de Râmnicu Vâlcea şi Bucureşti, Braşovul, în speţă Şcheii Braşovului, deţine statutul de oraş găzduitor al marelui cărturar.

Primul popas braşovean are loc în condiţiile revoluţiei lui Tudor Vladimirescu, când cca. 8000 de munteni găsesc popas în Şcheii Braşovului, între care şi mitropolitul muntean Dositei (decedat la Braşov în 1826 şi înmormântat la Biserica Sf. Treime - Bariţiu) şi prinţul Grigore Brâncoveanu (care îşi înmormânta părinţii în cimitirul Bisericii Sf. Treime din Cetatea Braşovului), dar şi Anton Pann, care mărturiseşte că a venit aici „cu sufletul plin de dor şi inima de mohor". Încă puţin cunoscut, pentru că nu-şi publicase încă nici o carte, avea să fie găzduit de poetul iluminist Ioan Barac „dascăl mare" la şcoala bisericii din Şchei „carele învăţa gramaticeşte pre prunci şi pe lângă aceste şi alte trebuincioase ştiinţe frumoase", traducător din Shachespeare, Gesner, Schieman, Kotzebue ş.a., autor al mult popularizatei „Istorii despre Arghir cel frumos şi Elena cea frumoasă", dar şi traducător al Halimei (1001 de nopţi). În această casă în care poposea Anton Pann, astăzi se află arhiva şi biblioteca istorică a Muzeului Bisericii Sf. Nicolae. „Aici a învăţat a compune versuri mai potrivite" de la Ioan Barac, ţine să precizeze mai târziu protopopul Iosif Barac, fiul poetului iluminist. Prima sa poezie, „Ah noroc noroace!", o dedică Miniţei Barac, micuţei fetiţe a poetului găzduitor. Se pare că rămânerea sa la Braşov a fost de scurtă durată, căci în 1822 îl aflăm din nou la şcoala de pe Podul Mogoşoaiei din Bucureşti, ceea ce presupune că, odată cu revenirea în Muntenia a boierilor refugiaţi, s-a întors şi A. Pann.

Al doilea popas are loc după şapte ani, în 1828, popas confirmat chiar de Anton Pann, care mărturiseşte în predoslovia „Cărţii de cântări..." că *„Doamne miluieşte s-a reformat aflându-mă la Braşov în 1828"*, iar pe fila de vorzaţ al unui Minei *„Acest Minei al lunii lui Iuniu este al sfintei Biserici din Bolgarsechiu* (n.n. - Şchei) *şi pentru ca să să ştie am scris eu şi am iscălit Antonie Panteleon. Braşov în 10 februar 828"*, însemnare completată de discipolul său, George Ucenescu, care precizează că *„Acest mare cântăreţ (A. Pann) au trecut la viaţa c-a mai bună în 5 noiembrie 1854 la Bucureşti, pe timpul acesta s-a numit Anton Pann. Cel ce ştie a scris G. Ucenescu, ciracul lui Pann"*.

Faptul că actul de apartenenţă al cărţii este consemnat chiar de Anton Pann, poate convinge că s-a ocupat şi de organizarea bogatului fond de carte veche existent aici şi aceasta în condiţiile în care se ocupa şi de şcoală, aşa cum dovedeşte G. Ucenescu.

Ambele popasuri sunt consemnate de altfel şi de George Ucenescu, care preciza că *„Pann, dascălul meu a fost psalt în 1821 şi 1828 la Sfântu Nicolae"* (din Şchei).

Dacă despre primele două popasuri deţinem doar aceste sumare mărturii documentare, în schimb ultimul popas este bine confirmat de numeroase documente aflate în Arhiva istorică din Şchei şi concentrate în fondul documentar „Anton Pann - George Ucenescu".

„Tocma în anul 1850, în luna februarie, aştepta onorata reprezentanţie să sosească d. Anton Pann cu doi cantăreţi la Braşov..." — scria într-un memoriu autobiografic George Ucenescu, descriind episodul venirii şi călduroasa primire făcută de slujitorii bisericii şcheiene, în frunte cu protopopii Iosif Barac şi Ion Popazu. Acum este cunoscut Anton Pann în Şchei şi de Titu Maiorescu, pe atunci elev al şcolii conduse de Iosif Barac, fiind găzduit de unchiul său, protopopul Popazu. Însoţit de discipolii săi, Mihalache Popescu şi Dincă Trandafir, pe care-i angajează ca dascăli cântăreţi la biserica şi şcoala bisericii din Şchei. După un an, la 25 martie 1851 aflăm pe George Ionescu, absolvent al şcolii de muzică ecclesiastică din Bucureşti, instalat de Anton Pann cântăreţ „în dreaptă, la biserica cea mare din Şchei",[2] dar acesta nu rămâne mult, pentru că după un an îl găsim slujind în aceeaşi calitate la Biserica din Braşovul Vechi. Tot cu acest prilej, Anton Pann *„chibzuind la folosul naţiunii române din Ardeal"* recrutează din Şchei pe Dumitru Lupan, Ion Petrişor şi pe George Ucenescu, promiţând să-i formeze ca buni cântăreţi bisericeşti la şcoala sa din Bucureşti *„ca să poată fi vrednici a ţinea locul unui profesor perfect, ca să predea ştiinţele sale altor tineri şi să scoată cântăreţi buni din sânul patriei fără să aveţi trebuinţă a vă ruga de toţi proştii şi rău năravişii de prin alte părţi"* — după cum mărturisea Pann într-o scrisoare adresată slujitorilor bisericii din Şchei în anul 1852.

În urma acestei vizite, doar George Ucenescu se obligă a urma cursurile muzicale timp de doi ani şi pentru aceasta încheie un protocol cu reprezentanţa Bisericii,[3] având ca chezaş tocmai pe socrul său, Vasile Neguţ.[4] La puţin timp, în 25 iulie 1851 A. Pann informează Reprezentanţa bisericii din Şchei că G. Ucenescu a fost examinat deja pentru 9 materii de studio (Bazul theoretic şi practice al muzicii bisericeşti, parte întâi şi a doua, Anastasimatarul perfective pentru glasurile 1-4, opt Doxologii octave panegirice după Dionisie Fotino, alte opt Doxologii din

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

1 Vasile Oltean *„Acte, documente şi scrisori din Şcheii Braşovului"*, Editura Minerva, Bucureşti, 1981, p. 221 — doc. 1786/26 oct. 1850 — un contract prin care Anton Pann „tocmeşte" drept cântăreţ pentru „horul drept" (strana dreaptă) pe Mihalache Popescu, în curs de un an cu salariul de 750 va ută vieneză, redând toate obligaţiile, între care şi „să înveţe şi şase sau opt copii Sistema Muzicii Ecleziastice dupre metodul cel tipărit de d. Anton Pann".

2 Idem, p. 224, doc. 1809/25 martie 1851.

3 Idem, p. 222-223, doc. 1801/1851 ianuarie 14/26.

4 Idem, p. 223, doc. 1801/11 februarie 1851.

*

Întru pomenirea profesorului Nicolae Stoicescu

Am avut bucuria de a-l cunoaşte pe profesorul Nicolae Stoicescu încă înainte de schimbările din 1989. Era un intelectual de marcă, cu respect profund faţă de valorile culturii şi ale credinţei, aşa încât, după revoluţie, a fost găsit ca cel mai potrivit să i se încredinţeze funcţia de ministru al Cultelor, în guvernul ce s-a constituit atunci. Urma să organizeze şi să conducă un domeniu care înainte s-a aflat în preocuparea totalitarismului ateu numai pentru supraveghere şi restrângere a drepturilor şi libertăţii. Acum era nevoie de o altă viziune, pe care puţini intelectuali români o puteau avea.

Nicolae Stoicescu era omul potrivit la momentul potrivit. Desigur că Dumnezeu l-a trimis şi l-a rânduit spre a fi de folos Bisericii Sale şi poporului drept credincios, trecut prin focul purificator al perioadei comuniste.

S-a dovedit la înălţimea aşteptărilor legate de persoana sa. Mai ales preoţimea a înţeles că avea un înţelept şi apropiat sprijinitor, mijlocitor în toate cele bune în faţa autorităţilor statului.

Multe proiecte de bună aşezare a rânduielilor bisericeşti s-au iniţiat şi concretizat în timpul cât el a îndeplinit importanta funcţie ministerială. Prioritară şi extrem de presantă era problema construirii de lăcaşuri sfinte. Lui Nicolae Stoicescu i se datorează primele acte de sprijin şi încurajare în această privinţă.

Nu pot fi ignorate proiectele de implicare pe linia slujirii sociale a Bisericii. Şi aici, slujitorii altarelor şi Sfântul Sinod, în ansamblu, au găsit înţelegere şi stimulare responsabilă.

Nicolae Stoicescu era şi garantul, apărătorul demnităţii Cultelor religioase. Cu autoritatea sa morală a încurajat ecumenismul şi a favorizat pacea socială şi dezvoltarea unor relaţii umane bazate pe dreptate şi adevăr.

Ulterior a fost numit ambasador la Atena — Grecia. Nici că se putea un loc mai prielnic pentru un om al credinţei şi evlaviei ortodoxe, cum a fost Nicolae Stoicescu. De asemenea, pentru guvern era o şansă să trimită într-o ţară ortodoxă precum Grecia, un reprezentant al său cu credibilitate şi autoritate morală şi politică cum altul mai potrivit nu se găsea.

L-am vizitat la ambasadă de mai multe ori. Merita încredere şi era gata de a-şi oferi sprijinul tuturor cetăţenilor din ţara pe care o respecta.

Eu nu pot să îi fiu decât recunoscător pentru toate

cele câte a făcut, în ţară şi în străinătate într-un timp care era foarte important pentru ieşirea noastră în lume.

A fost un ministru de vocaţie şi un diplomat strălucit, care a adus ţării numai foloase într-un timp în care era nevoie mai ales de aceasta, adică de reabilitarea poziţiei noastre în scena internaţională.

Din nefericire, o boală necruţătoare l-a răpus. Şi-a făcut însă datoria pe deplin. A luptat „lupta cea bună", pentru care i se va da bună răsplată.

Fie ca amintirea lui să dăinuiască în istoria poporului român, pe care l-a iubit mult şi pentru care a scris nenumărate cărţi. Era şi un bun istoric, şi nu un istoric oarecare, ci unul care a scris o istorie adevărată, fundamentată pe valori naţionale.

Personal, nu voi putea uita niciodată contribuţia sa mare la zidirea Mânăstirii Sâmbăta, pe care a sprijinit-o din tot sufletul şi cu toate puterile sale şi încă multe ar mai fi de spus, despre cel cu care am avut norocul să fim contemporani, dar se vor spune desigur la acest simpozion, pe care îl merită din plin.

Profesorul Nicolae Stoicescu să ne fie tuturor un model de credinţă, muncă, corectitudine şi exigenţă.

Fie ca Dumnezeu să-i dea odihnă veşnică, şi să-l aşeze în ceata aleşilor Săi.

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Fapte şi orientări creştine

Câte n-am avea de învăţat de la Sfinţi! Nu degeaba ne-a îndemnat Sf. Apostol Pavel să ne-aducem aminte de cei care ne-au „grăit Cuvântul lui Dumnezeu“ şi privind „cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa, să le urmăm credinţa“ (Evrei 13, 7).

Iată, de pildă, pe ziua de 12 noiembrie, facem în fiecare an prăznuirea Sfântului Ioan cel Milostiv, patriarhul Alexandriei, care s-a mutat la Domnul în anul 620. Dacă ne-am gândi numai la faptul că, în urma cotropirii de către perşi a Ierusalimului în anul 614, rămăseseră fără adăpost zeci de mii de creştini şi Sf. Ioan a organizat o operă de ajutorare unică, trimiţând la Ierusalim vapoare întregi de alimente, de haine, de materiale de construcţie, atunci am înţelege uşor de ce a fost el numit „Cel milostiv“. Dar pe lângă activitatea lui caritativă, Sfântul Ioan, a fost şi un neîntrecut apărător al dreptei credinţe şi, în general, un mare pedagog şi îndrumător al poporului. În cele de mai jos reproducem din „Viaţa“, (pe care i-a scris-o un compatriot al său, Episcopul Leonţiu din Neapolea Ciprului) câteva fragmente:

„Unii din Sfinţii Părinţi susţin că numai îngerii sunt în stare să ducă tot timpul viaţa în pace şi bună înţelegere, câtă vreme chiar şi între cei mai vrednici oameni se pot isca uneori certuri şi neînţelegeri. Or, astfel de fapte „vin de la diavolul“, cum zice Apostolul Ioan (I In. 3, 8). O astfel de întâmplare a avut loc şi pe vremea Sfântului Ioan în Alexandria Egiptului. Neînţelegerea a venit din pricina unei sume de bani, din care Sfântul Ioan voia să facă lucrări de într-ajutorare celor năpăstuiţi, dar marele dregător Nichita nu şi-a dat consimţământul la părerea Sfântului. Discuţiile dintre cei doi au fost destul de lungi şi de aprinse fără ca să se ajungă la o înţelegere. Trecuseră câteva ceasuri de când Nichita plecase supărat. Se apropia noaptea şi amărăciunea nu le dădea linişte nici unuia din cei doi. Sfântul Ioan era de părere că omul n-are voie să se supere nici pentru pricini drepte şi nici când acestea sunt nedrepte. De aceea când se făcuse deja ceasul al 11-lea, Sfântul Ioan a trimis un slujitor să-i amintească porunca Apostolului Pavel care spunea altădată Galatenilor (4, 26): „soarele să nu apună peste mânia voastră“. Când a auzit acest Cuvânt, dregătorul n-a mai putut răbda aprinderea inimii şi simţindu-se ca atins

de focul acestor cuvinte şi-a călcat pe inimă şi sculându-se a venit îndată la Sfântul Ioan, care l-a salutat cu nişte cuvinte tot atât de frumoase: „Bine a venit fiul credinţii, care a dat ascultare glasului ce ne cere tuturor să sprijinim lucrările de binefacere!“ Cei doi înalţi slujitori s-au îmbrăţişat de bucurie că au ajuns la înţelegere, după care Sfântul a adăugat: „Crede-mă, Domnule guvernator, că, dacă nu te-aş fi văzut la plecare atât de amărât şi dacă n-ai fi dat ascultare sfatului apostolesc, aş fi venit eu ca să ne împăcăm pentru că şi eu ardeam de dorul împăcării“.

A doua întâmplare este următoarea:

„Sfântul Ioan avea între rudele sale şi un tânăr cu numele Gheorghe, care din lipsă de tact a ajuns să se certe cu proprietarul unui han, care l-a înfruntat pentru că se ţinea prea mândru şi nu-şi stăpânea nervii şi până la urmă l-a alungat afară din han. Tulburat peste măsură de situaţia neplăcută prin care a trecut, tânărul s-a dus la Sfântul Ioan crezând că acesta îi va da dreptate şi-l va sprijini. Dar se vede că tânărul totuşi se simţea vinovat faţă de neplăcerea suferită, de aceea cu tot plânsetul şi scenele pe care le făcea ca să convingă pe patriarh că nu el ar fi fost de vină, Sfântul a trebuit să întrebe şi pe alţi martori cum s-au petrecut lucrurile. Aceştia crezând că pot veni în ajutorul tânărului au răspuns că totuşi hangiul ar fi trebuit să se gândească mai mult şi să nu fi adus prin purtarea lui o ofensă la adresa Patriarhului.

Ca un adevărat pedagog, vrând să liniştească mai întâi furia tânărului şi în al doilea rând ca un adevărat chirurg care taie din rădăcină rana, care era şi izvorul suferinţei lui, Patriarhul a încercat întâi să potolească durerea adresându-i următoarele cuvinte: „Şi, ia spune, cum adică a îndrăznit cineva să-şi deschidă gura împotriva ta şi să te cleveteaască? Crede-mă că încă azi, eu, unchiul tău, am să-i fac un scandal atât de mare, încât se va mira toată Alexandria!“ Văzând apoi că s-a mai liniştit şi că nu mai este deloc trist, crezând că într-adevăr unchiul se va duce la cel care l-a batjocorit şi îi va pune pe mai marii oraşului să-l biciuiască şi să-l poarte prin tot oraşul, patriarhul l-a sărutat şi i-a zis: „Fiule, dacă într-adevăr eşti ruda smereniei mele, atunci fii gata nu numai să fii batjocorit, ci şi bătut de orice om, că adevărata rudenie nu se socoteşte după sânge şi trup, ci după purtare şi după virtutea sufletului“. Îndată după aceea trimiţând după hangiul respectiv i-a cerut să nu plătească pe un timp nici o chirie (căci întâmplător localul lui se afla pe un teren ecleziastic). Mirându-se toţi de mărinimia Sfântului, au înţeles abia atunci de ce a zis că am să-i fac ceva de se va mira toată Alexandria, adică ajutându-l în loc de a se răzbuna pe el. Iar în acelaşi timp întâmplarea i-a dat o lecţie amară şi lui Gheorghe“.

În sfârşit, reproducem şi pe cel de al treilea episod:

„Mai avea Sfântul acel obicei minunat că dormea pe un pat foarte simplu şi se acoperea în chilia sa cu nişte straie sărăcăcioase. Venind odată să-l viziteze unul din bogăţaşii

(Continuare în pag. a 6-a)

T. B.

A. Pann şi Braşovul

(Urmare din pag. a 3-a)

creaţiile lui Anton Pann, Liturghia — jumătate, câteva Heruvice şi Chinovnice din Heruvico-chinonicar, Paresimierul tot, Un polieleu pe glasul al VI-lea şi Antiaxioanele sărbătorilor panegirice“).[5] Ucenescu însuşi informează pe reprezentanţii bisericii că *„am avut a învăţa cu desăvârşire ca să poci ţinea locul unui profesor şi a preda lecţiile mele către alţii din ţinutul Transilvaniei, spre a nu mai avea trebuinţă a aduce din străinătăţi pe unii şi pe alţii cu nume de cântăreţi lăudaţi, iar în ştiinţă slabi...“*. Cumpărându-şi cărţile necesare şi haine, rămâne fără bani, motiv pentru care solicită bisericii alte ajutoare financiare.[6] După ce A. Pann mai înaintează o scrisoare asigurând pe braşoveni că studentul său *„a urmat foarte bine la lecţiile sale“*,[7] reprezentanţa bisericii îi trimite prin I. Petrovici banii necesari, pentru care Ucenescu nu are *„cuvinte îndestul vrednice ca să vă aduc mulţumirile mele cele de ecunoştinţă pentru aceste faceri de bine care le revărsaţi asupra mea...“*[8] aduce fireştile mulţumiri. În 30 martie 1853 Anton Pann, ca profesor de musică ecclesiastică, împreună cu inspectorul Seminarului Sf. Mitropolii Veniamin Protosincel, precum şi profesorul şi psaltul Ştefan Paviliadis şi librarul George Ioanid emit „Atestatul“ de studii, prin care se confirmă că *„Gheorghe Ucenescu, fiind trimis de către reprezentanţii bisericii cei mari române ortodoxe răsăritene din Braşov, ca să înveţe arta muzicii ecleziastice cu tot fundamental, a urmat regulat cu toată sârguinţa şi purtarea bună în curs de doi ani de zile şi a trecut prin predare, atât toate porţile Bazului teoretic şi practic al acestei sisteme, împreună cu dopia, compunerea şi ortografia, cât şi toate poemile melodiilor stihiratice, irmologice, papadice şi calofonice şi perfecţionându-se în toată cunoştinţa acestei arte, cum şi în regulele versificaţiei, s-a ezaminat faţă cu alţi profesori, de la care luând aplauze, i se dă acest Atestat, cu care oriunde se va arăta să i să dea cinstea cea cuviincioasă de cântăreţu şi de professor al acestei arte“*.[9]

În aceeaşi zi se emite un alt Atestat, semnat de aceleaşi persoane, cu deosebire că A. Pann semnează şi ca tipograf. Prin noul Atestat se confirmă că *„George Ucenescu, fiind la învăţătura tipografiei şi supuindu-se la datoriile sale cu toată silinţa şi purtarea bună, în curs de ani doi — 2, a trecut prin toate ramurile ei, care examinându-se şi dând dovada de vrednicia sa, i s-a dat acest Atestat, prin care se recomandează spre a fi cunoscut de lucrătoriu atât de litere şi de note muzico-ecleziastice, cât şi de tipăritor bun al acestei arte“*.[10]

La nici două săptămâni A. Pann scrie „domnilor reprezentanţi ai bisericei cei mari“ *„ca să vă împlinesc dorinţa, mi-am pus silinţa cu toate puterile, i-am predat tot fundamental acestei sisteme şi nimic n-am lăsat a nu-i arăta... Daţi-i câţiva glaşi* (n.n. - elevi) *ca să-i înveţe amănuntele bisericii ce se cuprind în cartea intitulată Orânduiala Sfintei Liturghii, până va veni vremea să-i înveţe regulat“*.[11]

Pe fundalul acestei prietenii se înscrie un alt capitol al legăturilor cu renumitul cărturar („care mă cunoaşte toată naţia română“ — scria el şcheienilor în 1852) şi anume acel al înzestrării cu cărţile din propria tipografie. Documentele confirmă că în timpul popasului din 1850 dăruieşte protopopului Popazu, abia întors de la Viena *„10 trupuri de cărţi, fiecare trup compus din 9 bucăţ“*, avertizând că *„aceste cărţi acum neapărat vă trebuiesc pentru copii a învăţa să cânte“*.[12] După câteva luni revine cu o nouă danie apreciind că *„fiecare şcolar cere să-şi aibă cartea sa înaintea ochilor ca tot meseriaşul instrumental său în mâna sa... pentru care eu din parte-mi prezentez cincizeci bucăţi Ceasuri sau Gramatici musicale ca să înlesnească deocamdată greutăţile la această întreprindere puindu-mă şi pe mine în coada fundatorilor acestei şcoli“*.[13]

În ultima parte a vieţii, hărţuit din ce în ce mai mult de lipsa mijloacelor băneşti, Pann este nevoit să străbată adeseori drumurile Munteniei pentru a-şi plasa cărţile sale, trimiţând şi braşovenilor o parte din acestea spre vânzare. În acest context corespondenţa poartă şi accente mai puţin blânde *„... Am adăstat dela reprezentanţii (Bisericii) să mi să trimită preţul cărţilor* — scria A. Pann lui Ucenescu cu câteva luni de zile înainte de moarte — *se vede că braşovenii nu vor să-şi steargă proverbul care zice: îmi spui la braşoave de ale tale...“* sau în ultima scrisoare din septembrie 1854 *„cu mâhnire vă scriu, văzând că prorocirile mele s-au împlinit şi în prea scurtă vreme m-aţi uitat...“*.[14]

Dar totuşi raporturile dintre cărturarul bucureştean şi ortodocşii din Şchei nu s-au întrerupt, ci dimpotrivă au continuat, şi ca dovadă chiar şi în această ultimă adresă A. Pann solicită lui Ucenescu un nou ajutor pentru colecţia sa de „calendare...“. *„Am mai scris ca să-mi trimiţi ceva poveşti mai de râs ale d(omnului) I(oan) Barac* (cu siguranţă vechiul său prieten, poetul Ioan Barac) *ca să le pui în Calendariu. Nu uita că e pus în lucru“*.[15]

Probabil că G. Ucenescu nu mai reuşeşte să îndeplinească ultima rugăminte a mentorului său, căci pe un Minei al Bisericii din Şchei, alături de o veche însemnare a lui Anton Pann (semnând pe atunci Antonie Panteleon), Ucenescu adaugă propria însemnare anunţând moartea mentorului său *„Acest mare cântăreţ (A. Pann) au trecut la viaţa cea mai bună în 5 noiembrie 1854, la Bucureşti, pe timpul acesta s-a numit Anton Pann. Cel ce ştie a scris G. Ucenescu, ciracul lui Pann“*. De remarcat diferenţa între 2 noiembrie 1854 pe care o redau toate studiile dedicate lui A. Pann ca dată a morţii sale şi cea de 5 noiembrie invocată de Ucenescu, dar credem că Ucenescu a consemnat ziua înmormântării, care are loc totdeauna după trei zile de la deces.

Astăzi, sala de clasă „Anton Pann“ din Muzeul şcolii, fondul documentar „A. Pann - G. Ucenescu“ alcătuit în cadrul arhivei muzeului şi fondul de carte veche de aici, dar şi repetatele expoziţii realizate cu prilejuri aniversare sau comemorative, constituie un pios omagiu adus celui care şi-a adus o deosebită contribuţie pe altarul muzicii psaltice bisericeşti şi al culturii româneşti.

Cu prilejul acestei comemorări, în cadrul Complexului muzeal al Bisericii Sf. Nicolae se va deschide expoziţia „Anton Pann şi Braşovul“.

---

5 Vasile Oltean, op. cit., p. 226, doc. 1823/25 iulie 1851.
6 Idem, p. 227—228, doc. 1870/1852.
7 Idem, p. 228—229 doc. 1871.
8 Idem, p. 229, doc.
9 Vasile Oltean, „Acte..., op. cit., p. 230, doc. necatalogat/18775.
10 Idem, p. 231, doc. necatalogat/1853, martie 30.
11 Idem, p. 231-232, doc. 1912/12 aprilie 1853.
12 Idem, p. 232, doc. 1912/12 aprilie 1853.
13 V. Oltean, „Acte..., op. cit., p. 233, doc. 1934/15 noiembrie 1853.
14 Idem, p. 235, doc. necatalogat/17 septembrie 1854.
15 Idem, p. 235, doc. necatalogat/14 iulie 1854.

Biblia de la Buzău

(Urmare din pag. 1)

zdrobire de suflet câtă împuţinare de credinţă poate aduce la fiii noştri cei duhovniceşti lipsa acestei cărţi, cum şi câtă mare pagubă de mântuire şi vătămare de suflet poate să cauzeze, şi cunoscând greutatea răspunderii ce avem a da pentru mântuirea sufletelor ce de către întâiul şi cerescul Arhipăstor ni s-au încredinţat, am hotărât cu orice jertfă să împlinim din parte-ne această lipsă şi să întreprindem retipărirea Sfintei Scripturi, ca astfel la toţi cu mântuire să se vestească, să se propovăduiască şi să se întindă cuvântul lui Dumnezeu şi Legea Lui cea sfântă“ (Idem, p. 5).

Cât despre textul de bază pe care l-a folosit, Filotei arată că: „dintre Bibliile tipărite în limba noastră, mai bine tălmăcită şi mai luminată la înţeles este cea de la Blaju; pe aceasta şi noi am ales-o de a o retipări, *însă mai îndreptată şi mai curăţită de ziceri învechite acum şi obicinuite numai la fraţii noştri ardeleni...* Spre a nu fi însă o carte atât de voluminoasă, după cum sunt celelalte Biblii, care cu greu se pot purta, am voit ca această Biblie pe care o tipărim să fie mai *portativă* şi ca atare am împărţit-o în mai multe *trupuri*, ca aşa să fie mai lesnicioasă şi mai folositoare.“ (Idem, p. 5).

Referitor la cele menţionate mai sus, ar fi de observat cel puţin două aspecte. În primul rând, episcopul Filotei explică cu onestitate faptul că n-a purces la o nouă traducere după textul ebraic (masoretic) sau cel grecesc (al Septuagintei) ci a preluat textul Bibliei de la Blaj, pe care însă l-a revăzut, aducându-l la zi, în sensul înlocuirii arhaismelor, care ieşiseră din uz. De la tipărirea Bibliei de la Blaj (1795), trecuseră aproape 60 de ani, răstimp în care limba s-a primenit. A procedat în acelaşi fel cu regionalismele (idiomurile) specifice graiului ardelean. Le-a înlocuit cu termeni literari care circulau în arcul extracarpatic.

Cât priveşte împărţirea Bibliei în *„mai multe trupuri“* (volume, n.n.), ne surprinde să constatăm că nu s-a ţinut cont de grupele tradiţionale din care fac parte cărţile Bibliei. Astfel, o parte dintre cărţile istorice au fost repartizate în volumul II, iar altă parte (cărţile Ezdra, Neemia şi Estir), în volumul III. Tot astfel stau lucrurile cu cărţile profetice. Primele două cărţi (ale profeţilor Isaia şi Ieremia) sunt cuprinse în volumul III, iar ale celorlalţi profeţi mari şi mici, în volumul IV. Probabil că s-a avut în vedere prioritar dimensiunile volumelor.

Oricum, sub raport literar, Biblia de la Buzău reprezintă un progres faţă de ediţiile anterioare. Din punct de vedere bisericesc aceasta a completat într-adevăr un gol, care se făcea tot mai mult simţit în viaţa spirituală a românilor.

Înainte de a încheia, se cuvine să oferim câteva date, fie şi sumare, despre personalitatea celui care a patronat tipărirea Bibliei de la Buzău.

Filotei, episcopul s-a născut în 1805, în localitatea Cernatu-Săcele, din judeţul Braşov. Atras de viaţa monahală, a ucenicit în mănăstirile Suzana, Cheia, Sinaia, Neamţ şi Vatoped, din Muntele Athos. A ajuns apoi colaborator apropiat al episcopului Chesarie al Buzăului, pe care l-a şi succedat în scaunul episcopal, în 1846, ca locţiitor, şi în 1850, ca titular.

Deşi a fost contestat în privinţa pregătirii intelectuale (a se vedea, pe larg, despre viaţa şi activitatea episcopului Filotei, lucrarea: Spiritualitate şi Istorie la Întorsura Carpaţilor, vol. 2, sub îngrijirea Dr. Antonie Plămădeală, Buzău, 1983, pp. 82—100), totuşi de numele lui Filotei se leagă tipărirea unui însemnat număr de cărţi de cult, de teologie şi de cuprins didactic. Editarea Bibliei îl plasează în rândul ierarhilor cu mari merite în activitatea culturală.

Din păcate, a păstorit numai pentru scurtă vreme Episcopia Buzăului, întrucât, în 1859, din cauza bolii s-a retras, decedând în anul următor, la vârsta de 55 de ani.

La împlinirea acestui soroc de 150 de ani de la tipărirea Bibliei, pe care el a patronat-o, se cuvine să-i pomenim, cu pioşenie, numele.

Arhidiacon Gheorghe Vărzaru

Într-o vreme se spunea despre unii oameni, plecaţi dintr-o localitate în alta sau plecaţi definitiv dincolo de zările albastre, în lumea veşniciei: ne-a părăsit un om de treabă, un om vrednic şi cu vorbă caldă. Astfel a fost cunoscut şi calificat de enoriaşii bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului părintele Gheorghe Vărzaru, care a slujit în două faze de zbucium a istoriei noastre doar câţiva ani, evocat cu aleasă stimă şi pomenit în rugăciuni până astăzi.

A fost un om deosebit, purtător distins al diaconiei sacerdotale, un slujitor adevărat al Bisericii, care s-a dovedit a fi un prieten de suflet, un frate şi un tată al tuturor celor aflaţi în necazuri şi împovăraţi cu grija vieţii pământeşti deşi el însuşi şi familia lui erau încercaţi peste măsură, izgoniţi din sălaşul lor, din pământul bunicilor şi străbunicilor şi aflaţi în bejenie.

Părintele Gheorghe Vărzaru s-a născut la 20 iunie 1906 în Edineţi, judeţul Hotin, în Basarabia voievodală, din părinţii Parfenie şi Ecaterina, pe care i-a pierdut la vârsta de 12 ani în urma unei epidemii ce a bântuit la un moment dat. Rămas orfan, după rânduiala din bătrâni, a fost dat la o mănăstire, fiind fără susţinere materială, spre pregătirea unei cariere duhovniceşti. La vârsta corespunzătoare, dând dovadă de bună purtare şi diligenţă a fost dat pe lângă o mică bursă la Seminarul Teologic din Chişinău, unde a fost coleg cu I.P.S. Dr. Antim, fost vicar patriarhal şi apoi arhiepiscop de Galaţi. Din cauza condiţiilor materiale precare a trebuit să se mulţumească cu absolvirea Seminarului, neputând urma studii superioare pentru a obţine harul preoţiei. S-a întreţinut pe lângă unele biserici pentru calităţile sale de caligraf şi eminent dactilograf până în anul 1930 când s-a stabilit în comuna Căuşenii Noi, jud. Tighina, căsătorindu-se cu educatoarea Vasilica şi a fost hirotonit diacon cu postul la biserica din localitate. Remarcată şi preţuită pentru osebitele calităţi profesionale, doamna Vasa, precum este alintată, este odrasla unei familii cu mulţi copii, crescuţi şi educaţi după frumoase tradiţii din moşi-strămoşi, din satul Ţipala, judeţul Lăpuşna. În mica gospodărie a părinţilor ei, Ioan şi Agafia, cei unsprezece copii s-au realizat cu toţii în şcoala hărniciei şi a muncii. Patru dintre ei s-au stabilit în România după război pentru care părinţii lor au fost deportaţi în Siberia în anul 1949, plecarea lor fiind considerată un gest ostil la adresa puterii sovietice. Tatăl lor, Ioan, a murit în Siberia, iar mama Agafia, datorită perioadei de relativă relaxare după moartea lui Stalin, a apucat să se întoarcă în satul natal, unde a trăit doar un an.

Tânăra familie — diaconul Gheorghe şi educatoarea Vasa — pornesc pe drumul vieţii cu mult zel şi însufleţire, reuşind să-şi cumpere în Căuşenii Noi un teren pe care au construit o casă în vecinătatea bisericii existentă din vremea lui Ştefan cel Mare şi Sfânt. Casa le-a fost binecuvântată şi prin naşterea celor doi copii, Neonila şi Victor, care însă s-au bucurat prea puţin de grădina cu pomi fructiferi din jurul casei lor pentru că al doilea război mondial s-a declanşat cu furie şi i-a pus pe drumurile refugiului, fiind evacuaţi chiar în două faze. Prima dată, între iunie 1940 şi până în septembrie 1941, perioadă de pribegie petrecută în Braşov, unde părintele Vărzaru a slujit la biserica Sf. Nicolae, iar soţia la grădiniţa din apropiere, având locuinţa într-o casă din curtea bisericii. În septembrie 1941 s-au întors în Căuşenii Noi, luându-şi în primire serviciile de dinainte de evacuare. În martie 1944, are loc a doua evacuare, de astă dată şi mai zbuciumată, fiind nevoiţi să suporte nu puţine peregrinări prin diferite localităţi din ţară, în aprilie 1945, reuşind să se stabilească din nou la Braşov, unde părintele Gheorghe şi-a reluat postul de diacon la biserica Sf. Nicolae, iar soţia a fost numită educatoare la grădiniţa din Piaţa Prundului, astăzi Piaţa Unirii.

În cei patru ani cât a slujit ca diacon la biserica Sf. Nicolae, dar şi ca secretar al protopopiatului Braşov s-a remarcat ca un harnic şi devotat slujitor al Bisericii strămoşeşti şi în acelaş timp ca un vrednic gospodar. Apropiat de mulţimea credincioşilor aflaţi sub apăsarea necazurilor, gata oricând să ajute pe cei nevoiaşi din puţinul său, era stimat şi iubit. La sfânta Liturghie, precum şi la alte slujbe era un adevărat ceasornic. Cu vocea lui de bariton aşezat şi călduros se încadra în atmosfera înălţătoare a rugăciunii. Cu toată modestia ce-l caracteriza era un cuceritor de suflete. De aceeaşi stimă şi apreciere s-a bucurat în întreaga tagmă preoţească din protopopiat. S-a dovedit a fi şi un familist exemplar. A găsit timp, deşi aglomerat cu multe sarcini, să-şi plimbe copiii, împreună cu soţia, la pietrele lui Solomon, preferat nu numai cu prilejul serbărilor tradiţionale ale Junilor, dar şi pe drumul forestier până la Poiana Braşovului.

Poate m-am cam repetat în încercarea de-a contura portretul unui frate întru Hristos, după puţinele puteri ce mi-au mai rămas după atâta negură a anilor din perioada comunismului, care nu poate fi uitat şi se cade a fi înscris în paginile de istorie ale bisericii Sf. Nicolae din Braşov, aşa cum s-a încrestat în inimile multor credincioşi ale acestei biserici.

În august 1949 s-a mutat la Bucureşti, în primul rând pentru fiica sa Neonila, care având un handicap — hipoacuzie — avea nevoie de o şcoală specială, dar în acelaşi timp pentru iscarea unei tulburări şi neînţelegeri alimentate de trufia unui suspus. În capitală la început a slujit la două biserici, fiind apoi stabilit la biserica Sf. Spiridon — Nou, unde a slujit până la pensionare ca arhidiacon. Peste săptămână a funcţionat ca secretar la protoieria centrală unde a dat un randament superior şi s-a distins pe lângă calităţile amintite şi datorită profesiunii obţinute prin sârguinţă şi talent, un eminent dactilograf. Soţia, care a funcţionat ca educatoare la o grădiniţă până la pensionare, a trecut la cele veşnice la etatea de 70 de ani, după o boală necruţătoare, dobândită în urma privaţiunilor şi greutăţilor de tot felul. Suflet deosebit a adus tributul ei de sacrificiu pentru copii, care s-au realizat exemplar. Fiica Neonila, cu tot dezavantajul handicapului a ajuns tehnician-proiectant şi s-a căsătorit, având şi un copil, iar fiul, Victor, după absolvirea Facultăţii de Energetică, distins inginer, a urcat până la gradul de cercetător ştiinţific principal şi a întemeiat şi el o frumoasă familie având doi copii cu studii superioare.

Părintele arhidiacon, Gheorghe Vărzaru a adormit întru Domnul în anul 1996, în vârstă de 90 de ani, după grele suferinţe purtate timp de cinci ani, ca un vrednic şi ales slujitor al Bisericii, răsărit pe pământul Basarabiei noastre voivodale.

Părintele IULIU, nonagenar

Cântarea bisericească în Biserica Ortodoxă Română

(Urmare din pag. 1)

la institutele teologice, a elevilor din seminariile teologice şi şcolile de cântăreţi ale B.O.R., următoarele cărţi de muzică bisericească:

— *Gramatica Psaltică (1951)*, de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea şi Pr. I. Croitoru;

— *Cântările Sf. Liturghii* — în două ediţii, prima însoţită de cântări la cateheze, de N. Lungu şi Arhid. Anton Uncu (1951) şi a doua ediţie, însoţită de Podobiile celor 8 Glasuri (1960) de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea şi Pr. Prof. Ene Braniştе;

— *Vecernierul (1953)* de N. Lungu, Pr. Grigore Costea şi Pr. Prof. Ene Braniştе;

— *Cântările din slujbele Sf. Taine şi ale principalelor ierurgii (1964)* de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea şi Pr. Prof. Ene Braniştе;

— *Cântările Sf. Paşti (1966)* de Prof. N. Lungu, Pr. Prof. Ene Braniştе şi Prof. Chiril Popescu, care constituie prima parte din cântările Penticostarului uniformizat;

— *Cântările Penticostarului (1980)* de Prof. N. Lungu, Pr. Prof. Ene Braniştе şi Prof. Chiril Popescu;

— *Carte de cântări bisericeşti (1975)* de Prof. N. Lungu şi Pr. Prof. Ene Braniştе — tipărită pe notaţie liniară în special pentru credincioşii laici care iau parte activă la serviciile divine ale Bisericii şi cântă în sfintele locaşuri împreună cu preoţii şi cântăreţii sau în afară de Biserică în diferite împrejurări.

Activitatea de uniformizare şi tipărire a cărţilor de muzică psaltică pe ambele notaţii este necesar să continue şi odată cu ea, grija pentru folosirea cântării în comun. De aceea este de datoria preoţilor — în condiţiile micşorării progresive a numărului cântăreţilor de strană din cadrul B.O.R. — de a stărui în învăţarea ei de către credincioşi pentru a răsuna sfintele locaşuri de glasul tuturor, dând cultului ortodox caracterul de rugăciune comună pe care îl are.

Numai aşa cântarea în comun a credincioşilor va deveni o realitate vie, un mijloc eficient de susţinere şi apărare a dreptei credinţe şi cea mai potrivită cale prin care preoţii de la oraşe şi sate se vor afla în permanentă comuniune cu enoriaşii parohiilor în care îşi desfăşoară activitatea lor pastorală.

Muzica tradiţională bisericească din Ardeal

În parohiile din Ardeal cântarea bisericească de strană prezintă o serie de caracteristici specifice: ea s-a dezvoltat în ultimele secole ca o sinteză între cântarea de origine bizantină şi folclorul românesc şi s-a transmis pe cale orală până în sec. al XIX-lea.

Marele apostol al culturii româneşti de peste Carpaţi, *Mitropolitul Andrei Şaguna*, recunoscând necesitatea unei notări a melodiilor bisericeşti de strană, a însărcinat pe la anul *1868* pe *Dimitrie Cunţan*, profesor la Seminarul Andreian arhidiecezan din Sibiu, să colecţioneze toate aceste cântări bisericeşti şi să le transcrie pe notaţia muzicii moderne, liniare.

Consecvent sfatului arhieresc, Dimitrie Cunţan, tipăreşte în *1890* prima colecţie intitulată *„Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri ale Sf. Biserici Ortodoxe"*, cântări învăţate de el după auz de la profesorii dinainte şi de la un cântăreţ mai cunoscut, *Simion Florea* din Daneş. Dimitrie Cunţan a fost primul culegător al melodiilor bisericeşti din zona Sibiului, primul care le-a notat cu notaţia modernă, le-a sistematizat conform tipicului ortodox, le-a predat elevilor şi le-a tipărit în cunoscuta sa carte de „Cântări bisericeşti", salvându-le astfel de la uitare.

Aşa cum Gheorghe Dima este recunoscut ca un deschizător de drumuri în arta corală din Transilvania, tot aşa Dimitre Cunţan poate fi considerat întemeietor de şcoală pentru cântările bisericeşti omofone din zona Sibiului, cartea sa, de cântări, devenind manualul oficial de predare din această parte de ţara.

Colecţia de cântări bisericeşti rămâne cea mai importantă lucrare a sa, pentru că aceste melodii sunt baza cântării actuale bisericeşti din Mitropolia Ardealului, fiind singurul document scris lăsat de Cunţan posterităţii despre felul în care se cântau melodiile bisericeşti în vremea sa, melodii care se foloseau din vremuri vechi, satisfăcând religiozitatea credincioşilor secole de-a rândul.

Trebuie precizat faptul că, dintre variantele muzicii bisericeşti din Transilvania şi Banat, cântările notate de Dimitrie Cunţan sunt recunoscute ca cele mai apropiate de muzica psaltică, unele chiar identice, cum sunt răspunsurile „Mila păcii . . .", care sunt un autentic glas 5 psaltic, iar altele păstrând pasaje asemănătoare cu formule melodice şi cadenţe psaltice aşa cum sunt glasurile 1, 5, 3 şi 6 şi antifonul glasului 2.

Numărul de opt glasuri sau ehuri folosite de D. Cunţan este acelaşi cu numărul glasurilor muzicii psaltice. El le numeşte *„melodii fundamentale"*. Ca şi în muzica psaltică, Cunţan, notează categorii speciale de melodii pentru „Podobii", „Polieleu", „Tropare", „Condace", „Irmoase" şi „Cântări la Liturghie".

În ceea ce priveşte cele trei genuri de scări, diatonice, cromatice şi enarmonice practicate în muzica psaltică, în cântările lui D. Cunţan se disting numai două, cel diatonic şi cel cromatic. Elementele constitutive ale glasului sunt: scara muzicală, genul căruia aparţine, diatonic sau cromatic, sistemul cadenţial şi formulele melodice, întocmai ca în muzica psaltică.

În anul *1903*, la Sibiu apar încă două lucrări ale lui Cunţan: *„Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, pentru cor în două voci"* şi *„Cântările funebrale pentru cor de bărbaţi în patru voci"*.

Toată opera sa muzicală prelucrată sau originală ne dă dreptul să-l considerăm pe preotul compozitor Dimitre Cunţan un demn reprezentant al muzicii bisericeşti ardelene de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul sec. XX, care a reuşit să realizeze o operă importantă şi durabilă pentru Biserică pe care nici până la el, nici după el n-a mai realizat-o nimeni.

Impunerea relativă a cântării cunţane se pare că nu a însemnat automat şi dispariţia altor variante orale (paralele) şi nici nu a împiedicat dezvoltarea unor noi variante în cântarea bisericească din Ardeal. Existenţa unor astfel de variante de „circulaţie orală" a făcut ca după câteva decenii specialişti cum ar fi *Timotei Popovici*, *Petru Gherman* şi *Gheorghe Şoima* să atragă în repetate rânduri atenţia asupra necesităţii cercetării tezaurului de cântare bisericească din Ardeal, lucru ce nu s-a realizat până în prezent.

În anul *1925*, *Timotei Popovici*, împreună cu *Candid Popa* şi *Aurel Popovici* au încercat o îmbunătăţire a cărţii lui Dimitrie Cunţan realizând retipărirea manualului de cântări bisericeşti în trei ediţii apărute la Sibiu în anii *1925*, *1932* şi *1943*.

Urmând exemplul înaintaşilor, un colectiv de cercetare al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, condus de *Pr. Prof. Vasile Grăjdian*, în cadrul unui proiect finanţat de Ministerul Educaţiei şi Cercetării a început să recenzeze, să înregistreze, să valorifice cu ajutorul mijloacelor moderne, digitale, diversele aspecte ale cântării în parohiile Arhiepiscopiei Sibiului, primele rezultate fiind prezentate în volumul *„Cântări bisericeşti din Ardeal"*.

Mijloace şi modalităţi pentru dezvoltarea cântării bisericeşti în comun

Cunoaşterea muzicii bisericeşti ortodoxe trebuie descoperită credincioşilor, în primul rând de către preot. Acest univers al muzicii bisericeşti este capabil de cea mai eficientă misiune în Biserica zilelor noastre. Ea trebuie făcută accesibilă credincioşilor pentru a-şi atinge scopul. Această idee a fost subliniată şi de Patriarhul Iustinian: *„acolo unde credincioşii cunosc învăţătura Bisericii lor, unde ei au învăţat imnurile Sf. Liturghii, acolo unde ştiu să cânte minunatele imnuri ale Sf. Părinţi n-au să poată să-i mai amăgească niciodată cei de alte credinţe"*.

Preotul are deci datoria să redea cântarea bisericească în toată simplitatea şi cuviinţa ei, cerându-se totodată sobrietate, seninătate şi multă sinceritate în cântare. Rezolvarea problemei cântării în comun depinde în mare parte de preot. Dacă preotul cunoaşte cântările Sf. Liturghii (heruvic, irmos, glas, tropare, axion etc.), atunci poate să-i înveţe şi pe credincioşi. În parohie, preotul trebuie să organizeze întâlniri cu copii, tineri şi adulţi, pentru a-i învăţa cântările Liturghiei, cântările din Postul Paştilor, frumoasele colinde de Crăciun, cântările Vecerniei etc.

Sf. Liturghie este centrul cultului ortodox. De la început şi până la sfârşit credincioşii pot preamări pe Dumnezeu „cu o gură şi cu o inimă". În timpul Sf. Liturghii credincioşii retrăiesc întreaga taină a Întrupării începând cu Naşterea din Bethleem şi până la Înălţarea la Ceruri. În liturghia cântată se arată deplin lucrarea Duhului Sfânt care aduce unire în sufletele de aceeaşi credinţă şi dragoste de Hristos.

Cântarea liturgică comună, mijloc de întărire a credinţei străbune

Muzica bisericească poate contribui la menţinerea şi întărirea unităţii de credinţă a tuturor creştinilor ortodocşi şi la angajarea lor în viaţa creştină autentică, al cărei centru este Biserica. Ea este un foarte bun mijloc prin care se poate stăvili acţiunea prozelitismului sectar din rândurile credincioşilor noştri, dovedindu-se a fi unul din cele mai rodnice mijloace de întărire a evlaviei şi a legăturii credincioşilor cu Biserica în faţa atacurilor ce vor să facă prozeliţi în rândul ortodocşilor.

Din cele arătate până acum desprindem următoarele concluzii:

1) Cântarea bisericească îndeplineşte toate atributele necesare în acţiunea Bisericii de a integra pe toţi membrii ei ca mădulare vii şi lucrătoare, în scopul realizării comuniunii de iubire, comuniune atât de prezentă în epoca Bisericii creştine primare.
2) Creştinul activ de azi tinde după o intensă viaţă religioasă. Biserica Ortodoxă a fost înzestrată cu mijloacele cele mai potrivite pentru a veni în sprijinul credincioşilor dornici de sporire duhovnicească. Dintre aceste mijloace face parte şi cântarea bisericească ortodoxă în comun.
3) Rolul deosebit, în punerea la îndemână a credincioşilor, a acestui mijloc de activitate misionară, îl are preotul.
4) Cântarea bisericească dinamizează credincioşii în realizarea unităţii de credinţă şi a comuniunii de iubire, în intensificarea vieţii duhovniceşti şi a preocupării pentru mântuire, precum şi în răspândirea mesajului Sf. Scripturi printre credincioşi.
5) Cântarea bisericească este înzestrată cu putere de viaţă şi poate contribui la lămurirea, întărirea şi apărarea dreptei credinţe precum şi la întărirea unităţii Bisericii Ortodoxe.
6) Cântarea cultică ortodoxă este un minunat mijloc de stăvilire a acţiunilor prozelitismului sectar actual.

Recital de poezie la Răşinari

Răşinariul, străveche vatră de spiritualitate, plină de istorie, credinţă şi evlavie, a găzduit un recital de poezie şi cântece religioase.

Într-o atmosferă de sărbătoare, în biserica cu hramul «Cuvioasa Paraschiva», pe 15 oct. a.c., în prezenţa unui număr impresionant de credincioşi, de la copii de vârsta şcolară la studenţi, de la agricultori şi casnice la profesori universitari, s-a desfăşurat recitalul de poezie religioasă „Am fost prooroc, izvor de apă vie", din creaţia poetului Octavian Goga, înregistrat de către Societatea de Radiodifuziune — Postul Radio România Cultural.

Deschiderea acestei manifestări cultural-religioase a revenit gazdelor şi cuvântul de început a fost rostit de către părintele Nicolae Jianu, care a prezentat un scurt istoric al lăcaşului de închinare şi legătura familiei Goga cu biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Răşinari, evidenţiind rolul pe care l-a avut Biserica prin înaintaşii poetului la formarea sa ca liric şi publicist, pe care îl redăm în cele ce urmează:

Răşinariul este cunoscut ca o comună pur românească cu credincioşi ortodocşi, care îşi îndeplinesc îndatoririle religioase, rugându-se în cele trei biserici parohiale asemenea moşilor şi strămoşilor lor.

Cea mai veche biserică este cea cu hramul „Cuvioasa Paraschiva" sau „Biserica Veche" — zidită între anii 1725—1758, pe locul unei mai vechi biserici din lemn de la anul 1383, ctitorie a domnitorilor din Ţara Românească: Radu Vodă Negru şi Mircea Basarab.

Date privind datarea şi construcţia bisericii le găsim în inscripţia de la intrarea în locaşul de închinare, unde citim: „De la zidirea bisericii anii Domnului 1725 mai 29".

Despre existenţa unei biserici mai vechi în Răşinari ne vorbeşte şi numele unor preoţi din veacul al XV-lea: popa Iacob, popa Vasile Tomuţa, popa Petru, popa Iosif Pătruţ, popa Sain, popa Maniu, popa Bratu. Cel din urmă — popa Bratu — este unul din preoţii din veacul al XV-lea care a fost încredinţat cu misiuni speciale de către domnitorii munteni în relaţiile politice şi comerciale pe care le aveau cu oraşul Sibiu.

Biserica este construită în stil bizantin, cu altar semirond şi cu o naie centrală în formă de cruce, iar tinda deschisă prin trei arcade semironde deasupra căreia se înalţă turnul.

În interior şi exterior biserica a fost pictată în tehnica frescă de către pictori munteni şi răşinăreni între anii 1760—1795. În timp pictura interioară s a afumat şi pe unele porţiuni s-a deteriorat, ceea ce a necesitat executarea lucrărilor de curăţare, luminare, consolidare şi integrare a frescei. În exterior lucrările de restaurare a picturii murale sunt în curs de desfăşurare.

Biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Răşinari a avut un rol important în istoria neamului şi a Bisericii ortodoxe din Transilvania.

Sub streaşina lăcaşului de închinare, răşinărenii au făcut legământ să lupte pe două fronturi: unul pentru apărarea credinţei strămoşeşti împotriva celor care le-au luat cu forţa biserica şi doreau să-i treacă la uniatism şi în al doilea rând cu burghezia Sibiului pentru apărarea moşiei şi a drepturilor străbune, lupte ce s-au încheiat cu biruinţa retrocedării bisericii acelora care au construit-o, ortodocşilor şi declararea comunei Răşinari, la anul 1786, drept „liberă regească" de către împăratul Iosif al II-lea.

În acele vremuri de asuprire politică şi religioasă, biserica „Cuvioasa Paraschiva", a servit episcopilor Dionisie Novacovici, Sofronie Chirilovici, Ghedeon Nichitici şi Gherasim Adamovici ca biserică episcopală şi Răşinariul ca reşedinţă a acestora. De aici, episcopii trimiteau pastorale şi circulare în eparhie şi în biserică, hirotoneau diaconi şi preoţi pentru parohiile din Ardeal.

Aşa, Răşinariul devine un centru al ortodoxismului transilvănean.

Tot sub streaşina bisericii noastre în secolul al XVIII-lea au deprins tainele picturii ucenicii vechilor zugravi de biserici şi iconari, „şcoliţi" prin mânăstirile din Ţara Românească. Întorşi pe locurile natale au creat o adevărată „şcoală" de zugravi bisericeşti, fiind cunoscute trei generaţii de pictori răşinăreni. Reprezentanţi ai curentului brâncovenesc, au pictat biserici în Răşinari, în Mărginimea Sibiului şi în judeţele Alba, Hunedoara, Mureş, Braşov şi Argeş.

Ca un far luminos care luminează în întuneric s-a dovedit a fi biserica „Cuvioasa Paraschiva" şi pentru generaţiile de răşinăreni care s-au format la umbra ei. Voi aminti: membrii familiei Barcianu, memorandistul Eugen Brote, naturalistul Ilarie Mitrea, filosoful de talie mondială Emil Cioran şi nu în ultimul rând pe „trubadurul suferinţelor şi a năzuinţelor româneşti de dincoace de Carpaţi", pe Octavian Goga.

Octavian Goga se trăgea din „dinastia" de preoţi şi protopopi Barcianu. Din şirul de părinţi, moşi şi strămoşi ai poetului mă voi opri asupra acelora care au avut un ecou adânc în sufletul poetului trezindu-i conştiinţa spre istoria şi cultura poporului român.

Sava Popovici Barcianu, zis „cel bătrân", care a trăit între anii 1735—1808, a fost un preot iluminist, vestit copist şi ilustrator de carte care ne-a lăsat peste 30 de cărţi în manuscris.

Strănepotul lui Sava Popovici Barcianu a fost protopopul Ioan Bratu, bunicul poetului. Cărturar şi mare patriot participă la Marea Adunare de la 1848. Face parte din escadronul de trei sute de călăreţi răşinăreni care iau parte la revoluţie, ca apoi să se refugieze la Râmnicu Vâlcea. După o pribegie de 3 ani se întoarce acasă şi devine un colaborator asiduu al mitropolitului Andrei Şaguna.

Pe înaintaşii săi poetul Octavian Goga îi va pomeni cu cucernică emoţie.

Pe Sava Popovici cel bătrân îl vedea prin manuscrisele sale păstrate în biblioteca familiei ca pe un luminător al poporului român.

De la protopopul Ioan Bratu păstra un caiet manuscris cu cântări religioase cu nuanţă oltenească. De aici izvora în poeziile sale ideea de unitate naţională a românilor de pe cele două versante ale Carpaţilor. Cu nostalgie îşi va aduce aminte de tatăl său, preotul Iosif şi de mama lui Aurelia care l-au crescut în miros de aghiasmă şi tămâie, strecurându-i în suflet în anii copilăriei dragostea de biserică şi de neam, dragostea de carte, de înaintaşii care au obosit pentru ridicarea poporului prin cultură. Şi Aurelia Goga a scris poezii pe care le-a publicat în revista Familia din Oradea Mare.

Şi fiul ei, Octavian, a scris. Moştenind arta condeiului de la mamă, de la înaintaşi şi înzestrat de la Dumnezeu cu har, Octavian Goga avea să ajungă, aşa după cum spunea Nicolae Iorga: „Poetul cel mai mare al Ardealului românesc şi unul din cei mai întâi poeţi ai neamului".

În continuare, cuvinte de apreciere asupra personalităţii lui O. Goga au fost rostite de către prof. univ. dr. Pamfil Matei, decanul Facultăţii de Litere şi Arte, după care a urmat recitalul de poezie din creaţia poetului susţinut de cunoscuţii actori Ilinca Tomoroveanu, Traian Stănescu şi Marius Bodochi. Pentru două ore, ca şi în anii copilăriei şi adolescenţei poetul avea să fie prezent în Biserica Veche prin cele 40 de poezii, recitate de strănepoţii săi, cu mare sensibilitate şi adâncă artă actoricească. Întors în biserica în care a fost botezat, în satul natal, unde moşii şi strămoşii săi au luptat pentru apărarea credinţei şi a fiinţei naţionale, O. Goga prin glasul actorilor şi trăirea sufletească a auditoriului, prin poeziile sale ne-a demonstrat încă o dată că a fost „un mare *poet-profet* şi era, prin structura aceasta, mesagerul şi prizonierul unei vremi istorice de mari tensiuni şi conflicte. El s-a dăruit întreg unei misiuni de care s-a pătruns cu o fervoare de-a dreptul mistică, poezia fiind pentru el o „chemare" la fel de sfântă ca şi altarul unde slujiseră, din tată-n fiu, înaintaşii lui". (Mircea Zaciu, O. Goga. Poezii, Sibiu 2004, p. 95).

Seara târzie de toamnă avea să se încheie prin înălţătoare cântări religioase închinate Tatălui Ceresc şi Maicii Domnului, în interpretarea Corului de cameră „Cedonia" al Casei de Cultură a Sindicatelor din Sibiu, dirijat de prof. Florin Soare.

Prin gând şi prin cuvânt, prin recitalul de poezie am adus omagiul iubirii şi al preţuirii noastre „poetului pătimirii" şi prin sfânta cântare a imnurilor de laudă am trăit bucuria curată în care ne-am întâlnit cu Dumnezeu şi cu sfinţii Săi în fosta „biserică episcopală" din „satul din margine de codru" — Răşinari.

Pr. NICOLAE JIANU

A doua Conferinţă preoţească semestrială

A doua conferinţă preoţească semestrială, din anul 2004, s-a desfăşurat la Protopopiatele din Arhiepiscopia Sibiului după cum urmează: Agnita — 5 octombrie, Sibiu — 12 octombrie, Mediaş — 13 octombrie, Făgăraş — 20 octombrie, Sălişte — 25 octombrie, Avrig — 27 octombrie, Braşov — 28 octombrie şi Rupea — 2 noiembrie.

Tema dezbătută a fost: „Cântarea omofonă — mijloc de întărire a unităţii de credinţă". S-a voit ca prin această temă să se răspundă hotărârii Sf. Sinod nr. 8400/13—14 febr. 1996, reînnoită în data de 15 iunie 2004 privind promovarea cântării omofone în parohiile Bisericii Ortodoxe Române.

Conferinţele au fost prezidate, cu binecuvântarea I.P.S. mitropolit Antonie, de către P.S. episcop vicar Visarion Răşinăreanu. Au participat, la fiecare protopopiat şi câte unul dintre consilierii eparhiali şi inspectorul eparhial.

Pe lângă preotul desemnat să susţină conferinţa, alţi doi preoţi au fost desemnaţi în calitate de coraportori.

Ideile principale pe care s-au axat expunerile, la toate protopopiatele au fost acestea:

1. Cântarea liturgică în istoria Bisericii, temeiuri biblice şi patristice pentru cântarea în comun a credincioşilor.
2. Cântarea omofonă în Biserica Ortodoxă Română.
3. Muzica bisericească tradiţională din Ardeal.
4. Mijloace şi modalităţi pentru dezvoltarea cântării bisericeşti în comun.
5. Cântarea liturgică omofonă, mijloc de întărire a credinţei străbune.

Au urmat discuţii şi s-au făcut exemplificări practice.

Preoţii care pentru motive întemeiate n-au putut participa la conferinţa de la Protopopiatul de care aparţin, au fost reprogramaţi să participe la conferinţa de la cel mai apropiat protopopiat.

O problemă adusă în discuţie a fost cea a cântăreţilor de la strană. S-a sesizat faptul că aceştia sunt tot mai puţini. Preoţilor le revine marea responsabilitate de a identifica şi stimula tineri cu calităţi vocale şi dragoste faţă de Biserică spre a-i sprijini în deprinderea cântării bisericeşti şi cunoaşterea tipicului.

În legătură cu această penurie ce se face resimţită, conducerea Arhiepiscopiei Sibiului a organizat, în luna septembrie a.c., un curs de atestare pentru cântăreţii bisericeşti, cu o durată de două săptămâni. Astfel de acţiuni se vor mai repeta.

S-a stăruit şi asupra recitativului liturgic, respectiv asupra corectitudinii şi calităţii părţii de cântare bisericească ce revine preotului. Şi aici s-au adus exemplificări.

În intervenţiile de la toate protopopiatele s-a apreciat utilitatea tematicii dezbătute.

Nu a fost ocolită nici problema răspândirii tot mai mult a unui gen de cântare străin de tradiţia ortodoxă. Este vorba de acele cântări ce se execută în timpul când se împărtăşesc preoţii şi care, în multe locuri, au eliminat total pricesnele tradiţionale. Între unele şi altele există o mare diferenţă calitativă, de conţinut. De aceea, s-a stăruit asupra reînvierii tradiţiei prin reintroducerea frumoaselor pricesne, care exprimă învăţătura noastră de credinţă şi îi ajută pe credincioşi în cunoaşterea acesteia.

Pr. Prof. D. ABRUDAN

Fapte şi orientări creştine

(Urmare din pag. a 4-a)

strai rupt, i-a trimis o plapomă de 36 de galbeni, rugându-l cu toată insistenţa să se acopere cu ea în amintirea celui care i-a dăruit-o. Primind-o şi acoperindu-se după multa lui rugare o singură noapte, aproape toată noaptea vorbea prin somn — spuneau slujitorii care l-au auzit cum se zbuciumă. Cuvintele pe care le spunea erau acestea: — „ce va zice lumea de smeritul Ioan (căci aşa-şi zicea totdeauna), că te acoperi cu un acoperământ de 36 de galbeni, iar săracii, fraţii lui Hristos, îngheaţă de frig? La câţi nu le clănţănesc dinţii de frig? Câţi nu dorm pe câte o jumătate de rogojină şi se acopăr cu cealaltă jumătate, neputându-şi întinde nici picioarele, ci dorm ghemuiţi şi tremurând? Câţi dintre oamenii de la munte nu se culcă fără lumină, căznindu-se din două părţi: de frig şi de nemâncare? Câţi n-ar dori să se sature măcar din cojile şi din păstăile goale căzute de la masa mea? Câţi n-ar dori măcar să-şi înmoaie o coajă de pâine în zeama pe care o aruncă bucătarii mei? Câţi n-ar pofti măcar să miroase vinul care se varsă prin pivniţa mea? Câţi străini nu sunt chiar acum în oraşul acesta, care n-au unde să-şi plece capul, ci stau întinşi pe jos prin pieţe, poate şi uzi de ploaie? Câţi nu sunt care nu gustă untdelemnul câte o lună sau chiar două? Câţi nu sunt care n-au decât o singură haină şi vara şi iarna şi aşa se nenorocesc îmbolnăvindu-se? Iar tu, care aştepţi să ai parte şi de fericirea veşnică, bei vinuri scumpe şi te ghiftuieşti de peşte, petreci în chioşcuri strălucitoare şi faci toate relele, acum te mai încălzeşti şi cu o plapumă de 36 de galbeni! Dacă într-adevăr aşa trăieşti şi aşa petreci în atâta îmbuibare, atunci nu mai aştepta să te bucuri de fericirile vieţii de dincolo, ci mai bine ascultă ce i s-a spus bogatului aceluia: „tu ai luat cele bune în viaţa aceasta, iar cei săraci cele rele. Aceia se mângâie acum, iar tu te chinuieşti". Binecuvântat e Domnul, dar smeritul Ioan nu se va mai acoperi a doua noapte cu acoperământul acesta, căci mai drept este şi mai plăcut Domnului să se acopere din preţul ei 144 de fraţi şi stăpâni ai tăi, decât tu nenorocitule! Căci se vindeau 4 straie pe un galben. Şi de aceea a doua zi a şi trimis s-o vândă şi să cumpere pe ea haine săracilor. Când era să se facă târgul, tocmai trecea pe acolo bogătaşul care i-o dăruise, de aceea s-a hotărât s-o cumpere şi să i-o ducă din nou Sfântului. Acesta din nou o trimise la vânzare, dar omul iarăşi o cumpără şi o aduse Sfântului, cerându-i să se acopere cu ea. Când a văzut că bogătaşul a făcut acelaşi lucru şi a treia oară, Sfântul i-a zis zâmbind: „Să vedem care se va supăra mai iute: eu vânzând-o sau tu cumpărând-o? Căci omul era peste măsură de bogat şi primea cu plăcere să dăruiască orice i s-ar fi cerut, parcă ar fi cules de pe el, zicând că pentru a da săracilor, pot fi despuiaţi de bunăvoie bogaţii . . .".

* * *

Şi astfel, orice creştin poate scoate şi din aceste întâmplări măcar trei învăţăminte şi anume:

1) să nu ţinem mânie, ci să căutăm să ne împăcăm cât mai repede;

2) adevărata înrudire dintre oameni nu-i cea de sânge, ci cea bazată pe virtute şi

3) binefacerea mântuieşte şi pe cel nevoiaş, dar mai ales înalţă sufleteşte pe cel care dăruieşte.

Şi ce bine ar fi dacă am pune la inimă astfel de orientări şi fapte!

Sesiuni comemorative

(Urmare din pag. a 2-a)

pomenire, care a fost susţinut muzical de un cor al studenţilor teologi. Sesiunea comemorativă s-a desfăşurat în Aula Facultăţii de Teologie cu contribuţia prestigioasă a prof. univ. Mircea Păcurariu *(Nicolae Cristea şi generaţia sa)*, a conf. univ. Anca Sîrghie *(Nicolae Cristea - publicistul)*, a conf. univ. Mihai Racoviţan *(Importanţa mişcării memorandiste)* şi a cercetătoarei Ana Grama *(Prin familia lui Nicolae Cristea)*. Ultimul moment al manifestării l-a constituit lansarea cărţii *Memorandistul Nicolae Cristea şi epoca sa. Culegere de studii*, semnată de Anca Sîrghie şi prezentată de prof. univ. Dumitru Abrudan, consilier cultural la Arhiepiscopia Ortodoxă Română din Sibiu.

La solicitarea unor cadre didactice universitare, comemorarea s-a reluat în 16 nov. a.c., şi la Facultatea de Jurnalistică, în prezenţa a peste 100 de studenţi, profesori şi invitaţi, într-o atmosferă de adâncă trăire patriotică, încălzită şi datorită recitalului de poezie rostit de actorul Paul Mocanu şi de intervenţia prof. Vasile Rusu, care a recomandat cărţile d-nei Anca Sîrghie, ca parte esenţială a exegezei autorului.

În seara aceleiaşi zile în localitatea de obârşie a celui comemorat, Ocna Sibiului, la sediul Primăriei s-au reunit cei mai vrednici reprezentanţi ai intelectualităţii oraşului, care împreună cu urmaşii lui Nicolae Cristea au evocat momente semnificative din existenţa celei mai prestigioase personalităţi născute pe acele meleaguri. S-a făcut propunerea ca liceului din Ocna Sibiului să i se dea numele lui Nicolae Cristea, iar în zona centrală a oraşului să se ridice un bust comemorativ. La Sibiu ar trebui desemnată o stradă care să poarte numele memorandistului, întrucât generaţiile viitoare trebuie să aibă în Nicolae Cristea un model demn de urmat.

Lucrările Comisiei Mondiale de Misiune şi Evanghelizare (CWME) a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB)

Seminario Evangelico de Teologia, Matanzas, Cuba
30 septembrie — 7 octombrie 2004[1]

Obiectivul general al Comisiei este acela de a activa împreună cu bisericile, partenerii ecumenici şi agenţiile misionare în vederea unei mai profunde înţelegeri a misiunii lui Dumnezeu — *missio Dei*, în lumea de astăzi, şi a unui angajament mai ferm pentru a participa împreună la această misiune.

Programul Comisiei cuprinde cinci domenii de activitate principale: Conferinţa Mondială de Misiune şi Evanghelizare; studierea misiunii; evanghelizarea; misiunea în solidaritate cu săracii (Urban Rural Mission — URM); sănătate şi tămăduire.

1. O mare parte din timpul de lucru al Comisiei a fost dedicat pregătirii Conferinţei Mondiale de Misiune şi Evanghelizare care se va desfăşura pentru prima dată într-o ţară ortodoxă — Atena, Grecia, 9—16 mai 2005. Tema va fi: *„Called in Christ to be reconciling and healing communities"* (am putea traduce: *„Chemaţi în Iisus Hristos să fim comunităţi în care să existe reconciliere şi tămăduire"*), şi va avea ca *moto* invocaţia: *„Come, Holy Spirit — heal and reconcile" („Vino, Duhule Sfinte — tămăduieşte şi reconciliază")*. Rezultatele Conferinţei vor fi parte a pregătirilor pentru a IX-a Adunare Generală a CEB (Porto Alegre, Brazilia, februarie 2006). Conferinţa are următoarea *webpage: www.mission2005.org*

2. Studierea misiunii este o preocupare constantă a Comisiei şi a staff-ului specializat din Geneva.

a) La prima întrunire a actualei Comisii (Morges, Elveţia, aprilie 2000) s-a adoptat documentul intitulat: *„Mission and Evangelism in Unity Today"* („Misiune şi evanghelizare în unitate astăzi"), şi a fost propus pentru studiere şi reflecţie tuturor bisericilor. Documentul subliniază faptul că termenii: „misiune" şi „evanghelizare", fiind în strânsă relaţie, sunt percepuţi şi folosiţi fie în mod diferit, fie sunt consideraţi identici. Cuvântul „misiune" implică o înţelegere holistică (în lb. greacă holon = întreg): *proclamarea* şi *împărtăşirea* Evangheliei prin cuvânt — *kerygma*, fapte *diakonia*, rugăciune şi cult — *leiturgia* şi prin mărturia de zi cu zi a vieţii creştine — *martyria; învăţarea* credincioşilor în vederea zidirii şi întăririi legăturii lor cu Dumnezeu şi între ei; şi *tămăduirea* lor pentru a deveni integri din punct de vedere trupesc şi sufletesc, şi reconciliaţi în vederea comuniunii — *koinonia* cu Dumnezeu, comuniunii între ei, şi comuniunii cu întreaga creaţie.

Noţiunea „evanghelizare", deşi nu exclude diferitele dimensiuni ale misiunii, concentrează atenţia asupra rostirii explicite şi intenţionate a Evangheliei, incluzând invitaţia la convertire personală la o nouă viaţă, la „viaţa în Hristos" şi la condiţia de ucenic. Misiunea şi evanghelizarea sunt atât imperativ cât şi vocaţie. Misiunea este o problemă centrală pentru credinţa şi teologia creştină. Nu este o opţiune, ci mai degrabă un imperativ existenţial şi o vocaţie. Misiunea este parte constitutivă şi condiţionează însăşi existenţa Bisericii şi a tuturor creştinilor. Dumnezeu Se revelează, prin Sf. Scriptură şi prin Tradiţie, ca fiind într-o continuă dinamică misionară: Se manifestă mereu ca Domn al istoriei, conducând poporul Său spre plenitudinea vieţii prin mijlocirea legămintelor, a Legii, a profeţilor care erau exponenţii voinţei lui Dumnezeu şi interpretau semnele timpului; este Cel Care ne iubeşte atât de mult încât vine în lume, „întru ale Sale" (In. 1, 11) prin întruparea Logos-ului, şi Care, prin puterea Duhului Sfânt, manifestă dragoste faţă de omenire, menţine întreaga creaţie în existenţă şi o conduce spre transfigurare. Misiunea lui Dumnezeu — *missio Dei* nu are limite sau bariere; se adresează întregului neam omenesc (deoarece toţi oamenii au fost recapitulaţi în Hristos), şi creaţiei ca întreg (şi aceasta restaurată de Hristos) de-a lungul istoriei. Parabola Samarineanului milostiv şi convorbirea Mântuitorului cu femeia siro-feniciană sunt indicii clare în acest sens.

O înţelegere trinitară a *missio Dei* este prin urmare foarte importantă. Pe de o parte, aceasta promovează o înţelegere *inclusivă* a prezenţei şi lucrării lui Dumnezeu în întreaga creaţie şi între toţi oamenii, prin urmare semne ale acestei prezenţe şi lucrări, chiar şi în legătură cu cele mai neaşteptate persoane şi locuri, pot şi trebuie să fie identificate, afirmate şi luate în considerare. Pe de altă parte, prin afirmarea clară a faptului că Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt sunt prezenţi şi lucrează împreună în orice circumstanţă, se evită orice separaţie în iconomia dumnezeiască.

Missio Dei este sursa şi temeiul misiunii Bisericii, trupul lui Hristos. Prin Hristos, în Duhul Sfânt, Tatăl Se sălăşluieşte în Biserică, conferind putere şi har membrilor ei. Astfel misiunea devine pentru creştini o obligaţie interioară urgentă, chiar un test şi un criteriu pentru evaluarea vieţii autentice în Hristos, având-şi rădăcinile în negrăita iubire a lui Hristos, care invită pe toţi la abundenţa de viaţă pe care El a adus-o lumii (In. 10, 10). Participarea la misiunea Sfintei Treimi este co-naturală Bisericii şi, prin urmare, tuturor creştinilor, şi nu doar unor persoane particulare sau unor grupuri specializate. Duhul Sfânt îi transformă pe creştini în mărturisitori vii şi plini de curaj (cf. F. Ap. 1, 8). *„Nu putem să nu vorbim despre ceea ce am văzut şi am auzit"* (F.Ap. 4, 20; cf. I In 1, 1 sq.). Acesta a fost răspunsul Sf. Apostoli Petru şi Ioan când li s-a poruncit să păstreze tăcerea despre Iisus; sau potrivit cuvintelor Sf. Ap. Pavel: *„Căci dacă vestesc Evanghelia, nu-mi este spre laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, vai mie dacă nu voi binevestil"* (I Cor. 9, 16).

Documentul se referă pe larg şi la contextul misionar de astăzi analizând fenomenul globalizării corelativ dezvoltării economice şi schimbării mijloacelor de comunicare. Există tendinţa de a se impune o mono-cultură şi un nou set de valori majorităţii societăţilor umane, producându-se schimbări iremediabile ale vieţii tradiţionale. Biserica va trebui să reafirme cu curaj şi perseverenţă valoarea unică şi eternă a oricărei persoane umane. Creştinii nu pot duce o viaţă dihotomică: viaţa religioasă şi cea seculară constituie o singură realitate. Viaţa însăşi trebuie să fie o continuă *„liturghie după liturghie"* — după fericita formulare consacrată de regretatul *Părinte Profesor Ion Bria* —, o comuniune de iubire cu Dumnezeu, cu semenii şi cu întreaga creaţie. De aceea toate realităţile cu care se confruntă omul trebuie să fie subiect de reflecţie teologică. Credinţa trebuie să atingă toate domeniile vieţii — inclusiv justiţia socială şi economică, politica, etica, genetica şi mediul înconjurător — şi să facă posibilă oferirea unor răspunsuri şi îndrumări profetice.

Un al doilea document, având ca temă misiunea şi reconcilierea a fost propus bisericilor de Comisia de misiune pentru studiu şi reacţii şi va fi folosit într-o plenară şi în grupe de lucru la Conferinţa de misiune din Atena (mai 2005). Forma finală a documentului, care va fi prezentată participanţilor la Conferinţă, va rezulta în urma unei consultaţii ce va avea loc la Geneva în ianuarie 2005, când se vor analiza şi încorpora în textul iniţial toate comentariile şi reacţiile pertinente care se vor fi primit până atunci.

Tema este abordată din mai multe perspective: teologică, biblică şi liturgică, după care se precizează faptul că reconcilierea şi tămăduirea reprezintă un scop şi un proces, o dinamică, şi se specifică cele patru elemente care necesită o atenţie specială: adevărul, amintirea trecutului, dreptatea şi iertarea. Un factor esenţial în procesul reconcilierii este *restituirea*. Se au în vedere reparaţii şi compensaţii reale, nu doar simbolice, pe care sunt datoare să le onoreze cei care au acţionat nedrept în trecut, societăţile actuale fiind obligate să-şi asume acele greşeli. Este vorba în primul rând de ce s-a întâmplat în colonii, şi de perpetuarea unor atitudini inacceptabile răspândite prin neo-liberalismul din era globalizării.

b) *International Review of Mission*. Revista internaţională de misiune, apare de patru ori pe an. Primele două apariţii ale anului 2003 au fost dedicate temei: „Misiunea în contextul secularizării şi postmodernităţii", cea de a treia altor aspecte esenţiale ale misiunii, iar ultima cuprinde documentele consultaţiei prin care s-a aniversat o jumătate de secol de la Conferinţa de Misiune desfăşurată în Willingen.

Prima ediţie a acestui an are ca temă schimbările esenţiale ale „centrului de gravitaţie" al creştinătăţii. Se ştie că astăzi doar 1/3 din populaţia globului de aproximativ 6 miliarde de locuitori este creştină. Dacă primele comunităţi creştine au aparţinut Sudului, s-a ajuns ca în jurul anului 1500, 92% dintre creştini locuiau în Nord. Se estimează că până în anul 2 100 mai mult de 3/4 dintre creştini vor fi în Sud. De exemplu, dacă în anul 1900 în Africa existau doar aproximativ 10 milioane de creştini, în anul 2000 erau 360 de milioane, iar în 2025 se estimează un număr de peste 600 de milioane. Aceste schimbări vor avea consecinţe teologice şi misiologice. Cui va aparţine teologia (teologhisirea) şi cine va face misiune? Ce implicaţii va avea proximitatea creştinilor cu musulmanii în Nigeria, Sudan, Indonezia şi Filipine, sau cea cu hinduşii în India, cu budiştii în Asia de sud-est? A nu se uita faptul că la peste 4000 de culturi, din cele 13000 existente nu a ajuns mesajul Evangheliei. Potrivit experienţei acumulate, mulţi dintre cei care au aparţinut marilor religii ale lumii, odată încreştinaţi, nu renunţă la tot trecutul lor religios.

Recenta apariţie a revistei are ca temă tămăduirea privită din mai multe perspective şi în diferite contexte. Deosebit de importantă este şi publicarea documentului intitulat: *„A Church of all and for all: an interim statement" — „O Biserică a tuturor şi pentru*

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. NICOLAE MOŞOIU

1. Articolul se doreşte a fi şi un modest omagiu adus atât de regretatului Părinte Profesor Ion Bria la 75 de ani de la naşterea sa.

(Urmare din pag. a 2-a)

Publicistul Nicolae Cristea

că Şaguna, el singur, în afară, însemna mai mult decât restul de 280 000 români împreună. Om cult în puterea cuvântului, om plin de abnegaţie, om cu vederi întinse, care totdeauna ştia de ce e vorba, ce este şi ce nu este în anumite împrejurări cu putinţă, el era o garanţie pentru aceia cari prin mijlocirea lui se puneau în înţelegere cu poporul român. Curtea din Viena îşi zicea: „Es ist ein Mann, mit dem man sich verstandigen Kann und der im Notfall über die Rumanen im sinne einder bestimmten Vereinbarung verfugen Kann".[1] Unde e astăzi omul care ar putea să dea cuiva această garanţie? (I. Slavici, Scrisoarea din 13-22 martie 1881).

Prezenţa *„Telegrafului Român"*, ca gazetă cu spectru larg, adică politic, industrial, comercial şi literar, era simţită ca necesară. Cei care au schimbat denumirea de *„Telegraful popular"*, cum fusese propunerea iniţială, erau Andrei Şaguna şi Aaron Florian, redactorul, care a formulat şi programul noii apariţii publicistice în termeni generici. Idealul unionist rămâne o constantă a lucrării publicistice româneşti în a doua jumătate a secolului. După plecarea lui Aaron Florian la Viena, postul de redactor va fi preluat pe rând de Pavel Vasici, Ioan Bădilă, Visarion Roman, Ioan Raţiu, Zaharia Boiu şi Nicolae Cristea, proaspăt întors de la studii din Germania. Era în septembrie 1865. El a rentabilizat economic gazeta. Dacă nu a fixat, el a lărgit cadrele unui schimb de valori cu românii de peste Carpaţi, publicând materiale trimise de scriitorii de acolo. Relaţia lui N. Cristea cu Slavici a avut faţete multiple, aşa cum dovedeşte corespondenţa lor. Colaborarea dintre cei doi publicişti se va concretiza în acel răstimp şi prin apariţia în paginile *„Telegrafului Român"* a unor studii politice ale lui Ioan Slavici.

Referindu-se la această perioadă din biografia lui Ion Slavici, istoricul literar G. Călinescu ţinea să complinească datele stricte cu precizarea orientării scriitorului, devenit înflăcărat junimist, când nota: „Atunci Slavici luă redacţia zarului *„Timpul"*, apărut la 15 martie 1876, şi neglijat de Grandea. În aceşti ani trăia tot prin preajma lui Maiorescu şi în mediul lui germanic, luând parte la reuniuni şi la plimbările în împrejurimile oraşului".

Se finaliza, astfel, în presa epocii o mai îndelungată preocupare, familiară şi lui A. D. Xenopol. Acesta, aflat la Berlin, îi scria lui I. Negruzzi, vrednicul secretar „perpetuu" al *Junimii*, redactorul celebrei reviste *„Convorbiri literare"*: „Mi se pare că Slavici e acel ce ţi-a promis articole asupra ungurilor". Cu viu interes revenea acelaşi istoric A. D. Xenopol, la 14 iunie 1871, aşteptând să descopere tratată tema anunţată în *„Convorbiri literare"*, drept pentru care el se arată nerăbdător, scriindu-i inimosului secretar al revistei ieşene: „Nu-mi spui nimic de articolul lui Slavici asupra ungurilor". Proiectul pe care autorul îl anunţase epistolar lui Iacob Negruzzi părea ambiţios („Afară de cele două părţi cari le-aţi primit de la fratele Eminescu, mai sunt patru: *Individualitatea maghiară, Guvernul maghiar* şi *Noi şi maghiarii*. Din acestea, partea din urmă nu e gata". El era totodată dificil de înfăptuit, nu numai din cauza unei documentări lacunare, ci şi din lipsa răgazului necesar cizelării stilistice şi structurării optime a materialului folosit. De aceea, în primăvara anului următor, Ioan Slavici făcea dovada unei admirabile tenacităţi umbrite, însă, de o dezamăgire ce nu mai putea fi ascunsă, când preciza: „Studiile asupra maghiarilor le voi trimite ... Nu-mi plac, însă. Le scriu acum a treia oară". Preocuparea aceasta fusese cu certitudine încurajată de Mihai Eminescu, de la a cărui propunere, de altfel şi pornise. Contribuţia studentului poet nu se rezumase doar la un îndemn verbal, ci Mihai Eminescu intervenise modelator, cu o autoritate pe care Ioan Slavici, proaspătul prieten transilvănean, nu ezită să i-o recunoască atunci când, după amânări nedorite, scria ezitant lui Iacob Negruzzi: „Dacă totuşi se va publica studiul despre maghiari, vă rog, nu ştergeţi, nu coregeţi — ci chiar şi adăugaţi. Nu pentru mine, ci pentru *„Convorbiri"*. Una mă linişteşte: studiul a trecut prin mânele destilatoare a(le) lui Eminescu. Aş merita, însă, ca să fiu aspru pedepsit pentru cutezarea mea: mi-am promis-o însă, cum că nu voi mai lucra nimica nainte de a avea timp".

O concluzie imediată este aceea că problema românilor transilvăneni începe să intereseze pe confraţii lor de peste Carpaţi.

Pentru că literatura necesita un spaţiu mai larg, pornind din 1 ianuarie 1876 Cristea publică suplimentul hebdomadar *„Foişoara Telegrafului Român"*, care însă nu apare mult timp, ci numai până în debutul anului 1878. Adevărul că „Foişoara" era cercetată cu interes peste munţi îl dovedeşte şi comentariul din *„Convorbiri literare"* al lui Eminescu: *„ea e menită a pune în mâna învăţătorului sătesc şi a preotului o lectură, scrisă românește de-a dreptul, lesne de înţeles şi folositoare. Totodată găsim în face dări de seamă asupra cărţilor străine, care ating întrucâtva şi pe români, disbateri asupra limbei ş.a. destul numai că partea de căpetenie o formează studii de o netăgăduită utilitate. Ortografia e fonetică, cu concesii etimologice, pe care le-am făcut şi noi"*.[2] După cum observa judicios Eminescu, ortografia ciparianâ etimologizantă era înlocuită treptat în publicaţia lui Cristea cu cea fonetică, promovată şi de către *Junimea*. La Blaj - *„Luminătarul poporului"* era prima publicaţie românească, cu litere latine. Acest deziderat împărtăşit probabil şi de redactorul sibian nu este singurul care îl va îndreptăţi pe M. Păcurariu să constate că în prima publicaţie românească de la Sibiu se înfăptuise o „adevărată revoluţie culturală." Tot la *„Telegraful Român"* şi în suplimentul său literar se promova limba vorbită de popor, folclorul, se încuraja unificarea ortografiei fonetice şi se propunea ideea publicării unui dicţionar etimologic. Interesau problemele de limbă literară şi se publicau traduceri din operele unor scriitori prestigioşi ai creaţiei universale: Cehov, Dostoievski, Al. Dumas, Lamartine, Maupassant, G. Sand, M. Twain, Gorki etc. Aici semnau în mod aşteptat iluştri transilvăneni ca A. Mureşanu, I. Vulcan, I. Slavici, G. Coşbuc, I. Chendi, Şt. O. Iosif, O. Goga şi clerici docţi, care orientează interesul spre *Actele Sinodului Arhidiecezei greco-răsăritene din Ardeal* pe anii 1870-73, spre *Protocolul Congresului Naţional bisericesc român de religie greco-răsăriteană*, de la Sibiu din 1870, după ce un an mai înainte se publicase Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria şi Transilvania. Nicolae Popea scria în 1870 despre *Vechea Mitropolie Ortodoxă Românească a Transilvaniei. Suprimarea şi restaurarea ei.* În foaia sibiană apăreau şi scrieri ale clasicilor literaturii române ca Alecsandri, Eminescu, Creangă, Delavrancea. În perioada lui Cristea privită mai strict, T. Maiorescu publicase în mai multe numere din 1867 *Despre poezia română*, reprodusă după *„Convorbiri literare"*. Tot în acel an, un text care anterior fusese publicat în *„Convorbiri literare"*, cu reflecţiunile lui B.P. Haşdeu pe marginea dramei istorice *Răzvan Vodă*, după recenzia făcută de Petre Carp, apăreau şi în paginile *„Telegrafului Român"*. Mai târziu, în 1879, este semnalată comedia *Trei crai de la răsărit* a aceluiaşi autor. Cristea era atent la marile evenimente literare ale românilor. Se comentează succesul lui Vasile Alecsandri, care la Montpellier primise în 1878 un premiu pentru poezia *Cântecul gintei latine*. Sibienii îi vor formula lui Alecsandri chiar şi o telegramă de felicitare. Se urmăresc ecourile în Franţa la acest succes românesc, iar iniţiativa unui profesor de ebraică din Bacău de a traduce *Cântecul gintei latine* şi *Peneş Curcanul* nu este nici ea trecută cu vederea, mai ales că însuşi autorul a formulat mulţumiri, repoduse aici după „Timpul".

Perioada celor 18 ani este cea mai interesantă evenimenţial şi calitativ, căci acum se comentează congresul studenţilor de la Putna, Războiul de Independenţă, schimbările din viaţa politică a regatului român sub Carol. Se întăreşte unitatea culturală a românilor din cele 3 principate şi de pretutindeni. Vremea de glorie a *„Telegrafului Român"* se încheie odată cu demiterea lui Cristea. Orientarea publicaţiei va focaliza spre religie, direcţie oficializată după 1918, când ea devine „o foaie bisericească".

În cadrul presei sibiene aceasta era singura publicaţie care, pe lângă preocupările de politică, industrie şi comerţ, şi-a deschis paginile şi spre literatură. Sunt semnalate noile apariţii editoriale, cărora li se fac recenzii. Se dau amănunte despre viaţa scriitorilor români — (din biografia lui Bolintineanu, ca reproducere după *„Familia"* sau o biografie a lui Anton Pann) şi a celor străini (aniversarea în 1881 a lui Victor Hugo la 80 de ani). Desigur că şi înainte de numirea lui Cristea ca redactor şef, erau publicaţi aici Alecsandri ca autor al versurilor din *Adio Moldova!*, ca apoi să semneze *Altarul mânăstirii Putna, Sergentul, Rodica*. Apar Asachi, Anton Pann, Bolintineanu, prezent cu *O fată tânără pe patul morţii*, text român şi german. În perioada sa va debuta tocmai în *„Telegraful Român"* Al. Macedonski, poetul care trimite de la Viena un text publicat în nr. 94 din 26 noiembrie/8 decembrie 1870 sub titlul *Dorinţa Poetului*, colaborarea având să se reia mai târziu.

Unul dintre colaboratorii cei mai importanţi de peste Carpaţi este şi scriitorul Ioan Slavici, a cărui semnătură începe să apară aici în 1873. Aici vede lumina tiparului nuvela sa *Gura satului* cu începere de la nr. 63 din iunie 1879. Nu mult înainte, respectiv în nr. 59 din 1878 apăruse *Pseudokinegetikos*, eseul lui Al. Odobescu, comentat.

Se oglindeşte în gazeta sibiană perioada de trecere de la literatura modernă la cea clasică, fără ca ea să fie o publicaţie pur literară.

Paginile gazetei sibiene sunt deschise polemicii pe teme politice actuale, aici Cristea argumentând poziţia sa activistă şi combătând pasivismul, sens în care multe editoriale ne pot edifica, chiar dacă nu sunt semnate. Consecvenţa cu care şi-a apărat convingerile îl antrenează într-o răsunătoare polemică cu G. Baritiu, la ale cărui apostrofe violente verbal, Cristea răspundea cu înţeleaptă cumpătare.

Dacă activitatea sa la *„Telegraful Român"* i-a asigurat şansa de a fi actant principal, ctitorirea „Tribunei" l-a pus pe acelaşi publicist într-o altă ipostază, cea de diriguitor din umbră, dacă nu în taină, al tinerilor ziarişti.

Deşi rămâne încă puţin cunoscut, Nicolae Cristea îndreptăţeşte în bună parte preţuirea lui Vasile Netea, care-l aprecia drept „cea mai înaltă figură de gazetar ardelean din secolul al XIX-lea, adevărată pildă de onestitate, de abnegaţie şi eroism profesional".

1 E un bărbat cu care se poate ajunge la înţelegere şi care la nevoie poate dispune de români în sensul unei anumite învoieli.

2 Convorbiri literare, nr. 5/1 aug. 1877, p. 99.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 1 NOIEMBRIE 2004** — **I.P.S. Sa** s-a deplasat la Bucureşti pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— În aceeaşi zi s-a întâlnit cu P.S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului.
— A primit pe Ec. Gheorghe Bistriceanu, contabil şef la Arhiepiscopia Tomisului.
— A primit pe Maica Benedicta Chirobocea, stareţa Sf. Mânăstiri Christiana — Bucureşti.

● **Marţi, 2 NOIEMBRIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— A primit pe Dr. Andreescu din Bucureşti.
— S-a întâlnit cu P.S. Casian Crăciun, episcopul Galaţilor.
— A prezidat lucrările Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, întrunit în şedinţă extraordinară.
— A primit pe scriitorul Boris Buzilă din Bucureşti.

● **Miercuri, 3 NOIEMBRIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

● **Joi, 4 NOIEMBRIE 2004** — S-a reîntors la Sibiu.

● **Vineri, 5 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe Pr. Nicolae Coman din Braşov, preşedintele Consistoriului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Marţi, 9 NOIEMBRIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, Protopopul Făgăraşului.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Munteanu de la Parohia Fofeldea, Protopopiatul Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Stelian Manolache de la Parohia „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Braşov.
— A primit pe P.C. Pr. Mărgineanu Nicolae şi pe fiul acestuia, Mărgineanu Marcel de la Parohia Zărneşti, — Protopopiatul Braşov.

● **Miercuri, 10 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, stareţul Sf. Mânăstiri „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

● **Joi, 11 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Oancea Ezechil, consilierul economic al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Prodea Vasile de la parohia Sf. Nicolae — Şchei Braşov şi pe fiul acestuia, P.C. Pr. Prodea V. Vasile Filip de la Parohia Zărneşti-Braşov.

● **Vineri, 12 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe d-na Dr. Wang Xiaoguang însoţită de domnii Maxiwojing, Renoaug de la Ambasada Chineză — Bucureşti.

● **Duminică, 14 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe Dl. Sorin Dumitrescu — directorul Editurii Anastasia — Bucureşti.
— A primit pe dl. Dr. Ionel Droc din Bucureşti aflat în vizită la Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

● **2—3 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod la Bucureşti.

● **5 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a noului sediu al Poliţiei din oraşul Avrig.

● **6 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană şi slujba pomenirii morţilor.

● **7 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care sub protia I.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgovişte, a săvârşit slujba de resfinţire a mânăstirii Nucet, jud. Dâmboviţa şi Sf. Liturghie arhierească.

● **8 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Sibiu - Ştrand (pr. paroh Nicolae Creţu) rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Arhangheli în Catedrală.

● **9 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat, împreună cu membrii Permanenţei, la un dejun oficial oferit de către rectorul Academiei Forţelor Terestre din Sibiu, G-ral Dr. Nicolae Uscoi.

● **11 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Mc. Mina" din Braşov (pr. paroh Alin Albu), rostind cuvânt de învăţătură.
— A săvârşit apoi slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Mc. Gheorghe" din parohia „Buna-Vestire" II, Braşov (pr. paroh Mihai Manolache sen.).
— A vizitat şantierul bisericii „Învierea Domnului" din Braşovul-Vechi II, aflată în şantier de construcţie (pr. paroh Ioan Dinu).

● **13 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană.

● **14 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în sobor de arhierei în Catedrala Episcopală din Râmnicu-Vâlcea cu prilejul împlinirii a 90 de ani a P.S. Gherasim Cristea, episcopul Râmnicului, prezentând mesajul **I.P.S. Mitropolit Antonie**.

● **15 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit la Braşov, slujba de pomenire a eroilor anticomunişti din noiembrie 1987 care s-au ridicat împotriva dictaturii totalitare.

● **17 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la Lucrările Seminarului interconfesional cu tema „Bisericile / confesiunile şi Europa Unită", organizat la Academia Evanghelică din Sibiu, prezentând comunicarea „Biserica spre o Europă Unită".

● **18 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la festivitatea de semnare a acordului dintre Primăria Sibiu şi Ministerul de Externe al României privind declararea Sibiului capitală culturală a Europei în 2007.
— S-a întâlnit cu dl. Mircea Geoană, ministru de Externe.

● **19 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut o vizită la Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● In Editura Mirton din Timişoara, au mai apărut cărţile: *Sfântul Ioan Botezătorul, cel mai mare dintre profeţi* şi *Pocăinţa în viaţa credinciosului* de P.C. Pr. Conf. Univ. Dr. Octavian Pop.

Sunt două cărţi de teologie cărora nici nu ştiu cum de le face faţă autorul lor. Dumnezeu să îi dea sănătate să mai scrie încă multe alte cărţi cu aceeaşi bunăvoinţă şi cu aceleaşi gânduri, în primul rând pentru deţinuţi şi apoi şi pentru noi ceilalţi.

*

● *Alexandru Mironescu, Centenarul naşterii 1903—2003*. Mărturii despre gânditor şi operă adunate şi publicate de Ileana Mironescu Sandu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2003, 291 pag.

Parcă nici nu îmi vine să cred că de la naşterea lui Alexandru Mironescu, au trecut deja 100 de ani. L-am cunoscut bine. A fost din grupul lui Sandu Tudor — Părintele Daniil Tudor, şi a fost, poate, cel mai apropiat discipol al acestui *om mare*. Desigur, a fost şi el, precum se arată în carte, un om destul de mare al culturii româneşti. Eu eram încă student atunci când el, aş zice că era cel mai bun prieten al părintelui Daniil Tudor.

Alexandru Mironescu şi-a făcut apariţia pe scena românească, despre care încă nu se ştia mare lucru, nu se ştia mai ales cum va dăinui în istorie. Este, desigur, o carte pe care o merita, chiar mai demult, să fie publicată.

Este meritul fiicei sale, Ileana Mironescu Sandu, care scrie această carte, şi este interesant faptul că, încă de la început, are două scrisori ale lui Tudor Arghezi. Apoi continuă cu alte multe şi interesante materiale, scrise, de pildă de: George Călinescu, Paul H. Stahl, Nicolae Steinhardt, Părintele Arhim. Andrei Scrima, Părintele Arhim. Benedict Ghiuş, Monica Lovinescu, Părintele Arhim. Petroniu Tănase, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Arsenie Papacioc, Bartolomeu Valeriu Anania, Acad. Virgil Cândea, Valeriu Râpeanu şi se încheie cu: *„O viaţă în imagini"*. Eu am citat doar câteva nume la întâmplare, cei care au scris sunt mult mai mulţi.

Desigur că viaţa lui Alexandru Mironescu, în afară de faptul că era profesor universitar, a fost printre cele care au dat concursul, de la începutul, *Mişcării Rugul Aprins* de la Mânăstirea Antim din Bucureşti.

A fost şi el arestat, după care a ieşit şi a mai trăit câţiva ani.

Cartea de faţă, care adună laolaltă tot ce se putea scrie despre el, ni-l aduce astfel în conştiinţe, unde va trăi încă multă vreme.

*

● Gabriel Licăroiu scrie cartea: *Biserica Sfântul Silvestru. Trecut şi prezent*. Cartea apare cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (Asa, Bucureşti, 2004, 110 pag.).

Este o carte foarte interesantă fiindcă e despre marele ei duhovnic, părintele prof. Constantin Galeriu, care, de altfel, îi şi face cuvântul înainte. Din nefericire, nu a mai ajuns să o vadă tipărită, cum s-ar fi cuvenit, trecând la Domnul, unde cu siguranţă că se roagă pentru noi toţi.

A mai rămas acum părintele prof. Nicolae Bordaşiu, care îi scrie un fel de prefaţă intitulată: *Un popas în istoria seculară a Bisericii „Sfântul Silvestru"*.

Cartea e împărţită în trei capitole: „Ctitori şi ctitorie," unde e vorba de popa Zaharia şi de mitropoliţii Filaret şi Dositei Filitti, iar apoi de domnitorul Gheorghe Caragea. În partea a doua se vorbeşte despre: „Mărturii ale dăinuirii", despre prima reconstruire în 1839 şi 1907, apoi, despre şcoală şi biserică. Desigur că se vorbeşte şi despre al doilea preot rămas după părintele Galeriu: Pr. Prof. dr. Ştefan Alexe şi apoi despre protopsaltul Dorin Dumitru Doinescu, care a trecut la cele veşnice în 1999.

Iar în partea a treia, se vorbeşte despre puterea credinţei. Este o teză de licenţă care ar fi trebuit să scrie mai mult despre părintele prof. dr. Constantin Galeriu, dar se vede că era deja plecat dintre noi, când a apărut cartea.

*

● Am vrea să anunţăm că a apărut în două numere revista: *Teologie şi viaţă. Revistă de gândire şi spiritualitate*, a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, septembrie—decembrie 2002 şi ianuarie—iunie 2003.

Revista din 2002 se deschide cu cuvintele pastorale ale ierarhilor din Mitropolia Moldovei la praznicul Naşterii Domnului. Urmează un articol al Înalt Preasfinţitului Daniel, despre: *„Sinodul de la Iaşi, coresponsabilitate pastorală şi cooperare interetnică"*. Iar în numărul de pe ianuarie—iunie 2003, apar de asemenea pastoralele, la praznicul Învierii Domnului pe 2003.

Poate că ar trebui să amintim că printre articolele din 2003, apare şi unul semnat de Arhid. Dr. Sebastian Barbu Bucur, intitulat: *„Anul naşterii Mitropolitului Iosif Naniescu"*.

Ambele numere ale revistei „Teologie şi viaţă", cuprind deosebit de multe articole, unul mai bun decât altul, care fac teologie serioasă, şi pe care le recomandăm tuturor cititorilor care doresc să cunoască cât mai mult despre teologie.

ANTONIE P.

Membrii Sinodului Bisericii Ortodoxe a Serbiei fac apel la Naţiunile Unite pentru sprijin în legătură cu problemele din regiunea Kosovo

Biserica Ortodoxă a Serbiei a făcut recent apel la comunitatea internaţională pentru a sprijini revenirea persoanelor izgonite din Kosovo, în împrejurările conflictului din 1999 şi de a acorda ajutor de urgenţă pentru restaurarea bisericilor distruse în timpul luptelor.

„Biserica aşteaptă şi speră că Naţiunile Unite şi Uniunea Europeană vor face dovada responsabilităţii lor istorice şi îşi vor asuma angajamentele de a asigura restaurarea şi protejarea moştenirii spirituale şi culturale a regiunilor Kosovo şi Metohija" au afirmat episcopii sârbi într-un mesaj transmis recent celor două organisme europene.

Precum se ştie, oficial Kosovo este o provincie a Serbiei şi Muntenegrului, dar se află sub supravegherea unei misiuni a Naţiunilor Unite şi a Forţelor NATO de menţinere a păcii. Aceste forţe sunt aspru criticate de către sârbi pentru intervenţia ineficientă din martie, anul acesta, când populaţia albaneză majoritară a declanşat o acţiune împotriva minorităţii sârbe. Incidentul a lăsat în urmă 19 morţi, sute de locuinţe incendiate şi jefuite, iar peste 4000 de sârbi au fost nevoiţi să părăsească provincia.

Episcopii ortodocşi consideră că un plan al guvernului sârb, care să permită descentralizarea şi auto-guvernarea de către diferitele comunităţi din provincie ar fi „unica posibilitate realistă de păstrare a multietnicităţii din regiunea Kosovo şi de protejare a drepturilor omului".

(Informaţie preluată din „Ecumenical News International" — Bulletin ENI, nr. 18/22 sept. 2004, p. 8).

Lucrările Comisiei Mondiale

(Urmare din pag. a 7-a)

toţi: o declaraţie provizorie" (pp. 505—525). Documentul a fost prezentat Comitetului central al CEB în luna august 2003, care, la rândul său, l-a recomandat bisericilor pentru studiu, feedback şi decizii. Este pentru prima dată când CEB acordă o atenţie deosebită persoanelor cu disabilităţi, după ce la a VIII-a adunare generală a CEB (decembrie 1998) se crea EDAN (Ecumenical Disabilities Advocates Network). Conţinutul este foarte impresionant deoarece a fost redactat de *EDAN* în colaborare cu Comisia *Faith and Order* (în limba română *Credinţă şi Constituţie* după traducerea franceză: *Fois et Constitution*). Textul a fost tradus în limba română şi va apărea în Anuarul Facultăţii noastre din Sibiu (2002/2003).

c) Diverse alte acţiuni, conferinţe, consultaţii, programe, toate menite să ducă la o mai bună înţelegere a contextului misionar actual: de ex. înţelegerea creştină a pluralismului religios, a slujirii în context multicultural *(International Network Forum on Multicultural Ministry — INFORM)* ş.a.

3. Evanghelizarea are ca obiectiv general sprijinirea bisericilor şi organismelor misionare pentru înfăptuirea obiectivelor şi stimularea lor pentru a găsi cele mai relevante metode, programe şi reflecţii teologice în vederea obţinerii perspectivei holiste.

a) *Ecumenical Letter on Evanghelism*. Această publicaţie apare de două ori pe an, fiind tipărită în patru limbi de circulaţie (engleză, franceză, germană şi spaniolă). Prima apariţie a anului 2003 are ca temă evanghelizarea în China. Sunt deja 160 de milioane de creştini, şi condiţiile sunt propice, fiind posibilă tipărirea Bibliei la Beijing şi în alte centre. Prin numărul lor (aprox. 1 miliard şi 3 sute de milioane), chinezii reprezintă mai mult de jumătate din numărul total al creştinilor (aprox. 2 miliarde). Dar asemenea altor zone ale globului prezenţa ortodoxă este slabă. Să nu uităm că o biserică se revigorează cel mai sigur prin misiunea externă care implică riscuri majore, dar şi şansa unică de a mărturisi *(martyria)*. A doua apariţie a anului 2003 este dedicată „şcolii de evanghelizare" desfăşurate în Varşovia în octombrie 2003, iar prima a acestui an consacrării catedralei ortodoxe din Havana, de către patriarhul ecumenic Bartholomeu I. Au participat mii de ortodocşi veniţi din diverse zone ale globului, la eveniment participând şi preşedintele Fidel Castro. Evenimentul, care a avut loc în 25 ianuarie 2004, a însemnat şi recunoaşterea primei comunităţi ortodoxe (astăzi aprox. 160 credincioşi) din Cuba.

b) *School for Evanghelism* (şcoala de evanghelizare), acţiuni purtând acest generic au avut loc în mai multe locuri, ultima, octombrie 2003, s-a desfăşurat în Varşovia, având ca temă evanghelizarea în Estul Europei. La sfârşitul întâlnirii s-a dat publicităţii documentul: „Call for Common Witness in Eastern *Europe" („Chemarea de a mărturisi in comun în Europa de Est")*, prozelitismul fiind aspru criticat.

c) *Networking*. Consiliul Bisericilor din America de Sud a desfăşurat un amplu proces în acest sens, aceasta fiind contribuţia lui majoră la Conferinţa din Atena.

4. Misiunea în solidaritate cu săracii *(Urban Rural Mission)*. Prin acest program se doreşte întărirea celor marginalizaţi să reziste propriei marginalizări, nu se caută ca altcineva să fie *porta voce* pentru ei, ci ei să ajungă să aibă propriul lor glas. Este urgentă schimbarea mentalităţii în privinţa celor defavorizaţi. Este greşit să se spună: „Biserica ajută săracii" ca şi cum ei n-ar fi parte integrantă. Să nu uităm că Mântuitorul se identifică cu cei defavorizaţi, cu cei care independent de ei au ajuns în situaţii limită. Biserica este un organism care trebuie să reacţioneze când un organ suferă (cf. I *Cor.* 12). A-i ignora pe acei „prea mici fraţi", reprezintă o foarte gravă eroare care are ca rezultat imediat pierderea relevanţei unei biserici.

Programul implică reflecţie teologică, un grup de lucru internaţional, din care face parte şi semnatarul acestor rânduri, organizarea comunităţilor, networking, solidaritate.

5. Sănătate şi tămăduire

Acest program implică o activitate foarte complexă desfăşurată în toate regiunile lumii. O atenţie deosebită se acordă întăririi logistice a bisericilor pentru a face faţă flagelului HIV/AIDS. După estimările OMS până în 2010 în 11 ţări subsahariene media de viaţă va scădea la sub 35 de ani din cauza sindromului imuno-deficienţei dobândite (sida).

Comisia întrunită în Cuba a avut în vedere toate aceste domenii de activitate, dar a discutat şi despre lărgirea sa prin primirea de noi membri, despre viitoarea Adunare generală a CEB (Porto Alegre, Brazilia, februarie 2006), modificarea statutului Comisiei, aspectele financiare ş.a. A activa într-o astfel de comisie reprezintă un privilegiu deosebit. Să poţi avea o imagine globală asupra creştinătăţii actuale şi asupra perspectivelor, să poţi mărturisi despre Ortodoxie în faţa unei asemenea diversităţi de membri, să poţi încuraja pe cei ce doresc să participe la misiune în afara propriei lor ţări, toate acestea, şi altele asemenea, înseamnă un dar inestimabil.

In pofida situaţiei existente într-o ţară aflată încă sub dictatură, membrii Comisiei s-au bucurat de o ospitalitate de excepţie, s-au putut întâlni cu şefii diverselor culte recunoscute legal afând amănunţit despre viaţa religioasă din Cuba, şi-au afirmat solidaritatea şi suportul, iar participanţii ortodocşi am avut ocazia, foarte probabil unică, de a concelebra Sfânta Liturghie în catedrala ortodoxă din Havana.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2005 este de 150 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 175 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul Nr. RO69 RNCB 4200 0000 0061 0001, B.C.R. Sibiu.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**
I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 decembrie
Nr. 45—48
2004

N
an-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

RĂSĂRIT-A LUMII LUMINA CUNOŞTINŢEI!

„ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS"

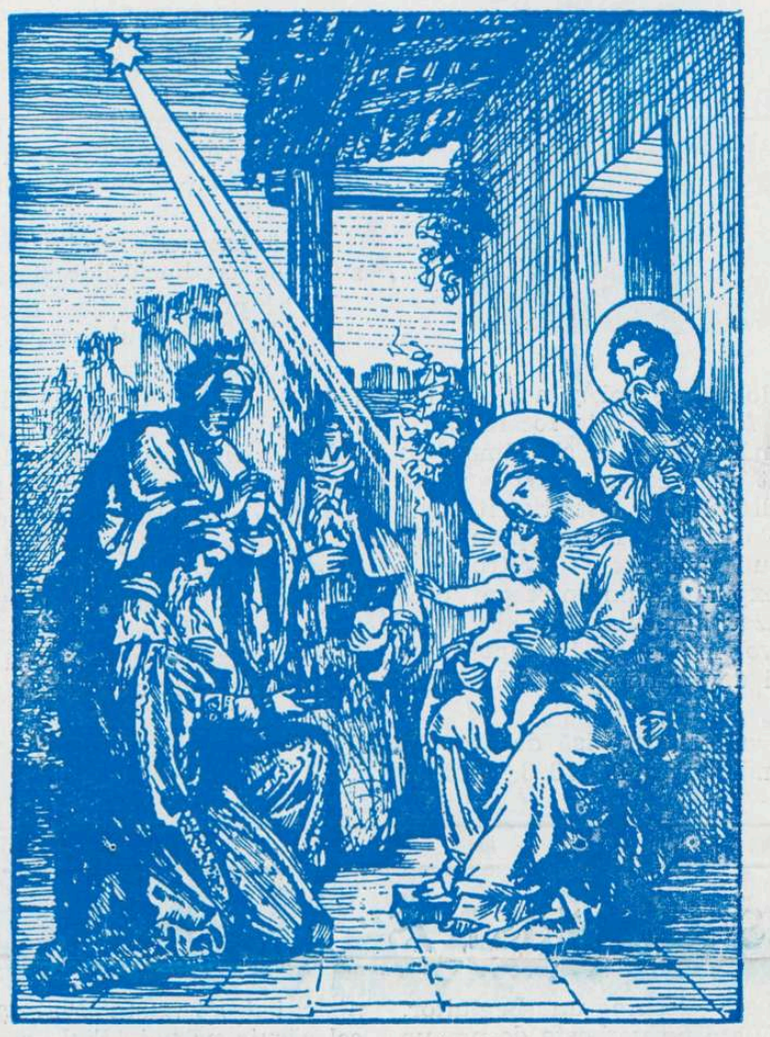

Iată că ne-a ajutat Dumnezeu să ajungem şi în acest an la sărbătoarea Naşterii Domnului. Cel a cărui naştere o sărbătorim astăzi, ne-a învăţat tot ceea ce trebuie să ştim şi să facem, pentru a dobândi mântuirea. El a venit în lume şi S-a întrupat pentru a ne da ştire despre mântuirea noastră.

El a fost trimis de Dumnezeu „pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire", precum spunem în Simbolul credinţei. Pentru că Dumnezeu dăduse o lege care acum se cerea înnoită, căci ea nu mai era de ajuns, aşa încât nu mai era o călăuză sinceră spre împărăţia lui Dumnezeu.

De aceea Dumnezeu a venit în lume, să îndrepte ceea ce era de îndreptat şi să pună la cale o lege nouă, care să o îndrepte pe cea veche, care nu mai corespundea adevărului. Se vede aceasta din tâlcuirea Legii Vechi pe care a îndreptat-o, pentru că ea devenise un fel de poruncă care era interpretată greşit de către oameni, încercând să-i înveţe că litera omoară, iar duhul îi face vii. El a venit să îndrepte învăţătura, să o completeze şi să îi dea o altă autoritate, spunând că aceasta vine de la Dumnezeu.

De ce oare a fost nevoie de o Lege Nouă? Pentru că învăţătura lui Dumnezeu, să se ştie bine, că era dată chiar de Fiul lui Dumnezeu, să I se închine Lui şi să-I aducă prinos de laudă. Pentru că Iisus Hristos a venit El Însuşi, să întărească legea şi să deschidă ochii oamenilor spre a o înţelege.

De aceea Mântuitorul S-a prezentat pe Sine, zicând: *„Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa"* (Ioan 14, 6). Şi tot El a mai spus altădată: *„Eu sunt uşa: prin Mine de va intra cineva, se va mântui"* (Ioan 10, 9). Aceste cuvinte au foarte mare însemnătate, pentru toţi oamenii. Căci ce învăţăm de aici? Că nu există nici un alt fel de adevăr, nici altă cale, nici altă uşă spre mântuire.

Vreau să vă învăţ ce înseamnă cuvintele: *„Eu sunt uşa"*. Căci cuvintele acestea sunt dintre cele mai importante, pe care le-a spus Iisus. Uşa mântuirii este în primul rând credinţa în Dumnezeu şi în Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu. Uşa mântuirii înseamnă credinţa că Dumnezeu ne ocroteşte şi ne ajută, şi că, la vremea cuvenită, ne va ju-

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Proclamarea unităţii naţionale, la Alba-Iulia, în ziua de 1 Decembrie 1918

Pentru multe popoare asuprite, anul 1918 a fost un an al împlinirii dorinţelor îndrituite, nutrite veacuri de-a rândul. Adevărul neamurilor avea să răsară din pământul adăpat cu sângele eroilor care şi-au jertfit viaţa pentru biruinţa dreptăţii imanente.

Conducătorii destinului neamului românesc nu şi-au pierdut nădejdea în izbânda adevărului nici în cele mai grele suferinţe. În clipele de cumplite încercări, la 27 martie 1918, de la Răsărit, a început să mijească cea dintâi rază a soarelui dreptăţii, prin desfacerea Basarabiei de ţarismul istovit şi revenirea ei la sânul Patriei străbune.

La 28 noiembrie 1918, bucovinenii s-au afirmat, decizând unirea necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei cu România.

La 1 decembrie 1918, la Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia, românii din Transilvania, Banat şi Ţara Ungurească au decretat unirea cu România, a acelor români şi a teritoriilor locuite de dânşii.

Pentru Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia n-a fost nevoie de o pregătire deosebită a opiniei publice. Pregătirea necesară se realizase în curgerea vremii, timp de sute de ani. Ca la un semnal dat, românimea din întregul arc carpatic, din Ardeal, Banat, Crişana, Maramureş, s-a pornit spre Alba-Iulia, adică spre Bălgrad, cum i se spunea pe vechiul său nume.

Pe vatra bătătorită de Mihai Vodă Viteazul la triumfala sa intrare în Alba-Iulia, în anul 1600, împreună cu ai săi viteji comandanţi de oşti, istoria şi-a ţesut mereu pânza cu isprăvile şi năzuinţele neamului nostru. Sorocul lor avea să fie la istorica Unire naţională de la 1 decembrie 1918.

În memoriul pe care în ianuarie 1860 Al. Papiu Ilarian îl înainta lui Al. Ioan Cuza, se preciza că „idealul român este unirea tuturor Românilor într-un singur corp politic, adică Daco-România, . . . ideal pe care Mihai Viteazul îl pusese în lucrare".

Până să se ajungă la istorica hotărâre de la Alba-Iulia, din 1 decembrie 1918, s-a desfăşurat o intensă pregătire, în planuri distincte. Poporul român a fost pregătit sufleteşte printr-o acţiune condusă cu dibăcie şi soldată cu rezultate remarcabile.

Din scrierile lui Octavian Goga răsună chemările înflăcărate pentru participarea la lupta de dezrobire a fraţilor subjugaţi. Iată o astfel de chemare:

„Veniţi, veniţi, (Români)! Căci adevăr zic vouă:
Ori vă mutaţi hotarul mai departe,
Ori veţi muri cu trupul frânt în două!"

(„Latinitatea strigă din tranşee")

Omul de Stat Nicolae Filipescu, entuziast patriot, în februarie 1915, îi făcea urare regelui Ferdinand: ori să se încoroneze la Alba-Iulia, ori să moară ca eroul întregitor de ţară, pe Câmpia de la Turda. Vrednică de laudă a rămas comportarea regelui Ferdinand, care a afirmat: „Datoria mea mai presus de toate".

Convocând Adunarea naţională de la Alba-Iulia, Şt. C. Pop arăta că istoria cheamă neamul nostru la fapte mari. Mersul irezistibil al istoriei a scos şi neamul nostru ro-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

1 Decembrie — „Euharistia" Neamului Românesc

Neamul Românesc îşi are şi el istoria mântuirii lui. Ca oricare altul, Neamul nostru Românesc s-a născut şi el într-un Babilon. Al neînţelegerii, al luptei, al vărsării de sânge. Ce credeţi că au trăit dacii cei nemuritori când au fost cuceriţi de vitejii bărbaţi romani? Ce altceva dacă nu clipe babilonice? Clipe de sufocare, clipe de durere. Erau durerile naşterii, dureri firesti, însă ceea ce se năştea nu avea să piară niciodată!

Babilonului i-a urmat Iordanul. Un râu de apă şi de foc care avea să-l boteze imediat la naştere. Şi acest imediat i-a dat pecetea identităţii: singurul Neam din lume care s-a născut creştin. N-am fost păgâni niciodată. Nici măcar cu duşmanii noştri! De aceea Boboteaza este pentru Neamul Românesc şi zi onomastică, dar şi zi de naştere. Vreţi să-l sărbătoriţi? Oferiţi-i busuioc, busuiocul românesc şi El îl va purta în păr sau îl va pune deasupra icoanei.

Dar alţii i-au făcut coroană de spini. Aşa a urmat Ierusalimul. Un Ierusalim care i-a adus în faţă prinderea, arestarea, judecata, răstignirea. Câţi oameni ca Pilat din Pont n-a avut Neamul Românesc? L-au supus, l-au legat, l-au bătut şi apoi şi-au spălat mâinile ca nişte nevinovaţi. Câţi Baraba n-a avut Neamul Românesc! Care trăiau liber şi cu drepturi recepte, iar Neamul Românesc stătea legat. Iobag şi tăcut. Prea a ştiut să tacă şi să-şi întoarcă faţa spre pălmuri! Dar el era creştin . . . ce sfântă este Legea noastră Românească!

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. lect. dr. IRIMIE MARGA

Biserica pentru o Europă unită*

Tema propusă spre elucidare şi dezbatere în cadrul acestui Simpozion este deopotrivă actuală şi incitantă. Este actuală, pentru că niciodată nu s-a vorbit mai mult, la noi dar şi în alte părţi, despre integrarea europeană ca şi despre soluţiile şi rolul pe care Biserica sau bisericile îl au în această intreprindere de o importanţă deosebită.

Este incitantă pentru că ea, cum e şi firesc, naşte discuţii şi polemici, naşte idei şi fenomene de multe ori contradictorii, dar care până la urmă toate converg spre acelaşi ţel al popoarelor europene: o Europă unită.

Unificarea europeană este fără putinţă de tăgadă cel mai important fenomen la care asistăm acum la începutul unui nou mileniu, al treilea al erei creştine şi care prin problematicile şi tendinţele pe care le generează va preocupa încă multă vreme omenirea. Proiectul acesta visat de secole de către o Europă dezbinată confesional şi naţional, acela al unificării europene, e figura politică, economică, militară şi religioasă a bătrânului nostru continent pentru secolul al XXI-lea.

Acest fenomen vast şi complex este fără îndoială rezultatul unor crize istorice majore care au periclitat destinul Europei şi chiar existenţa ei atât din exterior (asa'tul islamic sau sovietic) cât şi al interminabilelor lupte civile dintre naţiunile europene.

Ieşirea Europei din schizofrenia ideologiilor totalitare, reconstrucţia ei democratică şi unitară în epoca postbelică a fost opera unor mari politicieni şi gânditori democrat-creştini, deveniţi adevăraţi *„părinţi fondatori"* ai Europei unite, între care amintim şi pe Konrad Adenauer, care patronează în chip spiritual fundaţia co-organizatoare a acestui Simpozion.

Meritul gânditorilor, *„părinţilor fondatori"* ai Europei unite este acela de a fi evidenţiat conexiunea vitală existentă între personalism şi federalism. În centrul politicii Europei unite nu poate sta decât *„politica persoanei"*, politica libertăţii responsabile şi a solidarităţii contemporane (apud. I. Ică jr., *Resorturile creştine ale unificării europene*, în Îndrumătorul Bisericesc - Sibiu, 2004, p. 132).

Persoana, prin excelenţă, este Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Logosul d vin întrupat, Cel care *„la plinirea vremii"* a venit pe pă-

(Continuare în pag. a 7-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

* Cuvânt rostit la Simpozionul „Biserica şi Europa Unită", organizat la Academia Evanghelică din Sibiu, 17 nov. 2004.

Protopopiatul Ortodox Român Mediaş — 100 de ani de slujire în acelaşi sediu

Omul ca fiinţă raţională, evoluată, liberă şi civilizată a dorit şi va dori tot timpul să se conducă după propriile sale puteri intelectuale, după propriile sale idei şi planuri. Acest minunat mod de a te conduce înseamnă a fi autocefal.

Biserica Ortodoxă Română a luptat cu adevărat pentru acest ideal, iar visul s-a împlinit în anul 1885, după ce în anul 1877 naţiunea română a putut striga cu voce tare că este o naţiune liberă şi independentă. Autocefalie bisericească internă am avut şi înainte de 1885, însă din acest an toţi ne-au recunoscut-o şi de atunci până în prezent Biserica Ortodoxă Română a dovedit şi o dovedeşte că poate să se conducă singură într-un mod raţional şi responsabil, fiind sub inspiraţia Duhului Sfânt.

Biserica Ortodoxă Română are conducere sinodală, ierarhică, potrivit canoanelor Bisericii Ecumenice a Răsăritului şi tradiţiei sale. Administraţia se realizează autonom prin organe proprii şi reprezentative, constituite în conformitate cu dispoziţiunile prezentului Statut. Părţile componente şi organele Bisericii Ortodoxe Române sunt: parohia, protopopiatul, mănăstirea, eparhia şi mitropolia. Fiecare din părţile componente ale Bisericii are dreptul de a se conduce şi administra independent de altă parte componentă de acelaşi grad şi de a participa prin reprezentanţii ei la lucrările părţilor componente superioare.

Trecând cu respect prin paginile şi imaginile istoriei Bisericii Ortodoxe Române, voi încerca să scot în evidenţă rolul şi slujirea Protopopiatului Ortodox Român Mediaş, organ administrativ aşezat în mijlocul ţării, unde ortodoxia trebuia şi trebuie apărată şi promovată cu multă responsabilitate. Cu greu voi găsi cele mai potrivite cuvinte care să aibă puterea şi darul să scoată în lumină tot ceea ce simt, tot ceea ce cred şi tot ceea ce se cade a se cunoaşte cu privire la marile evenimente şi adevăratele personalităţi din trecutul şi prezentul acestui protopopiat.

În podişul Transilvaniei, îmbrăţişând cursul liniştit al râului Târnava Mare — care a purtat pe undele apei doinele gererаţiilor, se întinde municipiul Mediaş — clădit pe ruinele vechiului castru roman Media. Numeroasele descoperiri arheologice din acest spaţiu de existenţă sunt de o mare valoare istorică şi spirituală. Ele demonstrează clar o comunitate de viaţă creştină ortodoxă, atât pe colinele line ale dealurilor, cât şi pe valea râului. În decursul timpului apărarea ortodoxiei în acest spaţiu a fost o dorinţă fierbinte şi totodată o necesitate pentru prestigiul unui popor născut creştin şi aflat în hotarele firesti şi de drept.

Cu puteri călăuzite de credinţă, ortodocşii de pe aceste

plaiuri şi-au ridicat în fiecare localitate noi şi noi biserici, care în decursul vremurilor au fost adevărate focare spirituale şi de cultură — unde românii primeau şi primesc cu mare drag hrana spirituală atât de necesară.

Toate parohiile din jurul Mediaşului au fost şi sunt atent supravegheate şi îndrumate de Centrul Protopopesc din Mediaş — care a fost şi este sub autoritatea Mitropoliei Transilvaniei. Nu vom putea expune acum întreaga cronologie a ostenelilor de Dumnezeu binecuvântate ale preoţilor din acest protopopiat, ci voi încerca să-i amintesc pe cei care au condus cu cinste şi devotament această instituţie.

Seria protopopilor la Mediaş a fost deschisă de preoţii Vasile Andron şi Dionisie Chendi. În anul 1893 funcţia protopresbiterală este ocupată de preotul Romul Mircea care s-a ocupat şi de cumpărarea şi amenajarea unui nou sediu protopopesc. Cu ocazia sfinţirii sediului — în anul 1904 s-a realizat o poză de grup cu toţi preoţii din protopopiat. În această instituţie au mai slujit cu multă dăruire următorii protopopi: George Simplăceanu, Ioan Crăciun, Alexandru Florea, Vasile Băcilă, Petru Boieru. În anul 1983, Mitropolitul Transilvaniei, Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, numeşte protopop la Mediaş pe preotul Ioan Găban, cel care administrează şi astăzi această instituţie.

A rânduit Domnul Dumnezeu, Stăpânul tuturor, ca anul 2004 să fie un binecuvântat popas aniversar: 100 de ani de slujire ortodoxă în Sediul Protopopesc din Mediaş. Pentru acest moment deosebit, protopopul Ioan Găban a depus o muncă susţinută de reparare şi înfrumuseţare a sediului.

Cu prilejul Conferinţei preoţeşti din data de 13 octombrie 2004, după importantele dezbateri, s-au scos în evidenţă şi rolul, importanţa şi misiunea acestei instituţii. După aceste momente emoţionante s-a realizat o poză de grup - imagine de comuniune, unde se regăsesc toţi preoţii din protopopiat, având în mijlocul lor pe Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală şi P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu.

Având la dispoziţie cele două fotografii din 1904 şi 2004 mi-am permis să observ în ochii marilor ierarhi şi a tuturor preoţilor — puterea harului preoţiei care a fost şi este în stare:

- să topească gheaţa negaţiei şi a scepticismului din sufletele credincioşilor şi să promoveze căldura ortodoxiei;
- să primească acel misionarism spiritual care să aducă lumina lină a lui Hristos în fiecare parohie.

Protopopiatul Ortodox Român Mediaş a fost, este şi trebuie să fie un focar de viaţă ortodoxă şi românească, un izvor al dragostei de om, întinzând întotdeauna o „mână" caldă şi sinceră de comuniune spre toţi oamenii care trăiesc, muncesc şi se roagă pe aceste plaiuri binecuvântate.

Prin dragostea, devotamentul şi entuziasmul nostru, tinerii şi maturii împreună cu cei care au albit întru cinstea preoţiei, avem datoria sfântă de a păstra şi de a transmite credinţa ortodoxă şi totodată de a chema oamenii în lumea Liturghiei şi a Tainelor — lume care înalţă, îndumnezeieşte şi garantează prietenia veşnică a Mântuitorului Nostru Iisus Hristos.

Pr. OVIDIU IOAN GĂBAN,
Mediaş

„ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS"

(Urmare din pag. 1)

deca după faptele noastre. Mântuitorul a cerut mereu credinţa aceasta în El, ca Fiu al lui Dumnezeu, pentru că toate cuvintele Lui şi toate minunile Lui vor fi ca de la Dumnezeu, dacă El era şi Dumnezeu.

Iisus a dorit întotdeauna să fie cunoscut şi înţeles. De aceea El se referă foarte des la Sine şi când spune un cuvânt, El caută să-l spună în aşa fel, încât să poată fi înţeles, să fie referit la Sine ca Fiu al lui Dumnezeu. De aceea nu o dată i-a întrebat: *„Cine zic oamenii că sunt Eu?"* (Matei 16, 13). Şi apoi i-a întrebat direct pe Apostoli: *„Dar voi, cine ziceţi că sunt?"* (Matei 16, 15).

Iisus Hristos pune tuturor generaţiilor această întrebare: *„Voi cine ziceţi că sunt?"* Prin această întrebare, Iisus nu a luat pe nimeni prin surprindere, pentru că El i-a pregătit pe toţi, spunându-le că este Fiul lui Dumnezeu. Şi astfel, când ei vor răspunde precum a răspuns Petru, în numele tuturor Apostolilor: *„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu"* (Matei 16, 16), înseamnă că am găsit uşa prin care să intrăm toţi şi să ne mântuim. Pentru că Iisus Hristos este uşa: *„Fără de Mine nu puteţi face nimic"*.

Astfel Sfânta Scriptură a Vechiului Testament L-a notat pe Mântuitorul prin profeţi. În Noul Testament L-a descoperit chiar Tatăl. S-a descoperit şi El Însuşi pe Sine. L-au mărturisit ca Fiu al lui Dumnezeu apostolii şi, nu de puţine ori, cei vindecaţi de El şi mulţimile care L-au ascultat şi-au fost martore la minunile Lui. Am crezut că e bine să ne reamintim în această scrisoare pastorală, măcar câteva din multele mărturii care să ne întărească, şi mai mult, convingerea şi credinţa că:

Astăzi s-a născut Hristos Mesia chip luminos.

Fiul lui Dumnezeu, ca înalt sol ceresc, ne aduce cuvânt de la Dumnezeu, ca să ne înveţe ce să credem şi cum să ne trăim viaţa pe acest pământ, Cuvântul fiind chiar El. Veţi vedea şi veţi înţelege din cele ce urmează că, despre nimeni, niciodată în istoria omenirii, nu s-a spus ceea ce s-a spus despre Iisus din cer şi de jos, de pe pământ.

Arhanghelul Gavriil i-a spus Fecioarei Maria la Buna-Vestire: *„Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema..."* (Luca 1, 32).

Un înger s-a arătat bătrânului Iosif şi i-a spus că Maria va naşte fiu de la Duhul Sfânt. Să-i pună numele de Iisus, căci El va mântui pe poporul Său de păcatele lor (Matei 1, 21). El va fi cel anunţat de Isaia ca Emanuel, care se tâlcuieşte: *„Cu noi este Dumnezeu"* (Isaia 7, 14), deci care va fi Dumnezeu.

Despre cine, atâţia îngeri, care au vorbit profeţilor vreme de 1500 de ani înainte de Naşterea Domnului, au mai spus asemenea lucruri? Despre cine ar mai spune vreunul din ei că ar fi Dumnezeu? Despre nimeni, decât, profetic, tot despre Iisus — Mesia Care urma să se nască la „plinirea vremii". Tuturor celorlalţi, de la Moise până la Ioan Botezătorul, Dumnezeu şi profeţii le-au vorbit ca unor oameni, şi i-au prezentat drept oameni. Numai despre Iisus au dat mărturie că este Fiul lui Dumnezeu.

Celor din Vechiul Testament le-a vorbit adesea însuşi Dumnezeu, iar profeţii au repetat întotdeauna cuvintele Lui, zicând: *„Aşa zice Domnul"*. Despre nimeni însă, Dumnezeu n-a dat o mărturie asemănătoare, ca aceea dată despre Mântuitorul Iisus Hristos. El a spus în auzul mulţimilor, la Botez: *„Acesta este Fiul Meu cel iubit"* (Matei 3, 17). Şi tot aşa a spus şi la Schimbarea la Faţă, în auzul apostolilor prezenţi: *„Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care bine am voit. Pe Acesta să-L ascultaţi"* (Matei 17, 5).

Şi iată de ce a ţinut Dumnezeu să se ştie acest lucru: pentru ca Iisus să fie ascultat. Pentru ca învăţătura Lui să fie primită nu ca învăţăturile oamenilor, ci ca adevăr dumnezeiesc. Căci e adevărat că din învăţătura omenească, din observarea lumii de sus şi a celei de jos, ca şi din observarea minunii care se cheamă om, putem *deduce* existenţa lui Dumnezeu, precum este scris: *„Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria"* (Ps. 18, 1).

Legile universului ne vorbesc despre un Legiuitor. Viaţa ne vorbeşte despre un *„Dătător de viaţă"*, căci viaţa şi legile de orice fel, ale materiei vii şi ale celei moarte, nu s-au putut naşte de la sine, din nimic şi din întâmplare.

Dar despre cum le-a făcut Dumnezeu pe toate, cum a făcut materia şi viaţa plantelor, a animalelor şi a oamenilor, şi despre *cum gândeşte Dumnezeu,* şi despre *ce aşteaptă de la noi,* n-am fi putut şti niciodată, şi n-am putea şti niciodată, pe nici o cale omenească. Am rămâne veşnic neştiutori.

Despre acestea nu putem şti decât atât, cât ne-a spus şi ne spune Dumnezeu Însuşi. Iată de ce a descoperit în vechime, cele despre Facerea lumii şi L-a trimis apoi pe pământ pe Fiul Său: ca să ne spună ceea ce altfel n-am putea şti. Şi a venit. S-a întrupat într-o zi ca aceasta. Şi ne-a spus. Şi Dumnezeu a vrut să-L primim şi să credem în El că e Fiul Său, trimis anume, de la El. Numai prin această credinţă putem şti despre voia şi gândurile lui Dumnezeu cu noi, şi despre rolul nostru pe pământ şi în eternitate. Mai rămân multe taine ascunse, dar atât cât ne trebuie pentru mântuire, ştim acum prin Iisus Hristos.

Îndeplinindu-şi misiunea, Iisus S-a descoperit şi El pe Sine, ca Fiu al lui Dumnezeu, cu limpezime şi fără putinţă de a fi interpretat altfel. Astfel a zis: *„Eu şi Tatăl una suntem"* (Ioan 10, 30). S-a afirmat ca nedespărţit de Tatăl şi prin cuvinte: *„Tatăl este întru Mine, şi Eu întru Tatăl"* (Ioan 10, 38; 14, 11). *„Pe Tatăl* — a zis El — *nu-L cunoaşte nimeni decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere"* (Matei 11, 27). Aşadar: cine vrea să ştie ceva coerent, clar, despre Dumnezeu, nu poate şti altfel, decât prin Iisus, direct de la Dumnezeu.

Ucenicii L-au mărturisit şi ei ca *„Fiu al lui Dumnezeu"* (Matei 14, 33); *„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu"* (Matei 16, 16; Marcu 8, 29). Ei au recunoscut că El avea *„cuvintele vieţii celei veşnice"* (Ioan 6, 68—69) şi că *„sub cer nu este nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim"* (Faptele Apostolilor 4, 12).

Iisus nu şi-a negat identitatea nici în faţa Marelui arhiereu (Matei 26, 63), nici în faţa lui Pilat (Matei 27, 11). Iar apoi şi-a probat-o prin Învierea Sa din morţi, realitate pe care s-a clădit creştinismul ca religie nouă a mântuirii.

Ioan Botezătorul L-a adeverit şi el, ca Fiu al lui Dumnezeu (Ioan 1, 34). Mulţimile au recunoscut că şi vânturile şi marea ascultau de El (Matei 8, 27); I-au recunoscut înţelepciunea şi puterea (Matei 13, 54—55) şi se întrebau: *„Cum ştie Acesta carte fără să fi învăţat?"* (Ioan 7, 15). Toţi L-au recunoscut ca făcător de minuni, inclusiv membrii Sinedriului, deci adversarii Lui cei mai mari I-au recunoscut minunile (Ioan 11, 47). Până şi unul din cei care L-au răstignit, văzând minunile ce s-au produs atunci, a exclamat: *„Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta"* (Marcu 15, 39).

Astăzi sărbătorim *ziua Naşterii după trup a Fiului lui Dumnezeu,* unul din Treimea cea unică, Fiul din veci al Tatălui. Cel a cărui Naştere o serbăm s-a născut copil, ca noi, şi s-a adresat cu insistenţă copiilor, ca să se maturizeze *„ca oameni buni"*. Copiii simt aceasta şi îl vestesc peste tot prin colinde. Îl simt aproape de ei, cum a şi fost când a zis: *„Lăsaţi copiii să vină la Mine"* (Matei 19, 14), sau când i-a dat drept model celor mari: *„De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi ca şi copiii, nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor"* (Matei 18, 3). Copilul e omul curat, fără răutate, fără păcat. Începem prin a fi buni. Să ne continuăm viaţa prin a rămâne buni.

Iisus Hristos, născut în Betleem, vine ca om model. De aici s-a născut teologia asemănării cu Hristos, teologia realizării în noi a chipului lui Hristos în toate, în credinţă şi în fapte bune.

Vă fac tuturor, cu prilejul sărbătorilor Naşterii Domnului, a Anului Nou şi a Botezului, cele mai bune urări de sănătate şi înnoire a vieţii, după chipul şi asemănarea Celui pogorât din ceruri. Să ştim toţi, cu bucurie şi cu speranţă, că ne va sta în ajutor pentru o viaţă mai bună şi pentru dobândirea mântuirii.

La mulţi ani tuturor!

Să fiţi sănătoşi!

La încheierea Anului Ştefan cel Mare şi Sfânt

BALADA PUTNEI

— la mormântul lui ŞTEFAN CEL MARE şi SFÂNT —

Între pâlcuri de pădure
neatinsă de secure,
unde cerul se-mpreună
cu a fagilor cunună,
la o dalbă mănăstire —
Putna, — veşnică zidire,
doarme Ştefan, domnul
Sfânt,
în cinstitul său mormânt.

Vara, flori-l înveselesc,
toamna, frunze îl jelesc,
iarna, vifor-l învesmântă,
primăvara păsări cântă.
Soare, chipu-i luminează,
stele, somnul îi veghează,
ape-n şopot povestesc
de trecutu-i vitejesc
şi de marea lui credinţă
în Hristos şi-n biruinţă.

— „Ştefan, Ştefan, Domn
cel Mare,
la a Ta comemorare,
vin răzeşi din Ţara toată;
se adună-n juru-Ţi roată
din Vaslui, din
Războieni,
Podu-Înalt, Călugăreni;
vin, Mărite, din Rovine,
din Hotin — de lângă
Tine,
de sub nucii din Nişcani,
ce-ai sădit întru mulţi
ani.
Vin, — aşa cum le-ai
cerut,
Cei de dincolo de Prut,
dinspre Tisa, din
Carpaţi —
Vin ai ROMÂNIEI fraţi
să rostească-o rugăciune,
şi să-Ţi facă plecăciune,
numele să-Ţi pomenească,
şi-amintirea să-Ţi
slăvească.

Doamne, Ţara azi e-n pace;
nu ard focuri, tunul tace.
La hotare nu-s duşmani —
turci, tătari, muscali,
germani.
Toate sunt aşa cum sunt:
Bune — spus într-un cuvânt.
Doar un gând ne bântuie,
şi nu ne mai mântuie —
cum că moldoveni de-ai Tăi
's împilaţi de oameni răi.
Plânge plaiul strămoşesc,
de durerea ce-o trăiesc
şi de soarta ce-s bătuţi
ROMÂNII din Cernăuţi,
ori din mândrul Chişinău
unde-i Monumentul Tău.

Vodă Ştefan, Domn cel
Mare,
îndură-Te de-o chemare:
mai ridică — odată
sceptrul,
şi-mpământeneşte dreptul
dat de bunul Dumnezeu,
din străbuni, Neamului
meu —

de a fi stăpân pe veci,
pe unde-ai purces să treci;
scoate, viteazule, spada
şi rotunjeşte ograda, —
vatră de popor român,
peste care-ai fost Stăpân;
du la loc hotarele,
slobozeşte soarele,
şi dă iama prin strigoi.
Vino, Doamne, printre
noi
— *„Să te-aud din corn
sunând
Şi Moldova adunând...“* —
cum doinea-n cântări
cereşti,
un Mihai din Ipoteşti .

Apoi, Ştefane cel Sfânt,
Te întoarce în mormânt,
şi din Putna ocroteşte
tot ce-nseamnă românește:
neamul, limba şi credinţa,
plaiul, gândul, biruinţa...

... Sus în ţara fagilor,
pe tărâmul magilor,
la o dalbă mănăstire —
Putna, — veşnică Zidire,
de cinci veacuri, pelerini
cu simţire de creştini,
vin s-aprindă lumânare
pentru-un Sfânt:
Ştefan cel Mare.

GHEORGHE PĂŞESCU,
Asociaţia Naţională „CULTUL EROILOR“, Fundaţia Naţională „NEAMUL ROMÂNESC“, Despărţământul Central „ASTRA“
Braşov

Sfinţirea iconostasului bisericii „Sf. Ioan Casian“ din Roma

În ziua de 28 septembrie 2004, Comunitatea Ortodoxă Română „Sf. Ioan Casian“ din Roma s-a îmbrăcat în haină de sărbătoare. A fost instalat inconostasul Bisericii „Scala Coeli“, iar în această zi, în prezenţa a sute de credincioşi a fost sfinţit de Î.P.S. Iosif, mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală şi Meridională, Î.P.S. Daniel, mitropolit al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, şi P.S. Siluan Marsilianul, episcop-vicar al mitropoliei noastre. Din partea autorităţii statului au participat Dl. Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii şi Cultelor, Dl. Victor Opaschi, Consilier Prezidenţial, Dl. Mihail Dobre, Ambasadorul României pe lângă Sfântul Scaun, Dl. Cornel Visoiu, Consul General la Consulatul Român în Italia. Din partea Bisericii Catolice: P. Jacques Briérre, superiorul Abaţiei „Tre Fontane“, P. Giovanni Bialli, din partea Vicariatului Romei, ca şi alţi reprezentanţi ai autorităţilor civile şi religioase din partea Statelor Român, Italian şi Vatican. Î.P.S. Mitropolit Iosif a înmânat Crucea Patriarhală pentru laici Domnilor: Mihail Dobre (Ambasadorul României pe lângă Sfântul Scaun), Cristian Colteanu (Ambasadorul României în Italia), Cornel Visoiu (Consul General la Consulatul Român în Italia), Sorin Dumitrescu (pictorul şi ideatorul artistic al iconostasului), Gheorghe Săndulescu (executorul părţii de lemn a catapetesmei) şi Carlo Paolicelli (avocat), pentru ajutorul oferit pe parcursul acestei lucrări.

Costurile iconostasului au fost suportate, în cea mai mare parte, de Guvernul României. N-a lipsit însă şi sprijinul financiar constant al credincioşilor noştri, ca şi ajutorul fizic, în momentul instalării catapetesmei. Pentru toate, mulţumim lui Dumnezeu, ca şi celor ce au pus mult suflet în tot ce s-a făcut.

Arhim. IUVENALIE ION IONAŞCU

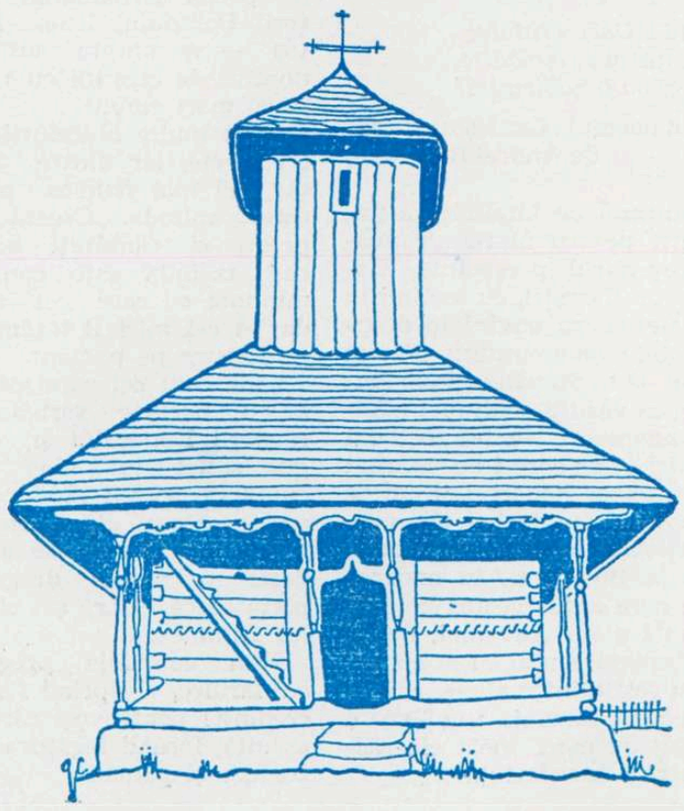

COMUNICAT

Sfântul Sinod al Bisericii noastre, în şedinţa de lucru din 2—3 noiembrie 2004, a luat în examinare adresa Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei nr. 9.379/2004 cu solicitarea Î.P.S. Mitropolit Daniel de a se supune examinării Sfântului Sinod forma revizuită a Rânduielii Proscomidiei.

Având în vedere că textul, în format tabloid şi pliant, prezentat Sfântului Sinod, redă Rânduiala Proscomidiei *„în care s-a făcut o d'ortosire atentă a textului şi s-au adăugat indicaţii tipiconale prezentate într-un grafic expresiv“;*

Luând act că textul în forma prezentată de Editura Arhiepiscopiei Iaşilor, ţine cont de uzul liturgic de la parohii şi mânăstiri, precum şi de raţiuni didactice, spre a fi utilizat mai uşor în instituţiile de învăţământ teologic;

Constatând că pentru textele de la prima şi a doua părticică s-a respectat hotărârea Sfântului Sinod nr. 692 luată în şedinţa de lucru din 10 februarie 2004, tot la propunerea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei;

În urma discuţiilor din plen şi la propunerea Comisiei pentru Doctrină, viaţă monahală şi misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

● *Ia act şi aprobă textul revizuit al Rânduielii Proscomidiei în forma prezentată de Mitropolia Moldovei şi Bucovinei şi care a fost înmânată fiecărui membru al Sfântului Sinod;*

● *Aprobă ca prezentul text aprobat al Rânduielii Proscomidiei să fie preluat integral în Liturghier la o viitoare imprimare, în care scop se trimite Editurii Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române un exemplar al textului Rânduielii respective, editat de Arhiepiscopia Iaşilor.*

Aducând la cunoştinţă această hotărâre a Sfântului Sinod se vor lua măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire, la nivelul tuturor unităţilor parohiale, mânăstireşti şi de învăţământ teologic din cuprinsul eparhiei prin publicarea în presa bisericească locală.

PREŞEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† TEOCTIST

ARHIEPISCOPUL BUCUREŞTILOR, MITROPOLITUL MUNTENIEI ŞI DOBROGEI ŞI PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Septuaginta 2

Proiectul de mare anvergură aflat în curs de derulare, în cadrul Colegiului Noua Europă (sub patronajul lui Andrei Pleşu şi cu sprijinul Fundaţiei Anonimul), se concretizează printr-o nouă apariţie editorială: Septuaginta 2, care cuprinde şapte dintre cele douăsprezece cărţi istorice şi anume: Iisus Nave (Iosua, n.n.), Judecătorii, Ruth, 1—4 Regi (respectiv I, II Samuel, I, II Regi).

Bănuim că restul de cinci cărţi (I, II Cronici sau I, II Paralipomena, Ezra, Neemia şi Estir), care împreună cu aceste şapte, cuprinse în actualul volum, alcătuiesc, în Septuaginta, grupa cărţilor istorice, au fost programate să apară în volumul următor (al treilea) numai din dorinţa editorilor de a respecta dimensiunile fiecărui volum din cele cinci preconizate să apară. Când spunem aceasta, ne întemeiem pe faptul că fiecare din cele două volume apărute, până acum, are exact 670 de pagini.

Coordonatorii volumului sunt aceiaşi ca şi ai volumului anterior (Septuaginta 1): Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Dan Slujanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu.

Traducerile au fost făcute de: Florica Bechet, Ioana Costa, Alexandra Moraru, Ion Pătrulescu, Cristina Costena Rogobete.

Volumul a apărut la Editura Polirom (Bucureşti, Iaşi), în septembrie 2004, beneficiind de o ţinută grafică de excepţie.

Într-o „Notă asupra volumului“, semnată de Cristian Bădiliţă se dau detalii tehnice privind „strategia şi principiile de lucru ale echipei“. Astfel se explică diferenţa de denumiri, între textul ebraic (masoretic) şi cel al Septuagintei ale unora dintre cărţi precum 1—4 Regi din Septuaginta, care în textul ebraic sunt redate ca I, II Samuel şi I, II Regi. De asemenea, se aduc lămuriri şi în privinţa diferenţei de nume de persoane între cele două versiuni.

O menţiune expresă se face cu referire la faptul că şi pentru actualul volum coordonatorii au beneficiat de sprijinul generos al echipei franceze, care pregăteşte „La Bible d'Alexandrie“ (traducerea franceză a Septuagintei), sub coordonarea specialiştilor Marguerite Harl, Gilles Dorival şi Olivier Munnich.

Editura „Cerf“ din Paris a aprobat preluarea introducerilor şi a notelor explicative la trei cărţi (Iisus Nave, Judecătorii şi I Regi), din volumele deja apărute în limba franceză, iar pentru restul cărţilor, introducerile şi notele aparţin traducătorilor şi cercetătorilor români. Am dori să subliniem utilitatea acestor introduceri şi notelor explicative şi, în egală măsură, rigurozitatea ştiinţifică ce le caracterizează.

Credem că nu este de fel hazardată afirmaţia cum că avansăm cu fiecare nou volum al Septuagintei către o primă ediţie critică a Bibliei în limba română. Dacă vremurile vor fi prielnice, se va putea gândi şi la o ediţie critică după textul masoretic.

Oricum, rămân în tezaurul spiritualităţii ortodoxe româneşti toate ediţiile anterioare ale Bibliei în limba română, de la prima dintre ele (cea de la 1688) şi până la ultima (a Î.P.S. Bartolomeu Anania, din 2001). Pe acestea s-a temeluit, ca pe o stâncă nebiruită, tot edificiul credinţei şi evlaviei generaţiilor de români ortodocşi, până azi.

În finalul volumului, pe care îl prezentăm, găsim câteva instrumente de lucru, care favorizează mai buna orientare în cunoaşterea cuprinsului cărţilor. Este vorba de câteva hărţi cu zona Orientului biblic, apoi: Indice de termeni şi expresii greceşti comentate în note, Indice de nume proprii, Sigle şi abrevieri bibliografice şi Bibliografie generală la cărţile istorice incluse în prezentul volum.

Nu putem încheia înainte de a sublinia meritul Editurii Polirom în a favoriza îmbogăţirea culturii româneşti cu scrieri de spiritualitate de o excepţională valoare.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

PLINIREA VREMII

Privită din perspectiva divină, Naşterea Domnului va rămâne în veci, pentru noi oamenii, o taină mai presus de toate tainele, ale cărei dimensiuni nu le vom putea percepe vreodată în toată profunzimea lor, căci va rămâne de nepătruns pentru mintea noastră mărginită, modul în care, Dumnezeu cel necuprins de gând şi de cuvânt, şi mai

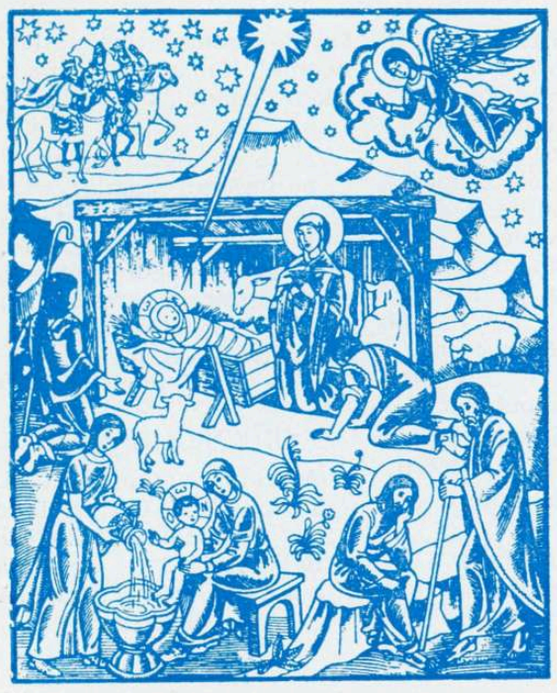

presus de timp şi spaţiu, a încăput în firavul trup omenesc.

Abordată însă, în dimensiunea sa umană şi privită sub aspectul său istoric, ea ne va apare greu de conceput, fără existenţa mai multor factori de ordin religios, geografic sau social, a căror convergenţă a făcut posibilă realizarea sa. Prin aceasta, nu trebuie să înţelegem cumva, că Naşterea Domnului ar fi fost condiţionată de existenţa unor atari factori, pentru că Dumnezeu este mai presus de timp şi spaţiu, sustrăgându-Se oricărei condiţionări de natură spaţio-temporală, sau de orice altă natură, ci în sensul că lumea trebuie pregătită, disponibilizată pentru întâlnirea cu Dumnezeu, fără ca prin aceasta să se încalce libertatea umană, sau să se anuleze legile după care lumea este condusă. „Naşterea n-a fost un eveniment istoric obişnuit, căci nu provine din concursul forţelor şi împrejurărilor naturale. Are totuşi o relaţie cu istoria. Este un perfectum al istoriei, căci s-a petrecut odată pentru totdeauna, nu se petrece continuu, după nişte legi generale ale existenţei. Este o noutate absolută în istorie" *(Mitropolitul Dr. Antonie Plămădeală,* Cuvinte la zile mari, pag. 10).

Fiind un fapt istoric, nu putea să vină în contradicţie cu legile acesteia, căci atunci ar fi apărut drept ilogic, ceea ce cu siguranţă ar fi contrariat „dacă minunile ar copleşi lumea, ordinea ar fi înlocuită cu haosul" (Joseph de Maistre), astfel că Naşterea ne apare ca finalitatea unor factori care curgeau firesc înspre aceasta. Este ceea ce în limbaj scripturistic este cunoscut drept *„plinirea vremii"* (Gal. 4, 4) sau *„vremea rânduită"* (Dan. 11. 35) de Dumnezeu întru venirea Fiului Său în lume. „Plinirea vremii înseamnă negativ că omul s-a umplut de constatarea insuficienţei sale, iar pozitiv de sentimentul necesităţii ajutorului lui Dumnezeu... „timp umplut" este momentul tensiunii supreme în aşteptare, dar şi al satisfacerii acestei aşteptări, al depăşirii ei în realizarea făgăduinţelor" (Pr. Dumitru Stăniloae, Iisus Hristos sau restaurarea omului, pag. 102). „Plinirea vremii" nu trebuie, deci, înţeleasă ca o intervenţie abruptă a lui Dumnezeu în istorie, şi care în acest fel ar fi suspendat legile pe care El însuşi le-a rânduit, şi după care lumea este condusă, ci venind în sensul acestora „plinirea nu înseamnă, pe cât socotesc, o scurtare a timpului, ci este afecţiunea lăuntrică a celor vrednici de ea" (Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. 2, pag. 212).

În sensul celor afirmate mai sus, va trebui să recunoaştem că niciodată în istoria omenirii, n-a mai fost un alt moment în care să existe (cum am spune cu vorbele noastre de astăzi), un concurs de împrejurări în care toate să ducă în final la posibilitatea împlinirii a ceea ce oamenii au aşteptat dintru începutul existenţei lor pământeşti — venirea Mântuitorului lumii.

Fără îndoială că unul din aceşti factori a fost *religia mozaică,* care prin mesianismul pe care-l cultiva, se diferenţia net de toate celelalte religii ale antichităţii, şi care prin profeţii săi, acei adevăraţi vizionari, care au ştiut să scruteze timpul, transmutând prezentul în viitor, menţinându-l într-o permanentă tensiune către *pliroma* - împlinirea omului şi a lumii în Hristos - „Nădejdea venirii lui Mesia, aceasta era substanţa doctrinară a religiei mozaice. Profeţiile mesianice îl prezentau ca pe o mlădiţă a casei lui David, deci ca om, dar totodată şi ca Fiul lui Dumnezeu, în care se vor binecuvânta toate neamurile pământului" (Pr. O. Bucevschi, Hristos despre sine, S.T., nr. 7-8, 1951, pag. 407).

Naşterea Domnului este împlinirea în concret a făgăduinţelor făcute omului de Dumnezeu, iar cine este cât de cât familiarizat cu Sf. Scriptură, va trebui să recunoască că aşteptarea momentului când Dumnezeu va veni între oameni în chip omenesc, era una dintre ideile majore ale V. T. Promisiunea trimiterii *Împăciuitorului* (Fac. 49, 50) neamului omenesc cu Dumnezeu, o întâlnim încă din primele pagini ale V. T. (Fac. 3, 15). Cu cât pătrunzi mai mult în cărţile V.T., cu atât constaţi cum se conturează tot mai clar ideea venirii lui Dumnezeu între oameni ca Mântuitor. şi nu poţi fi decât impresionat de preciziunea detaliilor referitoare la date şi evenimente concrete din viaţa Lui. Cu o clarviziune extraordinară, cartea Iov vorbeşte despre venirea *Răscumpărătorului* (Iov 19, 25). Isaia profetul, cel supranumit „evanghelistul V.T." descrie naşterea *„Pruncului care s-a dat nouă"* (Is. 9, 1-6) cu atâta preciziune, încât parcă vedem aievea icoana Naşterii, şi totuşi acest tablou a fost zugrăvit cu aproape 700 de ani înainte de Naşterea Domnului. Tot Isaia îi prezice naşterea minunată din *Fecioară* (Is. 7, 14), faptul că va odrăsli din *seminţia lui David* (Is. 11, 1 şi 10), că va săvârşi lucrări şi fapte peste puterea omenească (Is. 35, 5; 37, 10), precum şi suferinţele şi moartea (Is. 53, 7-9). Cu preciziune aproape matematică, proorocul Daniel îi prevesteşte timpul când va veni, iar un altul dintre proroci îi va desemna locul naşterii (Mih. 5, 1), iar Osea va vorbi despre un amănunt al vieţii Sale, anume *fuga în Egipt* (Osea 11, 1).

Fiecare prooroc al V. T. a realizat în felul său o ieşire din cadrele înguste ale istoriei omeneşti, depăşindu-le prin puterea de a prevesti momentul solemn şi unic în care Fiul lui Dumnezeu avea să vină în lume, dar nici unul cu limpezimea şi concreteţea Sf. Ioan Botezătorul, ultimul şi cel mai mare, dintre ei: „Iată Mielul lui Dumnezeu Cel ce ridică păcatul lumii" (In. 1, 29). De altfel, Sf. Ioan Botezătorul era unul dintre semnele care trebuiau să anunţe venirea lui Mesia, el fiind denumit *„îngerul legământului"* (Mal. 3, 1), cel care avea să pregătească lumea pentru primirea lui Mesia. „În pustie gătiţi calea Domnului, drepte faceţi în loc neumblat cărările Dumnezeului nostru" (Is. 40, 3). Or, acest fapt s-a împlinit, existenţa istorică a Înaintemergătorului este o certitudine, ca şi activitatea sa prodigioasă, fiind consemnate în documente ale vremii, şi în speţă de toţi cei patru Evanghelişti.

Aşteptat de cei din vechime ca un trimis al cerului, ca Împăciuitorul omului cu Dumnezeu, prevestindu-I-se timpul şi împrejurările deosebite în care se va naşte, de multe ori cu rigoare matematică, Naşterea Domnului este împlinirea dorului arzător dintotdeauna al omului după Dumnezeu.

Popor mic, hărăzit de Dumnezeu să-şi trăiască destinul în vecinătatea unor mari imperii, ostile şi expansioniste în acelaşi timp, poporul evreu a cunoscut de-a lungul istoriei sale, gustul amar al robiei şi al deportării. Astfel, au fost pe rând supuşi de egipteni, apoi înfrânţi de o altă mare putere a Orientului - asiro-babilonienii, de sub care sunt eliberaţi prin clemenţa regelui Cyrus (536 î.Hr.), ca apoi, să cadă iarăşi sub stăpânirea unei alte puteri - cea romană (63 î.Hr.). Toate aceste exiluri şi deportări pe care le-a cunoscut poporul evreu, de-a lungul încercatei sale istorii, au generat un fenomen mai puţin obişnuit pentru lumea antică, şi anume formarea unei puternice diaspore. Acele segmente din sânul poporului evreu, dislocate de stăpânirile vremelnice, şi împrăştiate printre celelalte seminţii, s-au organizat cu timpul, constituindu-se în puternice comunităţi prospere, păstrându-şi totodată nealterată identitatea lor naţional-religioasă, tocmai datorită faptului că au rămas fideli credinţei lor strămoşeşti. Existau asemenea puternice comunităţi evreieşti în toate marile centre ale antichităţii, în Babilon, Alexandria, Roma, Antiohia, Damasc, Corint, Atena. Trăind în sânul acestor populaţii majoritare păgâne, evreii aveau să-i pregătească pentru momentul venirii lui Dumnezeu în istorie, facilitându-le de fapt apropierea de creştinism, prin faptul că le făceau cunoscute multe din ideile religioase ale mozaismului, cum ar fi credinţa într-un singur Dumnezeu, existenţa vieţii veşnice, etc., idei comune şi creştinismului.

În anul 63 î.Hr. Palestina este cucerită de generalul roman Pompei, şi astfel este încorporată vastului imperiu roman, devenind una din provinciile sale, în acest fel se asigura cadrul în care avea să se răspândească noua religie creştină. Momentul Naşterii Domnului corespunde cu momentul de maximă extensiune a imperiului roman. Sub împăratul Octavianus Augustus (31 î.Hr.-14 d.Hr.) imperiul roman ajunsese la apogeul său, fiind numit pe drept un „imperiu universal", el întinzându-se pe trei continente (Europa, Asia, Africa), deci cuprindea, practic, întreaga lume cunoscută atunci, având în inima sa Marea Mediterană, „mare nostrum", care facilita un bun comerţ maritim, dar şi o bună circulaţie a ideilor. Imperiul roman se întindea atunci, de la Atlantic până în Orientul Mijlociu, din Bretania şi până în marginile Saharei, alcătuind un vast imperiu a cărui inimă bătea la Roma, supranumită „caput mundi". În acest fel, imperiul roman atât de pestriţ în alcătuirea lui, şi totuşi unitar într-o anumită privinţă, l-au făcut pe Sf. Evanghelist Luca să-l denumească „lume" (Lc. 2, 1), avea să devină cadrul geografic care va asigura accesul spre universalitate al noii religii creştine.

Cuprinzând în sine atâtea seminţii, imperiul roman era cadrul în care se încrucişau cele mai diverse tendinţe şi curente religioase, întâlnindu-se aici, deopotrivă, religiile orientale mistice, care cultivau ştiinţele oculte (magia, chiromanţia, etc.), cu religia greco-romană, care ajunsese în faza de maximă decadenţă. Este ceea ce specialiştii au denumit cu un cuvânt — sincretism religios: „Palestina şi Egiptul contribuiseră, din plin, la dezvoltarea acestor pretinse ştiinţe. Alături de zeii Egiptului, numele ebraice ale lui Dumnezeu se amestecau cu vorbele neînţelese ale grecilor, în diferite formule magice, pe care le întâlnim în papirusurile vechi" (Prof. J. Moisescu, Sf. Ap. Pavel şi viaţa celor mai de seamă comunităţi creştine, S.T., nr. 7-8/1951, pag. 406). Toată această reprezentare politeistă, nu făcea de fapt altceva, decât să acopere un imens gol spiritual, căci toate aceste religii nu reuşeau să satisfacă, nici pe departe, setea spirituală a oamenilor din vremea respectivă, ei fiind într-o aşteptare înfrigurată al unui trimis al cerului, care să-i scoată din acest adevărat labirint.

Starea de dezorientare care domnea în plan religios, avea un impact direct şi imediat şi asupra moralei vremii respective, tocmai ca o consecinţă a acesteia. Zeii deveneau adesea pilde de imoralitate, iar multe religii din vremea respectivă ridicau la rang de cult desfrâul şi orgiile. „În privinţa vieţii destrăbălate, efesenii se luau la întrecere cu corintenii. Ca loc al superstiţiilor, vrăjitoriilor şi farmecelor de tot felul, nu găsim alt oraş din vechime, care să stea alături de Efes, pe vremea Sf. Ap. Pavel" (F. W. Farrar, Viaţa şi opera Sf. Ap. Pavel, vol. 2, pag. 167). Toate aceste religii politeiste, pline de contraziceri interioare, având zei morţi, nu puteau, nicidecum satisface setea spirituală a omului, astfel că lumea aştepta cu ardoare împlinirea dorinţei sale religioase.

Aceeaşi stare de decadenţă o întâlnim şi în domeniul filosofiei. De la epicureismul care promova indiferentismul în faţa vieţii, şi care decăzuse până la negarea divinităţii, întâlnim hedonismul, care declara plăcerea drept singurul principiu moral, sau stoicismul, care justifica relele şi sinuciderile. Toate aceste sisteme filosofice nu-i puteau aduce omului, nici liniştea, nici certitudinea, ele nefiind altceva decât „capătul ultim al căutărilor organice ale adevărului prin instrumente care garantează dinainte eşecul" (Teoclit Dionisiastul, Dialoguri la Athos, vol. 2, pag. 12), nici nu-l puteau călăuzi spre adevăr, atâta timp cât erau în afara harului divin „omul nu produce adevăruri, ci le împropriază, ca pe unele care există deja. Adevărul este Dumnezeu" (op. cit., pag. 13). Multele adevăruri pe care le susţineau vechii filosofi, nu aveau puterea de a convinge, pentru că „mai multe adevăruri înseamnă nici un adevăr" (P. Ţuţea, Antropologia creştină, vol. 1, pag. 75), iar în esenţa lui „adevărul e religios, şi el nu poate fi căutat, ci revelat" (idem, ibidem).

Cu toate tarele şi contradicţiile sale interioare, filosofia antică prezenta şi un aspect pozitiv, prin câţiva dintre reprezentanţii săi, spre a nu-i aminti decât pe Socrate, Platon şi Aristotel, creatori geniali, care prin sistemele lor filosofice, aveau să contribuie la pregătirea lumii antice întru primirea Logosului divin. În speţă, Platon este cel care s-a ridicat cel mai sus dintre toţi, apropiindu-se cel mai mult de creştinism, el fiind numit de Sf. Ioan Gură de Aur „sublimul Platon" (Discurs contra păgânilor, 31 - P.G., XXV, 61), iar Fer. Augustin îl numea „acest filon, numit Platon, care în filosofie este tot ceea ce poate fi mai pur şi mai lucid, el îndepărtând norii eresurilor" (în Platon, Opere, Buc. 1989, vol. 4, pag. 159).

Ca un corolar la toate cele afirmate mai sus, se adaugă personalitatea fascinantă, unică şi irepetabilă, care a fost Sf. Ap. Pavel „natură de elită, personalitate polară de stil nobil şi de posibilităţi geniale, el era predestinat să se trudească, să cucerească şi să conducă" (G. T. Marcu, Saul din Tars, Sibiu, 1939, pag. 92), prin faptul că aparţinea în egală măsură şi unea în sine toate cele trei elemente cardinale ale vremii sale: iudaismul, de care era legat organic prin naştere şi puternice tradiţii familiare, aşa cum însuşi spunea despre sine, alcătuindu-şi o veritabilă fişă autobiografică „Eu sunt iudeu născut în Tarsul Ciliciei, dar crescut aici, în cetatea aceasta (Ierusalim, n.n.) ...la opt zile am fost tăiat împrejur, sunt din neamul lui Israel, din seminţia lui Beniamin, evreu din evrei; în ce priveşte râvna: prigonitor al Bisericii; în ce priveşte dreptatea cea din lege: fără prihană în viaţa mea; aveam fierbinte râvnă pentru datinile strămoşeşti; am trăit ca fariseu, adică după principiile eresului celui mai strașnic din legea noastră" (cf. FA. 21, 39; 22, 3; 26, 5-6; 2 Cor. 11, 22; Gal. 1, 14; 2 Tim. 1, 3); era apoi mediul elin a cărui atmosferă socială şi culturală a respirat-o încă din copilărie „născut în Tarsul Ciliciei... cetate deloc neînsemnată" (FA. 22, 3), şi pe care a asimilat-o într-un mod strălucit, stau dovadă în acest sens toate cele 14 epistole ale sale, toate redactate în limba greacă, şi imperiul roman, al cărui cetăţean era prin naştere (FA. 22, 28). Toate aceste elemente, s-au întâlnit într-un mod fericit în personalitatea de excepţie a Sf. Ap. Pavel: „se întâlneau în formaţia sa ca un mănunchi de raze în focarul lor" (G.T. Marcu, op. cit., pag. 91), fiecare imprimându-i ceva din specificul său, făcând să se nască o personalitate, fără de care, istoria creştină ar fi greu de conceput, fapt care-l făcea să afirme cu răspundere rostul său în iconomia divină „Dumnezeu m-a ales din pântecele maicii mele şi prin harul Său M-a chemat" (Gal. 1, 15).

Ne vine foarte greu să credem, că această întâlnire fericită a atâtor factori, cum sunt cei pe care i-am amintit mai sus, a fost o simplă coincidenţă, ci toate ne obligă să vedem, dinco'o de ele, purtarea de grijă a lui Dumnezeu faţă de lume, Care în atotînţelepciunea Sa „când a venit plinirea vremii, L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege" (Gal. 4, 4).

Pr. N. STOIA

Proclamarea unităţii naţionale

(Urmare din pag. 1)

mânesc din întunericul robiei, la lumina cunoştinţei de sine, spre a trăi liberi şi independenţi, alături de celelalte naţiuni ale lumii. În numele dreptăţii eterne şi al principiului liberei dispoziţiuni a naţiunilor, şi naţiunea română din Transilvania avea să-şi spună cuvântul său asupra sorţii sale.

Ce condei va putea descrie emoţiile sfinte ale istoricei zile de 1 Decembrie 1918? La emoţia celor ce au luat parte activă la actul de întemeiere a unirii politice a românilor, aclamând votul pronunţat de delegaţi, s-a alăturat şi emoţia multelor milioane din toate ţinuturile locuite de români. Către toţi s-a adresat, ca o solie a Învierii, cuvântul etern de Unire, ce va rămâne legat de Alba-Iulia, cetatea istorică a neamului nostru.

Aşa cum s-a afirmat prin bărbaţii de seamă, bine nu poţi să aştepţi de-a gata de la împăraţi străini şi nici de la fiii altor neamuri; binele poţi să-l aştepţi numai din realizarea prin propriile tale puteri. Unirea într-un singur stat a tuturor fiilor neamului nostru este un drept indiscutabil al nostru, în baza fiinţei noastre naţionale unitare. Toţi fiii neamului nostru avem aceeaşi obârşie şi aceeaşi fire. Avem o singură limbă unitară, încălziţi fiind de aceleaşi tradiţii şi credinţă sfântă. Date fiind toate acestea, cine ne-ar fi putut sta împotrivă spre a împiedica înfăptuirea unităţii naţionale care era de mult înfăptuită sufleteşte?

Realizarea unităţii naţionale a tuturor românilor într-un singur stat — spunea Vasile Goldiş în cuvântul său — este cea mai firească pretenţiune a civilizaţiei.

Cea dintâi unire, de scurtă durată, a elementului românesc, s-a făcut prin sabia lui Mihai, în numele principiului de asigurare a accesului la lumină şi libertate. Noua unire, de la 1 decembrie 1918, are caracteristica de a fi integrală şi pentru eternitate, realizată fiind prin biruinţa pentru egalitatea condiţiilor de viaţă, pentru fiecare individ în parte şi pentru naţiune, în ansamblul ei. Înlăturând nedreptatea, ea este în folosul celor mari şi celor mici deopotrivă.

Poeţii au cuprins în versuri şi au omagiat măreaţa biruinţă a unităţii naţionale:

„Falnic se-nalţă a Daciei cetate;
Pe dragoste de neam ea e clădită
Şi-n veci de veci va fi nebiruită!"

(din poemul „Grăieşte marea"
de Andrei Bârseanu)

În astfel de condiţiuni de împlinire a năzuinţelor de veacuri pentru unire ale neamului nostru, octogenarul preşedinte, Badea Gheorghe (Pop de Băseşti), cu lacrimi în ochi, a rostit încheierea, cu cuvintele dreptului Simeon, adaptate momentului: „Acum slobozeşte pe robul tău, Stăpâne, după cuvântul tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea neamului românesc". Nu i-a fost dat nici lui să ştie şi nici celor care i-au ascultat cuvântul, că după aproape douăzeci şi doi de ani, aveau să fie scormonite dezbaterile procesului de unire naţională a poporului român.

La prânzul dat la Bucureşti, în onoarea delegaţiei ardelene care a dus vestea hotărârii de unire naţională a Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului cu România, Ion I. C. Brătianu a rostit, între altele, cuvintele memorabile: „Sunt în viaţa unui neam clipe de fericire atât de mari, încât ele răscumpără veacuri întregi de suferinţă".

Vin colindătorii

Sărbătorile de iarnă — şi în special sărbătoarea Naşterii Domnului Iisus Hristos — ne umplu sufletele noastre de creştini cu bucurii şi mari emoţii.

Sunt multe obiceiurile şi credinţele, iar dintre acestea, cel mai frumos obicei este colinda. Creată de preoţi şi cântăreţi bisericeşti, colinda este cântecul minunat cu care cei mari, dar şi cei mici Îl întâmpină pe Hristos pe pământ.

Cine sunt cei care aşteaptă cu bucurie sărbătoarea Naşterii Domnului şi, desigur, sosirea lui Moş Crăciun? În primul rând copiii, aceste comori ale părinţilor, în sufletul cărora se oglindeşte nu numai dragostea părintească, dar şi chipul lui Dumnezeu.

Prin colindele pregătite cu dăruire, ei aprind flacăra credinţei pentru cei care îi ascultă, făcând legătura între cer şi pământ:

„Iată vin colindătorii
Noaptea pe la cântătorii
Şi ei vin mereu, mereu
Şi v-aduc pe Dumnezeu".

Ei sunt colindătorii cu sufletul curat, sunt fericiţi şi această fericire o împărtăşesc şi celorlalţi din jur.

Vestea Naşterii pruncului Iisus şi misterul aşteptării şi apoi al primirii micilor colindători, pe care nimic — ger, zăpadă, vânt, drum lung, noapte — nu-i opreşte

(Continuare în pag. a 7-a)

ANA MUNTHIU,
Educatoare, Gr. nr. 4,
Sibiu

Anton Pann — inedit (1779—1854)

— 150 DE ANI DE LA MOARTE —

Legăturile lui Anton Pann cu Braşovul au fost începute în anul 1821, când acesta, ca refugiat în timpul mişcării lui Tudor Vladimirescu, a fost psalt al Bisericii Sf. Nicolae şi dascăl al şcolii bisericeşti de aici. Acestea s-au cimentat în anii 1828—1829, răstimp în care a slujit în egală măsură biserica şi şcoala în aceleaşi calităţi de psalt al bisericii şi dascăl al şcolii.

Dar amploarea acestor legături a fost realizată ulterior, când „marele poet al muzicii" a mai trecut pe la Braşov, poposind la biserica noastră din Şchei, menţinând apoi, până la sfârşitul vieţii sale o bogată corespondenţă cu slujitorii bisericii şi Reprezentanţa acesteia, trimiţându-le totodată, spre difuzare, o seamă de cărţi, tipărite de el la Bucureşti.

Putem spune că iniţiatorul muzicii psaltice româneşti, Anton Pann, care a activat pe ambele versante ale Carpaţilor, este un precursor al puternicilor legături între românii braşoveni şi fraţii de peste munţi. Între anii 1850 şi 1853 aceste relaţii s-au strâns şi mai mult datorită faptului că Anton Pann a primit la Bucureşti pe tânărul cântăreţ bisericesc George Ucenescu, trimis de Reprezentanţa bisericii spre a se desăvârşi în muzica psaltică şi a învăţa arta tipografiei psaltice.

După terminarea celor aproape trei ani de studii, Ucenescu se întoarce la Braşov cu „testimoniu de laudă" semnat de Anton Pann, cu recomandarea „de a fi aşezat psalt la biserică şi profesor de cântare bisericească în şcolile noastre gimnaziale şi normale", după cum mărturiseşte chiar şi el în autobiografia sa, păstrată în original în arhiva muzeului Bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului.

Corespondenţa lui Anton Pann cu diferiţi cărturari braşoveni, dar mai ales cu protopopul Ioan Popazu şi cu ucenicul său George Ucenescu este bogată şi în mare parte a fost publicată (v. Vasile Oltean „Acte, documente şi scrisori din Şcheii Braşovului", Bucureşti, Editura Minerva, 1980). Din conţinutul ei remarcăm atât grija lui Anton Pann pentru formarea de cadre muzicale în sânul bisericii şi al şcolii, cât şi atenţia acordată lui George Ucenescu, despre a cărui comportare la învăţătură dă ample informaţii.

O scrisoare din 13 martie 1852, trimisă de Anton Pann din Bucureşti — pe care n-am găsit-o publicată până acum — şi pe care socotim util să o reproducem aproape în întregime, aduce interesante amănunte în această privinţă. Scrisoarea amintită s-a păstrat în arhiva Muzeului Bisericii Sf. Nicolae, fond de documente „Candid Muşlea", printr-o copie transcrisă după originalul (pierdut) de cunoscutul cercetător al acestei arhive, preotul Candid Muşlea. Existenţa ei nu poate fi pusă la îndoială, ştiută fiind probitatea ştiinţifică a lui Candid Muşlea, cel mai important istoriograf de până acum al Bisericii Sf. Nicolae (v. Candid Muşlea: „Biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului", Braşov, vol. I, 1942, vol. II, 1946).

Redăm în continuare textul adresat — probabil protopopului Ioan Popazu sau curatorului bisericii:

„Venerabile

De mai mult aş fi scris ... dar am aşteptat că doar voi găsi să trimiţi un cântăreţ, ca să vă scap de greutăţile de care suferiţi, a ţine locul într-o vreme când este cea mai multă slujbă. Şi mulţi nevoiaşi (că aşa e să le zic) mi-au făgăduit astăzi şi mâine s-au lăsat şi pricina nu e alta, decât Manolache, pe care l-aţi gonit, a umplut Bucureştiul, că el s-a întors neputând trăi de scumpetea cea multă care este în Braşov cu toate câştigurile pe care le avea din leafa sa. Iar pe de altă parte, a pus pe oareşcare să se roage de mine ca să-l iert şi ca să scriu să-l trimiţ iarăşi cu deosenbite condiţii şi legături, că de se va dovedi cu vro faptă împotrivă, urmează să se pedepsească şi să se izgonească ... George (n.n. Ucenescu), pe care l-aţi trimis să studieze, urmează la învăţătură prea bine, decat greu îmi este pană să-l fac să lepede acel ifos leşinat cu care a urmat şi să-l fac să cante viu. Ii repetez de o grămadă de ori la cate un loc, ca să-l deprinz melopia. Cu toate a-

cestea, acum nu o să să întoarcă cum a venit. Voi întrebuinţa toate mijloacele ca să-l cioplesc, să-l renduiesc (n.n. a da la rindea) şi să-l lustruiesc. Decat el zice, ca şi mine, că nu ştie în ce chip şi cum e trimis aicia, care, la zisa lui, nu poci pune temeiul, iar zisa mea îşi are explicaţia, adică, cand l-aţi trimis, mi l-aţi trimis să ştiu şi eu în ce chip v-aţi învoit şi cum v-aţi legat, cată vreme să şază şi în drept plata învăţăturii lui, la ce să-l pui să-mi slujească, fiindcă lui nu-i prea place să se supuie după cum îi poruncesc eu şi ar vrea să fie de capul său, cand o vrea să se culce, cand o vrea să se scoale şi cand i-o veni să meargă să se plimbe făr să-mi dea de ştire. L-am certat de cateva ori, a plans, i-a părut rău că m-a supărat, dar în urmă tot aceeaşi a făcut. Eu, pentru ca să-şi aibă şi el libertate, în ceasurile care îi sant spre odihnă, l-am oranduit să şază la un han aproape de mine ... acolo îi vin din cei cunoscuţi şi şade de vorbă, petrece şi oarecum îşi mai uită de dorul de acasă ...

Osebit de aceasta aţi făcut cu dansul, tocmai ca acela care a dat din banii în mana vinovatului şi l-a trimis să se spanzure singur. (Astă poantă o am auzit-o la Braşov). Este cam cheltuitor, după cele ce am băgat de seamă, că încă de cand a venit, mi-a spus că banii mari i-a cheltuit. Acum iar îmi zice că el nu ştie cum e trimis aici, fiindcă ar vrea să umble tot cu punga plină. De aceea, după părerea meas, n-aţi făcut bine dintru început. Nu trebuia să-i daţi banii în mană, ci, sau să-i trimiteţi sau în mana mea sau în mana altuia şi să-i dea din săptămână în săptămană, după cat îi era oranduit să cheltuiască, că aici în Bucureşti, poate cineva cu o jumătate de sfanţ să trăiască şi două zile, dar de va vrea să trăiască boiereşte, poate să cheltuiască şi un galben pe zi. Eu am în tipografie oameni care cu 20 de parale pe zi trăiesc şi cu economie strang banii şi-şi fac capital. Am şi alţii, care iau mai mult leafă şi totdeasuna sant datori pe la birturi. Aşa şi George al nostru, de nu va fi ceva strans, totdeauna o să aibă lipsă de bani şi neajungere despre toate, dar ce să zic; şi el este încă recrut şi acum deschide ochii în lume, că omul pană nu pătimeşte lipsă, nu se învaţă econom. Aceasta e toată vorba mea şi binevoiţi a mă onora cu răspunsul. Prea plecat ss. Anton Pann.

P.S. de-i veţi scrie lui George ceva, nu pomeniţi că am vorbit eu ceva cu el, ca nu cumva să-l desgustaţi, totodată şi decepţiile mele, ci ziceţi-i că aveţi oameni puşi cari să vegheze la purtările lui".

Deşi scrisoarea nu arată numele persoanei căreia îi este adresată, noi socotim că este vorba de protopopul Ioan Popazu, sau unui reprezentant al bisericii, responsabil de cheltuielile bisericii.

Din conţinutul acestei scrisori rezultă că ea a fost expediată înaintea stabilirii unor raporturi contractuale dintre Reprezentanţa Bisericii Sf. Nicolae şi Anton Pann, în ceea ce priveşte condiţiile de studii ale lui George Ucenescu şi acest fapt aduce o contribuţie la cunoaşterea şi mai temeinică a perioadei respective, redând ceva, atât din atmosfera Braşovului, cât şi a Bucureştiului de la mijlocul secolului al XIX-lea.

Pr. REMUS FAUST,
Parohia Turcheş-Săcele

Nostalgie după comunism

Un sondaj realizat de agenţia „FORSA" şi publicat în săptămânalul german *„Stern"* arată că unul din cinci locuitori din fosta Republică Democrată Germană este *„nemulţumit"* de situaţia actuală şi regretă dispariţia sistemului comunist.

Cardinalul Joachim Meisner din Cologne, într-un interviu acordat unui post de radio polonez, îşi exprimă regretul pentru faptul că atât de mulţi compatrioţi de ai săi au uitat cât de inuman a fost sistemul din timpul regimului comunist. Propaganda ideologică şi exploatarea economică ar trebui să fie motivaţii pentru a nu mai exista un astfel de regret.

Cardinalul septuagenar este surprins de o astfel de stare de spirit a unora dintre esticii germani cu atât mai mult cu cât nimeni dintre cei care au trăit în blocul comunist nu au beneficiat de ajutoare din partea Occidentului cum au beneficiat est-germanii.

Tot cardinalul este cel care îndeamnă la răbdare spunând că „ceea ce a fost depărtat vreme de 40 de ani, va avea nevoie de cel puţin tot atâta timp pentru unitatea deplină". Şi apoi, precizează cardinalul, se pare că nu a fost de ajuns demolarea la propriu a zidului Berlinului. Acest zid trebuie demolat şi din minţile şi inimile oamenilor.

Statistic, 57% dintre est-germanii chestionaţi recunosc faptul că reunificarea din 1990 le-a îmbunătăţit considerabil situaţia personală, pe când 29% consideră că nu există azi nici o diferenţă între ceea ce a fost înainte şi situaţia lor de acum, iar 14% spun că, din contră, viaţa lor s-a înrăutăţit.

La întrebarea dacă ar fi de acord cu reconstruirea zidului Berlinului, 12% dintre est-germani au răspuns afirmativ, iar dintre vest-germani, una din patru persoane ar vrea să vadă zidul reconstruit.

Cardinalul Joachim Meisner a fost cetăţean al fostei R.D.G. şi a condus dioceza catolică germană din Berlinul de est timp de opt ani. În 1989 s-a mutat la Cologne.

O altă problemă de care este îngrijorat cardinalul este cea a secularizării. Fosta Germanie de Est, afirmă el, este cel mai secularizat teritoriu al Europei. Foarte mulţi dintre est-germani nu frecventează biserica.

[Informaţie preluată din „Ecumenical News International" (ENI — Bulletin) nr. 18/22 sept. 2004, p. 7]

1 Decembrie

(Urmare din pag. 1)

Câţi ostaşi care l-au împuns în coastă n-a avut Neamul Românesc! Ba alţii l-au dat jos, l-au răstignit. Şi-au aşteptat, ca într-o jertfă continuă, Ziua Învierii acestui Neam. Paştele Românilor. O, cât le-am mai aşteptat!

Dar Bunul Dumnezeu ne-a dăruit şi Ziua Paştilor. Ziua Bucuriei, Ziua Euharistiei! Ne-a dăruit-o în Prima zi a lui Decembrie, la Alba-Iulia, unde Neamul Românesc, de la vlădică la opincă, într-o liturghie cerească, şi-a săvârşit propria lui Euharistie.

Spunea cineva că Alba Iulia este Mecca Românilor. Nu! La Mecca nu s-a întâmplat nimic! La Alba-Iulia, însă, Ierusalimul Neamului Românesc, Loc de Înviere, morţii nu mai sunt morţi!

Se spune într-o rugăciune populară: „Cruce-n frunte, cruce-n casă, Dumnezeu cu noi la masă". Românul a avut permanent conştiinţa că Dumnezeu atât se smereşte, încât coboară în coliba lui, în casa lui, sub chipul Pâinii. Câtă smerenie cerească, câtă înălţare duhovnicească.

Dar la Alba-Iulia, Românul L-a văzut cu ochii lui pe Dumnezeu! Şi Dumnezeu a stat cu el la Masă: la Masa Bucuriei, la Masa Euharistiei Neamului nostru.

Atât de sfântă şi de măreaţă a fost această Euharistie, încât ea a însemnat Bucurie veşnică, nu numai pentru noi, ci chiar şi pentru Dumnezeu!

Hadrian şi Ierusalimul

Ierusalime, Ierusalime, care-i omori pe proorocii şi-i ucizi cu pietre pe cei trimişi la tine, de câte ori am vrut să-i adun pe fiii tăi aşa cum îşi adună cloşca puii sub aripi, dar tu n-ai vrut. / Iată, vi se lasă casa pustie! (Mt. 23, 37-38).

Hadrian (117-138 d.Hr.), urmaşul la tron al lui Traian (98-117), a intrat în domnie cu un program politic defensiv, ce însemna curmarea expediţiilor militare de mare amploare organizate de predecesorul său, cum au fost războaiele dacice şi cele partice. Ca măsură imediată, Hadrian a încercat să lichideze focarele de răscoală din Imperiu, două fiind extrem de serioase, una în Britannia, alta în Iudeea. Răscoala iudeilor din anii 132-135 d.Hr., prin durata şi violenţa ei, i-a dat mult de furcă împăratului pacifist. După luarea cu asalt a Ierusalimului şi dărâmarea templului de către Titus (70 d.Hr.), precum şi după reprimarea răscoalelor din Orient — Egipt, Cipru şi Cyrenaica — de la sfârşitul domniei lui Traian (114-117 d.Hr.), Oraşul Sfânt arăta ca un câmp de ruine. *Şi dacă Domnul n-ar fi scurtat zilele acelea, nici un trup n-ar mai scăpa; dar El a scurtat acele zile de dragul celor aleşi, pe care El i-a ales (Mc.* 13, 20).

Dintre cauzele care au declanşat revolta ne limităm a menţiona două edicte ale lui Hadrian. Primul dintre acestea dispunea rezidirea Ierusalimului sub forma unei *colonia* romane, care urma să primească numele *Aelia Capitolina,* iar pe locul templului lui Solomon urma a fi ridicat altul dedicat lui Jupiter Capitolinul. Al doilea edict imperial interzicea circumcizia şi sabatul.[1] De precizat că statutul de *colonia* era cel mai ridicat în ierarhia oraşelor romane, documentele epigrafice făcând distincţia între *coloniae civium Romanorum* („colonii de cetăţeni romani civili") şi *coloniae veteranorum* („colonii de veterani").[2] Prin proclamarea viitoarei urbe drept *colonia,* majoritatea iudeilor din vechiul Ierusalim şi din Palestina ar fi pierdut dreptul de rezidenţă în oraşul nou, pentru simplul fapt că ei nu se încadrau juridic în nici una din categoriile menţionate mai sus. Cu alte cuvinte, nu aveau nici statutul de „cetăţeni romani civili" şi nici de militari romani lăsaţi la vatră, de „veterani".

Hadrian se înscrie în seria împăraţilor umanişti şi cultivaţi care au dat o serie de edicte în vederea uşurării poverii claselor defavorizate. Astfel, împăratul în discuţie s-a numărat printre suveranii romani care au interzis abandonarea sclavilor bătrâni şi neputincioşi, ori — cu toate că mariajul sclavilor nu era recunoscut legal — le-a interzis stăpânilor să destrame, prin vânzare, familiile deja constituite. Pedepsele care duceau la mutilarea condamnaţilor — liberi sau sclavi — au fost anulate şi înlocuite cu altele mai blânde. Tocmai în acest context trebuie văzută decizia lui Hadrian de a interzice circumcizia, catalogată de el drept mutilare corporală, mutilare nedemnă de specia umană.

Cât timp acest împărat călător s-a aflat în Orient, iudeii n-au îndrăznit să se manifeste, în schimb, în momentul în care Hadrian a părăsit zona (132 d.Hr.), ei au pus mâna pe arme în întreaga Palestină. Ca în toate situaţiile de genul acesta, cu vremuri

(Continuare în pag. a 6-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU
cercetător

1 D. Tudor, *Figuri de împăraţi romani,* vol. II, Bucureşti, Editura enciclopedică română, 1974, p. 74.

2 *Enciclopedia civilizaţiei romane,* coord. Dumitru Tudor, Bucureşti, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1982, p. 207.

Despre Răul Fizic şi cel Moral

Problema existenţei răului în lume şi a formelor pe care el le îmbracă face parte din problemele perene ale omului şi ale omenirii. De modul rezolvării acestei probleme şi de înlăturarea răului depinde, pentru om, conduita sa prezentă, în această lume şi în această viaţă, dar şi răsplata sau osânda viitoare.

„Teologia răului" şi problema modului în care acesta poate fi înlăturat din viaţa lumii şi a omului constituie *„una dintre cele mai vechi şi mai grele probleme care frământă pe om de la apariţia lui. Viaţa însăşi este o formă a luptei duse împotriva răului, căci nu se poate spune că omul şi societatea n-au încercat, de-a lungul istoriei, să combată răul"* — susţinea Părintele Profesor Ioan G. Coman în Studiul „Dumnezeu nu este autor al răului". Sau cum, pe bună dreptate, constata un moralist român contemporan — Profesorul Constantin C. Pavel, criza sau drama omului modern şi a lumii în care trăieşte este că *„piere şi nu-şi dă seama de unde-I vine pieirea. Aruncă vina pe crizele economice, sociale şi politice, socotindule ultimele şi singurele cauze ale răului de care suferă, dar ignoră cauza adevărată a tuturor relelor: păcatul"*.

Concepţia teologiei creştine privind originea, manifestările şi modalităţile de luptă împotriva răului, este superioară oricărei morale, ontologii şi metafizici, tocmai prin această dimensiune duhovnicească şi în acelaşi timp practică; ea nu se limitează doar la constatarea existenţei şi prezenţei unei puteri şi lucrări rele în lume şi în viaţă, ci o explică şi ne dă şi mijloacele de contracarare a ei. De aceea, numai teologia creştină este în măsură să aducă soluţia practică la o asemenea problemă. *„Explicaţia creştină a răului din libertate — spune Părintele Dumitru Stăniloae — e singura care ne leagă de esenţa realităţii eterne sau a celei create de Dumnezeu, luând totuşi răul în serios. Şi e singura care salvează însăşi existenţa libertăţii în realitatea existenţei. Orice altă explicaţie compromite iremediabil existenţa şi neagă libertatea, adică însăşi demnitatea umană"*.

Cu privire la existenţa şi realitatea răului, există mai multe ipostaze: *materialistă, substanţialistă* — potrivit cărora răul are o cauză şi o existenţă în sine; şi o ipoteză *negativistă*, după care răul nu are o cauză în sine însuşi nu e coexistent cu Dumnezeu, ci este un adaos la existenţă.

O definiţie largă, fundamentală, din care distingem şi unele note esenţiale ale răului, aflăm la Dionisie Pseudo-Areopagitul, în lucrarea sa *Despre numele divine: „Răul nu este din bine, iar dacă este din bine, nu este rău (...). Şi dacă toate câte există sunt din bine (căci natura binelui este să producă şi să conserve, a răului însă să distrugă şi să nimicească), atunci nimic din cele ce există nu vine de la rău. Răul chiar nici nu există, deci el îşi este sieşi rău (...). Răul însă nu este nici în cele ce există, nici în cele ce nu există; ci el este cu mult mai departe de bine, decât chiar ne-existenţa, fiind ceva străin şi având mai puţină existenţă decât aceasta (ne-existenţă). Căci răul n-are existenţă şi nici nu este generator de existenţă, însă are existenţă prin acţiunea binelui şi, existând ca bine, este şi producător de bunuri"*.

În mod deosebit, subliniem din definiţia dată de Dionisie Areopagitul următoarele aspecte:

1. Originea răului nu este din bine, deci nu este de la Dumnezeu, autor exclusiv al binelui.
2. Răul nu are o existenţă în sine şi de la sine.
3. El nu există în esenţa celor ce există, dar se poate infiltra în ea. Cu toate acestea, el rămâne totuşi pentru ea ceva străin, şi prin aceasta ne uşurează lupta împotriva lui.
4. Problema răului se poate explica numai în raport cu binele, cu modul de participare sau neparticipare la bine. Intensitatea întunericului se dovedeşte prin lipsa calităţii luminii; la fel, amploarea răului, prin măsura îndepărtării de bine.

Transferând problema în sfera metafizicii şi încercând să definească răul, Sfântul Maxim Mărturisitorul arată că „răul nu era, nici nu va fi ceva ce subzistă prin firea proprie. Căci nu are corespondenţă în cele ce sunt. Nu e nici calitate, nici cantitate, nici relaţie, nici loc, nici timp, nici poziţie, nici acţiune, nici mişcare, nici aptitudine, nici patimă (pasivitate, afect) contemplată în chip natural în vreo existenţă şi în nici una din acestea toate nu subzistă prin vreo înrudire naturală. Nu e nici început (principiu), nici mijloc, nici sfârşit. Ci, ca să-l cuprind într-o definiţie, voi spune că răul este abaterea lucrării puterilor (facultăţilor) sădite în fire de la scopul lor şi nimic altceva. Sau iarăşi, răul este mişcarea nesocotită a puterilor naturale spre altceva decât spre scopul lor, în urma unei judecăţi greşite".

Sintetizând, Sfântul Maxim considera că răul constă în „necunoaşterea cauzei celei bune a lucrurilor". Acesta, orbind mintea şi deschizând larg simţirea îl îndepărtează pe om de Dumnezeu, sădind, în locul dragostei de Dumnezeu, iubirea pătimaşă a lucrurilor ce cad sub simţuri.

La fel, Sfântul Ioan Scărarul spune că „răutatea nu este în ea însăşi nimic, că nu e nici o fiinţă oarecare şi nu are nici un ipostas".

„Dintre definiţiile date răului, în teologia răsăriteană urmând demonstraţiilor lui Dionisie Pseudo-Areopagitul, s-a impus aceea de „accident", „defect" şi „lipsă de perfecţiune", iar dintre cauzele lui, cel mai des se arată că răul nu are o cauză eficientă şi una deficientă. Adevărata şi ultima lui cauză o constituie voinţa liberă a omului sau mai exact liberul arbitru, *gnomi*, din terminologia Sfântului Maxim Mărturisitorul, îndreptată într-un sens, o direcţie şi către o finalitate negativă, opusă binelui, adică vieţuirii celei bune şi virtuoasă. Răul este o scădere, o lipsă, un minus în existenţă. Răul împlinit deplin este non-existenţă, pervertirea, robirea şi desfiinţarea existenţei în temeliile sale. El nu este totuşi o lipsă deplină, totală a existenţei, ci o ştirbire gravă a ei, o afectare radicală, o slăbire sensibilă a ei, o lipsă de realitate şi consistenţă autentică" — afirmă Părintele Profesor Ioan Cristinel Teşu în cartea sa „Din iadul patimilor spre raiul virtuţilor" apărută la Editura Christiana, la Bucureşti, în anul 2000 — în primul capitol al ei intitulat: „Răul fizic şi moral — o deficienţă sau un accident al creaţiei?".

„Deşi unii teologi şi moralişti vorbesc de o cauză suplimentară a răului, în sensul că „originea răului se află parţial şi în diavol, căci răul s-a instalat în el cu atâta putere încât ambii aproape se identifică", totuşi originea sa reală o constituie libera alegere sau liberul arbitru. În centrul chipului lui Dumnezeu, din constituţia umană, se află acest dor şi bun firesc — libertatea de deliberare, alegere şi hotărâre, chiar dacă ea este întunecată, eclipsată sau restrânsă ca manifestare datorită păcatelor care o pervertesc şi o subjugă. Dar, oricât de restrânsă ar fi ea îi dă omului, totuşi, posibilitatea de alegere între bine şi rău. Stăruinţa în virtute dă autoritate şi fermitate în firea noastră binelui, obişnuinţa în rău îi dă acestuia o putere asupra sufletului" — precizează tot Părintele Teşu în aceeaşi lucrare.

Prin urmare, răul nu are nici o definiţie, nici cauză şi nu este în conformitate cu natura. El este de fapt, o lipsă, o neputinţă, o slăbiciune, o abatere şi cădere de la adevărata fiinţă şi esenţă, şi a binelui.

Răul este în lume, în viaţă şi în om, un efect ontologic. Pentru acest motiv el nu are o „cauză eficientă", ci una „deficientă", în calitate de lipsă a binelui. Răul nu are o existenţă ipostatică şi nici un ipostaz propriu, o fiinţă sau existenţă proprie ci este ne-existenţă în colaborare cu binele. Răul este, în teologia lui Dionisie „alăturea de drum, alături de scop, alături de natură, alături de cauză, alături de început, o disproporţie, o slăbiciune, o eroare... El este fără ţintă, fără frumuseţe, fără raţiune, imperfect, fără temei, fără cauză, nedeterminat, steril, neavând existenţă de sine nicicând şi sub nici o formă".

El este dezordine, neexistenţă, mască a ordinii şi existenţei, minciună, chip ireal al realităţii, caricatura binelui, reflexie falsă a binelui.

Concluzia pe care o trage Dionisie Areopagitul este că el „n-are o existenţă (substanţială), ci numai o umbră de substanţă pentru că se produce din cauza binelui şi nu din cauza proprie. Răul ca rău „n-are existenţă nici nu există între cele existente".

Răul, deci, nu este o substanţă, nu este ceva real, ci lipsa binelui din substanţă, un defect şi nu o entitate. Potrivit lui Diadoh al Foticeii, răul nu este în fire, căci nimeni nu este rău prin fire. El se produce prin pofta inimii care dă formă la ceea ce nu are fiinţă, la ceea ce nu există, prin gânduri şi sentimente rele, păcătoase. Dar oricât de multe şi variate ar fi acestea Sfântul Diadoh ne arată limpede că „e mai puternică firea binelui decât deprinderea răului".

O altă problemă pe care a pus-o în discuţie Dionisie este existenţa răului personalizat — diavolii sau modul lor de implicare la rău. Dionisie susţine că răul nu îşi are originea sau nu izvorăşte de la îngerii răi, deşi se identifică cu ei. Potrivit teologiei sale, îngerii răi nu sunt astfel — răi — prin firea lor, ci au devenit aşa prin cădere. Atât timp cât şi-au păstrat legătura cu Dumnezeu, Creatorul lor, au fost buni, ca de astfel întreaga operă a lui Dumnezeu. Odată căzuţi, s-au îndepărtat de izvorul binelui şi al luminii şi se apropie tot mai mult de oceanul tenebros al întunericului şi păcatului. Răul nu îşi are originea în ei, deşi s-a instalat în ei definitiv. Demonii, pentru Dionisie, nu sunt răi prin fire, ci prin lipsa virtuţilor îngereşti iniţiale, întru care au fost creaţi. Răul din ei este „o pervertire, o slăbire de la situaţia cuvenită lor, un defect, o imperfecţiune, o neputinţă, o slăbire, o pierdere, o scădere a puterii care trebuia să le păstreze perfecţiunea în ei". Răul demonic constă în mânie iraţională, dorinţă nechibzuită, imaginaţie nestăpânită" — susţine acelaşi Părinte I.C. Teşu în aceeaşi lucrare.

În cadrul acestui ontologism, Dionisie susţine că demonii au un dor de bine, de frumos. Prin faptul că au dobândit fiinţa de la Dumnezeu, ei sunt — consideră Dionisie — buni şi doritori de frumos şi de a vedea binele, pentru că doresc să fie, să existe, să trăiască, să înţeleagă cele ce sunt. Însă, prin căderea lor şi lipsa sau pierderea bunurilor pentru care au fost creaţi, ei sunt răi. Ei — spune Dionisie — sunt răi întrucât nu există, iar dorind ceea ce nu există, ei doresc răul. Pentru demon „răul constă în aceea că el este contrar gândului celui bun; pentru suflet în a fi contra raţiunii, pentru trup, în a fi contrar firii".

STELIAN GOMBOŞ

Hadrian şi Ierusalimul

(Urmare din pag. a 5-a)

tulburi ca apele, a apărut şi un cap al răscoalei, pe numele său Simon, întâlnit când ca Simon bar Koziba („fiul minciunii"),[3] când ca Bar-Khoba („fiul stelei"), care se pretindea a fi Mesia, cel anunţat de prooroci. *Şi mulţi profeţi mincinoşi se vor scula şi pe mulţi îi vor amăgi (Mt.* 24, 11). Sacerdotul Eliazar l-a ajutat pe Bar-Khoba să înflăcăreze fanatismul gloatei, care a trecut la masacrarea coloniştilor romani.[4] *Eu am venit în numele Tatălui Meu şi voi nu mă primiţi; dacă va veni altul în numele lui însuşi, pe acela-l veţi primi (In.* 5, 43).

La început, autorităţile romane nu au luat în serios răscoala, alarmându-se doar în momentul în care s-a extins în întreaga Palestină. Doi guvernatori, pe rând, nu au putut face faţă situaţiei — este vorba de Tineius Rufus şi Publius Marcellus —, motiv pentru care Hadrian a fost nevoit să vină pe teatrul de operaţiuni şi să-i încredinţeze comanda lui Iulius Severus, guvernatorul Britanniei, în acel moment. Experimentatul general roman s-a ferit de o luptă în stil mare, preferând tactici de contra-guerilă, atacând gradat fiecare localitate, punct de aprovizionare şi de rezistenţă. Metoda s-a dovedit eficientă, răsculaţii fiind, în final, sleiţi şi în pragul colapsului rezistenţional. Ultimul cuib, citadela de la Bether, a căzut în anul 135 d.Hr. Dio Cassius relatează: *Foarte puţini scăpară cu viaţă... astfel că aproape întreaga Iudee a ajuns un deşert aşa precum i se prezisese mai înainte de răscoală. Templul lui Solomon, faţă de care ei păstrează o mare veneraţie, s-a dărâmat de la sine.*[5] Într-adevăr, prezicerile arătau că locuitorii Palestinei *vor cădea sub ascuţişul sabiei şi vor fi duşi robi la toate neamurile şi Ierusalimul va fi călcat în picioare de neamuri (Lc.* 21, 24).

Din punct de vedere politic, Palestina — numele sub care, în epoca romană, era cunoscută vechea Iudee, care devine provincia Siria-Palestina — scade ca importanţă. Distrusă prin politica pământului pârjolit dusă de răsculaţi, zona nu mai este decât un deşert. Ierusalimul, şters de pe faţa pământului, este înlocuit cu un oraş roman. În acest sens, dramatismul unui fragment vetero testamentar este elocvent: *O, Doamne, Dumnezeule, vei pierde oare tot ce a mai rămas din Israel, vărsându-Ţi mânia asupra Ierusalimului (Iez.* 9, 8). Sub aspect psihologic, speranţa într-o renaştere naţională imediată este curmată, răspunsul Divinităţii fiind copleşitor: *Eu voi lucra cu urgie; ochiul meu nu-i va cruţa şi eu nu mă voi îndura. Chiar de ar striga ei cu glas mare la urechile Mele, nu-i voi auzi (Iez.* 8, 18).

Palestina va fi golită de locuitorii săi de baştină, ajunşi pe pieţele de sclavi, situaţie ce a provocat o spectaculoasă cădere a cursurilor.[6] În epoca de care ne ocupăm, întreg comerţul de sclavi din bazinul Mediteranei îşi avea pieţele de desfacere în cadrul Imperiului Roman. Tranzacţii importante se desfăşurau atât în insula Delos, unde, după mărturia lui Strabo, zilnic se vindeau 10 000 de sclavi, cât şi la Roma. Deşi vânzătorii şi cumpărătorii erau persoane private, comerţul cu sclavi era atent supravegheat din partea statului, cu intenţia de a ţine evidenţa tranzacţiilor şi a percepe taxe.[7]

Distrugerea templului, din anul 70, dublată de această catastrofă, din anul 135, care a dus la radierea statului evreu de pe harta lumii — până în 1948 — a avut consecinţe dintre cele mai importante în istoria creştinismului. Cu alte cuvinte, avuseseră dreptate Sf. Ştefan, care condamnase templul, şi Sf. Pavel, care anunţase sfârşitul Legii şi transferul Alianţei divine în beneficiul creştinilor proveniţi din păgâni. *Şi această Evanghelie a împărăţiei va fi propovăduită în toată lumea, spre mărturie la toate neamurile, şi atunci va veni sfârşitul (Mt.* 24, 14). Izolaţi dincolo de Iordan, iudeo-creştinii din Pella încetează să mai conteze pentru istoria ulterioară a creştinismului. În schimb, avem de-a face, de acum încolo, tot mai mult, cu o Biserică a *neamurilor* (a celorlalte neamuri) care a vădit facultatea de a îngloba creator culturile acelor *neamuri* care o compuneau. Apoi, vocaţia sintetică a Europei secolelor ce au urmat anilor 70 şi 135 d.Hr. a transfigurat patrimoniile asimilate, generând paradigma unei universalităţi care se desface hermeneutic în *stiluri* şi *orizonturi culturale* mereu noi. Nici o altă religie, precum creştinismul, nu a reuşit performanţa de a face să rodească un număr atât de mare de culturi locale aprioric distante sau chiar paralele.[8]

---

3 J. Eisenberg, *O istorie a evreilor*, trad. de J. Raşu, Bucureşti, Humanitas, 1993, p. 80.
4 Tudor, *op. cit.*, p. 74.
5 Tudor, *op. cit.*, pp. 74-75.
6 Eisenberg, *op. cit.*, p. 82.
7 N. Lascu, *Cum trăiau romanii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1965, p. 309.
8 T. Bakonsky, *Ispita binelui*. Eseuri despre urbanitatea credinţei, Bucureşti, Editura Anastasia, p. 76.

Un Crăciun... post-modernist!?

Au trecut de mult „vremurile de bejenie", în care singurele sărbători autentice pe care le puteau trăi românii erau cele camuflate, în care nu se vorbea decât tăinuit despre un Moș Crăciun aflat în „exil" sau la „canal" pentru că nu era „membru de partid", în schimb era în mare vogă Moș Gerilă, tovarăș cu nume sonor și cu trecere „sus", la apariția căruia toți copiii știau să recite cu sfioasă pioșenie poezii de preaslăvire a „iluștrilor conducători" ai Țării. Dacă ar fi să facem un portret al omului acelor vremuri, am avea în față un om aflat în ignoranță și în beznă datorită dezinformării programate, trăind într-o societate în care toți membrii ei erau egali între ei, însă „unii", erau „mai egali decât alții", cum bine spunea Orwell în romanul său „Ferma animalelor". Toate acestea sunt — cum spuneam —, de mult istorie, sau zac uitate în vreun colț prăfuit de amintire, peste care, încet, se așterne uitarea cu clemența-i binecuvântată, așa cum este scris în firea lucrurilor.

Și la aproape cincisprezece ani de la „Revoluția" decembrie, lucrurile au luat-o ireversibil pe un făgaș cu totul diferit. „Societatea ignoranței" de până în '89 a devenit o societate informațională, al cărei cetățean este bombardat cu date din toate domeniile, pe „canalele" supersensibilizate ale celor cinci simțuri.

Informația, ieri ignorată, capătă astăzi valoare vitală pentru fiecare membru al proaspetei democrații, știut fiind faptul că cine o deține, deține puterea, acest miraj al tuturor din toate timpurile, pentru că fiecare în felul lui, chiar dacă subconștient, nutrește speranța că măcar o dată în viață îi va privi pe ceilalți „de la înălțime". Ajuns în această postură privilegiată, va tuna și va fulgera asupra celorlalți, care, nu destul de puternici ca să-i calce în picioare pe alții în vederea atingerii propriilor aspirații, își acceptă condiția de simpli muritori de rând, mocnind în suflete însă dorința de dreptate, în orice fel ar fi aceasta făcută.

Iată-ne deci așa cum suntem, populând o lume în care domnește bunul plac al fiecăruia, condiție necesară și suficientă instaurării unui regim pentru care sloganul cel mai vehiculat și mai în vogă ar fi: „bellum omnium contra omnes". Ce ne mai poate oare salva de situația aceasta...?

De undeva, de sus..., mult mai de sus, ca în fiecare an de vreo două milenii încoace, în Noaptea Sfântă de Crăciun se coboară tainic peste Pământ o nouă Ordine, o nouă Împărăție, a păcii între oameni și a oamenilor cu ei înșiși. Primii „cetățeni" ai acestei Împărății sunt cei simpli, cei umili, cei săraci. Și cum ar putea fi altfel, când Împăratul tuturor se naște într-o iesle, Smerit, înconjurat de necuvântătoare, arătând oricui are ochi de văzut și urechi de auzit că inimile au alte „legi" decât creierele cibernetizate care funcționează pe bază de informații, logice ce-i drept, dar glaciale. Inimile pulsează de sentimente, realități pe care informaționalul le sufocă, le ucide.

Însă, este Crăciun! Nici urmă de dorință de putere, nici urmă de orgoliu egoist. Războiul a rămas doar în sufletul omului informațional care se regăsește singur cu el însuși, suficient lui însuși, dar nefericit; ceva totuși îi mai lipsește

însă și lui: ... mai multă informație! Ea poate ar reuși să-l facă fericit! Mass-media îi sare în ajutor, grijulie, cu tot ce își dorește. Internetul îi aduce în suflet ceea ce el nici nu visase până nu de mult. Acum este împlinit. Pe nesimțite însă abundența informațională îi tocește discernământul, sufletul nu mai triază materialul pe care îl primește, conștiința sa suprasaturată nu mai discriminează între bun și rău, realitatea lui interioară și exterioară este deformată...

Din înălțimi, răsună voioase glasurile îngerești izbucnite în colindele sfinte: „Hristos Se naște, măriți-L!" Un Dumnezeu cu „chip de rob" (Fil. 2, 7), într-o peșteră din Betleem, Se naște pentru a fi slăvit, dar și pentru a-i slăvi pe cei smeriți ca El.

„Hristos Se naște, ... măriți-L!" Măriți-L pe El, Cel Care a înțeles mai bine decât oricine obida omului simplu, neluat în seamă de nimeni, dat la o parte de toți cei care îndrăznesc să vorbească „de sus" și să poarte, fariseic, haine șic, suficient de luxoase încât să acopere golul dinlăuntrul lor. Măriți-L pe Cel Care a venit „nu cu năluciri, ca să ne înspăimânte" (Molitfelnic), cum fac toți cei care altfel nu pot impresiona decât făcând uz de putere și amenințând tunător.

„Hristos Se naște, ... măriți-L!" Dintre lecțiile pe care ni le oferă Crăciunul, lecția smereniei este, de departe, cea mai importantă. Este lecția pe care trebuie să și-o însușească omul zilelor noastre pentru a-și regăsi umanitatea pierdută, pentru a se regăsi pe sine, nu prin sublinierea diferențelor, ci a ceea ce are în comun cu ceilalți semeni ai săi.

Descoperirea punților de legătură între oameni nu se face însă la nivel informațional, ci profund sentimental, emoțional, căci aici nu mai încape duplicitatea. În ciuda progresului fantastic atins de știință și de tehnică, sentimentele nu pot fi clonate. Pe acestea se întemeiază totul în definitiv.

Crăciunul e o stare de spirit, de trăire intensă. Importantă este trăirea autentică a lui, nu fiind informați despre el din ziare, televizor și/sau de pe Internet, ci participând efectiv la el, în Biserica ce se transformă pentru o noapte în peștera gata să-L primească pe Domnul.

În Noaptea de Crăciun, câte o „stea de la Răsărit" pornește spre călăuzirea fiecăruia către Hristos, iar cântul îngeresc răsună îndemnător pentru fiecare suflet smerit:... „Hristos Se naște, măriți-L!"

Pr. VASILE GAFTON

Din colindătorii

(Urmare din pag. a 4-a)

a colinda, sunt redate în cuvinte și cântări, în vers și cânt, fiind parcă buchete de flori dalbe, pe care copiii le dăruiesc din sufletul lor nevinovat.

În curând vor răsuna, asemenea unor clopoței, glasurile argintii ale micilor colindători prin colindele pe care nu le întâlnești atât de frumoase și variate la nici un popor ca la poporul român. Ei, parcă, îi înlocuiesc pe îngerii cerului:

„Îngerașii l-au cântat,
Pe păstori i-au anunțat"

pentru că sufletul lor curat este mai aproape de aceștia când vor vesti că un prunc mic a fost născut prin puterea Sfântului Duh:

„O, ce veste minunată
În Vifleem se arată
Că s-a născut prunc,
Prunc din Duhul Sfânt".

Să-i întâmpinăm cu dragoste, să le deschidem larg ușile caselor și sufletele în această minunată noapte, căci:

„Nu e noapte mai
frumoasă,
Noaptea-aceasta-i
noapte-aleasă;
Noaptea-aceasta-i
noapte sfântă
Căci colindele se cântă".

Să le creăm trăiri cu valoare de amintire, acasă și la grădiniță, în jurul bradului luminos când sunt fericiți:

„Moș Crăciun, ca și tine,
Moș mai darnic nu-i pe
lume!",

când mulțumesc:

„Pentru bradul luminos
Doamne-ți mulțumim
frumos!"

și promit că vor colinda și în anul viitor:

„Și la anul vom veni
Numai dacă ne-ți primi;
Și mai multe vom ura,
Un covrig dacă ne-o-ți
da!"

Chemarea Asociației pentru Cinstirea Eroilor Martiri din Decembrie 1989, adresată locuitorilor Sibiului și Autorităților locale și centrale

În luna mai 1990 s-a hotărât de către Asociația pentru Cinstirea Eroilor Martiri, căzuți în Revoluția din 1989, împreună cu Autoritățile locale din acea perioadă și împreună cu Arhiepiscopia Sibiului, construirea unei biserici pe Bulevardul Mihai Viteazul, cu hramul Înălțarea Domnului și Sfântul Ierarh Nicolae, închinată memoriei eroilor martiri sibieni.

Prin sacrificiul și jertfa deosebită a credincioșilor ortodocși ai urbei noastre, sub îndrumarea preotului-paroh Achim Băcilă și cu sprijinul Ministerului Culturii (D-nul ministru Răzvan Teodorescu), această biserică a devenit realitate.

În prezent se execută ultimele lucrări de finisare: pictură și amenajarea curții.

Asociația pentru Cinstirea Eroilor Martiri din Decembrie '89 vine acum cu propunerea ca numele eroilor martiri sibieni să fie evidențiat pe un monument reprezentativ, așezat în curtea bisericii, împreună cu bustul domnitorului erou Mihai Viteazul.

Rugăm arhitecții sibieni și artiștii plastici să stabilească locul și forma acestor opere de artă, opere ce vor dăinui de-a lungul secolelor și vor aminti generațiilor prezente și viitoare de jertfa lui Mihai Viteazul, care a unit sub sceptrul lui, pentru prima oară, cele trei Țări românești, în anul de glorie 1600, precum și de jertfa tinerilor sibieni căzuți în însângeratul Decembrie 1989.

Am fi bucuroși dacă proiectele acestor opere de artă ar fi contribuția maeștrilor sibieni.

Amintim că datorită jertfei acestor tineri răpuși de gloanțe în Decembrie 1989, Sibiul a primit titlul de Oraș Erou Martir.

Conștienți de sprijinul tuturor sibienilor care au dat dovadă de înțelegere și cu alte ocazii, rugăm autoritățile locale să facă toate demersurile necesare pentru realizarea acestor deziderate.

Comitetul de conducere al Asociației pentru Cinstirea Eroilor Martiri, Decembrie '89 și Consiliul parohial al bisericii de pe Mihai Viteazul, Sibiu — noiembrie 2004

Biserica pentru o Europă unită

(Urmare din pag. 1)

mânt pentru a ne restaura ontologic, a reface legătura noastră cu Dumnezeu și de a ne izbăvi din urmările păcatului strămoșesc. Teologia persoanei privită din punctul de vedere al doctrinei creștine a stat la baza formei de gândire a Europei, imprimând o viziune relațional-personală nu numai despre Dumnezeu dar și despre om, lume și istorie. Tocmai de aceea Denis de Rougemont și după el Constantin Noica afirmau că Europa s-a născut la 325, odată cu Sinodul I Ecumenic de la Niceea, care a definit dogma privitoare la cea de a doua persoană a Sf. Treimi, Mântuitorul Iisus Hristos. Deci rădăcinile creștine ale Europei sunt lucruri palpabile, dovedite istoric și care nu pot fi tăgăduite. Fără identitatea ei creștină, Europa se transformă într-un recipient irațional de ideologii, într-o entitate fără tradiție și prin urmare fără opoziții și fără propuneri constructive.

Paul Valery a arătat granițele reale ale Europei afirmând că *„Europa există acolo unde domnește influența credinței creștine, a lumii latine și a literaturii eline"*.

Deschiderea creștinismului față de popoarele Europei a fost un element fundamental pentru nașterea acesteia deoarece datorită acesteia creștinismul nu a devenit o religie națională ci a acceptat ca pe niște egali pe oamenii proveniți din toate neamurile, țările și stările sociale, oferind o identitate comună tuturor și creând astfel sentimentul că toți aparțin aceleiași lumi.

„Casa europeană — după cuvântul arhiepiscopului Hristodulos al Greciei — *a fost ridicată astfel: grație faptului că creștinii au păstrat educația elină, tradiția de drept romană dar mai presus de toate s-au luptat pentru transformarea unui imperiu crunt într-o republică creștină"* (cf. *Europa Noastră*, în Almanah bisericesc 2004, Târgoviște, p. 72).

Europa este produsul creștinismului, este bogăția culturală născută în urma faptului că Biserica Creștină a oferit tuturor popoarelor o identitate comună, o educație comună și o concepție comunitară.

Biserica Ortodoxă a fost un factor important de formare a identității civilizației europene. Părinții greci ai primelor veacuri au realizat o sinteză armonioasă și echilibrată a principiilor spiritului european, iar Biserica Ortodoxă dăinuie în spiritul acestei tradiții patristice.

Ortodoxia a păstrat legături directe, prin spiritul ei puternic tradițional, cu conținutul primordial al elementelor fundamentale ale spiritului european după cum acestea s-au întipărit în tradiția patristică și în moștenirea spirituală a popoarelor creștine până în timpurile noastre.

Și astăzi Biserica Ortodoxă este pe deplin conștientă de rolul pe care îl are în procesul de integrare europeană și caută prin mijloacele ei specifice să contribuie la realizarea acestui vis al popoarelor bătrânului nostru continent.

Intrarea României în Uniunea Europeană va aduce după sine, așa cum este firesc, prezența B.O.R. în structurile europene. Astfel, alături de celelalte popoare ortodoxe, noi românii vom avea o mare șansă în istoria europeană. Pentru noi va fi o adevărată binecuvântare de la Dumnezeu, a ni se oferi posibilitatea să valorificăm tezaurul de credință și de trăire creștină în forma sa cea mai curată, tezaur pe care îl deținem și prin care putem îmbogăți sufletul Europei.

Aș dori să închei cu un fragment din Declarația Comună semnată de S. Sa Papa Ioan Paul al II-lea și P. F. Părinte Patriarh Teoctist la Vatican în 2002 *„Biserica nu este o realitate închisă în ea însăși: ea este trimisă în lume și este deschisă către lume. Noile posibilități care se creează într-o Europă deja unită și care își extinde granițele pentru a îmbrățișa popoarele și culturile din partea centrală și răsăriteană a continentului constituie o provocare pe care creștinii din Răsărit și din Apus trebuie să o întâmpine împreună. Cu cât vor fi mai uniți în mărturisirea Unicului Dumnezeu cu atât ei vor da expresie, consistență și spațiu sufletului creștin al Europei, sfințeniei vieții, demnității și drepturilor fundamentale ale persoanei umane, dreptății și solidarității păcii, reconcilierii, valorilor familiei, apărării creației. Europa întreagă are nevoie de bogăția culturală creată de creștinism"*.

Să-l rugăm pe Dumnezeu *„Părintele Luminilor de la care se coboară toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit"* (Iacob, 1, 17) să ne lumineze calea și mintea întru înfăptuirea acestui mare deziderat al poporului nostru.

Biserica se roagă și lucrează în acest sens sub oblăduirea Sf. Duh și speranța noastră este că idealul ei se va împlini curând.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 16 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe Monahia Filofteia Potcoavă, starețа Mânăstirii Bunești, Protopopiatul Rupea și pe P.C. Pr. Susanu Mihail de la Galați.
— A primit pe d-na Chioaru Elena din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Totolici Constantin din Galați.
— A primit pe P.C. Pr. Ambrozie Botez din Basarabia.
— A primit pe dl. Nicolae Rusu din Oradea.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Comșulea de la Parohia Brașov-Blumăna II, împreună cu P.C. Pr. Comșulea Ciprian de la Parohia Brașov-Spitale III și Pr. Eugen Comșulea de la Parohia Brașov-Spitale II.
— A primit pe dl. Gheorghe Ciuhandu, Primarul Timișoarei, însoțit de d-nii Ovidiu Spătaru și Toma Roman din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. lector Constantin Necula de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. lector Dr. Nicolae Moșoiu de la Facultatea de Teologie din Sibiu împreună cu o delegație de preoți din străinătate, participanți la o conferință teologică.

● **Miercuri, 17 NOIEMBRIE 2004 — (Ziua de naștere a I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie).**
— După săvârșirea „Te-Deum-ului" la Catedrala mitropolitană în cinstea Înalt Prea Sfinției Sale, a oferit o recepție la care au participat: P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar și Permanența Arhiepiscopiei Sibiului, Dl. General de Brigadă Nicolae Uscoi, comandantul Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu și Membru al Consiliului Eparhial, P. Cuv. Arhim. Ilarion Uns, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și Exarh al Mânăstirilor, profesori ai Facultății de Teologie, împreună cu decanul Arhid. conf. dr. Dorin Oancea, Protopopii Gheorghe Șebu al Sibiului, Ioan Găban al Mediașului și Protopopul Ioan Ciocan al Făgărașului.
— Au participat de asemenea dl. subprefect dr. Cornel Langa, preoți și diaconi ai Catedralei, angajați și ostenitori ai Arhiepiscopiei și ai Facultății de Teologie, alte persoane.
— I.P.S. Mitropolit a rostit un cuvânt de mulțumire și de învățătură tuturor celor prezenți.

● **Joi, 18 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe d-na Mariana Lăcătuș din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Herda Ioan de la Parohia „Sf. Nicolae" II Brașov.
— A primit pe studentul Ovidiu Popovici de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Vineri, 19 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. prof. Drd. Victor Neamțu, Directorul Seminarului Teologic „Dumitru Stăniloae" din Brașov.

● **Sâmbătă, 20 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Luni, 22 NOIEMBRIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Marți, 23 NOIEMBRIE 2004** — A primit la Reședința mitropolitană pe P.C. Pr. Prof. Gheorghios Metallinos, decanul Facultății de Teologie din Atena.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Comșa Alexandru și fiul Călin de la parohia Ghimbav, protopopiatul Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Paul Lupu cu soția de la parohia Lovnic, protopopiatul Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Eugen Buta, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 25 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Dumitru Luca și soția de la parohia „Calea Poplăcii", protopopiatul Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Lațchescu, asistent social din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Eugen Buta, Inspectorul Eparhial al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU, **a săvârșit următoarele:**

● **21 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" din Dârste, Brașov, rostind cuvânt de învățătură (pr. paroh Vasile Bogdan). A binecuvântat și noua Capelă mortuară din incinta cimitirului parohial.

● **23 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Gheorghios Metallinos, decanul Facultății de Teologie din Atena.

● **27 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană.

● **28 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Capela Spitalului militar din Sibiu (pr. paroh Dr. Zamfir Papară). Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **29 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la Serbarea închinată patronului spiritual al Colegiului Pedagogic „Andrei Șaguna" din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara, a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.

● **30 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Ap. Andrei" de la Liceul „Carol I" din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
— A oficiat la amiază după tradiție parastasul pentru pomenirea mitropolitului Andrei Șaguna în Catedrala mitropolitană.
— A participat la festivitățile organizate de parohiile din Rășinari de ziua Sf. Andrei, oficiind un trisaghion la mausoleul mitropolitului Andrei Șaguna.
— Seara a luat parte la lucrările Simpozionului „1 Decembrie 1918" organizat la Cercul Militar Sibiu.

● **1 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a oficiat în fața Cercului Militar din Sibiu o slujbă de Te-Deum cu prilejul Zilei naționale a României și a asistat apoi la parada militară.

● **3 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la Academia Evanghelică din Sibiu, la întâlnirea responsabililor cu întocmirea Martirologiului celor care au murit în închisorile comuniste pentru România.

● **4 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit împreună cu *I.P.S. Andrei,* slujba de înmormântare a credincioasei Felicia Bar din Câmpeni-Alba.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **5 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Rotbav, protopopiatul Brașov, hirotonind întru preot, pe seama acestei parohii pe P.C. diacon Gheorghe Cioacă.
— Seara a slujit și a predicat la Vecernie în biserica „Sf. Nicolae" din orașul Râșnov, jud. Brașov.

● **6 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica voievodală „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului, rostind cuvânt de învățătură (pr. parohi Vasile Prodea și Ioan Herda).
— Tânărul teolog Călin Constantin Comșa a fost hirotonit întru diacon onorific.

● **7 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care, la invitația P.S. Calinic al Argeșului, a oficiat Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala episcopală din Curtea de Argeș cu prilejul pomenirii Sf. Mucenițe Filofteia.

● **8 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut o vizită la Centrul Eparhial din Roman unde s-a întâlnit cu *P.S. Episcop Eftimie* și cu *P.S. Arhiereu-vicar Ioachim.*

● **9 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care sub protia *I.P.S. Mitropolit Daniel* al Moldovei și Bucovinei a oficiat la Mânăstirea Cămârzani, jud. Suceava, slujba de înmormântare a episcopului Gherasim Putneanul, prezentând mesajul *I.P.S. Mitropolit Antonie* al Ardealului.

● **11 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Ionuț-Ciprian Ilea.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **12 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Ohaba, prot. Făgăraș, hirotonind întru preot pe seama acesteia pe P.C. diacon Ionuț-Ciprian Ilea, iar întru diacon pe teologul Nicolae-Lucian Nan.
— A vizitat canonic și mânăstirea Bucium.
— Seara a participat, în biserica militară din Făgăraș, la Concertul de colinde susținut de către corul bisericesc din Șinca-Nouă și de către Corul Seminarului Teologic din Făgăraș.

Arhid. VASILE AVRAM

La poartă la Ștefan Vodă

Colindă din Moldova

La poartă la Ștefan Vodă,
Boierii s-au strâns la vorbă

Dar vorba de cine este?
De Iisus născut în iesle.

Atunci Ștefan, Domn prea sfânt,
De la rugă auzind

Pe boieri care vorbeau
Și pe Domnul preamăreau

El pe dată s-a plecat,
Cu boierii s-a-nchinat.

Și cu glasul de supus
A mărit pe Iisus.

Steaua sus răsare

Steaua sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua strălucește
Magilor vestește,

Că astăzi Curata,
Prea nevinovata,
Fecioara Maria
Naște pe Mesia.

Magii cum zăriră,
Steaua și porniră,
Mergând după rază,
Pe Hristos să-l vază.

Și dacă porniră
Îndată-l găsiră,
La Dânsul intrară
Și se închinară.

Cu daruri gătite
Lui Hristos menite,
Având fiecare
Bucurie mare,

Care bucurie
Și aici să fie
De la tinerețe
Pân-la bătrânețe.

Cu sufletul luminat de strălucirea stelei de la Betleem, întâmpinăm pe toți cititorii, abonații și sprijinitorii, prin cuvântul scris, ai publicației șaguniene „Telegraful Român", cu urarea de sănătate, pace, bucurii în familie și multe împliniri în noul an!

Redacția

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2005 este de 150 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 175 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul Nr. RO69 RNCB 4200 0000 0061 0001, B.C.R. Sibiu.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Rosmarin publică cartea: *Vasile Lovinescu și Funcțiunea Tradițională.* Acest volum este alcătuit de: Florin Mihăiescu și Roxana Cristian (București, 297 pag.).

Pe Vasile Lovinescu l-am întâlnit de multe ori și multe mi-a mai spus. Îi plăcea să vină pe jos, de la Fălticeni până la Râșca, unde era mânăstire de maici și unde mă chemase să le fac cancelaria. Nici nu știu de câte ori a venit Lovinescu în timp ce eram acolo. Mi-aduc bine aminte că era un om liniștit, cu un grai blând, dar îmi dădeam seama încă de-atunci că e un om peste măsură de învățat, cu care puteai conversa ore întregi. Știam că e scriitor.

S-a născut la 30 decembrie 1905, și a trecut la [illegible]ele veșnice în 1980, la frumoasa vârstă de 75 de ani, [illegible]d o cardiopatie ischemică dureroasă.

Tatăl lui, Octav, era magistrat, de fel din Rădășeni, iar mama, Ana Cetățeanu, era din Subcetate, aproape de cetatea Sarmisegetuzei. Din familia lui s-au născut neașteptat de mulți oameni de litere. Era criticul Eugen Lovinescu (unchi), era apoi romancierul Anton Holban (văr), apoi dramaturgul Horia Lovinescu (frate), până la scriitoarea din exil Monica Lovinescu (vară), și la Alexandrina Lovinescu (vară).

Lovinescu a avut încă de mic copil, — cum spun în volum Florin Mihăiescu și Roxana Cristian, — un loc anume, marcat de destinul unicității și al singurătății. A participat de multe ori la cenaclul *„Sburătorul"* al criticului Eugen Lovinescu, care era de altfel unchiul său. S-a căsătorit cu Steliana Victoria Păunescu, care era ortodoxă, și pe care am cunoscut-o și eu, apoi întâlnindu-ne, că era o expertă în contabilitate. Deși era creștină, nu-i făcea lui Vasile Lovinescu nici o problemă.

Fiind frate cu dramaturgul Horia Lovinescu și mai ales văr cu Monica Lovinescu, a trebuit să aibă grijă de Securitate. Așa că nu a fost niciodată arestat de Securitate.

Cred că am scris cândva despre „Creangă și Creanga de aur". Apoi din „Creanga de aur" a mai scris două studii intitulate „Ciubăr-Vodă" și „Moș Nichifor Coțcariu". A scris apoi multe povestiri ciudate interpretate istoric. A terminat prin „Jurnal Alchimic", în „Însemnări inițiatice" și „Meditații, Simboluri, Rituri", în care și-a notat unele din gândurile cele mai profunde.

La sfârșitul vieții el s-a mutat din nou la Fălticeni, despre care scrie: *„Pentru mine monotonia Fălticeniului se transmută în incantațiune. Nu e amorțire, din contră. Probă e că pot scrie la Creangă, care îmi dă prilej de nenumărate și neprevăzute actualizări".*

Vasile Lovinescu a fost un scriitor mare și văd încă vreo opt volume care vor fi publicate de Editura Rosmarin.

Îmi aduc astfel aminte de desele întâlniri la Râșca, care, iată, acum îl fac celebru și care vor apărea curând.

*

● *Clopotele Athosului.* Note de călătorie. Cartea este scrisă de Bucur Chiriac, cu o postfață de Radu Cârneci (Ed. Ametist 92, București, 2000, 230 pag.).

Bucur Chiriac s-a născut la 1 mai 1932 în Buzău. Termină Liceul Industrial și își ia bacalaureatul la Brașov. Îndată după bacalaureat e numit muzeograf la Muzeul de Istorie din Ploiești. Urmează apoi cursurile Facultății de Filologie din București, după care e chemat să lucreze în diplomație, fiind numit atașat cultural la Ambasada din Moscova. În 1993 este numit prim-secretar al Ambasadei Române din Sofia.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din 1985.

Așa se face că a vizitat și Sfântul Munte Athos, de unde a strâns materialul necesar, despre multele mânăstiri pe care le-a văzut, începând chiar cu Prodromul, care e un schit românesc aproape de vârful muntelui.

Mi-am amintit și eu de vizitele pe care le-am făcut în Athos, vizitând bineînțeles întâi Schitul Prodromul, unde acum e Stareț părintele Arhim. Petroniu Tănase. Pe atunci erau alți monahi, printre care aș numi pe părintele Dometie Trihenea. Am văzut și eu marile mânăstiri ascunse prin Muntele Sfânt, în care mai existau încă călugări vechi, care au trecut între timp la cele veșnice. Cu deosebită plăcere mi-am amintit de toate acestea, citind cartea Domnului Bucur Chiriac.

„Cetate a ortodoxismului, Sfântul Munte Athos cu istoria fascinantă, marcată de celebre personalități clericale și laice, trăiește azi o vie și complexă activitate de revitalizare la timpul prezent.

Toate acestea — idei și fapte — dar și altele, fac din cartea de față — semnată de scriitorul și diplomatul Bucur Chiriac, un mijloc de „documentare" istorică și bisericească dintre cele mai complexe. Citind-o, memoria noastră se încarcă de simțire românească (ritmând timpul asemenea unei inimi din afara trupului țării!) nume de voievozi binecredincioși și ziditori de lăcașuri pentru închinăciune, de boieri mai mari sau mai mărunți, dăruitori de bunuri nelumești, de monahi evlavioși, stăruitori în fapte de sfințenie, de cărturari statornici ori în trecere" (Radu Cârneci).

Eu aș îndemna pe tot omul să citească această carte plină de înțelepciune și plină de har.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**
I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.